

**Türkiye
Kültür ve Sanat Yıllığı
2021**

**Türkiye
Yazarlar
Birliği**

Türkiye Yazarlar Birliği Yayınları : 104
Yıllık Dizisi : 34

Türkiye Kültür ve Sanat Yılığı 2021, Türkiye Yazarlar Birliği Yönetim Kurulu'nun 16.03.2021 tarih ve 1 sayılı kararı ile yayınlanmıştır.

Prof. Dr. Musa Kazım ARICAN (Genel Başkan), Osman ÖZBAHÇE (Genel Başkan Yardımcısı), Tarkan ZENGİN (Genel Başkan Yardımcısı), Ahmet Fatih GÖKDAĞ (Genel Mali Sekreter), Doç. Dr. Muhammed Enes KALA (Genel Sekreter), Yunus Emre AYDINBAŞ (Genel Sekreter Yardımcısı), Murat EROL (Genel Sekreter Yardımcısı), Mehmet KURTOĞLU (Yönetim Kurulu Üyesi), Hacı Mahmut ERDEMİR (Yönetim Kurulu Üyesi), Prof. Dr. Ali Osman KURT (Yönetim Kurulu Üyesi), Prof. Dr. Hasan Yücel BAŞDEMİR (Yönetim Kurulu Üyesi), İbrahim Ulvi YAVUZ (Başdanışman).

ISBN: 978-605-7912-14-5

Bu "yıllık"ta yer alan yazılardaki görüşler yazarlarına aittir.
Türkiye Yazarlar Birliği'ne mal edilemez.

Sümer 1 Caddesi 11/5 Kızılay/Ankara
Telefon: 0.312.2320571-72
www.tyb.org.tr, e-posta:tyb@tyb.org.tr

Türkiye Kültür ve Sanat Yıllığı 2021

Editör
Ahmet Fatih Gökdağ

**Türkiye
Yazarlar
Birliği**

Yayınlayan : TYB adına Musa Kâzım Arıcan
Redaksiyon : Saliha Büşra Konaktaş
Yayına Hazırlık : Mustafa Ekici
Yapım : Tuğba Gönülal
Baskı : Göktuğ Ofset Yayıncılık Matbacılık Tic. Ltd Şti. - Ankara
Tel: 0.312 341 38 08
Matbaa sertifika nu : 47538
Yayınevi Sertifika nu : 48050

SUNUŞ

2020 yılının ferdî hayatımız, ailemiz, yakın çevremiz, içinde bulunduğumuz cemiyet ve insanlık tarihi açısından çok farklı bir yıl olduğuna şüphe yok. Pek çok yeni kavram, bilgi ve olaylarla karşı karşıya geldik. Gönüllü/gönülsüz hürriyetimizin kısıtlanmasına rıza gösterdik. Evimize, içimize kapandık. İnananlar için, dünya telaşı içinde ihmal ettiğimiz ruh dünyamıza, kaza ve kaderin sahibi Allah'ımıza sığındık.

En çok sağlık bakanımızın ağzına bakarak olanları takip etmeye çalıştık. “Maske, mesafe ve temizlik” defalarca tekrarlanan günlük ikazların başında yer aldı. “Pandemi”yi, “karantınayı” “hijyeni” ve “immün sistem”i konuşan her ilim adamına kulak kabarttık. Bu yıl yaşananlar dolayısıyla çok sık kullanmaya başladığımız yeni kavramları önce anlamaya sonra karşılık bulmaya olup biteni öğrenmeye gayret ettik. Yakınlarımızdan, tanıdıklarımızdan korona virüsün sebep olduğu hastalık yüzünden ebedî âleme yolcu ettiklerimiz oldu, üzüldük.

Kültür hayatımızın bu yeni duruma bazı sıkıntılar yaşasa da fazla gecikmeden ayak uydurduğunu söyleyebiliriz. Yüz yüze toplantılar ve buluşmalar için bu ifadeyi kullanmak pek mümkün değildi, ama mevcut imkânlardan istifade ile “sanal”, başka bir benzetme ile “mecâzi” dünya üzerinden bu ihtiyaç telafi edilmeye çalışıldı. Hatta denilebilir ki bu yol alışkanlık edinebilecek kadar bir kolaylığa da yol açtı. Elbette sinema, tiyatro, konserlere gidilemedi.

Kitap fuarları imza günleri olmadı. Ancak; Asım Öz'ün yazısında görüleceği gibi “Yılın dokuz ayında ‘dünya sisteminin embolisi’ diye de tanımlanan korona virüsü tedbirleri altında çalışmak zorunluluğuna rağmen 2020 yılında 433 milyon 213 bin 632 adet kitap üretildi. Telif

hukuku ve sağladığı esneklik sayesinde içerikleri ücretsiz erişime açmak için yayıncılar çeşitli yöntemler uyguladılar. Yayıncılar, eğitimcilerin öğrencilere kitap temin edebilmesi için üzerinde çok durdukları belli haklardan feragat ederek edebiyat dışındaki eğitim içeriklerini, bazı dergilerse salgının ilk aylarında yayımladıkları yeni sayıları hemen dijital erişime açtılar.”

Bu süreçte fazladan kısıtlamalarla karşı karşıya kalan belli bir yaşın üzerindeki insanlarımız oldu. Bu yaşlılarımızdan fikir, kültür ve sanat dünyamızdaki isimlerle TYB Muhammet Enes Kala editörlüğünde *Üstadlarımız ve Karantina Günlükleri* isimli bir kitaba hayat verdi. Bu hazırlığa gerekçe olarak kitabın dibâcesinde “Bunun için yaşadığımız günlere ilişkin verileri ve yaşanmışlıkları taşıyan belgeler, dünya ve Türkiye tarihi açısından son derece ehemmiyet arz edecektir. Salgının hassaten fikir, kültür ve sanat alanlarımıza etkisi ise başlı başına bir araştırma konusu olabilir. Zira bu dönemde yaşadığımız tecrübeler şiirlere, öykülere, romanlara, denemelere ve tezlere konu olacaktır,” ifadeleri yer aldı.

Bölgümlere yazılarıyla katkılarından dolayı Yunus Emre Altuntaş’a, Mahmut Erdemir’e, Vejdi Bilgin’e, Mustafa Kara’ya, Mustafa Acar’a, Yunus Şahbaz’a, Ahmet Varol’a, Ali K. Metin’e, Necip Tosun’a, Ali Bal’a, Hayrettin Orhanoğlu’na, İbrahim Demirci’ye, Hüseyin Akın’a, İdris İkinci’ye, Münir Tireli’ye, Gülcan Tezcan’a, Ümmühan Atak’a, Tacettin Ural’a, İbrahim Eryiğit’e, Mehmet Kahraman’a, Mustafa Uçurum’a, Hasan Özlen’e, Veysel Toker’e, Oğuzhan Yılmaz’a, Yasin Mahmut Yakar’a, Hatice Derya Yılmaz’a, Asım Öz’e ve İbrahim Ulvi Yavuz’a, ayrıca Mehmet Said Hatipoğlu’a ve kendisi ile mülakatı yapan Şule Kala’ya, bu yıllığın hazırlanışına da desteğini eksik etmeyen Osman Özbahçe’ye, metinleri okuyup gerekli düzeltmeleri yapan Saliha Büşra Konaktaş’a Türkiye Yazarlar Birliği adına minnettarlığımı ifade etmek isterim.

Allah’tan, hâlâ yaşamakta olduğumuz bu salgının bir an önce son bulması niyazı ile...

A. Fatih Gökdağ

İÇİNDEKİLER

• Kültür hayatımız

2020 Yılı'nın Kültür Sanat Olayları/ Yunus Emre Altuntaş/ 13

Türkiye Yazarlar Birliği Ödülleri 16, 2020 Yılı Kültür Sanat Haberleri Ayasofya Camii ibadete açıldı 28, Osmanlıca Yazılışlı Doğan Büyük Türkçe Sözlük yayınlandı 30,

2021 İstiklâl Marşı Yılı Oldu/ Mahmut Erdemir/ 39

Nasrullah Vaazi Üç Ay Sonra Yazılacak İstiklâl Marşı'nın Önsözüdür 39, Arıcan: 2021 İstiklâl Marşı Yılı Olmalı! 41, Âkifî Gençlerimize İyi Anlatmalıyız 41, 2021'i "İstiklâl Marşı Yılı" Olarak Kutlayalım 41, İstiklâl Marşı'nın 100. Yılı Logosu 42, Doğan: Güçlü Bir Zihin Tazelemesi Yapmalıyız 42, 2021 "İstiklâl Marşı Yılı" Oldu 44, Memur-Sen ve TYB Arasında İşbirliği Protokolü İmzalandı 47, Safahat Okumaları Başladı İlk Dersi D. Mehmet Doğan Verdi 48,

• Dini Hayatımız

Salgının Gölgesinde Dinî Hayat/ Prof. Dr. Vejdi Bilgin/ 51

TOKİ Kampanyası ile Başlayan Faiz Tartışması 51, Korona Virüsünün Dinî Hayat Üzerindeki Etkisi 52, "Mahzun Ramazan" 54, Camilerde Cemaatle İbadetin Başlaması 56, Ayasofya'nın İbadete Açılması 57, Kurban Bayramı 59, PEylül Ayının Sıcak Gündemi 59, Kur'an'ın Lafzı Meselesi 61, Kur'an ve Ezanın Türkçe Okunması Üzerine Tartışmalar 62, Ülke Çapında Yağmur Duası 64

Tasavvuf Kültürünün Dünü Bugünü Yarını/ Prof. Dr. Mustafa Kara/65

Tarikatların Durumu Nasıl? 66, Yarın için ne yapmak gerekiyor? 68

• Ekonomi Toplum ve Siyasi Hayat

2020 Yılında Türkiye Ve Dünya Ekonomisindeki Gelişmeler/ Prof. Dr. Mustafa Acar /73

1. Giriş 73, 2. 2020 Yılında Dünya Ekonomisindeki Gelişmeler 74, 3. 2020 Yılında Türkiye Ekonomisindeki Gelişmeler 80, a. Büyüme, Enflasyon, İşsizlik 83, b. Kamu maliyesi 86, 4. Sonuç 87,

2020'de Türkiye Siyaseti/ Yunus Şahbaz/ 91

Siyasetin Ana başlıkları 92, Muhalefet Blokunun Zaafları 93, Parti Kurultayları ve Yeni Arayışlar 94, Dış Politika Baskısı 95, Reform Ama Ne İçin? 96

CHP'nin Yeni Yönelimi /Yunus Şahbaz/99

Kemal Kılıçdaroğlu ve 2010'lar 99, İki Ana Damar 100, "Yeniden" Devletçilik ve Sosyal Demokrasi 103, Sonuç Yerine: İttifak Hayaleti 105

• İslâm Dünyası

2020'de İslam Dünyası/ Ahmet Varol/ 109

Filistin Arap Dünyasında İşgal Rejimiyle İlişkileri Normalleştirme Atağı 109, Yüzyılın Anlaşması Planının Açıklanması 112, İşgal Yönetiminin Batı Yaka'ya Yönelik İlhak Planı 112, İşgal Rejiminin Birlik Hükümeti 113, Filistin'de İç İhtilafın Çözülmesi İçin Girişimler 114, Ramazan Abdullah Şallah'ın Vefatı 115, Suriye Çatışmalar ve Anlaşma 116, Ekonomik Kriz ve Tepkiler 117, İran Irak Sahasında ABD-İran Gerginliği 117, İran Ukrayna Yolcu Uçağının Düşürülmesi 118, İran'da Nükleer Teknolojinin Babasına Suikast 119, Irak Hükümet Krizi ve Çözümü 119, Azerbaycan Dağlık Karabağ'ın İşgalden Kurtarılması 120, Mısır Cunta Zulmü Devam Ediyor 122, Halk Senato Seçimlerini Boykot Etti 122, Evsizler Ülkesinde Evi Olanların Evlerinin Başlarına Yıkılması 123, Yemen Yine Hâkimiyet Kavgası 123, Libya Hafter'i Dize Getiren Askeri Operasyonlar ve Masabaşı Görüşmeler 124, Lübnan Ekonomik Sıkıntılar, Gösteriler, Hükümet Krizi ve Büyük Patlama 126, Tunus İki Kez Hükümet Değişikliği 128, ABD-Taliban Anlaşması 128, Hindistan Gasp Edilen Cami Arsasına Hindu Tapınağı 129, Keşmir'e Yine Oyun 130, Çin'in Doğu Türkistan Zulmü ve ABD'nin Tepkisi 130, Mısır, Sudan ve Etyopya Arasında Baraj Sorunu 131, Etiyopya Oromo Halkının Başkaldırısı 131, Mali Gösteriler ve Askeri Darbe 131, Kırgızistan Seçimlere Karşı Halk Ayaklanması 132, Sudan ABD'ye Terör Tazminatı 133, Cemal Kaşıkçı Davasında Suud Mahkemesinin Göz Boyama Oyunu 133,

• Şiir

2020 Yılı Şiir Kitapları/ Ali K. Metin/ 137

2020 Yılında Yayımlanan Diğer Şiir Kitapları 164,

• Hikâye

2020'de Öykü / Necip Tosun / 169

2020 Öykü Ödülleri 199, 2020 Öykü Kitapları 200, Emret Toprak/ Mustafa Şahin, Gömleği Yalnız 205, Bıçak Sırtı/ Özlem Karapınar, Aynadaki Kadınlar 213

• Roman

Romanın Popülerleşmesi/ Hayrettin Orhanoğlu/ 221

2020 Romanlarına Genel Bir Bakış/ Ali Bal/ 223

2020 Yılında Yayımlanan Romanlar/ İbrahim Ulvi Yavuz/ 233

• Dil

Salgını Saldık Çayır/ İbrahim Demirci/ 245

Coronavirus (Korona Virüsü) nedir? 245, 2019-nCoV Akut Solunum Yolu Hastalığı nasıl ortaya çıkmıştır? 246, 2019-nCoV Corona Virüsü Belirtileri Nelerdir? 246, Coronavirus hangi ülkeleri ve kaç kişiyi etkilemiştir? 246, Karantinanın kırk çilesi 252

• Deneme

Deneme Yakasında Değişen Bir Şey Yok/ Hüseyin Akın/ 257

2020 Yılı Deneme Kitapları 268

• Eleştiri

İki Bin Yirmi’de Eleştiri/ İnceleme/Kuram/Değini/ İdris Ekinci/ 275

• Musiki

2020 Yılı Öyle Böyle Bitti ! / Münir Tireli/ 289

Korona Günlerinde Şifa Niyetine 290, 2020 yılı Plakları-Ana Dalga Firmalar 291, Vefatlar 294,

• Sinema

Sinema 2020 Salgın Sinemanın da Nefesini Kesti / Gülcan Tezcan/ 299

Bakanlıktan 47 Filme Destek 300, Siyer Vakfı’ndan Sinema Hareketi 300, Festivaller Çevrimiçi Yapıldı 301, Herşeye Rağmen Boğaziçi Film Festivali 301, 39. İstanbul Film Festivali 302, 57. Antalya Film Festivali 302, 31. Ankara Film Festivali 303, Adana’nın Ödülleri İstanbul’da Verildi 303, Trt’den 12 Punto Desteği 303, Sinemamıza Uluslararası Vitrin: 'New Turkish Films' 303, 2020’de Aramızdan Ayrılanlar 304

• Televizyon

2020’nin Televizyon Yıldızı: Koronavirüs!/ Ümmühan Atak/ 311

Çin’den gelen Çin malı görüntüler 311, Stokçuluk herkesin kanında var mıdır? 311, Bilmeyen kalmadı: Sağlık Bakanı Fahrettin Koca’dır 312, On parmağında on marifet oyuncular 312, Bir de baktık ki, köprü’nün altından çok sular akmış 312, Mavi ekranla örgütlenen alkışlar 314, MEB’in hızı takdirleri topladı ama... 314, Dijital platformlar televizyonları yener mi? 315

• Basın

Yazılısıyla Görseliyle Medya İnternetin Kıskaçında “Byte”Nız Yoksa Hükmünüz De Yok/ Taceddin Ural/ 319

Gazete de TV de vasata, vasat altına teslim 319, “Yazılı” basın “ekran”da yoksa adeta yok hükmünde 320, “Yedi Düvel’inTwitter’ı” 321, “İyi saldıranlar”la “kötü savunanlar” aslında kol kola 322, Medyatik üretimlerin pandemiyle imtihanı 323, “Simavi’in ruhu” da torunu da internette 323, İnternet medyası: Yeni Köye Eski Adet 324, Kültürün en pespayesi: Linç Kültürü 325, Sosyal medya devlerine “Gelin bakalım buraya” denildi 325, Camia sanal yanılmasa gerçek 326

• Dergiler

Yedi İklim, Edebiyat Ortamı, Ay Vakti, Hece Taşları/ İbrahim Eryiğit/ 329

Heceöykü, Mahalle Mektebi/ Mehmet Kahraman/ 337

Karabatak, İhlamur, Türk Edebiyatı, Şehir ve Kültür, Muhit, Şiar, Asi, Çare, Söğüt, Dil ve Edebiyat, Mahfel, Olağan Hikâye/ Mustafa Uçurum/ 341

Aşkar, Dergâh, Hece, Kitap-lık, Varlık Dergisi/ Hasan Özlen/ 361

Post Öykü/ Veysel Toker/ 369

• Çocuk Edebiyatı

2020’de Türkiye’de Çocuk Edebiyatı/ Doç. Dr. Oğuzhan Yılmaz/ Doç. Dr. Yasin Mahmut Yakar/ Öğr. Gör. Hatice Derya Yılmaz / 375

Yeni normalde “Çocuk Edebiyatı” 375, 2020 Yılında Yayımlanan Makaleler 376, 2020 Yılında Yayımlanan Tezler 378, 2020 Yılında Düzenlenen Sempozyumlar VII. Uluslararası Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu 379, 2020 Yılında Çıkmaya Başlayan Çocuk Dergileri 379, Çocuk Edebiyatı Ödülleri 379, 2020 Yılı İçinde Yayımlanmış Kitaplar Manga, Çizgi Roman, Karikatür 379, Roman 380, Grafik Roman 383, Öykü Şiir 383, Hikâye, Masal 384, Resimli Kitap /Resimli Öykü 386, Diğer Kitaplar 389, Anı 390

• Yayıncılık

Taçkırın Yılında Yayıncılık/ Asım Öz/ 393

Meseleler ve Kâğıdın Saltanatı 394, Bandrol Verileri Nasıl Yorumlanmalı? 396, Yayıncılık Kurultayı ve Çalıştaylar 399, Çevirmenler, Çeviriler ve Sorunlar 402, Geçmişten Günümüze Yayıncılığımızın Hafızası 405

• Nesillerin Mirası

Mehmet Said Hatipoğlu İle Hayatı ve Cumhuriyetle Değişen Din Anlayışımız Üzerine/ Mülâkat: Şule Kala/ 411

• Olaylar ve İnsanlar

Olaylar ve İnsanlar 2020 / İbrahim Ulvi Yavuz / 429

Kayıplar/ 2020 / 504

kültür hayatımız

Yunus Emre Altuntaş
Mahmut Erdemir

2020 YILININ KÜLTÜR SANAT OLAYLARI

Yunus Emre Altuntaş

2020 yılı yaşanan korona salgını nedeniyle tüm alışkanlıklarımızın değiştiği ve kısıtlamalar sebebiyle normalimizin altüst olduğu bir yıl olarak kayıtlara geçti. Kim bilir bu yıllığı yıllar sonra okuyan nesiller bu anlattıklarımızı bir film sahnesi gibi görebilirler lakin bunlar yaşandı ve insanlık âlemi şimdiye kadar da bir benzerini bu boyutta yaşamadı. Aslında salgının bu denli hissedilir olmasının sebebi ulaşım/iletişim imkânlarının gelişmesi sebebiyledir. Dünya ilk kez tek bir şehir haline dönüşüverdi. Dünyanın neresinde olursa olsun yaşanan herhangi bir vaka anında diğer ucundaki insanlar tarafından takip edilir hale geldi. Sosyal medya kullanımının zirveye ulaştığı bu yıl sokağa çıkma yasakları sebebiyle evlerinde kalmak zorunda olan insanlar için bir tefekkür fırsatı doğurdu. Uzun zamandır aileleriyle, çocuklarıyla yeterince zaman geçiremeyen yetişkinler eldeki şükür vesilelerinin yeniden farkına vardılar ve kendi içlerine yönelerek yapay olanla sahil olanın ayrımını idrak etmeye başladılar. Bu yıl yaşanan bu salgının dünya tarihinde keskin bir kırılmaya yol açacağını söyleyebiliriz. İnsanlar en başta maske denilen gerçeğe uyum sağladılar. Sonrasında ise kalabalık ortamlarda bulunmamayı, insanlarla yakınlaşmamayı ihtiyat haline getirdiler. İnsanlar sevdikleriyle sarılamaz, kucaklaşamaz oldu. Hatta tokalaşma bile tarihe karıştı. Bu durum ister istemez modernizmin saldığı bireysellik anlayışını çok daha derin hale getireceğı benziyor. Sosyolojide insanın tanımı yapılırken “düşünebilen, bir arada yaşayan, iş bölümü yapan canlılar” tanımlamasında bir değişiklik olacağı endişesi tüm insanları sardı. Herkes evine çekilirse hayatın akışı nasıl sürdürülebilir hale gelecek? Buğdayı kim ekecek, unu kim öğütecek, fırını kim açacak, ekmeğı kim yapacak, sokaklar nasıl temizlenecek, okullar ne olacak gibi varoluşsal sorular bu tedirginliğı daha da artırdı. Hakikat şu ki 2020 yılında yaşanan bu salgın adeta bir kıyamet tatbikatına dönüştü.

Kültür ve sanat insanların ihtiyaçlar listesinde ilk sıralarda yer almıyor. Sağlık, gıda, barınma gibi hayati endişeler ortadayken kültür ve sanatın gerilere düşmesi elbette normal karşılanabilir. Bu sebeplerle kısıtlamalar

ilk olarak kültür sanat faaliyetlerinde görüldü. Resmi ya da özel tüm sosyal etkinlikler iptal edildi. Sinemalar, tiyatrolar, konser salonları kapatıldı. Her türlü toplu programa kısıtlama getirildi. Eğlence yerleri ve AVM'ler de bu kısıtlamalardan payını aldı. Şehir içi ve şehirlerarası tüm geziler sınırlandı veya izne bağlandı. Tarihi şehirlerimiz adeta film sahnelerindeki gibi boşaldı ve insanlar evlerine kapandı. Sosyal medya kullanımında yaşanan büyük artış da bu eve kapanmayla alakalı olsa gerek. Sosyal medya uygulamaları borsada tavan yaptı ve yılsonuna doğru en büyük haberleşme aracı olan WhatsApp bunu fırsata çevirerek insanları yeni bir sözleşmeye zorladı. Yılın son günlerinde ve yeni yılın ilk günlerinde tüm Türkiye'de manşet olan bu konu vatandaşlarımızın yoğun tepkisine neden oldu. Zor zamanlarda işi fırsatçılığa dönüştürmek en hafif anlamıyla "ahlaksızlık" olarak vurgulandı ve insanımız farklı kanal arayışlarına girişti. Yerli ve milli sosyal medya/haberleşme uygulamalarının böylesi bir yoğunluğa hazır olmadığı da bu süreçte anlaşıldı. Kültürün önemli bir aktarım ögesi haline gelen sosyal medya ve haberleşme uygulamalarının sorgulanması bu alandaki alışkanlıklarımızın da değişeceğine işaret ediyor. Kapitalist batı kültürünün tüm dünyayı sarmasında ve doğu toplumlarını kültürel olarak aşılmasında temel araçlar olan sosyal medyanın daha derin bir havzaya girmesi beklenebilir. Kişisel güvenliğin yanı sıra ulusal güvenliğin de açık ucunu teşkil eden çoğu ABD merkezli bu sosyal medya uygulamalarının devlet eliyle kısıtlanması da gündeme gelecektir. Sosyal ve kültürel anlamda faydasından çok zararı açık olan bu uygulamaların başında Instagram, Facebook ve Twitter geliyor. İslam dünyasının bu kanallara alternatifler üretmesi kaçınılmaz görünüyor.

Her yeni durum alternatiflerini de üretir. Her şeye rağmen salgın sebebiyle yaşanan karmaşadan ilk kurtulan da kültür sanat dünyası oldu. Kısa zamanda yaygınlaşan uygulamalar sayesinde söyleşiler, konferanslar, paneller, festivaller ve sergiler çevrimiçi olarak evlerimize ulaşmaya başladı. İnternet üzerinden çoğu canlı gerçekleşen bu etkinlikler zamanla kurumsal hale gelmeye başladı. Bunun en güzel örneklerini Konya Karatay Belediyesi, Kahramanmaraş Belediyesi, Türkiye Yazarlar Birliği Genel Merkezi, TYB İstanbul Şubesi, TYB Konya Şubesi, Memur-sen, Genç Memur-sen, Server Vakfı, Önder, Diyanet İşleri Başkanlığı, Mücerret, İKSV gibi kurum ve kuruluşlar verdi. Pek çoğu Youtube, ZOOM gibi canlı yayın imkânı sunan kanallarda yayınlanan programlar tüm ülkenin hatta tüm dünyanın faydalanabileceği şekilde yeni imkânlar sağladı. Canlı yayınların video kayıtlarının da yayınlanması bu tesiri daha yaygın hale getirdi. Böylece salgın kültür sanat faaliyetlerinin daha geniş kitlelere ulaşmasına vesile oldu. Kısa zamanda kısıtlamaların getirdiği yeni duruma adapte olarak alternatifler üreten çoğu sivil olan kuruluşların yöneticilerini ve gönüllülerini tebrik etmek gerekiyor. Bu anlamda TYB başı çekti diyebiliriz. Resmi kurumlar ise maalesef bu süreçte sivil kuruluşları takip

edemedi. Salgından en fazla etkilenen kültür sanat alanı tiyatrolar oldu. Özel ve resmi tiyatroların mart ayından itibaren kapatılması bu sektörde çalışan binlerce insanı mağdur etti. Bir salon ve sahne etkinliği olması sebebiyle de alternatif çözümler üretilemedi. Benzer durum konser salonları için de geçerli.

Kısacası salgına rağmen hayat durmadı ve tüm alanlarda olduğu gibi kültür sanat faaliyetlerinde de su akarını buldu. Yüz yüze gerçekleştirilen pek çok etkinlik çevrimiçi hale getirildi. Ödül törenleri, yarışmalar, sinema gösterimleri, festivaller, konserler, müze ziyaretleri, söyleşiler, toplantılar internet üzerinden gerçekleştirildi. Bazı geleneksel festival ve ödüller salgın nedeniyle ertelense de büyük oranda gerçekleşti. Salgın nedeniyle kitap satış oranlarında da artış görüldü. Özellikle internet üzerinden yapılan satışların bir önceki yıla göre büyük oranda arttığı belirtildi. Bu da insanlarımızın salgını kitap okuyarak değerlendirdiğine işaret ediyor. 2020 yılının Ömer Seyfettin'in 100. Vefat yıl dönümü olması dolayısıyla ülkenin çoğu yerinde etkinlikler gerçekleştirildi. Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan, Türkiye'nin 2020 Turizm Yılı temasının Patara Antik Kenti olduğunu açıkladı ve bu konuda bazı farkındalık çalışmaları yapıldı. UNESCO Türkiye Milli Komisyonu'nun teklifi ile Bilge Tonyukuk Abidesinin Dikilişinin 1300. Yıl Dönümü, Hacı Bektaş Veli'nin Vefatının 750. Yıl Dönümü Yunus Emre'nin Vefatının 700. Yıl Dönümü UNESCO 2020-2021 Anma ve Kutlama Yıl Dönümleri Programına alındı. Birleşmiş Milletler ise 2020'yi Uluslararası Bitki Sağlığı Yılı olarak ilan etti. Ayrıca Dünya Sağlık Örgütü tarafından da Hemşire ve Ebe Yılı olarak belirlendi. Yazımızın devamında 2020 yılı boyunca kültür sanat alanında yapılan faaliyetleri ve önemli olayları başlıklar halinde derlemeye çalıştık. Yazımızı hazırlarken kişisel ajandamızın yanı sıra Anadolu Ajansı, Kültür Bakanlığı, TYB, Dünyabizim, Sade İmge, Edebistan, İHA, DHA, *Diriliş Postası* Gazetesi, Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, İKSV, *Aşkar* Dergisi, *Oggito*, Bedir Acar (*Akşam* Gazetesi), *Nouvar*, *Ajandakolik*, *Dergâh* Dergisi, *Buzdokuz* Dergisi, *Mürekkap Haber*, 7/24 Kültür Sanat, *Mahalle Mektebi*, *Hece* Dergisi, TRT gibi kaynaklardan faydalandık.

2020 Yılıının Ödülleri

Ülkemizde sanat ve edebiyat alanında verilen pek çok ödül bulunuyor. Bu ödüller içerisinde uzun süredir istikrarlı şekilde verilenlerin sayısı bir elin parmaklarını geçmiyor. Yaklaşık 30 dalda “Yılın Fikir Sanat ve Edebiyat” ödüllerini duyuran Türkiye Yazarlar Birliği bu yıl 39. kez düzenlediği bu etkinlikle öncülüğü sürdürüyor. Bir veya birkaç dalda ödül veren daha uzun süreli ödüller de geleneğini devam ettiriyor. Ödüllerin amacı daha çok sanat ve edebiyat insanlarını teşvik etmek üzerine kurulmuştur. Turgut Uyar, Cemal Süreya, Fazıl Hüsni Dağlarca gibi bazı isimler adına verilen ödüller ise uzun

zamandır gerçekleşmiyor. Bu sebeple ismi geçen büyük yazarlarımızın adına başlatılan ödüllerin bir şekilde devamını sağlamak gerekiyor. Gönül ister ki Yunus Emre, Mehmed Akif, Cemil Meriç, Yahya Kemal, Cahit Zarifoğlu, Fuad Köprülü, Arif Nihat Asya, Edip Cansever, Nurettin Topçu, Kemal Tahir, Oğuz Atay, İtri, Tanburi Cemil Bey, Dede Efendi gibi değerlerimiz adına da ilgili alanlarda ödüller tertip edilse. Daha da önemlisi tıpkı Nobel gibi uluslararası bir sanat ve edebiyat ödülünün tesis edilmesinin Türkiye gibi İslam dünyasının merkezinde bir ülkeye yakışacağını düşünüyoruz. Kültür Bakanlığımızın bu konuda öncülüğünü beklediğimizi belirterek bu yılın ödülleri hakkında ayrıntılara geçiyoruz.

Türkiye Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülleri

“2020 Yılı Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülleri” verilecek isimler belirlendi. Ödüllerin bu yıl Mehmet Çebi, Necmeddin Okyay, Sadettin Ökten, İsmail Kara, İbrahim Tenekeci, Derviş Zaim ve Özdemir Erdoğan’a verilmesi kararlaştırıldı.

Türk kültür ve sanat hayatına önemli katkılarda bulunan, Türkiye’nin kültür ve sanatının yücelmesine çalışan, özgün eserleri veya hizmetleriyle üstün kabiliyet gösteren kişi veya kurumlara verilen “Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödüllerinin” bu yılki sahiplerini belirlemek üzere yürütülen çalışma tamamlandı.

Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülleri kapsamında bu yıl koleksiyoner Mehmet Çebi ödüle layık görülürken, “vefa” ödülünün de Necmeddin Okyay’a verilmesi kararlaştırıldı. Bu yıl “kültür tarihi” ödülüne Sadettin Ökten, “sosyal bilimler” ödülüne İsmail Kara, “edebiyat” ödülüne İbrahim Tenekeci, “sinema” ödülüne Derviş Zaim, “müzik” ödülüne ise Özdemir Erdoğan layık bulundu.

Türkiye Yazarlar Birliği Ödülleri

Türkiye Yazarlar Birliği (TYB) tarafından verilen 2020 yılındaki "Yılın Yazar, Fikir Adamı ve Sanatçıları" ödüllerinin sahipleri belli oldu. TYB Genel Başkanı Prof. Dr. Musa Kazım Arıcan, birlik genel merkezinde düzenlenen basın toplantısında ödül alan isimleri kamuoyuna duyurdu. Arıcan, 42 yıldır medeniyet ve kültür birikimini geleceğe taşımanın gayreti içinde gönüllü bir kuruluş olan TYB’nin okuryazar buluşmaları, imza günleri, konferanslar, paneller, sempozyumlar, edebiyat sohbetleri, ulusal ve uluslararası kongreler gibi birçok kültür faaliyeti düzenlediğini ifade etti. TYB’nin 39 yıldır yılın yazar fikir adamı ve sanatçılarını belirlediğini söyleyen Prof. Dr. Musa

Kazım Arıcan, bunun Türkiye'deki kültür-sanat çalışmalarına yön veren sürekli faaliyetlerinden biri olduğunu belirtti. Arıcan, "Yıl içinde yönetim kurulunun kapsamlı araştırmalarının yanı sıra ülkemizin seçkin yazar, şair ve eleştirmenlerinin görüş ve önerilerinden de yararlanarak yılın yazar, fikir adamı ve sanatçıları belirliyoruz." dedi. Bir eserin değerlendirmeye alınması için basılı olması, ilk baskı olması ve basımının yıl içerisinde yapılmış olması gerektiğini hatırlatan Arıcan, bu ödüllerin hikâyeden şiire, fikirden hatıraya, müzikten sinemaya kadar pek çok alanda verildiğini aktardı. Genel Başkan Arıcan, "TYB'nin verdiği ödüllerin maddi yönü bulunmasa da yazarlarımızı ve eserlerimizi tanıtmamız, bu yöndeki çaba ve çalışmaları desteklememiz kamuoyu tarafından 39 yıldır takdirle karşılanmaktadır." ifadelerini kullandı. Yılın yazar fikir adamı ve sanatçıları değerlendirmesi yapılırken aynı zamanda "Üstün Hizmet Ödülleri" verileceklerin de isimleri belirlendiğini belirten genel Başkan Arıcan, "Üstün hizmet ödülleri; Ülkemizde ilim, kültür, sanat, tarih, edebiyat ve düşünce alanında olağanüstü gayret ve çalışmaları bulunan şahsiyetlere, şükran ve minnet borcumuzun bir ifadesi olarak verilmektedir." diye konuştu.

2020 yılının TYB "Yazar, Fikir Adamı ve Sanatçıları" ödüllerini kazanan isimler ve kurumlar:

Hikâye: Mustafa Şahin, *Gömleği Yalnız* kitabıyla (Yapı Kredi Yayınları),

Şiir Suavi Kemal Yazgıç, *Bütün Ayrılıklar* kitabıyla (Profil Kitap),

Roman: Ayşegül Genç, *Kalbin Arka Odası* eseriyle (Muhit Kitap),

Deneme: Dursun Çiçek, *Benim Dağlarım* kitabıyla (Muhit Kitap),

Fikir: Tahsin Görgün, *Osmanlı Düşüncesi* eseriyle (Tire Kitap),

Araştırma: Hümeysra Özturan, *Ethostan Ahlâka* eseriyle (Klasik Yayınları),

İnceleme: İbrahim Tellioglu, *Fethedilenlerin Gözüyle Anadolu'nun Fethi* kitabıyla (Bilge Kültür Sanat)

Edebi Tenkit: İbrahim Kavaz, *Necip Fazıl Kısakürek'in Şiirleri ve Şiirlerindeki Değişmeler* kitabıyla (Kesit Yayınları),

Hatıra: Emine Işınsu, *Kendimden Kendime* eseriyle (İhlamur Kitap),

Gezi: Mehmet Mazak, *Şehir Kokusu* kitabıyla (Yeditepe Yayınları),

Tercüme: Tahir Uluç, *Ahlâk Sorunsalı Batı Modernitesinin Ahlâki Eleştirisine Bir Katkı*, Taha Abdurrahman'dan tercümesiyle (Pınar Yayınları),

Biyografi: Âlim Kahraman, *Mehmet Akif Tutuşmuş Bir Yürek, Adanmış Bir Hayat* kitabıyla (Büyüyen Ay),

Çocuk Yayınları: *Değerli Masallar* eserleriyle (Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları),

Basın Fıkra: Hüzeyme Yeşim Koçak, (*Merhaba* Gazetesi),

Basın Fikir: Ahmet Doğan İlber (*Yenisöz* Gazetesi),

Basın Röportaj: Hale Kaplan (*Star* Gazetesi),

Basın Kültür Sanat: Saliha Sultan, Kültür-Sanat alanındaki yayınlarıyla, (*Karar* Gazetesi),

Dergi Yayıncılığı: *Ay Vakti*,

Türk Müziği: Ubeydullah Sezikli, Evlâd-ı Fâtihan'dan Kadim Sesler Balkan İlahileri 2,

Halk Kültürü: Ali Işık, *Konya'da Kültürel Hayat* eseriyle (Çizgi Kitabevi),

Elektronik Yayıncılık: Fikircografyasi.com,

TV Belgesel: Zeynep Keçeciler, Anne Gidince, (TRT Belgesel) programıyla,

TV Dizi: Gönül Dağı, (TRT 1),

Şehir Kitabı: Ekrem Özdemir, *Şehir ve Modern* eseriyle (İdealkent Yayınları),

Radio Programı: Mustafa Doğan Dikmen, Musikiye Dair, programıyla (TRT Nağme),

Yayıncılık Kamu: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları,

Yayıncılık Özel: Ketebe Yayınları,

Üstün Hizmet Ödülü: Kültür ve sanat hayatına uzun süreli katkılarından dolayı; Prof. Dr. Yalçın Koç, Prof. Dr. Erol Göka ve Mustafa Ruhi Şirin üstün hizmet ödülüne değer bulundu.

Necip Fazıl Ödülleri

Bu yıl 7'ncisi gerçekleştirilen 2020 Necip Fazıl Ödülleri açıklandı. Edebiyatçı ve fikir adamı Necip Fazıl Kısakürek'in manevi ve kültürel mirasını yaşatmak amacıyla Star Gazetesi tarafından düzenlenen Necip Fazıl Ödülleri'nin 2020 yılı kazananları belirlendi.

Prof. Dr. M. Fatih Andı, Prof. Dr. Hicabi Kırlangıç, Prof. Dr. Turan Karataş, Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Murat Özel ve Necip Tosun'dan oluşan jüri heyeti, yeni tip korona virüs (Kovid-19) tedbirleri nedeniyle çevrim içi toplantılar yapıldı. Türkiye'nin edebiyat ve düşünce dünyasında önemli yeri olan isimleri belirlemek üzere bir araya gelen jüri heyeti, yapılan toplantıların ardından 6 ayrı dalda ödüle layık görülen 7 ismi açıkladı.

İhsan Deniz, "Kendine özgü lirik ve seçkin bir şiir dilini inşa etmekteki başarısı, şiirleri yanında şiir dergiciliğiyle de edebiyata yaptığı katkı" nedeniyle Necip Fazıl Şiir Ödülü'ne, Sevinç Çokum ise "İnsan ile eşya arasındaki ilişkileri, değişimin yarattığı açmazları, kaybedilen güzellikleri derinlikli psikolojik, sosyolojik tahliller ve dil yetkinliği ile eserlerine yansıtması" nedeniyle Necip Fazıl Hikâye-Roman Ödülü'ne layık görüldü.

Prof. Dr. Ekrem Demirli, "Tasavvuf üzerine kaleme aldığı araştırma eserleri, tahlile dayalı makale ve kitaplarıyla sunduğu ilmi tebliğlerin yanı sıra klasik eserlerden yaptığı tercüme çalışmaları" nedeniyle Necip Fazıl Fikir Araştırma Ödülü'ne değer görülürken, "Şiirinde gösterdiği canlılık ve gündelik hayat unsurlarını yenilikçi bir biçimle yakalama başarısı" ile Zeynep Arkan ve "Modern hayatın açmazlarını, insan ruhunun karmaşıklığını anlattığı eserlerindeki yüksek gözlem gücü, derinlikli çözümlemeleri ve insan doğasına ilişkin sırları aktarmadaki başarısı" ile Mahmut Coşkun Necip Fazıl İlk Eserler Ödülü'ne değer görüldü.

Prof. Dr. Taha Abdurrahman, "İslam düşüncesinin ihyasına yönelik yüksek felsefi çabası, disiplinler arası yaklaşımın yanı sıra geleneksel birikimi dikkate alan kuşatıcı yöntemiyle" Necip Fazıl Uluslararası Kültür Sanat Ödülü'ne, Cahit Koytak da "İlk kitabı İlk Atlas'tan bugüne kadar yayımlanan eserlerinin her biriyle Türk şiirine genişlik, derinlik ve çeşitlilik kazandıran, Türkçeye çevirdiği birbirinden kıymetli eserlerle dilimizi ve kültürümüzü zenginleştiren; edebiyat camiasında gösterdiği sorumlu, ağırbaşlı ve duyarlı duruşuyla örnek bir şahsiyet olarak Necip Fazıl Saygı Ödülü'ne layık görüldü.

Mehmet Akif İnan Ödülleri

Mehmet Akif İnan Vakfı tarafından düzenlenen Mehmet Akif İnan Ödülleri programının ikincisi gerçekleştirildi. Program kapsamında, Kültür

Sanat ve Edebiyat Ödülü D. Mehmet Doğan'a, Çalışma Hayatı ve Emek Ödülü Fatma İçüz'a, Başarı ve Teşvik Ödülü Özdemir Bayraktar'a, Uluslararası Değer Ödülü Raid Salah'a, Jüri Vefa Özel Ödülü Asım Gültekin'e, Üstün Hizmet Ödülü ise Recai Kutun'a verildi. Memur-Sen Konfederasyonu Genel Merkezi'nde düzenlenen II. Mehmet Akif İnan Ödülleri programı salgın nedeniyle video konferans yöntemiyle gerçekleştirildi. Programa Memur-Sen Genel Başkanı Ali Yalçın, Memur-Sen Yönetim Kurulu üyeleri, Memur-Sen'e bağlı sendikaların Genel Başkanları, Mehmet Akif İnan Vakfı Başkanı Ahmet Özer, Mehmet Akif İnan'ın kızı Banu İnan ve kardeşi Dr. Ahmet İnan, ASBÜ Rektörü ve Akif İnan Ödülleri Jüri Başkanı Prof. Dr. Musa Kazım Arıcan, AK Parti Genel Başkan Vekili Prof. Dr. Numan Kurtulmuş ile ödül alan isimler ve temsilcileri katıldı.

Türk Felsefe Derneği Prof. Dr. Necati Öner Ödülleri

"En İyi Doktora Tezi Ödülüne" Dr. Vehbi Metin Demir ve Dr. Emrullah Kılıç layık görüldü.

"Felsefeye Hizmet ödülünü" Prof. Dr. Veli Urhan ve Doç. Dr. Serdar Saygılı aldı.

2020 Prof. Dr. Necati Öner Ödülleri Değerlendirme Kurulu, TÜFED Yönetim Kurulu Üyeleri (7 kişi) ve Hakem Kurulu'ndan (5 kişi) oluşmuştur.

Değerlendirme Kurulu üyeleri: Prof. Dr. Murtaza Korlaelçi (TÜFED Başkanı), Prof. Dr. Mehmet Akgün, Prof. Dr. Hacı Ömer Özden, Prof. Dr. Bayram Ali Çetinkaya, Prof. Dr. Hasan Çiçek, Prof. Dr. Nejdett Durak, Prof. Dr. Celal Türer, Prof. Dr. Hasan Yücel Başdemir, Prof. Dr. Levent Bayraktar, Doç. Dr. M. Enes Kala, Dr. Fatih Özkan, Bilim Uzmanı Buğra Kocamusaoğlu

Cevdet Kudret Edebiyat Ödülü

Cevdet Kudret'in anısını yaşatmak ve Türk edebiyatında onun ürün verdiği dallardaki çalışmaları değerlendirmek amacıyla ailesinin girişimi üzerine Cevdet Kudret Edebiyat Ödülleri veriliyor. Ödüller 'Şiir', 'Roman', 'Öykü', 'Deneme-İnceleme-Araştırma' ve 'Tiyatro' olmak üzere beş dalda dönüşümlü olarak belirleniyor. Ödül, birinci yıl (1993'te) 'Şiir', ertesı yıl 'Roman', üçüncü yıl 'Öykü', dördüncü yıl 'Deneme-İnceleme-Araştırma', beşinci yıl 'Tiyatro' dalında verildi. Sonraki yıllarda aynı sıraya göre sürdürüldü. 2020 yılında öykü dalında verilen Cevdet Kudret Edebiyat Ödülü'ne Hakan Bıçakcı'nın Normal Nefes Almaya Devam Edin kitabı değer bulundu. Deniz Yüce Başarır, Faruk Duman, Jale Sancak, Murat Yalçın ve Nursel Duruel'den oluşan Seçici

Kurul üyeleri, “bugünün tekinsiz dünyasının yarattığı sınırlar içinde kaybolan insanın metaforlar üzerinden, incelikli bir dil ve ritmi yüksek bir kurguyla anlatılması” nedeniyle kitabı ödüle değer bulduğunu açıkladı.

Everest Yayınları İlk Roman Ödülü

Everest Yayınları’nın 2006 yılından beri verdiği ve artık gelenekselleşmiş olan “İlk Roman Yarışması”nda 2020 yılının kazananı *Herkesin Bir Hikâyesi* Vardır romanıyla İrfan Saruhan oldu.

Haldun Taner Öykü Ödülü

Bu yıl 31’incisi düzenlenen 2020 Haldun Taner Öykü Ödülü, Nurhan Suerdem’in *Maruzatım Var* adlı öykü kitabına verildi. Öykü, tiyatro, deneme yazarı ve düşünür Haldun Taner anısına düzenlenen Haldun Taner Öykü Ödülü’nün Seçici Kurulu, 6 Ekim Salı günü online olarak toplandı. Doğan Hızlan başkanlığında, Demet Taner, Handan İnci, Nursel Duruel, Metin Celal, Mehmet Zaman Saçlıoğlu ve Kâmil Erdem’den oluşan Seçici Kurul yarışmaya katılan eserleri değerlendirdi. Haldun Taner Öykü Ödülü’nün Nurhan Suerdem’e verilış gerekçesi Seçici Kurul tarafından, “İçtenlikli anlatımı, ironik yaklaşımıyla anlatıcının iç sesini toplumdaki ‘öteki’ kadınların sesiyle örtüştürmesindeki başarısı nedeniyle Nurhan Suerdem’in *Maruzatım Var* adlı kitabına verilmesi oy birliğiyle uygun görüldü” denilerek açıklandı.

Metin Altıok Şiir Ödülü

Şair Metin Altıok’un anısına bu yıl 13. Kez düzenlenen Metin Altıok Şiir Ödülü’nün sahibi belli oldu. Ali Cengizkan, Eray Canberk, Haydar Ergülen, Hilmi Yavuz, Salih Bolat, Şükrü Erbaş ve Doğan Hızlan’dan oluşan seçici kurul, 20 Şubat 2020 tarihinde gerçekleştirdikleri toplantıda *Öpülmemiş Şehlâ* adlı kitabıyla Hıdır Işık’ı ödüle değer gördü.

Orhan Kemal Roman Ödülü

2020 yılı, 49. Orhan Kemal Roman Armağanı için Seçiciler Kurulu korona virüs salgını nedeniyle tercih oylarını yazılı olarak Orhan Kemal Kültür Merkezi’ne ilettiler. Orhan Kemal Roman Armağanı’na, 82 eser katıldı. Erendiz Atasü, Ataol Behramoğlu, M. Nuri Gültekin, Çimen G.Erkol, Adnan Özyalçın, Tahir Şilkan ve Nazım K. Öğütçü’den oluşan Orhan Kemal Roman Armağanı Seçiciler Kurulu yazılı olarak bildirdikleri tercihleri neticesinde 2020 yılı 49.Orhan Kemal Roman Armağanı’nı, Metis Yayınları tarafından yayımlanan, Ayhan Geçgin’in *Bir Dava* isimli romanına verdi.

Sait Faik Hikâye Ödülü

Sait Faik Hikâye Armağanı 66'ncı kez sahibini buldu. Darüşşafaka Cemiyeti ve Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları iş birliğiyle düzenlenen yarışma Sait Faik Abasıyanık'ın anısını yaşatmayı amaçlıyor. Seçici kurul bu yılki ödülü İletişim Yayınları'ndan çıkan *Döngel Dünya* adlı kitabıyla Ethem Baran'ı layık gördü. Jüri ödül gerekçesini "Sait Faik'in özellikle son yıllarında ağırlık verdiği 'doğa'nın şiirsel bir söylemle inşasına ilişkin biçimini, özgün bir dile getirişle yeniden ürettiği gerekçesiyle Ethem Baran'ın, *Döngel Dünya* adlı eserine oy birliğiyle verilmiştir" sözleriyle açıkladı. Doğan Hızlan başkanlığındaki seçici kurulda Beşir Özmen, Hilmi Yavuz, Prof. Dr. Jale Parla, Metin Celal, Prof. Dr. Murat Gülsoy ve Nursel Duruel vardı. Yarışmaya bu yıl 123 kitap başvurdu.

Sedat Simavi Ödülleri

11 Aralık 1953'de vefat eden TGC Kurucu Başkanı Sedat Simavi adına 44 yıldan bu yana sürdürülen ödüllerde bu yılın Edebiyat Ödülü *Fikret* adlı biyografi çalışması nedeniyle Beşir Ayvazoğlu'na verildi. Seçici Kurul ayrıca, Ercan Ars'ın'ı milliyet.com.tr haber sitesinde 22 Temmuz 2020 tarihinde yayımlanan "Son Dakika! Bu Fotoğrafları Daha Önce Görmediniz! "Corona Virüsten Önce ve Sonra İstanbul..." haber fotoğrafları nedeniyle övgüye değer buldu. Radyo Ödülü ise Çiğdem Işık-Sevilay Tunalı'nın hazırladığı TRT Radyo 1'de 12 ve 19 Şubat 2020 tarihlerinde yayınlanan (7. ve 8. bölümler) "Musikî Sarrafları" adlı ortak radyo programa verildi. Belgesel dalında Erman Yüksel-Ömer Kablan TRT Televizyonu World Kanalı'nda 27 Şubat 2020 tarihinde yayınlanan "Diplomat Katilleri" adlı ortak belgesel programı nedeniyle ödüle değer görüldü.

Yunus Nadi Ödülleri

Bu yıl 75'incisi düzenlenen yarışmada, seçici kurullar tarafından yapılan değerlendirme sürecinin ardından 6 dalda 8 çalışma ödüle değer bulundu. Bu yıl 75'incisi düzenlenen yarışmada, 6 dalda 8 eser ödüle değer bulundu. Öykü dalında 143, Roman dalında 99, Şiir dalında 112, Sosyal Bilimler Araştırması dalında 23, Karikatür dalında 67, Fotoğraf dalında 21 olmak üzere toplam 465 eserin değerlendirildiği 75'inci Yunus Nadi Ödülleri'ni kazananlar şu isimler oldu: "Şiir" dalında Gonca Özmen ve Mehtap Meral, "Roman" dalında Ömer F. Oyal, "Öykü" dalında Murat Çelik ve Kadri Öztıpçu, "Sosyal Bilimler Araştırması" dalında Prof. Dr. Şaduman Halıcı, "Karikatür" dalında Önder Önerbay, "Fotoğraf" dalında ise Zehra Çöplü.

Atilla İlhan Edebiyat Ödülü

Elif Sofya “kısa dizelerle, sesi kısarak yalın anlatımla ulaştığı şiirini ileri götüren yaklaşımıyla” 2020 Attilâ İlhan Şiir Ödülü’ne *Hayhuy* isimli kitabıyla değer görüldü. Kemal Varol’un Âşıklar Bayramı na verilen roman ödülü gerekçesi ise şöyle açıklandı: “Sözlü kültür ile yazılı kültürü başarılı bir şekilde birleştirmesi, âşık geleneğini baba-oğul ilişkisiyle harmanlaması, yolculuk üzerine kurgulanan yapıdaki yolculuğa paralel şekilde ilerleyen bir iç hesaplaşmayı etkileyici bir dille anlatması.”

Duygu Asena Roman Ödülü

Ödül jürisi, kültürel farklılıkları ve sınıf çatışmalarını iki kadın karakterin farklı kimlik ve kişilikleri üzerinden akıcı bir dille aktarabilen Irmak Zileli’nin *Son Bakış* adlı romanını ‘edebi yetkinliği ve anlatı biçimi bakımından’ oy çokluğuyla ödüle değer gördüğünü açıkladı. Zileli bu romanında genç bir kadının ölüme giderkenki son birkaç dakikasından yola çıkarak, geriye doğru hayatlar ve kuşaklar boyunca aktarılan bakışların izini sürüyor.

Yaşar Nabi Nayır Gençlik Ödülleri

Varlık dergisinin 1933’ten günümüze sürdürdüğü Yaşar Nabi Nayır Gençlik Ödülleri’nin 87. yılındaki yeni sahipleri şiir dalında “Hış” adlı dosyasıyla Ceren Biber, öykü dalında ise “Kalır” adlı dosyasıyla Esra Ersoy oldu.

Tudem Edebiyat Ödülleri

Yetişkin edebiyatı alanında ve roman dalında düzenlenen 17. Tudem Edebiyat Ödülleri’nde roman dalında birincilik ödülüne "Bay Erdal'ın Tehlikeli Alakaları" adlı dosyası ile Cem Aydoğan değer görüldü. 2003 yılından bu yana Türkçe çocuk ve gençlik edebiyatına çağdaş ve özgün eserler kazandıran Tudem Edebiyat Ödülleri’nin bu yılki töreni, Korona virüs salgını nedeniyle düzenlenemedi. Yarışmada dereceye giren eserlerin sahiplerine ödülleri posta yoluyla ulaştırıldı.

Erdal Öz Edebiyat Ödülü

Can Yayınları’nın kurucusu Erdal Öz’ün anısını yaşatmak için düzenlenen Erdal Öz Edebiyat Ödülü’nün bu yılki sahibi Jale Parla oldu. Seçici Kurul, Jale Parla’ya bu ödülü “Akademi ile edebiyat dünyasını bir araya getirme konusundaki başarısı, Türk edebiyatı üzerine özgün çözümlmeleri ve edebiyat eğitimine katkılarıyla, eleştiri geleneğini kültürel inceleme ve karşılaştırmalı

edebiyat yönünde zenginleştiren yeni alanlar açması nedeniyle" verdiğini açıkladı.

Ömer Asım Aksoy Ödülü

Dil Derneği Ömer Asım Aksoy Ödülü, Gönül Çatalcalı'nın *Hamdüsena Sokağı Kadınları* adlı romanına verildi. Gönül Çatalcalı Akhisar/ Manisa doğumlu; kendini İzmirli, Karşıyakalı olarak tanıtıyor. Yazmaya öyküyle başladı; romanlarıyla da okura ulaştı.

Talât Sait Halman Çeviri Ödülü

İKSV, bu yıl altıncısını sunacağı Talât Sait Halman Çeviri Ödülü ile güncel kültür-sanat üretimini teşvik etmeye devam ediyor. Altı yıl önce aramızdan ayrılan Talât Sait Halman anısına, nitelikli edebiyat çevirilerini desteklemek amacıyla başlatılan Talât Sait Halman Çeviri Ödülü 2020 yılı değerlendirme-leri sonucunda, 20 bin TL tutarındaki para ödülünün, Yan Lianke'nin Çince aslından çevirdiği 1997 tarihli romanı *Günler Aylar Yıllar*'ı Türkçeleştirmekteki özeni, mahareti ve yetkinliği sebebiyle Erdem Kurtuldu'ya verilmesine karar verildi. Talât Sait Halman Çeviri Ödülü Seçici Kurulu; Erdem Kurtuldu'ya verilen ödülün gerekçesini, "Ürkütücü ve zihinden çıkmayacak imgelerle örülü bu metnin kendine özgü temposunu Erdem Kurtuldu'nun büyük bir ustalıklarla Türkçeye aktardığı kanaatindeyiz. Korkunçluğun da güzelliği olabileceğini hatırlatan roman, toplumsal bir alegoriyle, açlık ve susuzluktan ölmenin aşırı-gerçekçi anlatımını birleştiren zorlu bir metin. Bu zorluğun üstesinden gelebilen Türkçe metin, bizlere hem kahramanımızın yaşama inadını hem de onu çevreleyen dünyanın yıkılışının ürpertisini hissettirmeyi başarabildi" olarak paylaştı. Başkanlığını yazar Doğan Hızlan'ın üstlendiği Talât Sait Halman Çeviri Ödülü Seçici Kurulu; yazar, çevirmen ve eleştirmen Sevin Okyay; yazar ve çevirmen Ayşe Sarısayın; yazar ve çevirmen Yiğit Bener ile yazar ve çevirmen Kaya Genç'ten oluşuyor.

Tanpınar Ödülleri

Bursa Osmangazi Belediyesi tarafından her yıl geleneksel olarak düzenlenen ve Türkiye'nin en uzun soluklu edebiyat yarışmasına dönüşen Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Yarışması'nın sonuçları belli oldu. Edebiyat dünyasının usta ismi anısına bu yıl 'Geçmiş Zaman Aynasında Bursa' konu başlığı altında kaleme alınan yarışmaya ABD, Kanada, Fransa, Kosova ve Azerbaycan gibi ülkelerin yanı sıra Türkiye'nin 60 farklı şehrinden toplam 327 eser başvuruda bulundu. Osmangazi Belediye Başkanı Mustafa DüNDAR, Sümbüllü Bahçe Konağı'nda jüri üyelerinin de katılımıyla gerçekleşen basın toplantısında

kazanan isimleri açıkladı. Yarışmada Halil Ziya Doğruöz *Müzmin Susuzluk* eseriyle birinci, Mehmet Selçuk Bilge *Sınır İhlali* eseriyle ikinci, Mehmet Ateş *Mesnevişehir* eseriyle üçüncü oldu. Mansiyon ödülleri ise Başak Baysallı *Kuş Tamircisi*, Semra Özkan *Heykel, Dayım ve Ben* adlı eseriyle aldı.

Vedat Günyol Deneme Ödülü

Kartal Belediyesi'nin yazar Vedat Günyol anısına 4. kez düzenlediği deneme yarışmasında ödül kazanan eserler açıklandı. 60 kişinin rekabet ettiği yarışmanın kazananları, ödül almaya hak kazandı. 60 yazarın katıldığı yarışmada kazananlar, farklı kategorilerde ödüller almaya hak kazandı. Hasan Ali Yücel Kültür Merkezi'nde yapılan basın toplantısı ile kazananlar açıklandı. Kazanan isimler, 4. Vedat Günyol Deneme Ödülü Birincisi: Hürriyet Yaşar-*Söz Yazıları* (İstanbul), 4. Vedat Günyol Deneme Ödülü Seçici Kurul Özel Ödülü: Yaşar Özmen-*İmgelem-İmge-İmgelem* (İzmir), 4. Vedat Günyol Genç Deneme Yazarı Ödülü Onur Çalı-*Sonra Hayat* (Ankara) oldu. Vedat Günyol Deneme Ödülü Seçici Kurulu'nda ise Adnan Özyalçın, Celal Ülgen, Cengiz Bektaş, Hikmet Altınkaynak, Rengin Cemiloğlu, Tahir Şilkan, Uğur Kökten yer aldı.

Hasan Ali Yücel Öykü Yarışması ödülleri

Hasan Ali Yücel Öğretmenler Arası Kısa Öykü Yazma Yarışması ödülleri çevrimiçi ortamda düzenlenen törenle sahiplerini buldu. Yarışmaya başvuran 1300 eser arasında Tokat'tan Mustafa Soyuer Evin Halleri adlı öyküyle birinciliğe, Zonguldak'tan Esra Kâhya Koku adlı öyküsüyle ikinciliğe, Siirt'ten Agit Destan, İçindekiler adlı eseriyle üçüncülük ödülüne layık görüldü. Yarışmada, Erzincan'dan Ahmet Nayir Ayaz, Ordu'dan Nuri Keçeci Didergin, Gaziantep'ten Çağrı Subaşı Devlet Kucağı, Malatya'dan Esra Bitmez Artakalan, Yalova'dan Taner Çalıkoğlu Hoşça Kal Dünya, İzmir'den Gülşen Güzey Evler, Annem ve Babam adlı eserleriyle mansiyon ödülünü aldı. Jüri Özel Ödülü, yarışmaya Aydın'dan Ağustos Böceği ve Karınca adlı çalışmasıyla katılan Gökhan Acar'a takdim edildi. Selçuk, yarışmanın değerlendirme kurulunda görev yapan Prof. Dr. Münire Kevser Baş, Prof. Dr. Dilek Yalçın Çelik, Necip Tosun, Hüseyin Su, Ethem Baran ve Osman Çeviksoy'a da teşekkürlerini ilereyerek plaket takdim etti.

Enver Gökçe Şiir Ödülü

2020 Enver Gökçe Şiir Ödülü, Nihat Behram'ın oldu. Yapılan açıklamada, Behram'a ödülün bütün sanat yaşamını toplumcu gerçekçi ilkeye bağlı olarak sürdürmüş olması nedeniyle verildiği belirtildi. Ödül verilirken sanatçının tüm yaşam çizgisinin izlendiği vurgulandı. Ayrıca Behram'ın dünya görüşü

ve şiir yapısındaki duruluğu, Türk dilini kullanışı, Enver Gökçe'nin şiirine yakınlığı düşünülerek bu ödüle değer görüldüğü ifade edildi. Barış Kitap, Öykü şiir Dergisi ve Enver Gökçe Dostlar Grubu tarafından verilen ödülün seçici kurulunda Ali Ekber Ataş, Arzu K. Ayçiçek, Ayten Mutlu, Hasan Hüseyin Yalvaç, İbrahim Erdem, Mehmet Özer, Metin Turan, Orhan Selen ve Yalçın Duman yer alıyor.

Kahramanmaraş Edebiyat Ödülleri

I. Uluslararası Kahramanmaraş Edebiyat günleri ödül töreninde Yılın Kültür Edebiyat Platformu Ödülü Mücerret'e, Yılın Çocuk Edebiyatı Ödülü Figen Yaman Coşar'a, Yılın Öykü Kitabı Ödülü Emin Gürdamur'a, Yılın Romanı Ödülü Meliha Öz'e, Yılın TV Programı Ödülü Ahmet Murat'a, Yılın Araştırma Kitabı Ödülü Ahmet Özalp'e, Yılın Şiir Kitabı Ödülü Cevdet Karal'a ve Yılın Edebiyat Dergisi Ödülü Mahalle Mektebi'ne verildi.

Ceyhun Atuf Kansu Şiir Ödülü Salgın Nedeniyle Ertelendi

Ceyhun Atuf Kansu Şiir Ödülü, korona virüs salgınından dolayı 2021'e ertelendi. Ailesi tarafından yazar, şair ve Doktor Ceyhun Atuf Kansu adına 1986 yılından beri düzenlenen şiir ödülü, salgından dolayı bir yıl ertelendi. Karara göre, 2021 yılında Ceyhun Atuf Kansu Şiir Ödülü için aday yapıt alınmayacak ve ödül verilmeyecek. Ödül, aradan geçen iki yılda (2020 ve 2021) çıkan kitaplar ve hazırlanan dosyalar üzerinden 2022'de yeniden verilmeye başlanacak.

Cemal Safi Şiir Ödülü

Samsunlu şair Cemal Safi'yi anmak adına vefatının 2. yılında gerçekleştirilen şiir yarışması sona erdi. Türkiye'nin birçok ili ve yurt dışı da dâhil olmak üzere 3 binden fazla başvurunun olduğu yarışmada birinciliği İçel'den "Al Mektup" adlı şiiri ile yarışmaya katılan Mustafa Doğan kazandı. Yurt içi ve yurt dışından çok sayıda başvurunun olduğu yarışmada Önder Eryılmaz (Bayburt) "Bitti" adlı şiiri ile 2'nci, Sait Küçük (Kars) "Aşk" adlı şiiri ile 3'üncü, Osman Kaya (İstanbul) "Saçların" adlı şiiri ile 4'üncü oldu. Türk Dünyası Özel Ödüllerini ise Azerbaycan'dan yarışmaya katılan "Sen Öpünce" adlı şiiri ile Aypara Mehmanova ve "Sonsuzluk Hatırası" adlı şiiri ile Nikbin Abbasov kazandı.

Türk Diline Hizmet Ödülleri

Türk Dil Kurumu tarafından her yıl düzenli olarak çeşitli kurum ve kişilere verilen "Türk Diline Hizmet Ödülleri", bu yıl 17 Aralık 2020 tarihinde

düzenlenen törenle Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı TÜRKSOY, Yunus Emre Enstitüsü, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı ile Prof. Dr. Hamza Zülfikar, Prof. Dr. Kemal Eraslan, Prof. Dr. Mustafa Canpolat ve turkceyaz.com uygulamasının tasarımcılarına takdim edildi.

Vehbi Koç Ödülü

Vehbi Koç Vakfı'nın koordinasyon ve finansmanını sağladığı Vehbi Koç Ödülü, her yıl eğitim, sağlık veya kültür alanlarından herhangi birinde, Türkiye'nin ve Türk insanının gelişimine önemli katkıda bulunmuş kişi veya kurumlara verilmektedir.

Ülke yararına hizmetler veren, katkıda bulunan kişi ve kurumlara kucak açmayı, desteklemeyi, sosyal bir sorumluluk, onurlu bir görev sayan Vehbi Koç Vakfı, "Vehbi Koç Ödülü" ile, "Topluma değer katan, örnek olan hizmetleri tanıtmayı ve ödüllendirmeyi" amaçlıyor.

Ödülü alacak kişi veya kurum, söz konusu alanın önde gelen bilim insanları ve uzmanlarından oluşan bir Seçici Kurul'un önereceği üç aday arasından, Vehbi Koç Vakfı Yönetim Kurulu tarafından seçilmektedir. Ödül, 100.000 \$ olarak belirlenmiştir.

19. Vehbi Koç Ödülü'nün sahibi Prof. Dr. İlhan Tekeli oldu.

PEN 2020 Şiir Ödülü

Şiirlerinde gerçeklik, direniş ve hüznün iç içe geçtiği şair Ahmet Telli, PEN Türkiye Yazarlar Derneği 2020 Şiir Ödülü'nün sahibi oldu. PEN Türkiye Yazarlar Derneği 2020 Şiir Ödülü, Türk Edebiyatı'na lirik, toplumsal şiirleri kazandıran Ahmet Telli'nin oldu. 21 Mart'ta TÜYAP İzmir Kitap Fuarında gerçekleştirilmesi planlanan ödül töreni ise korona virüs nedeniyle iptal edildi.

Nobel Edebiyat Ödülü

İsveçli akademi üyeleri 2020 yılı Nobel Edebiyat Ödülü'ne ABD'li şair Louise Glück'ü layık gördü. İsveç Akademisi'nden yapılan açıklamada, Glück'ün, "Yalın bir güzellikle, bireysel varoluşu evrenselliğe ulaştıran şaşmaz şiirsel sesi" nedeniyle ödüle layık görüldüğü belirtildi. Açıklamada, Glück'ün "Sarihlik arayışıyla biçimlendirdiği yapıtlarında, çocukluğu, aile yaşamını, ebeveynlerle ve kardeşlerle ilişkileri ele aldığı, bunların, yapıtların merkezini oluşturduğu" kaydedildi. Glück, Nobel Edebiyat Ödülü'nü kazanan 16'ncı kadın yazar oldu. 77 yaşındaki şair, 10 milyon İsveç kronu (yaklaşık 1 milyon 126

bin Amerikan doları) değerindeki ödüle de hak kazandı. İlk kitabı Firstborn'u (İlk Doğan) 1968 yılında yayımlayan Glück, Amerikan edebiyatının en önemli şairlerinden biri kabul ediliyor.

2020 Yılı Kültür Sanat Haberleri

Ayasofya Camii ibadete açıldı

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Danıştay kararı ile Ayasofya'nın ibadete açılmasına ilişkin, "Ayasofya Camii'nin Diyanet İşleri Başkanlığına devredilerek ibadete açılmasına karar verilmiştir." dedi. İstanbul'un fethine kadar 916 yıl kilise, 1453'ten 1934'te alınan kararla müze oluncaya dek cami olarak kullanılan, 86 yıl müze olarak hizmet veren Ayasofya, Türkiye'de yerli ve yabancı turistler tarafından en çok ziyaret edilen yapılar arasında bulunurken UNESCO Dünya Kültür Mirası listesinde de yer alıyor. Danıştay 10. Dairesi'nin Ayasofya'nın camiden müzeye dönüştürülmesine dair 24 Kasım 1934 tarihli Bakanlar Kurulu kararını iptal etmesinin ardından Ayasofya'nın Diyanet İşleri Başkanlığına devredilerek ibadete açılmasına ilişkin Cumhurbaşkanı Kararı, 10 Temmuz'da Resmî Gazete'nin mükerrer sayısında yayımlandı. Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Diyanet İşleri Başkanlığı arasında yapılan protokolle Ayasofya-i Kebir Cami-i Şerifi'nin korunmasına yönelik ana ilkeler saptandı ve kurumlar arası iş bölümü belirlendi. Camide ilk namaz 24 Temmuz Cuma 2020 günü Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve binlerce vatandaşın katılımıyla kılındı. Camideki din hizmetleri, Diyanet İşleri Başkanlığınca yürütülecek. Restorasyon, konservasyon ve koruma faaliyetlerini ise Kültür ve Turizm Bakanlığı yerine getirecek. Camiyi yerli ve yabancı turistler ücretsiz ziyaret edebilecek.

Ömer Seyfettin'in Vefatının 100. Yılı Etkinlikleri

Modern Türk edebiyatında kısa öykücülüğün kurucusu, dilde sadeleşmenin öncülerinden Ömer Seyfettin (1884-1920), ölümünün 100. Yılı olan 2020 boyunca pek çok etkinlikle anıldı. Başta doğum yeri Gönen olmak üzere yurdun hemen hemen tüm bölgelerinde yapılan sempozyum, sergi, konferans, film gösterimi ve panellerde Ömer Seyfettin'in farklı yönleri üzerinde duruldu. Türk Edebiyatı Vakfı tarafından vefatının 100. yılında, Ömer Seyfettin'in "Kızılalma Neresi?" ve "Forsa" isimli hikâyeleri bütün Türk lehçelerine aktarıldı. Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü tarafından Ölümünün 100. Yılında Ömer Seyfettin Kitabı yayımlandı. Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, Balıkesir Üniversitesi Rektörlüğü, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İl Milli

Eğitim Müdürlüğü, Gönen Belediye Başkanlığı ve Balıkesir Anadolu Semiyotik Araştırmaları Derneği iş birliğinde, Balıkesir’de tüm okullarda, konferanslar, panel ve sergiler programlar hazırlandı. Türkiye Yazarlar Birliği, Türk Dil Kurumu, Türk Ocakları, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Ankara Büyükşehir Belediyesi, Ahi Evran Üniversitesi, Balıkesir Üniversitesi, Türk Eğitimsen, Yapı Kredi Yayınları, Türk Edebiyatı Derneği, Türkiye Yazarlar Sendikası, Esenler Belediyesi, Kadıköy Belediyesi, Anadolu Mektebi, Millî Eğitim Bakanlığı, Unesco, Kültür Bakanlığı gibi yüzlerce kurum ve kuruluş tarafından etkinlikler gerçekleştirildi. *Türk Dili* Dergisi, *Hece* Dergisi (2019), Eğitim ve Toplum, *Türk Yurdu* gibi dergiler tarafından özel sayılar yayımlandı.

TYB İstanbul Şubesi Faaliyetleri

TYB İstanbul şubesi salgına rağmen bu yıl da pek çok faaliyete imza atarak İstanbul’un kültür sanat hayatını şekillendiren kuruluşların başında yer aldı. Bir kısmı çevrimiçi bir kısmı da sosyal mesafe gözetilerek yapılan etkinliklere yüzlerce yazar, şair ve kültür adamı katıldı. TYB İstanbul şubesi tarafından geleneksel hale getirilen İstanbul Edebiyat Festivalinin bu yıl 12.si gerçekleştirildi. “Yunus söyler dilimiz” sloganıyla yapılan festivali sosyal medya kanallarından da yayımlayan TYB bu alandaki başarılı uygulamalardan birine imza attı. Festival kapsamında Sultanahmet’teki Kızlarağası Medresesi’nde gerçekleşen törende deneme ödülü Anadolu’nun *Gönül Dili Yunus* kitabıyla Mustafa Özçelik’e hikâye ödülü *Geçti Dost Kervanı* kitabıyla Mehmet Şeker’e, şiirde *Geçkin Akşam Ahalisi* kitabıyla Şafak Çelik’e, romanda ise *Dünyasızlar* kitabıyla Kaan Murat Yanık’a ödülleri takdim edildi. TYB İstanbul şubesi bu yıl ayrıca; Balkan Şiir Gecesi, Tarih Sohbetleri, Şiir Gecesi, Mehmed Akif Haftası, okuma atölyeleri, anma etkinlikleri, Mim Kemal Öke ile Tasavvuf Okulu, Kitabına Göre Konuşalım, İktisat Konuşmaları, Kültür Nöbeti, Doğu Türkistan Şiir Akşamı, Osman Yüksel Serdengeçti Anma Programı, Uluslararası Türkiye Arapça Kitap ve Kültür Günleri, Kuzey Makedonya Türk Edebiyatı, Senaryo Atölyesi, Azerbaycan Özel Programı, Yazarlık Atölyesi, Erdem Bayazıt Özel Programı, Cengiz Aytmatov Özel Programı, Abdurrahim Karakoç Özel Programı, Orhan Kemal Özel Programı, Cahit Zarifoğlu Anma Programı, Dilaver Cebeci Özel Programı, Necip Fazıl Özel Programı, Mehmet Doğan İle Bayram Özel Programı gibi pek çok program düzenledi.

TYB Konya Şubesinin Düzenlediği “10. Mevlânâ Şiir Şöleni” Sanatseverlerin Evlerine Konuk Oldu

Karatay Belediyesi ve Türkiye Yazarlar Birliği Konya Şubesi’nin iş birliğiyle organize edilen “10. Mevlânâ Şiir Şöleni”, korona virüs salgını dolayısıyla bu yıl dijital platformlar üzerinden gerçekleştirildi. Şölene katılan şairler, üç gün

boyunca birbirinden güzel eserleriyle dijital platformlardan Türkiye'nin dört bir yanındaki şiir severlerin evlerine konuk oldu. Şiir Şöleni'ni değerlendiren Karatay Belediye Başkanı Hasan Kılca, belediye olarak kültür ve sanata destek vermekten büyük mutluluk duyduklarını belirterek, "Edebiyatımızın zenginliğini ve ihtişamını bu yıl da yine hep beraber yaşadık" dedi. Türkiye Yazarlar Birliği Konya Şube Başkanı Ahmet Köseoğlu, şölen vesilesiyle zamanımızın dil ve şiir ustalarını bir araya getirerek şiir severlerin gönüllerine dokunduklarına vurgu yaptı. TYB Onursal Başkanı Mehmet Doğan, derin kültürel geçmişiyle edebiyatımıza zenginlik katan Konya'nın, Şiir Şöleni için önemli bir merkez olduğunu dile getirdi. TYB Genel Başkanı Prof. Dr. Musa Kazım Arıcan ise, "Şiir, insanların kendini ifade edebileceği en güçlü medeniyet ürünüdür" dedi.

Tarık Buğra Kitabı/Hatırlayıp Yeniden Bulmak

Zeytinburnu Belediyesi Kültür Sanat Yayınları tarafından Tarık Buğra'nın hayatına, gazeteciliğine, edebiyat anlayışına ve eserlerine dair kıymetli isimlerin yazılarının bulunduğu *Tarık Buğra Kitabı: Hatırlayıp Yeniden Bulmak* isimli bir eser yayımlandı. Kitap, 2018 yılında düzenlenen sempozyuma dayanıyor.

Osmanlıca Yazılışlı Doğan Büyük Türkçe Sözlük yayımlandı

D. Mehmet Doğan'ın *Büyük Türkçe Sözlüğü*, ilk defa 1981'de basılmıştı. Geçen yıllar içinde 7 defa genişletildi ve geliştirildi, 26 baskıya ulaştı. 8. genişletilmiş yayında önemli bir yenilik: Kelimelerin Osmanlıca yazılışları. Bu baskıda eserlerinden örnek alınarak anlamlara şahit tutulan şair ve yazarların sayısı 1135'e ulaştı. Bu isimler arasında bir hayli yaşayan şair ve yazarımız da var. *Osmanlıca Yazılışlı Doğan Büyük Türkçe Sözlük*'ün söz varlığı 130 bine ulaştı.

Kahramanmaraş 1. Uluslararası Şiir ve Edebiyat Günleri gerçekleşti

Türk edebiyatına yön veren birçok yazarın ve şairin yetiştiği Kahramanmaraş'ta "1. Uluslararası Şiir ve Edebiyat Günleri" tamamlandı. Büyükşehir Belediyesince düzenlenen ve 10 ülkeden yerli ile yabancı 100'e yakın edebiyatçının katıldığı etkinliğin kapanış programı için Mehmet Akif Ersoy Kültür Merkezi'nde tören düzenlendi.

Erbain Osmanlıcada: Şair İsmet Özel'in *Erbain* adlı eseri, ilk kez Osmanlı Türkçesi ile basıldı. Kitap, şairin yeniden seslendirdiği şiirleri içeren iki cd ile birlikte raflardaki yerini aldı.

Sezai Karakoç'a Fahri Hemşehrilik Unvanı

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediye Meclisi, şair ve yazar Sezai Karakoç'a fahri hemşehrilik unvanı verme kararı aldı.

Hazreti Mevlâna'yı Anma Törenleri Seyircisiz Olarak Yapıldı

Hazreti Mevlana'nın 747. Vuslat Yıl Dönümü Uluslararası Anma Törenleri (Şeb-i Arus) açılış programı, ilk defa seyircisiz olarak düzenlendi.

Ezra Pound'un Kantolar'ı Türkçede

Pound'un ağırlıklı olarak 1915-1962 yılları arasında kaleme aldığı ve 116 bölümden oluşan *Kantolar*'ı onun en önemli eseri olarak kabul edilmektedir. Dünyanın değişik kültürlerinin de harmanlandığı bu epik eser tarihe, siyasete, ekonomiye, mitolojiye yaptığı göndermeler sebebiyle hem anlaşılması hem de çevrilmesi güç bir metindir. Ezra Pound'un *Kantolar*'ından değişik parçalar bugüne kadar çevrilmiş ancak eser bir bütün olarak çevrilmemişti. Şair ve çevirmen Efe Murad, eserin tamamını Türkçeye çevirdi. Eser YKY tarafından yayımlandı.

Âmin Maalouf'tan yeni Ödül, yeni Roman: Yazar Âmin Maalouf, Türkiye'de Yapı Kredi Yayınları'ndan çıkan *Uygarlıkların Batışı* kitabının İtalyanca baskısıyla İtalya'da Tiziano Terzani 2020 Uluslararası Edebiyat Ödülü'ne layık görüldü.

Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nın yeni binası açıldı

Dünya metropollerinin sayılı müzik merkezlerinden biri olmayı hedefleyen Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nın (CSO) yeni binası Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın katıldığı törenle açıldı. Başkentin merkezinde Ankara Kalesi ve Anıtkabir'in görüş ekseninde yer alan ve yaklaşık 83 milyon avroya mal olan yeni müzik kampüsü, dünyanın dört bir yanından en saygın orkestraları ve solistleri ağırlayacak. Yeni bina klasik müzikten geleneksel müziğe, dünya müziğinden popüler müziğe kadar çok zengin bir içerikle sanatseverlere hizmet verecek. 28 yıldır bitmesi beklenen salon, 3 Aralık 2020 tarihinde Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve eşi Emine Erdoğan'ın katıldığı büyük bir konser programıyla açıldı. Yeni Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası binasının 2023 koltuk kapasiteli Büyük Salonu ve 500 koltuk kapasiteli Mavi Salonu ile 600 kişilik Tarihi CSO Salonu, sergi mekânı ve açık hava alanlarından oluşan müzik kampüsü, ilerleyen günlerde seçkin eserlerin seslendirileceği konser programları ile sanatseverleri ağırlayacak.

UNESCO 2020-2021 Programları

UNESCO Türkiye Milli Komisyonu'nun teklifi ile Bilge Tonyukuk Abidesinin Dikilişinin 1300. Yıl Dönümü, Hacı Bektaş Veli'nin Vefatının 750. Yıl Dönümü Yunus Emre'nin Vefatının 700. Yıl Dönümü UNESCO 2020-2021 Anma ve Kutlama Yıl Dönümleri Programına alındı.

19. Devlet Fotoğraf Yarışması sonuçlandı

Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından düzenlenen ve salgın döneminde de sanatçıların desteklenmesinin hedeflendiği 19. Devlet Fotoğraf Yarışması sonuçlandı. Yarışmada bin 347 eser arasından 85 fotoğraf ödüle layık görüldü.

Cumhurbaşkanlığı Millet Kütüphanesi açıldı

Yapımına 2016 yılında başlanmış olan Cumhurbaşkanlığı Millet Kütüphanesi Ankara'da açıldı. Kütüphane bünyesinde 134 farklı dilde 4 milyon basılı kitap dışında, 120 milyonun üzerinde elektronik yayın ve milyonlarca makale bulunuyor. Araştırmacılar için 7 gün 24 saat açık bulunacak ve kaynaklar açısından ol-dukça zengin bu kütüphanenin hizmete girmesi sevin-dirici bir haber. Sayılarının artmasını temenni ediyoruz.

Devlet sanatçısı Prof. Dr. Alaeddin Yavaşca'nın evi müze oluyor

94 yaşındaki Prof. Dr. Alaeddin Yavaşca, doğduğu evi müzeye dönüştürülmesi için Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağışlamıştı. Geçen yıl Kültür ve Turizm Bakan Yardımcısı Ahmet Misbah Demircan, ünlü sanatçının evinde incelemelerde bulunmuştu. Prof. Dr. Alaeddin Yavaşca'nın evinin müze haline getirilmesi için çalışma yapıldı.

Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü

Ahmet Yesevi Üniversitesi'nin hazırladığı 1500 yazar ve 62 bin eseri içeren "Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü" internet üzerinden erişime açıldı. Divan edebiyatı, âşık, tekke geleneği ve Tanzimat sonrası modern Türk edebiyatını bütüncül bir şekilde ele alan proje, Eski Uygur, Karahanlı, Harezmi-Kıpçak, Çağatay ve Azeri isimleri de bünyesinde bulunduruyor. Proje ile Türkçenin edebî birikiminin paylaşılması esas alınıyor.

Türkiye'nin ilk sanal fotoğraf festivali yapıldı

Bursa Büyükşehir Belediyesi ve Bursa Kent Konseyi tarafından Bursa Fotoğraf Sanatı Derneği'nin (BUFSAD) destekleriyle düzenlenen Bursa

Uluslararası Fotoğraf Festivali (BursaFotoFest), bu sene Uzak-Yakın temasıyla kapılarını 10'uncu kez açtı. Salgın dolayısıyla bu sene sanal ortamda gerçekleştirilen festival, 16-24 Ekim tarihleri arasında usta fotoğrafçıların toplam 166 sergisini sosyal medya üzerinden fotoğraf tutkunlarıyla buluştu.

Müzeler eserlerini sanal ortama taşıdı

Tüm dünyayı etkileyen salgına yönelik alınan tedbirler dolayısıyla okul, kütüphane, sinema ve tiyatrolar gibi geçici süreyle kapılarını kapatan müzeler, süreçten en çok etkilenen kurumlar arasında yer aldı. Salgın dönemi, dijital dönüşümün deneyimlendiği yeni müzecilik anlayışına yol açtı. Eserlerini sanal ortama taşıyarak kapılarını 24 saat açan müzeler, evlerinde kalan sanatseverlerin, ulusal ve uluslararası birçok müzeyi dijital ortamda ziyaret etmesine imkân sağladı. Yüz yüze iletişimin halen pek tavsiye edilmemesi ve sosyal mesafenin korunması gerekliliği, sanal ortamda 360 derece bakış açısıyla gezilebilen müzelere ilgiyi arttırdı. "sanalmuze.gov.tr" adresinden birçok müze sanal ziyarete açıldı. Dijital dönüşümün deneyimlendiği yeni müzecilik anlayışına yol açan salgın döneminde, birçok müze ve öğrenim yeri, Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan "sanalmuze.gov.tr" adresinden tarih meraklılarının beğenisine sunuldu. Sanal müzeler içerisinde İstanbul'da Türk ve İslam Eserleri Müzesi ve İstanbul Arkeoloji Müzeleri, Ankara'da Kurtuluş Savaşı Müzesi, Cumhuriyet Müzesi, Anadolu Medeniyetler Müzesi ve Etnografya Müzesi, İzmir'de Efes Müzesi ve Atatürk Müzesi, Çanakkale'de Troya Müzesi, Samsun'da Gazi Müzesi, Çorum'da Boğazköy Müzesi ve Çorum Müzesi, Gaziantep'te Arkeoloji Müzesi ve Zeugma Müzesi, Aksaray'da İhlara Vadisi, Nevşehir'de Göreme Açık hava Müzesi, Şanlıurfa, Antalya, Adana, Van ve Uşak müzeleriyle Hatay ve Mersin arkeoloji müzeleri ziyaret edilebiliyor. Ayrıca Göbeklitepe, Hattuşa, Nemrut, Hierapolis (Pamukkale), Denizli Laodikeia, Ahlat Selçuklu Meydan Mezarlığı, Assos ve İzmir Efes öğrenim yerleri de sanal ziyarete açık olarak gezilebiliyor. Yıl içinde açılan İstanbul Havalimanı Müzesi ile Cumhurbaşkanlığı Millî Mücadele Sergisi de sanal ortamda ziyaretçilerin ilgisine sunuldu. Türkiye'de kültürel miras, turistik alanlar, milli parklar ve doğal koruma alanlarına sahip çıkmak, aynı zamanda turizm açısından turistik alanların tanıtımına katkı sağlamak amacıyla, "yerelnet.org.tr" adlı bir internet sitesi kuruldu. Sitede, Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı müzelerin yanı sıra Ayasofya-i Kebir Cami-i Şerifi'nin cami olmadan önceki müze hali 360 derecelik sanal turla gezilebiliyor. Ankara Resim ve Heykel Müzesi, Anıtkabir, Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi, Burdur Arkeoloji Müzesi, Konuralp Müzesi, Muğla Müzesi, Kariye Müzesi, Jandarma Müzesi, Konya Mevlana Müzesi, 15 Temmuz Hafıza Müzesi, Side Müzesi, Myra Öğrenim yeri Demre, Azis St. Nicholas Kilisesi, Alanya Kalesi, Pamukkale Travertenleri (Hierapolis), Nevşehir Yeraltı Şehirleri, Topkapı Sarayı, Dolmabahçe Sarayı, İstanbul Oyuncak Müzesi,

Kapadokya Karanlık Kilise, Anamur Müzesi, İstanbul Kız Kulesi, Panorama 1453 Tarih Müzesi, Rahmi Koç Müzesi ve Bursa Vakıf Kültür Müzesi de sitede gezilecek sanal müzeler arasında bulunuyor. Ayrıca çok sayıda müze, üniversite ve dernek, sosyal medya hesapları aracılığıyla müzecilik konusunda webinar, sohbet, çalıştay ve konferanslar gerçekleştirdi.

2020 Patara Yılı İlan Edildi

Cumhurbaşkanlığından yapılan açıklama ile 2020 Patara yılı olarak ilan edildi. M.Ö. dört binli yıllara ait kalıntılar bulunan ve iki bin yıllık Antik kente sahip olan Patara, aynı zamanda kumsalıyla carettacarettaların yumurtlama alanı. Bu karar ile antik kentin UNESCO kalıcı eserler listesine girmesine katkıda bulunulacağı düşünülüyor.

2020 Yılında Tiyatro

2020 yılında yaşanan salgın nedeniyle tiyatro sahneleri mart ayından itibaren büyük oranda kapalı kaldı. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Devlet Opera ve Balesi'nin *Romeo ve Juliet*, *La Traviata* ve *Carmen* gibi ünlü opera ve bale temsilleri ile Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası, İstanbul Devlet Türk Müziği Araştırma ve Uygulama Topluluğu ve İstanbul Tarihi Türk Müziği Topluluğu Mehter Grubu gibi çeşitli orkestraların konserlerine YouTube hesapları üzerinden çevrimiçi erişim sağlandı. Ayrıca Devlet Tiyatroları tarafından sahnelenen Necip Fazıl'dan Tarık Buğra'ya edebiyatımızın usta kalemlerinin önemli eserlerinden sahneye uyarlanan *Kahvede Şenlik Var*, *Reis Bey*, *Osmancık*, *Bir Nefes Dede Korkut*, *Leyla ile Mecnun* ve *Şair Şiir Şuur Mehmet Akif Ersoy* oyunları da YouTube'dan yayınlandı.

Devlet Tiyatrolarında Gösterilen Oyunlar

ANKARA: *Kadınlarımız*, *Leyla ile Mecnun*, *Terörist*, *Totlar*, *Maskeliler*, *Sonsuzluk Kitabevi*, *Aşık Veysel*, *Tek Kişilik Düet*, *Selvi Boylum Al Yazmalım*, *Gidion'un Düğümü*, *Anna Karenina*, *Gökkuşağının Sonu*, *Satranç*, *İkinci Bölüm*, *Açık Denizde*, *Siyahlı Kadın*, *Kontrabas*, *Eyvah Nadir*, *Reis Bey*, *Midas'ın Altınları*,

İSTANBUL: *Aziz Dostum Çehov*, *Sanki Hiçbir şey Olmamış Gibi*, *Newton Bilgisayardan Ne Anlar*, *Dört Mevsim*, *Hamlet*, *İyi Şanslar*, *Alyoşa*, *Seneye Bugün*, *Kıyamete Çağrı*, *Bir Nefes Dede Korkut*, *Kontrabas*, *Bay Z*, *Fatima'nın Erkekleri*, *Tamamen Doluyuz*, *Herşey Yolundaymış Gibi*, *Kendi Gök Kubbemiz*, *Profesyonel*, *Meraklısı İçin Öyle Bir Hikaye*, *80 Günde Devri Alem*, *Josef Bieder'in Yıldızının Parladığı An* (Aksesuarıcı),

İZMİR: *Karıncalar, Moira'nın Gece Döngüsü, Kim Bay Schmitt, İki Bekar, Bir Düş Gibi, Vahşet Tanrısı, Yıldızların Altında, Kantocu, Annemin Son Çılgınlıkları, Bremen Mızıkacılarının Hikayesi,*

BURSA: *Barbara'nın Doğumu, Taş Bademleri, Kapılar, Tarla Kuşuydu Juliet, Şair-Şiir-Şuur Mehmet Akif Ersoy, Akşam Yemeği, Akide Şekeri, Yalan Makinası,*

ADANA: *Ezop-Tilki İle Üzüm, Ben Anadolu, Sıradan Bir Gün,*

TRABZON: *Medyum, Kuyucaklı Yusuf, Sherlock Holmes'un İntihar Kulübü Macerası, Aşk Bir Şey Değildir,*

DİYARBAKIR: *Kürk Mantolu Madonna, Otelde Cinayet, Başroldeki Kadınlar, Yardımcı Aranyor, Pal Sokağı Çocukları, Sihirli Kitap,*

ANTALYA: *Ziyaretçi, Windsorun Şen Kadınları, Bimarhane, Boş Odalar, Dördüncü Ay, Yastık Adam, Buzlar Çözülmeden,*

ERZURUM: *Kayıp El, Eğer Bu Bir Film Olsaydı, Şapka, Evlendirme, Ölümcül Oyun, Dünyanın Eski Zamanlarında, Çizmeli Kedi,*

KONYA: *Karanlıkta Komedi, Kasetçi, Gün Anneme Gebe-Nefes, Işıltılı Haşerat, Shirley Valentine,*

SİVAS: *Kargo, Eski Fotoğraflar, 1919:Şafak, Bir Yaz Dönümü Gecesi Rüyası, 39 Basamak, Düş Yakamdan,*

VAN: *Üç Yaşam Bir Öykü, Erkek Gezegeni, Yanlışlıklar Komedyası, Burun, Penceredeki Atlar, Umut Kavşağı, Pusuda Öç, Lyrobotonlu Kaplumbağa Silva,*

ÇORUM: *Düş Yakamdan.*

Haldun Taner Belgeseli:

İstanbul Tiyatro Festivali'nin ilk belgesel filmi olan, Haldun Taner'in yaşamından kesitler ile oyun ve öykülerinden bölümler sunan 2015 tarihli *Ve Perde!* YouTube'a yüklendi. Belgeselde Taner'in seçilen bölümler tiyatrocuların performansı ile yeniden canlan-dırılarak Türk tiyatrosuna büyük katkıda bulunmuş sanatçının tanıtılması amaçlanıyor.

Korona Virüs Sahne Sanatlarını Olumsuz Etkiledi

Türkiye'de 2020, Korona virüs 'un ortaya çıkardığı koşullar nedeniyle pek çok alanda olduğu gibi kültür ve sanat alanında da zor bir yıl olarak kayıtlara geçti. Türkiye'de 2020 Mart'ında görülmeye başlanılan Korona virüs nedeniyle Devlet Opera ve Balesi, Devlet Tiyatroları (DT), Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası (CSO) ve Bakanlığa bağlı korolar ile bölge orkestraları perdelerini kapatmak zorunda kaldı. Sezona 1 Eylül Salı günü 17 yeni oyunla başlayan ancak Korona virüs salgını nedeniyle 14 Mart–1 Temmuz tarihleri arasında perdelerini kapatmak zorunda kalan DT, bu süreç öncesinde 92'si yerli, 83'ü çeviri olmak üzere toplam 175 oyun sahnelledi ve 2 bin 655 temsil gerçekleştirdi. DT, yaz aylarındaki projeleriyle salgın sürecinde de sanatseverleri yalnız bırakmadı. "Kamyon Çocuk Tiyatrosu" ve "Açık Hava Tiyatro Oyunları" projeleriyle 1 Temmuz'dan 1 Eylül'e kadar hem yetişkin hem de çocuk oyunları tiyatro severler için sahnelendi. 30 Haziran'da yola çıkan Kamyon Çocuk Tiyatrosu 23 il, 38 ilçede 62 temsil gerçekleştirerek 11 bin 106 çocukla buluştu. Salgın öncesinde, Devlet Opera ve Balesince (DOB) tarihin sıfır noktası olarak değerlendirilen, 12 bin yıllık geçmişe sahip Göbeklitepe'nin kültürel mirasının, dünyaya tanıtılmasına sanatla katkıda bulunmak amacıyla "2019 Göbeklitepe Yılı" etkinlikleri kapsamında Türkçe olarak seslendirilen "Göbeklitepe- Mabedin Hüznü" epik operası ilk kez sahnelendi. Congresium'da 20 Şubat 2020'de Kültür ve Turizm Bakanı Mehmet Nuri Ersoy'un katılımıyla gerçekleşen "Göbeklitepe Operası", opera ve balenin iç içe geçtiği büyük bir sahne şovuyla sanatseverlerin karşısına çıktı ve izleyenlerden büyük beğeni kazandı. Salgın nedeniyle mart ayında perdelerini kapatan DOB, yaz aylarında sıkı önlemler altında Eskişehir, Efes, Aspendos Opera ve Bale festivalleri, İstanbul Opera Festivali ve Bodrum Kaleiçi Etkinlikleri'nde yer aldı. DOB, bu dönemde ulusal ve uluslararası festivallerde 21 temsil gerçekleştirerek 8 bin 763 seyirciye ulaştı. Eylül ayında korona virüs tedbirleri altında kapıları tekrar açılan DOB, eserlerini az sayıda sanatçıyla da olsa sanatseverlerle buluşturdu. Sinema işletmecileri, Korona virüs nedeniyle bu yıl yapımcıların yerli ve yabancı filmlerde gösterim tarihlerini ertelemesi ve AVM'lerdeki sinema salonlarının kiralarını ödeyememeleri üzerine salonlarını kapatmak zorunda kaldı. Bakanlık tarafından özel tiyatrolara verilen destek 2020-2021 sezonu için korona virüs koşulları da göz önüne alınıp yaklaşık üç buçuk kat arttırılarak 21,5 milyon liraya çıkarıldı. Özel tiyatro salonlarını desteklemek için salon desteği anlamında, özel tiyatroların "Kültür Yatırım ve Girişim Belgesi" alması kolaylaştırıldı. Belgeyle işletme aşamasında 7 yıl boyunca yüzde 25 oranında sigorta primi, işveren payı ve gelir vergisi stopaj indirimi, 5 yıl boyunca doğalgaz ve elektrik tüketiminde yüzde 20 indirim ve su tüketiminde de bulunduğu bölgenin en düşük tarifesinden ücretlendirilme avantajı sağlandı. Bakanlığa ait kültür merkezleri ve Devlet Tiyatrolarının salonları sembolik ücretler karşılığında özel tiyatroların kullanımına sunuldu.

Bakanlık fikri mülkiyet sisteminin güçlendirilmesi ile kültürel ve sanatsal faaliyetlerin yürütülmesine yönelik 2020 yılı Ocak-Ekim döneminde projelere ve meslek birliklerine toplam 60 milyon lira destek sağladı.

Fadik Sevin Atasoy’a ABD’de ödül

Fadik Sevin Atasoy’un yazıp yönettiği ve oynadığı ‘MUSE Bir Esin Perisi Davası’ ABD Boulder Fringe Festivali’nde ‘En İyi Drama Sineması Yapımı’ ödülünü kazandı.

Nejat Uygur hatıra parası basıldı

Türk tiyatrosunun mihenk taşlarından Nejat Uygur için hatıra gümüş para basıldı. Darphane tarafından basılan sertifikalı gümüş paraların satış değeri 300 TL ile 225 TL olarak belirlendi.

Tiyatroda kavuk teslim töreni Şevket Çoruh kavuğu teslim aldı

Geleneksel Türk Tiyatrosunun nişanesi olarak kabul edilen İsmail Dümbüllü Kavuk’u altıncı emanetçisine törenle teslim edildi. Rasim Öztekin, kendisinde duran ‘kavuk’u Şevket Çoruh’a emanet etti. Şevket Çoruh tiyatrodan bundan böyle “Kavuklu Şevket Çoruh” olarak anılacak.

Devlet Tiyatroları Âşık Veysel ile yeni sezonu açtı: Devlet Tiyatroları 2020-2021 sezonunu Âşık Veysel oyunu ile açtı. Tek perdelik oyunun dünya prömiyerinin yapıldığı Ankara’daki Küçük Tiyatro Sahnesi’nde corona virüs tedbirleri ile açılış yapıldı. Âşık Veysel oyununu Osman Nuri Ercan’ın yazdı ve oynadı. Alpay Ulusoy ise yönetmenliğini üstlendi. Osman Nuri Ercan oyun öncesi esere ilişkin bilgi verdi. Sanatçı, Âşık Veysel’in Türk halkının bağrına bastığı, ünü dünya ile buluşan evrensel bir değer olduğunu hatırlattı.

24. İstanbul Tiyatro Festivali: İstanbul Kültür Sanat Vakfı (İKSİV) tarafından, Koç Holding Enerji Grubu Şirketleri Aygaz, Opet ve Tüpraş sponsorluğunda düzenlenen 24. İstanbul Tiyatro Festivali, 14 Kasım Cumartesi akşamı saat 20.00’de Yapı Kredi Bomontiada’da gerçekleşen Açılış Gösterisi: Diagonale Ascendante ile başladı.

2021 İSTİKLÂL MARŞI YILI OLDU

Mahmut Erdemir

2021, İstiklâl Marşı'nın Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından Millî Marşımız olarak kabulünün 100. Yıldönümü.

Türkiye Yazarlar Birliği (TYB) kurucu ve şeref Başkanı, Mehmet Âkif Ersoy Araştırmaları Merkezi Başkanı D. Mehmet Doğan ve TYB Genel Başkanı Prof. Dr. Musa Kazım Arıcan; 2020 yılının Haziran ayından itibaren gerek kendi sosyal medya hesaplarından gerekse yaptıkları konuşmalarda, yazdıkları metinlerde “2021'in İstiklal Marşı Yılı” olması yönünde güçlü ifadeler kullanmaya başladılar.

42 yıldır ve aralıksız; İstiklâl Marşımızın yazarı, merhum Mehmet Ersoy'ı bilgi şöenleri, paneller, konferanslar düzenleyerek, Taceddin Dergâhında törenler icra ederek anan ve eserlerini tanıtan TYB yönetimi şimdi de İstiklâl Marşı'nın yazılma sebebi, süreci, anlam ve öneminin hatırlanması amacıyla kamuoyuna farkındalık mesajları yaymaya başladı.

Ülkemizin farklı illerinde bulunan TYB şubelerinin başkan ve temsilcilerinin de; genel merkezin “2021'in İstiklal Marşı Yılı” olsun çağrısına destek veren yazılı ve sözlü açıklamalarıyla hemen hemen tüm yurttaki bu talep yönünde bir beklenti de oluşturuldu.

Bu maksatla ilk olarak Mehmet Âkif Ersoy'un Milli Mücadele döneminde Nasrullah Camii'nde verdiği vaazın 100'üncü yılı nedeniyle 9 Kasım 2020 tarihinde TYB ve Eğitim-Bir-Sen Kastamonu Şubesi iş birliği ile anma etkinliği düzenlendi. Eğitim Bir-Sen Kastamonu Şube Başkanı Orhan Sancaktaroğlu ve TYB Genel Başkan Yardımcısı Tarkan Zengin'in birlikte yürüttükleri programa Kastamonu Belediye Başkanı Rahmi Galip Vidinlioğlu'da katıldı.

Nasrullah Vaazı Üç Ay Sonra Yazılacak İstiklâl Marşı'nın Önsözüdür

Salgın nedeniyle sosyal medya üzerinden canlı olarak yayınlanan panele telekonferans sistemiyle katılarak bir konuşma yapan D. Mehmet Doğan,

Nasrullah kürsüsünden verilen vaazın Millî Mücadele'nin temel metinlerinden biri olduğunu, orada konuşulmakla kalmayıp, bütün Anadolu'ya basılıp dağıtıldığını, bütün camilerde kürsülerden okunduğunu belirtti. Cami ile cepheyi birleştiren muhtevası ile Nasrullah Vaazının Millî Mücadele'nin temel metinlerinden biri olduğunu ve Âkif'in Türkiye'ye emperyalistlerin dayattığı Sevr'in nasıl bir şey olduğunu en açık şekilde anlattığını, ne yapılması gerektiğini de "Sevr paçavrasını yırtmak!" cümlesiyle ifade ettiğini söyleyen Doğan, Nasrullah Vaazı'nın üç ay sonra yazılacak İstiklâl Marşı'nın önsözü olduğunu da belirtti.

Bu önemli yıl dönümünü için ülkemizin tüm il ve ilçelerinde büyük bir coşku ve gururla kutlamanın planlarını yapan TYB, 5 Aralık 2020 tarihinde; genel merkez yönetim kurulu üyeleri, şube başkanları ve temsilcilerinde katıldığı bir toplantı düzenledi. Yapılacak faaliyetler için görüş alışverişinde bulunuldu.

Salgın nedeniyle telekonferans sistemi ile gerçekleşen toplantıya, Mehmet Âkif Ersoy Araştırmaları Merkezi Başkanı D. Mehmet Doğan'da katıldı.

D. Mehmet Doğan burada yaptığı konuşmada; "2021 İstiklâl Marşı yılı olsun. Konu önemli; Bu çağrıyı yayalım. Ortak paydamız olan; İstiklâl Marşı milletimizin millî mutabakat metnidir. Âkif ve İstiklâl Marşımıza yakışır faaliyetler düzenleyelim." dedi.

TYB Genel Başkanı Prof. Dr. Musa Kazım Arıcan ise İstiklâl Marşımızı ve yazarı merhum Âkif'i anlamak, anmak ve anlatmak amacıyla yurt içinde ve yurt dışında üniversiteler, STK ve kamu kurumlarıyla ortak faaliyetler gerçekleştireceğiz." diye konuştu. Konuşmacılar illerinde gerçekleştirmek istedikleri faaliyetleri sıraladılar, iş birliği yapılacak, protokol imzalanacak kurumlar ve sivil toplum kuruluşları da belirlendi.

Sivil toplum kuruluşlarının yöneticileri yayınladıkları mesajlarla TYB'nin çağrısına destek vermeye başladılar.

Genel Başkan Prof. Dr. Musa Kâzım Arıcan da, "2021'in İstiklâl Marşı Yılı" olması için 07.12.2020 tarihinde bir basın açıklaması yayınladı:

Arıcan açıklamasında, Birliğin kurulduğu 1978 yılından bu yana, İstiklâl Marşının Şairi Mehmet Âkif Ersoy'u anlamak, anmak ve anlatmak amacıyla yurt içinde ve yurt dışında çok önemli faaliyetler düzenlediğini belirtti.

Arıcan: 2021 İstiklâl Marşı Yılı Olmalı!

Gerçekleştirilen faaliyetlerin daha nitelikli, kalıcı, kapsayıcı ve sürdürülebilir olmasını sağlamak amacıyla da; TYB Vakfı bünyesinde “Mehmet Âkif Ersoy Araştırmaları Merkezi” kurulduğunun altını çizen Genel Başkan Arıcan sözlerini şöyle sürdürdü:

“Şimdi ise, İstiklâl Marşının kabulünün 100. Yılı dolayısıyla “2021 yılının İstiklâl Marşı Yılı” olarak kutlanması için tüm hazırlıklarını tamamladı. TYB olarak şu gerçeği hatırlamak ve hatırlatmak zorundayız; Geleceği planlarken geçmişini bilmek, çok değil 100 yıl önce bu topraklarda ne olup bittiğini, millet olarak var veya yok olma mücadelesinde istikbalimiz için kimlerin ne fedakarlıklar yaptığını, cephede savaşan, kürsüde konuşan kahramanlarımızı gençlerimize anlatmak zorundayız. Ülkemiz zor bir coğrafyada bulunuyor, geçmişte olduğu gibi bugün de Ortadoğu’da küresel güç odakları akıttıkları kanla sınırları belirlemeye devam ediyor. Yani, 100 yıl öncesinde olduğu gibi halen kargaşa, kaos ve savaşlar devam ediyor. İşte tüm bu belirsizlikler içerisinde, Türkiye’nin en önemli hedefi; millî birlik ve bütünlüğü sağlamak; Toprak, bayrak, din, dil, vazgeçmeyeceğimiz değerlerimizi korumak. Bu değerlere elbette kimi tarihî olayları, şahsiyetleri, sembolleri de eklemek zorundayız.”

Âkifi Gençlerimize İyi Anlatmalıyız

“2021’in İstiklâl Marşı yılı olarak ilan edildiğinde neler yapılacağını da anlatan TYB Genel Başkanı Arıcan, “İstiklâl Marşı’mızın ne zaman, hangi şartlarda ve nasıl yazıldığını, anlamını, neden “Korkma” diye başladığını, o an ülkemizin içinde bulunduğu durumu, merhum şairimiz Mehmet Kif’in hangi duygular içinde bu satırları yazdığını kim ne derece biliyor? Mehmet Kif Ersoy Araştırmaları Merkezi; Bilenlerin hatırlaması, özellikle gençlerin öğrenmesi için tüm bu ve benzeri merak edilen sorulara, merak edilen konulara ışık tutmak amacıyla 2021 yılında hem yurt için de hem de yurt dışında bir yıla yayılmış bilgi şölenleri, paneller, konferanslar, Safahat okumaları, yarışma ve sergi programları hazırladı.” diye konuştu.

2021’i "İstiklâl Marşı Yılı" Olarak Kutlayalım

Açıklamasında “Türkiye’nin yazarları, düşünür ve fikir adamları olarak milletimize bir çağrımız var” diyen Genel Başkan Arıcan ““Kamu kurumlarında, özel sektörde, yerel yönetimlerde, sivil toplum kuruluşlarında, ilkokuldan üniversiteye kadar tüm eğitim kurumlarında, iş dünyasında, doğudan batıya, güneyden kuzeye tüm illerimiz, ilçe ve köylerimize kadar tüm yurttan, Kuzey

Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde, yurt dışı temsilciliklerimizde 2021 yılının "İstiklâl Marşı Yılı" olarak kutlanması büyük önem arz ediyor. Çağrımıza ses verecek, kapsamlı bir millî mutabakata katkı sağlayacak her kişiye her kuruma şimdiden teşekkür ediyorum. ” ifadelerini kullandı.

İstiklâl Marşı'nın 100. Yılı Logosu

TYB bir yandan “2021’in İstiklal Marşı Yılı” olmalı çağrısını seslendirirken diğer yandan da, yurt içinde ve yurt dışında gerçekleştirilebilecek panelleri, konferansları, bilgi şölenlerini, sergileri, konserleri, gençler için yarışmaların hangi tarihte, nerede ve nasıl yapılacağına dair kapsamlı bir çalışmayı da sürdürdü. Diğer yandan, etkinliklerde kullanılacak olan davetiye, afiş, broşür, mektup, ilan, benzeri belge ve görsel dokümanlarda yer alacak İstiklâl Marşı'nın 100. Yılı logosu için hazırlıklara 20 Aralık 2020 tarihinde başladı.

Farklı desen, farklı renk ve şekillerde çalışılmış olan logoları sosyal medya hesaplarından paylaşan Birlik; 10 gün boyunca devam eden süreçte sosyal medya takipçilerine beğendikleri logoya oy vermelerini sağlayarak, logoyu vatandaşlarımıza seçtirmiş oldu. Logo belirleme çalışmalarına katılan takipçiler arasından çekilişle belirlenenlere TYB'nin yayını "Mehmet Âkif" kitaplarından hediye edildi.

TYB Vakfı Mehmed Âkif Araştırmaları Merkezi de, 22 Aralık 2020 tarihinde 2021 yılının İstiklâl Marşı Yılı olarak kutlanması için resmî kurumlara, sivil toplum kuruluşlarına bir çağrıda bulundu.

Anadolu Ajansının abonelerine duyurduğu “2021 İstiklâl Marşı Yılı Olmalı” çağrı metni basın, yayın organlarında, haber sitelerinde ve sosyal medyada geniş yer buldu, bir anda yayıldı ve büyük ilgi gördü.

Doğan: Güçlü Bir Zihin Tazelemesi Yapmalıyız

Metinde şu ifadeler yer aldı: 12 Mart 2021 İstiklâl Marşı'nın TBMM tarafından millî marşımız olarak kabulünün 100. Yıldönümü. Bayrak gibi

millî aidiyet sembollerimizden olan İstiklâl Marşı'nın 1921 yılında Mehmed Âkif tarafından yazılması, Büyük Millet Meclisi tarafından kabulü ve millî mutabakat metni olarak halkımızca benimsenmesi her bakımdan önemli tarihî bir hadisedir. Bu önemli yıldönümünün şanına yakışır şekilde hatırlanması, ses bayrağımız olarak ufuklarımızda dalgalanan İstiklâl Marşı'nın hem tarihleşme sürecini hem metin olarak değerini bu yıldönümü dolayısıyla güçlü şekilde genç nesillere anlatılmasına vesile olacaktır.

Bayrağımız yüzlerce yıl içinde bizi temsil eden güçlü bir sembol olarak ortaya çıktı. İstiklâl marşımız ise bayrağımızın tarihî muhtevasını ifade eden edebî bir metin olarak zihinlerimize yerleşti.

Milletler tarihî hadiselerle birlikte, tarihten çıkan güçlü sözlerle, kalıcı metinlerle de kendilerini ifade ederler. Büyük zaferlerimizin yıldönümlerini kutladığımız gibi, büyük metinlerin ortaya çıkışını da zihinlerimizde yer edecek şekilde hatırlamalıyız.

İstiklâl Marşı milletimizin millî mutabakat metnidir. 1921'de yazıldı, Cumhuriyet iki yıl sonra ilan edildi. Bayrağımız gibi, dilimiz gibi, İstiklâl Marşımız da bize yüzlerce yıllık köklerimizi ve süreklileşen varlığımızı hatırlatıyor. Yüz yıl içinde birçok şey değişti; kanunlar, hatta anayasa metinleri değişti. Bu doğru veya yanlış değişikliklere rağmen İstiklâl Marşı değişmeyen muhtevasıyla milletimize hayat verdi. Milletimiz kanunlarda anayasalarda kendini bulamadığında İstiklâl Marşından buldu.

100. yıl güzel bir hatırlama ve hatırlatma vesilesidir. Bu vesile ile bir zihin tazelemesi yaparak millet olarak yeryüzündeki varlığımızın manasını ve değerini kavrama yönünde geniş katılımlı anma faaliyetleri düzenlenmesi için resmî kurumlara, sendikalara, gönüllü kuruluşlara açık çağrıda bulunuyoruz.

İstiklâl Marşını, onun büyük şairini, Millî Mücadele'nin gerçek muhtevasını hatırlamak, hatırlatmak yönünde toplantılar, bilgi şölenleri, sergiler, konserler, yarışmalar... yaparak güçlü bir zihin tazelemesi yapmalıyız. Bizi yüz yıl sonra tekrar korku tüneline sokmak isteyenlere İstiklâl Marşı'nın mısraları ile cevap vermeliyiz. İstiklâl Marşı'nda ifadesini bulan esaslar üzerindeki mutabakatımızı güçlendirmeliyiz.

Hangi çılgın bize zincir vurabilir? Tek dişi kalmış canavardan korkmuyoruz!

Milletimizin yıldızı parlamaya devam edecektir!

En gür sesimizle haykırıyoruz:

Hakkıdır Hakka tapan milletimin istiklâl!"

TYB bir yandan kamuoyu oluşturma, gündem belirleme çabasını sürdürürken diğer yandan da; Cumhurbaşkanlığı ve TBMM nezdinde resmi başvurularını da yaptı.

Her iki kuruma yazılı olarak verilen projeler ile birlikte; yıl içerisinde yurt içinde ve yurt dışında yapılabilecek faaliyetlerin ayrıntılı dokümanını da yer aldı.

Siyasal karar alma sürecinde; Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve TBMM Başkanı Mustafa Şentop'un milli şairimiz Mehmet Âkif Ersoy ve milli - manevi kimliğimizin en güçlü ifadesi olan İstiklâl Marşımız konusundaki hassasiyetlerini bilen Birlik yöneticileri gelecek hayırlı habere odaklandılar.

2021 "İstiklâl Marşı Yılı" Oldu

Ve beklenen haber geldi. Millî mutabakat metnimiz İstiklâl Marşı'nın TBMM'de kabul edilişi ve sonrasında milletimizin büyük teveccühüne mazhar oluşunun vatandaşlarımız tarafından da hatırlanması ve İstiklâl mücadelemizin idrak edilmesi amacıyla TYB'nin, Cumhurbaşkanlığı ve TBMM Başkanlığı nezdinde yaptığı girişimler sonuç verdi.

TBMM Genel Kurulu'nda, Meclis Başkanı Mustafa Şentop'un ilk imza sahibi olduğu ve TBMM de grubu bulunan tüm partilerin ortak önergesiyle, 2021 yılının "İstiklâl Marşı Yılı" olmasını içeren düzenleme 24.12.2020 tarihinde kabul edildi.

TBMM De Grubu Bulunan Partiler Ortak Önerge Verdi

Türkiye Çevre Ajansının Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin görüşmeleri sırasında, Meclis Başkanı Şentop ile TBMM de grubu bulunan partiler ortak önerge verdi. Yapılan oylamada önerge kabul edildi.

Bu kapsamda İstiklâl Marşı'nın Kabul Edildiği Günü ve Mehmet Âkif Ersoy'u Anma Günü Hakkında Kanun'a geçici madde eklenmesini içeren düzenleme kanun teklifine eklendi.

Böylece, 2021 yılı boyunca bütün kamu kurum ve kuruluşları tarafından İstiklâl Marşı'nın anlamını ve Kurtuluş Savaşı'nın önemini anlatmak amacıyla halkın ve sivil toplum kuruluşlarının katılımıyla İstiklâl Marşı'nın kabulü ve Mehmet Âkif Ersoy'u anma etkinlikleri düzenlenecek.

Önergenin gerekçesinde, İstiklâl Marşı'nın, büyük şair ve dava adamı Mehmet Âkif Ersoy'un, Anadolu'nun dört bir yanında devam eden Millî Mücadele'nin ruhunu ve kararlılığını yansıtan ve aynı zamanda o büyük mücadeleye coşku ve heyecan kazandıran abidevi eseri olduğu belirtildi.

İstiklâl Marşı'nın zalime, işgalciye ve sömürgeciye boyun eğmeyen ve dünyaya meydan okuyan bir direnişin destanı olduğu vurgulanan gerekçede, Mehmet Âkif Ersoy'un mısralarının, Millî Mücadele'nin ruhunu temsil eden, sadece lafzıyla değil manası ve hakikatiyle her an yaşayan bir coşku ve heyecanı yansıttığını ifade edildi.

Bugün yediden yetmiş herkesin aynı inanç ve heyecanla okuduğu, ezberlediği ve haykırdığı İstiklâl Marşı'nın her mısrasında tarih, medeniyetin ortak değerleri, vatan ve bayrak aşkının bulunduğu işaret edilen gerekçede, "100 yıl önce kaleme alınan ve şairi merhum Âkif'in kahraman ordumuza ithaf ettiği bu marş, milletimizin tüm fertlerinin aynı heyecan ve imanla verdiği İstiklâl Harbi'nin manifestosudur. Varlığımıza ve birliğimize yönelik her tehdit karşısında, 'nazlı' ve 'şanlı' hilalin altında toplanmaya hazır milletimizin ortak vicdanı, yüreği ve iradesidir" denildi.

Mehmet Âkif Ersoy tarafından Şubat 1921'de kaleme alınan İstiklâl Marşı'nın, savaşın devam ettiği günlerde, TBMM'nin 1. Dönemi'nde, 2. Yasama Yılı'nın, 1 Mart 1921 tarihli birinci birleşiminde TBMM Genel Kurulunda ilk kez okunduğu hatırlatılan gerekçede, millî marşın bu tarihten 11 gün sonra, 12 Mart 1921'de icra edilen altıncı birleşimde ise TBMM Genel Kurulu tarafından "ekseriyet-i azime ile" resmi İstiklâl Marşı olarak kabul edildiği belirtildi.

Gerekçede, 2021'in, İstiklâl Marşı'nın yazılmasının ve TBMM tarafından kabul edilmesinin 100. yılı olduğuna dikkat çekilerek önergeyle İstiklâl Marşı'nın Kabul Edildiği Günü ve Mehmet Âkif Ersoy'u Anma Günü Hakkında Kanun'a bir geçici madde eklenmesi suretiyle 2021 yılının İstiklâl Marşı yılı olarak ilan edilmesinin öngörüldüğü ifade edildi. Gerekçede, şunlar kaydedildi:

"Kanuna eklenmesi öngörülen geçici maddeyle Millî Mücadele'nin başlangıcının ve TBMM'nin açılışının 100. yılının akabinde, İstiklâl Marşı'nın kabul edilmesinin 100. yılına denk gelen 2021 boyunca düzenlenecek özel etkinliklerle İstiklâl Marşı'nın anlam ve önemini hatırlanması, ayrıca İstiklâl Şairi Mehmet Âkif Ersoy'un ve kurtuluş mücadelemizde görev alarak Türkiye'yi bize vatan kılan şehit ve gazilerimizin yâd edilmesi amaçlanmaktadır."

Ortak Teşekkür Açıklaması

Genel Başkan Prof. Dr. Musa Kâzım Arıcan ve Mehmed Âkif Ersoy Araştırmaları Merkezi Başkanı D. Mehmet Doğan, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 2021 yılının İstiklâl Marşı olarak ilanı üzerine 24.12.2020 tarihinde ortak bir açıklama yayınladılar.

Yapılan açıklamada şu ifadelere yer aldı:

“TBMM dün gece 2021'in İstiklâl Marşı yılı olmasını kabul etti. Milletler tarihî hadiselerle birlikte, tarihten çıkan güçlü sözlerle, kalıcı metinlerle de kendilerini ifade ederler. Büyük zaferlerimizin yıldönümlerini kutladığımız gibi, büyük metinlerin ortaya çıkışını da zihinlerimizde yer edecek şekilde hatırlamalıyız. Bayrağımız yüzlerce yıl içinde bizi temsil eden güçlü bir sembol olarak ortaya çıktı. İstiklâl marşımız ise bayrağımızın tarihî muhtevasını ifade eden edebî bir metin olarak zihinlerimize yerleşti. İstiklâl Marşı milletimizin millî mutabakat metnidir. 1921'de yazıldı, Cumhuriyet iki yıl sonra ilan edildi. Bayrağımız gibi, dilimiz gibi, İstiklâl Marşımız da bize yüzlerce yıllık köklerimizi ve süreklileşen varlığımızı hatırlatıyor.

Türkiye Yazarlar Birliği İstiklâl Marşı'nın yüzüncü yılının şanına yakışır şekilde hatırlanması için mayıs ayından itibaren resmî makamlar nezdinde teşekkürlerde bulundu. Cumhurbaşkanlığına, TBMM Başkanlığına İstiklâl Marşı yılının ülkemizde güçlü bir farkındalık meydana getireceğini belirterek, bu sebeple Türkiye'de ve Türkiye'nin elçilik ve temsilciliklerinin bulunduğu yerlerde, hatta Türk cumhuriyetlerinde hatırlanmasının doğuracağı olumlu sonuçları hatırlattı.

Kasım ayından itibaren Türkiye Yazarlar Birliği 100. Yıl faaliyetlerini başlatmaya karar verdi. İlk faaliyet Millî Mücadele'nin temel metinlerinden olan Mehmed Âkif'in Kastamonu Nasrullah Camii kürsüsündeki vaazının 100. Yıldönümü Kastamonu Eğitim-Bir Sendikası ile müşterek olarak yapılan toplantıyla anıldı.

TBMM Başkanımız Mustafa Şentop'un teklifinin TBMM'de temsil edilen bütün partilerin tasvibi ile Meclisimizde ittifakla kabul edilmesi ayrıca büyük bir memnuniyet uyandırmıştır.

TBMM Başkanımıza, parti başkanlarımıza ve milletvekillerimize teşekkürlerimizi, tebriklerimizi sunuyoruz.

2021 İstiklâl Marşı yılı hayırlı olsun!”

Memur-Sen ve TYB Arasında İşbirliği Protokolü İmzalandı

TBMM’de 5 partinin imzaladığı ortak teklifle 2021 yılı ‘İstiklal Marşı Yılı’ ilan edildi. Teklifin Genel Kurul’da kabulünün ardından ise Memur-Sen ile TYB arasında İstiklal Marşı’nın yazılışının 100. Yılında ortak etkinlikler gerçekleştirmek üzere işbirliği protokolü imzalandı.

25.12.2020 tarihinde TYB Genel Başkanı Prof. Dr. Kazım Arıcan ve Memur-Sen Genel Başkanı Ali Yalçın tarafından imzalanan protokole göre; 2021 yılında İstiklal Marşı’nın yazılışının 100. Yılı TYB ve Memur-Sen tarafından gerçekleştirilecek ortak etkinliklerle kutlanacak. Etkinlikler kapsamında sosyal ve kültürel konularda seminer, konferans, panel, açık oturum, yarışma, kurultay ve benzeri eğitim ve sosyal programlar gerçekleştirilecek.

42 Yıllık Gelenek Devam Etti Âkif’i Dualarla Anıldı

Mehmet Âkif Araştırmaları Merkezi Başkanı D. Mehmet Doğan ve TYB Genel Başkanı Prof. Dr. Musa Kazım Arıcan, Âkif’in Milli Mücadele yıllarında Ankara’da ikamet ettiği ve İstiklâl Marşı başta olmak üzere çok sayıda şiirini yazdığı Taceddin Dergâhı’nı ziyaret ettiler.

27 Aralık 2020 tarihinde Ankara Valiliğinden özel izin alıp, salgın nedeniyle mesafe, hijyen ve maske kullanımına dikkat ederek Taceddin Dergâhı’na gelen TYB yöneticileri 42 yıllık geleneği sürdürerek Âkif’i dualarla andılar.

Âkif’in mütevazı bir hayat sürdüğünü ve bir şiirinde;

*Toprakta gezen gölgeme toprak çekilince
Günler şu heyûlâyı da, er geç silecektir.
Rahmetle anılmak
Ebediyet budur, amma
Sessiz yaşadım, kim, beni nereden bilecektir?*

mısralarını hatırlatan Doğan yaptığı konuşmada, “42 yıldır büyük şairimizin düşünce muhtevasına uygun şekilde, onun “Kur’an şairi” sıfatını dikkate alarak toplantılara Kur’an-ı Kerim okuyarak başlayıp bitiriyoruz. Maksat, kendi ifadesiyle “rahmetle anılmak” isteyen şairimizi onun arzusu ve rızası doğrultusunda anmaktır.” dedi.

Anma programına, Genel Başkan Başdanışmanı İbrahim Ulvi Yavuz, Genel Başkan Yardımcısı Tarkan Zengin, Genel Sekreter Doç. Dr. Muhammed Enes Kala ve Gençlik ve Spor Bakanlığı Müşaviri Selim Cerrah da katıldı.

Safahat Okumaları Başladı İlk Dersi D. Mehmet Doğan Verdi

TYB 2021 yılı içinde gerçekleştireceği "İstiklâl Marşı Yılı" faaliyetlerine başlamıştı artık. Önce Âkif'in Kastamonu Nasrullah Camisi'nde verdiği vaazın 100'üncü yılı nedeniyle düzenlenen etkinlikten sonra şimdi de "Safahat Okumalarını" başladı.

Dilimiz ve edebiyatımızın temel metinlerinden olan Mehmet Âkif'in şiir külliyyatı Safahat'ın orijinal metninden okunup günümüz Türkçesine çevrilerek anlatılmasının öncülüğünü yapan D. Mehmet Doğan, 2021 "İstiklâl Marşı Yılı" kapsamında gerçekleşecek Safahat Okumalarının ilk dersini verdi.

Âkif'in şiir ve fikir dünyasını tanımak isteyen gençlerin büyük ilgi gösterdiği, TYB'nin sosyal medya hesapları üzerinden canlı olarak yayınlanan derste, D. Mehmet Doğan, 1911 yılında yayınlanan Safahat'ın birinci kitabındaki ithaf mahiyetindeki ilk şiiri okudu. "Evlâdım Mehmet Ali'ye yâdigar-ı vedâdımdır" yani, sevgimin hatırasıdır ithafının Âkif'in gelecek nesillere bir mesajı olduğunu söyleyen Doğan, Âkif'in, "Bir yığın söz ki, samimiyeti ancak hüneri" sözünden hareketle samimiyetin ve ihlâsın Safahat'ın özünü oluşturduğunu ifade etti.

Mehmet Âkif'in okuyucularına seslenişinden sonra Safahat'ın ilk şiiri "Fatih Camii" başlıklı şiirini okuyup derin manasını tahlil eden Doğan, şiirde Mehmed Âkif'in hem çocukluğunu, hem semavî olmayan ama semadan indirilmiş bir yapıyı andıran Fatih Camii'ni, camii cemaatini ve namazın rükünlerini müthiş ifadelerle anlattığını ve günümüzde hâlâ şiirde tebarüz eden güçlü manaların bizi etkilediğine işaret etti.

Safahat Okumaları, Âkif'in üslubuna hâkim uzman akademisyen ve yazarlar tarafından gerçekleştirilecek ve TYB'nin sosyal medya hesaplarından canlı olarak yıl boyunca yayınlanmaya devam edecek.

TYB, 42 yıllık geçmişinde; millet yararına olduğuna inandığı kültür, sanat, edebiyat, dil ve düşünce alanında önemli faaliyetleri başarı ile gerçekleştirmiş kamu yararına hizmet veren bir kurum.

Bu süre içerisinde edindiği bilgi, birikim, deneyim ve tecrübeyle; toplumsal hafızayı canlı tutacak, kültürel mirası koruyup yarınlara taşıyacak etkinliklere de öncülük eden TYB, 2021'de İstiklal Marş'ımızın yazılma nedenini ve Mehmet Âkif Ersoy'un eserlerinin daha fazla anlatılacak olmasına da vesile oldu.

dini hayatımız

Prof. Dr. Vejdi Bilgin

Prof. Dr. Mustafa Kara

SALGININ GÖLGESİNDE DİNÎ HAYAT

Prof. Dr. Vejdi Bilgin

2020’de hemen her alanda olduğu gibi dinî hayata da korona virüs pandemisi damgasını vurdu. Resmi kuruluşların ve dinî grupların pek çok faaliyeti gerçekleşemediği gibi mevlid, hatim, mübarek gecelerin ihyası gibi geleneksel dinî yaşantımızın öğeleri çok az yapılabildi. Hepsinden önemlisi ise bir süreliğine camilerin ibadete kapanması, hatta Cuma namazlarının ve Ramazan Bayramı namazının kılınamamasıydı. Pandeminin seyrine paralel olarak sene başında başlayan umre ziyaretleri kapandı ve hac yapılamadı. Oysa 2020 çok farklı bir gündemle, faiz tartışmalarıyla başlamıştı.

TOKİ Kampanyası ile Başlayan Faiz Tartışması

TOKİ (Toplu Konut İdaresi) 16 Aralık 2019’da yüz bin sosyal konut için çok uygun şartlarda bir kampanya başlattı. Buna göre vatandaşlar aylık %0.49’lukfaiz oranı ile iki devlet bankasından kredi kullanıp ev sahibi olabileceklerdi. Son başvuru 15 Ocak’tı. Mevcut enflasyon ve konut alma şartları düşünüldüğünde aylık geri ödeme oranı yıllık enflasyonun altında kalıyordu. Din İşleri Yüksek Kurulu hiç evi olmayan ihtiyaç sahiplerinin bu şartlarda TOKİ’ye başvurabileceğini belirtti. Bunun üzerine Diyanet İşleri Başkanlığı’nın “faiz fetvası” verdiği şeklinde yoğun bir gündem oluştu. Dindar kesimden bazı vakıflar, âlimler ve yayın organları Başkanlığı bu görüşten dolayı eleştirdiler. Muhalif bazı yayın organları ise Diyanet’i sırf bir hükümet politikasını desteklemek için kendi kendisiyle çelişmekle suçladılar. Zira son yıllarda Başkanlık en azından bir Cuma hutbesini faize ayırmaktaydı.

Din İşleri Yüksek Kurulu 15 Ocak’ta konuyla ilgili bir açıklama yapmak zorunda kaldı. Söz konusu açıklamada faizin kesin bir şekilde haram olduğu, ancak “asgari geçimini zorlukla sağlayan ve ev sahibi olabilmek için faizsiz borç bulamayan” kişilerin TOKİ’nin sağlamış olduğu bu şartlardan faydalanmasının ise faiz yasağı kapsamında değerlendirilemeyeceği belirtildi. Ayrıca kamuoyunu bilgilendirmek için Din İşleri Yüksek Kurulu üyeleri Diyanet TV’de özel bir program yaptılar.

İsmail Ağa Cemaati fetva heyeti tartışmaya aktif bir şekilde katıldı ve farklı bir gerekçeyle de olsa TOKİ’nin kampanyasına cevaz verdi. Söz konusu heyet,

ev sahibi olma şartları arasında geçen 0.49'luk faizin gerçekte vade farkı olduğunu, bankaların ise sadece geri ödemede aracılık yaptığını, dolayısıyla işlemin dinî anlamda bir faiz olmadığını ve dolayısıyla haram olarak değerlendirilemeyeceğini açıkladı.

Kamuoyundaki yoğun faiz tartışmaları üzerine TOKİ projeye iki kamu bankasının yanında faizsiz katılım bankalarını da dâhil etti. Din İşleri Yüksek Kurulu katılım bankalarının tercih edilmesini tavsiye etti.

Korona Virüsünün Dinî Hayat Üzerindeki Etkisi

Korona virüs hastalığına karşı tedbir olarak 16 Mart 2020'den itibaren üniversiteler de dâhil olmak üzere bütün okullar tatil edildi. Tatil kararı 12 Mart Perşembe akşamı duyuruldu. Ertesi gün cuma namazı kılındı. Fakat yeni hafta başladığında cuma namazının kılınıp kılınmaması hususunda ciddi tartışmalar yaşandı ve Diyanet İşleri Başkanlığı camilerin sadece münferiden ibadet için açık olacağını, cemaatle vakit namazlarının ve cuma namazının kılınmayacağını duyurdu. 18 Mart günü Sakarya'da cemaatle öğlen namazını kılmak isteyen vatandaşların imamla tartışması, Şanlıurfa'da bir cami cemaatinin topluca namaz kılmaya devam edecekleri yolundaki açıklamaları basına yansıdı. Özellikle cuma namazının kılınmaması dindar kesim üzerinde ciddi bir sarsıntıya sebep oldu. Zira Türkiye'nin yakın tarihinde böyle bir durumun yaşandığını kimse hatırlamıyordu. 20 Mart Cuma günü büyük şehirlerdeki önemli camilerin önünde güvenlik tedbirlerinin alındığı, karardan habersiz olan ya da emin olamayan vatandaşların ise cami kapılarından geri döndüğü görüldü.

Korona virüs dan dolayı vefat edenler için yatsı ezanlarından sonra cami hoparlörlerinden dua edilmeye ve tekbir getirilmeye başlandı. Ayrıca din görevlileri sokağa çıkma yasağı bulunan kişilerin ihtiyaçlarını görmek için kurulan Vefa Sosyal Destek Grubu çalışmalarında aktif rol aldılar.

27 Mart'ta Cumhurbaşkanlığı külliyesindeki Beştepe Millet Camii'nde sosyal mesafe kuralına dikkat edilerek kılınan cuma namazı kamuoyunda tepki çekti. Bu namaza Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan katılmamıştı. Bazı İlahiyat hocaları herkese açık olmayan bir camide kılınan cuma namazının sahih olmayacağını yönünde görüş bildirdiler. Tepkilere ve tartışmalara rağmen 3 Nisan'da Diyanet İşleri Başkanlığı'nın hemen yanındaki Ahmet Hamdi Akseki Camii'nde cuma namazı kılındı. Başkanlık 3 Nisan'da bu uygulamanın gerekçesini şöyle açıkladı: "27 Mart Cuma günü, İslam medeniyetinin en önemli coğrafyalarından olan cennet vatanımızda, İslam toplumunun şiarlarından biri olan cuma namazının temsilen de olsa devam etmesi gayesiyle, gerekli sağlık tedbirleri alınarak, Türkiye'de tek bir camide de olsa kılınmasının uygun olacağı düşünülmüş ve Ankara il ve

ilçe müftülerimizin katılımıyla Ankara Millet Camiinde, bugün ise Ankara Ahmet Hamdi Akseki Camii'nde kılınmıştır... Cuma namazının tek bir camide devamı vesileyle, Başkanlığımızın en önemli irşat hizmetlerinden olan ve halkımıza bilgi, bilinç, inanç ve umut aşılayan cuma hutbelerimizin de devamı sağlanmıştır... Zikredilen gayelerle, salgın tehlikesi sona erinceye kadar, her hafta ülkemizin farklı tek bir camiinde asgari düzeyde katılımı, gerekli tüm sağlık tedbirleri alınarak temsilen cuma namazı kılınacak, en kısa zamanda bu musibetten kurtulmamız için dua ve niyazda bulunulacaktır.”

Salgın dinî uygulamalarda bazı problemlere neden oldu. Korona virüs hastalığından vefat edeceklerin nasıl gasledilecekleri ve defnedilecekleri tartışılmaya başlandı. Sağlık Bakanı Fahrettin Koca korona virüsdan vefat edenlerin diğer bulaşıcı hastalıklardan ölenler gibi özel tedbirlerle yıkıldığını ve defnedildiğini, iddia edildiği gibi ölünün üzerine kireç dökülmediğini söyledi. Bu arada bazı gassalların ölü yakınlarından fahiş fiyat istedikleri basına yansıdı. Korona virüs'dan vefat edenler çok küçük bir grup tarafından defnedilebildi. Ayrıca ölüm sebebi ne olursa olsun cenaze törenlerine kalabalıkların katılması yasaklandı ve kolluk kuvvetleri mezarlıklarda tedbir aldı.

İlerleyen aylarda virüsün yayılmasını önlemek amacıyla mevlid törenleri ve taziye ziyaretleri yasaklandı. Taziye kültürü özellikle doğu ve güneydoğu Anadolu illerimizde çok güçlüdür. Hatta bu bölgelerde mevtanın yakınlarına kolaylık sağlaması amacıyla belediyeler tarafından taziye evleri kurulmuştur. Bu mekânlar İç İşleri Bakanlığı'nın genelgesi ile kapatıldı. Ancak vatandaşların kişisel ziyaretlerine bütünüyle engel olunamadı. Örneğin Van merkezdeki cenaze taziyesinden yayılan virüs dolayısıyla dört mahalle karantinaya alındı. Van'ın Edremit ilçesindeki taziye ziyareti sonrasında 12 kişide virüs tespit edildi. Üstelik virüs taziye gelenler aracılığı ile Gürpınar ilçesine taşınmıştı. Vakaların görüldüğü mahalle karantinaya alındı. Diyarbakır'da mevlide katılan 37 kişide hastalık görüldü. Şüphesiz taziye vakaları sadece doğu bölgeleri ile sınırlı değildi. Örneğin Sakarya'nın Akyazı ilçesinde de taziye sonra virüs bulaşması tespit edildi. Kayseri şehir merkezindeki taziye evi bulaşmasında ise 30 ev karantinaya alındı. Ancak toplumun genel olarak taziye ve mevlid gibi uygulamalarda temkinli olduğu gözlemlendi.

Şubat ayının son günlerinde Suudi Arabistan umre ziyaretlerine kapandıklarını açıkladı. Mart ayında ülkedeki Korona virüs vakaları dolayısıyla Sağlık Bakanlığı umreden dönen Türk vatandaşlarının kendilerini 14 gün boyunca karantinaya almasını tavsiye etti. Ancak bunun uygulanmadığı ortaya çıkınca umreciler öğrenci yurtlarında zorunlu karantinaya alındılar. Korona virüsü konusunda toplumda yeterli bilgi olmadığından, karantinaya alınan 28 kişilik bir umreci grubun yurttan kaçarak tuttukları özel otobüsle Erzurum'a giderken yakalanmaları basında yer aldı. Nisan ayının başında

illerdeki korona virüs durumu açıklandığında Isparta'nın 268 vaka ile büyükşehirlerden hemen sonra geldiği görüldü. Bu yüksek vaka oranının sebebinin yurtlarda kalan umreciler olduğu anlaşıldı. Umreciler karantinaya alınmış ama yurt içinde kendi aralarında görüşmelere devam ederek hastalığı yaymışlardı. Umrecilerin zorunlu karantinalarının çok geç başladığı, ülkeye hastalık getirdikleri iddialarına karşın Sağlık Bakanı yurt dışı kaynaklı vakalarda umrecilerin oranının sadece % 16 olduğunu açıkladı.

Korona virüsü mübarek geceleri de etkiledi. 21 Mart'taki Miraç Kandili'nde, 7 Nisan'daki Berat Kandili'nde camiler açılmadı ve özel programlar yapılmadı. Bu arada hükümet korona virüs salgınından etkilenenlere yönelik ülke çapında bir yardım kampanyası başlattı. Din âlimleri şaban ayı içerisinde olunmasına rağmen kampanya dâhilinde zekâtların erkenden muhtaçlara verilebileceğini belirttiler.

Sağlık Bakanı'na hastalık ile mücadele ederken vefat eden sağlık personeline şehitlik statüsünün verilip verilmeyeceğini sorulduğu günlerin akabinde Hayreddin Karaman ve Resul Tosun dinî anlamda da bu kişilerin şehit sayılabileceklerine dair köşe yazıları yazdılar.

Camiler kapanınca evden televizyondaki bir imama uymak veya evlerde toplanıp cuma namazı kılmak gibi sorular gündeme geldi. Din İşleri Yüksek Kurulu nisan ayı içinde yaptığı açıklamada televizyondan herhangi bir imama uymanın caiz olmadığını, ayrıca herkese açık bir mekânda eda edilmesi gereken cuma namazının evlerde toplanarak kılınamayacağını bildirdi.

“Mahzun Ramazan”

24 Nisan'da yakın tarihimizin en sönük ramazanı başladı. Belediyeler iftar çadırları açmadılar ve ramazan eğlenceleri düzenlemediler. Vakıf ve dernekler tarafından geleneksel olarak düzenlenen iftar programları yapılmadı. Yetkililer ve uzmanlar aile ve dostlar arasında iftar davetlerinin yapılmamasını istediler. Bulaşma ihtimaline karşı pide üretimi iftardan iki saat öncesinde durduruldu, böylelikle pide kuyruklarının önüne geçildi. Ramazan davulcularının faaliyetlerine müsaade edilmedi. Camilerde vakit ve cuma namazlarının yanında teravihler de kılınmadı; dolayısıyla Kadir Gecesi'ne özel programlar olmadı. Evlerde komşularla birlikte mukabeleler yapılmadı. Ankara, İstanbul ve bazı şehirlerde ramazanlara özel dinî kitap fuarları açılmadı.

Ramazân ayının bu şekilde geçmesi çeşitli İlahiyat hocaları tarafından özel tarihler düşürülerek kıtalara döküldü. Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi hocalarından Mustafa Kara bu ramazânı “mahzûn” olarak niteledi:

Sahurda mahmûr Ramazan

İftarda makbul Ramazan

Çıktı on iki er dedi:

Merhaba mahzûn Ramazan. (1441)

Aynı fakültenin hocalarından Süleyman Sayar da düştüğü tarihte duygularını benzer şekilde “hazîn Ramazan” olarak dile getirdi:

Evde kaln!” dediler bir hayli zaman oldu;

Virüs asrın vebası, tesiri yaman oldu;

Kırk er gelip gaipden hayret içre dediler:

GarîbŞehr-i Mübarek,” hazîn Ramazan oldu. (2020)

Ramazan ayının ilk hutbesinde pek çok konu yanında eşcinsellik hakkında yer alan ifadeler nedeniyle bazı kuruluşlar açıklamalar yaptılar. Diyanet İşleri Başkanı Ali Erbaş tarafından okunan hutbede şöyle denmekteydi: “Ey insanlar! İslam zinayı en büyük haramlardan kabul ediyor. Lûtîliği, eşcinselliği lanetliyor. Nedir bunun hikmeti? Hastalıkları beraberinde getirmesi ve nesli çürütmesi. Yılda yüzbinlerce insan gayri meşru ve nikâhsız hayatın İslami literatürdeki ismi zina olan bu büyük haramın sebep olduğu HIV virüsüne maruz kalıyor. Geliniz, bu tür kötülüklerden insanları korumak için birlikte mücadele edelim.”

Bu ifadelerden dolayı İnsan Hakları Derneği Ankara Şubesi Ali Erbaş hakkında eşcinsellere yönelik nefret söyleminde bulunduğu gerekçesiyle suç duyurusunda bulundu. Daha sonra Ankara Barosu Erbaş’ı kınayan bir açıklama yaptı. Bunun üzerine çeşitli düşünce kuruluşları, sivil toplum örgütleri, ayrıca İlahiyat ve İslami İlimler Fakülteleri Dekanları Konseyi Erbaş’ı destekleyen açıklamalarda bulundular. Sosyal medyada “#AliErbaşYalnızDegildir” etiketi ile Erbaş’ı destekleyen kampanyalar düzenlendi. Adalet Bakanı Abdülhamit Gül Ankara Barosu’nun kınamasını eleştirdi. Meclis Başkanı Mustafa Şentop ve bazı bakanlar Erbaş’ı desteklediler. Nihayetinde Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan 27 Nisan tarihinde yaptığı açıklamada Diyanet İşleri Başkanı’nın “inancının, ilminin ve yürüttüğü görevin gereğini” yerine getirdiğini, sözlerinin kendilerini Müslüman olarak görenler için doğru ve geçerli olduğunu belirtti. Cumhurbaşkanı Diyanet İşleri Başkanlığı yönelik söylemleri de şiddetli bir şekilde eleştirdi: “Ankara Barosunun açıklaması başta olmak üzere Diyanet İşleri Başkanımızın görüşlerine karşı kullanılan üslup, konu ve şahıs boyutunu aşmış doğrudan İslam’a yönelen kasıtlı bir saldırı halini almıştır. Zira Diyanet İşleri Başkanımıza yapılan saldırı devlete yapılan saldırdır. Diyanet İşleri Başkanımıza ve açıklamalarına karşı kullanılan her kavram, yapılan her gönderme karşımızdaki zihniyetin ıllıllığını ve içindeki nefret bataklığının birer yansımasıdır. Milletimizin inancına, değerlerine ve onları temsil eden kavramlara böylesine kin duyulabildiğini, bu husumetin böylesine pervasızca ifade edilebildiğini görmekten üzüntülüüz.”

Ramazan'ın son günlerinde İzmir'de merkezi sistemle ezan okunan Konak, Karşıyaka, Çiğli ve Buca ilçelerindeki bazı camilerden kimliği belirsiz kişiler tarafından İtalyan partizan marşı olarak bilinen "Çav Bella," birkaç gün sonra da Selda Bağcan'a ait bir şarkı çalındı. Bu eylemler siyaset, yerel yönetimler ve bürokraside yankı buldu. Konuyla ilgili açıklama yapan İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Tunç Soyer, "En fazla birlik beraberlik içinde olmamız gereken günlerde halkımızı birbirine düşürmeye çalışan bu kişileri lanetliyoruz," dedi. Diyanet İşleri Başkanı Ali Erbaş da konuyla ilgili olarak sosyal medya hesaplarından açıklama yaptı: "İzmir Müftülüğümüzün ses sistemine yasadışı bir şekilde girerek müdahalede bulunan kimliği belirsiz kişiler tarafından yapılan çirkin saldırı asla kabul edilemez. Mübarek Ramazan ayında tüm Müslümanları derinden yaralayan bu hadiseyle ilgili suç duyurusunda bulunulmuş; bu provokatif eylemi gerçekleştiren, bu çirkin eyleme ilişkin videoları övücü ifadelerle sosyal medya hesaplarından paylaşanlar hakkında yetkili merciler tarafından soruşturma başlatılmıştır. Diyanet İşleri Başkanlığı olarak konunun sonuna kadar takipçisi olacağız." Ancak failler bulunamadı. Olayla ilgili olarak sosyal medya hesaplarından övücü açıklamalar yapan bir kadın "basın ve yayın yoluyla halkı kin ve düşmanlığa alenen tahrik etme" iddiasıyla yargılandı, fakat beraat etti.

Hükümet arife günü ve Ramazan Bayramı'nın tamamını kapsamak üzere bütün ülkede geçerli olmak üzere dört günlük sokağa çıkma kısıtlaması getirdi. Normalde sokağa çıkma kısıtlamaları büyükşehirlerde yapılmaktaydı. Ancak salgının düşüşe geçtiği bir zaman diliminde olağanüstü bir artış olmaması için radikal bir tedbirle ülke çapında sokağa çıkma kısıtlaması geldi. Camiler açılmadığı için bayram namazı da kılınmadı.

Camilerde Cemaatle İbadetin Başlaması

29 Mayıs 2020'de cuma namazı ile camiler cemaatle ibadete açıldı. Koronavirüsü tedbirleri gereğince cuma namazları önceden belirlenen camilerin avlularında veya spor sahalarında kılındı. Valilik ve müftülükler her şehirde cuma namazı kılınacak camileri önceden ilan etti. Cuma'ya gelenler kural gereği seccadelerini yanlarında getirdiler ve aralarına mesafe bırakarak namazlarını eda ettiler. Maskesi olmayan kişiler cuma namazı kılınacak yerlere alınmadı. Bazı yerlerde cumaya gelenlerin ateşleri ölçüldü. Kural gereği camilerin tuvalet ve abdesthaneleri açılmadı. Vatandaşın evinde veya işyerinde abdest alması gerektiği önceden duyurulmuştu. Farzdan sonra sünnet namazı kılınmadı ve tesbihat yapılmadı. Ancak yağmur yağın bazı yerlerde dışarıda, bazı yerlerde ise cami içerisinde, yine fiziki mesafe kuralına uygun bir şekilde cuma namazı kılındı.

29 Mayıs'ta camiler sadece cuma, öğle ve ikindi namazları için açılmıştı. 24 Haziran'da ise sabah namazıyla birlikte camilerde diğer vakit namazları da kılınmaya başlandı. Cuma namazlarının cami içinde kılınmasına izin verildi

ancak daha önce getirilen kurallar devam ettirildi: Yani maske ve mesafe korundu, herkesin seccadesiyle camiye gelmesi sağlandı, abdesthaneler kapalı tutuldu. Eyüp Sultan Camii'nde uzun bir aradan sonra kılınan ilk sabah namazında bazı kişilerin ağlaması basına yansdı.

Ülkedeki korona virüs hastalığı gittikçe ağırlaşsa da camiler bir daha ibadete kapanmadı. Vatandaşların genel olarak kurallara uyduğu görüldü. Özellikle hutbelerde sadece camiler açısından değil, gündelik hayatın tamamı için maske, mesafe ve temizlik vurgusu sık sık yapıldı. Ancak havaların soğuması ile birliktecuma namazları tekrar avlulardan ve açık alanlardan cami içerisine doğru kaydı. Yine de ülkenin pek çok yerinde havaların sıcak gitmesi nedeniyle ciddi bir problem oluşmadı. Din İşleri Yüksek Kurulu'nun 4 Aralık tarihli açıklamasında, yağışlı ve soğuk havalarda cuma namazında fiziki mesafe kuralına uygun bir şekilde yer bulamayanların camiye girmek konusunda ısrarcı olmalarının doğru olmadığı, bunun yerine evlerinde öğle namazını kılmaları gerektiği vurgulandı.

Her ne kadar camilerde namaz izni verilse de cemaate katılım oranları düştü. Yaşlıların sokağa çıkmasının kısıtlanması, artan karantina sayıları, sağlıklı insanların bile yaşadıkları bulaş korkusu cemaate katılımın azalmasının temel sebepleri olarak sayılabilir. Şüphesiz korona virüs hastalığının olumsuz etkileri sadece cemaate katılımı sınırlı değildi. Her sene rutin olarak Diyanet İşleri Başkanlığı'nca düzenlenen yaz Kur'an kursları yapılamadı. Başkanlık bunun yerine çocuklara yönelik Diyanet TV üzerinden çevrimiçi kurslar düzenledi. Normal Kur'an kursları Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı okulların açılıp kapanmasına göre faaliyet gösterdi. Yani onlar da normal eğitimleri sürdüremediler. Bunların dışında gerek Başkanlık gerek İlahiyat Fakülteleri gerekse vakıf ve derneklerce yoğun bir şekilde düzenlenen konferans, panel, sempozyum vb. etkinlikler internet alanına taşındı.

Ayasofya'nın İbadete Açılması

Ayasofya Camii 1934'te dönemin Bakanlar Kurulu kararı ile müzeye dönüştürülmüştü. Söz konusu kararın iptali için Sürekli Vakıflar Tarihi Eserlere ve Çevreye Hizmet Derneği'nin 2016 yılında Danıştay'a açtığı dava sonuçlandı. Danıştay 9 Temmuz'da açıkladığı gerekçeli kararında 1934 tarihli kararı iptal ettiğini duyurdu. Bu haberin hemen ardından gün içinde Cumhurbaşkanı Ayasofya'yı cami olarak kullanılmak üzere Diyanet İşleri Başkanlığı'na devreden bir karara imza attı. Yeni karar dindar kesimde büyük bir sevinç uyandırdı. Kalabalık bir grup vatandaş cami olarak açılmasını beklemeden Ayasofya'nın bahçesinde cemaatle akşam namazını kıldı.

Cumhurbaşkanı Erdoğan 9 Temmuz akşamı yaptığı konuşmada, gerekli hazırlıklar yapıldıktan sonra 24 Temmuz Cuma günü Ayasofya'nın ibadete açılacağını, ayrıca artık yerli ve yabancı turistlerin ücret ödmeden Ayasofya'yı ziyaret edebileceğini söyledi.

Ayasofya kararı dindar kesimde temenni ediliyor ama gerçekleşeceği tahmin edilmiyordu. Zira Cumhurbaşkanı 31 Mart 2019 yerel seçimleri kapsamında partisinin Tekirdağ'da düzenlediği mitingde konuşurken bir vatandaşın, "Ayasofya Camii olarak açılınsın!" diye bağırması üzerine, "Sultanahmet'i bir doldurun ondan sonra ona bakarız. Bak şimdi Büyük Çamlıca Camii'ni yaptık. Dört tane, beş tane Ayasofya eder. O kadar büyük. Altmış bin kişiyi alabilecek kapasitede. Ve Anadolu Yakası'nda tüm İstanbul'da ve Türkiye'de en büyük camii oldu. Buyrun, mesele o değil. Bu işin siyasi boyutu var. Yan tarafta Sultanahmet'i doldurmayacaksınız, Ayasofya'yı dolduralım diyeceksin. Bu oyunlara gelmeyelim," demişti. Ancak 29 Mayıs 2020'de İstanbul'un fethinin 567. yıldönümü kutlamalarında Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından Ayasofya'da Fetih Şöleni düzenlenmesi, bu çerçevede Fetih Sûresi'nin tilavet edilmesi, ardından yapılan duaya Cumhurbaşkanı'nın tele-konferans yoluyla katılması Ayasofya'nın tekrar ibadete açılacağı yönünde büyük bir beklenti oluşturmuştu.

Cumhurbaşkanlığı kararından sonra Ayasofya Müzesi'nin adı "Ayasofya-i Kebir Cami-i Şerifi" olarak değiştirildi ve zemine iki haftalık süre içerisinde özel dokunmuş bir halı döşendi. 24 Temmuz günü Ayasofya'da ilk namaz olarak cuma namazı kılındı. Cumhurbaşkanı Erdoğan ve MHP başkanı Bahçeli'nin de katıldığı namazda, caminin içerisine sınırlı sayıda davetli alındı. Caminin dışında ise namaz kılınacak özel alanlar belirlendi. Vatandaşların cuma namazı için ayrılan mekânlara sabah onda alınacağı duyurulmuştu ancak pek çok kişi geceyi Ayasofya'nın çevresindeki meydanlarda geçirdi. İstanbul valisi saatler öncesinden bütün meydanların dolduğunu ve vatandaşların artık gelmemesi gerektiğini bildiren açıklamalar yapmak zorunda kaldı. Cuma namazı için sadece İstanbul'dan değil, Türkiye'nin pek çok şehrinde insan gelmişti. Daha sonra gazetecilere açıklama yapan Cumhurbaşkanı Ayasofya'nın çevresindeki meydanlarda cuma namazı kılan kişi sayısının 350 bin olduğunu söyledi.

Öğle vakti girdiğinde Ayasofya'nın dört minaresinde dört müezzin ezan okudu. Cuma hutbesi Diyanet İşleri Başkanı Ali Erbaş tarafından verildi. Hutbenin konusu Ayasofya üzerineydi ve bütün Türkiye'de aynı hutbe okundu. Erbaş'ın hutbeye kılıçla çıkması dikkat çeken ayrıntılardan biriydi. Erbaş daha sonra konuyu kendisine soran gazetecilere, "Fethin sembolü olan camilerde bu bir gelenektir. 481 yıl kesintiye uğramadan kılıçla çıkmıştır. Bu geleneği bundan sonra da devam ettireceğiz inşallah," cevabını verdi.

Ayasofya kararı ülke içindeki muhalefet tarafından sessiz bir şekilde karşılandı. Ancak uluslararası arenadan beklenen tepkiler geldi. Henüz Danıştay'ın kararı açıklanmadan önce A.B.D. Dışişleri Bakanı Pompeo Ayasofya'nın camiye dönüştürülmemesi çağrısı yapmıştı. Karardan sonra ilk açıklamayı Yunanistan yaptı ve bu durumu "medeni dünyaya meydan okuma" olarak gördü. A.B.D. Dışişleri Bakanlığı kararı "hayal kırıklığı"

olarak nitelendirdi. Rus Ortodoks Kilisesi kararı esefle karşıladıklarını ifade etti. Papa Franciscus, pazar konuşmasında konuya tek cümle ile değindi. “Deniz, düşüncelerimle beni biraz uzaklara, İstanbul’a götürüyor. Ayasofya’yı düşünüyorum, çok üzgünüm,” diyen Papa’nın Türkiye’yi hedef alan sert ifadelerden kaçınması dikkat çekti.

Kurban Bayramı

Kurban Bayramı yaklaşırken hükümetin Ramazan Bayramı’nda olduğu gibi sokağa çıkma kısıtlaması getirip getirmeyeceği sorulmaya başlandı. Kurbanlıkların büyük şehirlere gelmesi bir kısıtlama olmayacağına yoruldu. Nitekim 31 Temmuz Cuma günü başlayan bayram için herhangi bir kısıtlama yapılmadı. İnsanlar bayram namazlarını açık mekânlarda kıldılar ve kurbanlarını kesebildiler. Sağlık Bakanı 65 yaş üstü ve kronik hastalığı olan vatandaşların bayram namazına gitmemesini, ayrıca telefonla bayramlaşmalarını tavsiye etti. Diyanet İşleri Başkanlığı’nın 65 yaş üstü vatandaşların bayram namazına gelmesiyle ilgili bir açıklama yapmaması dikkat çekiciydi. Bazı valiliklerin toplu bayramlaşmalar ve yemekler konusunda kısıtlama kararları aldıkları görüldü.

Ali Erbaş bayram namazını Ayasofya Camii’nde kıldırdı. Böylelikle Ayasofya’ya verilen önem bir hafta aradan sonra perçinlenmiş oldu. Ancak bu kez namaza Cumhurbaşkanı değil, Meclis Başkanı Mustafa Şentop katıldı.

Eylül Ayının Sıcak Gündemi

Eylül ayında Fatih Nurullah müstear adıyla Uşşaki şeyhi olarak tanınan bir kişinin, yanında çalışan bir ailenin on iki yaşındaki kızına istismarda bulunduğu iddiası kamuoyunu oldukça meşgul etti. Sakarya’nın Akyazı ilçesinde meydana gelen olay babanın suç duyurusu üzerine ortaya çıktı. Fatih Nurullah tutuklandı. Konunun tarikat ve şeyhlik üzerinden kamuoyunda çok tartışılması üzerine Diyanet İşleri Başkanlığı bir açıklama yaptı.

Başkanlığın açıklamasında çocuk istismarı ve dinin istismar için kullanımı ön plandaydı: “Allah’ın bizlere en değerli emaneti olan çocuklarımız, güvenli ve huzurlu bir ortamda büyümeyi, her türlü ihmal ve istismardan korunmayı hak etmektedir. Bu nedenle çocuk istismarıyla, masum yavrularımıza uzanan şeref yoksunu, hain ve zalim ellerle mücadele etmek hepimizin vazgeçilmez görevidir. İlim ve irfan ile alakası olmadığı halde, kendilerine menfaat devşiren din istismarcılarına karşı da aziz milletimizi bir defa daha uyarıyoruz. Hem dini duygu ve değerlerimizin hem de gözbebeğimiz olan çocuklarımızın istismara karşı korunması için herkesi sorumluluk almaya davet ediyoruz.”

Kamuoyu şeyhlik ve tarikatlar hakkında olumsuz yayınlarla meşgul olurken öğrencisi için hayatını feda eden bir imamın haberiyle sarsıldı. Mehmet Çıtak (38) Çorum’da uzun yıllar imam hatip olarak görev yaptıktan

sonra hafızlık hocası olmuştı. Hafızlık eğitimlerini tamamlayan öğrencileri ile belge almak üzere Samsun'a gitmişler ve sınav sonrası denize girmişlerdi. Denizde boğulma tehlikesi geçiren 12 yaşındaki öğrencisini kurtaran Çıtak akıntıya kapıldı. Cankurtaranlar tarafından karaya çıkarılan imam hastanede hayata veda etti.

Televizyon kanallarında sık sık boy gösteren emekli asker ve öğretim üyesi Erol Mütercimler eylül ayında katıldığı bir programda İmam Hatip Lisesi mezunlarının "cinsi sapık, sahtekâr, ahlaksız" olduğunu söyledi. Bu sözler medyada hemen gündem oldu ve özellikle muhafazakâr kesimde büyük bir infial uyandırdı.

Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk, "İstisnasız tüm öğrencilerimizin, yüksek insani değerlere sahip bireyler olarak yetişmesi, insanlığa faydalı olmaları yolunda yönlendiriyoruz. Bir televizyon kanalında imam hatip lisesi öğrencilerimiz için dile getirilen ifadeler kabul edilemez," dedi. Diyanet İşleri Başkanı Ali Erbaş, sosyal medya hesabından Erol Mütercimler'i şiddetle kınadı. Din Öğretimi Genel Müdürü Nazif Yılmaz, "İmam hatip okulları üzerinden halkımızın benimsediği dini değerleri alenen aşağılama, kamu barışını bozmaya teşebbüs, halkı kin ve düşmanlığa sevk etmesi nedeniyle söz konusu şahıs hakkında yasal işlemler ve hukuki süreç başlatılmıştır," beyanında bulundu. CHP Grup Başkanvekili Engin Özkoç, "İmam-hatip mezunu kardeşlerimize yönelik sözler aynı şekilde içimi acıtıyor. Büyük terbiyesizlik, büyük hadsizlik. Biz bu ülkenin insanları biriz, birlikteyiz. Birlikte bir gelecek yaratacağız. Birliğimizi bozmaya çalışan kimseye geçit vermeyiz," diyerek tepki gösterdi.

Başta İmam Hatip Lisesi mezun dernekleri olmak üzere çok sayıda sivil toplum kuruluşu Mütercimler'i kınayan basın açıklamaları yaptı ve suç duyurusunda bulundu. RTÜK ilgili program hakkında inceleme başlattığını; Mütercimler'in öğretim üyesi olarak görev yaptığı özel Haliç Üniversitesi, söz konusu açıklamaların kurumsal görüşlerini yansıtmadığını ve Disiplin Yönetmeliği kapsamında soruşturma açıldığını duyurdu.

Mütercimler gelen tepkiler üzerine, "Bir öğretmen olarak şunu söylüyorum; O yayınlanmış bölümü dinleyip, kalbi kırılan, üzülen, 'Erol Mütercimler'den bu nasıl çıkar,' diye üzülmüş bütün imam hatip lisesi mezunlarından ve şu an öğrencisi olan herkesten çok özür diliyorum. Onları üzdüğüm için, bir öğretmen olarak okul ve öğrenciler için böyle bir cümle sarf edilip bana bağlanmış olmasından dolayı çok üzülüm," diyerek özür diledi ve Haliç Üniversitesi öğretim üyeliğinden istifa etti.

Son yıllarda ulusal televizyon kanallarına daha çok çıkmaya başlayan Ahmet Mahmut Ünlü (Cübbeli Ahmet) eylül ayı içerisinde katıldığı bir programda Türkiye'de iki bin civarında selefi görüşlü derneğin silahlandığını

iddia etti ve savcılığın kendisini davet etmesi üzerine en az yüz elli dernek ismi verebileceğini söyledi. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının konuyla ilgili soruşturma başlattığı ve Ünlü'yü ifadeye çağırdığı basında yer aldı. Bu arada çeşitli dernekler Ünlü'yü asılsız ithamlarda bulunmakla suçladılar.

Eylül ayı içindeki gündem Diyanet İşleri Başkanı Ali Erbaş'ın, 1 Ekim'de başlayan Camiler ve Din Görevlileri Haftası'nın açılış törenindeki konuşmasının ana hatlarını oluşturdu. Ayasofya Camii'nde yapılan törendeki konuşmasında Erbaş, "Eğer bir yerde masum ve hatasız kabul edilen kişiler varsa, doğru bilginin kaynağı şahıslar, rüyalar gibi sübjektif şeylerse, birtakım kitaplar İslam'ın temel kaynaklarından daha çok itibar görüyorsa, hakikat tekelciliği yapıyorsa, akıl, mantık ilkelerine ve ahlak değerlerine aykırı söylem ve davranışlar varsa, eleştirel düşünce kötüleniyor, sorgusuz teslimiyet isteniyorsa biliniz ki orada İslam'dan başka bir inanç, başka bir anlayış egemendir. Eğer bir yerde kendi mensuplarını aşırı yücelten seçkin bir anlayış; birlik, beraberlik ve kardeşlik ilişkilerini zedeleyen bir tutum varsa, din anlatırken kendini pazarlama ve reyting kaygısı söz konusuysa, ticari gaye ve beklentiler ön plana çıkarılıyorsa; biliniz ki orada din istismarı vardır. Bir yerde şiddete davet eden, tekfir ve tehdit eden bir dil, İslam coğrafyasında kavga ve tefrikaya çağırان bir tutum varsa orada Müslümanca bir feraset, basiret, davranış ve ahlak yok demektir," ifadelerini kullandı.

Kur'an'ın Lafzı Meselesi

Aralık ayının ilk günlerinde Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi tefsir hocalarından Mustafa Öztürk'ün Kur'an'ın lafzı üzerine söylediği sözleri içeren kısa bir video sosyal medyada yayınlandı. İddialara göre bu video birkaç sene önce özel bir mecliste kaydedilmiş ve özellikle gündeme getirilmişti. Mustafa Öztürk'ün eskiden beri Kur'an'ın mana olarak nâzil olduğu, lafzının ise Hz. Muhammed'e ait olduğu şeklindeki görüşleri bilinmekteydi. Ancak bu video sayesinde çok geniş kesimler konudan haberdar oldu. Zira video sosyal medya platformlarında bir anda gündemin ilk sıralarına yerleşti, ayrıca pek çok gazete web sitelerinde Öztürk'ü hedef alan haberler yaptı. Bu gelişmeler üzerine Öztürk 2 Aralık'ta emeklilik kararı aldı ve dilekçesini kamuoyuyla paylaştı.

Öztürk olayı kamuoyunu iki açıdan meşgul etti. Birinci olarak son yıllarda sıklıkla yapıldığı üzere İlahiyat Fakülteleri genel anlamda İslam'ı, özelde de Sünni anlayışı bozmakla itham edildi. İkinci olarak bir üniversite hocasının akademik kanaatlerini özgürce ifade edebilmesi gerektiği üzerinde duruldu. İlahiyat hocaları içerisinde Öztürk'ü görüşleri açısından savunan kimse çıkmadı, ancak bazı hocalar bir görüşe yönelik kampanyalar yapılmasını ve Öztürk'ün emekliliğini istemek zorunda kalmasını eleştirdiler. Bazı İlahiyat hocaları doğrudan Öztürk'e reddiye niteliğinde yazılar kaleme aldılar. Diyanet İşleri Başkanı Ali Erbaş, 16 Aralık'ta isim vermeden Mustafa Öztürk'e yönelik şöyle bir paylaşım yaptı: "Müslümanlar olarak bizler, ilahi vahyin yalnızca içerik olarak değil, aynı zamanda lafız itibarıyla de tamamen Allah'tan geldiğine

inanırız.Bunun dışında ortaya konan görüş ve düşünceler,Kur'anî gelenek dairesinde itibar görmeyen indi görüş ve düşüncelerdir.Hiçbir itibarı yoktur.” Bir önceki Diyanet İşleri Başkanı Mehmet Görmez de 19 Aralık'ta katıldığı bir televizyon programında Öztürk'ün yaklaşımına ve görüşlerine eleştiriler yöneltti. Görmez'in dikkat çeken ifadeleri şöyleydi: “Kur'an-ı Kerim lafzen ve manen nazil olmuştur. Resul-i Ekrem'in Kur'an-ı Kerim içinde bir kelimelik tasarrufu yoktur, olamaz. Bunu bizzat Kur'an-ı Kerim'in kendisi reddetmiştir... Önce barışı, güvenliği sağlamak, cehaleti ortadan kaldırmak, gençlerin anlam arayışına, sorularına cevaplar üretebilmek, değer üretebilmek varken sürekli tarihe giderek ayrışmanın, birlik ve beraberliği bozacak tartışmalara girmenin hiçbir faydası yoktur. Anlamsız faydasız diyebileceğimiz din tartışmaları İslam dünyasının en önemli sorunlarından bir tanesidir. Bu tartışmalar ile yeni fay hatları eklememeliyiz.”

Türkiye İlahiyat ve İslami İlimler Fakülteleri Dekanlar Konseyi'nin 19 Aralık'ta düzenlediği 120. Yılında İlahiyat ve İslami İlimler Fakülteleri Çalıştayı sonuç bildirgesinde doğrudan Kur'an'ın lafzı meselesiyle ilgili olmasa da bu tür tartışmaların nasıl yapılması gerektiği konusunda alınan kararlar açıklandı; ayrıca toplumda İlahiyat Fakülteleri üzerinde yapılmaya çalışılan algı faaliyetlerine dikkat çekildi.

Sonuç bildirgesinde İlahiyat Fakülteleri'nin dini anlama ve yorumlama konusunda bir tekel iddiasının olmadığı, bundan dolayı kendi bünyesinde çalışan akademisyenlere herhangi bir fikhî veya itikadî görüş telkininde bulunmadığı; Fakültelerin toplum içindeki dinî grupların varlığını reddetmediği, bünyesindeki öğretim elemanlarına veya öğrencilere salt grup aidiyetinden dolayı bir yaptırım uygulamadığı ancak buna mukabil herhangi bir grubun düşünce ve örgütlenme açısından İlahiyat ve İslami İlimler Fakültelerini kontrol altına almasını kabul edemeyeceği; ayrıca spesifik bazı tartışmaların kamuoyuna açılmasının, geçmişteki marjinal bir düşüncenin genel kabul gören bir görüş gibi sunulmasının faydadan ziyade zarar getireceği; bazı akademisyenlerin kişisel görüşleri üzerinden genelleme yapılarak “İlahiyat” ve “ilahiyatçı” kavramlarının negatif algı kampanyalarına konu olmasının ise iyi niyet ve hakkaniyetle bağdaştırılamayacağı, ülkedeki dinî hayatın İlahiyatlar, İmam-Hatipler, medreseler, dinî gruplar olarak bölündüğü ve bunlar arasında bir çatışmanın var olduğu şeklindeki propagandanın gerçeği yansıtmadığı vurgulandı.

Kur'an ve Ezanın Türkçe Okunması Üzerine Tartışmalar

2020 biterken birden Türkçe Kur'an ve Türkçe ezan tartışması ortaya çıktı. Tartışma İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 17 Aralık günü Evrensel Mevlâna Âşıkları Vakfı (EMAV) ile Muhsin Ertuğrul Sahnesi'nde düzenlediği Şeb-i Arus töreniyle başladı. Törende sema ayini kadın semazenlerin katılımıyla icra edildi. EMAV her 10 Kasım'da Atatürk için bestelenen “Atatürk İlahileri”ni

ve “Atatürk Sema Ayini”ni icra eden kuruluş olarak biliniyor. Kamuoyunda öncelikle sema ayininin kadın-erkek karışık bir şekilde yapılması gündeme geldi. Daha sonra programda Kur’an aşrının Türkçe okunduğu kamuoyuna yansdı. Konunun gündeme gelmesinde Murat Bardakçı’nın yazısı da etkili oldu. Bardakçı köşesinde konuyla ilgili düşüncelerini şöyle dile getirdi: “İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin Şeb-i Arus’u ‘Kur’an’ı Türkçe okutma’ gibisinden siyâsî bir maskaralık hâline getirmesinin ardında iki ihtimal vardır: İlki, Belediye’nin ve Belediye Başkanı’nın bağlı olduğu partinin, inkılâpların sıkı şekilde tatbika çalışıldığı 1930’lara dönme hevesidir! Ezanın memleketin her yerinde, Kur’an’ın da seçmece camilerde Türkçe okutulduğu, yani ibadet dilinin Türkçe yapılmasına çalışıldığı günlerin hasreti...”

Medyada, özellikle ulusal kanallarda ibadetin Türkçe yapılp yapılamayacağı şeklinde bir tartışma başladı. Bunun üzerine Diyanet İşleri Başkanlığı 23 Aralık günü bir açıklama yaptı. Açıklamada öne çıkan vurgular şunlardı:

Kur’an-ı Kerim hem lafzı hem manası ile Kur’an’dır. İndirildiği lafızların dışında, Arapça bile olsa, başka sözlerle ifade edilen mana Cenab-ı Hakk’ın kelâmı değil, mütercimim ondan anladığı manadır. Bu itibarla bu lafızlardan anlaşılan ve başka lafızlarla ifade edilen mana Kur’an değildir... Namaz ibadetinde Kur’an’ın asli haliyle okunması ile kişinin kendi dilinde dua edebilmesi birbiriyle karıştırılmamalıdır. Çünkü namaz farz olan ve sahih olarak yerine getirdiğimizden emin olmamız gereken bir ibadettir. Bu nedenle namazın rüknü olan Kur’an kıraati ancak orijinal lafızlarıyla okunduğunda bu farz yerine getirilmiş olur. Namazda Kur’an kıraati icmâ ile farz olduğu ve meallerin hiçbirine yine icmâen Kur’an denilemeyeceği için namazda Kur’an meali ile kıraatte bulunulması İslâm ümmetinin ittifakıyla meşru görülmemiştir.

Ezanın asli halinin dışında herhangi bir dil ile okunacak çağrının, İslâm âlimleri ve dünya Müslümanları nezdinde ezan olarak itibarının olmadığı muhakkaktır. Nitekim İslâm âlimleri Arapça dışında okunacak bir çağrının ezan olarak nitelenemeyeceğini, örneğin Farsça olarak okunacak sözlerin ezan olarak sahih olmadığını belirtmişlerdir. Ezanın özgün şekliyle okunması gerektiği konusunda 15 asırlık bir gelenek ve ittifak söz konusudur. Ezan, İslâm’ın şiarı ve namaza davet olduğundan değişik dilleri konuşan Müslümanların hepsine bu davetin ulaştırılması, ancak yine hepsinin ortak bilincine hitap etmekle olur ki, bu da ezanın bilinen asli lafızlarıyla yani Arapça olarak okunmasıyla gerçekleşir. Bu itibarla ezanın asli şekli dışında başka bir dille okunması caiz değildir.”

İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu daha sonra yaptığı açıklamada programın detayı hakkında bilgisi olmadığını ve konuyu araştıracaklarını ifade etti. İmamoğlu, “Şunu da net ifade edeyim: Bence de Şeb-i Arus töreninde, Yüce Kur’an’ın Arapça okunması gerekir,” diyerek yapılan uygulamayı tasvip etmediğini ortaya koydu.

lke apında Yağmur Duası

2020 yılının yaz ayları ve sonbahar neredeyse bütün ülkede oldukça kurak geçti. Pandemi nedeniyle su tüketimi de normal zamanlara göre artmıştı. Kuraklık ve aşırı su tüketimi bir araya gelince pek çok şehirde barajların doluluk oranları kritik seviyelere geriledi. Aralık ayının girmesine rağmen kar yağışı bir yana, normal yağmurların bile çok az yağmasından dolayı Diyanet İşleri Bakanlığı lke çapında 11 Aralık'takicuma namazının hemen akabinde yağmur duası yapılmasını istedi. Bütün yurt sathını kapsayan böyle bir yağmur duası yakın dönemde görülmemişti. Cuma cemaatinin iştirakiyle imamlar tarafından gerçekleştirilen dua liberal ve sol kesimler tarafından istihza ile karşılındı. Zira meteoroloji pek çok ilde yağmur tahmininde bulunmuştu. Ancak arzu edilen yağışlar olmadı ve ülke 2021'in ocak ayına kurak ve ılık bir havada girdi.

TASAVVUF KÜLTÜRÜNÜN DÜNÜ BUGÜNÜ YARINI

Prof. Dr. Mustafa Kara

İnsan, içinde yaşadığı dünyayı tanıma, anlama ve yorumlama hakkına sahiptir. İçinde büyüdüğü kültürel vasatı da anlama, yorumlama ve yeri geldiğinde tahlil ve tenkit etme hakkına da sahiptir. Toplumların sosyal/kültürel ortamları da şu veya bu oranda din ile dinî değerler ile irtibatlı olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla bu konularda “at oynatmak” veya “eleştirel bakmak” isteyenlerin ilk öğrenmesi gereken bilgiler dinlerin temel ilkeleri ve bunların maşerî vicdana/kamuoyuna aksediş biçimleri, buna aracı olan kişilerin zihniyetleri, dünya görüşleri ve ilgili kurumların çalışma tarzlarıdır.

Yaklaşık yüz yıl önce ülkemizde başlayan “dini/dinî değerleri sosyal hayatın dışına itme” anlayışı Millî eğitim camiasına da hâkim olunca tahsil ve terbiye döneminde olan insanların büyük bir çoğunluğu, inandıkları dinin ilkelerinden bîhaber olarak okullarını, mekteplerini, fakültelerini tamamladılar. Otuzlu/kırkly yıllarda lise ve üniversite tahsili yapan insanlarımız ne yazık ki bu kurak/çorak mevsimi tam olarak yaşadılar. O yıllarda yetişip, vefat eden öğretim üyesinin cenaze namazında tekbir alıp ellerini bağlamayı beceremeyen rektörler tanıdım. Allah hepsine rahmet eylesin! Mesela, bu nesilden bir kimse sosyolojiden tez yaptı fakat sosyal hayatın atar damarlarından biri olan din ile ilgili kayda değer, sahîh hiçbir bilgiye sahip olmadan. Bir başkası psikoloji ile alâkalı kitap yazdı fakat kendisinin de bir üyesi olduğu cemiyetin, kalbî titreşimlerinden/ürperişlerinden hiçbir şey hissetmeden. Köylerimize öğretmen yetiştirmek üzere kurulan Köy Enstitüleri projesinin en büyük çıkmazı da bu “damar”ın yok sayılmış olmasıdır. Bu hata yapılmısaydı, yani köy imamıyla öğretmen baş başa verebilseydi, okulla cami gönül gönüle olabilseydi bugünkü Türkiye’nin çok daha farklı bir noktada olacağını düşünenlerdenim.

İnsanlık tarihi boyunca her coğrafyada mezhepler ve tarikatlar, dinî hayat ve ritüellerin “olmazsa olmaz”ı olmuşlardır. Bugün de vardır. Aslında bu kurumlar Allah’ın emri değil, fakat insanoğlunun yorum yapma gücüyle ilgili gerçeklerdir. Çünkü yeterli bilgiye sahip olan insan, bağlı bulunduğu dinin ilkelerini yorumlayabilen, farklı açılardan değişik delillerle yeni bir neticeye ulaşabilen kabiliyetlere sahiptir. Bu farklı görüşler de zaman içinde ekolleşir, mektepleşir, mezhepleşir.

Dinî değerler “es” geçilince mezhepler ve tarikatlar da gerilere itildi, itibarsızlaştırıldı, lüzumsuz, fazlalık hatta çağdışı olarak görüldü. Batı’dan, uzun zamandır esen pozitivist/materyalist rüzgâr, kasırgaya dönüştü, toplumdaki dengeleri alt/üst etti. Halbuki bu müesseseler fikir hürriyeti/düşünce özgürlüğü ile yakından ilgili kurumlar idi. Bir başka ifade ile bu kurumlar, farklı fikirlere/yorumlara hürmet etme anlayışının “çocuk”ları idi. Farklı mezhep, farklı yorum demektir. Uzun zaman söz konusu sakat anlayışın peşinden koşanlar şimdi “farklılıklarla birlikte yaşamak” vaazları etmeye başladılar.

Evet, insanlık tarihinde, doğuda batıda mezhep taassubu denen bir gerçek de vardır. Bugün de devam etmektedir. Fakat fotoğrafın bütününe bakarak, artı ve eksileri birlikte görerek ve insanın ihtiyaçlarına göre hüküm vermek gerekmez mi? Günümüzde dinden diyanetten, mezhepten ve meşrepten adeta nefret edenler, bağnazlığın en çağdaş versiyonunu temsil etmektedirler. “Pireye kızıp yorgan yakanlar” er geç pişman olacaklardır. Bu sefer de kaybedilen zamana mersiyeler yazmanın peşine düşeceklerdir.

Bu noktada “iğneyi kendimize batırarak” bir öz eleştiri de yapalım: İnsanların dinden veya dinî değerlerden soğumalarının bir sebebi de dinî temsil eden şahsiyetlerin yetersizliği, çapsizliği ve ufuksuzluğudur.

Tarikatların Durumu Nasıl?

Tarikatların durumu ülkemizde, mezheplerden çok daha gariptir. Çünkü Kasım 1925 tarihinde tekkeler kapatıldı, tarikatlar yasaklandı. Devletler, bir kurumu, şu veya bu gerekçe ile kapattığı zaman onun tarihteki bütün artılarını siler, eksilerini dev aynasına koyar. “Günah keçisi”nin “günah galerisi”ni renkli olarak bütün seyircilere ücretsiz bir şekilde açar. Ulûfe/makam/mansıb almak isteyen “müderrisler” de kaleme sarılır gereğinden fazlasını yapar, -düne kadar alkışladığı -o kurumun butlanına hükmetmek için kırk dereden su getirir.

Bunun Osmanlı tarihindeki yakın örneği 1826 tarihinde lağvedilen Yeniçeri Ocağı’dır. Bu ocakla kurduğu gönül bağı sebebiyle aynı fermanla yasaklanan Bektaşilik tarikatıdır. 1826 dan sonra çeyrek yüzyıl, hiç kimse –bırakınız methetmeyi- Bektaşilik kelimesini bile ağzına al(a)mamıştır. Bu arada ulema kisvesi taşıyan bazı kifayetsiz muhterisler de birçok meslektaşının “Bektaşî meşreptir” yaftasıyla, Malta’ya sürülmesine sebep olmuştur. Hatta Bektaşî ile Beşiktaşî kelimelerinin-musahhih hatasıyla- birbirine karıştırılması dahi bazı alimlerin sıkıntı çekmesine yol açmıştır. Böyle zamanlarda “kanaat önderleri” riski göze alarak “kitabın ortasından” konuşmak yerine elinde mühür olanların yanında “dilsiz şeytan” olmayı, yani susmayı tercih etmişlerdir.

Yöneticilere yalakalık yapmadığı için Sivas’ta sürgünde iken vefat eden Keçecizâde İzzet Efendi’nin hikmetli ve hakikat dolu beytini hatırladınız herhalde:

Meşhurdur ki fisk ile olmaz cihan harâb

Eyler ânı müdâhane-i âlimânharâb

Cumhuriyet nesli, tasavvuf ve tarikat dünyasının artılarını, gönüllere huzur veren yönlerini, ahlâkî kemâlâtı kazanabilmek için bulduğu eğitim, öğretim yollarını hiç tanımadan, sadece eksileriyle gece gündüz haşır neşir olarak büyümüştür. İhtiyaç olduğu kadar Yunus Emre, Mevlânâ, Hacı Bektaş Veli gibi isimler resmî kitaplarda yer alsalar onlar da laik, çağdaş ve demokratik kültürü teşvik ve tasvip eden insanlardı. Hz. Mevlânâ iyi, Mevlevîlik kötü, Hz. Yunus iyi, d erişlik kötü.. Bu çelişkiyi gören olmadı. Görenlerin bir kısmı sesini çıkart(a)madı, çıkartanlar da ciddiye alınmadı.

Osmanlı toplumunda diğer tarikatlar serbest olduğu için 1826'dan sonra bu hayata mensup olanlar bir "sığınak" bulabilmiş, manevî gıdalarını bir yolla temin edebilmiştir. Bazen da bu "yol", "tarîk-i nâzenin" adıyla –özellikle II. Meşrutiyet döneminde- varlığını sürdürebilmiştir. Fakat Cumhuriyet döneminde bütün tarikatlar yasaklandığı için mistik bir açlık duyan insanlar aç ve açıkta kalmıştır. Bir kısmı ise Uzakdoğu'nun mistik ırmaklarında yıkanmayı tercih etmiştir. Çeyrek yüzyıl sonra atmosfer çok partili hayatla birlikte biraz değişince insanların bir bölümü tekrar o "pınar"ın peşine düştüler. Fakat işin ehli olanlar ebedî âleme göçmüş, yerlerine geçenlerin çoğunun da "suyunun suyu" olduğunu görmüşlerdir.

Üsküp'lü büyük şairin dediği gibi:

Abâ var post var meydanda er yok

Horosan erlerinden bir haber yok

Uzun yollarda durdum hiç eser yok

Diyâr-i Rûm'a gelmiş evliyâdan

Ne olduysa bundan sonra oldu. Kâinat boşluk kabul etmez derler ya. Sahtekârlar için bir fırsat doğdu. Erken kalkan postu serdi, şeyh oldu

O gün bugün konu ile ilgili tartışmalar bazen sesli bazen sessiz olarak devam etmektedir. Bugünkü yöneticilerimiz, Osmanlı'nın dediği gibi, isteyen camiye, isteyen kiliseye, isteyen havraya gitsin diyor. Bu konuda yöneticilerimiz tam bir Osmanlı gibi davranıyor. Fakat isteyen camiye, isteyen tekkeye, isteyen cemevine gitsin diyemiyor. Niçin? Çünkü "savcı", kamuoyuna, yasama, yürütme ve yargı organlarına 95 yıldan beri tekkelerin aleyhinde olan delilleri sunmakla meşguldür. Hiçbir "avukat" lehte olan delilleri yüksek sesle sunabilme başarısı gösterememiş, göstermek isteyenler de yok sayılmış, göz ardı edilmiştir.

Bu göz ardı etme, o kadar güçlü olmuştur ki İmam Hatip, İlâhiyat ve Diyanet

câmiyası, genel olarak tasavvuf konusuna hep “neyzen bakışlı” olmuş, “olsa da olur, olmasa da olur, olmasa daha iyi olur” tezini seslendirerek Kadızâdeliler tarafını tutmuştur.

Bu göz ardı etme o kadar güçlü olmuştur ki 1961 Anayasa’sına konan bir madde ile –hâlâ geçerlidir- bu konuda farklı bir fikir ileri sürmek, bu yasaklamayı, Anayasaya aykırı olduğu şeklinde anlamak ve yorumlamak dahi yasaklanmıştır. İnanmayanlar 174. maddeye bakabilirler.

Tasavvufkültürünün aleyhinde bestelenen ninnilerle büyüyen gazetecilerin, hem de araştırmacı gazetecilerin uçuk/kaçık değerlendirmelerine bir şey demiyorum da şu isminin önünde bazı harfler olan akademisyenlerin cehaleti beni hüznü tebessümlerle tanıştırmaktadır. “44 tarikat,444 cemaat,4444 derviş vardır “kabilinden bilimsel istatistikler!... Ve “mal bulmuş mağribî gibi” bunların üzerine aşkla şevkle atılanlar. Bu rakamlara dayanarak akıl verenler, fetva kaleme alanlar..

Yasak olan bir kurumun, illegal olan bir teşkilatın, yüz yıldan beri devletin üzerine balyozla gittiği bir oluşumun gerçek yapısı hakkında kesin bilgi veriyormuş gibi davrananlar –tasavvuf kültüründe mühim bir konu olan- ruyalarla/hülyalarla iş tutuyor olmalıdırlar. Çünkü bu dünya ile ilgili çalışma yapmak, mesela, “spor külüplerine olan ilgisizliğin sebeplerini” incelemek gibi bir meşgale değildir. Daha tarikat kelimesini doğru dürüst talaffuz edemeyenler,doğduğu günden beri tarikat düşmanlığı ile beslenenler bu işte rehber kabul edilecekse vâesefâ..

Şöyle veya böyle tasavvufi cemaatların içinde olanlar da devletin yüz yıllık genel tavrını, takip, tahkir ve tezyifini iyi bildiği için “anketörlere” verdiği bilgi ve değerlendirmeleri de o mülhaza ile verecektir. İlk etapta soru soranların, istihbaratın elemanı olduğunu düşünecektir. Bir kısmı o istatistikleri/ röportajları yapanlara verdikleri cevaplar ile onları “ti”ye almış olması da pek muhtemeldir.

Artık şu cümleyi kurma zamanı gelmiştir: Tasavvufi hayat bütün unsurlarıyla legal hale gelmedikçe yapılan bütün araştırma ve incelemeler, yayınlanan bütün kamuoyu yoklamaları gerçeğin bütününe bize göster(e) miyecektir.

Yarın için ne yapmak gerekiyor?

Normalleşme çalışmalarını hemen başlatmak gerekiyor. Kimseye hakaret etmeden “biz nerede yanlış yaptık” sorusunu sormak gerekiyor. Kimseye küfretmeden serinkanlı bir şekilde meselenin üzerine gitmek gerekiyor. Öncelikle konunun, din ve vicdan hürriyeti ile yakından ilgili olduğunu bilmek gerekiyor. Tasavvufi hayatın dinen zorunlu değil ama yasak olmadığını da bilmek gerekiyor.

Ülkemizde yaşayan Hıristiyanlara tanınan bir hakkın, Müslümanlara tanınmadığını bilmek gerekiyor.

“Merdivenaltı” tarikatlarının daha “tehlikeli” olduğunu bilmek gerekiyor. Tekkelerin legal hâle gelmesiyle birlikte ülkenin bütün dertlerin biteceğini zannetmemek gerekiyor.

Hulasa, Devletin, vatandaşını “takiyye” yapmasına sebep olabilecek yollara itmemesi gerekiyor.

ekonomi toplum ve siyasi hayat

Prof. Dr. Mustafa Acar

Yunus Şahbaz

2020 YILINDA TÜRKİYE VE DÜNYA EKONOMİSİNDEKİ GELİŞMELER

Prof. Dr. Mustafa Acar

1.Giriş

2020 yılı, “Covid-19” adıyla kodlanmış yeni tip bir korona virüsü belasının gölgesinde geçen bir yıl olmuştur. Yeryüzünün birçok bölgesinde zaten önceki yıllardan devreden küresel jeopolitik ve jeostratejik risklere ilave olarak bir de korona virüs salgını dünya ekonomisini de, Türkiye ekonomisini de adeta felç etmiştir. 2019’un son günleri ve 2020 yılı başında Çin’in Wuhan bölgesinde patlak veren virüs kısa sürede bütün dünyaya yayılmış, küresel bir salgın haline dönüşmüştür. Salgının küresel ekonomi üzerindeki olumsuz etkilerine bir sonraki bölümde daha ayrıntılı olarak değinilecektir.

Dünya ekonomisinin yaklaşık beşte birini oluşturması, dünya rezerv parasının sahibi olması ve siyasi-askeri gücü nedeniyle ABD dünya ekonomisi üzerinde ciddi etkilere sahip bir ülkedir. ABD tarihinin en tartışmalı, yarın ne yapacağı belli olmayan, öngörülebilirliği sıfıra yakın bir başkan olan Donald Trump’ın emri altındaki yönetimin küreselleşme ve serbest ticaret karşıtı, dünyanın jandarmalığına soyunan, etrafa ayar vermeye odaklı politikalarının ve ticaret engellerini yükselten korumacılık eğilimlerinin dünya ekonomisi üzerindeki olumsuz etkilerine geçen yıl yaptığımız değerlendirmede de değinilmişti. 2020 yılı Kasım ayında yapılan başkanlık seçimlerinde Trump seçimleri kaybetmiştir. Ancak “yenilen pehlivan güreşe doymaz” özlü sözünü haklı çıkarırcasına Trump yenilgiyi kabul etmek istememiş, mahkemeye yaptığı itirazlardan da istediği sonucu elde edemeyince yandaşlarını sokağa çıkmaya çağırmıştır. 2021 yılının ilk günleri ABD Parlamentosu (Kongre) binasının basılması, çıkan çatışmalarda bazı insanların ölmesi ve ardından yaşanan olaylar ABD’nin uluslararası prestijine gölge düşürür nitelikteydi. 2021 yılı 20 Ocak tarihinde görevi devralan Biden yönetiminin daha sorumlu, öngörülebilir, uluslararası barış ve istikrarı güçlendirmeye dönük politikalar izlemesini umalım.

Ortadoğu’da sonradan kısa dönen Arap Baharı’nın, özellikle Suriye merkezli artçı sarsıntılarıyla Türkiye’yi çok olumsuz etkilediği hepimizin malumudur. Suriye-Yemen merkezli gerilimler ve çatışmalar 2020 yılında da devam etmiştir. Bu konudaki belki tekolumlu gelişme, ilişkileri neredeyse kopma noktasına gelmiş iki kritik Ortadoğu ülkesi olan S. Arabistan ile Katar’ın 2020 sonunda yeniden barışmış olmasıdır. Doğu Akdeniz’de enerji kaynaklarını kontrol amaçlı gerilim 2020 sonlarında kısmen yumuşamış olmakla birlikte henüz aşılabılmış değildir. İngiltere’nin AB’den ayrılması ve korona virüs salgınıyla bağlantılı sıkıntılar AB ekonomisini ve ticaret ortaklarını olumsuz etkileyen başlıca dinamiklerdir. Sözü edilen olumsuz gelişmelerin etkisiyle 2020’de dünya ekonomisi 2008-2009 küresel ekonomik krizinden sonra ilk defa, II. Dünya Savaşı’ndan bu yana da ikinci kez daralmıştır.

2020 Türkiye ekonomisi açısından da zor bir yıl olmuştur. 2013 yılından bu yana devam eden makro ekonomik göstergelerin bozulması süreci 2020 yılında da maalesef tersine çevrilememiştir. Özellikle korona virüs salgını nedeniyle birçok sektörde işlerin durma noktasına gelmesi, işini kaybeden ve yardıma muhtaç hale gelen kişilerin sayısının artması kamu harcamaları üzerinde baskı yaratmıştır. Pandeminin etkisini hafifletme amacıyla işsizlik ödenekleri, işten çıkarmaya ara vermeleri karşılığında şirketlere kaynak aktarma ihtiyacı, pandemiyle mücadele bağlamında hastane inşası, tedavi, ilaç vs. sağlık harcamalarında görülen olağanüstü artışlar kamu mali disiplini, buna bağlı olarak makro göstergeleri daha da bozmuştur. Aşağıda bu konudaki gelişmeler rakamsal veriler ışığında daha somut olarak incelenmiştir.

2. 2020 Yılında Dünya Ekonomisindeki Gelişmeler

2020 yılında dünya gündemine damgasını vuran olay, hiç kuşkusuz “korona virüs” ya da “Covid-19” pandemisidir. Yılın başlarında Çin’de görülmesinden kısa süre sonra yıldırım hızıyla bütün dünyaya yayılmış olan virüs doğrudan ve yan etkileriyle birlikte 2020’de dünya ekonomisini adeta felç etmiştir. Bu satırların yazıldığı günlerde (Ocak 2021 ortaları) dünya çapında bugüne kadar virüsün bulaştığı vaka sayısı 96 milyonu, ölüm sayısı 2 milyonu aşmıştı (%2,13). 25 milyonu aşkın insanın halen aktif hasta olduğu salgın kapsamında alınan tedbirlerin de yardımıyla 69 milyon insan iyileşmeyi başarmıştır (%71,5). Yıl boyunca devam eden aşı üretme çabaları yakın geçmişte sonuç vermiş, Çin ve –iki Türk araştırmacının öncülüğünde- Almanya’da üretilen aşılardan piyasaya çıkmış olup, bugüne kadar dünya çapında 40 milyonu aşkın insan aşılanmıştır.

Pandemiden bütün dünyada en fazla etkilenen sektörler ulaşım, turizm ve hizmetler sektörü olmuştur. Özellikle yılın ilk yarısında uluslararası

uçuşlar durdurulmuş, ülke içi ulaşım kontrollü hale getirilmiş, otel, motel, restoran, sinema, tiyatro ve eğlence yerleri kapanmış, pek çok ülkede uzun süren sokağa çıkma yasakları ilan edilmiştir. Yine pandeminin yayılmasını engellemek için alınan tedbirler çerçevesinde okullar kapatılmış, eğitim-öğretime internet üzerinden verilen online/çevrimiçi derslerle devam edilmiştir. Sağlık sorunları, panik, işgücü kayıpları, işyerlerinin kapatılması vb. nedenlerle bütün sektörlerde ciddi bir talep daralması ortaya çıkmış, buna bağlı olarak hemen bütün sektörlerde üretim azalmıştır. Pandemiden olumsuz etkilenmeyen, hatta belirli ölçüde olumlu etkilenen yegâne sektör internet üzerinden yapılan satışlar ve pazarlama sektörü olmuştur. korona virüs pandemisi dünya ekonomisini o kadar olumsuz etkilemiştir ki, dünya çapında II. Dünya Savaşı'ndan sonra ikinci, 2008-2009 krizinden sonra ilk defa 2020 yılında ekonomik daralma yaşanmıştır.

IMF'nin her yıl düzenli olarak yayımladığı *Dünya Ekonomik Görünümü*¹ raporuna göre, pandeminin etkisiyle 90 milyon insanın yoksulluk sınırının altına düşmesi muhtemeldir. Dünya ekonomisi 2020 yılının ilk çeyreğinde Covid-19'la baş edebilmek için başvuru "Great Lockdown" (Büyük Karantina/ Tecrit/Kapanma)'nın etkisiyle Nisan ayında dibi görmüştür. Dünya ekonomisinde önemli bir payı olan ABD, Almanya, Çin, Rusya, Japonya, Fransa, Hindistan ve Brezilya gibi ülkelerde Mart ve Nisan aylarında imalat sanayiinde üretim ve perakende satışlar %10 ile %20 arasında düşmüştür. Korona virüs pandemisi daha önceki daralmalardan farklı, kendine özgü etkiler de yaratmıştır. Önceki ekonomik durgunluklar sırasında hizmetler sektörü imalat sanayii sektörlerine göre daha az etkilenmişken, Covid-19'un getirdiği sağlık sorunları ve kişisel etkileşimi minimal seviyeye düşürmeye zorlayan mesafe kuralları hizmetler sektörünün, özellikle toptan ve perakende ticaret ile konaklama, sanat ve eğlence sektörlerini çok daha büyük boyutlarda etkilemiştir.

Kapanan işyerlerinin ihtiyatlı biçimde yeniden açılmasıyla Mayıs ve Haziran aylarından itibaren küresel ekonomi yeniden toparlanmaya başlamıştır. Ancak ilerleyen aylarda pandeminin yeniden yayılma belirtileri göstermesi pek çok ülkeyi yeniden sıkı tedbirler almaya yöneltmiştir. Çin'in sürpriz bir şekilde hızlı toparlanma sürecine girmesi olumlu bir gelişme ise de, dünyada hayatın normale dönmesi uzun bir zaman alacağına benzemektedir. Başka bir deyişle, koronanın gölgesinde hayatın normale dönme sürecinin uzun, eşitsiz ve belirsiz bir süreç olması muhtemeldir. Ekonomik daralmada işyeri kapatma uygulamaları kadar, artan virüs kapma vakaları karşısında bireyler arasında gönüllü (aslında

1 IMF, World Economic Outlook, October 2020. <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2020/09/30/world-economic-outlook-october-2020>

“fiziksel,” ama her ne hikmetse “sosyal” diye anılan) mesafe koymaların da önemli bir payı vardır. Dolayısıyla, işyerlerinin yeniden açılması kısmi bir iyileşme sağlasa da, sağlık riski ortadan kalkıncaya kadar iktisadi faaliyetlerin normale dönmesi beklenmemelidir.

Yukarda söylenenler ışığında dünya ekonomisinin ortalama büyüme hızının 2020’de%-4,4 olarak gerçekleştiği tahmin edilmektedir. 2020 yılının üçüncü çeyreğinde başlamış olan toparlanmanın 2021’de de devam edeceği ve 2020’deki daralmanın aksine 2021’de dünya ekonomisinin yüzde 5 dolayında büyüyeceği projeksiyonu yapılmaktadır.

Başlıca ülke grupları itibarıyla 2018-2021 dönemi için gerçekleşen ve tahmin edilen ekonomik büyüme oranları Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Dünya ekonomisi, yıllık reel ekonomik büyüme oranları (2018-2021, %)

Ülke Grubu	2018	2019	2020 (t)	2021 (p)
Dünya	3,5	2,8	-4,4	5,2
Gelişmiş Ülkeler	2,2	1,7	-5,8	3,9
ABD	3,0	2,2	-4,3	3,1
Euro Bölgesi	1,8	1,3	-8,3	5,2
Çin	6,7	6,1	1,9	8,2
Rusya	2,5	1,3	-4,1	2,8
Gelişmekte Olan ve Yükselen Ekonomiler	4,5	3,7	-3,3	6,0
Yükselen Asya (Çin ve Hindistan dâhil 30 ülke)	6,3	5,5	-1,7	8,0
Orta Doğu ve Orta Asya	2,1	1,4	-4,1	3,0

(t) tahmin, (p) projeksiyon. Kaynak: IMF World Economic Outlook, October 2020. <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2020/09/30/world-economic-outlook-october-2020>

Tablo 1'den de görüleceği üzere, dünya ekonomisinin bir önceki yıla kıyasla büyüme hızının kayda değer orandadüşerek 2020'de ortalama yüzde -4,4 oranında daraldığı tahmin edilmektedir. Gelişmiş ülkelerde reel büyüme oranının tahminen yüzde -5,8, ABD'de -4,3, (tek para kullanan AB üyesi ülkelerden oluşan) Euro Bölgesinde -8,3, Çin'de 1,9, Rusya'da -4,1, gelişmekte olan ülkelerde -3,3, Çin ve Hindistan'ın dâhil olduğu yükselen Asya ülkelerinde -1,7, Orta Doğu ve Orta Asya'da ise -4,1 olduğu hesaplanmaktadır.

Korona virüs salgınının dünya ekonomisi üzerindeki olumsuz etkisi Tablo 1'de çok açık bir şekilde görülmektedir. Dünya ekonomisi II. Dünya Savaşından sonra ilk defa, 2008-09 küresel ekonomik krizinden sonra daralmıştı; ikinci daralma korona pandemisinin etkisiyle 2020'de olmuştur. Küresel gerilimler bağlamında beklenmedik yeni olumsuzluklar olmaması ve aşının olumlu sonuçlar vermesi halinde, reel ekonomik büyümenin 2021'de yeniden pozitif oranlara çıkacağı tahmin edilmektedir.

Pandemi sürecinde alınan tedbirler çerçevesinde hükümetler ve merkez bankaları piyasalara yoğun müdahalelerde bulunmuş, pek çok ülkede merkez bankaları faiz indirimine gitmiş, enflasyondan arındırıldığında reel faiz oranları birçok ülkede sıfırın altına düşmüştür. Dünyada nominal ve reel faiz oranlarının en düşük seviyelerde olduğu bir dönem yaşanmaktadır.

Tablo 2 küresel düzeyde nominal faiz oranları, enflasyon oranları, reel faiz oranları ve en son faiz değişikliğine hangi tarihte gidildiğini göstermektedir. (Bu arada, dünyada faiz oranlarının gerek nominal, gerekse reel olarak tarihi dip seviyelerini gördüğü bir dönemde, -faizlerin yeterince düşürülmediği gerekçesiyle birkaç defa merkez bankası başkanı değiştirilen bir ülke olarak- Türkiye'de Merkez Bankası'nın yılın sonlarında -önce 450, sonra 200 baz puan olmak üzere- iki kez faiz artırımına gitmek zorunda kalması manidar bir durumdur.)

Tablo 2: Küresel Düzeyde Faiz ve Enflasyon Oranları (2020)

Ülke	O r a n türü	MB faizi (nominal,%)	Enflasyon (%)	R e e l f a i z (%)	Son değişiklik	Son değ. tar. (ay/yıl)
İsviçre	hedef	-0,75	-0,7	-0,1	düşür	Ocak/2015
Danimarka	mevduat	-0,60	0,5	-1,1	yükselt	Mart/2020
Euro Bölgesi	mevduat	-0,50	-0,3	-0,2	düşür	Eylül/2019

Japonya	politika	-0,10	-0,9	0,8	düşür	Ocak /2016
İsveç	repo	0,00	0,2	-0,2	yükselt	Aralık /2019
Norveç	mevduat	0,00	0,7	-0,7	düşür	Mayıs /2020
İngiltere	banka	0,10	0,3	-0,2	düşür	Mart /2020
Polonya	repo	0,10	3,0	-2,9	düşür	Mayıs /2020
Avustralya	nakit	0,10	0,7	-0,6	düşür	Kasım /2020
ABD	Fed	0,13	1,2	-1,1	düşür	Mart /2020
Yeni Zelanda	nakit	0,25	1,4	-1,2	düşür	Mart /2020
Kanada	gecelik	0,25	1,0	-0,8	düşür	Mart /2020
Peru	politika	0,25	2,1	-1,9	düşür	Nisan /2020
Çek Cumhuriyeti	repo	0,25	2,7	-2,5	düşür	Mayıs /2020
Şili	baz	0,50	2,7	2,2	düşür	Mart /2020
Tayland	politika	0,50	-0,4	0,9	düşür	Mayıs /2020
G. Kore	repo	0,50	0,6	-0,1	düşür	Mayıs /2020

Hong Kong	bas	0,86	-0,2	1,1	düşür	Mart /2020
S. Arabistan	ters repo	1,00	5,8	-4,8	düşür	Mart /2020
Tayvan	iskonto	1,13	-0,1	1,0	düşür	Mart /2020
Malezya	politika	1,75	-1,7	3,5	düşür	Temmuz /2020
Kolombiya	repo	1,75	1,5	0,3	düşür	Eylül /2020
Brezilya	hedef	2,00	4,3	-2,3	düşür	Ağustos /2020
Filipinler	kilit politika	2,00	3,3	-1,3	düşür	Kasım /2020
G. Afrika	repo	3,50	3,2	0,3	düşür	Temmuz /2020
Endonezya	repo	3,75	1,6	2,2	düşür	Kasım /2020
Çin	baş kredi	3,85	-0,5	4,4	düşür	Nisan /2020
Hindistan	repo	4,00	6,9	-2,9	düşür	Mayıs /2020
Rusya	kilit politika	4,25	4,4	-0,1	düşür	Temmuz /2020
Meksika	gecelik	4,25	3,3	0,9	düşür	Eylül /2020
Türkiye	repo	17,00	14,0	3,0	yükselt	Aralık /2020

Kaynak: CompoundNewsletter, CharlieBilello, 27 Aralık 2020;
<https://twitter.com/charliebilello/status/1343238352531808256>.

2021 yılında dünya ekonomisinin seyrini etkileyecek en önemli etmen, koronavirüs aşısı konusundaki gelişmedir. Aşılamalardan etkili sonuçlar alınması hem beklentileri olumluya çevirecek, hem de pek çok ülkede büyük oranda devam eden kısıtlama ve yasaklar kaldırılacak, kapanmaya zorlanmış işyerleri yeniden faaliyete başlayacak, iktisadi hayat yeniden normale dönebilecektir. Aksine aşılardan başarısızlığında alınacak olumsuz haberler beklentileri kötümserleştirecek, 2020’de görülen olumsuz gelişmeler büyük ölçüde 2021’de de devam edecektir.

2021’de tüm dünyayı yakından ilgilendiren bir gelişme de, olaylı geçen ABD başkanlık seçimlerini kazanmış olan Biden’ın liderliğindeki yeni yönetimin uluslararası barış, istikrar ve uluslararası ticaret konusunda izleyeceği politikalar olacaktır. Barışçı, bütünleşmeci, küreselleşmeci ve serbest ticaretçi politikalar dünya ekonomisinde canlanmaya yol açacaktır. Aksine Trump yönetiminin son yıllarda yaptığı gibi anti-küreselleşmeci, korumacı, ticaret savaşlarından medet uman tehditkâr politikalar dünya barışını tehlikeye düşürecek, istikrarı bozacak, dünya ekonomisini olumsuz etkileyecektir.

2021’de dünya ekonomisinin seyrini etkileyecek üçüncü potansiyel gelişme, Suriye krizi bağlantılı gerilimler ile doğu Akdeniz’de enerji kaynaklarının paylaşımı üzerinden yürüyen gerilimin tırmanıp tırmanmayacağıdır. Türkiye’nin gerek Ortadoğu’daki komşularıyla, gerekse AB ile ilişkileri bu süreçte belirleyici bir öneme sahiptir. Gerilimi tırmandıran hamleler ekonomileri olumsuz, diplomasiye ve barışa odaklı politikalar ise ekonomileri olumlu etkileyecektir.

3. 2020 Yılında Türkiye Ekonomisindeki Gelişmeler

2020 yılı Türkiye ekonomisi açısından da maalesef parlak bir yıl olmamıştır. Gerek dünyadaki ve gerekse yurt içindeki gelişmelere bağlı olarak, Türkiye ekonomisi son yıllarda yaşadığı çalkantılı serüveni 2020 yılında da sürdürmüştür. Ortadoğu ve Suriye krizi kaynaklı jeopolitik risklerin Türkiye ekonomisi üzerinde olumsuz etkileri henüz ortadan kalkmış değildir. Makro ekonomik göstergelerin hemen hemen tamamı 2020’de bozulmaya devam etmiştir. Bu olumsuz tabloda kuşkusuz Covid-19 pandemisinin önemli bir etkisi vardır. Ancak, Türkiye ekonomisinde yaşanan olumsuz gelişmelerin tümüyle korona salgınına izafe edilmesi doğru değildir. Esasen Türkiye ekonomisinde makro ekonomik göstergelerin bozulma süreci son 7-8 yıldır devam etmektedir.

Türkiye ekonomisine 2020 yılında damga vuran gelişmelerin döviz kurlarında yaşanan ciddi artışlar (TL’nin yabancı paralar karşısında ciddi oranlarda değer kaybetmesi), büyümenin durması, enflasyonun yükselmesi, Hazine ve Maliye Bakanı ile Merkez Bankası Başkanının

değişmesi, faizlerin yeniden artırılmak zorunda kalınması ve cari açığın yeniden yükselişe geçmesi olarak özetlenmesi mümkündür.

2015-2020 döneminde Türkiye’de makroekonomik göstergelerin seyri Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Temel Makroekonomik Göstergeler İtibariyle Türkiye Ekonomisi (2015-2020)

GÖSTERGE	2015	2016	2017	2018	2019	2020
GSYH (milyar TL)	2 338	2 609	3 105	3 758	4 320	4 924 (t)
GSYH (milyar \$)	855	861	859	797	761	740 (t)
Kişi başına gelir (\$)	11 019	10 883	10 597	9 632	9 151	7 715 (t)
Büyüme hızı (%)	6,1	3,2	7,4	2,6	0,9	0 (t)
Enflasyon (TÜFE, %)	8,81	8,53	11,92	20,30	11,84	14,6
İşsizlik oranı (%)	10,3	10,9	10,9	12,3	13,4 (2)	12,7 (2)
İthalat (milyar \$)	207	199	228	220	200	185 (1)
İhracat (milyar \$)	144	143	169	179	182	151 (2)
İhracatın ithalatı karşılama oranı(%)	70	72	74	81	91	82
Dış ticaret dengesi (milyar \$)	-63	-56	-59	-41	-17	-35 (1)

Cari işlemler dengesi (milyar \$)	-32,1	-33,1	-40,6	-20,7	8,7	-35,2 (1)
Cari açık / GSYH (%)	-3,7	-3,8	-4,7	-2,6	1,1	-4,8 (1)
Bütçe açığı / GSYH (%)	-1,0	-1,1	-1,5	-1,9	-2,9	-3,5 (t)
Toplam dış borç stoku (milyar \$)	399	408	453	446	437	453 (3)
İç borç stoku (milyar TL)	440	469	536	667	846	1,197 (3)
Kamu borcu / GSYH (%)	27,5	28,3	28,2	30,4	33,5	56,5 (3)
Faiz dışı fazla / GSYH (%)	1,3	0,7	0,3	2,3	-0,6	-0,1
Doğrudan yabancı sermaye girişi (net, milyar\$)	19,2	14,0	11,5	13,1	8,4	4,4 (2)
Dolar kuru (TL/\$)	2,72	3,01	3,64	5,29	5,95	7,42
BIST100 endeksi	706	771	1166	888	1185	1419
Döviz rezervleri (milyar \$)	96	82	84	93	106	92

(t) tahmin, (1) Ocak-Kasım dönemi, (2) Ekimdönemi, (3) Eylül sonu.

Kaynak: TÜİK, TCMB, Hazine ve Maliye Bakanlığı, Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, IMF.

2015 yılından bu yana Türkiye ekonomisinin performansına bakıldığında, dalgalı bir seyir izleyen büyüme hızının son iki yılda iyice yavaşlayıp durma noktasına geldiği, makroekonomik göstergelerin de genel olarak kötüleştiği görülmektedir. Toplam GSYH ve kişi başına gelir rakamları 2013 yılında ulaştığı (sırasıyla 951 milyar dolar ve 12 480 dolarlık) zirveden sonra, izleyen yıllarda sürekli gerilemiştir. Enflasyon 2016 yılında yüzde 8,5 iken izleyen yıllarda yükselmeye devam etmiş, 2017 yılından itibaren yeniden çift haneli rakamlarda seyretmeye başlamıştır. İşsizlik oranı da 2015 yılından beri yine çift haneli rakamlar seviyesinde olup Türkiye için “doğal işsizlik oranı”nın çok üzerindedir.

İç tasarrufların yetersizliği, enerji açığı ve ithal girdilere bağımlılık gibi sebeplerle Türkiye ekonomisinin müzmin sorunlarından biri olan cari işlemler açığı, 2019 yılında ekonomik büyümenin yavaşlamasına bağlı olarak, ithalatın azalması sayesinde ortadan kalkmış, hatta cüzi de olsa cari fazla verilmişti. 2020 yılında tablo yeniden geleneksel yüksek cari açık manzarasına dönmüş görünmektedir. Kamu maliyesinde son yıllarda mali disiplinden zaten uzaklaşmıştı; 2020 yılında korona salgınıyla mücadele çerçevesinde kamu harcamalarının artırılması bu sürece iyice tuz biber ekmiştir. Buna rekor seviyelerde başvuru parasal genişleme de eklenince enflasyonu program hedeflerine doğru düşürmenin imkânı kalmamıştır. Dış dünya ile gerilimli ilişkiler, hukuk devletiyle ilgili yaşanan sıkıntıların üstüne bir de pandemiyle mücadele bağlamında kamu harcamalarındaki artış ve yüksek oranlı parasal genişleme de eklenince döviz piyasalarında ciddi dalgalanmalar yaşanmıştır. Artan para arzı kısmen mal-hizmet, ikinci el araba ve gayrimenkul alımlarına yönelirken, kısmen de dövize yönelmiş, döviz kurlarında kayda değer artışlar olmuştur. Türkiye parası yabancı paralar karşısında en fazla değer kaybeden ülkelerden biri olmuştur. Nihayet dolar kurunun 8,60, Euro kurunun 10 TL'yi geçmesi üzerine Hazine ve Maliye Bakanı ile Merkez Bankası Başkanı değiştirilerek ekonomide yeni bir sayfa açılmaya çalışılmıştır. Yeni Merkez Bankası yönetiminin ilk icraatlarından birinin art arda iki defa faiz oranlarını artırmak olması, ekonomik ve siyasi koşulları iyileştirmeden siyasi talimatla faizlerin düşürülemeyeceği gerçeğini bir kez daha ortaya koymuştur.

2020 yılında en önemli üç makro gösterge olarak ekonomik büyüme, enflasyon ve işsizlik oranı konusundaki gelişmeler aşağıda biraz daha detaylı olarak değerlendirilmiştir.

a. Büyüme, Enflasyon, İşsizlik

Bir ekonominin performansı ile ilgili en önemli üç gösterge hiç kuşkusuz büyüme, enflasyon ve işsizliktir. İktisatçılar “enflasyon+işsizlik-

büyüme=memnuniyetsizlik endeksi” formülüyle bir endeks bile üretmişlerdir. Tahmin edilebileceği gibi, memnuniyetsizlik endeksinin olabildiğince düşük olması tercih edilir bir durumdur. Buna göre büyüme ne kadar yüksek olursa, işsizlik ve enflasyon ise ne kadar düşük olursa o kadar iyidir.

Reel ekonomik büyüme, bir ekonominin önceki dönemlere kıyasla daha fazla mal ve hizmet üretebilmesi demektir. Zenginleşmenin, refahı arttırmanın, daha iyi şartlarda yaşamının ve caydırıcı bir güce sahip olabilmeyenin önşartı olması nedeniyle, reel ekonomik büyüme kuşkusuz en önemli makroekonomik göstergedir. Ekonomi hızlı büyüdüğü oranda işsizlik azaltılabilir, ülke zenginleşebilir, yoksulluk azaltılabilir, dışarıya borçlanma ihtiyacı azaltılabilir; ülkenin dış dünyadaki ağırlığı, prestiji ve caydırıcı gücü arttırılabilir. Aksine, büyümeyen bir ekonomi istihdam yaratamaz, işsizliği ve yoksulluğu azaltamaz, refahı arttırmaz. Enflasyonun düşük olması fiyat istikrarının, dolayısıyla o ekonomide öngörülebilirliğin, yerli paranın alım-gücünün varlığına işaretler. İşsizliğin düşük olması da o ekonominin istihdam yaratabildiğinin, çalışma çağındaki nüfusun kendi karnını doyurabildiğinin ve milli gelire katkı yaptığının göstergesidir.

Sözü edilen üç temel gösterge içinde enflasyon oranı en hızlı hesaplanabilenidir. Buna karşılık ekonomik büyüme ve işsizlik rakamları uzayan anket, tahmin ve hesaplama işleri yüzünden tipik olarak birkaç aylık gecikmeyle açıklanır. Nitekim bu satırların kaleme alındığı Ocak 2021 ortaları itibariyle 2020 yılının tamamına ilişkin enflasyon rakamları açıklanmış, büyüme ve işsizlik rakamları ise henüz açıklanmamıştır.

Buna göre 2020’de (tüketici fiyatları bazında) yıllık enflasyon %14.6 olarak gerçekleşmiştir. 2020’nin ilk çeyreğinde %4,5 büyüyen ekonomi, pandeminin olumsuz sonuçlarının en keskin şekilde görüldüğü ikinci çeyrekte %-9,9 oranında daralmıştır. Üçüncü çeyrekte toparlanma başlamış, büyüme hızı %6,7 olmuştur. Dördüncü çeyrekte de toparlanmanın devam etmesi halinde ikinci çeyrekteki daralmanın etkisi telafi edilebilir. Yıl ortasında yapılan tahminler ekonominin %4 civarında bir daralma yaşayacağı idi, ancak dördüncü çeyrekte de toparlanmanın süreceğini varsayarak yılın tamamı itibariyle büyümenin %sıfır civarında olacağı tahmin edilebilir. Dünya ekonomisindeki toparlanma, korona aşısının beklentileri olumluya çevirmesi, ekonomi yönetiminin değişmesi ve Türkiye’nin dış ilişkilerinde normalleşme beklentilerine bağlı olarak 2021’de ekonomik büyümenin biraz yükselerek %3 civarında olması sürpriz olmayacaktır.

Enflasyon, fiyatlar genel seviyesinin etkili ve sürekli artması, kısaca hayat pahalılığı demektir. Ne yazık ki enflasyon Türkiye’nin müzmin

sorunlarından biri olmayı sürdürmektedir. Enflasyonun esas itibariyle iki sebebi vardır: 1) Aşırı talep, yani arzın talebi karşılayamaması, 2) Maliyet artışları. Hızına göre enflasyonun ise *ılımlı*, *kronik* (yüksek) ve hiper olmak üzere üç türü vardır. Türkiye son yarım asırda sürekli *kronik* yani yüksek enflasyon sorunu yaşayan bir ülkedir. Geçen yılki değerlendirmede de vurgulandığı gibi, 1970'li yılların başından itibaren yaklaşık 35 yıllık bir kronik enflasyon döneminden sonra, Ak Parti iktidarının ilk yıllarında kamuda mali disiplininve istikrarın sağlanması sayesinde 2000'li yılların ortalarından itibaren tek haneli rakamlara düşürülmüş olan enflasyon, maalesef son yıllarda siyasi ve ekonomik çalkantılar ve mali disiplinden sapılması nedeniyle tekrar artış eğilimine girmiş ve 2017'den itibaren yeniden çift haneli rakamlara yükselmiştir. 2017'deki %11,9'luk enflasyon 2018'de neredeyse ikiye katlanmış, 2018 sonunda %20,3 olmuştur. 2019'da biraz gerileyerek %11,84 olmuş, 2020'de ise mali disiplinden iyice uzaklaşılması ve aşırı parasal genişlemeye bağlı olarak yeniden yükselişe geçmiş ve %14,6 olarak gerçekleşmiştir. Tablo 2'den de görüldüğü üzere Türkiye enflasyon ve faiz oranlarında gerek gelişmiş, gerekse gelişmekte olan ülkeler arasında açık ara lider durumdadır.

Bir ekonominin performansını ölçerken bakılan üç önemli makro ekonomik göstergeden biri de yukarda değinildiği gibi, işsizliktir. Beklentilerin iyi yönetilebildiği, kaynakların verimli kullanılabildiği ve öngörülebilirliğin artırılabilirdiği bir ekonomi büyür; büyüyen bir ekonomi istihdam yaratır; istihdam yaratan bir ekonomide işsizlik oranı düşer. Türkiye gibi gelişmekte olan bir ülkede teknolojik değişim vs. gibi *yapısal nedenlerden* ve işgücü piyasasındaki *doğal hareketlilikten* kaynaklanan *doğal işsizlik oranının* yüzde 5-6 civarında olduğu kabul edilir. Oysa Türkiye'de son yıllarda işsizlik oranı bu rakamın iki katından daha yüksektir. İşsizliğin iradi, gayri-iradi, açık, gizli, friksiyonel (geçici), yapısal, mevsimsel vb. çok çeşitli türleri vardır. Ülkeyi yönetenlerin doğru politikalarla, ekonomik canlanmayı ve büyümeyi teşvik eden politikalar sayesinde azaltabilecekleri işsizlik türü *konjonktürel* işsizliktir. İç ve dış gelişmeler, yaşanan gerilimler, belirsizlik ve risklerin yüksekliği gibi nedenlerle ekonomik büyüme sıfıra yakın olunca, işsizlik de azalmamaktadır. Nitekim 2015 yılından beri çift haneli rakamlarda seyreden işsizlik oranı, 2020 Ekim dönemi itibariyle %12,7 olarak gerçekleşmiştir. Bu rakam doğal işsizlik oranının bir hayli üzerindedir. Pandemi nedeniyle işten çıkarmaların yasaklandığı da düşünülünce ilan edilen resmi oranın bastırılmış bir oran olduğu, gerçek işsizlik rakamının bunun epeyce üzerinde olduğu tahmin edilebilir. ²

2 Mahfi Eğilmez, işsiz olup çalışmaya hazır olanlar ve mevsimlik çalışanlardan son 4 hafta içinde iş arama kanallarına başvurmamış olanları ve zamana bağlı

Türkiye'de işsizliğin doğal oranının bir hayli üzerinde olmasının başlıca iki sebebinden söz edilebilir. Bunlardan biri genç nüfusun yüksekliği nedeniyle her yıl yüzbinlerce gencin işgücü havuzuna katılmasıdır. İşsizliğin daha önemli bir sebebi ise, siyasi ve ekonomik istikrarsızlık yüzünden Türkiye'de yerli ve yabancı yatırımların düşük düzeyde kalması ve ekonominin hızlı büyümemesidir. Ekonomik büyüme için yatırım şarttır. Bunun için yatırım ortamının iyileştirilmesi, yerli ve yabancı yatırımcının önünü görebilmesi gerekir. Bu ise risk ve belirsizliğin azaltılmasına, öngörülebilirliğin artırılmasına bağlıdır. İster yerli, ister yabancı olsun, yatırımcılar ve sermaye sahiplerinin bir ülkede yatırım yapmak için aradığı esas itibarıyla beş şart vardır: 1) Siyasi istikrar, 2) Ekonomik istikrar, 3) Kâr fırsatı, 4) Bürokratik formalitelerin azlığı, 5) Sağlam hukuki zemin, yani hukuk devleti. Türkiye maalesef dış politika alanında gücüyle orantılı olmayan risk alma iştahı ve büyük küresel güçlerle karşı gerilimli ilişkileri yüzünden öngörülebilirliğin düşük ve riskin yüksek olduğu bir profil çizmekte, bu da yatırımlara ve işsizliğe olumsuz olarak yansımaktadır.

b. Kamu maliyesi

Gerek enflasyonla mücadele, gerekse faizlerin aşağı çekilebilmesi bakımından anahtar önemde bir faktör, mali disiplindir. Mali disiplin, kamunun ayağını yorganına göre uzatması, kaynağı olmayan harcamalardan, aşırı bütçe açıklarından ve karşılıksız para basmaktan kaçınması demektir. Bu yapılmadığı zaman kamu finansman açığı vermekte, borçlanma gereği artmaktadır. Kamu finansman açıklarının karşılıksız para basılarak finanse edilmesinin kaçınılmaz sonucu enflasyon ve döviz kurlarında yükselme, borçlanarak finansmanının yan etkileri ise içerde faizleri yükseltip yatırımları caydırmak, dışarda ise dış politikada manevra kabiliyetini kaybetmektir. 2020 yılında kamu maliyesinde yaşanan gelişmeler 2019 ile karşılaştırmalı olarak Tablo 4'te verilmiştir. Tablodaki veriler 2020'de mali disiplinden uzaklaşıldığını açık bir şekilde göstermektedir. Yeni Hazine ve Maliye Bakanının fiyat istikrarı, finansal istikrar ve mali disiplinin yeniden sağlanacağına dönük vaatlerinin sözde kalmaması Türkiye'nin yakın gelecekteki ekonomik performansı açısından kritik önem taşımaktadır.

eksik istihdamı da hem işsiz hem de işgücü sayısına ekleyerek hesaplanan "geniş işsizlik oranı"nı aynı dönem itibarıyla %26,9 olarak vermektedir (Ekim 2019: %20,0).

<https://www.mahfiegilmez.com/2021/01/makroekonomik-denge-bozulmaya-devam.html#more> (19.01.2021)

Tablo 4: Merkezi Yönetim Bütçe Gerçekleşmeleri (2019-2020)

(Milyon TL)	2019			2020			Değişim
	Yıllık gerçekleşme	Ocak-Kasım		Bütçe	Ocak-Kasım		(Ocak-Kasım)
		Gerç.	%		Gerç.	%	
Bütçe giderleri	1.000.027	895.418	89,5	1.095.461	1.063.987	97,1	18,8
Faiz hariç giderler	900.087	799.643	88,8	956.521	934.914	97,7	16,9
Faiz giderleri	99.940	95.775	95,8	138.940	129.073	92,9	34,8
Bütçe gelirleri	875.280	802.479	91,7	956.588	931.934	97,4	16,1
Vergi gelirleri	673.860	613.242	91,0	784.602	754.593	96,2	23,0
Bütçe dengesi	-124.847	-92.938	74,5	-138.873	-132.053	95,1	-42,1
Faiz dışı denge	-24.808	2.836	-11,4	67	-2.980	-4,447,8	-205,0

Kaynak: Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı.

4. Sonuç

2020 yılı gerek dünya ve gerekse Türkiye ekonomisi açısından hiç de parlak bir yıl olmamıştır. Korona virüs pandemisi 2020 yılında dünyadaki ekonomik-siyasi bütün gelişmelere damgasını vurmuştur. II. Dünya Savaşı'ndan sonra ikinci, 200-2009 küresel ekonomik krizinden sonra ilk kez dünya ekonomisi Covid-19 salgını yüzünden daralmıştır. Salgının etkilerini hafifletebilmek amacıyla bütün dünyada hükümetler piyasalara yoğun müdahalelerde bulunmuşlar, kamu harcamalarını artırmışlar, faizleri rekor seviyelerde aşağı çekmişlerdir. Yoğun çabalardan sonra yılın son günlerinde ilk geliştirilen korona virüs aşısı piyasaya sürülmüş, sağlık çalışanlarından

başlamak üzere aşılama faaliyetleri başlamıştır. Aşının virüse karşı etkili olması beklentilerin olumluya dönmesi ve 2021’de dünya ekonomisinde bir toparlanma görülmesi konusunda kilit rol oynayacaktır.

Gerek korona bağlantılı tüm dünyada yaşanan sıkıntılar ve gerekse kendi bölgesinde ve ülke içinde yaşadığı terör, çatışma, siyasi gerilim, dış dünya ve piyasalarla kavgalı olma durumu vb. nedenlerle Türkiye son yıllarda ciddi sıkıntılar ve savrulmalar yaşamaktadır. Ülkeyi yönetenlere göre son yıllarda yaşadığımız savrulmalar ve buna bağlı olarak makroekonomik göstergelerde meydana gelen bozulmalar tamamen dış kaynaklıdır. Türkiye’nin yükselişinden rahatsız olan dış mihraklar Türkiye üzerinde sinsi oyunlar oynamaktadırlar. Kısaca sorun bizde değil, bizi “kısıkanan” dış düşmanlardır.

Buna karşılık muhalefete ve iktidara eleştirel bakan çevrelere göre sorun tamamen ülkenin kötü yönetilmesinden kaynaklanmaktadır. Bölgesel ve küresel güç dengelerini hesaba katmadan girilen hamleler; ülkenin ekonomik, siyasi ve askeri gücünün çok üzerinde risk alınması vebüyük uluslararası aktörlerin tümüne birden meydan okuyan söylemler Türkiye’yi yalnızlaştırmış, kırılğan hale getirmiştir. Türkiye son yıllarda yapısal ekonomik, siyasi ve hukuki reformları ihmal etmiş, AB ile ilişkileri bozmuş, iş başındaki yönetim reformcu ve değişimci kimliğinden iyice uzaklaşmış, bireysel hak ve özgürlüklerin alanını güvenlikçi bir söylem üzerinden giderek daraltmıştır. Makro dengelerin bozulması bu manzara karşısında hiç de sürpriz değildir.

İdeolojik-siyasi fanatizm ve önyargılara teslim olmadan, komplo teorilerinin cazibesine kanmadan, mümkün olduğunca orta yolcu bir değerlendirme yapmak gerekirse, bütün suçu dış mihraklara ve sinsi oyunlara yüklemek gerçekçi değildir. Tersinden bu defa bütün suçu ülkeyi yönetenlerin beceriksizliği ve basiretsizliğine yüklemek de başka bir aşırıdır. Büyük güçlerin, Türkiye’nin uluslararası sahnede bağımsız ve güçlü bir bölgesel aktör olarak yükselmesinden rahatsız olması, hegemonya ve iktidarın doğasından kaynaklanan gayet anlaşılabilir bir durumdur. Uluslararası ilişkilerde temel belirleyici dinamiğin milli menfaatler olduğu, her devletin kendi menfaatini kollayan bir dış politika izlediği de herkesin bildiği bir gerçektir. O halde dış politikada bir hamle yapmadan potansiyel riskler ve muhtemel karşı hamlelerin iyi hesap edilmesi gerekir. Türkiye’de yönetim anlayışının son 18 yıl boyunca nasıl ciddi şekilde değiştiği dikkatli bir bakışla kolayca tespit edilebilir. Başlardaki barışçı, serbest ticaretçi, dışa açılımcı, komşular ve dünya ile iyi geçinmeye odaklı politikalar zamanla yerini içe kapanmacı, korumacı, başına buyruk, koyu milliyetçi, meydan okuyucu ve çatışmacı politikalara terk etmiştir. Ülkenin ille de bu şekilde yönetilmek zorunda olmadığının en açık kanıtı, 2020

yılının sonları ve 2021 başlarında yeni Hazine ve Maliye Bakanı ve en üst düzey siyasi otoritenin ekonomi, siyaset ve hukuk alanında yeni bir reform sürecinin başlatılacağı, farklı toplumsal kesimlerle istişareler yapılacağı ve AB ile ilişkilerin yeniden güçlendirilmek istendiğine dair söylemleridir.

15 Temmuz 2016 hain darbe girişiminden sonra yaşanan travmanın etkisiyle hukuk-adalet alanında yaşanan ciddi sıkıntılar ve yaratılan mağduriyetler, güvenlik kaygısıyla özgürlüklerin daraltılması, AB ile müzakerelerin bir kenara bırakılması, reformların askıya alınması, kutuplaştırıcı söylemler, iç siyasetin sürekli gerilmesi, tüm dünyaya meydan okuyan, yerli ve yabancı yatırımcıyı ürkten keskin söylemler, kamu mali disiplininin uzaklaşma, kuvvetler ayrılığının giderek ortadan kalkması ve devlet kurumlarının verimli çalışmasını zorlaştıran keyfiliklere kapı aralanması, liyakatten giderek uzaklaşma vb. gibi içerden kaynaklı sorunlar maalesef Türkiye'nin uluslararası karnesini bir hayli zayıflatmıştır. Eldeki son veriler çerçevesinde 2019 itibariyle Türkiye dünyada küreselleşme bakımından 203 ülke arasında 58., ekonomik özgürlükler bakımından 180 ülke arasında 68., rekabet gücü bakımından 141 ülke arasında 61., beşeri gelişme bakımından 189 ülke arasında 54., kırılganlık bakımından 178 ülke arasında 59., iş yapma kolaylığı bakımından 190 ülke arasında 43., siyasi haklar ve sivil özgürlükler bakımından 209 ülke arasında 154.,ve nihayet yolsuzluk algısı (şeffaflık) bakımından 180 ülke arasında 91. sırada bulunmaktadır. Bu karne 2023 hedefleriyle hiç de uyumlu olmayan bir karnedir, süratle iyileştirilmesinde yarar vardır.

Kuşkusuz Türkiye'de ulaşım, iletişim, sağlık ve eğitim alanlarında son yıllarda yapılan kayda değer altyapı yatırımları takdire değerdir. Bu alanlarda Türkiye dış dünya ile büyük ölçüde yarışabilir durumdadır. Ancak eğitimde kalite, teknoloji üretme, zeki beyinleri ülkede tutma, demokratik hak ve özgürlükler, hukuk devleti, kurumsallaşma, kuvvetler ayrılığı, kamusal görevlere atamalarda ehliyet-liyakat, keyfilikleri önleme, özgürlüklerin önünü açma ve çeşitlilikleri kucaklama gibi alanlarda ciddi sorunlar yaşadığımız da aşikârdır. İç siyaset ve dış ilişkilerde normalleşme, gerilimin düşürülmesi, yapıcı ve kucaklayıcı bir siyaset dilinin geliştirilmesi, yatırım ortamının iyileştirilmesi, belirsizliğin azaltılıp öngörülebilirliğin artırılması Türkiye için hayati önem taşıyan konulardır. Bu çerçevede siyasi otoritenin son zamanlarda dillendirdiği ekonomik, siyasi ve hukuki reformlar yapma vaadinin gecikmeksizin hayata geçirilmesi elzemdir.

2020'DE TÜRKİYE SİYASETİ

Yunus Şahbaz

Türkiye 2014 yılından itibaren bir seçim sarmalına girmişti. Bir de buna 15 Temmuz Darbe Girişimi ve akabinde gelen olağanüstü hâl eklenince Türkiye siyasetindeki gelişmeler olağan dışı hızla cereyan etmekte idi. 2014 yılından 2020 yılına kadar Türkiye’de 2 yerel seçim, 2 Cumhurbaşkanlığı seçimi ve 3 genel seçim yapıldı. 2018’deki genel seçim ve cumhurbaşkanlığı seçiminin aynı anda olmasını hatırd tutmak gerekir fakat bunlara ek olarak bir de 2017 yılında siyasal sistemde parlamenter sistemden Cumhurbaşkanlığı sistemine geçiş gibi muazzam bir dönüşümü ifaden eden bir referandum yapıldı. Bu yoğun seçim trafiği ve adeta devletin yeniden yapılanmasından mütevellit toplumda siyaset ve daha özelde seçim endeksli bir hava hâkimdi. 2017 referandumundan sonra gündeme gelen ittifak sistemi ise siyasî tartışmaları seçimle sınırlandırmayıp seçim dışı zamanlara da yayan bir faktör oldu. Dolayısıyla 2020 yılı uzun bir aradan sonra ilk seçimsiz yıl olacak ve ekonomi ve devletin yeniden tanzimi başta olmak üzere birçok alanda iktidardan yeni hizmetlerin beklenmesi söz konusu olacaktı.

Fakat beklenildiği gibi olmadı. Malûm olduğu üzere, 2019 sonu ve 2020’nin başından itibaren dünyada yayılmaya başlayan ve Türkiye’de de Mart ayında ilk vakaları görülen korona virüs illeti bir anda siyasetin ve idari teşkilatların en öncelikli gündemi haline geldi. Virüs illetinin getirdiği umumî sıkıntılara ek olarak Türkiye için durumu da kötüleştiren temel dinamik, Türkiye’nin 2020’ye önemli beklenti ve umutlarla girmiş olmasıydı. Nitekim 2019 sonlarından itibaren döviz düşmeye başlamış, ekonomi toparlanma emareleri gösteriyor ve Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin intibak problemleri halledilme yönünde idi. Ancak virüs illetinden kaynaklı dâhili ve harici sebeplerle bu beklentiler gerçekleşmediği gibi başta ekonomi olmak üzere mevcut problemler daha da derinleşti. Ekonomi noktasında 2020 sonlarından itibaren yapılan kadro değişiklikleri münasebetiyle toparlanma emareleri görülse de zaruri görülen mevcut salgın önlemlerinden dolayı bu toparlanmanın biraz daha zaman alacağı öngörülmektedir.

Ekonomideki olumsuz tabloya rağmen salgınla mücadelede daha iyi

bir performans gösterildiğini de zannediyorum teslim etmek gerekir. Özellikle Sağlık Bakanı Fahrettin Koca öncülüğündeki sağlık personelinin özverili gayreti, sağlık sisteminin hem ekonomik hem de iyi örgütlenmiş olması gibi faktörlerin de etkisiyle Türkiye birçok Avrupa ülkesi ve ABD'ye nazaran salgını daha az hasarla atlattı. Şayet aşı çalışmalarında da beklenen ivme ve başarı sağlanırsa hem ekonomik toparlanma olarak hem de rutin günlük/gündelik hayatın normale dönmesi noktasında daha ümit var olabiliriz. Sokağa çıkma yasaklarının protesto edildiği birçok ülkenin aksine Türkiye'de yaz aylarındaki rahatlatma dışında kurallara ekseriya uyulmasını da salgınla mücadelede müspet bir amil olarak kaydetmekte fayda var.

Korona virüsün siyasetteki yansımaları dışında 2020 adına en önemli siyasi hadisenin Ayasofya'nın ibadete açılması olduğunu söyleyebiliriz. 10 Temmuz'da Ayasofya bir Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle ibadete açıldı. Bütün siyasî angajmanları ve tartışmaları bir tarafa, Ayasofya'nın ibadete açılması ve müzeden tekrar camiye çevrilmesi sembolik önemi çok yüksek bir hadisedir. Zira Ayasofya fethin sembolü, Fatih'in vakfiyesi ve mirasıdır. Dini ve kültürel önemi büyük böyle bir olayın görece sessiz sedasız bir şekilde geçirilmesi de 2020 yılına dair hatırlanacak en önemli vakalardan biridir.

Siyasetin Ana başlıkları

Herhangi bir seçimin, referandumun vs. olmadığı bir yılda siyaset gündeminin görece kısır olması beklenebilir. Ancak Türkiye'de siyasetin seçim olmasa bile seçim varmışçasına hararetli ve hareketli olmasının başlıca iki temel sebebi vardır. Bunlardan ilki 2017 Anayasa değişikliği referandumu sonrası gündeme gelen ve siyasetin temel belirleyici parametresi halini alan ittifaklar sistemidir. Diğeri de Doğu Akdeniz, Suriye'nin kuzeyi ve Karabağ gibi harici ve fakat etkileri ve tartışmaları itibarıyla dâhili gündemi de işgal eden meselelerin Türkiye'nin temel tartışma eksenleri haline gelmiş olmasıdır.

Bunlardan ilkinin bakacak olursak, şayet mevcut sistemde herhangi bir tâdil yapılmazsa ittifak mesaisinin Türkiye siyasetini bir süre daha meşgul edeceğini söylemek için kâhin olmaya gerek yok. Bu meşguliyetin esas sebebi ise, Cumhur ve Millet ittifakı şeklinde tebarüz eden ittifak kanatlarından Millet İttifakının müşterek noktalar bulmakta hayli sorun yaşamasıdır. HDP ve İYİ Parti tabanları arasındaki uyuşmazlık, farklı milliyetçilik anlayışlarının çatışma ihtimali bu ittifakın en zayıf tarafını oluşturmaktadır. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan karşıtlığı bu ittifak bileşenlerini konsolide etmede yetersiz kaldığı için "Güçlendirilmiş Parlamenter Sistem" meselesi öne çıkarılmaya çalışılmaktadır.

Güçlendirilmiş Parlamenter Sistem önerisine destek veren muhalefet kanadının yeni bileşenleri olan Gelecek Partisi ve Demokrasi ve Atılım Partisi (DEVA) de Millet İttifakına müdahil olması en güçlü adaylar konumundadır. Parlamenter sistem önerisi mevcut sisteme alternatif bir öneri olmaktan ziyade AK Parti ve Erdoğan karşıtlığı dışında müşterekleri nerdeyse hiç olmayan muhalefet kanadının ortak müşterek arayışının bir sonucu gibi durmaktadır. Zira Ergun Özbudun ve Serap Yazıcı gibi önemli Anayasa hukukçularının konuya dair uzun yazılar neşretmesine ve bu ikilinin Gelecek Partisi çatısı altında aktif siyasete katılmasına rağmen henüz dört başı mamur bir Güçlendirilmiş Parlamenter Sistem önerisinin ortaya konulamadığını belirtmek gerekir. Söylem düzeyinde sürdürülen bu tartışmanın muhalefet kanadını bir müşterek etrafında konsolide etmek amacıyla araçsallaştırıldığı buradan da anlaşılmaktadır. Ayrıca, yukarda da zikredildiği gibi, ekonomi başta olmak üzere birçok sorun alanı varken halkın ilk etapta somut sorunlarına çare olmayan ve dolayısıyla da çok da ilgisini çekmeyen böyle bir tartışma ile gündem oluşturmaya çalışmak halkta bir karşılık bulamamaktadır. Bunun yerine Türkiye'nin mevcut soru ve sorun alanlarına dair daha etraflı, tutarlı ve kapsamlı çözüm önerileri sunmak muhalefet kanadının seçmen tabanını genişletmekte daha işlevsel olabilir.

Türkiye siyasî hayatında 27 Mayıs darbesinin birçok menfi sonucundan bahsedilebilir. Ancak ittifak siyasetiyle alakalı olarak öne çıkan bir sonucu, iki kutuplu bir siyasetin gelişiminin önünü tıkamasıdır. Mevcut sistemle beraber gelişen ittifak siyaseti ise iki kutuplu olmasa da iki bloklu bir siyaseti icbar etmektedir. Ancak günümüz Türkiye'sinin seçmen sosyolojisinin iki bloklu bir yapıya bile yer yer sığdınlamadığı görülmektedir. AK Parti ve MHP arasında devletçi, milliyetçi-muhafazakâr sosyoloji ekseninde nisbî bir uzlaşma görünse de muhalefet kanadında HDP'nin nasıl konumlandırılacağı potansiyel bir kriz olarak yerini korumaktadır. CHP'nin öncülüğünde ve özellikle Kemal Kılıçdaroğlu'nun gayretleriyle mevcudunu korumaya ve yeni kurulan partilerle cephesini genişletmeye çalışan muhalefet bloku hem partilerin kendi içinden eleştirilerle hem de birbirleriyle olan uzlaşmazlıklarından dolayı adeta pamuk ipliğine bağlı bir görünüm arz etmektedir.

Muhalefet Blokunun Zaafları

Esasında muhalefet için müsait bir ortam da olmasına rağmen, muhalefet blokunun her an çatırdamaya mümeyyil yönünün başlıca iki sebebinden söz edilebilir. Bunlardan ilki HDP'nin konumudur. HDP henüz muhalefet kanadında resmen ve açıkça bir pozisyona gelebilmiş değildir. 2019 mahalli idareler seçimlerinde dolaylı olarak ittifaka dâhil olsa da İYİ Parti'nin seçmen sosyolojisinden dolayı ittifakın açık bir

bileşeni olamamaktadır. HDP'nin kendisi de bu durumdan sık sık şikâyet etmektedir. Ayrıca HDP'nin Türkiyelileşme söylemini bir zemine oturtmak şöyle dursun, gittikçe bir bölge partisi ve solun güdümünde bir parti haline gelmesi parti içinden de zaman zaman eleştirilmektedir. Nitekim 2021'in hemen başında Ayhan Bilgen'in HDP'nin mevcut durumunu eleştiren ve yeni bir siyasî oluşumun işareti olarak yorumlanan eleştirilerini bu minvalde değerlendirmek gerekir. HDP'nin bir "kambur" gibi muhalefet blokunda tutulmaya çalışılmasının bir diğer yansıması da CHP içerisinde olmaktadır. Zira Canan Kaftancıoğlu gibi CHP tabanıyla sorunlu ve Atatürk gibi "kutsalları"yla bile problemleri olan birisinin İstanbul il başkanlığı gibi kritik bir görevde kalmasında HDP ile ittifak noktalarını sürdürmenin bariz bir etkisi olduğu söylenebilir. Tam tersinden eski AK Partili isimler, ülkücü ve merkez sağdan gelme siyasetçilerle vitrinini hayli genişleten ve bu yüzden de ulusalcı tabandan tepki çeken CHP için Kaftancıoğlu gibi isimler ekstra bir külfet haline gelebilmektedir. Ancak HDP ve sol, sol-liberal unsurları bir şekilde muhalefet cephesinde tutma isteğinden dolayı nerdeyse birkaç ayda bir Kaftancıoğlu kaynaklı bir krize muhatap olmak zorunda kalmaktadır Kemal Kılıçdaroğlu Kaftancıoğlu.

Muhalefet bloku bileşenlerinin krize girmeye matuf yapısı CHP ve daha geniş anlamda muhalefet kanadının tüm enerjisini ittifak mesaisine harcamasına sebep olmaktadır. Bir başka deyişle sadece seçim odaklı, daha özelde ise Cumhurbaşkanlığı seçimini kazanmaya ve dolayısıyla Recep Tayyip Erdoğan'ın yeniden Cumhurbaşkanı seçilmesinin önüne geçmeye yönelik bir siyaset muhalefetin ana gündemi haline gelmiş bulunmaktadır. Bu da cari/güncel siyasetin bile kaçırılmasına veyahut da daha öncelikli çözüm ve öneri bekleyen sorun alanlarının ihmal edilebilmesine sebep olmaktadır. İktidarın işine yarayacağı düşüncesiyle ülke için çok önemli meselelerde sessiz kalınması ise meselenin bir başka boyutudur. Söz gelimi, Ayasofya'nın ibadete açılmasına İYİ Parti destek verirken CHP ne destek vermiş ne de bu tasarrufu eleştiren bir beyanatta bulunmuştur. Bunun yerine hem kendi tabanından tepki çekmemek hem de iktidar kanadına malzeme vermemek saikiyle hareket etmiş ve pasif bir tutum benimsemiştir. Bu türden hareketler muhalefetin seçim ve ittifak mesaisi dışında nerdeyse hiçbir gündem ve ajandasının olmadığı intibayı uyandırmaktadır.

Parti Kurultayları ve Yeni Arayışlar

Bu olumsuz intibanın muhalefet kanadı da farkına varmış olmalı ki, farklı arayışlar içine girildiği görülmektedir. Güçlendirilmiş parlamenter sistem önerisinin bu minvalde bir girişim olduğundan yukarda bahsetmiştim. Bundan başka, CHP'nin 37. Kurultay'ı da aslında bu türden teşebbüslere sahne oldu. Bu kurultayda Kemal Kılıçdaroğlu *İkinci Yüzyıla Çağrı Beyannamesi* yayınladı ve bu beyannamede sosyal devlet ilkesine, yeniden devletçilik mefhumlarına

vurgu yaptı. Bazı yorumcular tarafından CHP'nin 1959'daki *İlk Adımlar Beyannamesi* ile mukayese edilse de kurultay süreci bitir bitmez bu beyannamede belirlenen ilke ve öneriler etraflıca tartışılmadı bile. Zira kurultay sonrasında beyannamenin içeriğinden ziyade Muharrem İnce'ye kongre salonunda ayrılan yer ve sonrasında İnce'nin çıkışları konuşuldu. Dolayısıyla dar, sıkışmış bir hizip mücadelesi ve parti içi kavga ve gürültüler 2020 boyunca CHP'nin gündemini hayli meşgul etti. Bu kurultay sonrasında da Muharrem İnce 4 Eylül'de, Sivas'ta, Memleket Hareketi'ni başlattı ve 2021 yılı içerisinde bu hareketin partileşeceği ve CHP'den bazı milletvekillerinin de bu partiye katılacağı ifade edilmektedir.

Muharrem İnce'nin siyasî vizyonu ve partisinin olası bir seçimde ne kadar oy alacağı elbette tartışılabilir. Ancak İnce'nin itirazını ve muhalefetini yabana atmak, hele de “Saray operasyonu” gibi tumturaklı laflarla itham etmeye çalışmak CHP adına sorunlarla yüzleşmek yerine bu sorunları halının altına süpürmek anlamına gelecektir. Zira CHP'nin Kemal Kılıçdaroğlu liderliğinde sağdan ve soldan isimleri partiye çekmek ve pekala bir sağ partide görülebilecek söylemleri parti söylemi olarak benimsemek şeklindeki yeni vizyonunun tabanından da ciddi bir tepki aldığını görmek gerekir. CHP parti yönetiminde sağ ve sol siyasî hareketlerden CHP'ye katılan isimlerin nerdeyse çoğunluğu oluşturacak düzeye gelmesi partinin geleneksel tabanın için bir alarm işareti olarak değerlendirilebilir. Dolayısıyla Muharrem İnce'nin CHP'ye eleştirilerinin tabanın bir kısmında karşılık bulduğunu teslim etmek gerekir. Bu karşılık seçimlerde oya tahvil edilebilir mi, şimdiden kestirmek zor. Ancak gerçek olan CHP'nin aşırı “esnek” ve “ortayolcu” tutumunun bir seçim başarısı getirmediği takdirde daha büyük parçalanmalara sebebiyet vereceğidir.

CHP'nin kongresine Yakın tarihlerde İYİ Parti de kongresini yaptı ve aynı parti içi hizip mücadeleleri İYİ Parti kongresinde de yaşandı. Gündeme “liste krizi” olarak yansıyan bu hadise Ümit Özdağ gibi partinin kurucularını önce dışlayan ve sonra da ihraçla sonuçlanan bir sürece evrildi. Yine Özdağ'ın İYİ Parti'nin İstanbul İl Başkanı'nı FETÖ cülükle suçlaması ve akabinde de ittifak çatısı altında CHP-İYİ Parti- HDP ve Saadet Partisi'nin dâhil olduğu bir anayasa çalışması yapıldığı şeklindeki iddialar bir süre gündemi meşgul etti.

Dış Politika Baskısı

Hem CHP'nin Muharrem İnce ile sembolleşen ulusalcı muhalefeti hem de İYİ Parti'nin yaşadığı krizler aslında şunu gösteriyor; Türkiye siyasetinde muhalefet iç ve dış problemlere esaslı çözümler sunmak ve seçmene alternatif olduğunu göstermek noktasında hâlâ zayıf. Özellikle dış politika meselesinin 2020'nin ikinci hararetli tartışma alanı olduğunu

kaydetmek gerekir. Doğu Akdeniz, Libya, Suriye ve Karabağ gibi farklı bölgelerde Türkiye çok yönlü ve proaktif bir dış politika geliştirmeye çalışıyor. Bunlardan Doğu Akdeniz'in bilhassa üzerinde durmak gerekir zira Doğu Akdeniz bir anlamda Yunanistan eliyle Türkiye'nin köşeye sıkıştırılması için bir manivela haline gelmiş durumda. Mevcut iktidarın Arap Baharı sürecinde ve özellikle Suriye'de bazı gecikmelerden dolayı geçmişteki birtakım yanlışları olsa da son dönemde diplomatik kanalları daha etkili bir şekilde çalıştırdığı gözlemlenmektedir. Ayrıca Libya ve Karabağ'da bariz bir biçimde görülen insansız hava araçları yoluyla sağlanan askeri başarılar da diplomatik kanalların yanısıra sahada da aktif olduğunu göstermektedir. Şunu vurgulamakta fayda var; Türkiye'nin uluslararası planda haklı olduğu sorunlarda meseleyi iç politika malzemesi haline getirmek yerine millî bir mesele olarak telakki edip bu soruna karşı tek bir duruş göstermek hayli önemli. Ancak uluslararası sorunlarda kalemin kılıçtan daha keskin olduğunu ve askeri seçeneklerin daima diplomatik seçeneklerden sonra, diplomatik kanalların sonuna kadar tüketilmesinden sonra gündeme gelmesi gerektiğini de her daim hatırd tutmak gerekir. Zira Türkiye'nin köklü bir diplomasi ve hariciye geleneği vardır ve bu geleneği günümüz koşullarına uyarlamak suretiyle daha işlevsel ve etkili bir hale getirmek mümkündür. Muhalefet kanadının da dâhili konjonktürde eleştirileri baki olmakla beraber, millî meselelerde daha millî bir tutum takınması icap eder. Maalesef zaman zaman iç siyaset hararetinin dış siyasetteki en haklı konularda bile muhalefeti çelişkili tutumlar almaya ittiği görülmektedir. 2021 yılı için de dış politikadaki gelişmeler ve muhtemel sorun alanlarının baskı unsuru olmaya devam edeceğini öngörebiliriz.

Reform Ama Ne İçin?

Dolayısıyla 2020'de Türkiye siyasetinin başlıca ittifak polemikleri, yakıcı dış politik sorunlar ve salgın gündemiyle geçtiğini söylemek mümkün görünüyor. Ancak 2020 sonbaharından itibaren iktidar kanadından yapılan atamalar siyasetin seyrini bir nebze değiştirdi. Başta Hazine ve Maliye Bakanı ve Merkez Bankası Başkanı'nın değişikliği gibi, ekonomi bürokrasisine yapılan atamalarla birlikte kısmî bir iktisadî iyimserlik hâkim olmaya başladı. Buna ek olarak, bizzat Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından beyan edilen reformlar da siyasetin rengini değiştirmeye başladı. Adına ister reform diyelim ister demeyelim, başta ekonomi bürokrasisi olmak üzere bazı konularda artık mızrağın çuvala sığmadığı bariz bir biçimde görülmekte idi. Bu bürokratik kadrolardaki kısmî yenilenmeye bir de başta hukuk alanında olmak üzere reformlar eşlik ederse mevcut iktidar koalisyonunun kamburlarından kurtulup tekrar toplumun ivedi sorunlarına dönmesi mümkün olabilecektir.

Ekonomi ve hukuk sahaları başta olmak üzere, akademi, kültür, eğitim gibi ilk etapta Türkiye’de gerekli ilgi ve itibarı görmeyen alanlarda dahi önemli soru ve sorunlar vardır. Milli Eğitim de hâlâ bir arayış havası hâkimken, kültür meseleleri başında bir turizmci bakanın olduğu Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın ilgi alanından büyük oranda çıkmışa benzemektedir. Aynı şekilde üniversitelerin rektör seçiminden, rektörün A şahsı ya da B şahsı olmasından ve seçimle ya da atamayla göreve gelmesinden daha öncelikli sorunları vardır. Son dönemde sıkça gündeme gelen “parayla tez yazdırma” iddiaları olayın en vahim boyutudur. Bu vahim noktaya gelmeden önce de başta kadro ve kütüphane gibi problemleri olan ve sayıları hayli fazlaşan üniversitelerde nicelikten ziyade niteliğe önem verilmesi gerekmektedir. Her şeye rağmen Türkiye gibi kitap satışının düşük olduğu ve dolayısıyla okuryazar kimselerin üniversite dışında okuryazarlık yaparak varlığını devam ettirme şansının olmadığı bir sosyo-politik kültürde üniversiteleri ve akademiye savunmak gerekir. Hem üniversite sayısı olarak hem de öğrenci sayıları itibarıyla artan niceliğe niteliğin eşlik etmediği bir gerçekse de, çözüm bu kadar birikim ve emeği tukaka edip zayi etmek değil; onu ıslah edip daha da iyileştirmeye çalışmaktır. Bunun da üniversitelere ayrılan bütçe ve kadrodan YÖK’ün icraatlarına ve rektör mefhumunun ve görev alanlarının sorunsallaştırılmasına kadar bir dizi alt parametresi vardır. Ancak en nihayetinde üniversiteleri 100-150 kişinin okuduğu makale üretim merkezleri olarak kodlayıp itibarını zedelemek orta ve uzun vadede Türkiye’nin kültür birikimine ve yetişmiş insan gücüne büyük bir darbe vuracaktır.

Bu türden yakıcı sorunlar varken muhalefet kanadı hem bir strateji hem de kendi politik söylemi açısından en büyük yanlış sadece sistem sorununa odaklanarak yapmaktadır. Bunun ne gibi sorunlar doğurduğuna değinmeye çalıştım. Ancak iktidar kanadının da reform söyleminden sadece sistemsal ve bürokratik bazı iyileştirmeleri anlamaması gerekir. Türkiye’ye son yıllarda iç ve dış gelişmelerin sonucu adeta süreklileşen bir olağanüstü hâl modu hâkimdi. 2020 yılı seçim vs. olmaması ile normalleşme yılı olarak telakki ediliyordu ve fakat gerek korona virüs salgını gerekse de İzmir ve Elazığ depremleri gibi afetlerle beklenen normalleşme olmadığı gibi toplumun iktisadî ve hatta psikolojik anlamda daha da geriye gittiği söylenebilir. Mutlak surette 2023 seçimlerine kadar, en azından bu seçim atmosferine girene kadar ittifak mesaisi ve sistem tartışmalarını nispeten azaltıp toplumun duçar olduğu problemlere yönelmek gerekmektedir.

Toparlamak gerekirse, 2015 yılından itibaren hem seçimler hem de darbe girişimi sebebiyle Türkiye’nin siyasî anlamda olağanüstü hareketli bir dönemden geçtiğini vurgulamak gerekir. Bu süreç boyunca toplumsal

ve iktisadî anlamda birçok sorun birikmiş durumdadır. Ekonomi ve hukuk sisteminin daha öngörülebilir, bireysel teşebbüslerden ziyade kurumsal ilkelerden hareket eden bir yapı ve işleyişe dönüştürülmesi gerekir. Özellikle toplumda zedelenen adalet duygusunun ve hukuk sistemine olan güvenin yeniden tesis edilmesi devlet ve toplum bütünleşmesinin temel sacayaklarının ıslahı anlamına gelecektir. Salgın süreci ve dünyanın merkezindeki ülkelerin salgınla mücadele ve kendi vatandaşlarına sundukları hizmette vasatı aşmadığı bir dönemde Türkiye'nin performansı kalburüstü olarak değerlendirilebilir. Ancak bu performansın heba olmaması, sağlık personelinin özverili gayretinin toplumsal ve iktisadî anlamda bir karşılığının olabilmesi için siyasetin gündeminin dar ve kısır tartışmalardan bir an önce kurtulması gerekir. Salgın sonrasında birçok şeyin eskisi gibi olmayacağı açıktır; Türkiye'nin dış politikadaki sorunlarının da azalmak yerine derinleşebileceği ABD'de Joe Biden'ın seçilmesiyle daha yüksek bir ihtimal haline gelmiştir. Fakat Türkiye'nin yeni konjonktüre ayak uydurabilecek, bürokratik, diplomatik ve idari kadrolarını buna göre tanzim edebilecek yönetme kudreti vardır; en azından ilkesel düzeyde var olduğunu kabul etmek gerekir. Fiiliyatta bunun uygulanması ise politik aktörlere kalmaktadır. Bu noktada muhalefetin de özellikle dış politika meselelerinde, Türkiye'nin temel norm ve kaidelerini ihtiva eden tartışmalarda daha yerli ve millî bir tavır geliştirmesi kendi seçim rasyonalitesi açısından daha makul bir seçenek olduğu gibi Türkiye'nin de lehine sonuçlar doğuracaktır.

CHP’NİN YENİ YÖNELİMİ

Yunus Şahbaz

Türkiye’de pazardaki esnafla sattığı ürünün fiyatı, gelişi-gidişi, işlerin artıp azalması üzerinden başlayan diyalog çoğunlukla bir biçimde siyasete gelir. Üstelik kendisi toplumun çok politize olmasından, herkesin birbirine sürekli siyasi saiklerle baktığından; oysa yakın geçmişte bu durumun hiç de böyle olmadığından dert yanar. Kendisiyle başlayan sebze-meyve muhabbetinin ise neden ve nasıl bir biçimde siyasete döndüğü sorusunu pek kimse sormaz kendine. Dolayısıyla Türk toplumu siyaseti de, siyaseti konuşmayı da sever. Bu eskiden de böyle idi; günümüzde de böyle. Nüfusun daha genç ve dinamik kesimleri için böyledir; görece “ununu elemiş eleğini asmış” kesimleri için de böyledir.

Öte yandan gerek halk katında gerekse de belirli bir eğitim seviyesi almış kimselerden müteşekkil entelektüeller mahfillerde bu siyaset tartışmasının değişmeyen nesnelerinden birisi (CHP)’dir. CHP, muarızları tarafından, yakın zamana kadar hep geçmişteki vesayetçi ve kendinden adeta bir nefret nesnesi olarak söz edilmesine sebep olan icraatları ile gündeme gelirdi.

Taraftarları ise, bu icraatları kerhen onaylasalar da, çoğunlukla CHP’yi tutunacak son dal ya da sığınacak son kale olarak gördükleri için tüm eleştiri ve şerhlerine rağmen desteklemeye devam ettiler. Bu yüzden de CHP, “ağzıyla kuş tutsa” %25’i aşamaz, şeklinde mütalaa edilen bir parti oldu yıllardır. Aldığı oy bandında %20-%25 skalasına sıkışmış olması, Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde %30’u aşabilen Muharrem İnce’nin bir anda kendini hem CHP’yi hem de Türkiye’yi kurtaracak bir siyasetçi vehmine kaptırması, esasında bu mütalaanın çok da yersiz olmadığını göstermektedir. Ayrıca sürekli parti içi tartışmalar, çıkışlar ve krizlerle çalkalanması da CHP’nin ana muhalefet partisinin ötesinde bir gündem işgal etmesinin temel sebeplerinden biridir.

Kemal Kılıçdaroğlu ve 2010’lar

Mevcut genel başkan Kemal Kılıçdaroğlu 2010 Anayasa Referandumunun hemen öncesinde genel başkanlığa geldi. İlk günden itibaren de CHP’yi hem ideolojik hem de hitap ettiği kitle itibarıyla sınırları dışına taşımaya çalışan bir profil çizdi. Bir taraftan daha muhafazakâr kesimleri kucaklamaya çalışırken bir taraftan da zaman zaman sol ve Kürt siyasal hareketini umutlandıran teşebbüslerde bulundu. CHP’nin içindeki ulusalcı damarı çoğunlukla kızdırsa da HDP’li vekillerin dokunulmazlıklarının kaldırılmasındaki gibi tutumlarıyla da bir anlamda onların da

tamamen kopmasının önünü almaya çalıştı. Siyasal rotası ve tercihleri arasındaki zikzaklar sebebiyle Kemal Kılıçdaroğlu parti başkanlığını adeta diken üstünde yürüttü. Buna bir de seçimlerde üst üste alınan başarısızlıklar ve onca verilen “tavize” rağmen hem İslâmî kesimden hem de Kürt seçmenden beklenen rağbetin görülmemesi kendini sürekli eleştirilerin hedefine oturttu. CHP Kurultayı da bu eleştirilerin izhar edildiği ve yer yer aykırı çıkışların olduğu sıkıntılı süreçlere sahne oldu.

Fakat Adalet Yürüyüşündeki tutumu ve mesajları ile 2017 Anayasa Referandumunda muhalefeti birleştiren merkez pozisyonunu idare etmekteki görelî başarısı Kemal Bey ve CHP’yi bir anda tüm muhalif kesimlerin umudu haline getirdi. Özellikle sol/sosyalist kesimler CHP’yi tarihî misyonunu yerine getirmeye çağırıyor; muhalif bir cephe kurulması için CHP’ye hayati bir rol yüklüyordu. Bu süreç ve beklentinin son halkası 2019 yılındaki yerel seçimlerde birçok büyükşehir belediyesini muhalefetin kazanması oldu. Bu seçimlerle birlikte hem Kemal Bey CHP içindeki konumunu sarsılmaz bir şekilde muhkemleştirdi hem de CHP’yi kimsenin vazgeçemeyeceği, onsuz bir muhalif cephenin örgütlenemeyeceği bir pozisyona getirdi. Dolayısıyla da hem kendinden hem de CHP’den beklentiler aynı ölçüde arttı. Son kurultay sonrasındaki Muharrem

İnce’nin çıkışları CHP’de aynı hamam aynı tas mı oluyor dedirtse de, Kemal Bey bu krizi de fazlaca büyütmeden şimdilik atlatmış görünüyor.

İki Ana Damar

CHP’de yaşanan her genel başkan değişikliği ya da genel başkanlık için yola çıkan isim ve hareketlerin kabaca iki söylemden hareket ettiği görülür. Bunlardan biri CHP’yi özüne, Atatürk CHP’sine döndürmek söylemidir. Bu söylemin temel kurucu bileşenleri Cumhuriyet, Atatürk ve milliyetçiliktir, belki de daha doğru bir deyişle Atatürk milliyetçiliğidir. 1990’lar ve sonrasında bu çizgiye ulusalcılık denmektedir. Geçmişte CHP’den ayrılan Güven Partisi ve Cumhuriyetçi Parti’nin çizgisi böyleydi. 1990 sonrasında da SHP’nin kısa bir süre Kürtleri de kapsayan kolektif siyasetine Deniz Baykal çizgisi de böyle bir itirazla karşı çıkmıştı. Günümüzde Muharrem İnce’nin çıkışı ve gerekçe olarak CHP içinde Atatürk düşmanları var söylemini öne çıkarması aynı kanaldan beslendiğini göstermektedir. İkincisi ise, CHP’yi bu sözünü ettiğim ana damarın dışına çıkarmaya çalışan, bu damarı inkâr etmeyen/edemeyen ve fakat bu damarı da içererek siyasal yelpazeyi genişletmeye çalışan bir çizgidir. Buna örnek olarak da, Bülent Ecevit’in ortanın solu hareketini, CHP adıyla olmasa da aynı siyasal mirası sahiplenene ve aynı kitleye

hitap eden Erdal İnönü'nün SHP'si ile Kemal Kılıçdaroğlu'nun 2010 sonrasındaki girişimlerini zikredebiliriz. Bu üç hareket de birbirlerinden dönemsel ve teorik yönden ayrıışan yönleri olmakla beraber, ana ulusalcı damarı genişletmeye çalışan bir siyaset izlemeye çalışmışlardır. Ecevit bunu daha halkçı, popülist ve sosyal demokrat bir tarzda yaparken Erdal İnönü 1980'lerde ivme kazanan kimlik siyasetini yelpazeyi genişletme sürecine dahil etmek istemiştir. Ancak her iki hareket de, ilk etaptaki kısmî başarılarına karşın zamanla ya farklı kulvarlara kaymış ya da çizgilerinden ricat etmek durumunda kalmışlardır. SHP'nin Hadep milletvekillerinin tutuklanmasındaki onaylayıcı olmakla suçlanan tavrı bunun tipik bir örneğidir.

2010 sonrasında Kemal Kılıçdaroğlu ise Ecevit ve Erdal İnönü'ye göre daha esnek ve fakat ikna edicilikten daha uzak dolayısıyla daha zayıf bir siyasi profil çizdi. Nitekim son bir iki yıla kadarki alınan seçim sonuçları da bunu göstermektedir. Kılıçdaroğlu'nun kıyasladığımız diğer iki isme ve atılımlara nazaran zayıf kalmasının iki temel sebebi tespit edilebilir; bunlardan ilki Kemal Bey'in Ecevit ve Erdal İnönü'ye nazaran siyasi dinamiklere, Türk halkının gerçeklerine ve siyasal konjoktüre daha az aşına olması ve de propaganda noktasında zayıf kalmasıdır. Birincisiyle de

bağlantılı ikinci bir sebep ise, 2010 sonrasında geleneksel çizgiyi aşmaya çalışan CHP liderliğinin yeni bir rota belirleyememesidir. Kimi zaman sosyal demokrat tınılar, kimi zaman Kürt hareketine yönelik söylemler ve kimi zamanda doğrudan İslâmî/ muhafazakâr vurgular seçmende istenilen karşılığı bulamamıştır. Bu yüzden 2010'ların büyük kısmında CHP, izlediği politikalar, gösterdiği adaylar itibarıyla amorf bir yapı teşkil eden ve adeta ne kendi seçmenine yaranabilen ne de yeni seçmen kitlelerine yelken açabilen bir parti hüviyetinde olmuştur. Adalet Yürüyüşü, 2017 referandumundaki performansı ve özellikle 2019 yerel seçimlerinde alınan başarılarla 2020'ye daha farklı kodlarla girme iddiasındaki bir CHP ile karşı karşıyayız. Bu CHP'nin kodlarını ise bariz bir biçimde Temmuz ayında yapılan Kurultay sürecinde görmek mümkündür.

Temmuz Ayında yapılan 37. Olağan Kurultay'ı Kemal Kılıçdaroğlu döneminde yapılan diğer kurultaylardan ayıran en önemli hadiselerden birisi, Kemal Bey'in en rahat ve güçlü girdiği kurultay olmasıdır. Bu kurultayı diğerlerinden ayıran bir diğer önemli veçhe ise, CHP'nin kendi başına olmasa da ittifaklarla iktidaryürümeye hazırlanmasıdır. Bu bir yandan CHP'nin kendi içsel süreci olduğu gibi diğer taraftan da adeta ona tevdi edilen bir misyon halini almıştır. Zira

CHP muhalefeti birleştirebilecek bir ittifak projeksiyonunda bütün muhalif bileşenlerle ittifak yapabilecek yegâne partidir. Ayrıca büyükşehirleri kazanmış olmanın verdiği motivasyon ve bu süreçte kendini merkezde konumlandırarak bu başarıyı büyük oranda kendi üzerinden anlatması bu süreci perçinlemektedir. CHP'nin 2010'lardan itibaren sürekli ve gayet esnek bir şekilde bir arayış içerisinde olduğunu belirtmiştim. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle icbar edilen ittifak siyaseti ise bir anlamda CHP'nin çabalarına kılıf uydurmuştur. Hatta ittifak dahilinde bile CHP'nin çıkardığı adaylar itibarıyla ittifak sınırlarını zorlayan, Tanıl Bora'nın ifadesiyle, oportünist bir çizgiye kaydığı bile söylenebilir. Ankara'da bir "ülküçüyü" aday gösteren CHP, İstanbul'da siyasal geçmişi ve söylemleri itibarıyla pekala sağ bir partiden de aday gösterilebilecek bir ismi aday göstermiştir. Şayet bu isimler başarısız olsa idi, Kemal Kılıçdaroğlu'nun siyasi kariyeri büyük ihtimalle biterdi. Ancak galibiyet kötü oyunu örter; ortada kazanılan büyükşehirler olduğuna göre iş buna kılıf uydurmaya kaldı.

İttifaklar da tam olarak bu işe yaradı. CHP büyükşehirleri kazanmasına rağmen birçok aday aslında tipik CHP'li değildi. Hatta 2010'ların zikzaklı CHP'sinin bile zorlukla sindirebildiği profildeki adaylarla büyük iller kazanıldı desek abartı olmaz sanırım.

Fakat ne şekilde olursa olsun ittifak sisteminde CHP muhalif cephenin gözdesi haline gelmiştir. Kılıçdaroğlu da bu sistem için en ideal genel başkan olarak tebarüz etmektedir zira birçok farklı isimle, birbirine zıt siyasi anlayışlarla ortak bir noktada buluşabilmesi ve bunu da hem partisine hem de seçmenine kerhen de olsa onaylatabilmesi yine de kendi adına bir başarıdır. Bu süreçte Kemal Bey'in en büyük zaafı siyasi rotasızlık idi; kâğıt üstünde de olsa CHP kendisine programatik bir çerçeve çizemedi. Daha çok devşirme adaylarla ya da bir seçimden diğerine değişen stratejilerle işi yürütmeye çalıştı. Ancak CHP'nin sistemsel olarak vazgeçilmez bir şekilde kendini konumlandırmasıyla ideolojik yönden birtakım mesnet arayışları içerisinde olduğu görülmekte. Temmuz ayındaki kurultayda Muharrem İnce tartışmalarının gölgelediği gerçek bence buydu. Daha açık söylemek gerekirse, CHP artık adı konmuş bir şekilde sosyal demokrat bir çizgiye meylediyor gözükmektedir. Bunun da teorik altyapısı etrafıca hazırlanıyor. Kemal Kılıçdaroğlu'nun ve İstanbul İl Başkanı Canan Kaftancıoğlu'nun Cumhuriyet gazetesine kurultaydan önce yazdığı uzun yazılar bu sürecin bir manifestosu şeklinde. Kemal Bey ilgili yazısında açıkça devletçilik öneriyor; ancak bunu sosyal devlet anlayışıyla bütünleştirmek içinde sosyal devletçilik ifadesini kullanıyor. Açıkça sosyal demokrasi tabirini kullanmasa da metnin

partide etkinliği gittikçe artan sosyal demokrasinin mümeyyiz isimlerince şekillendirildiği bariz bir biçimde görülebilir. Yine Kaftancıoğlu'nun da kamusalığa dikkat çekmesi, daha sol, emekten ve refahın bölüşülmesinden mülhem bir çerçeve çizmesi aynı çizginin takip edildiğini gösteriyor.

“Yeniden” Devletçilik ve Sosyal Demokrasi

Sosyal demokrasi, CHP'nin uzun süredir aşına olduğu bir tartışma. Bülent Ecevit'in Ortanın Solu hareketi bunun ilk ve esaslı bir numunesi idi. 2010'ların esnek ve hatta oportünist çizgisini bir çerçeveye dayandırmak ve belki kısmen ve oportünist çizgiden de çıkmak için sosyal demokrasinin CHP içinde yeniden canlandırılmaya başlandığı görülebilir. Bunun parti içinden ve parti dışından olmak üzere iki sebebinden bahsedilebilir. Parti içinden sebebi olarak, partinin yönetim kadrolarında güçlenen isimlerin Türkiye'deki sosyal demokrasi düşüncesi ve hareketinden gelen isimler olmasını tespit edebiliriz. Söz gelimi son kurultaydan sonra genel başkan yardımcısı olan Oğuz Kaan Salıcı, öğrencilik yıllarından itibaren sosyal demokrat örgüt ve hareketler içerisinde bulunmuş biri. Partinin sitesindeki bilgilere göre, “Üniversite yıllarında Sosyal Demokrat Üniversiteler Platformu'nun” kurucularından olan Salıcı aynı zamanda Sosyal Demokrasi Vakfı kurucusudur.

Bir diğer genel başkan yardımcısı Fethi Açıkel Sosyal Demokrasi düşüncesinin Batı literatüründeki önemli metinlerini Türkçe'ye kazandıran Phoenix Yayınevinin Sosyal Demokrasi Kitaplığı serisinin Sencer Ayata ile editörlerinden birisiydi. Sencer Ayata da mevcut durumda Fethi Açıkel'in yürüttüğü CHP'nin Bilim, Kültür ve Yönetim Platformu başkanı idi. Yine doktorasını Ortanın Solu hareketi üzerine yapan Yunus Emre ve Yüksel Taşkın gibi isimler de partideki programatik çerçevenin şekillenmesinde etkili olabilecek isimler olarak öne çıkmaktadır. Hatta bu duruma karine teşkil edebilecek bir noktaya dikkat çekilebilir; Kemal Tahir'in tespitlerine ve tezlerine Türkiye'de ilk dikkat çeken isimlerden birisi Bülent Ecevit'tir ve Ecevit'in Devlet Ana romanı üzerine müstakil bir metni vardır. İlginç bir tesadüf olsa gerek, Kemal Kılıçdaroğlu'nun Cumhuriyet gazetesine yazdığı yazıda şöyle bir ifade vardı; “Tarih bilinci yüksek bir yazar olan Kemal Tahir'in; romanının isminden mülhem, vatandaşlarına bir ana şefkatiyle yaklaşan, ayırım yapmayan ve karşılıksız seven, onları işsiz ve açsız bırakmamanın mücadelesini veren, yemeyen yediren bir devlet anlayışını yeniden yaratmalıyız”. Kemal Tahir'e atıfla kurgulanan bir devletçilik CHP'nin hatta Solun pek çok kesiminin çok da itibar etmediği bir devletçiliktir. Ancak Türkiye şartlarını gözeterek ve ilgili akademisyenlerin katkılarıyla

bu şekilde bir ideolojik dayanak oluşturma çabaları olduğu görülmektedir.

CHP'ye teorik ve örgütsel anlamda “organik” destek veren ilgili akademisyenlerden Yüksel Taşkın üzerine bir parantez açmak isterim. Yüksel Taşkın'ın doktora tezi 1960 sonrası milliyetçi-muhafazakâr entelijansiya üzerinedir. Kitap olarak da İletişim Yayınlarından yayımlanmıştır. Taşkın tezinde, milliyetçi-muhafazakâr aydınların Cumhuriyet'in ilk yıllarındaki Kemalist aydınlara özendiğini, 1960 sonrasının konjonktüründe ilk dönem Kemalist aydınların devletle bütünleşik bir biçimde devlete ettikleri hizmete talip olduklarını iddia eder. Ona göre bu dönemde milliyetçi-muhafazakâr aydınlar devletin esas organik aydınlarının kendileri olduğunu ispat etme derdindedir. Ancak Kemalist aydınlarla milliyetçi-muhafazakâr aydınlar arasında şöyle bir fark vardır; Kemalist aydınlar Zygmunt Bauman'ın ifadesiyle yasa koyucu iken milliyetçi-muhafazakâr aydınlar büyük oranda yorumcu olarak kalmışlardır. 12 Eylül darbesinden sonra ise ancak umdukları devlete hizmet rolüne nail olabilmışlardır. Bu tezi yazdığında, kuvvetle muhtemel, Taşkın, dönemin anti-Kemalist atmosferinin de etkisiyle, Kemalizm'e ve tabii ki CHP'ye mesafeli sola yakın bir çizgide idi. Kemalist aydınlara benzemeyi milliyetçi-muhafazakâr aydınlar için bir itham meselesi

olarak görebilecek bir bakış açısına sahipti. Aradan geçen 20 küsur yıl sonra bizzat kendisi Kemalizm'in en büyük temsilcisi iddiasındaki CHP'de genel başkan yardımcılığını üstlenecek kadar “organik”leşti. Milliyetçi-muhafazakâr aydınların konumunu tartışmak bir tarafa, kişi kınadığıyla imtihan olur misali Yüksel Taşkın'ın yıllar sonra doktora tezinde kıyasıya eleştirdiği aydın portresine düşmüş olması da kendisi ve yazdıklarını bilenler için bir ironi hatta trajedi olarak tarihe geçecektir.

CHP'nin kurgulamaya çalıştığı “yeni devletçilik” modelinin Covid-19 salgını sonrasında tahayyül edilen bir dünya okumasıyla da ilgisi var gibi görünmektedir. Hatırlamak gerekirse, genel kabul edilen görüş Covid-19 salgını sonrasında dünyanın daha milliyetçi siyasal retoriğe bürüneceğidir. Bu milliyetçilikten kasıt, devletin daha çok öne çıkacağı, 1980'lerdeki devleti gerileyen neo-liberal ekonomi politikalarından ricat edileceği ve devletin bir aktör olarak hem daha kapsayıcı hem de müdahaleci olacağı öngörülmektedir. CHP'nin Türkiye için önerdiği yeni devletçiliğin bir anlamda dünyadaki dinamiklerle uyumlu olmak gibi bir iddiası da olabilir.

Genel olarak CHP'nin oluşturmaya çalıştığı söylemin iki handikabından bahsedilebilir. Bunlardan ilki, Türkiye gibi

devletin her daim güçlü olduğu bir ekonomi-politiğe sahip bir ülkede devletçiliği yeniden gündeme getirmek aslında pek de yeni bir şey demek değildir. Zira devlet Türkiye’de bir aktör olarak her daim güçlüdür. Pandemi sürecinde kamu bankalarından “uygun” kredi vererek piyasayı ayakta tutan devlet olmuştur. Yine Türkiye’de devlet ağır sanayi, maden aramaları gibi iş kollarında geniş girişimlere sahiptir. Bunun yanında vatandaş kadar şirketlerin ve bankaların da en büyük teminatı devlettir. Kredi Garanti Fonu gibi yapılanmalar bu sistemin önemli göstergelerindendir. Burada kast edilen, refah politikalarına ağırlık verilen bir devletçilik anlayışı ise, bunun da büyük oranda ‘60’lar perspektifinden değerlendirildiği görülmektedir. Günümüzün bilgi ve teknoloji çağında, sosyal medyanın ve malumatın bu kadar yoğunlaştığı bir vasatta nasıl bir yeniden dağıtım ve refah politikaları uygulanabileceği daha çok genel ifadeler şeklinde ve tarihi tecrübelerle referans vererek gündeme gelmektedir.

Sonuç Yerine: İttifak Hayaleti

Öte yandan yeni devletçiliği halka anlatma, oportünist çizgiyi nerdeyse aynı kadrolarla programatik bir çerçeveye sokma ve bu programa da halkı ikna etme ise ayrı bir meseledir. Yine ittifak bileşenlerini bir arada tutmak için bu programın nasıl işleyeceği, birtakım kısa vadeli ve esnek

stratejilerin bu çizgiye galebe mi çalacağı ise tartışmalıdır. İdeolojik bir program arayışı uzun süredir CHP’de görülebilen bir durum değildi; bu anlamda eleştirilmesi gereken yönleri olmakla beraber, müspet bir gelişme olarak kaydedilebilir. Fakat ittifaklar dâhilinde CHP’yi asıl zorlayacak hadise ittifak bileşenlerini bir arada tutmak noktasında ortaya çıkacaktır. Henüz HDP’yi açık bir ortak olarak görememek, bu açıkça deklare edildiği zaman da İYİ Parti’yi teskin etmek iki ucu keskin bir bıçak olarak CHP’nin önünde durmaktadır. Unutulmaması

gereken, 2019 yerel seçimlerindeki başarı büyük oranda bu iki ucu keskin bıçağın zafere giden yolda keskinliklerini gizlemesi suretiyle mümkün olabilmişti. Yeni devletçilik şeklinde bir ideal ortaya atılır ve bunun etrafında bir bütünleşme sağlanması istenirse aynı netice doğmayabilir. Yine bunun yanında, hukuk devleti, adil yargılanma, katılımcı demokrasi gibi torba kavramlar da son kertede birleştirici olamayacaktır. CHP’nin ve daha genel anlamda muhalefet cephesinin program arayışlarında ittifak modelini akılda tutmalarında kendileri için fayda olabilir. Aksi takdirde, sosyal demokrasi ve yeni devletçilik eksenindeki yeni yönelim arayışlarında, kendilerine çok şey kazandıran ittifak modeli bir hayalete dönüşebilir.

Umran Dergisi, Eylül 2020.

islâm dünyası

Ahmet Varol

2020'DE İSLAM DÜNYASI

Ahmet Varol

Filistin

Arap Dünyasında İşgal Rejimiyle İlişkileri Normalleştirme Atağı

Arap dünyasındaki dikta rejimleri İsrail'le uzun süreden beri perde arkasından ilişkiler yürütüyorlardı. Bu ilişkilerini bazı alanlarda açığa çıkardıkları da oluyordu. Ancak İsrail'i resmen tanıyarak onunla doğrudan diplomatik ilişki içine girmeyi kabul eden sadece 1978'de Camp David Anlaşması'nı imzalayan Mısır ve 1994'te Vadi Araba Anlaşması'nı imzalayan Ürdün olmuştu. Ama tabii işgal rejimini "meşrulaştırma" sürecinin bir parçası olarak FKÖ'nün 1993'te bu rejimle imzalamış olduğu Oslo İlkeler Anlaşması'nın ve onun uygulamaya taşınmasıyla ilgili diğer anlaşmaların da işgalciyle ilişkileri normalleştirmek isteyen yönetimlere önemli dayanaklar verdiği gerçeğini de gözardı edemeyiz.

21 Mayıs 2017'de Suudi Arabistan'ın başkenti Riyad'da düzenlenen ve "Amerika ve İslâm Ülkeleri Zirvesi" adı verilen uluslararası toplantıda ABD Başkanı Trump'ın Arap dünyasındaki işbirlikçi rejimlere İsrail'le ilişkilerini artık perdenin önüne taşımaları talimatı vermesi üzerine bu rejimler de işgalciyle açıktan ilişki içine girmek için zemini hazırlamak amacıyla yoğun bir faaliyet içine girmişlerdi. Buna "normalleşme süreci" denildi. Kastedilen siyonist işgal rejimiyle ilişkilerin normalleştirilmesidir. Bu ise Filistin toprakları üzerindeki gayri meşru işgalin meşru kabul edilmesi ve resmen tanınması anlamına gelmektedir. Bu da tabii ki Filistin davasına ve halkına vurulan bir darbedir. Ancak Arap dünyasındaki ihanet rejimleri açısından yularlarını teslim etmiş oldukları ABD'nin talimatlarını yerine getirmek Filistin davasına ve halkına samimiyet göstermekten, bu halkın meşru haklarını geri almak için sürdürdüğü mücadeleye destek vermekten her zaman daha önceliklidir.

Söz konusu zirveden sonra Trump'ın emrinin yerine getirilmesi için önemli adımlar atıldı. Ancak ABD Başkanı en çok sevindiren, İslam dünyasındaki muhtelif fitne politikalarının idare merkezi rolü oynayan Birleşik Arap Emirlikleri'nin (BAE) İsrail işgal devletini resmen tanımayı ve onunla

diplomatik ilişkileri başlatmayı kabul ettiğini açıklaması oldu. Bu konudaki mutluluğunu 13 Ağustos 2020'de yayınladığı twitter mesajında dile getirdi ve BAE'nin arkasından başka Arap ülkelerinin geleceğini belirtti.

BAE ile İsrail arasında resmen ilişkilerin başlatılmasına dair anlaşmanın imzalanması için hazırlıklar yürütülürken ikinci bir Arap ülkesi daha ihanet anlaşmasını kabul ettiğini açıkladı. O da Suudi Arabistan'ın arka bahçesi durumundaki Bahreyn'di. Trump 11 Eylül 2020'de de Bahreyn'in İsrail'le diplomatik ilişkileri başlatma anlaşması imzalamayı kabul ettiğini duyurdu. Bunun üzerine normalde BAE ile İsrail arasında 22 Eylül tarihinde imzalanacağı açıklanan anlaşma da öne alındı ve 15 Eylül'de işgal yönetimi başbakanı Netanyahu, ABD'de Beyaz Saray'da Trump'ın iştirak ettiği bir törenle hem BAE hem de Bahreyn'le karşılıklı diplomatik ilişkilerin başlatılması konusunda anlaşma imzaladı.

Filistin'deki tüm direniş hareketleri bu anlaşmalara tepki gösterdi ve bunun Filistin'in arkadan hançerlenmesi anlamına geldiğini vurguladılar.

Fakat ABD ve İsrail kaynakları BAE ile Bahreyn'i başka Arap ülkelerinin izleyeceğini dile getirdi. Bazı Arap ülkelerinin BAE'nin kararını destekleyici tavırlar sergilemeleri de bu yönde işaretler veriyordu.

Darbe öncesinde işgal rejimiyle normal ilişkilere girmeyi sürekli reddeden ve Filistin'deki direnişe destek veren Sudan'ın darbe sonrasında, Özgürlük ve Değişim Bildirgesi Güçleri ile cunta yönetimi arasında sağlanan anlaşmayla oluşturulan yarı cuntanın Devlet Konseyi'nin Başkanı Abdülfettah Burhan, 3 Şubat 2020'de İsrail Başbakanı Netanyahu ile Uganda'nın Entebbe şehrinde bir araya geldi. Burhan'ın Netanyahu'yla görüşmesini isteyenler onun cuntanın liderliğine geçirilmesine katkıda bulunan işbirlikçi rejimlerdi. Bu rejimler işgal rejimiyle ilişkileri normalleştirmek için zeminin oluşturulmasını sağlamak istiyorlardı. Burhan da onların önlerini açmak için böyle bir görüşme gerçekleştirdi. Ancak onun yaptığı görüşme Sudan'da değişik siyasi kesimlerin tepkilerine ve eleştirilerine maruz kaldı.

Son darbe öncesinde siyonist işgalcilerle ilişkileri normalleştirmeye karşı sürekli kararlı bir tutum sergileyen ve onunla hiçbir şekilde ilişki içine girmeyen, hava sahasını da işgal rejiminin uçaklarına açmayan Sudan'da, Suudi Arabistan ve BAE güdümlü kadronun iş başına gelmesiyle birlikte anlayış değişti.

Sudan'ın bu tutumunda tabii ki yönetime gelen yeni kadroya yaptığı maddi yardımlarla onları satın almayı ve siyasi yönden de kendine bağlamayı başaran Suudi Arabistan ve BAE'nin yönlendirmelerinin birinci derecede rol oynadığı biliniyor.

Gerek bu ülkelerin teşvikleri ve gerekse Trump'ın Sudan'ı teröre destek

veren ülkeler listesinden çıkarma vaadi bu ülkedeki yarı cunta yönetimin de İsrail'le ilişkileri normalleştirmeyi kabul etmesini sağladı.

Türkiye'de Fas olarak bilinen ancak resmi adı Mağrib Krallığı olan ülke de Sudan'ın arkasından, Trump'ın telkin ve yönlendirmelerine kendini kaptırarak işgal rejimiyle ilişkileri normalleştirmeyi kabul eden Arap ülkeleri kervanına katıldı. Bunda da Trump'ın Fas'ın uzun süreden beri başını ağrıtan Batı Sahra bölgesi üzerindeki hakimiyetini resmen tanıma vaadinin etkisi oldu. Ülkede İslami çizgideki Adalet ve Kalkınma Partisi'nin iktidarda ve bu partinin genel sekreteri Dr. Saduddin Osmani'nin başbakanlık makamında olması kralın işgal rejimiyle ilişkileri normalleştirmede Trump'ın talimatlarına uymasını engelleyemedi. Bu da söz konusu partinin ülkede hükümeti kurmasına rağmen siyasi iktidarı ele geçirememiş olduğunu gösteren bir gelişme oldu.

Suud yönetimi İsrail'le Filistin arasında bir anlaşma sağlanıncaya kadar İsrail'le diplomatik ilişkileri başlatmayacağını açıkladı. Ancak 22 Kasım 2020'de Netanyahu, yanına Mossad başkanı Yossi Cohen'i de alarak, Suudi Arabistan'ın inşasını sürdürdüğü meşhur teknolojik şehri Neom'da veliaht prens Muhammed bin Selman'la bir araya geldi.

Suud medyası bu görüşmeyi gizlemeye çalıştıysa da siyonist medya gün yüzüne çıkarmayı ihmal etmedi. Çünkü siyonist işgalciler açısından artık Arap liderlerin kendileriyle ilişkileri normalleştirme politikasını benimsediklerini dünyaya lanse etmek önem taşıyor.

Aslında Suudi Arabistan'ın Arap dünyasındaki dikta rejimlerini işgalciyle ilişkileri normalleştirmeye teşvik ederken kendisinin şimdilik perde arkasından iş çevirmeyi tercih ettiği biliniyor. Kendisinin normalleşme aşamasına geçmek için Filistin'le işgal rejimi arasında anlaşma yapılmasını bekleyeceğini söylemesi de sadece bir taktiktir. Arka planda kendisinin önünün açılması için diğer devletleri ilişkileri normalleştirmeye teşvik ettiği hatta zorladığı bilinen bir gerçektir.

Suudi Arabistan'ın arka bahçesi Bahreyn, Batı Yaka bölgesinde Filistinlilerden gasp edilen toprakların üzerine inşa edilmiş yahudi yerleşim merkezlerinde üretilen ürünleri "İsrail malı" olarak satın alacağını açıklayarak, ihanetler zincirine yeni bir halka daha ekledi.

Avrupa Birliği (AB) söz konusu yahudi yerleşim merkezlerinin gayri meşru olduğuna hükmettiği için buralarda üretilen ürünleri satın almama kararı vermişti. Ama Bahreyn, AB'nin sergilediği bu tavrı bile sergilemeyip işgalcileri her yönden destekleyen ABD ve onun başındaki Trump'ın politikasını örnek edinerek söz konusu yerleşim merkezlerinde üretilen ürünleri de satın alabileceğini ve bunları "İsrail malı" sayacağını duyuracak kadar ileri gitti.

Yüzyılın Anlaşması Planının Açıklanması

ABD'de başkanlık koltuğuna oturmasından itibaren İsrail lehine politikalar izleyen ve onun bileğini güçlendirmek amacıyla önemli adımlar atan Trump, başkanlığa geçmesinden bir süre sonra "Yüzyılın Anlaşması Planı" adını verdiği bir plandan söz etmeye başlamıştı. İçeriğinin belirlenmesi için oluşturulan ekibin başına da yahudi damadı Jared Kushner'i geçirdi.

Resmiyette Ortadoğu Barış Planı olarak adlandırılan bu plan 28 Ocak 2020 tarihinde İsrail Başbakanı Benyamin Netanyahu'nun da katıldığı bir basın toplantısıyla dünya kamuoyuna açıklandı.

Planın içeriği, gerçekte bir uzlaşma planı olarak değil işgal rejiminin şartlarını ve taleplerini Filistin tarafına dayatma amacıyla hazırlandığını ortaya koyuyordu. En başta Kudüs'ün "bölünmez" bir şekilde İsrail'in başkenti olmasını şart koşuyordu. Filistinlilerin İsrail işgal devletinin bütün taleplerini ve isteklerini yerine getirmeleri şartıyla kurabilecekleri sembolik devletin ise Kudüs'ün kenar mahallelerinden birini başkent edinmesine imkan tanıyordu. Batı Yaka'da Filistinlilerin topraklarının gasp edilmesi suretiyle inşa edilen yahudi yerleşim merkezlerinin meşrulaştırılmasını ve bu bölgenin topraklarının da önemli bir kısmının İsrail'e ilhak edilmesini istiyordu. Siyonist işgal sebebiyle yurtlarından çıkarılmış olan Filistinlilerin yurda dönüş imkanlarını ise tamamen ortadan kaldırmak istiyordu.

Filistin'deki direniş gruplarının tamamı Trump'ın planını reddetti ve bu konuda Filistin'de bir görüş birliği oluştu.

İşgal Yönetiminin Batı Yaka'ya Yönelik İlhak Planı

Filistin'in Türkiye'deki medya organlarında genellikle Batı Şeria ismiyle anılan Batı Yaka bölgesi İsrail tarafından 1967 Haziran Savaşı'nda işgal edilmiştir. Dolayısıyla uluslararası alanda ve BM kararlarında İsrail'in bu bölgedeki askeri ve siyasi varlığı işgal olarak tanımlanmaktadır. Ancak işgal rejimine karşı caydırıcı bir politika izlenmemesi sebebiyle o, bu bölgede Filistinlilerin arazilerini zorla gasp ederek yeni yahudi yerleşim merkezleri inşa etmektedir. 2020 yılında bu yahudi yerleşim merkezlerinin bulunduğu bölgeleri, Batı Yaka'nın en verimli arazilerinin bulunduğu ve Ürdün Vadisi (Gavru'l-Urdun) olarak adlandırılan bölgeyi, Ölü Deniz'in kuzeyinde yer alan bölgeleri kapsayan önemli bir kısmı üzerinde resmen İsrail egemenliğini ilan etmek suretiyle buraları İsrail topraklarına ilhak planını hayata geçirmek için yoğun çalışmalar yürüttü. Tabii onun bu cüreti göstermesinde Trump'ın izlediği politikanın önemli bir rolü vardı. ABD yönetimi Batı Yaka bölgesinde nihai karar İsrail'in vereceği iddiasında bulunarak işgal rejimine cesaret verdi. ABD'nin İsrail Büyükelçisi David Friedman da İsrail hükümetinin kuruluşunun ilan edilmesinden kısa bir süre önce yaptığı açıklamada, İsrail'in Batı Yaka'yla ilgili ilhak kararını birkaç hafta içinde verebileceğini kendilerinin de kararı hemen tanımaya hazır olduklarını söyledi.

İsrail Başbakanı Netanyahu 17 Mayıs 2020'de hükümetin anayasal yemin programının başlangıcında İsrail parlamentosu Knesset'te yaptığı konuşmada artık Batı Yaka üzerinde İsrail egemenliğini ilan etmenin zamanının geldiğini ileri sürdü. Kurulan yeni hükümetin de Temmuz başından itibaren bu konuyu gündemine alacağı ve ilhak kararının verileceği haberlerde dile getirildi.

Mahmud Abbas yönetimi ilhak kararı verilmesi durumunda kendilerinin İsrail'le imzalamış oldukları anlaşmaların tümünden çekileceklerini söyledi. Ancak ne yazık ki Abbas'ın bu tür tehditleri işgal rejiminin gözünü korkutmuyor. Çünkü onun açısından zaten bu anlaşmaların da fazla bir önemi yok ve onun için önemli olan Filistin toprakları üzerinde fiili tahakküm. Dolayısıyla işgal rejimini zorlayacak olan şey ancak Filistin'deki bütün direniş gruplarının aralarında tam bir birlik ve ittifak sağlayarak fiili mücadeleyi daha etkin hale getirmeleridir.

Filistin'de direniş hareketlerinin ilhak planına karşı ortak mücadele vereceğini ortaya koymaları üzerine İsrail, Temmuz 2020'de uygulamaya geçirmeyi hedeflediği planını geçici olarak rafa kaldırdı ve bu konuda karar verme işini ertelediğini açıkladı. Tabii Arap dünyasındaki işbirlikçi dikta rejimlerinin işgal rejimine açıktan destek vermeleri ve sürekli onunla ilişkileri normalleştirmeden yana politikalar izlemeleri üzerine işgalciler söz konusu ilhak planını uygulamaya geçirme konusunda da bayağı cesaretlenmişlerdi. Ancak direnişin ve Filistin halkının kararlı tavrı karşısında bu işi en azından bir süre ertelemek zorunda kaldılar.

Fakat ilginçtir ki işgal rejimiyle ilişkileri normalleştiren ülkeler bundan kendi hesaplarına pay çıkarma yolunda giderek, İsrail'in ilhak planını kendi hatırlarına askıya aldığını ileri sürdüler.

İsrail, Batı Yaka bölgesinin tarımsal yönden en verimli arazisini içeren Ürdün Vadisi mıntıkasının da içinde bulunduğu %30'luk kısmını ilk etapta, sonraki aşamalarda ise Oslo Anlaşması'nda "C" kategorisine dahil edilen ve bölgenin %60'ını oluşturan alanların tamamını ilhak etmeyi planlıyor.

İşgal Rejiminin Birlik Hükümeti

İsrail 2 Mart 2020 tarihinde yine bir erken genel seçim gerçekleştirdi. Bu, bir yıl içinde gerçekleştirilen üçüncü erken genel seçimdi. Önceki seçimlerden sonra bir hükümet çıkarılamaması sebebiyle bu şekilde seçimler tekrar edilmişti. Son seçimlerde Netanyahu'nun oylarını ve parlamentodaki milletvekili sayısını artırdığı görüldü. Ancak aldığı milletvekili sayısı tek başına hükümet kurması için yeterli olmadığı gibi kendisiyle beraber koalisyona girebilecek sağ blok partilerinin aldığı toplam milletvekili sayısı da buna yeterli olmuyordu. Kilit parti olarak görülen İsrail Evimiz Partisi'nin lideri Avigdor Liberman'ın Netanyahu'yla değil Mavi Beyaz İttifakı'nın lideri Benny Gantz'la ittifaka girmeyi tercih edebileceğini ortaya koyması üzerine işgal

rejimi cumhurbaşkanı Reuven Rivlin, hükümeti kurma görevini Gantz'a verdi. Parlamentoda 32 sandalye elde eden Mavi Beyaz İttifakı'nın lideri Gantz, 7 sandalyeye sahip sol partiler grubunun, Arap milletvekillerinin oluşturduğu ve parlamentoda 15 sandalye elde eden Ortak Liste'nin ve 7 sandalye elde etmiş olan Liberman'ın desteğiyle bir hükümet kurabileceğini söyledi. Ortak Liste, hükümete girmeyerek şartlarının kabul edilmesi durumunda dışarıdan destek verebileceğini söyledi. Fakat Gantz yürüttüğü görüşmelerden bir sonuç elde edemedi.

Bu durumda dördüncü erken genel seçime gidilmesi söz konusu olabilecekti. Ancak bu kez rakip siyonist liderler kendi aralarında anlaşarak "birlik hükümeti" adını verdikleri bir koalisyon hükümeti kurmayı kararlaştırdılar. Bu hükümette dönüşümlü başbakanlık formülü bir çözüm olarak görüldü. Bu formüle göre 36 aylık bir süre için birinci 18 ay Netanyahu'nun ikinci 18 ay da Gantz'ın başbakanlık yapması kararlaştırıldı. Koalisyonun ikinci aşamasında Netanyahu'nun ittifakı bırakmasına fırsat vermemek için gerekli düzenlemeleri yapan bir yasayı meclisten yani Knesset'ten çıkardılar.

Birlik hükümeti 17 Mayıs Pazar günü Knesset'e takdim edilerek güvenoyu aldı ve anayasal yeminini yaparak göreve başladı.

Fakat Netanyahu'nun iki yıllık bütçe planına destek vermemesi üzerine Gantz parlamentonun feshi için teklif verdi ve 2 Aralık 2020'de yapılan ilk oylamada bu teklif kabul edildi. 22 Aralık gece yarısından itibaren de parlamento feshedildi ve 23 Mart 2021'de yeniden seçim yapılması kararlaştırıldı.

Filistin'de İç İhtilafın Çözülmesi İçin Girişimler

Arap dünyasındaki rejimlerin kirli anlaşmaları yüzünden ciddi sıkıntılar yaşayan Filistin davasının bileğini güçlendirmek amacıyla direniş grupları arasındaki problemleri ve ihtilafları çözmek ve direniş cephesinde tek saf oluşturmak için çalışmalar 2020'de biraz daha hız kazandı.

Filistin içinde bir ittifak ve güç birliği oluşturulması amacıyla 3 Eylül 2020'de Lübnan'ın başkenti Beyrut'ta ve işgal altındaki Batı Yaka'da yer alan ve Mahmud Abbas yönetiminin merkezi durumundaki Ramallah şehrinde, FKÖ bünyesindeki 12 grupta, Hamas ve İslami Cihad Hareketi'nin genel sekreterlerinin veya siyasi liderlerinin katıldığı eş zamanlı bir toplantı düzenlendi.

Bu toplantıda Filistin'deki direniş faaliyetleri arasında koordinasyon sağlanması, güç birliği, Filistinli oluşumların tek çatı altında direnişlerinin sağlanması, bütün grupların temsil edildiği bir ortak uzlaşi hükümeti kurulması ve bölünmenin sona erdirilmesi için etkili bir mekanizma oluşturulması konusunda önemli kararlar alındı.

Bu toplantının üzerinden fazla zaman geçmeden 23-25 Eylül tarihlerinde, İstanbul'daki Filistin Konsolosluğu'nda Hamas ve Fetih heyetleri arasında üç gün süren görüşmeler yapıldı.

İstanbul'daki toplantıda daha çok pratiğe dönük konuların ayrıntıları üzerinde duruldu. Bunlardan biri de bir ortak vizyon geliştirilmesi konusuydu.

Ama İsrail'in ilhak planından dolayı onunla anlaşmaları askıya aldığını açıklayan Mahmud Abbas, ABD'de Joe Biden'ın seçimleri kazanmasından dolayı heyecanlanarak işgal rejimiyle eski duruma geri dönmeye karar verdi. Bu arada işgal rejimiyle ilişkilerini başlatmalarından dolayı protesto ettiği Birleşik Arap Emirlikleri ve Bahreyn ile diplomatik ilişkilerini de normalleştirme kararı aldığını duyurdu.

Buna rağmen Filistin'deki gruplar birliğin sağlanması ve ortak bir tavır geliştirilmesi konusundaki çalışmalarını sürdürdüler.

Ramazan Abdullah Şallah'ın Vefatı

Filistin'deki İslami Cihad Hareketi'nin kurucularından olan, hareketin ilk genel sekreteri Dr. Fethi Şikaki'nin İsrail'in cinayet şebekesi Mossad tarafından şehit edilmesinden sonra bu hareketin genel sekreterliğine seçilen ve 23 yıl bu görevi yürüten Dr. Ramazan Abdullah Şallah, Lübnan'ın başkenti Beyrut'ta tedavi gördüğü hastanede 6 Haziran 2020 akşamı vefat etti.

Dr. Ramazan Şallah, Filistin'in Gazze Şeridi'nin Gazze şehrine bağlı Sucaıyye Mahallesi'nde 1958'de dünyaya gelmişti. İlk, orta ve lise öğrenimini kendi memleketinde tamamladıktan sonra Mısır'ın Zakazik Üniversitesi'nde iktisat alanında tahsil gördü. 1981 yılında buradan mezun olduktan sonra Gazze'ye dönerek Gazze İslam Üniversitesi'nde öğretim görevlisi olarak çalışmaya başladı.

Burada görevini yürütürken bir yandan da halka yönelik davet çalışmaları yapıyordu. İşgal rejimi bu çalışmalarından rahatsız olduğu için onu ev hapsine mahkum etti. Bunun üzerine Şallah lisans üstü öğrenim için 1986'da İngiltere'ye gitti ve 1990'da Durham Üniversitesi'nden doktora derecesi aldı. Sonra Kuveyt'e gitti ve orada evlendi. Ardından yeniden İngiltere'ye gitti. Sonra da ABD'ye giderek 1993-95 yılları arasında Güney Florida Üniversitesi'nde Ortadoğu Araştırmaları alanında öğretim görevlisi olarak çalıştı.

1995'te Filistin'e dönmek amacıyla Şam'a gitti. Burada protokol işlemlerini takip ederken yeniden Dr. Fethi Şikaki'yle bir araya geldi ve direniş faaliyetlerini geliştirmek amacıyla altı ay süreyle birlikte çalışma yaptı.

Fethi Şikaki'nin bir Libya seyahatinden dönerken Malta'ya uğradığı sırada Mossad'ın elemanları tarafından şehit edilmesi üzerine İslami Cihad Hareketi'nin genel sekreterliğine Dr. Ramazan Şallah seçildi ve bu görevi 2018

yılına kadar sürdürdü. Bu tarihte hastalığından dolayı bu görevi bırakmak zorunda kaldı.

Suriye Çatışmalar ve Anlaşma

Türkiye, Rusya ve İran garantörlüğünde düzenlenen Astana görüşmelerinde ve Türkiye ile Rusya arasında düzenlenen Soçi Zirvesi'nde Suriye'nin İdlib bölgesinin çatışmasızlık bölgesi ilan edilmesine rağmen ne yazık ki gerek Suriye'deki Baas rejimine bağlı güçler ve İran'ın ona destek amacıyla gönderdiği milis güçler, gerekse Rusya'nın gönderdiği destek güçleri bölgedeki saldırılarını durdurmadı.

12 Ocak 2020 tarihinde gece saat 01.00 itibariyle ateşkes ilan edildiğinin açıklanmasına rağmen rejim güçleri ve Rus işgal güçleri çok kısa bir süre içinde ateşkesi ihlal ederek yeniden saldırılar başlattılar.

Bu bölgedeki saldırılar bir milyondan fazla Suriyelinin, yaşadıkları bölgeleri terk ederek Türkiye sınırlarına doğru ilerlemesine ve buralarda kurulan mülteci kamplarında çok zor şartlarda hayatlarını idame ettirmek zorunda kalmalarına neden oldu.

Türkiye, saldırıların durması ve çatışmasızlık bölgesi konusunda kabul edilen muvafakatin uygulanması için muhtelif girişimlerde bulundu. Ancak bu kez Suriye rejim güçleri Türkiye'nin bölgedeki gözlem noktalarını hedef alan saldırılar düzenlediler. Bu saldırılar 3'ü sivil görevli 10'u asker olmak üzere toplam 13 kişinin hayatını kaybetmesine, birçok kişinin de yaralanmasına neden oldu. Baas rejim güçlerinin ve ona destek amacıyla İran'ın gönderdiği milis güçlerin Türkiye'nin gözlem noktalarını hedef alan saldırılarının amacı Türkiye'yi gözlem noktalarını kaldırmaya zorlamak ve böylece İdlib'e Halep'tekine benzer kuşatma uygulaması yaparak bölgenin tamamını kontrol altına almaktı. Bu bölgenin rejim güçlerinin kontrolüne geçmesi ise iki milyona yakın insanın oluşturacağı bir mülteci dalgasının Türkiye sınırlarına dayanması anlamına gelecekti.

Rejim güçlerinin Şubat ayı içinde gözlemci Türk askerlerine yönelik saldırılarda bulunmaları ve 27 Şubat tarihinde de 34 askerin hayatını kaybetmesine neden olan korkunç bir saldırı düzenlemeleri üzerine Türkiye, Bahar Kalkanı adını verdiği bir operasyon gerçekleştirdi. Türkiye'nin operasyonu karşısında rejim güçlerinin sıkışması üzerine onun arkasında duran Rusya yönetimi devreye girerek ateşkes sağlanması için çaba sarf etti. Sonunda Rusya Cumhurbaşkanı Putin ile Türkiye Cumhurbaşkanı Erdoğan arasında Moskova'da bir zirve gerçekleştirildi ve bir anlaşma imzalandı. Anlaşma hakkında muhtelif yorumlar yapıldı ve Türkiye'nin kontrol noktalarıyla ilgili önemli tavizler verdiği iddialarında bulunuldu. Ancak bu anlaşma her şeyden

önce rejim güçlerinin ve onun arkasında duran işgal güçlerinin sivil hedeflere yönelik saldırılarının durdurulması ve bölgede güvenli bir alan oluşturulması açısından oldukça önemli başarılar elde etmiştir. Anlaşma aynı zamanda rejim güçlerinin saldırgan tutumu karşısında bölge halkının yalnız bırakılmayacağı mesajı vermiş ve saldırgan tarafın bu gerçeği görmesini sağlamıştır.

Ekonomik Kriz ve Tepkiler

Suriye'deki Baas diktası, kendisini her yönden besleyen İran'ın ABD ambargosu ve koronavirüs salgınının getirdiği ekonomik gerileme yüzünden kendi başının derdiyle uğraşmak zorunda kalması üzerine ciddi ekonomik kriz yaşamaya başladı. Bu amaçla yeni kaynaklar temin edebilmek için ülkenin ileri gelen zenginlerinden yeni haraçlar toplama yoluna gitti. Bu arada Baas diktatörü Beşşar Esed, kendi dayısının oğlu ve rejimin sağladığı imkanlarla ülkenin en zengini olan Rami Mahluf'tan rejime biraz daha fazla haraç ödemesini isteyince araları açıldı ve Esed, devlete olan vergi borçlarını ödemediği gerekçesiyle dayısının oğlunun mallarına el koydu. Ancak bütün bunlar yine de ekonomik krizin aşılması için yeterli olmadı. Bunun üzerine rejimin kontrolünde olan bölgelerde ve özellikle de daha önce rejime karşı ciddi bir hareketliliklerinin olmadığı bilinen Dürzilerin çoğunlukta olduğu Suveyde'de gösteriler düzenlendi. Olaylar karşısında zorlanan diktatör Esed, ekonomik krizin üzerine gidiyormuş intibai vermek için 2016'dan beri görevde olan başbakanı İmad Hamis'i görevden aldı. Sanki krizin sebebi oymuş ve onun görevden alınmasıyla işler yoluna girecekmış gibi. Oysa asıl sebep siyasi iktidarı korumak amacıyla sürdürülen savaş için ülkenin ulusal kaynaklarının tamamen tüketilmesinin yanı sıra Baas rejiminin ayakta kalması için her şeyini seferber eden İran'ın ekonomik yardımlarının da tamamen kesilmesiydi. O yüzden Suriye lirası dolar ve diğer yabancı paralar karşısında ciddi değer kaybetmiş, bu sebeple insanların satın alma gücü iyice azalmıştı.

Suriye lirasının çok değer kaybetmesinden dolayı muhalefetin kontrolündeki kuzey bölgelerde de halk Suriye lirası yerine TL kullanmaya başladı.

İran

Irak Sahasında ABD-İran Gerginliği

Ashında İran'ın Irak'ta etkili olmasında ve bu ülkeyi adeta bir arka bahçe haline getirme çabalarında başarılı olmasında, 2003 yılında Irak'ın ABD tarafından işgal edilmesi aşamasında ABD ile İran'ın perde arkasındaki işbirliğinin önemli rolü olduğu bilinen bir gerçektir. Ancak Trump döneminde İran'a yeniden ablukanın başlatılmasıyla beraber yaşanan sıkıntı karşısında İran da ABD'nin bölgedeki askeri gücünü zayıflatma amaçlı bazı girişimlerde bulunmak istedi. Bunlar önce denizlerdeki bazı hesaplaşmalarla kendini

gösterdi. 28 Aralık 2019 tarihinde ise Irak'ta İran'ın yönlendirdiği Haşdi Şabi güçleri tarafından ABD'nin yönettiği koalisyon gücü olarak bilinen Doğal Kararlılık Operasyonları Birleşik Görev Gücü'nün (CJTF-OIR) bulunduğu üslere saldırı düzenlendi ve olayda birçok kişi yaralanırken bir Amerikan vatandaşı da hayatını kaybetti.

ABD bu saldırıyı karşılıksız bırakmayarak, 30 Aralık'ta Haşdi Şabi'nin askeri kanadı niteliği taşıyan ve Irak Hizbullahı olarak da isimlendirilen Ketaibu Hizbullah milislerinin El-Enbar vilayetindeki üslerine saldırı düzenleyerek 25 militanın ölmesine, en az 80 militanın da yaralanmasına neden oldu.

Haşdi Şabi buna ABD'nin Bağdat'taki büyükelçiliğini basıp günlerce kuşatma altında tutarak ve büyükelçilik binasının bazı bölümlerini yakarak karşılık verdi. Bunun üzerine ABD 2 Ocak 2020 gecesi, İran'ın Irak ve Suriye'deki milis güçlerini yönlendiren ve pek çok Afganistanlı, Iraklı ve Suriyeli Müslümanın kanını akıtmasıyla tanınan Devrim Muhafızları Ordusu Kudüs Gücü Komutanı Kasım Süleymani ve Haşdi Şabi'nin Başkan Yardımcısı Ebu Mehdi El-Muhendis başta olmak üzere İran'ın dokuz önemli şahsiyetini katleden saldırı düzenledi.

Bu olay yine ABD ile İran'ın savaşın eşiğine geldiği yorumlarına neden oldu. Ancak daha sonra İran, ABD üslerine göstermelik bir füze saldırısı düzenleyerek dosyayı kapatmayı ve ciddi anlamda bir savaşı ateşlememeyi tercih etti. Büyük çapta savaş zaten ABD'nin de işine gelmiyordu ve ABD Başkanı Trump da İran'ın saldırısına askeri saldırıyla karşılık vermemeyi, bunun yerine ekonomik baskıları daha da artırmayı tercih ettiğini açıkladı.

Ancak Irak'ta, İran güdümlü milis güçlerinin ABD hedeflerine yönelik saldırılar düzenlemesi ihtimali devam ediyordu. 11 Mart 2020 Çarşamba günü de Irak'taki silahlı milisler Amerikan askerlerinin ve diğer yabancı güçlerin bulunduğu bir askeri üsse füze saldırısı gerçekleştirdi. Bu saldırıda iki ABD ve bir İngiliz askeri hayatını kaybetti. ABD de saldırının Haşdi Şabi'ye bağlı militanlar tarafından gerçekleştirildiğini söyleyerek ona bağlı milis güçlerine yönelik saldırılar düzenledi. Bu saldırılarda Haşdi Şabi'nin milislerinden birçok kişinin hayatını kaybettiğini iddia etti. Ancak Haşdi Şabi, saldırılarda söylendiği kadar kayıp olmadığını ileri sürdü.

İran

Ukrayna Yolcu Uçağının Düşürülmesi

ABD askeri üslerine füze saldırıları gerçekleştirmesinden sonra ABD'nin karşı saldırı gerçekleştirebileceği endişesiyle alarm durumuna geçen İran, 8 Ocak 2020'de, Tahran İmam Humeyni Havaalanı yakınında Ukrayna Havayolları'na ait bir sivil yolcu uçağını, füze zannıyla düşürdü. İran önce bu konudaki hatasını kabul etmek istemedi ve uçağın motor arızasından dolayı

düştüğü iddiasında bulundu. Ancak uçağın düşürülme anının görüntülerinin ortaya çıkması ve internette de yayınlanması üzerine İran, uçağı kendisinin düşürdüğünü itiraf etmek zorunda kaldı. Bu olay İran'ın savunma sistemlerinin ve bu sistemlerinde çalıştırılan elemanlarının sağtığı tehlikeyi gözler önüne sermesi açısından son derece dikkat çekici bir olaydı. İran'ın sivil yolcu uçağını düşürmesi onun açısından, ABD'nin kendi üslerine yönelik füze saldırılarına karşı saldırı düzenlemesinin neden olabileceğinden daha fazla bir imaj ve itibar kaybına neden oldu.

İran'da Nükleer Teknolojinin Babasına Suikast

27 Kasım 2020'de İran'ın nükleer fizik alanında önemli bilim adamlarından ve Devrim Muhafızları Ordusu subaylarından 59 yaşındaki Prof. Muhsin Fahrizade, Tahran'ın Abserd ilçesine giderken maruz kaldığı bir suikast sonucu hayatını kaybetti.

Cinayetin arkasında İsrail'in dış istihbarat teşkilatı Mossad'ın yer aldığı ifade edildi. İşgal rejimini temsil konumunda olan bazı kişilerin tavır ve açıklamaları da bu tahmini teyit edici nitelikteydi.

İsrail'in görünüşte dış istihbarat örgütü olarak bilinen fakat aynı zamanda bir cinayet şebekesi, mafya çetesi olarak çalışan Mossad pek çok cinayet gerçekleştirdi.

İran cinayete şiddetle tepki göstermesine rağmen cinayetin arkasında durduğu tahmin edilen İsrail'e karşı herhangi bir intikam eylemi gerçekleştirmeye de niyeti olmadığını belli etti. Çünkü İran liderleri ABD ve İsrail'in bu tür cinayetlerle İran'ı provoke etmek ve bir bataklığın içine çekmek istediği düşüncesindeydiler. İlginç olan ise İran'ın Suriye bataklığına sürüklenirken aynı hassasiyeti göstermemesiydi.

Irak

Hükümet Krizi ve Çözümü

Irak 2020 yılına hükümet kriziyle girdi. Cumhurbaşkanı Berhem Salih hükümeti kurmak için önce Muhammed Tevfik Allavi'yi görevlendirdi. Ancak o, güvenoyu almak için Meclis'i toplayamaması üzerine görevi iade etmek zorunda kaldı. Sonra cumhurbaşkanı, Necef Valisi Adnan Ez-Zurfi'yi hükümeti kurmakla görevlendirdi. Ama o da başarılı olamadı ve görevi iade etme yoluna gitti. Bunun üzerine farklı siyasi kesimlerin desteğini aldığı düşünülen İstihbarat Dairesi Başkanı Mustafa El-Kazımı görevlendirildi.

Kazımı, 14 Nisan 2020 Salı akşamı Bağdat'ta, hükümet kurma çalışmalarıyla ve iktidara gelmeleri halinde öncelik verecekleri konularla ilgili bir basın toplantısı düzenledi. Toplantıda kuracağı hükümetin bakanlar kurulu listesini oluşturduğunu ancak liste üzerinde bir muvafakat sağlamak için değişik siyasi

kesimlerin liderleriyle görüşmeler yapacağını çünkü yaptıkları çalışmanın farklı siyasi kesimler arasında bir ulusal diyalog sağlanmasını gerektirdiğini dile getirdi. Dolayısıyla liste üzerinde bir muvafakat sağlanmasından ve farklı kesimlerin desteğinin alınmasından sonra güvenoyu için Meclis'e sunulacağını belirtti.

Kazımı'nın kurduğu hükümetin meclisten güvenoyu almasıyla sorun çözüldü. Ancak hükümetin kurulmasından sonra hemen olaylar başlaması ve insanların birtakım taleplerle meydanlara çıkarak gösteriler yapmaları dikkat çekti. Göstericilerin istekleri arasında, daha önceki gösterilere karşı şiddete başvuran ve birçok kişinin hayatını kaybetmesine neden olan eski başbakan Adil Abdülmehdi'nin yargılanması ve cezalandırılması da vardı.

Azerbaycan

Dağlık Karabağ'ın İşgalden Kurtarılması

Dağlık Karabağ, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği döneminde Azerbaycan'a bağlı bir özerk bölgeydi. Ancak Azerbaycan'ın bağımsız olmasından sonra bölgenin Ermeni kesimi, burada Ermenilerin çoğunlukta olduğunu ileri sürerek Ermenistan'a katılma iddiasıyla isyan çıkardı. Bu isyanda Ermenistan resmi bir tavır ortaya koymamakla birlikte isyancılara destek verdi. Ermeniler sonra bölgede kendilerince bağımsız bir devlet ilan ettiler. Ancak bu devleti Ermenistan da dâhil olmak üzere dünyada hiçbir ülke tanımadı. Fakat siyasi yönden büyük ölçüde Ermenistan'ın kontrolüne girdi. Azerbaycan bunu bir işgal olarak nitelendirdi ve Ermenistan'ın buradan elini çekmesini, buranın yine Azerbaycan'a bağlanmasını istedi. Ermenistan, Azerbaycan'ı bu konudaki isteğinden vazgeçmeye zorlamak amacıyla sıkıştırılmaya çalıştı.

Ermeni milisler Dağlık Karabağ bölgesini işgal etmelerinden sonra buranın Azeri vatandaşlarını göçe zorladıklarından, evleri normalde bu bölgede ve Ermeni milislerin işgal veya tehdit ettiği çevre bölgelerde olan bir milyon civarında Azeri, Azerbaycan'ın diğer bölgelerine göç etmek zorunda kaldı.

Ermeni güçleri Ermenistan - Azerbaycan sınırında bulunan Tovuz bölgesinde 12 Temmuz 2020 tarihinde Azerbaycan askeri güçlerine yönelik saldırılar düzenlediler. Saldırılarda Azerbeycan askeri güçlerinden biri general olmak üzere 8 kişi hayatını kaybetti. Bu saldırıya Azerbeycan güçleri de karşılık verdi ve bölgede bir süre karşılıklı çatışmalar oldu. Ermeni askeri güçlerinden de can kaybı oldu. Bunun üzerine Ermeni güçleri saldırılarını durdurdular ve ateşkes başlatıldı. Ancak sonrasında Ermeni güçleri yine zaman zaman ateşkesi ihlal ederek saldırılarda bulundular.

Saldırıya hedef olan Tovuz bölgesinin Azerbaycan'ın Türkiye'yle bağlantılı yollarının ve hatlarının geçtiği stratejik bir bölge olması dikkat çekiciydi.

Ermenistan'ın saldırılarının aynı zamanda provokasyon amaçlı olduğu ve bu konuda da Rusya'nın desteğinden güç aldığı dile getirildi. Ancak Azerbaycan kuvvetlerinin karşılık vermesi dolayısıyla kendi askeri güçlerinin de önemli kayıplar vermesi üzerine ve gösterilen tepkiler nedeniyle saldırılarını durdurma ihtiyacı duydu. Fakat bu, bölgenin güvenceye kavuşması anlamına gelmediği gibi Dağlık Karabağ işgali de devam ediyordu.

Ayrıca Ermeni güçleri yine zaman zaman ateşkesi ihlal ederek küçük çapta saldırılarda bulundular.

27 Eylül sabahından itibaren Ermeni güçleri Azerbaycan'a yönelik olarak yeniden geniş çaplı bir saldırı başlattı. Buna karşı Azerbaycan askeri birlikleri de Dağlık Karabağ'ı işgalden kurtarma operasyonu başlattı. Azeri güçlerinin bu bölgede bazı köyleri kurtararak ilerlemesi üzerine Rusya devreye girerek 9 Ekim'de bir ateşkes sağlanmasına öncülük etti. Ancak sonrasında Ermenistan ateşkesi yine ihlal ederek saldırılarda bulundu ve çatışmalar yeniden başladı. Bunun üzerine yine Rusya'nın aracılığıyla 18 Ekim'de tekrar ateşkes sağlandı. Fakat bu ateşkese de gereği gibi riayet edilmedi ve çatışmalar bir şekilde devam etti. Azeri güçleri bölgenin önemli bir kısmını işgalden kurtarmayı başardı.

Azerbaycan güçlerinin Dağlık Karabağ bölgesinin başkenti olarak bilinen Hankendi'nin yakınındaki Şuşa'yı ele geçirmesi ve Hankendi'ye çok yaklaşması üzerine Rusya'nın devreye girmesiyle 9 Kasım akşamı Moskova'da bir anlaşma imzalandı ve o gece yarısından itibaren savaş sona erdi.

Anlaşmada Ermenistan, henüz kontrol altında tuttuğu Azerbaycan topraklarından üç aşamada çekilmeyi ve tüm askerlerini çekme işlemini 1 Aralık tarihine kadar tamamlamayı kabul etti. Ayrıca Türkiye ile Ermenistan arasında kalan ve Azerbaycan'a bağlı olan Nahçıvan özerk bölgesiyle Azerbaycan toprakları arasında bir kara bağlantısı kurulmasını kabul etti. Bu kara bağlantısı aynı zamanda Azerbaycan'ın Türkiye'yle de bir kara bağlantısı sağlamasına imkân verecek. Ermenistan işgali sebebiyle evlerini ve yurtlarını terk ederek Azerbaycan'ın muhtelif bölgelerine iltica etmek zorunda kalmış bir milyon civarındaki Azerinin de BM Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin kontrolünde evlerine dönmeleri kararlaştırıldı. Dağlık Karabağ ahalisinden olan Ermeniler de burada kalacaklarından Ermenistan'ın, bunlarla irtibatının sürmesi için bir koridor açılması ve bu koridorun da Rusya'nın "barış gücü" sıfatıyla göndereceği askerler tarafından kontrol edilmesi talebi de anlaşmaya dâhil edildi. Buna göre Rusya'dan gerek bu koridorun kontrol edilmesinde ve gerekse bölgede çatışmaların önlenmesi için kurulacak gözlem yerlerinde görev alacak 1950 asker gönderilmesi ve bu askerlerin beş yıl süreyle bölgede kalması, bu süre dolduğunda da yine taraflarla yapılacak görüşmelerden çıkacak sonuca göre uzatılmasına imkan verilmesi anlaşma maddelerine dahil edildi.

Anlaşmada Rusya'nın bölgeye "barış gücü" sıfatıyla askeri güç gönderecek olması ve Dağlık Karabağ'daki Ermenilerle Ermenistan arasındaki ilişkilerin sürmesi için Laçın bölgesinde açılacak koridorun bu askerler tarafından kontrol altında tutulacak olması bazı kesimler tarafından, bölgede "işgalin el değiştirdiği" ve Dağlık Karabağ'da asıl kazanan tarafın Rusya olduğu iddialarının ortaya atılmasına neden oldu.

Normalde Laçın koridorunun sivil amaçlar dışında kullanılmasına fırsat verilmemesi için kontrol edilmesi Azerbaycan açısından da büyük ehemmiyet arz etmekle birlikte işgalin el değiştirdiği veya kazanan tarafın Rusya olduğu iddiaları haklı değildir. Çünkü bu anlaşmayla Ermenistan yenilgiyi kesin olarak kabul etmiş ve işgal altında tuttuğu Dağlık Karabağ bölgesiyle onun çevresinde yer alan ve yine Azerbaycan'a ait olan tüm bölgelerden tamamen çekilmeyi taahhüt etmek zorunda kalmıştır. Rusya'nın bölgede etkin rol oynaması ise anlaşmayla elde ettiği değil zaten var olan gücüne dayanmaktadır.

Mısır

Cunta Zulmü Devam Ediyor

Müslüman Kardeşler'in (İhvan) ileri gelenlerinden Dr. Isam El-Iryan Mısır'daki cunta rejiminin zindanlarında 13 Ağustos 2020'de hayatını kaybetti. Cunta yönetiminin sözcülüğünü yapan medya organlarında onun normal bir şekilde hayatını kaybettiği ileri sürüldü. Ancak onun cezaevinde çok kötü şartlarda tutulduğu ve tedavi edilmesine de fırsat verilmediği dolayısıyla ölümünün de tabii bir şekilde değil maruz kaldığı kötü muamelelerden ve sağlık durumuyla ilgilenilmemesinden kaynaklandığı haber kaynaklarında dile getirildi.

Cuntanın Müslüman Kardeşler'in Genel Mürşidi Muhammed Bedi'i'yi tutuklaması üzerine cemaat onun bu vasfının devam ettiğini ortaya koymak amacıyla yerine birini seçmeyi değil işlerini yürütecek bir vekil tayin etmeyi tercih etmişti. Bu görev için de cemaatin ileri gelenlerinden, Mahmud İzzet tayin edilmişti. Cunta İçişleri Bakanlığı'nın 28 Ağustos 2020'de yaptığı açıklamada, Mahmud İzzet'in Yeni Kahire'nin Beşinci Yerleşim Bölgesi'ndeki bir dairede yakalandığı ve tutuklandığı duyuruldu.

Hapisteki İhvan mensuplarının ve diğer düşünce mahkumlarının insanlık dışı şartlarda tutuldukları, içlerinden hasta olanların tedavileriyle ilgilenilmediği insan hakları raporlarında dile getirildi.

Halk Senato Seçimlerini Boykot Etti

Mısır'da cunta yönetimi, 2019'da gerçekleştirdiği Anayasa değişikliğinden sonra Meclis-i Ş-Şuyuh adı verilen ve Senato olarak Türkçeleştirilen bir alt meclis oluşturdu. Bu meclisin herhangi bir yasama yetkisi olmayacak

ve daha çok danışma meclisi görevi görecekti. Mahiyet itibarıyla de Sisi darbesi sonrasında birtakım yolsuzluk iddialarıyla kapatılan Şura Meclisi'ne benziyordu.

Cuntanın kurduğu senatonun 300 üyesi olacak ve bunların 100'ü cumhurbaşkanı tarafından tayin edilecek, 200'ü de 100'ü listeler sistemiyle 100'ü ferdi adaylıklar sistemiyle olmak üzere seçimle belirlenecekti.

11-12 Ağustos 2020 tarihlerinde cuntanın ilk senatosunun üyelerinin belirlenmesi amacıyla seçimlerin birinci turu gerçekleştirildi. Ancak Mısır halkı cuntanın seçimini yine boykot ettiği için katılım %14.23'te kaldı. 62 milyon kayıtlı seçmenden 8 milyon küsur kişi sandık başına gitmişti. Onların da büyük çoğunluğunu rejimin baskısından korkan askerler, memurlar ile Sisi cuntasına destek veren Kıpti kesim oluşturuyordu. Mısır halkının büyük çoğunluğu sandık başına gitmeyerek ve oy kullanmayarak Sisi cuntasını benimsemediğini, onu kesin bir şekilde reddettiğini, onaylamadığını ortaya koydu.

Mısır halkı ayrıca kendisinin oylarını kullanmasının sonuçları değiştirmeyeceğini, sonuçları tamamen cunta rejiminin tavrının belirlediğini, seçimlerin ise sadece göz boyamak için ve göstermelik olarak gerçekleştirildiğini biliyordu.

Evsizler Ülkesinde Evi Olanların Evlerinin Başlarına Yıkılması

Mısır'da yoksulluk ciddi bir sorundur. Bunun en önemli yansımalarından biri de mesken sorunudur. Başkent Kahire'de çok sayıda aile evsiz bir şekilde sokaklarda veya mezarlıklarda yaşamaktadır. Devletin ruhsat vermek için çok büyük miktarlarda vergi ve rusum parası istemesi sebebiyle ev inşa edebilenlerin de birçoğu kaçak inşaat yapmaktadır. Sisi cuntası 2020'de bu ruhsatsız evlerin yıkılması için geniş çaplı bir yıkım kampanyası başlattı. Bu çerçevede binlerce ev yıkılarak buralarda ikamet eden aileler evsiz, barksız bir şekilde sokaklara atıldı. Sisi cuntası, evlere ruhsat verilmesi için düşük vergilerle imar barışına gidilmesi çağrılarını kulak asmadı.

Cuntanın evleri yıkması geniş çaplı tepkilere neden oldu. Koronavirüs sebebiyle insanların sokaklara pek çıkmamasına rağmen 20 Eylül'de ülkenin değişik şehirlerinde gösteriler düzenlendi.

Yemen

Yine Hâkimiyet Kavgası

Yemen'de Husi örgütüyle savaşıyor, ancak bu örgütün attığı füzeler karşısında iyice zorlanmaya başlayan Suudi Arabistan'ın liderliğindeki Körfez Koalisyonu 9 Nisan 2020 gecesinden itibaren tek taraflı ateşkes ilan etti.

Suudi yetkililer, ateşkesin Husileri Birleşmiş Milletler (BM) öncülüğündeki barış görüşmeleri için müzakere masasına getirmeyi ve koronavirüsün Yemen'de yayılmasını engellemeyi amaçladığını bildirdi.

Suudi yetkililerin koronavirüs konusundaki iddialarının doğru olmadığı, asıl sebebin Husi militanlarının saldırıları karşısında artık iyice sıkışmaya başlamaları ve acze düşmeleri olduğu çok açıktı. Suudi Arabistan, ABD'ye yüz milyarlarca dolar ödeyerek yeni ve modern silahlar satın almasına rağmen Husi militanlarının saldırıları karşısında çaresiz kalmıştı ve bu yüzden ateşkes istiyordu.

Ancak Husi örgütü Suud yönetiminin içine düştüğü durumu bildiği için onun aslında ilan ettiği ateşkese riayet etmediğini ve saldırıları devam ettirdiğini iddia ederek kendi tarafından saldırılarını sürdürdü. Bu yüzden Suud liderliğindeki Körfez Koalisyonu'nun tek taraflı ateşkes ilanı bir karşılık bulmadı.

Mafya devlet niteliğindeki Birleşik Arap Emirlikleri'nin Yemen'de desteklediği ayrılıkçı Güney Geçiş Konseyi (GGK) ülkenin güneyinde kendince özerklik ilan etti. Normalde Aden'deki hükümeti desteklediğini ortaya koyan Suudi Arabistan'ın ise GGK'nın bu özerklik ilanı karşısında sessiz kalması dikkat çekti. Ancak Aden'deki hükümet GGK'nın ülkeyi bölme planına fırsat vermemek için onun militanlarına karşı silahlı savaşını sürdürerek güneyde, özellikle Ebin vilayeti sınırları dahilinde bazı bölgelerin kontrolünü ele geçirdi.

Yemen'de görünüşte Aden hükümetine destek veren Suudi Arabistan'a bağlı askeri birliklerin, Sokotra adasının BAE tarafından desteklenen GGK militanları tarafından ele geçirilmesi girişiminin önünü açmaları ve bu milislere karşı durmayarak adadan çekilmeleri Aden hükümetine karşı tam bir ihanet içinde olduklarını bir kez daha gözler önüne serdi.

18 Aralık 2020 tarihinde, Suudi Arabistan'ın başkenti Riyad'da 5 Kasım 2019 Riyad Anlaşması'na dayalı olarak bir ittifak hükümeti oluşturuldu. Bu hükümette GGK bazı önemli ve stratejik bakanlıkları alarak Aden'deki siyasi iktidarın güçlü ortağı haline geldi. Böylece BAE, Yemen konusunda istediklerini elde etti.

Libya

Hafter'i Dize Getiren Askeri Operasyonlar ve Masabaşı Görüşmeler

Libya'da Hafter fitnessinin son bulması ve sükûnetin sağlanması için muhtelif girişimlerde bulunuldu. Bu amaçla Rusya'nın başkenti Moskova'da 13 Ocak 2020'de bir uluslararası toplantı düzenlendi. Ancak fitne hareketinin lideri Hafter anlaşmaya yanaşmayarak toplantıyı terk etti. Bunda BAE başta olmak üzere kendisine her türlü desteği veren dikta rejimlerinin telkinlerinin ve yönlendirmelerinin önemli rolü vardı. Daha sonra 19 Ocak'ta Almanya'nın

Berlin şehrinde bir uluslararası konferans düzenlendi. Hafter bütün çağrılara kulak tıkayarak saldırgan tutumunu sürdürmekte ısrarlı davrandı.

Arap dünyasındaki ihanetçi dikta rejimlerinin desteklediği Hafter'in saldırıları karşısında yalnız bırakılan meşru hükümet yani Ulusal Mutabakat Hükümeti (UMH) Türkiye'den destek istedi. Türkiye, UMH'nin isteğini kabul ederek Libya'ya asker gönderdi. Türkiye'nin verdiği destek ve Libya'da bazı yerleri gözetlemeye başlaması Hafter'i nispeten saldırılarını azaltmaya zorladya da tamamen durdurmasını sağlamadı.

Hafter özellikle Trablus'un dünyayla irtibatını kesmek amacıyla uluslararası havaalanını ve limanını hedef alan saldırılar düzenledi.

Suudi Arabistan yönetiminin Yemen'de tek taraflı ateşkes ilan ederken bu ülkede koronavirüsün yayılmasını önleme gibi bir amaçları olduğu iddiasında samimi ve gerçekçi olmadığı Libya'da sergilediği tavırdan anlaşılıyordu. Koronavirüs tehlikesi Libya için de geçerli olduğu ve BM Genel Sekreteri Antonio Guterres bu salgının yayıldığı dönemde çatışmaların olduğu bölgelerde ateşkese gidilmesi çağrısında bulunduğu halde Libya'daki fitne örgütünün lideri Hafter bütün çağrılara kulak tıkayarak saldırılarını sürdürmeyi tercih etti. Çünkü arkasında duran Suudi Arabistan, BAE ve Mısır gibi ülkeler onu saldırılarını sürdürmeye teşvik ediyor ve bu arada ihtiyaç duyduğu askeri teçhizatı, silahı ve parayı da temin etmeye devam ediyorlardı. Ancak bu arada Türkiye'nin fiili olarak desteklediği UMH'ye bağlı askeri güçler Hafter milislerine karada önemli darbeler vurarak bazı stratejik noktaları kurtarmayı başardılar. Bunun üzerine Hafter militanları sivil hedeflere yönelik saldırılar düzenlediler. Saldırılarında özellikle koronavirüsle mücadele için tahsis edilen hastaneleri hedef almaları ise dikkat çekiyordu.

UMH'ye Türkiye'nin verdiği askeri destek bu ülkede, Arap dünyasındaki dikta rejimlerinin hesabına savaşıyor Hafter'e bağlı güçler karşısında bayağı etkili oldu. UMH'ye bağlı askeri birlikler Trablus'un batısında kıyıya yakın bölgelerde hakimiyeti sağlayarak Hafter milislerini buralardan çekilmeye zorladı. Böylece Trablus'tan Tunus sınırına kadar bütün kıyı bölgesinde UMH ordusu yeniden kontrolü sağladı. Daha sonra bu batı kesimin güneyine doğru ilerleyerek askeri ve stratejik açıdan oldukça önemli olan Vatiyye üssüne yöneldi ve burayı da isyancı generalin milislerinden kurtarmayı başardı. Bu olay fitne örgütünün belini kıran en önemli gelişme oldu. Burada dayanamayıp kaçmayı tercih eden ve hava üssünü teslim eden milisler daha sonra Terhune'de de yenilgiye uğratıldılar ve Trablus'un epey dışına çıkarıldılar. Bunun üzerine UMH birlikleri büyük stratejik öneme sahip Sirte'ye kadar ulaştı ve burada fitne milislerini kuşatmaya almayı başardı.

Bu durum karşısında şaşkına dönen fitne örgütünün arkasında duran ihanet rejimlerinden Mısır cuntasının lideri Sisi ,Sirte ile Cufra'nın kendileri için kırmızı çizgi olduğunu ileri sürerek buralara girilmesi durumunda Libya'ya

askeri müdahalede bulunabileceklerini söyledi. Bir hava üssüne yaptığı ziyaret esnasındaki açıklamada da askerlerden yurt dışı operasyonuna hazır olmalarını istedi. Hafter fitnesinin ana finansörleri arasında yer alan Suudi Arabistan ve BAE de hemen, Libya'ya müdahale tehdidinde bulunan cunta lideri Sisi'ye destek veren açıklamalar yaptılar. Ancak önemli problemlerden dolayı başı dertte olan Mısır'ın bir de Libya'da kendine cephe açmaya kalkışmasının ona çok pahalıya patlayacağı belliydi. Dolayısıyla bu tamamen psikolojik savaş niteliğindeydi.

Hafter militanları, UMH birlikleri karşısında fazla direnemeyerek kaçmak zorunda kalınca terk ettikleri bölgelerde sivil vatandaşların evlerine oyuncak şeklinde patlayıcılar ve tuzaklar yerleştirdiler. Araziye de mayınlar döşediler. Bunların bazılarının tespit edilmeden önce patlaması birçok kişinin hayatını kaybetmesine veya yaralanmasına neden oldu. Sonra Türkiye'nin gönderdiği uzmanlar söz konusu patlayıcıları ve mayınları bularak temizlemeye çalıştılar.

Hafter militanlarının terk ettiği alanlarda yapılan aramalarda ve kazılarda aynı zamanda toplu mezarlar ortaya çıkarıldı. Özellikle Terhune bölgesinde bu toplu mezarlara gömülmüş birçok ceset ortaya çıkarıldı.

Vahşi militanların terk ettiği Terhune'de aynı zamanda insanlara korkunç bir şekilde işkence amacıyla kullanılan ve Hafter'in fırınları olarak da adlandırılan işkence merkezleri ortaya çıkarıldı. Buralarda insanların ancak diz çekerek sığabildiği küçük hücreler vardı. Hafter'in militanları tutukladıkları kişileri bu hücrelere kapatıp betonla kaplı tavanının üzerinde ateş yakarak işkence ediyorlardı. Bazı hücrelerden zaten yanmış cesetler çıkarıldı.

Hafter eşkıyalarının bir yandan da Akdeniz'de korsanlık yaptığı biliniyor. 10 Mayıs 2015'te Tuna 1 adlı Türk gemisine saldırarak, geminin Türkiye vatandaşı olan üçüncü kaptanı İlker Büyükdere'nin ölümüne sebep olmuşlardı. 8 Aralık 2020'de de Libya'nın Misrata limanına tıbbi malzemeler ve ilaç taşıyan, Jamaika bandıralı Mabrooka (Mebruke) adlı Türk gemisine el koydular. Gerekçeleri ise geminin, uyarılara rağmen yasaklı bölgeye girdiği iddiasıydı.

Hafter güçleri UMH karşısında daha fazla dayanamayacağını anlayınca masa başı görüşmelerini kabul etti. Bunun üzerine Tunus'ta görüşmeler başlatıldı. Kasım 2020'de yapılan görüşmelerde de, 24 Aralık 2021'de parlamento ve başkanlık için seçimler yapılması kararlaştırıldı.

Lübnan

Ekonomik Sıkıntılar, Gösteriler, Hükümet Krizi ve Büyük Patlama

Lübnan'da 2019'da yaşanan olaylar sebebiyle Başbakan Sa'd El-Hariri'nin istifa etmesi üzerine Cumhurbaşkanı Mişel Avn yeni hükümeti kurma görevini Hasan Diyab'a vermişti.

İran'ın yönlendirdiği Hizbullah örgütüne yakın bir siyasi duruşa sahip olan Diyab 21 Ocak 2020 akşamı Baabda Sarayı'nda yani cumhurbaşkanlığı sarayında cumhurbaşkanını ziyaret ederek hazırladığı bakanlar kurulu listesini takdim etti. O gece hükümeti kurduğunu kamuoyuna duyurdu ve yirmi kişiden oluşan bakanlar kurulu listesini açıkladı. Kurulan yeni hükümete eski hükümetin başını çeken Gelecek Partisi ortak olmamıştı.

Diyab, düzenlediği basın toplantısında yeni bakanların çoğunluğunun belli siyasi kesimlerin öne çıkan isimlerinden değil uzman kişilerden oluştuğunu yani bir tür teknokratlar hükümeti kurduğunu dile getirdi. Dolayısıyla yeni hükümetin siyasi bir tercihi öne çıkarmak yerine devam eden problemlerin aşılması için iş yapma amacı içinde olacağını söyledi.

Fakat bu, kitlesel hareketliliğin ve tepkilerin durmasını sağlayamadı. Sosyal medyada, kurulan hükümetin meydanlara çıkan kalabalıkların taleplerine cevap verebilecek nitelikte olmadığı ve daha başından başarısızlık içinde olacak bir hükümet olacağı özellikle vurgulandı. Yeni bakanlar kurulu listesinin açıklanmasının hemen ardından başkent Beyrut'ta ve Lübnan'ın değişik şehirlerinde gösteriler düzenlendi. Göstericiler yeni hükümetin aslında muhtelif siyasi partilerin desteğini elde etmek amacıyla oluşturulmuş bir siyasi kotalar hükümeti olduğuna dikkat çektiler.

Yeni hükümet ülkenin ekonomisini kurtarma konusunda söze gelir bir şey yapamadı. Bu yüzden Lübnan lirası ciddi değer kaybetti ve insanlar daha da fakirleştiler. Dolayısıyla yine gösteriler düzenlendi. Başbakan ise ekonomik sorunların kendilerine eski hükümetlerden devredildiğini ileri sürerek çözüm için Lübnan halkından biraz daha sabırlı olmasını istedi.

Uzun süreden beri ekonomik problemlerden dolayı toplumsal olaylara ve çalkantılara sahne olan Lübnan'ın başkenti Beyrut'un limanında 4 Ağustos Salı akşamı büyük bir patlama meydana geldi. Olayda uzun süreden beri limanın depolarında bekletilen ve miktarı 2750 tonu bulan amonyum nitratin patladığı açıklandı.

Patlama bütün Beyrut'u sarstı ve liman çevresinde büyük bir hasara yol açtı. İki yüze yakın insan hayatını kaybederken 6 bin civarında insan da yaralandı. Ayrıca yüzlerce kişinin yıkılan binaların enkazı altında kaldığı belirtildi.

Zaten sıkıntılı olan Lübnan ekonomisi bu patlama yüzünden büyük bir sarsıntı geçirdi. Patlamanın ülke ekonomisine en az 15 milyar dolar zarar verdiği dile getirildi. Olaydan sonra halkın tepkileri ve eylemlerinin devam etmesi üzerine Lübnan hükümeti de istifa etmek zorunda kaldı. Ancak hükümetin istifası beraberinde bir siyasi boşluğu da getirdi. Cumhurbaşkanı hükümeti kurma görevini yeniden Sa'd El-Hariri'ye verdi. Ama o da yıl sonuna kadar bir hükümet ortaya çıkaramadı.

Tunus İki Kez Hükümet Değişikliği

Tunus'ta Habib El-Cemli'nin kurduğu hükümetin parlamentodan güvenoyu alamaması üzerine cumhurbaşkanı Kays Said yeni hükümeti kurma görevini İlyas El-Fahfah'a verdi. El-Fahfah geniş tabanlı bir hükümet kurabilmek ve güvenoyu alma konusunda sıkıntı yaşamamak için epey bağlantılar kurdu ve görüşmeler yaptı. Fahfah'ın kurduğu hükümet 26 Şubat 2020'de güvenoyu aldı. Ancak onun devlet ihalelerinde kendisinin ortak olduğu şirketleri kayırdığı haberleri sebebiyle hükümetin ortaklarından Nahda Hareketi Şura Meclisi'ni toplayarak hükümetten desteğini çekme kararı aldı. Bunun üzerine El-Fahfah da hükümetteki Nahda mensubu bakanları görevden aldı. Fakat Nahda'nın desteği olmadan hükümetin yoluna devam etmesi imkanı yoktu. Bu yüzden El-Fahfah, cumhurbaşkanı Kays Said'e istifasını sundu. Sonra Hişam El-Meşiş'i'nin başkanlığında kurulan yeni hükümet 1 Eylül 2020'de güvenoyu aldı.

ABD-Taliban Anlaşması

ABD ile Taliban arasında 29 Şubat 2020'de Katar'ın başkenti Doha'da bir anlaşma yapılarak 18 yıldan fazla süren savaşa resmen son verildi.

Anlaşmaya ABD adına Afganistan Özel Temsilcisi Zalmay Halilzad, Taliban adına ise hareketin Siyasi Ofis Başkanı Abdulgani Berader imza attı.

Kabil hükümeti anlaşmada temsil edilmedi. Ancak Taliban'la köprüleri inşa etmek için bu hareketin 2013'te Doha'da açtığı ofisle bağlantı kurmak üzere altı kişilik bir heyet gönderdi.

Anlaşmanın en önemli kısmını ABD'nin Afganistan'daki işgal güçlerini kademeli bir şekilde çekmeyi kabul etmesiyle ilgili maddeler oluşturunuyordu. Anlaşmanın birinci maddesinde ABD'nin Afganistan'daki asker sayısını ilk 135 günde 8600'e düşüreceği vurgulandı. Aynı şekilde müttefiklerinin ve koalisyon güçlerinin sayısının da orantılı bir şekilde azaltılacağı belirtildi. Bu azaltma sürecinde ABD'nin ve müttefiklerinin Afganistan'daki beş askeri üste bulunan güçlerini tamamen boşaltacağı ifade edildi. Anlaşmanın düzenli bir şekilde uygulamaya geçirilmesi durumunda bu 135 günü izleyen dokuz buçuk aylık süre içinde de Afganistan'daki kalan tüm askeri güçlerin çekilmesi karara bağlandı.

Anlaşmada ayrıca ABD'nin tüm ilgili tarafların koordinasyonu ve onayıyla, güven artırıcı tedbir olarak savaş mahkumlarının ve siyasi mahkumların hızla serbest bırakılması için tüm ilgili taraflarla çalışmaya başlaması kararlaştırıldı.

Anlaşmanın önemli bir maddesi de ABD'nin Taliban'a yaptığı yaptırımları kaldırmasıyla ilgiliydi. Afganlar arasında yani Taliban ile Kabil hükümeti arasında müzakerelerin başlaması durumunda ABD'nin 27 Ağustos 2020

tarihinde yaptırımları kaldıracağı belirtildi. Bununla bağlantılı bir maddede de Afganistan'ın iç siyasi görüşmelerinin başlatılması için BM Güvenlik Konseyi'nin 29 Mayıs 2020 tarihine kadar gerekli çabayı göstereceği belirtildi.

Anlaşmada ABD'nin ve müttefiklerinin, Afganistan'ın toprak bütünlüğüne ya da siyasi bağımsızlığına karşı güç kullanmaktan veya güç kullanma tehdidinde bulunmaktan ya da iç işlerine müdahale etmekten çekinecekleri belirtildi.

Buna karşılık Taliban da El-Kaide dahil olmak üzere herhangi bir örgüt, grup veya bireyin ABD'nin ya da müttefiklerinin güvenliğini tehdit etmek için Afganistan topraklarını kullanmasına izin vermeyeceğine dair taahhütlerde bulundu. Buna göre Taliban'ın ABD'nin ve müttefiklerinin güvenliğini tehdit eden grup ya da bireylerin Afganistan'da yeri olmadığına dair mesaj vereceği, kendi üyelerine de bu gibi grup ve bireylerle işbirliği yapmamaları için talimat vereceği vurgulandı.

Aynı şekilde Afganistan'dan sığınma hakkı isteyen veya burada ikamet etmek isteyen kişilerin de ABD'nin ve müttefiklerinin güvenliklerini tehdit edecek bir faaliyet içine girmelerine fırsat vermeyeceğini taahhüt etmesi kararlaştırıldı. Bu şekilde ABD ve müttefikleri için güvenlik tehdidi oluşturanlara vize, pasaport, seyahat izni ve diğer yasal belgeleri de vermeyeceği belirtildi.

Yeni dönemde ABD ile Afganistan arasındaki olumlu ilişkilerin geliştirilmesi ve kurulacak yeni Afgan hükümetinin buna zemin hazırlaması da anlaşmada talep edilen hususlar arasında yer aldı. Anlaşmada ayrıca Afganlar arası diyalogun ve uzlaşmanın sağlanması durumunda kurulacak yeni Afgan hükümetiyle ABD arasında ekonomik işbirliğinin geliştirileceği belirtildi.

Anlaşmanın uluslararası bir geçerliliğinin olması ve uygulanmasının takibi için ABD'nin BM Güvenlik Konseyi'nden anlaşmanın onaylanmasını isteyeceği belirtildi.

Anlaşmanın imzalanmasından sonra ülkedeki ABD güçleriyle Taliban arasında çatışmalar durdu. 12 Eylül'de de yine Doha'da doğrudan görüşmeler başladı.

Hindistan

Gasp Edilen Cami Arsasına Hindu Tapınağı

Hindistan'ın Uttar Pradeş eyaletinde bulunan Ayota kentindeki Babür Camisi, Hinduların yüzlerce tanrısından biri olan Ram'ın doğduğu yere inşa edildiği iddiasıyla büyük bir Hindu kalabalık tarafından 5 Aralık 1992 tarihinde yıkılmıştı. Bu olay Hindistan'ın içinde ve dışında büyük tepkilere ve çatışmalara neden olmuştu. Hindistan hükümeti o zaman olayların durulmasını sağlamak için caminin yeniden yerine inşa edileceği sözü verdi.

Ancak bu sözünde durmadı ve Hindistan Yüksek Mahkemesi 19 Kasım 2019'da, caminin arazisinin Hindulara verilmesine, onun yerine cami için başka yerden iki hektar arazi verilmesine karar verdi.

Mahkemenin bu kararına dayalı olarak caminin arsasına Hindu tapınağı inşa edilmesi için 5 Ağustos 2020 tarihinde temel atma töreni düzenlendi. Hindistan Başbakanı Nerendra Modi de törene katıldı ve sembolik olarak 40 kg ağırlığındaki bir gümüş tuğlayı temele yerleştirdi.

Ayota'daki cami krizi Bangladeş, Pakistan ve İngiltere'de de çeşitli çatışmalara yol açtı. Bunun yanı sıra olay yüzünden Pakistan ile Hindistan arasındaki gerginlik daha da arttı.

Keşmir'e Yine Oyun

Hindistan 1974'te, Anayasasına Keşmir'e özerkliğe benzer bir özel statü veren 370. maddeyi eklemişti. Ancak 5 Ağustos 2019'da bu maddeyi iptal ederek Keşmir'in özel statüsünü kaldırdı.

31 Mart 2020'de de "Cammu ve Keşmir Yeniden Düzenleme Kararı 2020" başlıklı kararı resmi gazetede yayınladı. Kararda 15 yıldan fazla Cammu Keşmir'de ikamet eden veya 7 yıldır burada okuyan ve 10 ve 12'nci sınıf sınavlarına katılan herkesin kalıcı sakinler olmaya hak kazanacağı belirtildi. Bu kararın asıl amacı ise Cammu Keşmir eyaletindeki Müslüman nüfus oranını azaltmak, aslen bu bölgeden olmayanları buranın nüfusuna geçirmek suretiyle demografik yapısını değiştirmek, böylece kademeli bir şekilde buradaki Müslüman çoğunluğu azınlık durumuna düşürmektir.

Pakistan, Hindistan'ın kararının Keşmir'in özel statüsünü kaldırma kararının bir devamı olduğuna dikkat çekerek asıl amacın buranın demografik yapısını değiştirmek olduğuna dikkat çekti ve tepki gösterdi.

Çin'in Doğu Türkistan Zulmü ve ABD'nin Tepkisi

Çin'deki zulüm rejimi Sincan olarak adlandırdığı Doğu Türkistan bölgesindeki Müslüman halka zulmetmeye, oralandaki insanları esir kamplarına toplamaya ve oralarda işkence etmeye 2020'de de devam etti. ABD Senatosu da bu zulmünden dolayı Çin'e yaptırım yapılmasını öngören bir yasayı ittifakla kabul etti. Ancak bir tarafta siyonist katillerin jandarmalığını yapan ABD'nin diğer tarafta Doğu Türkistan'daki zulmünden dolayı Çin'e karşı yasa çıkarması, gerçekte insani gayelere değil tamamen siyasi hesaplara dayanıyordu.

Çin zulmüne karşı sivil toplum kuruluşları tarafından da uluslararası çapta muhtelif etkinlikler düzenlendi.

Mısır, Sudan ve Etiyopya Arasında Baraj Sorunu

Etiyopya'nın Mavi Nil üzerine inşa ettiği Diriliş Barajı'nı artık doldurmak, doldurma süresinin çok uzun olmaması ve barajın bir an önce üretime başlaması için Sudan ve Mısır tarafına salacağı su miktarını bayağı azaltmak istemesi sebebiyle bu ülkeyle Mısır ve Sudan arasında 2020 yılı içinde önemli sıkıntılar yaşandı. Mısır'daki cuntanın lideri Sisi başta BM ve Afrika Birliği olmak üzere muhtelif uluslararası kuruluşları devreye sokarak siyasi yönden çözüm bulmaya çalıştı. Fakat Etiyopya hükümeti Mısır'ın taleplerini kabul etmeme konusunda ısrarını sürdürdü. O yüzden meselenin çözümü konusunda net bir şey ortaya konamadı.

Etiyopya

Oromo Halkının Başkaldırısı

Oromo halkı Etiyopya nüfusunun yüzde 40'a yakın bir kesimini oluşturuyor ve büyük çoğunluğu Müslüman. Ancak Müslüman olmasından dolayı şimdiye kadar ülkenin yönetimi ve yönetim üzerinde etkili olan Hristiyan misyoner teşkilatları tarafından sürekli dışlandı ve mağdur edildi. 2 Nisan 2018 tarihinde Etiyopya'nın Başbakanı olan ve Eritre meselesini çözüme kavuşturmasından dolayı Nobel Barış Ödülü'ne layık görülen Abiy Ahmed'in bu halktan olmasına ve durumun nispeten düzeltilmiş olmasına rağmen yine de Oromo halkının mağduriyeti son bulmuş değil.

Bu halkın hak mücadelesinde sesi olmaya çalışan genç şarkıcı Hachalu Hundessa'nın 29 Haziran 2020'de karanlık bir cinayetle öldürülmesi Oromo halkının geniş çaplı tepki göstermesine neden oldu. Bu yüzden ülkenin değişik şehirlerinde büyük çapta gösteriler düzenlendi. Etiyopya polisi gösterileri bastırmak için şiddete başvurdu ve bu yüzden birçok kişi hayatını kaybetti.

Mali

Gösteriler ve Askeri Darbe

Mali, Orta Afrika'nın batısında yer alan ve halkının yüzde doksandan fazlası Müslüman olan bir ülke.

Mali'de 28 Temmuz 2018'de gerçekleştirilen şüpheli seçimleri kazanarak cumhurbaşkanlığı koltuğuna oturan İbrahim Ebu Bekir Keita'ya karşı 2020'nin bahar aylarından itibaren geniş çaplı bir muhalefet hareketi başlatıldı.

Bu ülkedeki değişik siyasi kesimlerin bir araya gelerek oluşturduğu, 5 Haziran 2020'de meйдanlara çıkması sebebiyle 5 Haziran Hareketi olarak da adlandırılan ancak kendini Vatansever Güçler Platformu (Kısaltması: M5 RFP) olarak adlandıran kitlesel örgüt, 2018 seçimleriyle başa geçen hükümetin istifa etmesi ve dürüstçe olmadığı için söz konusu seçimlerin

iptal edilmesi talebiyle bir sivil mücadele başlattı. Bu mücadeleyi organize eden heyetin başında farklı kesimlerle bağlantıları olan ve eski Yüksek İslam Konseyi Başkanı İmam Mahmud Diko vardı.

Yönetim bir yandan olayları bastırmak için şiddete başvururken bir yandan da masa başında çözüm bulunması için diyalog çağrıları yaptı.

Halkın tepkisini ve oluşan muhalefeti değerlendirmeye çalışan askerler de 18 Ağustos 2020 tarihinde Keita'ya karşı bir darbe gerçekleştirdiler.

Sivil muhalefet darbeye hiçbir irtibatının olmadığını dile getirdi. Ancak askerlerin sivil muhalefeti değerlendirerek Keita iktidarına son vermeleri şekil itibarıyla Sudan'da gerçekleştirilen askeri darbeye benziyordu. Oradaki fark sivil muhalefetin de darbeyi sahiplenmesi ve darbecilerle işbirliği içine girmeyi kabul etmesiydi.

ABD, Fransa ve Mali'ye komşu Afrika ülkeleri başta olmak üzere dünya devletlerinin geneli, BM, Afrika Birliği, Batı Afrika Ülkeleri Ekonomik Topluluğu (ECOWAS) başta olmak üzere muhtelif uluslararası kuruluşlar darbeye karşı çıkarak yönetimine son verilen Keita'nın görevine iade edilmesini istediler. Afrika Birliği, Mali'nin üyeliğini dondurdu. Ancak halk içinde de ona karşı bir muhalefetin ve tepkinin olması sebebiyle Keita görevine iade edilmedi.

Darbeciler bir geçiş yönetimi oluşturarak hızlı bir şekilde normalleşmeye doğru gideceklerini ve en kısa zamanda seçimler yapılmasını sağlayacaklarını bildirdiler.

Kırgızistan

Seçimlere Karşı Halk Ayaklanması

Kırgızistan'da 4 Ekim 2020 tarihinde gerçekleştirilen parlamento seçimlerinde sadece Ceenbekov'a yakın duran üç parti ile muhalif partilerden biri %7'lik barajı aşarak parlamentoya girme imkânı elde etti.

Bunun üzerine muhalefet partileri, hükümetin parayla oy satın alarak seçimlere müdahale ettiği iddiasında bulunarak taraftarlarını meydanlara çıkardılar. Göstericilerin cezaevini basarak, hapiste olan eski cumhurbaşkanı Atambayev'i çıkarmaları, olayların arkasında FETÖ'nün olabileceği şüphelerini akla getirdi. Çünkü Atambayev, FETÖ'ye çok geniş fırsatlar tanımış biriydi.

Bu arada muhalefetin desteklediği Sadır Caparov bir hükümet kurdu ve cumhurbaşkanı Ceenbekov da onaylamak zorunda kaldı.

Ceenbekov daha sonra tepkiler karşısında fazla direnemeyerek istifa etti ve cumhurbaşkanlığı yetkilerini başbakan Sadır Caparov devraldı.

Sudan

ABD'ye Terör Tazminatı

ABD, tamamen geçersiz iddialara dayanarak Sudan'ın başkenti Hartum'un yakınındaki Şifa İlaç Fabrikası'nı 20 Ağustos 1998'de bombalayıp yerle bir ettiği halde bunun tazminatını Sudan'a ödemedi. Diğer yandan Sudan'ın eski cumhurbaşkanı yardımcısı Zübeyir Muhammed Salih'in uçağının 13 Şubat 1998'de Güney Sudan semalarında düşürülmesinde de ABD istihbarat teşkilatı CIA'nin parmağı olduğu konusunda kuvvetli şüpheler bulunuyor. Fakat ne yazık ki Sudan'da darbe sonrası yönetimi ele geçiren kadro ABD karşısında hak mücadelesi vermeyi değil teslim olmayı kabul ettiğinden Sudan'ın adının ABD'nin "terörü destekleyen ülkeler" listesinden çıkarılması için, terörden zarar gören ABD vatandaşlarına ödenmek üzere 335 milyon doları 2020 yılında havale etti. Bunu kabul etmesi aslında Sudan yönetiminin teröre destek verme konusunda kendisine yöneltilen suçlamaları da zımnen kabul etmesi anlamına geliyordu.

Fakat ABD'nin asıl önemli ve öncelikli talebinin bu tazminat değil İsrail işgal devletiyle ilişkilerin normalleştirilmesi olduğunu gelişmeler gözler önüne serdi. Sudan yönetimi her ne kadar söz konusu tazminatın ödenmesinin İsrail'le ilişkilerin normalleştirilmesiyle bir ilgisinin olmadığını ileri sürse de bu tazminatın havale edilmesinin hemen ardından Sudan'ın da işgal rejimiyle ilişkileri normalleştirme sürecini başlatması bunu gösterdi.

Cemal Kaşıkçı Davasında Suud Mahkemesinin Göz Boyama Oyunu

Suudi Arabistan'ın Riyad Merkez Mahkemesi, 2 Ekim 2018'de İstanbul'daki Suud başkonsolosluğunda korkunç bir cinayetle öldürülen Cemal Kaşıkçı hakkındaki nihai kararında 5 kişiye 20'ser, bir kişiye 10, iki kişiye de 7'ser yıl olmak üzere toplam sekiz kişiye hapis cezaları verildiğini 7 Eylül 2020'de açıkladı. Böylece mahkeme daha önceki ara kararında beş kişi hakkında verdiği idam kararlarını hapis cezalarına dönüştürmüştü. Ancak kararda haklarında hapis cezaları verilen kişilerin isimleri açıklanmadı. Dolayısıyla kendilerine ceza verilen kişilerin gerçek mi yoksa sanal kişiler mi oldukları bilinmiyor. Çünkü Suud yargısı olayın birinci derece sorumlularını bundan önce verdiği kararda beraat ettirmişti.

Dolayısıyla Suud yargısının cinayet hakkında verdiği karar tamamen göz boyama ve dünya kamuoyunu yanıltma amaçlı bir oyundan, taktikten başka bir şey değildi. Çünkü bu cinayeti Suudi Arabistan'daki hakim sistem bizzat kendisi planlamış ve infaz etmiştir. Suud yargısı bağımsız olmadığı için bu ülkede yargı mekanizmasının yönetimi yargılaması ve mahkum etmesi düşünülemez.

şıir

Ali K. Metin

2020 YILI ŞİİR KİTAPLARI

Ali K. Metin

Cahit Koytak, Yalnızlık Sanatı / Vadi Yayınevi

Cahit Koytak 1943 doğumlu bir şair. İlerleyen yaşına rağmen azalmayan, dikkat çekici bir üretkenliğe sahip. Bunda şiirle olan ilişkisini yoğun ve disiplinli bir şekilde sürdürmesi ve yazılı uğraş anlamında şiir dışına çıkmamasının önemli bir pay sahip olduğunu tahmin etmek mümkün. Ancak yazdığı şiirin de karakteri itibarıyla buna müsait olduğu kanaatindeyim. Koytak, ilk kitabı hariç tematik bir şiir yazmakta, aynı zamanda anlatımcı bir dile sahip. Ayrıca düşünce unsuru şiirinde asal bir yerde duruyor. Bu da onun şiirini gençlik enerjisinden ziyade zekaya yaslandırmıştır. Diğer tarafla; söylem tarzı bakımından hikmet şiirine yakın duran ancak hikmet şiiri diyemeyeceğimiz kadar kendilikli (sahici), Kur'an dışında geleneksel referanslardan beslenme ihtiyacından arı, dahası hikmet dünyasının anlam kalıplarını aşacak bir ontolojik tecessüsle konuşan, zihinsel/söylemsel berraklığıyla sahiciliğinden ödün vermeyen bir şiir.

Yalnızlık Sanatı kitabında şair, yalnızlık ve yaşlılık izlekleri etrafında bir varlık ve var oluş muhasebesi yapıyor. Muhasebeden öteye bir olma ve tekamül arzusu her iki izleğin leitmotifini oluşturmakta. Yalnızlıkla yaşlılık arasında bir illiyet ilişkisi de kuran şair, esas itibarıyla kendini yenileme yani aşma cehti içinde Tanrı'ya, hayata ve kendisine bakmaktadır. Tanrı'nın yalnızlığı büyük bir sanat ve ihtişamla kendisini göstermiştir. Tanrı'ya yaklaştıkça insanlar olarak bu yalnızlığı daha fazla hisseder, onun bir parçası olma yolunda adım adım tekamül ederiz. Diğer taraftan, sözünü ettiğimiz iki ana izlek (yaşlılık ve yalnızlık), evrenle insan arasındaki uyumu temin etmek, yoksulların dostu olmak, ölümün mutlaklığını bilmek, Tanrı'nın var olma sanatından feyz almak gibi yan izleklerle beslenmiş ve geliştirilmiştir. Ancak bunların ilgili leitmotiflerle birlikte daha kompleks ve makro bir şiir için gereken dilsel ve zihinsel bir organikleşme düzeyine taşınamamış olması Koytak şiirinin önünü bir yerde tıkamış gibidir.

*“Konuşmayı sevmeyen,
Görünmeyi sevmeyen
Benim gibi yaşlı
Ve yalnız birini arıyorum,”*

Osman Konuk, Kırmızıda Beklerken / Edebi Şeyler Yayınevi

Osman Konuk şiiri gözlemden çok iyi bir şekilde beslenmekte. Hayattan çekilen kareler şeklinde insan halleriyle ilgili bazı çok genel bazı ise çok ayrıntılı gözlemler şiirinin omurgasını oluşturuyor. Buna bağlı olarak anlatımcı özelliği giderek daha baskın bir seviyeye gelmiş durumda. Fakat Konuk şiirinin zihinsel bir diyalektiği var. Gözlemsel unsurların en çok öne çıktığı şiirlerde bile konuşmanın yani diyalektik bir bakış açısının devreye girdiğini görüyoruz. Konuk şiiri gücünü de tam buradan alıyor. Bir öneriyle gelmiyor ancak getirdiği eleştirel dille dünyanın/hayatın anlamına müdahale ediyor. Tam da bu sebeple postmodern bir yerde duruyor. “başka bazıları gerçekten çok cici yazıyorlar/önerisi bile yok diyorlar, doğru”. Konuşmanın dile hakim olduğu yerlerde tezatlı söyleyiş, şaşırtma, ironi gibi söyleyiş teknikleri Konuk şiirine özgün bir karakter kazandırıyor. Bunlarla beraber, en önemli taraflarından biri anlatımın düşünce yani zekayla ilerlemesi. Bunun sağladığı berraklık şiirin gücünü artırıyor. Bilhassa eleştirel unsurları doğrudan söyleyişin imkanlarıyla çarpıcı bir etkiye kavuşturabiliyor. Bazı anlatımcı şiirlerde çok az da olsa bilinçakışı tekniğine doğru kapının aralandığını görebiliyoruz gerçi. Ama Konuk, şiirdeki ustalığıyla bunu uygun bir denge içinde yapmayı biliyor.

“dostoyevski’yi yanlış anladıkları için ruslar hep ölüyorlar ve hiç gümüyorlar tekil ve şahıs olanlar biz diye konuşuyorlar ve”

Alptuğ Topaktaş, Değillik Orkestrası / Ebabil Yayınları

Şiir ile şiir dışı arasındaki mesafe bazen bıçak sırtı bir hal alır. Doksanlı yıllarda “imge salatası” diye tarif ettiğimiz metinler şimdi bir tür “deneysel salata” olarak karşımıza çıkabiliyor. Deneysel –salata- dediğimiz bu metinleri öncekinin yeni bir izdüşümü, bir varyantı diye düşünmek de mümkün. İşin içine deneysellik hikayesi, tekniği, anlayışı vs. girince bu metinler yazık ki bir dokunulmazlık zırhına bürünüyor. En vahimi de bu; teknik imkan ve açılımların yerinden edilerek asıl hale gelmesi ve böylece bayağı bir dejenerasyona doğru savrulma hali. Bunun matah bir iş olarak lanse ve ifade edilmesi ise günümüz şiirine, bilhassa genç şairlere bulaşmış hastalıklardan biri. Oysa imgeleme de deneysel teknikler de şiiri anlam ve algı dünyasının dışına çıkardığı andan itibaren –saçma veya değil ama- bir oyundan öteye gitmemekte. Sadece ilgiç sentaks cambazlıklarından ibaret bir sözcük, ibare ve tamlamalar yığınınına dönüşüyor. Alptuğ Topaktaş’ın kitabında da tam olarak bunu görüyoruz. Gerçi arka planında Lacan’dan Fuko’ya uzanan felsefi okumaların izlerine tanık oluyor, yer yer zekice buluşlarla göz dolduran, doldurmak isteyen deyişlerle karşı karşıya geliyoruz. Ancak sahip olduğu muhtemel eleştirel potansiyel, dilin deneysel kimliği/aurası içinde ya kaybolup gidiyor ya da bize kendisinin sadece bir yanılsama olduğunu düşündürüyor. Nihayetinde

teknîğe boğulmuş ve heba edilmiş bir gayret olarak kendisini gösteriyor. Göğhe Bakamamak Sekansı gibi kitapaki son 2-3 şiirde ise deneysel dilin daha iyi bir yerden yakalandığını, buralarda iyi şiirin tezahürlerinin verildiğini söylemek mümkün.

*“hem bak cemil meriç yi bir ihtimaldir geride kalmak mevzuunda
ileride kalmak ikiyüzlülüktür biliyorum ve çok güzelsin”*

Nadir Aşçı, Ölümle Paslanmış / Cıra Edebiyat Yayınları

Aşçı, ben'i merkeze alan varoluşsal bir şiir yazmakla beraber bunu toplumsal bir duyarlık ve açıyla beslemeyi biliyor. Ancak lirizme fazlasıyla teşne bir dille yazması arka plandaki toplumsal ve eleştirel motiflerin kadük kalmasına sebebiyet veriyor. Aşçı'nın şiirindeki en önemli sorun bu. Sahip olduğu şiir potansiyeli ve yeteneğini dikkate alarak söyleyecek olursak, bu sorunu aşabildiği takdirde Aşçı'nın şiirinde güzel ilerlemelerin olabileceği konusunda ümit varım. Hece şiirinin teknik sınırlılıkları içinde şairin estetik bir başarıyı gösterdiğine, imgelem ve söyleyişte iyi bir düzeyi yakaladığına şüphe yok. Fakat 90'lar sonrası gelişen modern Hece şiirindeki dil ve üslup benzerliği üzerinden bakıldığında buradaki niteliksel başarının da yetmediğini söylemek zorundayız. Klişeleşme, modern Hece şiiri söz konusu olduğunda çok daha önemli bir risk içeriyor. Aşçı'nın şiiri bu riskten kendisini kurtaracak bir atılımı, bir özgünleşmeyi gösteriyor diyemeyiz. Ancak ortaya koyduğu estetik düzey ve varoluşsal aurası bizi heyecanlandırıyor. Müslüman-modern öznenin dünyevileşme karşısındaki varoluş ızdırabını ve mücadelesini deruni bir dille ihsas ettiren şair, kitap boyunca kötümserlikle iyimserlik arasında gidip gelen bir ruh halinin emarelerini veriyor.

*“beni, gizlendiğim uyerden çıkaran kör nefis!
madem Bey'sin, gayrı öfke de bana tövbe de”*

Ahmet Tepe, Ağrının Ulağı / Temmuz Yayınları

Şairliğin yolu şiirin özge bir dil kurma işi olduğunu bilmekten geçiyor. Sadece bu değil, aynı zamanda estetik bir yapı olduğunu bilmeyi de gerektiriyor. Bu yapının organik, bütünlüklü bir yapı olup olmaması tartışılır ama en azından estetik dengeyi haiz bir yapının gözetilmesi/kurulması şarttır. Tepe'nin şiirleri her iki açıdan da önemli zaafı gösteriyor. Nitelikli, iyi mısralarla harcıâlem ifadeler alta gelebiliyor, retorik'in güdümü altında anlatım şiirin şirazesinden çıkarak manzumeye dönüşebiliyor. Bu ayarsızlık/tutarsızlık, en iyimser ifadeyle bir disiplin sorununa işaret etmekte. Şiirde ne doğrudan ifadeyi ne de söylemsel anlatımı reddetmekten veya ötelemekten yanayım. Hatta bu kanaldan yapılacak açılımları şiirin hayrına bir durum olarak görüyorum.

Ancak bu harcıalem deyişlere ve ucuz retoriğe doğru gittiğinde, dahası şiir dilinin yapısal mimarisi göz ardı edildiğinde ortaya kötü tablolar çıkacaktır. Bu durumda terennümlü söyleyiş de bir işe yaramayacaktır. Tepe'nin bir kaç şiiri dışında bu açmazların her birini ne yazık ki müşahade ediyoruz.

*“Taşkın bir mum gibi damlıyordu sokaklara acılar
Örtüyordu karanlık, evini arayan kederi
Ekranlara bakarak ağlıyordu şehir.”*

Merve Yaylacık, Baktığın Suyu / Ebabil Yayınları

Merve Yaylacık, şiirin bir dil işi olduğunu, sözdiziminin bu hususta ne kadar önemli olduğunu bilerek yazıyor. Fakat -başka pek çok genç şair gibi- bu bilgi ve farkındalıkla şiire abanma kolaylığına düştüğü için karşımıza nihayetinde şiirimsi diyeceğimiz metinlerle çıkıyor. Duygu, imaj, söylem ve anlatı oluşturmadaki zaafılar, yazdıklarını adeta karşılığı olmayan bir kelimeler yığını haline getiriyor. Dilsel bir işlev, bir özgünlük ortaya koyamadığı gibi iz bırakacak bir anlam ve söyleyiş özelliğini de gereğince gösteremiyor. Metnin çerçevesi dışına çıkamayan bir dil zanaatı olarak kalıyor. Ancak yaşadığı bu problemin farkına vardığı takdirde çok olumlu gelişmeler gösterebilecek bir kabiliyetin emarelerini de dile olan hakimiyetinden görüyoruz. Hamasete ve retoriğe prim vermemesi dahası dilin ritmik kuruluşuna muvafık olma becerisi en önemli avantajlarından biri.

*“kanımız bir geyiği yaratıyor burada ne güzel
zaman yayılıyor kıvrak kumaşlara sonsuz
bizi haber edenler çekimleri değiştiriyor”*

Hakan Şarkdemir, Büyük Mukavva / Ebabil Yayınları

Hakan Şarkdemir'in şiirlerindeki çok yönlü akışa bakınca okur avcılığına ve popülizme itibar etmediği kanaatine varılabilir. Bir tarafıyla kendini gerçekleştirmeye diyebiliriz buna, ancak daha farklı bir güdülenmenin burada etkili olduğunu tahmin etmek de mümkün. Ortaya koyduğu deneysel ürünleri kendi ifadesiyle “modern epik”in sınırsız varyasyonları arasında ele almaya çalışmanın, kendi adıma zorlama olacağını düşünmekten yanayım. Şair elbette poetikasının cenderesi altına girmek zorunda değil. Fakat her türlü gerekenin ötesinde sahici olmakla mukayyetiz. Büyük Mukavva'daki şiirlere baktığımızda, arasındaki zihinsel bağlantılar bir tarafa, poetik kimlik olarak iki farklı Şarkdemir görüyoruz. Modern-konvansiyonel epiğin sınırlarını zorlayan ve genişleten hatta kimi görsel denemelerini de bu genişlemenin bir parçası olarak değerlendirebileceğimiz gerçek Şarkdemir portresi. Bu portre içinde şiirle düşünen, şiiri düşüncenin özel bir formu ve imkanı olarak

temayüz ettiren bir şair şahsiyet görüyoruz. Fakat bununla yetinmeyen, deneysellik adına şiiri artık bile isteye yerinden eden, ultra-modern metinlere ve bir tür gösteriye dönüştüren ürünleriyle Şarkdemir'in poetik şirazesini ve tutarlılığını tümüyle kaybettiğini söylemek zorundayım. Parodiyi bir imkan olarak değerlendirmenin ötesinde tamamen amaç haline getiren tarz ve tutum, bir yerden sonra aleyhine dönüyor. Büyük Mukavva'da Sezai Karakoç, Behçet Necatigil, Edip Cansever, İsmet Özel şiirleri yer yer parodi, yer yer telmihlerle diyalojik bir bağlama taşınıyor. Bu anlamda Şarkdemir'in, Türk şiir birikimiyle bir tür diyalektik ilişkiyi doğrudan şiirsel bir malzeme olarak tedarik etmeye yönelik kültüralist bir tutum içinde olduğunu tespit edebiliyoruz. Amprik dünyayı olduğu kadar, bizzat şiirin kültürel değerlerini/verilerini bu bağlamda değerlendirmekte hiçbir mahsur olmamalı. Ancak parodiyi ve/veya deneyssel teknikleri ultra-modern bir aşırılıkla şiirin zemininden/şirazesinden dışarıya savuran ürünler, yazık ki yetenek gösterisinden başka bir anlam taşıyamaz hale gelmektedir. Bunun gerçi, Şarkdemir özelinde bizzat şiirin parodisine yönelik bir çalışma olarak yapıldığını düşünmek de mümkün.

"Ben artık şiir olmayanı arıyorum

Ben artık kendi kendimle",

"Şiir ve ölüm üzerine BÜYÜK kOn sEN sUS"

gibi mısralarda arka plandaki postmodern ruhu ve güdülenmeyi hissettiğimiz ölçüde, bunun bir bakıma çağın entelektüel zihin kodlarına muvafık olma, kendini gerçekleştirme yolunda bu farklılığı oluşturma temayülleriyle şekillenen poetik bir tutumdan neşet ettiğini fark edebiliyoruz. Şair açısından bu bir tercihtir, ancak şiiri bir istikbal ve varoluş meselesi olarak gördüğümüz kertede/takdirde, bunu deneyselin ve postmodern aforzmaların gölgesinde kolayca kaçmanın bir yolu olarak değerlendirmenin de pek yanlış olmayacağı söylenebilir.

"Sen illaki de yamuk bakacaksın dünyaya

Yamukluk ne elmada ne dünyada

Yamukluk senin duruşunda"

Güven Adıgüzel, Kararsızlar Dağıtıldıktan Sonra / Profil Kitap

Şairane söyleyiş, başka deyişle tumturaklılık baskın bir eğilim olarak kendisini gösteriyor. Son dönem yeni hece şiirinin jest ve ibarelere dayalı söyleyiş tarzından ileri düzeyde izler taşımakta. Buna epik, siyasi ve protest bir duyarlılıkla somutlaştırma çabasını da eklediğimizde şiirinin genel karakterini büyük ölçüde ifade etmiş sayılırız. Bu tarafiyla Adıgüzel'in okurun beğenisini önemseyen bir şiir yazdığını söylemek yanlış olmaz. Bununla beraber

sahiciliğini kaybetmemesi onu iyi bir çizgiye taşıyor. Şairaneliğe kaymasına rağmen söyleyiş gücü ve imge kurmadaki başarısı şiirini parlatan özellikler. Ancak bu başarıyı kompozisyon ve yapı konusunda göremiyoruz. Şiiri nispeten bir yığmaya dönüştüren zihinsel gidimsizlik veya plansızlık, günümüz şiirindeki çok yaygın bir sorunu burada da karşımıza çıkarıyor: Zihinsel performansın verimleriyle birlikte şiirin bir içdökümü olarak tedarik edilmeye çalışıldığını, kontrolün burada daha çok şairanelik tutkusuna verilmekte olduğunu görüyoruz. Dili serbestleştirme konusundaki rahat tutumda bile şairane edanın baskın olmaya devam etmesi, Adıgüzel açısından üzerinden durulması gereken bir problem. Sahip olduğu şiir potansiyeli ve yeteneği bu problemin üstesinden gelebileceğini gösteriyor. En azından yapı problemini çözmesi halinde şiirini daha kalıcı bir yere taşıması mümkün olacaktır.

*“Bana dört inanmış müteahhit ve bu dünyayı yerinden oynatayım
Halkımız çok yaşasın, dört müteahhit ve, şaşkın pusulamız ibresiz ve
mümkün emeklilikler”*

Abdülhalik Aker, Şehrin Şarkısı / Ketebe yayınları

Süleyman Çobanoğlu şiirlerinin ikinci sınıf değilse bile vasat, yer yer vasatın altına düşen bir türevi denebilir. Çobanoğlu'na göre belki çok daha taşralı. Taşrallıktan kast ettiğim şehrin çatışma ve problemlerine teğet duran, muhafazakar kültüre gömülü bir özneliliğin ve bir imajinasyonun baskın konumda olması. Onu ikinci sınıf hale getiren özelliği sadece bu değil. Dahası bunu tamamen göz ardı etsek bile söyleyiş ve imgelemi aşağı çeken kontrolsüzlükler Aker'in şiirini fazlaca örseliyor. Bir taraftıyla harcaleme, diğer taraftıyla yapaylığa doğru kolayca savrulması, lirizmi yakalamaya yönelik dilsel tutumuna rağmen dikey planda müzikal ritmi sağlayamaması en önemli zaafı arasında. Aynı zaafı mısra düzeyinde de sıkça gösteriyor.

*“Toz dumanlı kavgadan vaki değil kaçtığım
okuldakiler bilir, kafalarım meşhurdur”
“fotoromanda üç toon ağırlıkta tarttığım
file benzeyen şişko Sait'i de oturtur”*

Hüseyin Akın, Babam ile Mercedes / Şule Yayınları

Şiirini belli bir düzeyin üstünde sürdürebilen doksan kuşağı şairlerimizden. Dile hakimiyeti bir tarafta şiiri yormadan, nispeten uzun soluklu götürebiliyor. Ancak yazdığı şiir dil ve yapı açısından uzun metrajlı yazmayı kaldıracak özellikte değil. Biçim olarak hece şiirinin peşinden gitmeyi seviyor. Fakat günümüz hece şiirinin klişe hale gelmiş söyleyiş ve edasından tamamen ayrı bir kulvarda ilerlemesi en dikkat çekici ve özgün yanlarından biri. Kırsal motifleri

şehirli bir duyarlığa başarılı bir şekilde taşınması ile söz konusu özgünlüğü anlam dünyasına taşıdığı da tespit edilebilir. Getirdiği imaj dünyasıyla olsun söyleyiş performansı ile olsun kendisini okutuyor. Nostaljiye prim vererek bu başarısını yer yer gölgelemesi ise en önemli açmazlarından.

*“Onda çıplak ayakla böyle gezerdi heves
Gülse sürgün, ağlasa Hükümetler düşerdi
Duruşu Yassıada sanki ipte Menderes”*

Defne Sandalcı, Ah! /Metis Yayınları:

Sandalcı’nın kitabı bana Baudelaire’in *Kötülük Çiçekleri*’ni, Paris Sıkıntısı’nı hatırlattı. Mensur şiirler olmanın ve anlatsal boyutunun bir etkisi olmakla beraber, buna asıl sebep habis, marazi duyarlıklara olan yatkınlığı. Fakat mesela *Kötülük Çiçekleri*’yle arasında temel bir fark var. Dışarıyı değil içeriği, o’yu değil ben’i anlatıyor. Kendilik şiirinin en saf, en sahici örneklerinden birini veriyor diyebiliriz. Ancak habasete (gayri ahlakiliğe) olan yatkınlığını erotik bir malzemeye dönüştürmeye karşı mesafeli bir tutuma sahip. Cesur ama katıyetle habis değil. Sadece özgürlüğünü, başka deyişle kendi arzu dünyasını sonuna kadar savunan ve mertçe paylaşan bir öznenin şiiri. Bunun sonucu olarak kendi iyisi ve kötüsü adına konuşuyor. Ruh ve anlam dünyası itibarıyla Cezmi Ersöz’e benziyor gibi görünse de patetik anlamda romantizme yanaşmaması, hatta mücadeleci niteliği onu daha saygın bir yere taşıyor. Protest olduğu kadar, sert, enerjik ve aynı zamanda ölçülü (estetik duyguyu önemseyen) üslubu ile da kendisini okunur kılmayı başarıyor.

*“Ben fena halde sıkılmaya başladım!
kısılmış bakan gözlerinizden
meraksızlığınızdan
dertsizliğinizden
düşüklüğünüzden
kışkırtıcılarınızdan
konumlarınızdan
sağlamcılığınızdan yerleşimlerinizden
paralarınızdan”*

Yavuz Balı, Eylül Anıtları / Kitapyurdu Doğrudan Yayıncılık

Yavuz Balı, şiirlerindeki dil hakimiyeti ve rahatlığıyla umut vadeden genç bir isim. Adeta bıçak sırtında giden, cesur bir şiir yazıyor. İslami terminolojiyi bir mü’min duyarlılığıyla ve doğrudan ifadelerle tasarruf etmekten çekinmediği gibi, banal, amiyane ve didaktik bir anlatıma düşmeden yazma/söyleme

becerisi de şiir algısının ne kadar sağlam ve gelişmiş olduğunu göstermektedir. Bunu lirizm arayışına girmeden yapabilmesi başarısını daha da artırıyor. Dili yoracak zorlamalardan uzak durması, firesiz diyebileceğimiz düzeyde kompozisyona olan hakimiyeti, artistik söyleyişlere ve jestlere iltifat etmeyen tutumu Balı'yı iyi şiire götürüyor. İmge karşıtlığı ile imgecilik arasında bir ikileme düşmemenin avantajını iyi bir şekilde kullanmakta. Öznelle toplumsal iç içe terkip etme konusundaki dikkati ise şiir bilincine ilişkin pozitif emareleri pekiştirici niteliğe sahip. Balı, kanaatimce cesur ama bilinçli açılımlar yapabilecek bir şair. Umarız öyle olur.

*“temiz bir mendille işlenir
senin çeyizinde asalet
benimse yakamda güle benzer haya”*

Hayrettin Orhanoglu, Mutsuzluk Komedyası / Çıra Edebiyat yayınları:

Bilhassa Sezai Karakoç'un söyleyiş tarzından ve lirik havasından güç alan bir şair. Belli mısralarda bunun daha belirgin hale geldiğini görüyoruz. Ancak kendi içinde bu düzeyi devam ettirmediği durumlarda retorığa ve yer yer didaktizme düşme riskini yaşıyor. Teatral anlatıma olan ilgisinde de benzer etkileşimlerden bahsedilebilir. Anlam dünyası açısından ise toplumsala açık olmakla beraber daha bireysel tavır ve izlekleriyle öne çıkmakta. Bu bireysellik düşünsel ve metafizik gerilimlerle tebarüz eden bir ontolojiye sahip.

*“Hamurunda ne tuhaf ki berket var
Güzellik gelip oturmuş kalbine
Hani keder ve aşk da bir yandan
Henüz bütün isimleri kendine çağırmadan...”*

Ülkü Tamer, Lucia / Karakum Yayınları

Ülkü Tamer'in kitaplarına girmemiş şiirlerinin -kitaplarına girmemiş çeviri şiirlerle birlikte, kitaplaşması şiir yayıncılığı açısından sevindirici bir girişim. Bu şiirlerin Ülkü Tamer'in şiir evrenine nüfuz etmek açısından önemli olduğu kuşkusuz. Ama belki de daha önemli olanı şairin bu şiirleri kitaplarına almamasındaki zihinsel ve estetik sebepleri anlamamıza yapacağı katkıdır. Bilhassa genç şairler için bunun yol gösterici ve öğretici bir yönünün olduğu muhakkak. Bir çoğu şairin ilk yayınlanan şiirleri olmakla beraber 60'lı, 70'li yıllardan şiirleri de bu derlemenin içinde görüyoruz. Bilhassa 50'li yıllara ait erken dönem şiirlerin Ülkü Tamer şiirinin ortalaması altına düştüğü aşık. 60'lı, 70'li yıllardaki şiirler içinse o kadar aşık olmamakla beraber, Tamer şiirindeki lirizmin bir gömlek altında kaldığı tespit edilebiliyor. Tamer'in lirizmden yana tutumu burada muhtemelen eleyici bir faktör olarak devreye

girmiş gözükiyor. Derleme, daha önce kitaplaşmamış çeviri şiirlerle de zenginleşiyor.

*“Helvacı İskender’in yiğit oğlu hep
Hep küfürlü izmaritler içiyor hep
Gönencini bir avuç ozanlar topluluğu
Bak bunu iyi bil ozanlar topluluğu”*

İbrahim Yolalan, Teslim / Dergah Yayınları

Yolalan, dil beğenisi belli düzeyde seyreden, işçilik tarafıyla kendisini gösteren bir şair. Estetik açıdan iniş çıkışlara, sürpriz gelişmelere hemen hiç rastlamıyoruz. Sesten çok ifadeye ve imaja dayalı bir şiir yazıyor. Bu da onu gerçek anlamıyla lirik şiire götürmüyor. Tınıyı önemsiyor ancak bu lirizmin gerektirdiği duygu ve ritmi sağlamak yerine dili estetize etmeye yönelik bir tasarrufla sağlıyor. Burada da gücünü büyük ölçüde imgeden aldığını görüyoruz. Bununla beraber imgeci denemeyecek kadar sözel unsurlara açık, kapalıktan uzak, nispeten konuşma diline yakın bir söyleyiş tekniğine sahip. Kültürel ve yerel duyalıkları emir kipiyle söylemsel bir eyleme dönüştürmeyi seviyor. Saydığım bu yönleriyle Nuri Pakdil’in Edebiyat Dergisinde yetişen şairlerle akraba olduğu söylenebilir. Fakat daha rahat ve kendilikli bir anlatışa sahip olduğunu belirtmek gerekir. Anlam dünyası açısından, kendiliğe dayalı özelliğiyle belirgin bir farklılaşma sağlıyor. Başka deyişle ideolojik duyarlıklara ve klişe diyebileceğimiz sembollere yeterince mesafeli bir yerden yazdığını görüyoruz. Nostaljiye yatkınlığı ise belli belirsiz bir zaaf olarak kendisini göstermekte.

*“kefaretiniz hangi ikrara mim
ker suda arman kalbiniz kanamaz mı hiç
kasım toprak rengine bürününce
kar ne ki dar ne ki yar ne ki”*

Harun Yakarer , Suya Yansıyan / Profil Kitap

Yakarer’in şiirler bütününe baktığımızda en dikkat çeken özelliklerinden biri istikrarsızlık. Sadece şiirden şiire değil, şiirin kendi içersinde bile inişli çıkışlı bir profil çiziyor. Özensiz imgeler ve söyleyiş biçimleriyle şiiri çok aşağılara düşürdüğü olmakla beraber, şiir dilinin ne olduğunu çok iyi bildiği, aralardaki güçlü ve esaslı mısralarından anlaşılıyor. Bu güçlü mısralar da Yakarer’deki şiir potansiyelini gerçekten fark ettirecek bir irtifa ortaya koymakta, buralarda son derece özgün ve çarpıcı olabilmektedir. Tezat sanatından mülhem mısralarda bu daha da aşkar hale geliyor. Şiiri bu düzeyde tutmayı başarabilse onu günümüzün en parlak şairlerinden biri olarak anmamız işten

bile olmayacak. Bununla sıkı ve mükemmel şiiri öneriyor değilim, Turgut Uyar'ın kast ettiği anlamıyla acemiliği, yani bazen tutuk olmayı bazen ritimden ve hatta bütünlükten uzaklaşmayı bir dirim ifadesi olarak kabule şayan görüyorum. Ancak bunlar olsa olsa pürüz diyebileceğimiz acemiliklerdir, savrulma dediğimiz ise başka birşey. Şiirin kadrajına sığmayacak özensizlikler şiiri yaralar. Yakarer'deki rahatlık kendilikli olma ile kendine has olma çabası arasında bir yaklaşımdan kaynaklanıyor olabilir, fakat aslolan bunu nihayetinde bir kıvama ve düzeye getirmektir. Ayrıca, şiirin sadece dil daha doğrusu söyleyiş meselesi olmadığını, bir yapı olarak düşünülmesi gerektiğini Yakarer'in ve genç şairlerimizin idrak etmeleri gerekiyor. Dil düzeyindeki savrulmaların yapıda yani bütünlük ve kompozisyonda da karşımıza çıkması problemin daha ciddi bir boyut kazanmasına sebep oluyor.

*“Hayatımın kırılma noktasıydı dünyaya gelişim
Ben çocukken çocukluğunu yaşıyordu yeryüzü
Ben çocukken annem ve babam”*

Ali Özgür Özkarcı , Sonu Yoktur / Ebedi Şeyler Yayınları

Sonu Yoktur kitabında Özkarcı'nın biçimsel ve/veya dilsel bir değişim içinde olduğunu görüyoruz. Daha düz yani doğrudan ifadeyle beraber mısraçı tutum kendisini daha fazla gösteriyor. Bu tarafıyla İzzet Yasar şiirine bir yakınlaşmadan söz edilebilir. Fakat izleksel açıdan bakıldığında daha bireysel olduğu, “ben”in beşeri ve günlük hallerine dayalı bir somutluktan mühlhem bir nitelik gösterdiği tespit aşıkâr. Bu tarafıyla sadece Yasar'ın şiirine değil kendi şiirindeki ideolojik bakış açısına da belli bir mesafe içinde konumlanmış gözüküyor. Günümüz şiirinde revaç bulmaya başlayan bu yönelim beşeri olandaki evrensel veya doğal özü/halleri keşfetme istidadını gösterdiği nispette etkili ve değerli hale gelecektir diyebiliriz. Genel anlamda şiir/şiirimiz için en elzem, bir tarafıyla da en bakir kaynaklardan biri burada yatıyor. Şiirin siyasal, ideolojik, kültürel söylemlerle işbirliği içinde olmasında hiçbir beis yok, ancak poetik özerklik ve hakikat için gereken asli membanın sözünü ettiğimiz keşif alanlarında saklı olduğunu bilmemiz gerekir. Aksi halde sahici bir şiire varmamız pek mümkün olamaz. Lirik şiirin iddiası ve gücü de tam zaten buraya dayanıyor. Ancak lirik şiir, siyasal, kültürel, toplumsal açılımlara beri durması sebebiyle bütüncül bir evrenselleşmeyi kitlemekte, bir bakıma bizi yarı yolda bırakmaktadır. Özkarcı, Sonu Yoktur kitabıyla kendi şiirindeki poetik ihtiyacı ve istidadı ikmal etmeye yönelik bir tutum izlemiş gibi gözüküyor. Bunun başka bir mecraya doğru geliştirilmeye çalışılacağına ilişkin işaretleri, kitabın ikinci bölümündeki anlatımcı şiirlerin yanı sıra metinler arası tasarruflardan da hareketle çıkarsamak mümkün. Bu noktada, minör şiirden majör şiire doğru ilerlemenin ve bunun için gerekli olan çok

katmanlı yapılaşmanın şiirimiz için çok ciddi bir ihtiyaca ve tekamüle karşılık geleceğini belirtmekte fayda var.

*“Ahmet Hamdi Tanpınar’ı bir türlü sevemedim
Çünkü ben Suadım
Harcanmayı sevmem”*

Muhammed Münzevi, Şehre Bodoslama / Klaros Yayınları

Muhammed Münzevi, kitabının isminden de anlaşılacağı üzere sert denebilecek bir şiir yazıyor. Dahası sertleştiği düzeyde irtifa düzeyi artıyor. Bunda şiirinin söylemsel bir potansiyelden beslenmesinin önemli payı var. Yaşantısal bir arka plana sahip olmakla beraber yaptığı şiir okumalarının şiirlerinde belirgin bir etkisinin olduğunu genel geçer söylem ve duyarlıklara olan yakınlığından anlayabiliyoruz. Ortak tecrübelerin şairleri ortak duyarlıklarda buluşturmasını yadırgamanın yersizliğini de burada yeri gelmişken vurgulamak isterim. Ancak bu işi (söylemsel unsurları) şahsi yaşantı/tecrübeyle ortaya çıkardığımız oranda kıymetli hale getirmek mümkün. Münzevi’nin şiirlerinde bu yönde bir çabayı pekala görüyoruz. Belki şiiri kendi içinde daha fazla yaşaması, yaşantısal unsurları daha net ve kamil bir öze kavuşturması gerekiyor. Şiirin duyum düzeyinden söylem düzeyine doğru tekamülünde bu husus son derece önemli. Genel anlamda şiirin aslında en zor ve karmaşık taraflarından biri de burada. Diğer taraftan, Münzevi’nin şiirlerinde, dil ve kompozisyon açısından da iniş çıkışlara ve dağınıklara karşı daha titizlik gerektiren zaafılar söz konusu. Oysa içerdiği söylemsel potansiyele ve şiirinin genelindeki söyleyiş gücüne ve enerjikliğe baktığımızda, daha özenli aynı zamanda daha sabırlı bir çalışmayla bunların üstesinden gelebileceğine şüphe yok.

*“Göşümüz küt küt bir odun parçasında
Gevrek bir simit kadar çıtır
Çatır çatır aşklar yaşadık derin ormanlarda”*

Müştehir Karakaya, Araf Şiirleri / Çıra Edebiyat Yayınları:

İmgelem dünyasıyla da söyleyiş tarzıyla da tipik diyebileceğimiz bir ortalamayı yansıtıyor. Bilhassa seksenli yılların imgeci tutumdan beslenen, beraberinde retorik etkiyi önemseyen şiiri Karakaya’da belirgin bir karşılığa sahip. İmgeyle yaşantısal unsurlar arasında kurduğu ilişki retoriğe doğru kaydıkça şiirin güç kaybetmesi en önemli zaafılarından biri. Oysa retoriği daha esaslı bir örgüye kavuşturduğu takdirde ihsas ettirdiği derinlikten hareketle daha iyi bir seviyeye ilerlemesi mümkün olacak. Zaman zaman bu seviyeyi

yakalayan mısralar okuyoruz. Fakat bunun genele şamil olmaması şiirin orta düzey bir retoriğe teslim edilmesini getiriyor.

*“bir ölüm diğer bir ölümün yaftasıdır
beni şaşırt ey acı
bana dikişsiz bir gömlek giydir”*

Enes Kurdaş, Sevgili Kardeşim Ben / Edebi Şeyler Yayınları

Kurdaş güçlü bir şiir duyusuna sahip. Verdiği sahicilik hissine ve şiir dünyasındaki enerjik, aynı zamanda bütünlüklü anlatıma istinaden bunu söylüyorum. İlk kitabında bu intibai oluşturmaya başaran bir şair ilerisi için umut verici demektir. Kurduğu şiir dili, estetik mükemmeliyetin değil ama sağlam, firesiz, dahası güçlü bir anlatımın göstergelerini veriyor. Deneyisel eğilimlere teşne olmadığı halde daha ihtiyatlı bir serbestlikle dili tasarruf etmeyi başarıyor. Kontrollü olduğu kadar sert, eril bir dille yazıyor. Bu da onu kısmen özgün bir yere taşımakta; fakat dediğimiz gibi sadece kısmen. Dile olan hakimiyetine ve şiirle kurduğu ontolojik ilişkinin boyutlarına bakınca da şiiri çok sağlam ve verimli bir yerden yakaladığını söylememiz mümkün. Bunda onun yaptığı okumalarla birlikte şiir duyusu, başka ifadeyle şair karakteri kanaatimce önemli bir role sahip. Muhalif, protest tavrını yaşantısal süreçler ve kültürel beslenmelerle gerektiği şekilde geliştirebildiği takdirde “dünyaya doğru yürüme”nin, denebilirse ki adalet ve hakikat tutkusunun bize yeni tezahürlerini verebilecek bir şairle karşı karşıya olduğumuzu ümit ediyorum.

*“şehre inince
orospular ve çocuklarıyla kucaklıyor şehir bizi
ama neden herkes gibi olmaktan duyulan kaygıdır
herkes gibi olmaktan duyulan kaygıdan kaygı duymayı da
gerektiriyor”*

Mustafa Muharrem, Tay veya Hiç / İz Yayıncılık

Muharrem, dili ve imgelemiyile sahip olduğu özgün tarzı bu kitabında da devam ettiriyor. Sürrealist bir imgeleme tekniğiyle anlamın sınırlarını zorlamayı ve görüntüye dayalı bir çağrışım dünyası yaratmayı seviyor. Bilhassa teşhis sanatı imgeleme tekniğinin en önemli araçlarından biri olarak öne çıkmakta. Bunun yanı sıra sıkı şiir örülmüş dili onu Ece Ayhan şiirinin farklı bir ardılı haline getiriyor. Ancak daha gözlemsel bir perspektife, siyasi tavır bakımından ise daha nötr bir içeriğe sahip. Hece şiirinin sentaks özelliklerini daha çok serbest bir formda değerlendiren şair, bu kitabında Hece’nin mısraı yapısına daha sadık bazı yönelmeler ve verimler görüyoruz. Bunun Muharrem’in şiirinde yeni bir kulvar açma anlamına gelip gelmediğini zaman

içinde göreceğiz. Bu anlamda kalıcı bir değişim olsa da olmasa da söz konusu örneklerin süreklilik kazanması kendi içinde yeni bir başarı çizgisi olacaktır.

*“Bu günbatımından bilge kimse yok
ne dudakta mecal ne tende heves
kararan bir tövbe insanlar enair, uçok
en çok bir tanrı o kızıl oktav ses”*

Cevat Çapan, Bir Başka Coğrafyadan / Yapı Kredi Yayınları

İleri yaşına rağmen Cevat Çapan’dan diri şiirler okumak sevindirici bir durum. Ancak kitaptaki şiirler yaşadığımız anların değil geçmişin şiiri. Şair uzun yılların bazı hatıralarını şiir olarak aktarıyor bize. Bunlar, az bir kısmı hariç üçüncü özneye dair gözlem ve yaşanmışlıkları içeriyor. Dolayısıyla Çapan’ın her zamanki şiir tutumuna uygun olarak anlatımcı bir şiirden söz ediyoruz. Kah Türkiye’den kah Avrupa ülkelerinden arkadaş ve dostları merkeze alan şiirler bizi bir tarafıyla geçmiş zamanlara götürmeyi başarıyor. Lirizm kaygısı gütmeyen yazan şair, anlatımdaki yalınlığı ve tahkiye etme kabiliyetiyle şiirin hakkını veriyor.

*“Zaman zaman
yalınlığa adamayı düşünüyoruz kalan günlerimizi,
bizim sınıftan hala uyurgezer birkaç kişi.”*

Hakan Savlı, Kırgın Karnaval / Yapı Kredi Yayınları

Lirik şiir içinde kendi karakterini ve sesini bulmuş bir şair Hakan Savlı. İmgeci tavrına rağmen, sözel unsurlarla zaman içinde daha barışık bir çizgiye doğru ilerlediğini görüyoruz. Bu da şiirini gayet canlı ve akışkan bir kıvama getirdi diyebiliriz. Kırgın Karnaval, tahayyülden çok yaşantıya ve kısmen gözleme dayalı anlatım unsurlarıyla bu canlılığı daha da hissettiriyor. Günlük hayat ile ontolojik temalar arasında sağladığı geçişler şiiri için iyi bir güç veriyor. Ne var ki lirik şiire olan bağlılığından vazgeçmemesi veya tam tersi lirik şiirdeki irtifa yetersizliği vasatın pek de üstüne çıkamamasını getiriyor gibidir.

*“Neyse, özetle Ey yaşayan şairler!
Silin artık burnunuzdan kibiri
yeşil sahalara dönüyor Einstein’in şoförü
birleştirdik denklemleri ve karbüratörü”*

Mehmet Can Doğan, Başka Türölü de Olur / Yapı Kredi Yayınları

Geleneksel şiirimizden, özellikle hece şiirinden söyleyiş anılamında beslendiği çok aşıkır. Fakat bunu göstererek değil, örterek yani iyiden iyiye modernize ederek yapıyor. Dil açısından en özgün tarafı bu. Duygudan ziyade imaj ve söylem yoğunluklu anlatımı ise şiirini aklın kontrolünde ilerleyen, bütünlüklü bir yapıya büründürüyor. İroniden başarıyla yararlanan şair, mitolojiyle modern dünya arasında kurduğu bağlarla da şiirinin çağrışımsal gücünü ve derinliğini besliyor. Böylece daha kültürel ve bir anlamda yapıntı/ mekanik bir şiir yazdığı gibi, okuyucu zihnini daha düşünsel bir zemine taşıyor. Ama bunun dışına çıkarak lirizme doğru giden örneklerin de az olmadığını görüyoruz.

*“Bir baş ağrısı ile kucakladım seni dünya
kağıtlarına koştum yıldızlarını saydım
ağırlığından ayırdım birer birer insanlarını”*

Abdülkadir Budak, Dalgın Rüzgar, Toplu Şiirler 1 -İştahlı Makas, Toplu Şiirler 2 / Yazılı Kağıt Yayınları

Abdülkadir Budak, 70’lerde şiire başlamakla beraber 80 kuşağına dahil edebileceğimiz bir şair. Şiirinin apolitik yapısıyla da 80 kuşağına daha yakın durmakta. Üretken olduğu kadar bol miktarda şiir ödülüyle de dikkat çekiyor. Şiirinde doğa unsurları önemli bir fon oluşturduğu gibi tematik olarak da doğaya ve kırsala olan ilgisini belli ediyor. Ancak genel itibarıyla konu ve izleklerini şehir kültürüyle besleyen bir şair. Şiirinin geleneksel şiirle modern şiir arasında konuşlanmış veya sıkışmış diyebileceğimiz, onu aynı zamanda özgün kılan ilginç bir tarafı var. Teknik ve yapı olarak bir yanıyla geleneğin içinde dururken diğer yanıyla modern şiirin kazanımlarını tevarüs eden adeta ikili bir yapıya sahip. Başka ifadeyle, modern şiirin imgeleme özelliğini çokça değerlendirirken yapı veya kompozisyon yani bütünlük kriteri açısından bakıldığında geleneksel şiirin zemini üzerinde duruyor. Anlatım dikey bir açılmıdan ziyade yatay bir eksen üzerinde ilerliyor. En azından baskın anlamda böyle. Diğer taraftan şiirde “boşluk” dediğimiz anlatım/yapı özelliğinin gözden ırak tutulması, gereksiz uzatmalar Budak’ın şiirini fazla kalabalık ve fireli hale getiriyor. Söyleyişte disiplinin kaybedilmesiyle ilgili zaafı bu sorunu daha da büyötmekte. Bununla beraber Budak’ın üretkenliği kadar imgelem ve söyleyişindeki özgünlük kendisini öne çıkaran önemli taraflarından biri. Toplu Şiirler 1 ve 2, bu anlamda önümüze ciddi bir imge zenginliği koymakta ve şiirimize farklı bir renk katmaktadır.

*“Yaranın yanı başında gümüş saplı bir hançer
Uyuyor belki de can çekiyor
Bir ben dönüp bakıyorum
Hançer benmişim meğer”.*

Kaan Koç, Ağız / İtaki Yayınları

Şiir kendi yapısal bileşenleri arasında uygun bir dengeyi kurmayı gerektiriyor. Aksi halde yapı-bozum değil yapı bozukluğu söz konusu olmaktadır. Koç, şiiri kendiliğinden hareketle geliştirecek söylemsel ve yaşantısal bir öze ve içeriğe kavuşturmanın farkında, ancak şiirin iç dengesi veya mimarisi dediğimiz noktada disiplinden uzak bir tutum sergiliyor. Şiir bir anlatma değil, kurma ve inşa işidir. Çok fazla konuşmaya da oraya buraya çekiştirmeye de gelmez. Koç, iyi malzemesi ve söyleyiş kabiliyeti olmasına ve İsmet Özel gibi Türk şiirinin güçlü bir damarından beslenmesine rağmen bunu daha rafine bir düzeye taşıma konusunda yeterli özeni göstermiyor. Bu da şiirini vasata teslim etmesiyle sonuçlanıyor.

*“çok uzun şiirlerin dönemi sona erdi
gelin itiraf edelim: hepimiz babamızı annemizden soyuyoruz”.*

Asuman Susam, Kemik İnadı / Everest Yayınları

2016 yılında Ruhi Su Şiir Ödülünü alan kitap, 2020’de 3. Baskısını yaptı. Şair; sevgi, hüznün ve yaralarıyla konuşan, kendini aşma arzusuyla devinen ben’in şiirini yazıyor. Yer yer göze çarpan harcı alem söyleyişler olsa bile, yapı ve dil olarak şiiri kurmayı biliyor. Afili söyleyiş çabası yok. Bu yönüyle sahiciliği konusunda bizi ikna ediyor. Ancak taşıdığı duygusal gerilim ontolojik bir tecessüse, bir iradeye inkılap edemiyor. Bu arzuyu taşıyor, ifade ediyor fakat gereken enerjiyi ve zihinsel, imgesel atılımı gösteremiyor. Karamsarlığına yenik düşüyor da denebilir.

*“müntehiriz, vehim içinde alnımız
deniz hayvanı olmanın zamanıdır
çekilmenin bir istirdye kabuğuna”*

Murat Küçükçifci, Evliler İçin Kafa Kağıdı Sureti / Ketebe Yayınları

Şuuru açık bir şair. Anlatımcılığı ve eleştireliliği önemsiyor, dahası düşüncenin ve söylemin şiirini yazıyor, imgenin değil. İmgeyi sadece yardımcı bir birim olarak şiire dahil ediyor. Ancak kendiliğini yani öznellikten hareket etmeyi ihmal etmemeye yönelik bir gayreti de görüyoruz. Terennüme olan yatkınlığı onu 90’ların epik şiiriyle aynı kulvara sokuyor denebilir. Yine de terennümü söylemin kontrolü altında tutması sayesinde hamasete prim vermemeyi biliyor. Bu açıdan retoriğe uzak. Zihinsel ve söylemsel olarak son derece berrak, ne söylediği aşık, dili yormayan, aynı zamanda kah tahkiyeye kah dramatik anlatıma dayalı unsurlarla sosyal atmosferi gözetten bir şiiri var Küçükçifci’nin. Bu poetik çerçeveden bakıldığında, şairin ileriye doğru bir

sıçrama yapabilmek için en azından içerik ve söylem düzeyinde güçlü adımlar atması gerekiyor.

*“Benim aşk dediğim babam gibi adam
olma isteğim hakkında biraz
Biraz çayı sonra biraz karı kocayı edayı kazayı
Bir kenara bırakıp olmamış gibi yapmamaya dair”.*

Abdüssamed Bilgili, I Harfinin Durumu / Ketebe Yayınları

Şiire teknik ve dil anlamında hakim bir şair. Zihinsel anlamda kontrolü asla elden bırakmıyor. Terennüme değil mısraya çalışıyor. Gerek mısraçı tutumu gerekse kendine has edasıyla epik şiir içerisinde kendisine bir yer açıyor sayılır. Ancak neredeyse tamamen söyleme dayalı bir şiir yazıyor olması en önemli eksiklerinden biri. Oysa çağdaş epik şiir özneyi merkeze koymasa bile şiirin varoluş dinamiklerinden biri haline getirmek durumunda. Salt nesnellik yani salt anlatımcılık veya söylemsellik, şiiri yaşantısal zeminden izole eder, bu da poetik söylemi özü itibarıyla retorik bir düzeye taşır. Yeteneğiyle güven veren Bilgili'nin şiirini bu açıdan gözden geçirmesi faydalı olacaktır.

*“bana nazar ettin oku ruhu aydınlansın
iyiyim şimdi çok iyiyim tut kalbimi sağalt
bu göğü böyle seyrettiğini bilmek güzel”*

Sadık Koç, Topraktan Ayrılabili / Ketebe Yayınları

Öznel olanla nesnel dünya arasındaki etkileşimi kurması Koç'un en başarılı yönlerinden biri. Bu sayede canlı, kıpırtılı bir şiir yazdığını görüyoruz. Terennüme pek de aldırış etmeyip söylemsel gücüyle şiirine irtifa ve istikamet kazandırması onu güçlü bir şiire doğru olabildiğince yaklaştırıyor. İmgeden belli düzeyde istifade etmeye çalışsa belki daha iyi olabilecek. Konuşma dilinin tarz ve edasına bütünüyle teşne olması imgesel imkanların önünü kesiyor. Düşünceyle imgenin diyalektiğini kuracak bir şiire olan ihtiyacı Koç'un da diğer epikçi şairlerin de görmeleri gerekmekte. Poetik söylem, sadece biçim ve/veya biçim meselesi diye düşünülmemeli. Bu yüzden, ayırt edici niteliğini düşüncenin daha doğrusu konuşma dilinin somutluğuyla imgenin dünyası arasındaki korelasyon üzerinden tezahür ettirmek durumunda

*“Seni yolculuyorum
Arabaya binip gidiyorsun sen
Dünya ikiye bölünüyor o anda
Sensizlik tarafında kalıyorum ben”*

Ali Günvar, Çarpık Hüzünler Kantatı; Anthropomorphus / Ötüken Yayınları

1980’lerde yayımlanan iki kitabın yeni basımlarıdır. Ali Günvar 80 kuşağının öne çıkan şairlerinden biri. Yazdığı şiirle kuşağının kozmopolit diyebileceğimiz özelliklerini tipik bir ilde dışa vuruyor. Enis Batur şiiriyle olan göbek bağı dikkat çekmekle beraber Batur’a göre daha kültürel bir şiir yazdığı aşikar. Öznellikten neredeyse büsbütün yalıtarak, tarihin içinden, tarihi kahramanların ağzı ve bakış açısıyla yazıyor. Günvar’ı okurken Batur’dan çok, Kavafis, Ritsos, Seferis gibi şairleri hatırladığımı söylemeliyim. Anlatımcı tarafıyla da bu şairlerle benzerlik kurma imkanı çok daha fazla. Batur’daki öznelliği onda söz konusu bile edemeyiz. Daha önemlisi, Günvar’ın tarihi sadece öznellikten değil yerli ve somut kültürel bağlamdan da izole bir şekilde tasarruf etmesi. Şiir dilindeki batılı söyleyiş ve imgelem de çabası. Dolayısıyla kültürel diyalektiğe ve bakış açısına tamamen kapalı şekilde tarihin canlandırılmasından ibaret bir şekilde oluşturulmuş anlatsal düzlem, onu en fazla tarihi romanın/hikayenin bir karşılığı haline getirebilmektedir. Günvar’ın nesnelci ve evrenselci anlayışıyla bunu izah etmeye çalışsak bile, bunun kültürel açıdan eksik olduğunu, yabancı/batılı bir dünyaya ait olduğunu, kozmopolitizmle bile bu kadar benliksiz ve kişiliksiz bir özdeşleşmeyi açıklayamayacağımızı söylemek durumundayız. Bu değerlendirmelerimizi tabii ki söz konusu iki kitap özelinde yapıyoruz. Bilahare Günvar’ın öz kaynaklara dönüşüyle şiiri açısından değişen ne olmuştur, ayrı konu.

*“içim eziliyor yoksulluktan
oysa altın şiniklerle tartılıyor buğdayım
billur çağlayanlarda yüzyüyorum”*

Abdullah Yalın Karadağ, Sensizler Tekkesi / Yedi İklim Yayınları

Söz, düşünce, duygu; şiirin içeriğe dair bir kısıtlamasından söz etmek olsa olsa anakronik bir yanılsama olabilir. Fakat şu veya bu içeriği şiir düzeyine taşıyan şeyin bir dokunuş, bir kıvam meselesi olduğu da şüphesiz. Bu anlamda Karadağ, eşikten içeriye geçebilmiş değil. Şiirin ucundan tutar gibi olsa da gerisi gelemiyor.

*“hüznün en yalın hali bu
biraz kordan bir sümbül
biraz mevsimlerden bir zemheri
bilmem ki kimlere benzemeli”*

Yavuz Altınışik, Yorgunluk Gölgesi / Ebabil Yayınları

Yavuz Altınışik, şiirlerindeki kendilik gücü ve enerjisiyle şiir potansiyelini her daim hissettiren bir şair. İmgeci anlatıma belirgin bir yatkınlığı var. Ancak

konuşmayı da seviyor. Fakat konuşma tarzı imgeden destek aldığı nispette başarıya ulaşıyor. Bu tarafıyla aslında biçimden öze doğru giden bir şair olduğu anlaşılabilir. Söyleminde olduğu kadar hatta ondan daha fazla kelimeleri tasarruf etme tarzındaki sertlikle de dikkati çekmekte. Konuşma diline olan ilgisine rağmen, Yorgunluk Gölgesi kitabında verdiği örneklerden hareketle en başarılı şiirlerini beyit ve dörtlülükler şeklinde yazdığını görüyoruz. Serbest şiirlerdeki ritim, söylem ve geçiş problemlerine karşılık bu tarz şiirlerinde çıtayı epeyce yükseltiyor. Mükemmelci tavrı vezin ve kafiye düzeni içinde yerini daha kolay buluyor gibi. Buna karşılık mensur şiirlerinde de kendilikten aldığı güçle iyi bir düzeyi yakalıyor. Fakat imgeye fazlaca yaslanıp bir taraftan da şiiri uzattığı nispette durum tersine doğru dönüyor. İmgenin ve imgeden kaynaklı muğlaklığın şiiri/okuru yormaması ve şiirsel söylem üzerinde baskın bir konuma getirilmemesi için ciddi bir dikkat lazım. Şiir imgesel anlatım üzerinden gittiği takdirde ise bunun yapısal koşullarını yerine getirmek gerekir.

*“Üzgünüm. Havalı bir korna tonuyla söylüyorum bunları.
Çekici alıp örse vuruyorum.
Ne çekişte ses, ne örste incinme.
Kılı kıpırdamıyor dünyanın.”*

Emre Varışlı, Ölüm ve Piyasa / 160. Kilometre Yayınları

Deneyisel şiirin artık klişe hale gelmiş söyleyiş, biçim ve hatta söylem tarzları içinde gezinen şiirler. Bu yüzden deneyisel diye tanımladığımız şiir aslında kendi oluşturduğu sınırlar içinde bir konvansiyonu üretiyor. Bu da eşyanın tabiatından kaynaklanıyor olsa gerek. Fakat tek tek baktığımızda aynı çizgideki –tabir caizse popüler dille yazan- diğer deneysevciler gibi Varışlı’nın şiirleri de kendisini okutuyor. Bilhassa enerjisi, buluş gücü ve sahiçiliğiyle günümüz şiirinin vasatı üzerine çıkmayı başarıyor. Müptezellikten beslenme eğilimini yer yer göstermesine karşılık bunu gerçekçi sınırlar içinde tutması onu kısmen daha kayda değer hale getirmekte.

*“aklımdaki şiir sabah koşusuna çıkıyor, aklımdaki şiir
iyi gözükmek ve kendine bir iş bulmak zorunda
bu dünyada.”*

Murat Güzel, Mutlak Müzik / Muhit Yayınları

İsmiyle müsemma bir kitap demek zor. Murat Güzel ritmi her zaman önemeyen bir şair, ancak müzik onun şiirinde nihai belirleyici ve amaç olarak yer almıyor. Söylem ve anlam üzerinden giden bir şiir demek daha doğru. Bilhassa epik tarz ve söylemle yazdığı şiirlerde ise ritmin kurucu bir düzeye

doğru geldiğini görüyoruz. Fakat bu da müzikten ziyade retoriği öne çıkartıyor. Buralarda retoriği aşan bir sesletimin yani ritmik dilin oluşturulduğunu söylemek zor. Mutlak Müzik'in müzik açısından lirik şiirlerde daha iyi bir başarı gösterdiği aşikar. Güzel, ontolojik potansiyeli ve enerjisiyle olduğu kadar söylemsel gücüyle de diri şiirler yazan bir şair. Fakat her iki anlamda da şiiri bir ufka veya imgeye doğru açmak, hareket ettirmek gibi bir yaklaşım ve doğrultu göstermemesi, poetik/şair öznenin kendi üzerine kapanmasına, tabir caizse totolojik bir içe bükülmeye sebebiyet veriyor. Bunu “mutlak realizm” veya “deneysel realizm” gibi tanımlamalarla adlandırmak çok yanlış olmayabilir. Ancak bir tarafıyla da şiiri burada ‘eksik’ bırakan şeyin estetik veya poetik öznenin duyguyla sınırlanmasından kaynaklandığı belirtilebilir.

“Şu mevsim sonu indirimleri cebimde biraz para olsa
Biraz olsa kat yat değil boğazda istemem asla
Biraz param olsa birkaç kitap bir möbleli oda”

İbrahim Tenekeci, Sözü Yormadan / Muhit Yayınları

Kitap, İbrahim Tenekeci'nin şiirlerinden yapılmış seçmeleri bir araya getiriyor. Sözü daha doğrusu şiiri yormadan söylemek Tenekeci'nin karakteristik özelliklerinden biri. Şiirin anonim diyebileceğimiz bir anlam dünyası olmakla beraber bilhassa kendine has söyleyişiyle özellikli bir yere sahip. Naif olduğu kadar imajlarının gücü ve dilindeki sadelikle okuyucuya nüfuz etmeyi başarıyor. Yer yer afilli söyleyişlerle de şiirinin jest gücünü artırıyor. Büyük laflar etme çabası içinde değil, ancak gerek gözlem gücü gerekse insan halleriyle itikadi ve ahlaki değerler arasında kurduğu ontolojik bağlarla şiire mahsus başkallığı yakalıyor. Hece şiirinin söyleyiş tarzını konuşma diliyle biçimlendirmesi, ayrıca imgeyle söz arasında kurduğu denge de okuyucuyla olan ünsiyetini geliştirmede önemli rol oynamakta.

*“Ekleyip duruyorum sabahları akşama,
Kendimi arıyorum, meşgul çalıyor
Gerçi söylenmez böyle şeyler uluorta
Aşk diyor, başka bir şey demiyor kalbim”*

Ebubekir Eroğlu, Açık Kaldıkça Defterim / Yapı Kredi Yayınları

Hep aynı şiiri yazdığını düşünmemek neredeyse mümkün değil. Şiir serüveni boyunca mısra kurma ve söyleme biçiminde hiçbir değişme olmadığı gibi monoton denebilecek tekdüze, jestleri olmayan, konuşma dilini imgeyle destekleyen bir şiir yazıyor. Her duygu ve sözü şiire dönüştürme eğilimine koşut olarak uzun yazıyor olması şüphesiz ki nefesinin gücünü göstermekte. Ancak şiirler uzadıkça tekdüzelik artık usandırıcı bir hal almaya başlıyor. Tahkiyeyle desteklenmediği takdirde uzun şiirin ne kadar riskli bir şey

olduğunu burada iyiden iyiye görüyoruz. Oysa kitap boyunca bilgelikle kendiliğin bir çeşit diyalektiği üzerinden gelişen şiir verimi çok kıymetli imge ve söyleyişler içermekte. Engin bir şiir zenginliğinden bahsetmek mümkün. Diğer taraftan, boşluklar ve jestler yoluyla bu zenginlik çok daha çarpıcı bir anlatıma kavuşturulabilir. Bununla beraber, eserin –diğer kitaplar için olduğu gibi– son derece besleyici taraflarıyla Türk şiirine ciddi bir katkı yaptığı muhakkak.

*“dar sokaktan geçtim
yalnızlığı derin evleri kuytuda karşılayan
dolambaçlar vardı, araya araya bulmuş değilim
yol büküle büküle beni getirdi”*

Zeynep Tuğçe Karadağ, Beni Nereden Vuralım / İthaki Yayınları

Şiiri mısra kurma ve yapısal unsurlar anlamında iyi kavramış bir şair. Konuşma dilini özgün bir form içinde geliştiriyor. Daha açıkçası günümüz şiirinin öne çıkan bazı söyleyiş özelliklerini kendi tarzı haline getirebiliyor. Soyut imgelere fazlaca bir ilgisi var denebilir. Bunun sonucu konuşma dilini daha çok form olarak kullanmakta. Bu da ritme veya deruni ahenge (lirizme) yaslanmayan böyle bir şiirin en zayıf noktalarından biri. Gücünü sözel ifadeye yaslayan bir şiirde soyut imgeler, yardımcı pozisyona çekildiğinde çarpıcı ve güç verici hale gelecektir. Karadağ’ın şiirlerinde bunun daha çok lirizm arayışına matuf olması üzerinde durulması gereken bir problem. Ritme veya deruni ahenge mecbur edilmeyen bir lirizm mümkün mü diye bakarsak, bu belki de denemeye değer bir şey.

*“Dünya yaşlı garsonun azarlanışydı içimde
Zihnime trenler dolardı, çarpık vagonlar, sert adımlar
Önce raylar koptu, sonra yetiştim, dindim.”*

Ömer Yalçınova, Yanına Gittiğimizde / Muhit Yayınları

Kendiliğini yani bireysel tecrübeyi şiirinin merkezine koyan bir şair Yalçınova. Fakat bireyselin sınırlarına kapanmayarak dış dünyayı bu tecrübeye dahil eden bir bakış açısıyla şiirini kuruyor. Hamasetten uzak, son derece gerçekçi bir yerden konuşmakta. Dahası şahsi tecrübesine, gözlem gücüne ve malzemesine gerçekçi olmaktan kaçınmayacak denli güveniyor. Birçoğunun yaptığı üzere imgelemin muğlaklığından beslenen bir lirizme hiç heves etmiyor. Tabii ki bunda, halk olma bilincinin yanı sıra şiiri gerçek hayatla ıralamaya yönelik poetik tavır belirleyici olmaktadır. Şiirindeki zihinsel berraklık da bu noktadaki özgüvenin sağladığı kazanımlardan biri diye değerlendirilebilir. Yalçınova’nın şiiri, etkisini belli ölçüde söz konusu berraklıktan yani imaj

ve söylem gücünden alıyor. Ama sadece ondan ibaret değil. Ritmik söyleyiş tekniğiyle de şiirinin etki ve başarısını iyi bir düzeye çıkarıyor. Sadece mısra bütünlüğü içinde değil mısralar arası geçişlerderitme etkin bir rol vererek şiirine kayda değer bir terennüm (sesletim) gücü kazandırıyor. Bunu yaparken bütünlükten ödün vermemesi şiirindeki zihinsel berraklığın nasıl bir oyluma ve güçlü bir omurgaya sahip olduğunu daha aşıkare hale getirmekte. Epik boyutuna rağmen terennümü yüksek perdeden bir söyleyişe vardırmasın ise söylemsel plandaki tabiiliği/sahiciliği korumaya yönelik bir dikkatin ifadesi olarak tespit etmek mümkün.

*“Bastığın yerden dünya kayıyor sanıyorsun
Koşup yetişebileceğin sıcak bir yuvan yok
Gözlerinde kaybolacağın bir aşk da”*

Seyyidhan Kömürcü, Kendinin Ağacı / Everest Yayınları

Şiir esas itibariyle imgedir ama imgenin neye karşılık geldiği kritik şekilde önemlidir. İlginç olmayı öne çıkartarak kurulmuş imgeler sahici bir karşılığını okurda bulamazlar. Kömürcü’nün şiirlerindeki imgesel unsurlar ilginçliği kendisinin temel vasfı haline getirdiği için daha baştan kaybediyor. Lirikmi yakalama çabası da onu kurtaramıyor. Yakalasa söz konusu ilginçlik işe yarayacak belki. Ne var ki lirikmin gerektirdiği ritmik ve deruni ahengi sağlayamadığı, çağrışımsal dili yeterince konsantre hale getiremediği için sonuçta belli bir söyleyiş becerisinden öteye gidemiyor.

*“Bana iyi geldi ne demek
sabahları bana içimdeki deşik
etimdeki işaret
sabahları bana son anda ölmemiş olmanın öfkesi
sabahları bana sert sessiz harfler”*

Ahmet Akarsu, Astronot Gamzesi / Şule Yayınları

İmgeci ve lirik bir şiir yazıyor Akarsu. Lirikme bağlı kelime tasarrufu veya tasarruflı söyleyiş tarzı belli yerlerde tutukluğa sebep oluyor. Ama coşkunun arttığı yerlerde ve sözel anlatıma doğru yaklaştıkça etkili bir söyleyiş de görüyoruz. Yine de imgeleri soyutlamaya çalışmasıyla birlikte bir taraftan belki ilginç diyebileceğimiz buluşlar ortaya çıkarken, diğer taraftan suni imajlar bolca kendisini gösteriyor. Fakat Akarsu, şiir dilinin ne olduğunu bilen, gelişmeye açık bir şair. İmge, ses, ritim, kompozisyon gibi dilin yapısal unsurlarının bilincinde. Daha rahat ve tabii bir şiir dili için arayışlara girmesi hayrına olabilir gibi gözüküyor.

“toprak çömlek irkildi parmağını duyunca, tüylerin bir frenin doymazlığıyla ta ki tırnağın bir dizeye değmiş, çektin çıkardın ”

Yağız Gönüle, Freud’un Göremediği Rüya / Profil Kitap

Gönüler düşünen bir şiir yazıyor, başka ifadeyle duygu, imge, dil gibi bileşenleri düşüncenin tezgahında dokuyor. Şiirinde büyük coşkular, büyük laflar, çarpıcı imgeler falan yok ancak böyle bir muhtaçlığı olmayacak kadar berrak ve güçlü bir anlatıma sahip. Mısracı söyleyiş (mısrayı tam ifadeyle kurma anlamında) birkaç istisna dışında kitabın bütün şiirlerinde hakim. “Düşünen şiir” açısından bu bir avantaj sayılır, fakat, yine birkaç istisna dışında hece şiiriyle yazması bu noktada zor bir işi başardığını gösteriyor. Gönüler’in bu sebeple günümüz hece şiirine özgün diyebileceğimiz bir katkıda bulunduğunu tespit etmek gerekir. Başarısı düşünceyle hece şiirinin söyleyişini bağdaştırmaktan ibaret değil, buradaki başarısını öne çıkartan asıl özelliği, dile lirik bir tınıyı kazandırma becerisi. Bunun için ne imgenin muğlaklığına ne de duygusal köpürtmelere sığınmıyor. Bununla beraber, serbest teknikle yazdığı şiirlerdeki irtifa kaybı dikkat çekici bir nitelik taşıyor. “Topraktan” adlı ilk şiir ile “Toğrağa” adlı son şiir bunun istisnası. Ancak bunlar da minör şiirler olarak kendi içinde bir istisna. Gönüler, şiirindeki ontolojik ve zihinsel haritayı toplumsal, gerçek dünyanın halleriyle daha yoğun, daha derinlikli bir açılıma kavuşturabildiği takdirde kayda değer ilerlemeler göstereceğini umuyorum.

*“Bir simitçi her vakit endişelidir
Asırlık çeşme önünde gülebilir
Gün batarken para sayıp selam verebilir
Dönerken ekmeğın yanında susmayı getirir”*

Salim Nacar, Bütün Olup Bitenler Hakkında /Ketebe Yayınları

İlk basımı 2018’de yapılan kitabın Ketebe’den çıkan 1. baskısı. “Taşı Tanık Safrada” başlığıyla verilmiş ek bölümle birlikte 6 bölümden oluşuyor. Genel itibarıyla Nacar’ın şiiri için de “düşünen şiir” tanımını yapmamız yanlış olmaz. Fakat bu şiirin en önemli kusuru düşünceyi adeta bir ifrazata dönüştürmesi. Bunun bir yerden sonra bilinç akışı adıyla anıldığı malum. Bilinç akışı değilse bile Nacar’ın şiirinde bütünlüğü daha doğrusu organik terkibi (mimariyi) gözetmeyen fragmanter niteliği dolayısıyla birbiri üzerine yığılan amorf bir yapı karşımıza çıkıyor. Şairin enerjisi, duyarlığı, şiirsel zekası ve kabiliyetine rağmen söz konusu amorf yapı şiiri nesnel açıdan muğlak veya dağınık hale getiren bir handikaba dönüşüyor. Uzun yazmanın poetik gerekçesini ve zeminini bu şiirlerde göremiyoruz. Yapı/kurgu sorunundan kaynaklanan dağınıklık laytmotif-motif korelasyonunun kurulmasına izin vermeyerek

şiiiri merkezsizleştiriyor. Diğer taraftan Nacar'daki İsmet Özel etkisi süreç içerisinde giderek netlik kazanmış görünüyor. 6 bölümden oluşan kitabın, ilk bölümden başlayarak geriye doğru bir kronolojiyle oluşturulduğunu tahmin ederek söylemek gerekirse, İsmet Özel'le neredeyse aynışmaya varan bir gelişme süreci görüyoruz. Etki baştan beri görülmekle beraber (İkinci-Üçüncü-Dördüncü-Beşinci Kitap bölümlerinde), İsmet Özel'in duyuş, ifade, imgelem ve hatta kelime kadrosu itibariyle düzeyi artan bir şekilde tevarüs ve/ya transfer edildiği aşıkardır. Tabir caizse bu transformasyon Birinci Kitap/Bölüm'de en üst düzeye varıyor. Buradaki şiirlerin altına Nacar'ın yerine rahatlıkla İsmet Özel'in ismini yazabiliriz. Doğru veya yanlış ancak Nacar'ın bunu bile isteye yaptığı şüphesiz. Önceki şiirlerde yer yer gördüğümüz harciilem söyleyişlerin, dahası söylemsel plandaki naifliklerin tamamen aşılmış olması bu anlamda bir başarıyı ifade ediyor. Fakat sözünü ettiğimiz fragmanter yapı ortadan kalkmış değil. İsmet Özel'in söyleyiş tarzını ve gücünü yakalamadaki başarıyı, burada yani şiirin yapısal bütünlüğünde de göstermek gerekiyor. Aksi halde sağa sola uzayıp giden şiirler çekilmez bir gösteriye dönüşmekte. Nacar'ın şiir soluğuna, enerjisine ve geldiği noktaya bakarakta burada kalmayacağını, bundan sonrasında daha özgün bir yola doğru gireceğini ümit etmek isterim.

*“çok somut geldim düştü yakamdan ifrat
artık istemem beni kousa da bu müşkül tabiatım
hacoldu neşriyattan harfler kuran köhne imar
liyakat görmüş gururla yamandı kabahatim.”*

Ali Emre, Güzel Bir Gün Gördümse / Muhit Kitap

Ali Emre, hayatını şiire belki de fazlasıyla dahil eden şairlerden. Bu sayede şiirini hem bireysel plandaki yaşanmışlığıyla hem de sosyal gerçekliği aydınlatma özelliğiyle sahici bir zemine taşıyor. Fakat teknik yönüyle olsun anlam dünyasıyla olsun kültürden, belli toplumsal değerlerden beslenen tarafı da belirgin şekilde görülmekte. Belli yerlerde ise kültürel, tarihi malzeme ideolojik bir duyarlılıkla yoğrularak siyasi bir kimliğe bürünüyor. Dolayısıyla Emre'de kah lirik kah sosyal kah siyasi-epik şiirin her birini ayrı ayrı görmemiz mümkün. Teknik açıdan da durum hemen hemen böyle. Ancak hece tekniği Emre'nin söyleyiş tarzında baskın olarak etkisini gösteriyor. Bu kitabında da dörtlüklerle ve kafiye düzeniyle yazılmış şiirlerin çokluğu dikkati çekmekte. En güçlü şiirlerini ise yine hece sesiyle ve lirik tarzda verdiğini söyleyebiliriz.

*“Düşmez sanırdım merhamet küfesi
Dünyaya taşarken annem tertemiz eşiklerden.
İçimden binlerce melek ayrılmış gibi
Günlerce eve giremedim babam ayrılınca ben.”*

Elyesa Koytak, Bütün Nehirler Bizimdir / Ketebe Yayınları

Bir anlatım unsuru olarak imgeyi şiirden taretmeyi yadsımam. Bilhassa sosyal gerçekliği temel alan gerçekçi poetikanın şairleri tarafından dili en somut ve yalın biçimiyle kullanmaya verilen önem kendi içinde gayet anlaşılır bir şey. Fakat modern şiir zemininde bunun taşıdığı riski de çok iyi bilmemiz gerekiyor. Söz konusu dil tutumu, şiirle manzume arasındaki sınır çizgisini ihlal etmeye çok kolay meydan verebiliyor. Koytak'ın kitabında da yazık ki bu geçişlerin kayda değer düzeyde ortaya çıktığını görüyoruz. Gerçi "Yazdığım nazm-ı epik tarihe nişan verir" diyen şair kendisi de durumun farkında. O yüzden bahsini ettiğim şiirler kitabın ikinci bölümünde "Manzumlar" başlığıyla toplanmış. Ancak bunların kitaptan öteye günümüz epik şiirini dejenere etmekten veya gözden düşürmekten başka bir işe yarayacağını sanmam. Vatan, millet söylemiyle yazdığı şiirlerde bu düşünüş tam bir savrulmaya dönüşüyor. Oysa Koytak, yalın söyleyişi, zihinsel gücü/berraklığı, bütünlüklü anlatımıyla epik şiire cesur ve iyi bir giriş yapmış şairlerden biri. Mehmet Akif şiiri etrafındaki buluşmanın buraya, bu hale getirilmesi de doğru bir yaklaşım değil. Şiirde neyi söylediğimizi önemsizleştirmek gibi bir saçmalığa elbette sıcak bakamayız, fakat nasıl söylediğimiz, dahası nasıl bir inşa gerçekleştirdiğimiz bu işin esasına dair olmazsa olmazlardan biri. Bununla beraber, evveliyetine ve poetik cesaretine bakarak Koytak'ın şiir zekasına güvenebileceğimizi de söylemek isterim.

*"Geceleyn sıkıntıdan sokaklarda dolaşırdım
Binalarda durma noktasına gelmişti hayat
Semtın sınırları sıkıntıyla genişlerdi
Yaşlı komşulara kendimi hatırlatırdım"*

Mehmet Aycı, Bir Kuş Pencерimize / Muhit Kitap

Hece geleneğimizin söz düzeni baskın bir nitelik taşıyor, bunun bir parçası olarak halk şiirinden de etkiler yer yer görülmekte. Tabii bu etkiler modern şiirin verimleriyle harmanlanmış bir duyuş, söyleyiş ve imgelem tarzı içinde yerini alıyor. Söz konuş yönleriyle Mehmet Aycı, günümüz Hece şiirinin müdavimlerinden belirgin bir şekilde ayrılarak gelenekle irtibatını daha net hale getiriyor. Tema üzerinden giden bir şiiri olmakla beraber, kelimeleri anlama indirgemeden içerdiği müzikal ve duygusal tınılarıyla kullanmayı seviyor. Bu da nispeten retorığı yani imgeden ziyade sözün etkili söylenmesini beraberinde getiriyor. Aycı, doğuştan şair tanımını hak edecek kadar vecdle yazan, üretken, adeta baktığı ve dokunduğu her şeyi şiire dönüştürme kabiliyetine sahip bir şair. Bağırmadan ama lirik şevki de içeren duygusal bir yoğunlukla yazıyor. Bir Kuş Pencерimize'de söz konusu bu yoğunluk, daha çok kadını, kadın hallerini merkeze alan, dünya varlıklarına sevginin ve güzelduyunun incelikleriyle bakan insani/beşeri bakışla kendisini gösteriyor.

*“Akşam kaybediyoruz bulduğumuzu sabah
Dağ göğe açılıyor ırmak denize
Sana açılmak için, Allah...”*

Mustafa Akar, Kötü Arkadaşlardan Öğrendiğim İyi Şarkılar / Muhit Kitap

Akar, imge kaygısı gütmenden olabildiğince berrak bir şiir yazıyor. Berrak olduğu kadar rahat, tabii bir söyleyişe sahip. Sesi veya müziği (terennümü) bir söylem vasıtası olarak kullanmaması ise şiirinde akli kurucu güç olarak öne çıkartmakta. Bu özellikleri, yazdığı iyi şiirlerde onu çok ayrıcalıklı bir yere taşıyabiliyor. Beni yani şahsi dünyayı merkeze alarak gerçek dünyayı bu merkez etrafında konumlayan, dolayısıyla ben ve dünya ilişkisi üzerinden bir konuşmayı hiç bir zaman terk etmeyerek, bu anlamıyla- tam da varoluşsal özellikler içeren bir şiir yazıyor. Bununla beraber, birinci ve ikinci bölümlerde yer alan bir kısım şiir, kitabın ortalamasının ciddi düzeyde aşağısında kalıyor. Berraklık diye tarif ettiğimiz üstünlüğün bu şiirlerde nasıl harcıalem söyleyişe dönüştüğünü görüyoruz. Dahası şiire kaldıramayacağı brütler yüklenince – estetik plandaki yapısal gerekler sebebiyle- sonuç manzumeleşmeye doğru gidiyor. Fakat Akar’daki şiir kumaşı, bize bunun arızı bir durum olduğunu hissettiriyor.

*“Dünyanın benden sakladıklarını
Öğrenecek yaşı geldim
Ve yaşadım 20. Yüzyılı
Yarım ve kırık”*

Veysel Oğulcan, Atom Matom / 160. Kilometre Yayınları

Günümüz deneyisel şiirinin söyleyiş formlarına nüfuz etmiş bir şair. Rahat ve güçlü bir anlatımı var. İçeriğiyle de güçlü, ironiyi gerçekliği deşelemede etkili bir şekilde kullanıyor. Dalgacı, muzip bir tarafı olmakla beraber oyun değil, gerçeği kurcalamanın peşinde olduğunu hissettiriyor, bu da onu daha kıymetli bir şiire ulaştırıyor.

*“Matom ilk başlarda gerçekten eğlenmişti
Hatta Atom Matom’lara elçi göndererek
onlarla dalga bile geçmişti.”*

Mehmet Narlı, Öylece Yeryüzünde / Muhit Kitap

Söze dayalı bir şiir diyebiliriz. İmgeye kapalı değil ama şair sanki buna fazla ihtiyaç duymazmış gibi bir havayı veriyor. Tabiilikle ilgili olabilir. Buna karşılık ben’e ve şahsi tecrübeye ise neredeyse hiç yer vermiyor. Gözlem, izlenim ve söylemsel unsurlar şiirlerin başlıca bileşenlerini oluşturmakta. Yer

yer didaktizme kaydığını görüyoruz, fakat şiirin taşıyamayacağı düzeyde değil. Narlı'nın genel söyleyiş tarzı dolayısıyla kendisini pek de belli etmeyen bir incelikte.

*“aynan var mıydı dinlediğin türküler bıraktığın bir ah
bağdaş kurup minderinde düşündüğün gelecek
nasıl uyurdun mesela korkar mıydın ölümden”.*

Emrah Tahiroğlu, Çaputların Yakılışı / Ketebe Yayınları

Şiir kabiliyeti, dil konusundaki yeterlilikten önce görme, duymayla ilgili bir gelişkinliği gerektirir. Tahiroğlu'nda bu gelişkinliğin işaretlerini yakalıyoruz. Güzel olan bu. Şiiri doğru bir yerden yakaladıysanız, neyin şiire girip neyin şiire girmeyeceğini ayırt edecek bir düzeye sahipseniz işiniz kolay demek. Ancak bunun yeterli olmadığı da şüphesiz. Bu kitap bunun örneklerinden biri. Dolayısıyla iyi bir şiire dönüşebilecek güçlü pırıltılar dili savrukça kullanmaktan dolayı heba oluyor. Malzemenin hakkı verilmemiş.

*“hayat giyinirken bile seçenek bırakmıyor ona
ve doğal bir eyleme dönüşüyor mutsuzken
güzel bir kızın yüzüne kalkışmak.”*

Arif Ay, Bin Yılın Destanı / İz Yayıncılık

Arif Ay'ın toplu şiirlerinden oluşan kitabının 2. basımı. Lirik söyleyiş Arif Ay şiirinin öne çıkan özelliklerinden biri. Ancak söylemi kollayan, hatta söylem eksenli bir şiir diyebiliriz. Söylemi imajlarla tebarüz ettirdiği düzeyde şiire varıyor. Dosyalar kitabında olduğu gibi hikaye üzerinden verdiği da olabiliyor. Minör şiir yazıyor gibi gözükmeyle beraber, tam aksine söylemsel anlamda makro bir dile sahip. Her ayrıntıyı evrenselci bir perspektifle kurmayı seviyor.

*“günün en dar, en ürperten vakti
güneş çatlamış nar
marmarada sulara dalar”.*

Alphan Akgül, Bir Uçurumun Haritası / Yapı Kredi Yayınları

Dile doğrudan yansımayan sert bir dünyası var. Sert ama kötücül değil. Müptezelliği de yok. Ancak bu toprakların kültürüne yabancı bir dünyadan konuştuğunu hissediyoruz. Konformist diyemeyiz ama yabancı. Sahte diyemeyeceğimiz kadar da kendilikli. Lirikizm gibi bir çaba içermediği halde tınısı olan bir şiir olduğunu söylemek mümkün.

“Tankonuşacak bir gün ve – ‘Ey çocuğum!’ diyecek kibirle,

-“Boşluğa attığım uçurumdan başka bir şey değilsin!”

Mehmet Tepe, Buradan Bakınca / Muhit Kitap

Söyleyiş terbiyesi ve disiplini olan şiirler. Karanlık ve muğlak değil. Ne söylediğini bilen, söylemsel olduğu kadar duyarlılığıyla da iyi ve temiz duran bir şiir intibası veriyor. Ancak hem duyarlılığı ve anlam dünyası hem de teknik özellikleri itibarıyla klişe bir yapının içinde geziniyor. Şiiri daha çarpıcı, enerjik bir düzeye taşıyabilse belki daha takdire şayan bir şiir çıkacak. Ancak, iyi ve temiz şiir yazmakla yetiniyor olması, şair adına bir handikap olarak gözüktüyor. Bunu aşabileceğiyle ilgili emareleri de şiirinde barındırıyor.

*“şu tepeyi geçince göreceğiz dostlarım
kutlu develer ayak sesleri mağara ve teheccüd
su seslenir ay hırçınlaşır somurtur kış günleri”*

2020 Yılında Yayımlanan Diğer Şiir Kitapları

Cengizhan Orakçı-Fotoğrafta
Çirkin Çıkan / Ötüken Yayınları

Mehmet Sümer -Bir Gökyüzüne
Önsöz / Hece Yayınları

Bilal Kemikli – *Kıyıya Vuran Deniz*
/ Çıra Yayınları

İshak Aslan – *Hacer Günlüğü* /
Çıra Yayınları

Anita Sezgener – *Nabız Kayıt* /
NOD Yayınları

Mustafa Bâki Efe – *Dağlar İçinde* /
Pruva Yayınları

Fikret Yaz – *Nil Nehri Gözlerime İki
Demli Çay Söyle* / Klaros Yayınları

Cemal Cengiz Gürkan – *Alaca Kuş
Ağıtı* / Klaros Yayınları

Müjdat Güven – *Gün Açar Mavi* /
Klaros Yayınları

Mehmet Bardakçı – *Avuttum
Kendimi Islığımla* / Klaros Yayınları

Ferman Sarmış – *Şarkıların
Doğuşu* / Klaros Yayınları

Hasan Varol – *Kırlangıç Hevesi* /
Klaros Yayınları

Suzan Kuyumcu – *Kelimeler
Aurayla Sevişir* / Klaros Yayınları

Nilüfer Açılan Yıldız – *Komşu
Sesler* / Klaros Yayınları

Kerem Nadir Özcan – *Düşlük* /
Klaros Yayınları

Uğur Olgar – *Gelincik Ağrısı* /
Klaros Yayınları

Seval Arslan – *Yutsuz Düş* / Klaros
Yayınları

Hüseyin Peker – *Buyrun Arayın* /
Klaros Yayınları

Güven Adıgüzel – *Kararsızlar
Dağıtıldıktan Sonra* / Profil Kitap

Fuat Çiftçi – *Kıran* / Toplu
Şiirler/1990-2020) / Şiiri
Özlüyorum Kitaplığı

Kaan Koç – *Ağız* / İthaki Poetik

Murat Küçükçifci - *Evliler İçin Kafa
Kağıdı Sureti* / Ketebe Yayınları

Elyesa Koytak - *Bütün Nehirler
Bizimdir* / Ketebe Yayınları

Salim Nacar - *Bütün Olup Bitenler
Hakkında* / Ketebe Yayınları

Mustafa Güçlü - *Sizden Önce Geçtim*
/ İzan Yayıncılık

Abdülkadir Budak - *Dalgın Rüzgar*
(Toplu Şiirler 1 / 1978-2004) / Yazılı
Kağıt Yayınları

Abdülkadir Budak - *İştahlı Makas*
(Toplu Şiirler 2/ 2011-2020) / Yazılı
Kağıt Yayınları

Arif Ay - *Puslar İçinde* (Seçme
Şiirler)/ Muhit Kitap

Seval Arslan - *Yurtsuz Düş* / Klaros
Yayınları

Osman Serhat Erkekli, Bülent Güldal

- *Beton Ağaçlar Altında* / Klaros Yayınları

Hikmet Kızıl - *Şiirden Kırmızı* / Kadran Medya&Yayınclılık

Alphan Akgül - *Bir Uçurumun Haritası* / YKY

Mehmet Özkan Şüküran - *Aynada Yürüyen Sesler* / İthaki Poetik

Emel Demirezen - *Kalbine Sadık Kal* / İncir Yayınclılık

Mehmet Büyükçelik - *Ah Dünya* / Klaros Yayınları

Mustafa Mazhar Alphan - *Gel Gülde Demir Dövelim* / Klaros Yayınları

Atalay Saraç - *Su Gibi Titrer Ömür* / Şiirden Yayınları

Uğurcan Güler - *Cinayeti Ben İşlemedim* / Yedi İkli Yayınları

Naile Dire - *Türbülans* / İthaki Poetik

Servet Özakan - *Kutsal Hüzünler* / Kdyaros Yayınları

Selcan Peksan - *İnsandan Sonra* / Nod Yayınları

Murat Güzel - *Uzak Koku* / Çizgi Kitabevi

C.H. Türker - *Bazıkmış İyit* / Ötügen Yayınları

Mustafa Yılmaz - *Veresiye Defteri* / Temmuz

Atalay Saraç - *Ve Su Gibi Titrer Ömür* / Şiirden Yayınları

Uğur Aktaş - *İşıldayan Kara* / Edebi Şeyler

Hüseyin Atlansoy - *Perondaki Melek* / (Seçme Şiirler) Muhit Kitap

Mehmet Sarsmaz - *Efendisiz Kalpazan* / Klaros Yayınları

Oğulcan Kütük - *Oğlan Çıkmazı* / İthaki Poetik

Mustafa Ruhi Şirin - *Sabah Gibi Uyandıran* / (Toplu Şiirler) Muhit Kitap

Veysi Erdoğan - *Kendimden Biri Değilim* / Veyayınevi

Merve Çanak - *Yavaş Akma* / Veyayınevi

İbrahim Ağören - *Köz Düşüm* / Kdy

Fırat Polat - *Burcu Vaazi* / Edebi Şeyler Yayınları

Şafak Çelik - *Geçkin Akşam Ahalisi* / Şule Yayınları

Gökhan Akçiçek - *Adını Andığım Günler* (Tpolu Şiirler-1) / Edebiyat Ortamı Yayınları

Hasan Erkek - *Lal Destan* / Kırmızı Yayınları

Seyfettin Araç - *Kent Şiirleri* / Ceres Yayınları

Cafer Turaç - *Sessiz Redifler* / İz Yayınları (Yeni Baskı)

Gazellerertesesi - *Mahmut Aksoy* / Klaros Yayınları

Bahadır Dadak - *Rahime'nin Yüz Görümlüğüne Ağıt* / İzdiham Yayınları

Yunus Karadağ - *Gökyüzü Koşarken* / Muhit Kitap

Uğurcan Güler - *Cinayeti Ben*

İşlemedim /Yedi İklim Yayınları

Emel İrtem – *Hu* / Yitik Ülke Yayınları

Nevin Koçoğlu – *Kuşu Kardinalinin
Ölümü* / Favori Yayıncılık

Zülal Sema – *Kendi Sesinden* / Muhit
Kıyap

Hatice Altunay – *Akıp Gidenler* /
Klaros Yayınları

Mehmet Efe - *Sürgünlerini Budayan
Çınar* / İnsanlara Yayın

Aynada Yürüyen Sesler – *Mehmet
Özkan Şüküran* / İthaki Poeti

Taştaki Dikiş İzi – *Devrim Horlu* /
İthaki Poetik

Osman Serhat Erkekli – *Ürperişler
Kitabı*, (Toplu Şiirler-1968-2020) /
Artshop Yayıncılık

Leyla Arsal – *Bulmak İçin Buradan
Ayrıl* / Hece Yayınları

Haydar Eroğlu – *Tuyuğlar* / Klaros
Yayınları

Meryem Coşkunca – *Sana Nasıl
Ulaşabilirim* / Edebi Şeyler Şiir

hikâye

Necip Tosun

2020'DE ÖYKÜ

Necip Tosun

2020 yılında tüm dünyada yaşanan salgın, toplumsal hayattan ticaret hayatına, yayın dünyasından bireysel dünyalara kadar her alanı etkiledi. Yayın dünyası yeni bir dönemi tecrübe etti ve eve kapanan halka hizmete devam etti. Kuşkusuz salgın, yayın dünyasını da etkiledi ama diğer sektörler kadar ölümcül bir etki yaşamadılar. Salgının öykü dünyamıza yansımaları ise önümüzdeki yıllarda daha net göreceğiz.

Edebiyatımız 2020 yılında da son on yılda içinde bulunduğu temel sorunları yaşamayı sürdürdü. Bunlar, yayın dünyasında, bireysel ve toplumsal düzlemde, yönetici-yönetilen pozisyonunda, teknoloji alanında, piyasa alanında yaşanan sorunlardı. Bu da üretilen eserleri, onların pazarlanmasını, satılmasını, değerlendirilmesini ve paylaşılmasını etkiledi. Geçtiğimiz yıl içinde basılan kitaplar arasında nitelikli edebiyatın payı oldukça küçüktü. Bu sene salgın nedeniyle kitabevlerine ilginin azaldığı, internet satışlarının ise arttığı bir dönem oldu. Bu da büyük dağıtımçıların dağıtımına ve kitabevlerine giremeyen butik yayınevlerine olumlu bir sonuç olarak yansıdı.

2020 için yayın dünyasında en büyük övgüyü nitelikli edebiyatın, popüler ve ucuzcu edebiyata direnişi hak ediyordu. İşin iyi tarafı da buydu. Nitelikli edebiyat, özellikle dergiler ve butik yayınevleri aracılığıyla olumsuz ortamda direnişini sürdürdü. Nitelikli edebiyat, popüler edebiyatın ısıltısına kapılmadan, ısrarla edebiyatın çitasını yükseltmeye çalıştı. Hem de hiçbir yankı duymadan, bir çilekeş gibi kozasını ördü, yarınlara umut taşıdı.

2020 yılı, öykü kitapları, dergileri ve öykücülüğümüz açısından zor bir yıl oldu.

Yapı Kredi Yayınları, Can Yayınları, İz Yayıncılık, Şûle Yayınları, Hece Yayınları, NotaBene Yayınları, Ketebe Yayınları, Doğan Kitap, Everest Yayınları, Ötüken Neşriyat, Notos Kitap, Alakarga Sanat Yayınları öykü kitapları yayıncılığında öne çıkan yayınevleri oldular. Dergilerden *Dergâh*, *Hece Öykü*, *Varlık*, *Notos*, *Yedi İklim*, *Mahalle Mektebi*, *Kitap-lık*, *Post Öykü* yayın hayatına devam ederken, yılın üzücü olayı ise Muhayyel dergisinin yayın hayatına son vermesiydi. Öykü özelinde ise *Notos*, *Hece Öykü*, *Mahalle*

Mektebi, Post Öykü dergileri öykü türünü edebiyat dünyasında sırtlayan dergilerdi. Bu arada *Olağan Hikâye* dergisi adıyla yeni bir öykü dergisi yayın hayatına başladı.

İlgim, çabam ve tercihlerim nedeniyle 2020’de yayınlanmış öykü kitaplarından ulaşabildiklerimin büyük çoğunluğunu okudum. Bütün bunlardan bir özet yapmam gerekirse şunları söyleyebilirim: 2020’de oldukça zengin, farklı kanallardan akan, çok sesli bir öykü anlayışının sergilendiğini gördük. Hem tema olarak hem de anlatım biçimi olarak tek bir yaklaşımın ağırlığı yoktu.

Tema olarak: duygu ağırlıklı öyküler yanında düşünce ağırlıklı öyküler de; bireysel temalı öyküler yanında toplumsal temalı öyküler de yazıldı. İktidarlar, modernizm ve yerleşik anlayışlar eleştirilirken, ülkenin yaşadığı toplumsal, siyasal olaylar, bireysel acılar öykülerde işlendi. Bütün bunların yanında özellikle bu yılın öne çıkan temalarının başında yersizlik yurtsuzluk, “mültecilik” sorunu geldi. Yazarların önemli bir kısmı mültecilerin dramatik sorunlarını, dünyanın buna ilgisizliğini konu ettiler. Aşk, ezilen kadınlar, iktidar-birey ilişkileri, yoksullar, çocukluk, savaş, dinî değerlerden kopuş, cinsellik geçtiğimiz yılın öykülerinde en çok işlenen temalar oldu. Bunlardan öne çıkan tema aşk olgusuydu. Pek çok öykücü aşkı çeşitli açılardan yorumladı, hikâye etti.

Bişim olarak ise; gerçekçi öyküler de, gerçeküstü öyküler de; fantastik öyküler de postmodern öyküler de; bilinç akışı öyküleri de sade/yalın öyküler de; rüya öyküler de fotoğrafik öyküler de; sembolik yaklaşımlı öyküler de soyutlama yaklaşımlı öyküler de görüldü.

2020’de yayınlanan öykülere baktığımızda, pek çok öykü anlayışının varlığını gördük. Lirik yazarlar var, dramatik yazarlar var, fantastik/gerçeküstü yazarlar var, bilinç akışıyla yazarlar var, postmodern tutumla yazarlar var. Ayrıca kapalı, soyut yazarlar, durum ve atmosfer öyküleri yazarlar, sade ve yalın yazarlar var. Aynı yaklaşım temalar için de geçerli. Siyasal yönleri ağır basan öyküler var, bireysel tutumları öne çıkaran öyküler var, korku öyküleri, tarihsel öyküler var.

Sonuç olarak 2020’de hem ustalar hem de genç yazarlar öykü kitapları yayınlarken, her inançta, her kuşakta, her anlayışta iyi öykücüler nitelikli öyküler ortaya koyarak öykünün çitasını yükselttiler.

Kuşkusuz burada 2020’de yayınlanan tüm öykü kitaplarını değerlendirmenin imkânsızlığı ortada. Bu nedenle 2020’de öyküye verdikleri emek ve nitelikli öykü evreni kurlmaları açısından öne çıkan kitapları seçerek bir öykü fotoğrafı ortaya koymaya çalıştım. Burada anılmayan çok değerli kitaplar da vardı ama buradakiler benim ilk elde tespitlerimi içeriyor.

Necati Mert / Fincan Fincanla / Şule Yayınları

Necati Mert öyküde artık olgunluk dönemini yaşıyor. Son kitabı Fincan Fincanla bu ustalığın ürünü. Kitaptaki öykülerin öne çıkan en temel izleklerden biri aile olgusu. Mert, evi merkez alarak oluşturduğu öykülerinde, aile içi ilişkileri, sorunları, açmazları irdeler. Gençler ile yaşlılar arasında anlayış, zihniyet, beğeni farkı vardır. Araya giren zaman her şeyi değiştirmektedir. Özellikle çocuklara olumsuz bakış, gençlerin dünyaya bakışını anlamayan aile büyükleri gündeme gelir.

Necati Mert öykülerinin merkezine yaşadığı şehir Adapazarı'nı koyarak, buradaki insanlık hâllerini, sokak gözlemlerini hikâyeleştirir. Öykülerdeki eşyaya, insanlara, olaylara bakış, anlatıcı profili benzerdir. Şehrin baskıcı atmosferinde sıkışan bu anlatıcı, gündelik hayatın karmaşasında boğulmuş şehrin insanlarıyla bir türlü sağlıklı ilişkiler kuramaz.

Öykülerde şehrin toplumsal, kültürel ve ekonomik yapısına ilişkin pek çok gönderme yer alır. Ama asıl vurgu şehrin sosyolojik yapısı, kültürel dokusu ve insanlarıyla birlikte oluşturduğu “ses”tir. Farklı farklı insanların bir araya geldiği bu şehrin bir yandan huzur verici bir yandan da boğucu, yalnızlığa itici atmosferinde toplumun çeşitli kesimindeki insanlar, hayattaki en doğal yanlarıyla ele alınıp şehrin sesi öykülere yansıtılır. Toplumun farklı kesimindeki insanların acıları şehrin örten, saklayan yanından kurtarılarak açığa çıkarılır.

Necati Mert'in öykülerinde sürekli Adapazarı'nın seslerini duyar, görüntülerini izleriz. Öykülerde peş peşe fotoğraflar, hareketli görüntüler ve tasvirler sıralanır. Tıpkı bir slayt gösterisi gibi, bir film gibi, şehrin görüntüleri akar. Kamera ve objektif; kahramanın, çevrenin ve mekânın üzerinde gider gelir. Bol bol resimler çizilir, fotoğraflar aktarılır. Hatta bazen şehir öyle öne çıkar ki karakter daha geri planda kalır ve kitabın gerçek karakteri bir şehir olur.

Necati Mert'in öyküleri, Esendal'ın, Sait Faik'in izinde yürür. Bu anlamda anlatıcının yüzü hep sokağa, insanlara dönüktür. Sokaktaki esnafı, komşuları, onların aşklarını, hayat karşısındaki yenilgilerini ve yanlışlarını anlatır. Bu insanların ortak özellikleri, birbirlerine yaklaşabilmek için bir dil geliştirememeleridir. Sonra da kaçınılmaz olarak ayrılma gerçekleşir. Her şeyin sorumlusu kasabadır, şehirdir. Çünkü şehir onları kendi içlerine gömer, kendi olmalarına izin vermez.

Necati Mert'in öyküleri karakter ağırlıklıdır. Her öyküsünde bir karakter yaratır ve öykü bunun üzerinden anlatılır. Anlatıcı, tümüyle kişiye/*persona*'ya onun eylemlerine, duygu ve düşüncelerine odaklanmıştır. Burada anlatım çoğunlukla diyaloglara yaslanır. Mert, bir atmosfer yaratarak anlatmaktan çok, olaylar ve durumlar etrafında kişiyi hikâyeleştirir. Farklı yaşamları, karakterleri değil, sıradan insanların sıradan hayatlarını gündeme getirir.

Anlatıcı, bildik, tanıdık esnafın, tümüyle hayatlarına tanıklık ettiği hemşerilerinin dünyasına sokulur, onları öyküleştirebilir. Hayatı ellerinden kaçırmış bu insanların kahrılarını ve imkânsızlıklarını metne yansıtır. Bunlar bir şekilde hayata geç kalmışlardır.

Necati Mert, anlatım biçimi olarak sadelikte derinliğin peşindedir. Anlatımı rahat, akıcı ve dingindir. Onun öykülerinde olağanüstü şeyler olmaz. Küçük bir diyalogla, cümleyle, gündelik hayatın sıradan bir anıyla bütün bu yaşananları izah eden bir meseleye gider. İnsanların zaaf ve güçlü yanlarını, onları yaşatan iç dinamikleri, değişim karşısındaki tavırlarını bu küçücük anlarda yansıtmayı dener. Öykülerinde hiçbir olağanüstülük yoktur.

Kadın onun öykülerinde baskın bir temadır. Her durumda kadın-erkek ilişkileri sorunludur. Bunun önemli nedeni kaçırılmış hayattır. Yasaklarla, kurallarla oluşturulmuş evlilik olayının, büyükşehirlerde bambaşka bir görünüme bürünmesi karşısında şaşkınlık yaşayan erkekler, bu çemberi aşamazlar.

Necati Mert öykü dünyasını son kitabında zenginleştirmeyi sürdürüyor.

Hüseyin Su / Kırklar Cemi / Şule Yayınları

Hüseyin Su'nun *Kırklar Cemi*'nde ağırlıklı olarak tasavvuf konusu gündeme getirilir. Öykülerde tasavvufun çağdaş insandaki karşılığı, etkisi işlenir. Kuşkusuz tasavvuf konu olarak, tema olarak Türk edebiyatında işlenmiştir. Ne var ki çoğunlukla 'dışarıdan' ve çarpıtılarak gündeme getirilmiştir. Özellikle Mustafa Kutlu ile Rasim Özdenören'in "yerli" bir bakış açısıyla tasavvuf kurumuna yaklaştıkları görülür. Çağdaş Türk edebiyatında tasavvuf olgusu bu yazarlarla belki de ilk kez böylesine ön yargısız, çarpıtılmadan olanca gerçekliği ile gündeme getirilmiştir.

Rasim Özdenören'in *Denize Açılan Kapı* adlı kitabındaki öykülerde bu yolun (tasavvuf) tam içindeki insan değil de, bu işin başındaki, kapısındaki insan anlatılır. Çağdaş yaşamın dayattığı hayat tarzı ile hayata tutunamayıp ruhsal acılar çeken insanın arayışları... Tasavvufa, bir tarıkata giriş, kahramanların bilinçli seçimleri değildir. Onlar zaten bütün adreslere koşacaklardır. Çünkü marazlı ruhları ile aramaktadırlar. Ama neyi aradıklarını bilmezler. Önce bulmakta, daha sonra buldukları şeyin aradıkları şey olup olmadığını düşünmektedirler.

Mustafa Kutlu *Sır*'da, tasavvufun nasıl bozulup dejenere olduğunu, asli fonksiyonlarını yitirip bir menfaat, ticaret odağına dönüştüğünü abartmadan, olanca gerçekliği ve açıklığı ile gözler önüne serer. Kimi insanların tasavvufu bir arınma yerinden çok, "kullanma" yeri olarak gördükleri vurgulanır. Özellikle "ticaret-siyaset" ekseninde yer alan günümüz kimi dinî oluşumlarının bildik gerçekliği çarpıcı bir şekilde ele alınır.

Hüseyin Su'nun *Kırklar Cemi*'ndeki "Zikir Pınarında Kalbimizi Yuduk" tümüyle bir tasavvuf büyüğü olan Bilal Efendi'nin hikâyesidir. Bu uzun öyküde ruh mimarlarının, tasavvuf büyüklerinin, toplumda nasıl bir işlev gördükleri hikâye edilirken, tasavvuf kültüründen olan kerametlerinin nasıl üretildiği aktarılır. Öyküde tasavvuf büyüklerini tanımlamak için akla gelen sorulara cevap üreten, şeyhe de böyle bakan anlatıcı bu kültürün oluşumunu örnekler.

Onun öykülerinin merkezinde olan "aile" yine bu öyküde de baskındır. Her şey aile etrafında olup biter. Aile şeyhin bağlılarıdır. Amca, dayı, anne hep şeyhle olan ilişkileri bağlamında ele alınır. Onların şeyhle ve hayatla ilgileri öyküde gündeme gelir. Öykünün ilk bölümlerinde, babanın ölümü üzerinden, hayat, hayatın basamakları bilinç akışı tekniğiyle yorumlanır. Babasının ölümü üzerine, yapayalnız kalan çocuk hayata tutunmaya çalışır. Dayısı artık çocuğu koruması altına almıştır. Baba kaybı sonrası yaşanan travmadan dayı desteği ile çıkan çocuk, bir anda kendini zikir meclislerinde bulur. Hikâye burada çocuğun hayatından, aile ortamından dergâha, Bilal Efendi'ye yönelir. Bu öyküdeki anlatım, çevre tasvirleri, akışkan dil ve insan portrelerine yaklaşım açısından Abdülhak Şinasi Hisar'ın *Fahim Bey ve Biz*'ini hatırlatır. Öykü hem küçük çocuk gözü hem de büyük gözünden anlatıldığı için derinlikli bir karakter çözümlemesi de ortaya konur.

Hüseyin Su'nun uzun cümlelere düşkünlüğü, hiçbir ayrıntıyı dışarıda bırakmama arzusu ve lirik anlatım tercihi onu uzun yazmaya zorlar. Bu anlamda çok sözü olan anlatıcı seçimi onu doğrudan uzun öykülere ulaştırır. Hüseyin Su için uzun öykü derdini daha iyi anlattığı bir seçim olur. Seksen sayfa civarındaki kitabın ilk öyküsü "Zikir Pınarında Kalbimizi Yuduk" onun kendi öykü anlayışını en iyi sergilediği öykülerden biridir.

Öyküde tasavvuf kurumuna dengeli bir yaklaşım görülür. Anlatıcı şeyhten hep bir keramet bekler. Ama bu asla gerçekleşmez. Öykünün sonunda, Bilal Efendi ölür ve müritleri onun hakkında kerametler uydurmaya başlar. Bilal Efendi, sadece sohbet eder, zikir yönetir, kendisine sorulan soruları cevaplar. Hayattan hiçbir şey istemez. Ancak kasaba üzerinde büyük bir hâkimiyeti vardır. Bu kendi yaptıklarından çok kasabalının ona yüklediği anlamla ilgilidir.

"Işık Selinde Billur Parıltısı" öyküsü bir başka tasavvuf öyküsü olur. Bu kez İstanbul'daki Abdullah Efendi ve onun insanlardaki karşılığı anlatılır. Öykü, bir önceki öykü ile büyük benzerlikler taşır. Yine hayata karşı Allah'ı hatırlatan bir büyüğün etkileyici duruşu, sözleri, davranışları... Kitaptaki "Meşhet" ve "Ateş" adlı öykülerin ise *Tüneller* adlı kitaptan artakalan öyküler olduğu ve *Kırklar Cemi* dosyasına biçim, dil ve tematik izleğe uygun olarak yeniden düzenlenerek konduğu notu düşülerek yayınlanır.

Su, kurgu ve biçimde fazla arayış içerisinde değildir. Öykülerinde imge ve simgelere, sembolik yaklaşımlara başvurmaz, sade, yalın bir anlatımı yeğler.

Meselesini okura aktarmada aceleci değildir, serinkanlı bir anlatımla bütün bir metne yayar. Bazen detaylarda fazlaca yoğunlaşıp modern öykünün temel kurallarından olan tek etki ve odaklaşma konularını ihmal ediyor gözükse de öykü bütünlüğünü kurmada başarılıdır. Hüseyin Su öykülerinde anlam açıklığını gözetmekle birlikte söz iktisadında cömerttir. Anlatımın coşkusuna öylesine kapılır ki aynı anlama gelen yan cümlecikleri tekraren kullanmaktan kendisini alamaz

Hüseyin Su tüm yitip giden güzellikleri, kaybettiğimiz manevi zenginlikleri, kuşaklar arası çatışmayı, her şeyi değiştiren/bozan “yeni”nin birey ve aile üzerindeki yıkıcı etkisini, çocukluğun saf ve temiz duygularını öyküleştirmiştir. *Kırklar Cemi* bu genel anlayışa yeni ve güçlü bir halka olur.

Cemal Şakar / Utanç / Ketebe Yayınları

Cemal Şakar on ikinci öykü kitabı *Utanç*’ın (2020) girişinde hiç de alışık olmadığımız bir biçimde “Onikinci” başlıklı bir ön söz yazmış. Yazıda bir anlamda bu vakte kadar yazdığı öykü kitaplarıyla yüzleşmiş denilebilir. “Birçok öykücünün ömründen daha uzun bir yazı hayatım oldu hamdolsun.” diyen Cemal Şakar, hep on iki öykü kitabı yazmayı kurguladığını belirtirken sonra ‘acaba sona mı geldim?’ sorusunun peşine düşer. Söylediklerinin öyküye bir veda olarak anlaşılmaması gerektiğini ifade ederken, “Allah aklımı korudukça masa başında öykü yazarken ölmek isterim.” duasını da ekler.

Cemal Şakar’ın ilk öyküsünün 1982’de yayınlandığı düşünülürse otuz sekiz yıldır edebiyatın içinde ve bu süreye yirmi üç kitap sığdırmış. Gerçekten de bir yazarın hayatında nitelik kadar nicelik de önemli. Şakar, öykü ve denemeleri yanında çeşitli dergilerin çıkışında kurucu isim olarak yer almış, hep aktif edebiyat çevrelerinin içinde edebî faaliyetlerde bulunmuştur. Bu toplama bakıldığında onun hayatına edebiyata adanmış bir ömür diyebiliriz.

Cemal Şakar yeni kitabı *Utanç*’ta artık olgunluğun en yetkin ürünlerini sergiliyor. Kitap yaklaşım olarak üç ana eğilim üzerinden ilerliyor: Köy öyküleri, şehir öyküleri, çağdaş mesnevi diyebileceğimiz öyküler.

Köy öyküleri

Utanç özellikle köy öyküleriyle dikkat çekiyor. Türk öykücülüğünde köy, tabiat genel olarak bozulmamışlığı, güzelliği, ama daha çok toplumsal hayat olarak geri kalmışlığıyla çizilmiştir. Belli bir dönem ideolojik bir ilginin muhatabı olmuş, angaje edebiyatın yansıması olarak değerlendirilmiştir. Köy ve şehir romanı/öyküsü, edebiyat tarihimizin bir dönemine damgasını vurmuş önemli tartışmalarından biridir. Köy romanı/öyküsü bir dönem öylesine baskın bir anlayış olur ki şehir edebiyatı büsbütün gözden düşer. Köy edebiyatının öne çıkışı, kimi yazarlarca ideolojik tutumların bir parçası olarak algılanmış, şematik bir biçime ve şablon tiplere yaslandığı gerekçesiyle eleştirilmiştir.

Son yirmi yılda bu tema neredeyse tümüyle edebiyatımızdan çekilmiştir. Bu bağlamda Cemal Şakar'ın yeniden köy öykülerine dönüşü ilginçtir. Kitabın ilk öyküsü “Yağmurun Altında”, köyün sert, acımasız yüzünü yansıtır. Eşkıyalık, köy basmalar, insan kaçırmalar, yağmalama, baltayla adam öldürme... Yine bir köy öyküsü olan “Ağustos Böcekleri”nde ise ülkemizin siyasi, toplumsal gerçekleri mizahi bir dokunuşla anlatılır. Adı Mao'ya çıkmış bir ideolojik karakterin ölümü köyde bir tartışmayı da beraberinde getirecektir. Babalarının ateist olduğunu söyleyen çocukları babalarının İslami usullere göre gömülmesine razı olmaz, cenazenin yakılmasını isterler. Muhtar, imam ve köylü bu öneriye karşı çıkarlar. Devreye devlet girer: Müftü, jandarma... Ama çocukları cenazeyi alıp köyden uzaklaştır. Köylü açık kalan mezarı uğursuzluk bilir.

“Bu Sabah” öyküsünde köy özlemiyle büyükşehirde yaşayan inşaat işçisinin bir iş kazasında ölümü şehir-köy gerilimi etrafında kurgulanır. Bir rüya asansör kazasında paramparça olur. Şakar'ın doğa göndermeleri köy-şehir karşılaştırması bu öyküde bir kez daha gündeme gelir. Öyküde kır hayatının, tabiatın övgüsü yapılır ve kahraman oralara özlemle bakar. Köye, kıra dönüş öyküdeki kahramanın özlemidir. Bu bazen düşlerde bir özlem olarak ortaya çıkar. Şehir hayatının kısıcında kısıtlanmış kahramanımız, köyün, kırın, dinginliğini, içtenliğini ve kendi hâlindeki ritmini özler. Ama temel vurgu şehirleşmenin dayattığı yabancılaşmadır. Büyükşehirde tutunmaya çalışan insanlar, doğal köy yaşamını özlemekte, oradaki samimiyeti, saflığı, temizliği buralarda (şehirlerde) bulamamaktadır. Düş ülkesi olan köye ve küçük kasabaya romantik bakışlar, kentin karmaşasında kısıtlanmış, nefes almaya çalışan küçük insanın açmazları...

“Mavi Trakt” öyküsünde de köy hayatının zorlukları ve senet işine giren köylünün gelen icra üzerine hayatlarının kararması işlenir. Bir satın almaya kefillik, sonunda kazara ölümüne yol açacaktır. Büyükşehirin ticari anlayışının köye girerek onları nasıl bozduğunun gündeme getirildiği öyküde köyün gerçeklerinden habersiz büyükşehirin ikiyüzlülükleri eleştirilir.

Onun öykülerinde öne çıkan önemli temalardan biri tabiata çağrıdır. Rüzgâr, kuş, gökyüzü, toprak, tohum, güneş, yıldızlar öykülerde önemli fonksiyonlar üstlenir. Onların da tıpkı insanlar gibi ruhları oldukları, insanlarla benzer bir kaderi ve hayatı yaşadıkları vurgulanır. Yazar, tabiatın insan hayatından çıkışını gündeme getirip bazen simgesel, bazen bizzat kendileriyle onun önemini anlatırken, insanın tabiatı uzaklaştıkça kendinden de uzaklaştığını izaha çalışır: “Kaz Dağlarından esen serin rüzgârın kışkırtmaları bile işe yaramaz olmuştu. Arıya vahyedildiğini, rüzgârın tohum taşıdığını, toprağın canlı olduğunu, güneşin bir mucize gibi her sabah yeniden doğduğunu köye atandığında bilmişti.” (“Cevşen”)

Cemal Şakar'ın köy öyküleri Gabriel García Márquez'in "büyülü gerçekçilik" yaklaşımını çağırıştırır. Baltayla doğranan insanlar, asansörle yere çakılan işçi, karınları şiş nehirde yüzen aile, köyde mahsur kalan cenaze ve gerçek olmasına rağmen gerçeküstü çizilen köy atmosferi, hiç susmayan ağustos böcekleri, durmayan yağmurlar bize büyümlü gerçekçi metinleri hatırlatır. Örneğin "Cevşen" öyküsünde köye kadrolu imam atanıp köy imamı Kör Hafız boşlukta kalınca köyün kirazları kurtlanır, üzümlemleri böcek basar, köyün beti-bereketi kaçar. Eski imam tekrar göreve başlayınca köy eski günlerine döner. Üzümlerden, kirazlardan bal damlar.

Bilindiği gibi büyümlü gerçekçilik, gerçekçiler gibi yaşanan âna sıkı sıkıya bağlı olmadığı gibi fantastik edebiyatçılar gibi yaşanan dünya dışında bir dünya da kurmaz. Sıradan, gündelik bir olay anlatılıyormuş gibi olay örgüsü kurgulanırken büyümlü, mucizevi bir olay tam da bu gerçek hayatın içinde cereyan eder. Arada bir sınır yoktur. İç içe geçmişlerdir. Bir başka deyişle gerçek bire bir taklit edilmez, hayal gücünün imkânlarıyla yeniden yorumlanır. Olağanüstü, yaşanan gerçekliğin içinde eritilir. Bir anlamda gerçeğin içinde büyümlü, gizemli dünyalar anlatılır. Gerçek ve gerçeküstü karıştırılmıştır. Cemal Şakar'ın öykülerinde bu yaklaşımı net bir şekilde görmek mümkündür.

Cemal Şakar bir yüzleşme öyküsü yazdığı için iç monolog baskın bir anlatım biçimi olarak öne çıkar. Ritmi, hem atmosfer yaratmada hem de akışkanlıkta bir araç olarak kullanır. Ritmi düzenli aralıklarla yinelenen cümlelerle, bazen metinler arasına serpiştirilmiş görüntülerle, bazen de tasvirle yaratır. "Yağmurun Altında", öyküsünde metnin aralarına serpiştirilen "yağmur" *laytmotifi*yle ritim gerçekleştirilir. "Ağustos Böcekleri"nde öyküsünde aralıklarla yenilenen "ağustos böceklerinin sesi"ile ritmik bir öge oluşturulur. Öykülerde böylece bir devamlılık sağlanarak ritmik bir iç düzen oluşturulur. Öyküler bir anlatıma (tahkiye) yaslanmasına karşın, düzyazı olarak algılanmaya/tanımlanmaya direnir.

Şehir öyküleri

İkinci bölüm öyküleri ise "şehir" ağırlıklı öykülerdir. Cemal Şakar hayatı kavrama, yansıma ve yüzleşme düzlemi olarak şehri odak alırken, hayatı, sanatı algılayışını bu şehir yaklaşımı üzerinden izah eder. Şehir onda bir mekân, fon değil, her şeyin izahı için en temel başvuru kaynağı, bir öznedir. Öykülerde şehrin toplumsal, kültürel ve ekonomik yapısına ilişkin pek çok gönderme yer alır. Ama asıl vurgu şehrin sosyolojik yapısı, kültürel dokusu ve insanlarıyla birlikte oluşturduğu "ses"tir. Şehirli olmanın ve burada kalmanın neye mal olduğu, bir portreler galerisiyle gözler önüne serilir. Şehrin bir şekilde öğütüp bir kenara fırlattığı toplumun farklı kesimindeki insanların acıları açığa çıkarılır.

Anlatıcıya göre modern şehirler tümüyle tüketim ekonomisine yasal insanın

doğasına aykırı mekânlara dönüşmüştür. Şehirler şimdilerde kimsenin karanlığından kurtulamayacağı bir zindan görünümündedir. Üstü örtülmüş, gizlenmiş gerçeklikler, şehrin meydanlarında gün yüzüne çıkar. Ev içlerinde büyüyen kötülük, sokaklarda boy verir. Şehirde bir kenara çekilmek de mümkün değildir. Çünkü kenar yoktur şehirde, hep meydandır şehirler, her şey meydandır. Uzaklaşmak, korunmak mümkün değildir. Dünyanın kiri burada birikmiştir. Bu kir illaki herkese bulaşır. Kir bulaşıcıdır. Haram akar sokaklarından. Haramdan kaçınılamaz. Çünkü hayat bulaşıcıdır. Hayat bir yanılısamadır buralarda, yaşıyor mu yaşanmıyor mu belli olmaz, çocuklar ortalıkta, kadınlar karanlıkta, babalar nerede belirsizdir. Herkes sokaktadır, hayat sokakta yaşanır burada.

Cemal Şakar şehir ve insan ilişkilerini, bunun zamanla nasıl değişip bozulduğunu anlatır. Artık yeni şehrin gökdelenleri ve aldatıcı aydınlığı, yıldızları sönükleştirir, zamanı örter. Zaman algısı tümüyle değişmiştir. İnsan tabiattan kopmuş, kendi kıyametini yaratmıştır. Şehir hızla yarışmaktadır: “İnsanlar caddeler üst üste, insanlar metrolar üst üste, insanlar vapurlar üst üste, insanlar otobüsler üst üste, oğul oğul böyle, insanlar mağazalar, bu kaç paralar, başka bir yerde daha ucuzunu gördüm, insanlar lokantalar, ne vereceksiniz banalar, diyeteyim onu istememler, insanlar evraklar, imzalar, saatin hızına yetişememekler, insanlar havaleler, çekler, keşler, insanlar partiler, kulüpler, amma delice eğlendikler, sabah kızarmış gözlerle uyanmaklar, oğul oğul böyle, insanlar durmak yok, dursan düşersin, düşsen ezilirsin, yürü, koş, insanlar şehir hızdır, şehir devingendir, insanlar devindikçe şehir genişler, genişleyince şehir oğul verir.” (“Şirin’in Gözleri”)

Açıkça dile getirilmesi, anlatılması bile acı verici olaylar, şehrin acımasız yüzü, gençlerin, büyüklerin dünyasında aşağılanmaları, tacizleri, insanlık dışı davranışları özellikle “cinsellik” üzerinden aktarılır. Konunun kendisinden kaynaklanan üzerinde konuşulmayacak şeyler hakkında yazar söz alırsa nasıl konuşuruzu âdeta örnekler. Kaba gerçek bazen sembollere, bazen son cümlelere sıkıştırılarak okura sezdirilir. “Gelecek Bazen Gelmez”de ilk aşkın paramparça oluşu son cümlede verilir: “Ta ki Cumhur, babasının o evden çıktığını görünceye kadar.” “Matematik Defteri”nde, öğretmeninin öğrencisine tacizi anlatılır. Bu yine son cümlede verilir: “Elini çantasına atar, matematik defterini bulamaz. Öğretmenin evinde unuttuğunu hatırlar.” Bu öyküler sarsıcı, sert cümlelerle biter. “Dudağımdaki Tuz” öyküsünde benzer bir taciz gündeme getirilir. Bir iç döküşle yaşadığı tacizi dile getirmeye çalışan genç kızın savruluşu, yaşadığı travmayı aşmaya çalışması, bilinç akışıyla, sarsıcı bir dille getirilir.

Kapalı, soyut, derinlikli anlatım Cemal Şakar’ın edebiyat anlayışını sergilediği metinler olur: “Zaten güneş zaman değildir; zaman işle ev, açlıkla tokluk, kötülükle iyilik arasına sıkışmış bir şeydir. Bu daracık sokaklarda

gölgeler in-sana ve nesnelere ait değildir. Küçük bir kızın gölgesi duvarlarda deve dönüşür; bir banka oturabilmek için çok yüksek merdivene ihtiyaç vardır. Gerçeklik parçalanır. İnsan kendi-sine ait parçayı bulamaz. Çünkü o da zamanla mekânın ara-sına sıkışıp kalmıştır.” (“Matematik Defteri”)

Şehirdeki insanlık hâlleri sosyolojik gerçeklere denk düşen bir yaklaşımla anlatılır. İktidarlar, modernizm ve yerleşik anlayışlar tarafından ezilmiş, dışlanmış insanların acıları öykülerin konusu olur. Bu ezen güç bazen kent olur bazen çeşitli anlayışlar. Yazar, bu bozgunların, savruluşların, kaçırılmış hayatların gizlerine eğilir. Herkes gider, acılar unutulur ama kahramanlar geçmek bilmeyen geçmişleriyle ortada öylece kalakalır. Kırgın, yenik, parçalanmış kişilikler, kitaptaki öykülerin temel vurgularıdır. Şehrin sokaklarına, semtlerine, ev içlerine sokulup hayatlar anlatılırken, şehri şehir yapan renklere, seslere, kokulara eğilerek bütünlüklü bir şehir fotoğrafı oluşturulur.

Mesnevi

Çağdaş mesnevi diyebileceğimiz “Şirin’in Gözleri” ise kitabın ilginç öykülerinden biri. Geleneksel anlatılarımızdan olan mesnevilerde, bilindiği gibi şiir ve hikâyenin ilginç birlikteliği sergilenmiştir. Hiç şüphesiz mesneviler, manzum hikâyelerdir ve günümüz modern öyküsünün pek çok özelliğini bünyelerinde taşırlar. Mesnevilerde, bakış açısı tercihi, anlatıcı, olay örgüsü, kahramanlar, mekân, zaman, dram, çatışma, tasvir yer bulur. Temel amaç anlatmadır ve arkalarında güçlü bir hikâye vardır. Mesneviler, hayatın bütününe anlatma imkânına sahiptir. Anlatıcının önünde geniş bir zaman vardır. İnsanlar, doğarlar, büyürler, ölürler. Dönemler açılır, dönemler kapanır. Okura karakterler, olaylar, durumlar galerisi sunar. Pek çok insan, olay, durum, çatışma mesnevide yer alır. Anlatıcı hikâyesini, meselesini enine boyuna anlatır çünkü önünde sonsuz bir yazı alanı vardır. Anlatıcının hacim sıkıntısı yoktur ve neredeyse istediği her şeyi değerlendirir. Mesnevi, bilgilerle, araştırmalarla, notlarla yazılır. Dolayısıyla mesnevi, hayatı bütünüyle kuşatabilir, içine tarih, felsefe, görüşler, mektuplar sığar. “Şirin’in Gözleri”nde de mesnevi tarzında bir insanlık macerası anlatılır. “Kosmos” ile başlayan metin “kaos” ile biter. İnsanın varoluşuyla ilgili felsefi düşünceler, sosyolojik tahliller bir hikâye etrafında kurgulanır. Bu bir anlamda Âdemoğlu’nun yaşadığı serüvendir. Ne var ki bu metni çağdaş bir öykü olarak nitelemek biraz zor gözüküyor. Belki “ara tür” olarak değerlendirmek daha doğru olur.

Onun öykülerindeki en önemli özelliklerden biri de çizdiği tiplerin (karakter, kahraman, figür) gerçekliği ve doğallığıdır. Tiplerin portresi öylesine başarılı çizilir ki onların yaptıkları hiçbir şey, hatta saçmalıklar bile bizi şaşırtmaz, kendilerinden beklediğimiz şeyleri, kendi karakterlerinin tezahürü olan şeyleri yaparlar. Bu tipler, eğreti ve yapmacık değil, doğal ve

inandırıcıdır. Cemal Şakar karakterleri hiç abartmadan, ne överek ne yererek tam bir nesnellikle anlatır. Karakterlerin yanlışları aşağılanmadan, doğal bir olgu, yaşanan bir gerçeklik olarak sunulur. Karakterler bir mesaja kurban edilmeden, çarpıtılmadan, kullanılmadan, olduğu gibi, bu yanlışları yaratan zorunluluğun çerçevesi de çizilerek anlatılır. Cemal Şakar'ın karakterlerine şefkatle yaklaştığı görülür. Onları çok sevdiği, daha doğrusu sadece sevdiği insanları yazdığı açıktır. Bir hayat kadınına da hırsıza da aynı gözle bakar, onların gerçeklerinden hayatı yorumlar.

Cemal Şakar'ın özellikle son dönem öykülerinde duygu ağırlıklı öykülerden düşünce ağırlıklı öykülere evrildiğini görürüz. Kişisel açmazları ve dramaları, sadece içsel bir derinliğe doğru değil, aynı zamanda toplumsal sorunlara ve dini doğrulara doğru derinleştirir. Onların yaşadıkları ruh durumlarını, hayatı algılayış biçimlerini, inançlarını öyküleştirebilir. Hemen her öyküde toplumsal bir ton vardır. Onun öyküleri için biraz da sosyolojik, siyasi tanıklar diyebiliriz.

Utancı, ağırlıklı olarak mutsuzluk, acı, yalnızlık merkezli öykülerden oluşmasına rağmen Cemal Şakar melodram tuzağına düşmez. Gündelik yaşamın akışı içinde kolayca tüketilebilecek acıları, yalnızlıkları ve hüznüleri, hayati bir deneyim olarak çağırışımı ve çoğaltımı zengin bir alana taşımayı başarır. Bunu da kaba/çiğ duyguyla değil, duyguların anlam yükünü metne yansıtarak gerçekleştirir.

Mustafa Şahin / *Gömleği Yalnız* / Yapı Kredi Yayınları

Mustafa Şahin'in *Gömleği Yalnız* kitabı, yıllar önce postaya verilmiş ama postada kaybolmuş, yıllar sonra bulunup muhatabına, alıcısına teslim edilmiş bir mektup gibi. O mektupların sevinci, özlemi, sıcaklığı üzerinde. *Gömleği Yalnız* kuşkusuz çok daha erken çıkması gereken bir kitaptı. Mustafa Şahin'in kitapta yer alan öykülerinin çoğu *Dergâh* ve *Hece* dergilerinde yayınlanmıştı. *Dergâh*'taki ilk öyküsünün ("Kapandım") 1991'de yayınlandığı düşünülürse demek ki kitap 29 yıl sonra çıkmış. Ne var ki dergi sayfalarında kalsa bile onun öyküleri yakın takipçileri için hep kalıcı, unutulmaz öyküler olmuştur. Çünkü yazdığı her öykü bizi yakalayan, insanın kalbine dokunan öykülerdi. Mustafa Şahin uzun süre öykülerini kitaplaştırma konusunda direnmişti. Öyküler bir bütün olarak okunduğunda "keşke"ler insanın zihninde yankılanıyor. Ama yine de insanlar gibi kitapların da bir kadri var. İlk kitabın kadri de buymuş.

Bir öykü hangi durumu, olayı anlatırsa anlatsın içinde hayata, yaşanmışlıklara ilişkin bir acıyı, bir keşfi aktarmıyorsa o öykünün varoluşu gerçekleşmemiş eksik bir öykü demektir. Bir acıyı, bir dramı, bir duyguyu temsil etmeyen öykünün yazılma gerekçesi de yoktur. Bizi yakalayan öykülere baktığımızda, insanın içinde bir duygu uyandırdığını, bir acı aktardığını görürüz. Bu, bir küçücük cümle, bir fotoğraf, bir diyalog olabilir. Bizde tam

da burası kalır, kalıcılığını bu görüntü, diyalog ve cümle aracılığıyla sürdürür. Böylece belleğimizde yer eder.

Diğeryandan bir yazar yaşadıklarından soyutlanamaz. Elbette yaşadıklarını, tanıklığını, gözlemlerini sanatına aksettirecektir; doğrularını, inançlarını... Yazarın yazdıkları hayata değecek, toplumdan kopmayacaktır. Bu anlamda her yazarın dinî, ahlaki, felsefi tavırları şöyle ya da böyle eserlerine yansıyacaktır. Eserlerini ideolojiden, inançlarından, siyasetten farklı konumlandırıamaz. Bunda garipsenecek bir yan da yoktur. Ama belli bir estetik kaygı güdülmeden oluşturduğu eserin olmazsa olmaz gerekleri yerine getirilmeden, baştan sona somut bir gerçek aktarmak kaygısıyla, “romanın/öykünün/şiirin neresine ne sokuştururum” tavrı, eserin paylaşımını zedeler.

Mustafa Şahin’in *Gömleği Yalnız* kitabını bitirdikten sonra bu sözcükler, kavramlar zihnimde dolaşıp durdu. Yaşanmışlıklar, mesele ve acı. Şahin hem yaşanmışlıkları hem acıyı anlatıyor hem de meselesini aktarırken öykünün olmazsa olmaz estetik gereklerini yerine getiriyordu. Şahin’in bir meselesi vardı ve öyküler boyunca bu meseleyi bizimle buluşturmaya çalışıyordu. Zaten yazmak bir insanın meselesi olması demek. Yazar bir meselesi olduğu için yazar, yazı hayatı boyunca bu meseleyi güçlü bir dille insanlara aktarmak, inandırıcı kılmak için uğraşır. Meselesi olmayan bir yazarın yazma gerekçesi de yoktur. Mesele onu yazmaya davet eder hatta zorlar, kıskırtır. Yazarın meselesi öncelikle hakikati edebiyatın diline dönüştürmektir. Çağına tanıklık, itiraz ve başkaldırıdır. Yaşadıklarıyla hesaplaşmadır. Yazarlar, merhamet, adalet, vicdan, özgürlük temalarının izini sürerek çağını tutanaklara geçirir ve yarınlara aktarır.

Mustafa Şahin *Gömleği Yalnız* kitabında işte tüm bunları yapıyor. Bu öyküler bir yüzleşme, bir hesaplaşma zeminine oturuyor. Yolunda gitmeyen şeylere, yaşanan olumsuzluklara, acılara atılan bir çığlık, bunları duyan, hisseden insanlarla buluşma, bu insanlarla birlikte geliştirilen bir başkaldırı arzusu... Bir kuşağın destansı hikâyesi. Bu anlamda kitaptaki öykülere başkaldırı hikâyesi olarak da bakılabilir. “Bir şarkıyla bir marşla bir sloganla” dünyayı değiştireceklerine inanan bir kuşağın nasıl o dünyanın, o düzenin bir parçası olduklarının birinci ağızdan tutanakları... Ama bu ses nostaljik, melodramik bir yenilgi sesinden çok bir isyanın, başkaldırının dışı vurumu.

Tematik bir bütünlük içindeki kitapta anlatıcı neredeyse aynı kişi. Çoğunlukla anlatıcı olan kahramanımız, bir edebiyatsever, okuyan-yazan biri. Bu anlamda öykülerde poetik göndermeler, edebiyat meseleleri yer alırken özellikle “şiir” pek çok konunun izahı için anahtar sözcük olur. Kitaptaki bütün hikâyeleri, olup bitmiş olaylardan, yaşanmışlıklardan sonra mahallesine “sizlerle yollarımı ayırdım” diyen bir anlatıcıdan dinleriz. Mahallenin yeni konumuna, evrildiği yere isyan eden anlatıcı onlara sürekli

hikâyenin başladığı yer ile gelinen yeri işaret ederek aradaki mesafeyi hatırlatır. Geçmişte yaşanmış güzel arkadaşlıklardan, güzel ortak rüyalarından söz ederken şimdi bu eski dostlardan uzak duruşunu temellendirir. Saf, temiz dindarların masumiyetlerini kaybedip, sömürünün, despotizmin bir parçası olmalarını, holdingleşip ezenlerin safına geçmelerini eleştirir.

Bu anlatıcı öykülerde sürekli “dışarıdan” değil “içeriden” biri olduğunu söyleyerek, “bunları çok iyi tanırım” yaklaşımıyla anlattıklarını sahicilik sınırında tutmaya özen gösterir. Bir başka deyişle içeriden tanık olduğunu söyler. Öykülerde samimiyet, merhamet ve adalet duygusu öne çıkarılmaya çalışılırken başka bir iklimin bu mahallede egemen olduğu vurgulanır. Herkes şöyle ya da böyle davadan uzaklaşmanın gerekçelerini bulmakta, vicdanını rahatlatmaya çalışmaktadır. Hayaller, ideolojiler, düş ülkeleri ile hayatın realiteleri, nefsin, çevrenin dayatmaları karşı karşıya gelir. Düşler kaybederken, kaba gerçekler kazanır. Bir zamanlar memleketi kurtarmaya aday, coşkuyla, dergiler çıkaran, vatan kurtaran bu insanlar artık bütün iddialarından vazgeçmiş sıradan bir hayat sürmektedir. Kitap “İçeriye dönük” dönemsel özeleştiriyi yansıtan, hüznü, dokunaklı, “kırık bir hikâye”dir. Ama ağlak bir nostaljiden çok yüzleşme ve başkaldırıya yaslanır.

Eski dava adamı, mekânları, mahfilleri, insanları düşünür, bir zamanların rüya atmosferinde gezinir. Mekânlar çoğunlukla Ankara’dır. Dergiler, gazeteler, bürokrasi mekânları, çay ocakları... Sakarya Çay Ocağı önemli bir mekândır. O, samimiyetle değişik ortamlarda yer almıştır. Arkadaşlarının çoğu bir rüya taşıyan insanlardır. Ama şimdi ortada uğruna mücadele edilecek bir rüya da kalmamıştır. Herkes davasını terk etmiş adına da realite demişlerdir. Dergiler dönüşmüş, kurumlar dönüşmüş, insanlar dönüşmüştür. Tüketimein körüklenmesi, kariyer hırısı, para hırısı, zengin olma arzusuyla bütün değerler bir kenara bırakılmış, ideolojiler, inançlar bu amaç için kullanılmaya başlanmıştır.

Hayata dostlarıyla, mücadeleleriyle tutunmuş bu insanlar etrafları boşalınca tam bir hayal kırıklığıyla yalnızlığı yaşarlar. Bir şekilde ideolojik geçmişleri olan insanların, inandıkları ideolojileri artık iktidardadır ama rüyalarının çok uzağına düşmüştür. Bunlar bir yandan eski ideolojilerine bağlı kalmak bir yandan da yeni hayata tutunmak isterler. Öykülerdeki yalnızlık, içe kapanık, eylemsiz, depresif bir hâl olmaktan çok yaşananlarla hesaplaşmaya varan bir başkaldırı hâlidir. Onlar hayatın dışına düşmüş, pasif bir münzevi değil, bilinçle bir başkaldırıya ulaşmış kişilerdir. Eugenio Borgna’nın ufuk açıcı tespitiyle onlar “yaratıcı yalnız”dır. Toplumsal ilişkilerin ağır, sıkıcı baskısı, ruhdaş bulamama, ikili ilişkilerin nafiye çaba olmaktan öteye gidememesi bu yalnızlığın kaynakları olarak gösterilebilir. Bu yalnızlık hâli daha çok rafine insanların başına gelir. Sıradan, tekdüze, hiç yaşamamış olan birinin hayal kırıklığı da olmaz, ruhu da yaralanmaz. Bu anlamda yalnızlık

“yaşamış olmanın” bir sonucudur. Büyük umutlar, büyük umutsuzluklar, büyük yükselişler büyük düşüşleri doğurur. Onun kahramanları tam da böyle kişilerdir.

Öykülerde, kalıplaşmış hayatın tutarsızlığı ana tema olarak ele alınırken, yaşananların yanlışlığı sarsıcı bir uyarıyla sorgulanır. Başkaldırı, toplum dışılık, hayal öykülerde yer bulur. Birey; toplum ve iktidar tarafından ezilmekte, silik, kısıtlanmış bir hayat sürmektedir. Bu nedenle kahramanlarının çoğu uyumsuz, deli, toplum dışı kişiliklerdir. Kişilerin sahici bir hayat yaşama isteği toplumun genel algısından, yasalardan, düzenden kopuk olduğu için davranışları “uyumsuz” bir görünüm olarak ortaya çıkar.

Onun pek çok öyküsünde kahramanlar, geçmişlerine bakıp hayatlarıyla yüzleşir. Bir iç sıkıntısı olarak yaşadıkları hayatı, orada yaptıkları yanlışları, ömürlerinin ilerleyen dönemlerinde sarsılışla fark ederler. Ama her şey geride kalmıştır. Her şeyi inançları, idealleri etrafında kodlayan ve uygulayan bu insanların artık kendilerinden başka referans noktaları da yoktur. Boşluktaki bu insanlar alışkanlıkları elinden alınmış bireyler olarak önce bir şaşkınlık yaşar ardından da arayış içerisine girerler. Yaşananlar bir yandan da bireyde ağır mutsuzluk ve karamsarlık duygusunu doğurur. Derin kopuş, kopuşun verdiği şaşkınlık, geçmişle hesaplaşma...

Birey öne çıkarılıp onun hayatına bakılırsa da arkada, fonda hep toplumsal-siyasal tanıklık sürdürülür, toplumsal yapıda yaşanan olumsuzluklar işlenir. Yakın dönemin gözde eğilimleri olan kolay yoldan köşeyi dönme arzusu, yükselme ve kariyer edinme hırsı öykülerde gündeme getirilerek bu eğilimlerin insanları nasıl açmazlara sürüklediği öne çıkarılıp mahkûm edilir. İyiliğin, merhametin gözden düşüşü, safiyetin açtığı yolların, güzelliklerin yollarının nasıl tıkanıldığı hikâye edilir. Tüm öykülerin arka planında ağırlıklı olarak toplumsal değişim ve her şeyin para, kariyer olduğu dünyanın eleştirisi yer alır.

Kitabın temel vurgusu, insanın söyledikleri ile yaptıkları arasındaki zıtlıklardır. Burada da ideolojiler/davalar ile yaşanan gerçek arasındaki mesafe ve zıtlıklar gündeme getirilir. Bir zamanlar söyledikleri neredeyse tümüyle doğru, hakikat ve gerçek iken iş icraata gelince bu düşüncelere aykırı bir tutum sergilerler. Böylece insanların düşünceleriyle yaptıkları arasında bir mesafe oluşurken ortaya ikiyüzlü bir portre çıkar.

Hırs, iktidar tutkusu, samimiyet, arayış, hayal kırıklığı gibi insanın evrensel yanları başarılı bir şekilde işlenir. Bu öykülerde insanlar, hayatlarının bir döneminde birbirlerine yaklaşırlar; ama sonra ayrı ayrı yönlere savrulurlar. Savruluşların nedeni, çoğunlukla zihnî çatışmalar kimi zaman da ortamdır. Ayrılık, hüznün, düş kırıklığı, toplumsal yergi, arkadaşlıklar/dostluklar onun öyküsünü ysladığı ana temalardır. Öykülerde yalnızlık, iktidar, düzen,

toplumsal hayat eleştirisi merkezdedir. Anlatıcı her şeye yukarıdan, üstten bakmaktadır. Mevcut hayat algısını, kariyere, rütbeye verilen önemi eleştirir.

“Benzinsiz” öyküsünde tasavvufi realitenin günümüzde nasıl bir görünüm arz ettiği, ironik bir dille anlatılır. Tasavvufun nasıl bozulup dejenere olduğu, asli fonksiyonlarını yitirip bir menfaat, ticaret odağına dönüştüğü değişen zihniyet üzerinden örneklenir. İhvan artık Horasanlar’dan gelmemekte, Avrupa’ya gitmekte, Cambridge’den, Oxford’dan, Berkeley’den en az iki Frenk diplomasıyla gelmektedir. Henüz işin başında olan Suat olup bitenleri bir türlü anlayamamaktadır. Tümüyle aslından kopmuş dergâh onu şaşırtmaktadır.

Öykülerde ağırlıklı olarak insanların tek tipleştirilmesi, itirazsız, “ama” sız sıradan bir onaylayıcılığa, kişiliksizliğe dönüştürülmesi öne çıkarılır. İnsanlar bu çarklar arasında bazen bir memur işçi olarak (“Buradan Gidiyorum”), bazen bir asker olarak (“Emret Toprak)ezilir. İnsanın duygularını, insanlık durumlarını hesaba katmayan devlet aygıtının dişlileri arasında ezilen karakterler her zaman oyun dışına düşer, cezalandırılır. Silah sevmeyen Osman’ın, altmış silahın olduğu koşutta uyuyamamasını kimse anlamaya yanaşmaz. Öykülerde, sivil, amatör, sahici dilden uzaklaşıp, buyurgan, otoriter, baskıcı resmi dile evrilen anlayış mahkûm edilir. Amatörlüğün profesyonelliğe, rüya ve davanın reel durumun gereklerine, safiyetin oyun kuruculuğa dönüştüğü atmosferin fotoğrafı ortaya konur.

“Düzelü” öyküsünde memleket meselelerine Anadolu insanının bakışı aktarılır. Batı’da gördüğü eğitim sayesinde memleketi adam edeceğine inanmış Satılmış ile ona Jön Türk diyen o yörenin manevi muhtarı Nâzım arasındaki çekişmeye halk “Düzelü” kayıtsızlığı ya da irfani bakışıyla karşılık verir.

“Sayın Efendim” öyküsü tüm öyküleri temsil eder gibidir. Memleket meselelerine odaklanmış insanların kayıp giden rüyaları, bu dava odaklı hayatın samimiyet seyrî ve heba olmuş hayatlar öykünün temel vurguları olur. Devlete kul olanlara, devletin imkânlarını ele geçirerek eski davaya yeni gerçekler uydurup yanlışlarına kılıf bulanlara isyan edilir. Tamamlanmamış bir romandan çıkan kahramana göre devlet terbiyesi insaniliği yok eder. Ona göre “devlet fidanlığından yeşeren bitki zinhar meyve vermez.” Ayrıca “Dilbilgisini çiğnemedi o şiirsel cümlelere ulaşmak mümkün değildir.” Taşeronlar milyon kez toplansalar bir sebil inşa edemezler.

“Kördüğüm”de ideolojik körlük, rüyaların bitişi hikâye edilir, bitişin ağdı yakılır, tutanakları tutulur. Öyküde özellikle “kardeş kanı” öne çıkarılır. Kitaba da adını veren “Gömleği Yalnız”da, hayat ile ideoloji arasındaki kopukluğa vurgu yapılır. Herkes hayatın bir yerinden tutmuş, hayatın realitesini uygulamaya çalışırken, oyun kurucu olamayan dürüst insanlar ortada yapayalnız kalır.

Öykülerde bilinç akışı, geri dönüşüm, iç monolog gibi anlatım imkânları

kullanılır ama ağırlıklı olarak geri dönüşüm tekniğinin benimsendiğini görürüz. Her şey olmuş bitmiştir ve biz geri dönüşlerle olan biteni anlatıcıdan dinleriz. Mekân bazen bir çay ocağı olur, bazen bir refüj, bazen bir kürsü, bazen bir doktor odası... Buralardan o kişinin içsel serüvenine döner, savrulmuş hayatlara, kayıp yıllara bakarız. Öyküler sadece bir iç döküş değil, varoluşsal bir hesaplaşma, aydınlanma ve keşif yolculuğudur. Her şey geçmişte yaşanmış ve geçmişin izdüşümleri şimdiki âna yansımıştır. Bu bir anlamda insanın geçmişini yeniden yaşamasıdır. Geri dönüşlerle, hâlihazırdaki geçmişin izleri, çağrışımları, etkileri anlatılırken, yaşanan ve geçmiş, zihinde âdeta birbirine karışmıştır. Nesneler, görüntüler bireye bir şeyler çağrıştırırken, içinde bulunan ân, geçmişte yaşanan ve gelecekte yaşanacak olayları anlamaya kapı aralar.

Metinler hep ayrılımlar, kaybetmeler üzerine eğilir, derin, ince bir sızıyı anlatırlar. Ne var ki melankoli, onda bezgin bir kahır olarak değil, aydınlanma ânının başkaldırısı ve coşkusuyla hayatiyet kazanır. Öyküler, kaybedişlere, yitirişlere ağıttır ama hayatı kapkara gösteren bir bezginlikten çok, hayatın kıymetinin bilinmesi amaçlanır. Kopuş, yaşamsal ortak mekânın parçalanmasıdır. Bu kayıp rüyaların, dostların yeri bir türlü doldurulamaz. Bu anlamda ondaki melankoli kaybedenlerin farkındalığı olarak dışlaşır. Bu yüzden kahramanlar aldanmayı, hiç olmamış gibi yapmayı reddederler.

Mustafa Şahin'in eğildiği konular, malzemeler kolayca melodrama dönüşebilecek niteliklerine rağmen, metinleri bu sınırdan uzak durur. Şahin, duygu yoğunluğunun etki gücünden yararlanırken melodramla sınırlarını kalın çizgilerle ayırır. Melankoli öykülerde hayatı çözümlemek için bir keşif ve tefekkür zemini yaratır. Acıyı, kaba, abartılı çizgilerle değil, incelikle dokur, yüzeysel bir aksiyondan çok, içsel bir sızı olarak işler. Acının, yalnızlığın, hüznün, tutunamamışlığın ve özellikle “mağdurun dili”nin edebiyatın diline nasıl çevrileceği sorununu çözmüştür. Bunu da Oğuz Atay tecrübesini değerlendirerek ironi ile gerçekleştirir. Nurdan Gürbilek, Oğuz Atay'ın oyun yanında ironiyi de melodramı, pathos'u aşmada bir yöntem olarak kullandığını düşünür. Atay'da ironi, “yoğun duyguyu bir duygu efekti içine gizlemenin, acıklı gerçeği bir espri kabuğu içine saklamanın yolu,”dur.

Bu anlamda Mustafa Şahin de ironiyi melodramı aşmada önemli bir imkân olarak kullanır. Hayatı yorumlamada, gerçeği aktarmada ironik anlatımın ne denli etkili olduğunun çarpıcı örneklerini verir. İronik yaklaşımla, gerçeğe vurgu yapar ve böylece gözden kaçırılan, atlanan kimi gerçekleri, doğruları ironize ederek gündeme getirir. Zekâ, mantık oyunları, küçük, çarpıcı zıtlıklar, kelimenin çağrışımlarıyla oluşan parlak buluşlar onun öykülerinin temel anlatım biçimi olur. Daha çok bir iç monolog olarak ilerleyen ve kısa kısa cümlelerle basit dile yaslanan anlatım çabuk kabullenilebilir gerçeklere yönelir.

Bazı öykülerde hikâye/olay tümüyle geride, arka plandadır ve öykü, daha çok düşünce ve bilinç düzleminde ilerlerken, şiirsel düzyazı diyebileceğimiz bir biçimle oluşturulur. Konuşan somut biri değil, soyut bir iç sestir ve tümüyle bir iç döküştür. Bu şiirsel iç döküş, bir anlamda hayatla hesaplama/yüzleşme manifestosu gibidir ve sonuçta hayat, düzen ve çağ üzerine getirilmiş yoğun, derinlikli, çok katmanlı eleştirel bir yapıdadır. Kitabın en güzel öyküsü olan “Hiçbir Nisan” böyle bir öyküdür.

Mustafa Şahin, memleket meselelerini, insanın kendi kendisiyle yüzleşmesini öyküleştiren, “mesele” ve “edebiyat” arasındaki tehlikeli ilişkiyi de mükemmel birleşimi de iyi hesap eden bir tutumla hareket eder. Onun en dikkat çekici yanı, düşünce ağırlıklı öykü yazmasına karşın toplumsal konuları, bildik, kolaycı yaklaşımlarla, popülist anlayışlarla değil, öykü türünün gerektirdiği estetik yaklaşımla, incelikle işlemesidir. Gerçeği hem bireysel yanlarıyla hem de psikolojik yönleriyle kimi zaman da imgesel bir dille işler. Şahin, gündelik yaşamın akışı içinde yitip gidecek olan ayrıntıları, işaretleri alır; anlam alanı geniş, çağrışımı, çoğaltımı zengin bir alana ulaştırır. Böylece hem güncelden kaynaklanan zaaflar giderilmiş, hem de kalıcılığın ve yarımlara taşınmanın gereği yerine getirilmiş olur.

Öykülerde, bir dünya görüşü, bir duygu, bir bilinç aktarma hedefi, temel bir insani durum, duygu üzerinden estetik gerekliliklere uyularak hikâye edilir. Gerçekçi gözlemler insani duyarlılıkla harmanlanır, modern insan kaybettikleriyle yüzleştirilir. Sonuçta Mustafa Şahin çok az öykü yazmasına, öyküye uzun aralar vermesine rağmen, sağlam, tutarlı bir öykü evreni kurmayı başarır.

Mehmet Güreli / Şehirli Karınca / Sel Yayıncılık

Şarkılar, filmler, yazarlar üzerinden ilerleyen öyküler bir anlamda hayat ajandası gibidir. Denemeyle öykü arasındaki metinler daha çok bir hayat tecrübesi aktarır ve büyük insanlık hikâyesine ulaşmaya çalışır. Yazar, hayatı anlamlandırmada karşısına çıkan, onu etkileyen yazarlara, yönetmenlere, sanatçılara bir gönül borcu öderken, kendi hayatını onların nasıl aydınlattığını ve kendisine ne kattığını aktarır.

Kitaptaki pek çok öykü denemenin sınırlarında dolaşır. Bilindiği gibi, denemedeki benin genellikle yazarın bizzat kendisi olması, anlatılanların reel dünyaya denk düşmesi, kurgusal yanlarının olmaması öykü ile deneme arasındaki temel farkı oluşturur. Yazar, denemede bir duyguyu, bir düşünceyi, “kendi kişisel düşüncelerinin” ispatı için gündeme getirir. Ama öyküde amaç, kişisel düşüncelerin ispatı değil, bir tanıklık, bir aracılıktır. Burada yazar müdahil değil, aktarıcıdır. Denemede anlatılanlar, hayattaki reel duruma denk düşer. Genellikle kurgusal yanları yoktur ve “açıklama” peşindedir. Öyküde ise

reel dünyayla örtüşmek temel amaç değildir. Kurgusaldır ve gerçeği bire bir tanımlamaz. Böyle bir şey hedeflese bile, bu gizlenir ve gerçek soyutlanarak bir başka şeye dönüştürülür.

İşte Güreli'nin öykülerinin çoğunda denemenin özelliklerini bulmak olasıdır. Öncelikle anlatılanlar, hayattaki reel duruma denk düşer. Genellikle kurgusal yanları yoktur ve "açıklama" peşindedir. Bir duyguyu, bir düşüncüyü, "kendi kişisel düşüncelerinin" ispatı için gündeme getirir. Bunlar edebî bir tür olarak öykünün en büyük handikapı olan "ara tür" algısını besleyen metinlerdir. Mehmet Güreli'nin metinleri çok değerli, usta işi olmakla birlikte ara türe daha yakındır.

B. Nihan Eren / Hayal Otel/ Yapı Kredi Yayınları

Hayal Otel, B. Nihan Eren'in üçüncü öykü kitabı. On iki öyküden oluşan kitap tematik bir bütünlük içinde oluşmuş ve karakterlerin gelecekte yaşayacakları hayatları anlatmakta. Bir otelde buluşturulan karakterlerin odaları ağaç, çiçek isimlerinden oluşur. Otel yüksek bir yere konumlanır. Her şeyden soyutlanmış, insanı sadece kendisine yönelten bir yalnızlık abidesidir. Karakterler bu otelde bir anlamda kendilerini var etmeye, geçmişlerinden kurtulmaya çalışır. Her odada bir karakter vardır. Suçluluk duygusu içinde hayali otelde kimliklerini ararlar. Oteldeki odaların isimleri aynı zamanda öykü başlıklarıdır: "Kaktüs", "Ardıç", "Begonvil", "Kızılağaç", "Lavanta", "Menekşe", "Çınar", "Limon"... Kahramanlarla bu oda isimleri arasında bir örtüşmüşlük oluşturulur. İsimlerinden de anlaşılacağı gibi tabiat onlar için yol gösterici bir fonksiyon üstlenir. Otelin sahipleri olan Feryal ve İsmet öykülerin ana karakteri olarak öne çıkar. Daha sonra buraya sakinler gelmeye başlar. Doruk bunlardan biridir. Leyla, Deniz, Meryem, Ahmet sonradan anlatıma girer.

Kitap insanın doğa ile ilişkileri, insanın ötekiyle ilişkisi üzerine bina edilir. Hayat sonsuz bir tekrarla doğayla iç içe her dem yeniden doğan bir iştahla yenilenir, yenilenir. Öykülerde insanlar otelde bir araya getirilir. Bu elbette simgesel bir mekândır. Çünkü otel, ev gibi kalıcı bir mekân değildir. Faniliktir, geçiciliktir. Karakterler de geçmişlerinden kopmuş yeni bir hayatın eşiğindedir. Geçmişlerinden büyük bir anı birikimi olmakla birlikte henüz kendilerini var edememiş, yeni bir kimlik edinememişlerdir. Kim olacaklarını nasıl bir kimlik edineceklerini kendileri belirleyecektir. Ama bu otel henüz açılmamış, tabelası bile asılmamıştır. Bir taraftan insanlar kendilerini tanımlamakta bir taraftan da otel inşa edilmektedir.

B. Nihan Eren kitabında tematik bütünlük gözetir. Kitap, aynı temanın izini süren, birbirine benzeyen, giderek aynılaştan öyküler toplamından oluşur. Öyküler kurgu, düzenleniş ve anlatım biçimi olarak da tam bir benzerlik gösterir. Hatta okur bazen aynı öyküyü okuyormuş hissine kapılır.

Tematik bütünlük içindeki öykü kitapları, bölünmüşlük hissini ortadan kaldırırken, okurdaki atmosfer değişikliğini önler. Kitaba giren her öykü, kitap bütünlüğünü tamamlar niteliktedir. Öyküler bazen tema olarak, bazen anlatım biçimi olarak birbirine yakın dururlar. Bu oldukça işlevsel bir tutumdur. Çünkü parçalı, kopuk anlatım öykü kitaplarının en önemli sorunudur. Birbirinden farklı dünyalar, kahramanlar, olaylar okuru metinden sürekli koparır. Bütünlük duygusundan yoksun kitaplarla okur durmaksızın dünyalardan dünyalara geçer. Etki parçalanır, dağılır. Bu da kaçınılmazdır. Hayal Otel gücünü biraz da bu tematik bütünlükten alır.

Öyküler daha çok ayrıntılara yastı atmosfer öyküleri olarak var olur. Sessizlik, boşluk kavramları simgesel anlamlarıyla kullanılır. Sessizlik ve fırtına birbirlerinin sonucudur. Hayal otelin vardığı yer fırtınadır. Yok oluş ve yeniden doğuş kitabın temel vurguları olur.

Mehmet Kahraman / Aldatma Ustası / Hece Yayınları

Mehmet Kahraman dördüncü öykü kitabı *Aldatma Ustası* ile öykü serüvenine devam etti. Kitabın ilk öyküsü “Ele Geçirilmiş Bir Gün” öyküsünde, bir ömür kendisini takip eden çocukluk ânısını kimseye anlatamayan kahramanın endişeleri, korkuları hikâye edilir. “Hayal Kurmayan Erkekler”de, işini kaybeden babanın aile içindeki güçsüzlüğü ve küçük oğulun gelecek arayışı anlatılır. “Yardımcı Karakter” öyküsünde hayatının baharında sinemalara, düşlere dalan delikanlılar bir çıkış arar. Ailelerine ise kız için okul bırakmalarının olumsuzlukları yansır. “Aşkta ve Kumarda” düzen bazlıkla insanları soyan para hırsıyla gözü dönmüş insanlar gündeme getirilir. “Her İyilik Cezalandırılır” öyküsünde bir başka dolandırıcılık anlatılır.

Mehmet Kahraman bu kitabında ağırlıklı olarak yoksulların dünyasına eğilir. Uzman çavuş olarak askerde kalmak isteyenler, borsa ile çıkış yapmak isteyenler yoksulluk döngüsünü kırmaya çalışır. Mehmet Kahraman öykülerinde acılı, yalnız, yenilmiş bir dünyadan seslenir. Bu insanların çelişkilerini, gerçeklerini, açmazlarını ve öfkelerini seslendirir. Pek çok kişinin kendisinden uzak tutmaya çalıştığı duyguların, düşüncelerin üzerine gider. Yaşanmışlıkları, deneyimleri, zaafı eksiksizce tutanak altına almaya çalışır. Anlatıcı iç dünyasının derinliklerinde kendini, hayatı, çevreyi sorgular. Genel olarak kadın-erkek ilişkileri, aile, çocuk odaklı temalara eğilir. Aile, öykülerinin merkezindedir. Yazar, aile kurumunun eksilerini de artılarını da serinkanlılıkla işler. Evi merkez olarak oluşturduğu öykülerinde, sıcak yuvayı her zaman idealize eder, yüceltir. Her şey bu ev ve aile çevresinde oluşur, gelişir.

Mehmet Kahraman genel olarak bir yüzleşme öyküsü yazar. Kahraman öykü boyunca kendisi, hayat ve yaşanan durum/olayla yüzleşir. Bu da onu

iç konuşma anlatım düzlemine çeker. Bu tür öykülerde kahraman/anlatıcı sürekli kendi kendisiyle konuşur, içindeki kıpırtıların peşine düşer. Küçük bir ayrıntıdan yola çıkıp, olan biteni yerli yerine koymaya, anlamlandırmaya çalışır.

Mustafa Başpınar / Eksile Eksile / İz Yayıncılık

Mustafa Başpınar yeni öykü kitabı *Eksile Eksile*'nin ilk öyküsünde, köyleri yakılan bir ailenin eksile eksile yaşamasını anlatır. “Güneşe, Dağa ve Madene” öyküsünde ise göçük altında kalan karakterin dramı aktarılır. İlk öyküleri böyle dramatik olsa da ilerleyen öykülerde ironik bir dille çeşitli insanlık durumları gündeme gelir. Kitapta hem bireysel hem de toplumsal öyküler birlikte yer alır. Kimi öykülerde de eğitim sistemine ilişkin eleştirel bir dil kullanılır. Kitabın sonundaki minimal öyküler de dikkat çeker.

Mustafa Başpınar’da her şeyi sadece yalın bir şekilde anlatmak isteyen bir tutum görülür. Anlam açıklığı ve söz iktisadı onun öyküde aradığı temel niteliklerdir. Yalın, sade, süslemesiz bir biçimle öyküsünü oluşturur. Bir sohbetin artısı, eksisi neyse onun öyküsünün artısı da eksisi de odur. Yani hayatın ta kendisi. O sadece hayatı anlatır. Dönüştürme, değiştirme, soyutlama onun öykülerinde yoktur. Her şey hayatta olduğu gibidir. Hayatın bir ânını, kesitini, ama hepten önemsiz saydığımız, olaysız bir kesitini ele alır. En olağanüstü olayları bile (ölüm, cinayet vs.) şaşırtıcı bir serinkanlılıkla anlatır. Öykü düz bir çizgi üzerinde seyreder. “Amcamdan Mektup Var”da baba oğul arasındaki iletişimsizlik bu yaklaşımla anlatılır.

Özellikle insanın tutarsızlıklarını, ikiye bölünmüşlüklerini ortaya sererken gülünçlüğü yakalar. Öykülerinde bu ikiye bölünmüşlükleri hicveder. Ne var ki o mizah yapmaz. Ironik bir dille bireysel, toplumsal eleştiriler yapar. “Değişmeyen Ne Var Hayatta” öyküsünde insanların bir edebiyatçıdan çok şovmene ilgi gösterdikleri ironik bir dille, hiciv yaklaşımıyla hikâye edilir. “Etkili Durum” öyküsünde, öğretmen-öğrenci ilişkisi yine eleştirel bir dille anlatılır. “Gelince Konuşuruz”da cep telefonunun amacı dışında kullanılması hicvedilir.

Safiye Gölbaşı / Seyircisiz / Hece Yayınları

Safiye Gölbaşı ikinci kitabı *Seyircisiz*’de öykücülüğünü ileri bir noktaya taşır. Gerek içerik gerekse biçim olarak iyi öykünün örneklerini verir. “Tuba ve Kökleri” neredeyse iyi bir öykünün tüm özelliklerini bünyesinde barındırır. Akışkan bir dil, kurulan etkileyici dünya, etkili anlatım, başarılı atmosfer oluşturma... Okuru hemen yakalayan samimi bir anlatım... Çocuğu olmayan bir anne adayı bir cenaze için gittiği köyde geçmişini, köklerini arar, yersiz yurtsuzluğunun nedenlerini araştırır. Yolculukta konuşma isteği ile doluyken, yol arkadaşıyla hayali bir konuşma kurgular. Öykü bu kurgudan oluşur. Bir kadın yazar olarak kadın erkek ilişkilerine dengeli bakış kitap boyunca sürer.

İyi öyküler, duygu yoğunluğunu artırmak ve vermek istediği acıyı tam olarak okura geçirebilmek için büyük olaydan değil küçük ayrıntılardan, gözden kaçan ama olayı bâm telinden yakalayan küçük ayrıntılardan yararlanır. Safiye Gölbaşı bunu öykülerde yakalar. Diğer yandan iyi bir kurgu, iyi öykünün gereklerindendir. Bilinç sıçramaları, okuru kendine getiren küçük oyunlar, geçişler iyi öykünün olmazsa olmazlarıdır. Gölbaşı bunu da fark eden öykücülerden. “Seyircisiz” öyküsünde dünyadan kopuk, kendi içinde oluşturduğu hayali yeni dünya ile hayata tutunan karakteri yalın, sade ama etkili bir duygu yoğunluğu ile hikâye eder. Seyircisiz şarkı söylemek dramatik olduğu kadar da tedavi edici, müdanasız bir tercih demektir.

Gölbaşı, özellikle dış dünyanın gerçeklerine yenilmiş, bu ilişkide başarısız olmuş bu yüzden de içine kapanmış duyarlı kişilerin, dış dünyanın gerçekleriyle hesaplaşmalarını ustalıkla anlatır. İçlerinde nasıl daha derin bir dünya kurduklarını örnekler ve inandırıcı bir atmosfer de çizer. Bu mızırmız bir anlatım, benin içi boş sayıklamaları değil tam tersine hayatı kuşatan bir gerçekliklerle var olur. Kaybedilmiş ilişkiler, kaçırılan hayatlar, zamanında kıymeti bilinmemiş hayat için serzenişler bir insanlık deneyimine dönüşür. “Karlı Şehrin Yadigârı”, “Nakaratin Şarkısı” bu yaklaşımının iyi örnekleri olur. Bu kırgın kişilerin küçük dokunuşlarla hayatı, kırgınlıkları ortaya konur, ruhları aydınlatılır.

“Haraplık Sarayı”, “Sırça Tuğlalar” gibi öykülerde ise masalların dilinden yararlanır. Bunlar gizemli, örtük ama bir o kadar da hakikatle bağlantısı olan öykülerdir. Soyutlama burada öykülerin anlam alanlarını genişletir, zenginleştirir. Anlatıcı, zamanın dilini kullanan geleneksel bir hikâye anlatıcısı gibidir. Simgesel bir dille temel izleklerini biçimlendirir. Masalsı biçim; imgesel, simgesel bir dil kullanma imkânı verir. Bu anlamda kişileri, doğayı, eşyayı sadece betimlemekle kalmaz, aktaracağı imgenin emrine sokar.

Kitabın son öyküsü “Satırlarıma Burada Son Verirken” âdetâ kitabı bütünler. Öykü, anlatıcısının, yayınevine, üst komşusuna, büyük yazara, dostuna, anne, baba, küçük kardeşine, sevgilisine ve çocukluğuna yazdığı mektuplardan oluşur. Burada edebiyat dünyasının, çevrenin, yakınlarının yazara bakışı da özetlenir.

Ömer Çelik / Ferhat Notları/ Ketebe Yayınları

Ömer Çelik ikinci kitabı *Ferhat Notları*’nda, büyük insani olaylardan, durumlardan çok küçük insani durumlardan büyük insani tecrübeler devşirmeye çalışır. Gönderilen bir kartpostal, okul maçları gibi küçük ayrıntılar... Ama merkezde kitaplar, yazarlar, yazma sorunları, edebiyat ortamı yer alır. Dramatik durumları, saçmalıkları, eleştirel durumları ironinin gücüne yaslayarak anlatır. Anlatım biçimi olarak ironiyi tercih eder. Edebiyatın henüz

başındaki insanların tereddütlerini, yazar olma peşindeki insanların çıkış arayışlarını hikâye eder.

Kitabın ilk öyküsü “Sineklerin Tanrısı”na şöyle girer anlatıcı: “Her yanıma ağrıyor. Neredeyim ben? Cennette mi? Cenneti hep bir kütüphane olarak hayal etmişimdir. Yok canım, benim sözüm değil, siz cennet deyince aklıma geldi birden. Borges demiş bunu. İyi oldu ama, bu aralar her öyküde ucundan kıyısından Borges’e gönderme yapmak farz zaten... Metinler arasılık falan diyorlar, okuduk biz de bir şeyler hesabı. Afili oluyor. Borges kim mi? Allah Allah... Borges’i okumayı bırak, tanımadığınızı bile söylemeyin sakın hiçbir yerde, dışlanırsınız vallahi.” Anlatıcı hikâye anlatırken anlatım sorunlarını tartışır. Bu ince eleştirinin arkasından “Gerçek Yazar” öyküsünde Borges bir kez daha öyküye kahraman olarak girer.

İç monolog onun sıklıkla kullandığı anlatım tekniğidir. Bu anlatım tekniği ile oluşturulan metinler yüzleşme zemini yaratır. İç monologda kişi hem kendi kendisiyle hesaplaşmakta hem de kontrolsüz bir şekilde aklından geçen her şeyi dışa aktarmaktadır. İç monolog aracılığıyla kişinin nasıl yaptığı her şeye bir kılıf bulduğunu görürüz. Bu bölümlerde insan ruhunun gelgitleri, bilinçaltı karmaşası, aynı insanın hem yüceliği hem de acizliği gözler önüne serilir. Ne var ki iç monolog dikkatle, ritimle ve tek etkiyle ilerlemese, ilmekler ustalıklı anlatılmazsa metnin bir karmaşaya düşmesi de kaçınılmazdır.

“Meclisten Dışarı” öyküsü yine edebiyat meselelerinin tartışıldığı, anlatım biçimlerinin ve edebiyat ortamlarının gündeme geldiği bir öykü olur. Bir anlamda öykünün hikâyesi anlatılır. İsmet Özel, Oğuz Atay, Kubric göndermeleri ile ironik bir dille öyküde yaygın anlayışlara eleştiriler getirilir: “Korkma; okunmayan yazar, yazamayan yazar, yazmaktan vazgeç(emey)en yazar, içine kapanık, hayata küsmüş yazar öyküsü falan değil bu. Çok yazdım onlardan zamanında, piyasada da tonla var zaten. Bu; bol göndermeli, imgeli, postmodern, üstkurmacalı (ne olduğunu biliyorum da anlatamam şimdi), küçük insanlı, büyük hisseli, kuyumcu titizliği ile bir araya getirilmiş girift parçalardan oluşan, yalın dili ile okuru içine çeken bir öykü.”

“Gâvur İcadı”nda babasız büyüyen çocuğun, anne ile çatışması, yoksulluktan hediye alamaması anlatılır. Çocuk bu arada annenin neden her şeye gâvur icadı dediğini de öğrenir: Baba gönderdiği bir kartpostalla artık eve uğramayacağını, evi terk ettiğini bildirmiştir.

“Ferhat Notları”nda kız arkadaşına tuttuğu ders notları efsane olan bir öğrencinin hikâyesi anlatılır. “Karakteristik Özellik” öyküsünde daha edebiyatın başında bir dergi çıkarmaya çalışan öğrencilerin üzerinden yine ironik bir dille edebiyat ortamının, çeşitli yazarlık tutumlarının eleştirisi yapılır. “Gerçek Yazar” öyküsünde bir kez daha yazarlık ve edebiyat ortamı eleştirisi gündeme gelir. “Beşir Koran’ın Kayıp Günlüğü (?) Hakkında Bazı

Mulahazalar”, “İlham Tutulması” öyküsünde yazma sorunları üzerine odaklaşılır.

Ömer Çelik’in *Ferhat Notları* öyküdeki ısrarının yeni bir halkası.

Ali Necip Erdoğan / Diğer Şeyler/ Hece Yayınları

Ali Necip Erdoğan ilk kitabı *Diğer Şeyler*’de düşünce ağırlıklı, felsefi yönleri olan, bir teklifi olan öyküler yazar. Varlık, var oluş, zaman, hikmet, gerçeklik ve sanallık, bellek bu düşünce ve felsefi yaklaşımların başlıcalarıdır. İmgesel, alegorik tarzı yaygınlıkla kullanır. Özellikle zaman olgusu pek çok öyküde gündeme gelir. Diğer yandan kader olgusu da işlenen temalar arasındadır. Aşk, ikili insan ilişkileri öykülerin diğer ana temalarıdır. İnsanın kendi zihnini, bir başkasının zihnini görmesi bir mesele olarak hikâye edilir. Kahramanlar hep bir anlam arayışı içerisindedir. Genellikle bu anlam kendi içinde değil başka yerde aranır. Tüm bu öykülere gerçeküstü felsefi öyküler demek mümkündür. Ne var ki bunlar didaktik, felsefi söylemlerden çok kurmacanın diliyle örneklenir. Anlatıcı, insanlık durumlarının, şaşmaz hakikatlerin, yüzlerce yıllık tecrübelerin peşine düşer. Bu zor süreç bir ilk kitap için elbette içinde pek çok riskleri barındırır. Bazı öyküler apaçık zor, yorucu öyküler olarak ortaya çıkar. Ama Erdoğan’ın bunları bile isteye yaptığı açıktır. Okuru düşünmeye, tartışmaya zorlar. Bu anlamda *Diğer Şeyler* bir ilk kitap olmasına rağmen olgunluk izleri taşır.

Kitabın ilk öyküsü “Suskunluk” onun en güzel öykülerinden biri. Âşık olduğu kıza aşkını söyleyemeyen kahraman, tüm suskunluklarını, hissedip de söyleyemediklerini bir şişenin içine söyler ve ölmeden önce bunu bir arkadaşına emanet eder. Ama şişe kazayla kırıldıktan sonra sözcükler kıızı bulur ve onun dünyasını alt üst eder. Kız da o bakışı hatırlar ve aşığın gözünden kendini görür.

“Sinema”da yine gerçeküstü bir anlatımla insanın zihnini görmesi işlenirken, kadın erkek ilişkileri merkeze alınır. Öyküde gerçek ve simülasyon konusu gündeme gelir. Kendisini sinema sahnesinde gören yazar, şaşırır ve kendini sorgular. “Serap” adlı öyküde, zaman kum imgesiyle verilirken, insan kumla birlikte akar, kumla bütünleşir. Ona güç veren tek şey serap görebilme ihtimalidir. Öyküde imgesel yaklaşımla derinlikli bir anlatım yakalanır: “Çölde... Rüzgârın çizgilerini belirginleştiren kum, güneşin rengine bürünürken sonsuzluğu canlı olarak resmediyor. Kum, akışkanlığın başka bir biçimi. Sıvı olmadığı gibi jelimsi de değil. Elle tutulup gözle görüldüğü hâlde tanımlanamayan... Her an hareket hâlinde... Kumdan bir tepe, buradan kalkıp mesela şuraya gidebilir. İllaki inişli çıkışlı, tıpkı bir kalp grafiği gibi... Ayakta durup öylece beklemek istesen, mümkün değil. Kum ayaklarının altından kayıp gidiyor. Sen de onun gibi sürekli hareket etmek zorundasın. Kum, insana zamanın ‘ne’ olduğunu gösteriyor.”

Bir başka zihne geçmek, bir başkasının yerine geçerek onun gerçeklerini yaşamak onun sıklıkla kullandığı bir yöntemdir. “İhtiyar”, “İçî Geçmiş” bu iz üzerinde yürür. “Sıkışan Zaman”da kahraman meczubun zihnini görür ve buna dayanamaz. “Zaman Taciri”nde, duygu ve düşüncelerin izinden kurtulduğunda varlığın keşfedileceği vurgulanır. Zamandan kurtulan insan özgürlüğüne kavuşacaktır. “Kuklanın Ruhu”nde kukla iplerinden kurtulur ve kendi kaderini kendi çizer. Kaderi ustanın elinde olan kukla, ustasından kurtulunca hangi senaryoyu oynayacaktır. Dans ederek seyirciyle iletişim kurmak ister. Ama onlara ulaşamayacaktır.

“Gerçeklik 1” ve “Gerçeklik 2” öyküleri başta olmak üzere onun vurguladığı temalardan biri de gerçeklik-sanallık ilişkisidir. Gerçeküstü bir yaklaşımla kurgulanan metinlerden “Gerçeklik 1”de kurgulanan her şeyin gerçekliğe dönüştüğü vurgulanır. Bir okur kurmacayı okuduktan sonra kendi gerçekliğini kaybeder. “Gerçeklik 2” de ise gerçekliği yitiren adam ile özgüvenini yitiren kadın birbirlerine kayıplarını hatırlatır.

Ali Necip Erdoğan, felsefi arka planı olan varoluşsal sorunlar etrafında gelişen simgesel, düşsel bir öykü evreni kurar. Onun öykülerinin diğer bir ayırt edici özelliği de varoluş sorunlarıyla hesaplama, yüzleşmedir. Gerçeküstü yaklaşımla kurguladığı öykülerde, Kafka, Borges, Sartre, Buzzati gibi yazarların hem tematik anlamda hem de biçimsel anlamda izleri görülür. İnsan ruhunun karmaşıklığını anlattığı fantastik, gerçeküstü öykülerde başarılıdır. Gerçeküstü, fantastik öyküler ahlında Ali Necip Erdoğan öyküsünün akacağı yeri de işaret eder.

Engin Elman / Afrika’nın Yapayalnız Lalesi / Hece Yayınları

Engin Elman’ın *Afrika’nın Yapayalnız Lalesi* yılın dikkat çekici ilk kitaplarından biriydi. Engin Elman, tıpkı kitabın ismi gibi yalnızları, yalnız bırakılmışları odak alır. Aşk imkânsız, yoksulluk çıkışsız, ilişkiler karmaşık olunca yalnızlık da kaçınılmaz olur. Kahramanların yolu bir şekilde yalnızlığa çıkar. Bazen bir haber alındığında, bazen bir yazı başında, bazen de bir film çekimi esnasında yalnızlık dışa vurur. “Bir Yalnızlığın Anatomisi”nde karakterin çıkmazları yazıyla ilişkilendirilerek açık edilmeye çalışılır.

Duygu, yazı, görüntü ilişkilerini irdeleyen öyküler kitabın en baskın, en akılda kalıcı yanındır. Görüntünün imkânlarından yararlanan ve çoğunlukla “göstererek” anlatan öyküler, anlatmaktan çok göstermeyi, daha doğrusu göstererek anlatmayı hedefler. Bu öykülerde kamera-göz anlatım yeğlenir. Yazar, küçük küçük cümlelerle, durmaksızın fotoğraflar çeker, resimler çizer. Sanki kameraya direktifler verir. Sonuçta etkili görüntüler çıkar ortaya.

Kitabın ilk öyküsü “Bir Film Karesinin Tasviri”, sinemasal anlatımın başarılı bir örneği olarak belleklerde yer eder. Sadece kameranın gösterdikleriyle öykü

ilerler: “Bir ruhsuzluk, cansızlık vardı objektifin değdiği her yerde. Yalnızlık, terk edilmişlik yayıyordu eşyanın dili. Bir hareket ve şuur belirtisinin olmadığı bu odan ne tür ruhları ve bedenleri barındırıyordu.” Kameranın gösterdiği yerleri, mekânları yorumlayan anlatıcı görüntülerden bir sonuca doğru ilerler. “Yere Bakma Durağı” yine kamera-göz anlatımının kullanıldığı bir öykü. Anlatıcı anlatmak istediği durumu kameranın dilinden, bakış açısından aktarır. Bu arada karakterin iç konuşmaları, düşünce ve duyguları da dışa verilerek fotoğraf tamamlanır. Ama anlatılan sadece kamera-göz’ün bakış açısıdır: “Kameranın renk ayarı açıldı. Renkler canlandı. Pencerenin buğusu silindi. Nesneler netleşti. Objektif, dükkân tabelalarından yukarı doğru yükseldi. Üçüncü katın penceresine geldi.” “Kesik Yankı” benzer bir iz üzerinde yürür. Yine kamera-göz yaklaşımının hâkim olduğu öyküde bir film sahnesinin çekiminde kurmaca ve gerçek iç içe geçerken kamera sadece senaryonun değil bir olgunun da peşine düşer. “Bahçıvan ve Uşak” öyküsünde sinema merkezdedir. Özellikle yazı/görüntü ilişkisini odak aldığı öyküler kitabın en iyi öyküleridir.

Kitapta alttan alta ilerleyen bir başka damar da iyilik, masumiyet, merhamet, aşk öyküleridir. Kitabın ikinci öyküsü “Bakır Çaydanlık” bir iyilik öyküsü olur. Zarife Nine’nin yurtlarından ayrı düşmüş mültecilere yardım götürdükten sonra ölümü dramatik bir dille aktarılır. “Baba”da, baba acısı yaşayan kahramanın çaresizliği gündeme gelir. “Leyla Gazeli”nde sembolik bir aşk hikâyesi anlatılır.

Engin Elman, büyük hikâyeden çok küçük anekdotları, enstanteleri öyküleştirir. İzlenimler, tespitler, çağrışımlar en kullanışlı araçları olur. Minimalist yaklaşımları sever, anlamı kimi kez okurun muhayyilesine bırakır. Öykü isimleriyle şairlere selam gönderir. Sonuç olarak Engin Elman’ın *Afrika’nın Yapayalnız Lalesi* öyküye iyi bir başlangıç.

Esra Erdoğan / Kocamın Adı Ağzımın Tadı / Yapı Kredi Yayınları

Esra Erdoğan *Kocamın Adı Ağzımın Tadı*’yle başarılı bir ilk kitaba imza atar. Esra Erdoğan hikâyesini daha çok kısa cümlelerle, vurgulu bir ritimle, çağrışıma, göndermelere, sembole dayalı olarak anlatır. Bir yüzleşme diliyle yaşanmış dramatik olayları, insanlar arasındaki iletişimsizliği gündeme getirir. Pek çok öyküde anlam derine gizlenmiş, üstü örtülmez belki ama okurun dikkatine bırakılır. Bu anlamda öykülerinde zaman zaman imgesel bir dil kullanır. Bu da hem kapalılığı hem de anlam zenginliğini içinde taşımasını sağlar.

Tematik olarak ise merkeze kadını, kadınlık hâllerini yerleştirir. Erkekler dünyasında, yoksulluk çemberinde çevre baskısıyla kısıtlanmışlıkları, dramaları anlatır. Tümü nefessiz kalmış kişilerdir. Erkeksiz/kocasız yaşamın

yarattığı dramları gündeme getirir. İletişimsiz, sevgisiz, insanız bir dünyanın karakterleri bu hayattan kopuk bir şekilde hayata tutunamamanın ilencini yaşar, bu kısıtlanmışlıklarının dramatik seslerini yansıtırlar. Çoğunlukla yaralı olan o ses, bir anlamda imdat çığlığı gibidir. Ama o ses de yankısız kalacaktır. Hayat hep ayrılıkla kesintiye uğrar. Çünkü toplum, çevre insanı özgür birey olarak istememektedir: “İstedikleri bir çengelli iğne gibi kendime kapanmam.”

Kitaba da adını veren “Kocanın Adı Ağzımın Tadı”nda kocası tarafından terk edilen bir kadının dramı iç monolog biçiminde hikâye edilir. Görüntüye, çağrışıma, göndermelere yash anlatım şiirin gücünden beslenir. Aldatılmayı anlayamayan, kabullenemeyen kadının sarsılışı psikolojik derinlikle verilir. Ekonomik özgürlüğü olmayan kadının terk edilme olgusuyla birlikte hayatta var olması imkânsızdır. Çevrenin dul kadın bakışı da hesaba katıldığında kadının çıkışsızlığı iyice belirginleşir. Erdoğan öyküde bu dramı, çaresizliği incelikle işler. “Söz”de yine ayrılık acısı yaşayan kadının monologlarını dinleriz. “Sahtekârr Bugün” ile “Sahtekârrrr” adlı öykülerde de aşk temelinde insani ilişkiler sadece diyaloglarla anlatılır. “İnat” yine yoğun, sıkıştırılmış bir anlatımla aile iletişimsizliğine eğilir. “Sinek Kasım” benzer bir iz üzerinde yürür. Küçük insani ilişkilerin sembollerle anlatılması...

Sonuçta Esra Erdoğan ilk kitabında ritimli kısa cümlelerle etkileyici bir fotoğraf-öykü çıkarır ortaya.

Gülşen Funda / Felgu / Ketebe Yayınları

Felgu, bir süredir dergilerde öykülerini okuduğumuz Gülşen Funda’nın ilk kitabı. Felgu, mitlerden, destanlardan, efsanelerden, masallardan beslenen bir öykü anlayışını yansıtır. “Gök” ve “Kök” adlı iki bölümden oluşan kitabın ilk bölümündeki öyküler zamanı belirsiz bir dönemde geçerken ikinci bölümdeki öyküler ise köy, taşrada geçer. Ama bu masalsı üslup aynı olduğu için zaman da önemini kaybeder.

İlk bölüm öyküleri, göçebelerden, imkânsız aşklardan, dağlardan, nehirlerden söz eder. Özellikle tabiat üzerinden, insan duyguları ve hakikatler ifade edilir. Öykülerde gök önemlidir, ay belirleyicidir. Bunlar *Binbir Gece Masalları*’nı, büyülu gerçekçiliği hatırlatan, sırlardan, anlaşılmaz olaylardan oluşan gerçek ve hayatın iç içe geçtiği öykülerdir. Masalların soyut dili ve felsefeye yash göndermeler baskındır. Hikmet arayışları, müphem kurgu masalsı anlatımı besler. Öykülere serpiştirilen simge ve sembollerle metin zenginleştirilmeye çalışılır. Kuşkusuz öyküler, masal ve mitlerin gücüne yaslandığı için doğanın sesi (ay ışığı, güneş, rüzgâr, nehir...) daha çok duyulur ve insan hayatında, isimler de, günlük yaşayışta, dilde belirleyici olur. Diğer yandan rüyalar, büyüler, şifacılar tam da bu dünyanın gerçekleridir.

Özellikle öykülerde yeni bir dünya ve bunlara bağlı olarak yeni bir coğrafya,

o coğrafyanın ürettiği isimler, anlayışlar, semboller kullanılır. Bunlar yeni bir dünya kurmak için gerekli olan olmazsa olmaz atmosferin gerekliliğidir. Ne var ki mekân neresi olursa olsun, çağ hangi çağ olursa olsun insanlık meseleleri hep aynıdır: aşk, sevgi, iktidar, korku, cesaret vb. İster gökte ister yerde insan hep aynı insandır çünkü. Göçerlerin dünyası, kartal avcılarının dünyası hep aynı yerden beslenir. Bu ister Kafkasya ister Mezopotamya olsun fark etmez. Öykülerdeki karakterler ağırlıklı olarak kadınlardır.

Öykülerde gizemli anlatıma denk düşen atmosfer ve dil inşası dikkat çekicidir: “Adım Ez. Sesi, sözle bir edince varım. Dilin canı, sözün yükü, insanın özüyüm. Hatırda kalanın yaşandığı, unutulmanın uğurlandığı yerde başlarım söylemeye. Ses sözü tutmazsa, dil derya olup akmazsa ben var değilim. Ayın, güneşin sesi yüzüme vurur. Dağların, taşların sesi sesimde yürür. Onlardan aldığım sesle söze can veririm. Yabani atlar yeri yırtarak koşunca toprak konuşur. Öfkeyi ve acıyı duyar, onların hikâyesini konuşurum. Sesimi ekmek gibi böler, onlarla paylaşıyorum.”

Felgu açık bir ilk kitap başarısı.

Kürşat Çelik / Kara Hikâye / Ketebe Yayınları

Kara Hikâye, Kürşat Çelik’in ilk öykü kitabı. Kitap daha çok kaderleri, hayatları kara olan insanların hikâyelerine eğilir. Kitabın ilk öyküsü “Hiçbir Şey Bilmiyorum” başarılı metinlerden. Baba, oğul ve hayat döngüsü “bilmiyorum” *leitmotifi* ile anlatılır. Bilinmezlik, müphemlikle hayatın rutin döngüsü bir aile ortamı içinde hikâye edilir. Baba ve oğulun kaderi sonunda örtüşür, oğul babaya dönüşür. Anneler hep sessizdir, acıların acılı seyircisidir. Zaman akar ve oğul babaya ulaşır.

“Gelenler Alevdi Ateşti İbrahim” bir yangın ve yangına serinlik olarak bakan karakterin hikâyesini anlatır. Yine, müphem, soyut anlatımla derinlik, ritim yakalanır. “Bu Böyledir”de baba kaybı yaşayan Rıfat’ın acısı anlatılır: “Bağırdı, bağırdı, bağırdı. Büyüdü ciğerleri, Rıfat bağırdıkça bağırdı. Tüm vücudu ses oldu. Büyüdü, vücudu büyüdü, büyüdü. Rıfat bağırdı, Rıfat bağırdıkça çığlık oldu. Rıfat yok oldu, çığlık oldu. Bu böyledir. Babası ölünce insan, çığlık olur.” “Hangi Dua Kurtarır Şimdi Seni”de insani ilişkilerdeki zorbalık, fanilik duygusu öne çıkarılır. “Herkes Susunca Kim Anlatır Hikâyeyi” öyküsü ise Deli Müşir’in kendisinin bile bilmediği acısı hikâyeyeleştirilir. Bunlar anlatıcının anlatırken gerçeği ifade etmekte tereddüte düştüğü acılardır. Bu yüzden kendi kendine konuşur, yalanla gerçeği karıştırır ama yine de gerçeği hikâyeye emanet eder. Neredeyse bir bilinç kaymasıyla gerçeğin etrafında dolaşır.

Kara Hikâyeler bahtsız insanların dünyasına eğilir. Öykülerin güncelle ilişkileri sıkıdır ve memleket insanının özellikle dramları gündeme getirilir. Hayatta sadece bir çığlık olabilen, hatta onu bile becerememiş insanların

hâlleri işlenir. Hayatın açmazları ve soru işaretlerine ses olmaya çalışan öyküler hayatın kendisi gibi kendi iç serüveninde ilerler. Kısıtlanmışların o çılgılığı hep kısılır. Özellikle dil ve ritim başarısının sergilendiği bölümler onun akacağı damarı müjdelir: “Alevler sardıkça bedenini, sen kendini sulara bıraktın. Bıraktığın alevlerdi sen su dedin, deniz dedin, dalga dedin. Sen yanıyordun, ıslanıyorsun sandın. Alevler bedenini kaplarken sen sulara gömüldüğünü sandın. Bir büyük dalga geliyor dedin, gelenler alevdi. Sen su dedin, deniz dedin, dalga dedin. Gelenler alevdi, ateşti İbrahim. Sen su dedin, deniz dedin, dalga dedin...” (“Gelenler Alevdi Ateşti İbrahim”)

Mahmut Sami Yıldız / Yankı Ustası / Ketebe Yayınları

Mahmut Sami Yıldız ilk kitabı *Yankı Ustası*’nda hikâye anlatmayı merkeze alır ve zaman zaman bir sorun olarak hikâye anlatmayı tartışır. Kitabın ismi de zaten hikâye anlatıcılığına bir göndermedir. Hikâye anlatıcılığının kendisi anlatıların meselesidir. Çünkü hikâye her şeyden önemlidir. Anlatılmayan hikâye yaşanmamış demektir. Eşya bile böyledir. Eşya varlığını hikâyeye borçludur. Bu anlamda anlatıcılar hep hikâye avcılarıdır.

Yolculuk kitabın önemli temalarından biridir. Diğer yandan hikâyelerin mekânı da sadece ülke içi değil farklı coğrafyalardır. Öykülerde tarih, mitoloji, din, güncel iç içe geçer. Masallara, kutsal kitaplara uzanılır ve bütün bunlar imgelere dönüştürülerek öyküye boca edilir. Bu da kitabın bir bütünlük içinde okunmasını sağlar. Öykülerde bir kavram, kültür, felsefe, bir insanlık tarihi öne çıkar. Kitaplar, metinler, yazarlar arasında gidip gelinir. Tarih, mitoloji, teoloji öyküyü kaplar. Olaylar sadece günümüz mekânlarından değil metafizik bir dünyada da gezinir. Orada, bu büyülü dünyada gezintiler yapılır. Bu anlamda anlatımda masalların, geleneksel anlatıların diline, anlatım biçimine yaslanılır. Rüya anlatım, büyülü gerçekçilik anlatım biçimlerini çağrıştıran bir dil zaman zaman öne çıkar.

Kitaba Borges’in “Belki de anlattığım öyküler bir tek öyküdür. Bu demir paranın turası da, yazısı da, Tanrı biliyor ya, aynıdır.” alıntısıyla girilir. Gerçekten öyküler Borges’in yol açıcılığında ilerler. Kitabın ilk öyküsü “Sonsuz Ağaç”, İspanyol ressam Francisco Pradilla’nın Gırnata’nın düşüşüyle Mağrib’e sürülen Emir Ebû Abdullah’ın maiyetiyle birlikte ayrıldığı kente tepenin üzerinden son kez dönüp bakmasını tasvir ettiği ve *Mağriplinin Son İç Çekişi* adını verdiği tablodan yola çıkarak oluşturulur.

Öykünün merkezinde hikâye anlatmak vardır. Hikâyenin oluşumu adım adım öykünün içinde izah edilir. Zaten hikâye edilmemiş şey yoktur. Tabloya bakarak hikâyesini anlatan anlatıcı hikâyenin tarihten daha gerçek olduğunu söyler. Hikâyesinin tarihi gerçeklere ters düştüğünü söyleyen kişiye “Tarih, nadiren gerçekleri söyler,” der, “çoğu zaman iyi anlatılmış bir hikâyeden

fazlası değildir.” Aslında sadece insanların değil eşyaların varlığı da hikâyelere bağlıdır ve onları da ortaya hikâyeler çıkarır.

“Mesmû” öyküsü kitaplar üzerine, arayışlar, savrulmalar üzerine bir öykü. Mesmû kelimesinin peşine düşen anlatıcı pek çok kavrama, görüşe, tanıma savrulur: ““Mesmû”, Arjantinli kurmaca üstadının bir öyküsünde rastladım ona. Kurmacaydı fakat temellendirilişi öylesine esaslıydı ki Zâhir, bir anda zuhur etti gözümün önünde. Kaydı tutulmuş en eski Zâhir’inGüzerat’ta bir kaplan olduğunu öğrendim. Sonra İran’da bir usturlap. Kurtuba Camii’nde on iki bin sütundan birinin mermerindeki bir damar. Ve sonra...” Aranan başka bir şey de kokudur: “Bu minvalde aramıştı kokuları. Yunus Aleyhisselâm’ı yutan balinanın amberini, Musa Aleyhisselâm’ın sedir ağacından yapılma asasının kokusunu, Hz. Meryem’in doğum sancısı çekerken tutunup salladığı, dökülen meyvelerini yediği hurma ağacının esansını, Keldânî bir bilgenin toplamayı akıl ettiği Nemrut’un alevlerinde yeşeren bahçedeki güllerin kokusunu, YâkubAleyhisselâm’ın gözlerini açan gömleğin kokusunu ve Peygamber Efendimizin hiçbir zaman yanından ayırmadığı koku kutusundaki miski bulmuştu.” Yine Borges’in yol göstericiliğinde ilerleyen bir öykü...

“Zamanın Bilmediği” öyküsünde hikâye toplayıcısının hikâye arayışları anlatılır. Tanıştığı bir Ortadoğulunun peşinde Davut Yıldızı simgesinin üzerinden hakikat aranır: “Bir Yahudi dükkânının dehlizlerinde onca Davud Yıldızı’ndan sonra Nazi motifleriyle karşılaşmak zihnimi allak bullak etmişti.” Filistin sorunu farklı bir çerçevede gündeme gelir. Bir zikir sonrası zamana ilişkin keşif öykünün merkezi noktası olur: “Her şeyi görebiliyordum. Zamanın bir parçasını taşıyordum. Ona hükmedemesem de büsbütün tahakkümü altında da değildim. Bana bahşedilen de buydu. Zamanın nüfuz ettiği her şeyi görebilmek. Adem babamız ile Havva anamızın yeryüzüne fırlatılmasından Kabil’in Habil’i öldürmesine, İskenderiye’nin ihtiyar kütüphanecisinin zatürre oluşundan hakiki cadı avcılarına, cinlere, iblislere, meleklerle ve peygamberlere varıncaya kadar şimdiye değin yaşanmış ne varsa hepsini görebiliyordum. Şimdiye değin dedim çünkü zaman, durmaksızın büyüyen, büyüdükçe yaşlanıp yorulan, gün geldiğinde de ölecek bir varlıktı. Gelecek, zamanın da henüz ulaşamadığı bir alandı. Zamanın vazifesi, o alana ulaşmak, şimdi yapmak ve büsbütün kaplayıp geçmişe itmekti.” Cinler, büyücüler, zaman üstü durumlar, tarihsel yolculuklar...

“Unutkan Kalp” öyküsünde hasta birinin şeyhliğe uzanan serüveni anlatılır. Arka planda insanların kutsala bakışı gündeme getirilir: “Önce bir kutsal icat ederler sonra da körü körüne ona tapınırlardı. Putlardan tutun da süper kahramanlara kadar hepsi ama hepsi bu kutsallık, ulaşılabilir kutsallık ihtiyacının sonucunda ortaya çıkmıştır.”

Mahmut Sami Yıldız’ın hikâyesinin gerektirdiği uzunlukta öyküleri var.

Kısa, bir duruma, olaya odaklanmış metinler olmakla birlikte, zaman zaman uzunluk anlamı flulaştırır. Kuşkusuz bu seçilen hikâye ile ilgili. Fazla olay, göndermeler zorunluluk olarak ortaya çıkar. Ritim, *laimotif*lerle iç ilmek sağlanır ve okumada zorlanmayız.

Özlem Karapınar / Aynadaki Kadınlar / Pruva Yayınları

Aynadaki Kadınlar, Özlem Karapınar'ın ilk öykü kitabı. Özlem Karapınar ağırlıklı olarak aileyi merkeze alarak, sevgi ve hayat açlığı çeken kadınların dünyasına eğilir. Boğan, sıkan hayatın kıyıya vurduğu kadınların dramını işler. Var olamamış kadınların acılı bazen de hastalıklı hâllerini gündeme getirir. Aile odaklı öykülerde, aileye gelen yabancı karşısında kadınların/kızların tedirginliği işlenir. Aile dünyaya açılan kapı, sığınak bir yuva olduğu kadar bazen de insanın felaketini hazırlayan bir zindandır.

Kitabın ilk öyküsü oldukça güzel: “Bıçak Sırtı.” Yetimhanede büyümüş, daha sonra hayatını düzene koymuş, evlenmiş, çocuk sahibi olmuş kahramanımızın evine çocukluk arkadaşı gelince hayatı alt üst olur. Öyküde özellikle karakter yaratmadaki ustalık, anlatım biçimi tercihi, kahramanın ruh hâllerini derinlikli aktarması dikkat çekicidir. Kaba, doğrudan olay anlatma yerine, küçük olaylar ve bunun insanlar üzerindeki etkisine yoğunlaşılırken öykü ince ince anlamlarla döşenir. Kızın eski arkadaşının gelişyle yaşadığı duygu değişimleri inandırıcı bir yaklaşımla aktarılır.

İkinci öykü “Ben, Balina” da bir yurttan kalmak zorunda kalan karakterin acıları üzerine yoğunlaşır. Dağılan aile ve arada kalan çocuklar... Kitaba da adını veren “Aynadaki Kadınlar”da bireysel değil toplumsal kimliğinin peşindeki insanların yanılgılarına bakılır. “İçimdeki Şeytan” öyküsünde sevgi açlığı çeken kızın hayatta savruluşu hikâye edilir. “Hayalleri Olmayan Kız”da yine aile ortamında hastalıklı hâllere sürüklenmiş, ezilen kadının hikâyesi anlatılır.

Hayatın kaosu, karmaşası içerisinde ezilen, yok olan kadınların dünyasına ses olmayı hedefleyen öyküler, iddiasız ama düzeyli bir anlatımla kendini okutturur. Karapınar, derin, ince bir sızıyı anlatır; çocukluğun, genç kızlığın, aşksızlığın ince sızısını... Öykülerde, hayatı kapkara gösteren bir bezginlikten çok, hayatın kıymetinin bilinmesi amaçlanır. Çünkü onun anlatıcıları/kahramanları hayatın değersiz oluşunun değil, aksine bu güzellikleri kaçırmış olmanın acısını çekerler.

Sema Bayar / Kuklalar İçin İplerden Sonra Yaşam / Hece Yayınları

Sema Bayar ilk kitabı *Kuklalar İçin İplerden Sonra Yaşam*'da incelikli insanların, yoksulların, kimsesizlerin dünyasına eğilir. Duygu yoğunluklu öykülerde daha çok dramatik insanlık hâllerini gündeme getirir. Çöp toplayarak

geçinenleri, bekçileri, işçileri, postanede çalışan küçük memurları ve kıyıya vurmuşlukları hikâye eder. Kaybetmişlerin dünyasını anlatmak demek biraz da melankolik duyarlığın kapısını çalmak demek. Ama burada aslonan melodramın ağlak zeminine teslim olmamak. Bayar bu sınırı geçmeden yenik insanları anlatıyor.

Hayatın, kaderin, ortamın belirlediği, olumsuz hayatları aşmaya, özgürleşmeye, kendileri olmaya çalışan insanları aldıkları yaralar, savrulmalar bu hikâyelerin ortak vurgusu. Bayar, güzel cümlelerle, sıkı şeyler anlatırken bazen meseleyi bile isteye silikleştirip, anlamı okurun sezgisine bırakır. Zaman zaman şiirsel dil zaman zaman imgesel derinlik arayışları metinleri flulaştırır, anlam derinlere gömülür. Sema Bayar'ın bu tercihlerinde dikkati okura bırakıyor denilebilir. Görüntüye yash anlatım, lirik dil öykülerin en güçlü yanı olarak öne çıkar. Yenilgiler, kaçırılmış hayatlar, yüzleşmeler tam da lirik dili gerektiren temalar.

“Cemile” öyküsü kitabın dikkat çekici öykülerinden. Melodrama düşmeden, dramatik bir olay, simgesel bir dille kurgulanır. Pişmanlık, intikam, korku gibi temel vurgular gerçeküstü anlatımın kullanışlı öğeleri olurlar. “Onur Belgesi”nde fotoğraf üzerinden belleğe üşüşen bir ailenin hayatı ve özellikle annenin dramı hikâye edilir. “İstasyon” öyküsünde bir kadının dramı anlatılır. Kitaba da adını veren “Kuklalar İçin İplerden Sonra Yaşam” öyküsünde, bir rüya atmosferinde özgürlük, bağlılık sorunları tartışılır. “Bir Kokunun Ardından” öyküsünde hayatta yapayalnız kalmış bir kadının dramı aktarılır.

Sonuç olarak Sema Bayar'ın *Kuklalar İçin İplerden Sonra Yaşam* başarılı bir ilk kitap.

2020 Öykü Ödülleri

Türkiye Yazarlar Birliği Hikâye Ödülü: Mustafa Şahin / *Gömleği Yalnız*

Yunus Nadi Öykü Ödülü: Murat Çelik / *Eve Dönmeyen Hayvan*

Sait Faik Hikâye Armağanı: Ethem Baran / *Döngel Dünya*

Haldun Taner Öykü Ödülü: Nurhan Suerdem / *Maruzatım Var*

Necip Fazıl Ödülü (Öykü-Roman): Sevinç Çokum

Necip Fazıl İlk Eserler Ödülü: Mahmut Coşkun

2020 Cevdet Kudret Edebiyat Ödülü: Hakan Bıçakçı / *Normal Nefes Almaya Devam Edin*

2020 Öykü Kitapları

Abdullah Yıldırım / *Sus Yeri* / İz Yayıncılık

Adem Tekden / *Ötesi Mavi* / Kitapyurdu Doğrudan Yayıncılık

Ahmet Erdemli / *Melekler Orda Değildi* / Nios Yayınları

Ahmet Sarı / *Annemi Bir Uğultuya Yasladılar* / Hece Yayınları

Ali Necip Erdoğan / *Diğer Şeyler* / Hece Yayınları

Ali Yağan / *Dinozorların Son Günü* / Ketebe Yayınları

Alper Bilgili / *Karınca İncitmez Artur Balyan'ın Tuhaf İntikam Planı* / Vadi Yayınları

Arzu Alkan Ateş/ *Mahir Efendinin Papağanı* / Alakarga Sanat Yayınları

Ayça Erkol / *Bir Kış Gecesi Misafiri* / Alakarga Sanat Yayınları

Ayşe İlker / *Bir Başka Seveda* / Ötüken Neşriyat

Ayşegül Devecioğlu / *Arkası Mutlaka Gelir* / Metis Yayıncılık

B. Nihan Eren / *Hayal Otel* / Yapı Kredi Yayınları

Bahtiyar Aslan / *Sancı-Sessiz Hikâyeler* / Ötüken Neşriyat

Banu Özyürek / *Bir Günü Bitirme Sanatı* / Everest Yayınları

Baran Güzel / *Her Kötü Gecedен Sonra* / Everest Yayınları

Baro Abdo / *Hayâlî'nin Tesadüfleri* / İletişim Yayınları

Başak Baysallı / *Fresko Apartmam* / Everest Yayınları

Behçet Ulaş Alıcıoğlu / *Günleri Büyütürken* / Okur Kitaplığı

Belkıs Kılıç / *Hücreden Sızan* / Pruva Yayınları

Beyza Karakaya / *Babaannem Diyor ki...* / Vadi Yayıncılık

Birgül Oğuz / *İstasyon* / Metis Yayınları

Buket Arbatlı / *Erkeklere Her Şey Anlatılmaz* / Sel Yayıncılık

Burçin Tetik / *Annemin Kaburgası* / İletişim Yayınları

Bülent Emrah Parlak/ *Kertenkele Savunması* / Doğan Kitap

Can Binali Aydın / *Yalnızım İnsanla Geçmiyor* / Everest Yayınları

Cemal Şakar / *Utancı* / Ketebe Yayınları

Çağatay Yılmaz / *Bizi Buraya Getiren Şeyler* / Notos Kitap

Çiyil Kurtuluş / *Aramızda Bir Bahçe Yakınlığı* / Notos Kitap

Demet Çaltepe / *Çeper* / Eksik Parça Yayınları

Demet Çizmeli / *Dünyanın Ortasında* / Alakarga Sanat Yayınları

Deniz Ceren Türkkân / *Düş Mesafesi* / İthaki Yayınları

Ecem Tuba Hızarcı / *Arafta Uçan Kelebekler* / Pruva Yayınları

Emine Altınkaynak / *Kendine Dolanan Sarmaşık* / Dergâh Yayınları

Emirhan Burak Aydın / *Her Kabilenin Bir Endişesi* / Everest Yayınları

Emre Nazım Mert / *Bitmesi Gerektiği Gibi* / NotaBene Yayınları

Engin Çiftçi / *Saklı* / Çolpan Kitap

Engin Elman / *Afrika'nın Yapayalnız Lalesi* / Hece Yayınları

Enver Bahçekapılı / *Mahallenin Delisi* / Kerasus

Ertuğrul Emin Akgün / *Hepimizden Çok Korkuyorum* / Ketebe Yayınları

Esmahan Devran İnci / *Suyun Şarkısı* / NotaBene Yayınları

Esra Erdoğan / *Kocanın Adı Ağzımın Tadı* / Yapı Kredi Yayınları

Esra Erman / *Tutulma Eğrisi* / İz Yayıncılık

Evren Uzar / *Sesin Sahibi* / Çolpan Kitap

Eyüp Aygün Tayşir / *Sabitalem Mahallesi* / İletişim Yayınları

Fatih Söyler / *Sokaktaki Atlı Kızak* / Verita

Fatma Barbarosoğlu / *Hatıra Kadar Narin Hafıza Kadar Zalim* / Profil Kitap

Figen Şakacı / *Kesekli Tarla* / İletişim Yayınları

Gamze Güller / *Durmuş Saatler Dükkânı* / İletişim Yayınları

Gül Ersoy / *Sen Kimseyi Sevemezsin* / Doğan Kitap

Gülşen Funda / *Felgu* / Ketebe Yayınları

Gültekin Emre / *Sek Sek* / Alakarga Sanat Yayınları

Güray Süngü / *Sayıklar Bir Dilde* / Ketebe Yayınları

Halil Yörükoğlu / *Kaçış Rampası* / Sel Yayıncılık

Hamza Çelenk / *Kutanlı Gülistan* / Beyan Yayınları

Harun Bora Tunç / *İyiler ve Galipler* / Çolpan Kitap

Hasibe Özdemir / *Bu Kardan Adam Olmaz* / Monokl

Mukadder Gemici / *Hatırlı Yara* / Dergâh Yayınları

Hatice Ebrar Akbulut / *Uslanmış Gönülün* / Muhit Kitap

Hayati Sönmez / *Mavi Bozkır* / İletişim Yayınları

Hıdır Murat Doğan / *Biraz Ormanda Saklanacağım* / Manos Yayınları

Hüseyin Su / *Kırklar Cemi* / Şule Yayınları

İbrahim Halil Çelik / *Korkunç Beyaz* / İz Yayıncılık

İlker Aslan / *Bir İntihar Üstüne Söylenti* / Edebi Şeyler

İsahag Uygur Eskiciyan / *Patates Jazzı* / Sel Yayıncılık

İsmail Saymaz / *Balkon Sefası* / İletişim yayınları

Jale Sancak / *Lodosla Gelen* / İthaki Yayınları

Kâmil Yeşil / *Acı Kaybımız* / Muhit Kitap

Kürşat Çelik / *Kara Hikâye* / Ketebe Yayınları

Leyla Polat / *Ölümü Gör* / Şule Yayınları

Mahmut Sami Yıldız / *Yankı Ustası* / Ketebe Yayınları

Mehmet Coral / *Yeniköy'ün Çınarları* / Doğan Kitap

Mehmet Erkan / *Ölümsezen* / Yediveren Yayınları

Mehmet Fırat Pürselim / *Sakarmeke* / İthaki Yayınları

Mehmet Güreli / *Şehirli Karınca* / Sel Yayıncılık

Mehmet Kahraman / *Aldatma Ustası* / Hece Yayınları

Mehmet Mümtaz Tuzcu / *Tam Karşımda, Tam Ortada* / Alakarga Sanat Yayınları

Mehmet Şeker / *Geçti Dost Kervanı* / İz Yayıncılık

Melisa Yılmaz / *Üflenmemiş Rüzgârlar* / Kutu Yayınları

Misli Baydoğan / *Ay Han'ım* / Ötüken Neşriyat

Mizgin Bulut / *Yokuş Aksanı* / İthaki Yayınları

Murat k. Murat / *Bir Zamanlar Dünyada* / Ketebe Yayınları

Murat Nedim / *İstanbul'un Son Yılanı Nasıl Öldü?* Kara Karga Yayınları

Mustafa Başpınar / *Eksile Eksile* / İz Yayıncılık

Mustafa Kara / *Karayip Mektupları* / Kutu Yayınları

Mustafa Kemal Başol / *Kasabam Ayrılık* / Luna Yayınları

Mustafa Söğüt / *Zincirleme Hayal Tamlaması* / Çıra Yayınları

Mustafa Şahin / *Gömleği Yalnız* / Yapı Kredi Yayınları

Mustafa Uçurum / *Uçurumda Bir Gömü* / Şule Yayınları

Müge Koçak / *Yankı* / Can Yayınları

Nazlı Akçura / *Kesi Yeri* / Everest Yayınları

Necati Mert / *Fincan Fincanla* / Şule Yayınları

Neslihan Önderoğlu / *Yakınlık Korkusu* / Can Yayınları

Onur Akyıl / *Açık Dövüş* / Alakarga Sanat Yayınları

Ömer Çelik / *Ferhat Notları* / Ketebe Yayınları

Özcan Yılmaz / *Akıp Giden Günlerimiz* / Notos Kitap

Özkan Ali Bozdemir / *Ağız Hareketleri* / Alakarga Sanat Yayınları

Özlem Karapınar / *Aynadaki Kadınlar* / Pruva Yayınları

Öznur Yalçın / *Ağırküre* / Everest Yayınları

Polat Onat / *Android Park'a Hoş Geldiniz* / Okur Kitaplığı

Recep Kayalı / *Kamburuma Üç Sebep* / Bilge Kültür Sanat

Sabri Gümüş / *Ben Dâhil* / Şule Yayınları

Sadık Yalsızuçanlar / *Allah'ın Adamları* / Profil Kitap

Safiye Gölbaş / *Seyircisiz* / Hece Yayınları

Saliha Şahin / *Oflu Hayriye'nin Köpeği* / Şule Yayınları

Selman Nuriler / *Dünyanın Kemikleri* / Şule Yayınları

Sema Bayar / *Kuklalar İçin İplerden Sonra Yaşam* / Hece Yayınları

Seyit Göktepe / *Uzağa Yürüdüm Yakını Buldum* / Yitik Ülke Yayınları

Sıddık Yurtsever / *Benden Başka Herkes* / İz Yayıncılık

Şahin Taş / *Öykünün Dönüşü* / İzan Yayıncılık

Şenler Yıldız / *Mısır Tarlasında Bir Eksik* / Dergâh Yayınları

Şermin Yaşar / *Deli Tarla* / Doğan Kitap

Tuğba Gürbüz / *Kendisiymiş Gibi* / NotaBene Yayınları

Ünzile Akkan / *Telli Dastar* / Şule Yayınları

Yalçın Tosun / *Mesafenin Şiddeti* / Yapı Kredi Yayınları

Yasemin Yıldız / *İlmek Hatası* / Şule

Yayınları

Yaşar Seyman / *Zine* / Bilgi Yaynevi

Yunus Emre Özсарay / *Noksanlar* / İz
Yayıncılık

Zekiye Kahraman / *Bi Dolu Yaşanmışlıklar*
/ Öncü Kitap

Zeynep Emirdağ / *Büyükler İçin*
Oyuncaklar / Şule Yayınları

Zeynep Satı Yalçın / *Unutma Sancısı* /
Hece Yayınları

Zeynep Zuhall Kılınç / *Mavi Defter*/ Pruva
Yayınları

EMRET TOPRAK

Mustafa Şahin,

Gömleği Yalnız

Komutanım beni bilir dedi.
Gözlerimle doğruladım onu.
Sesi ağlamaklı yüzü yalvarmaklıydı.
Sözleri hece hece gözleri tanımsızdı.

Titreyen sesine kararlılık verme çabasıyla altdudağını dişleyip zaman kazanmak istedi ve fakat bütün eşyanın üzerine yürüdüğünü ve kendi enkazı altında kalacağını görünce çaba ve çırpınışının sonuçsuz kalacağını anladı, bile isteye oracıkta delirdi.

İki gözünün iki gözbebeğinde bin anlamla bin anlamsızlık aynı anda toplandı ve o kendi öyküsünün kozmik zamanını ve mekânını ve ritmini rulo yaptı koltuğunun altına aldı. Kapattığı zarfında adı kaldı.

Adı Osman'dı
Soyadı Gülmez'di
Kısa künyesi Göynük'tü
Uzun künyesi de o kadardı.

O da ben de “emret komutanım”dık. Onu ilk ben tanıdım. Birbirinin aynısı yüzlerce kavruk delikanlı arasında gözlerinden ziyade şaşkınlığını ele veren kulaklarından tanıdım onu.

Siz tanımazsınız.

Bir başka yer, zaman ve mekânda karşınıza çıkmaz. Çıksa bile onun “o” olduğunu bilmezsiniz.

Tamam bir şeyin yok ama, diye teselli edecek oldu ki, o, yani Osman doktoru dinlemedi ve sözü ama’dan alarak aldı başını gitti. Gittiği yerden biraz sonra dönecektir, her zamanki numaralarından birini yapıyordur diye düşünürken o, doktorun ama’sını kendi sözünün başına alarak çiğneyip durduğu cümlesini tükürür gibi savurdu, ama ben silahı sevmiyorum, dedi.

Sevmediğini bildikleri halde ona silah verildiğini, silahın kendisine kurşun gibi ağır geldiğini, “silah omza” komutunun her seferinde Osman için sille tokat

ve dayak yemek demek olduğu nu, küçüklükten bu yana çok dayak yediğini, her zaman kafasına vurduklarını, bunu hak edecek hiçbir suçu olmadığını, durup dururken de dayak yediğini, silahsız da nöbet tutulabileceğini, bunun erkeklilikle ilgisi olmaması gerektiğini söyledi. Sonra geriye, en geriye döndü.

Hiçbir şeyim yokken doktora götürdüler, olmadı yatırlara, ziyaretlere götürdüler. İyi olmamı istediler ama, ya iyi olursam diye de endişelendiler, korktular. İyi olmamı isteyenler iyi olabileceğime inanmak istemediler. İyiydim ben. Belki pekiyi değildim ama iyiydim. İyiyim. Komutanım beni bilir.

Bu yaşıma kadar, buraya gelinceye kadar eşeğin sudan gelmesini beklettiler bana. Bekledim, eşek sudan gelmedi. Gelmeyince, inat edince zamanla annem de babama benzemeye başladı ve ben büyüdükçe varlığımdan utanır oldu. Oysa vardım ben. Bunu görüyorlardı. Görüyor olmalıydılar. Dizlerinin dibindeydim. Bir dediklerini iki etmiyordum. İyiydim. Babam yüzünden onun dayakları yüzünden okumadım. Okumadığım için dayak yediğimi söylerdi babam. Yani öğretmen gibi yalan söylerdi babam. Annemse dayak yediğim için okuyamadığımı söyleyerek arka çıkardı bana.

Çocukluğum bu iki olumsuz soru arasında geçti. Babamdan uzaklaştıkça anneme yakınlaştım. Annem de babama doğru gidince, değişince yakınlaşacağım kimse kalmadı. Askerlik anılarını, hayat başarılarını bininci kez dinlemedim diye kızır köpürürdü babam. Sıradan bir emir eri değil de bir mareşalmış sanki. Galiçya'dan Çanakkale'ye cepheden cepheye zaferden zafere koşan bir komutanmış sanki. Gece yarılarına kadar öğretmenle Elli Bir oynayan ve her defasında yenilen sanki o değilmiş. Zekâsına hayran olduğu o geri zekâli öğretmen, gözünde dünyanın en büyük adamıydı babamın. O zorba adam, oku da adam ol baban gibi dedikçe devamında ne demek istediğini adı gibi bildiği halde iltifat edilmiş gibi gülerdi.

Virgülü anlatırken cetvelle kafama vurdu, “Eşek olma” dedi. İşte o gün, o an karar verdim. Sıranın üzerine çıktım ve okumayacağım dedim. Öğretmene meydan okuduğumu çocuklar bir solukta annelerine söylemişler, akşam olmadan kadınlar anneme ulaştırmış haberi. O gün olan oldu ve artık annem de değişik bir anne oldu. Küçük düşmüş annem, keşke ben de düşük doğsaymışım. O günden sonra babamdan beter oldu annem. Ben de intikam aldım. O dedikoducu çocukların kitaplarını parçalayıp dereye attım. Gözüme kestirdiklerini dövdüm, burunlarını kan içinde bıraktım, kalemlerini, cetvellerini, pergellerini kırdım. Silgilerini çiğneyip tükürdüm. Okuyup adam oldu onlar. Ben babamın yanında kaldım.

Bütün bunları bu düzende ardı ardına anlatmadı. Daha önce bana anlattıklarıyla doktora söylediklerini birleştirip düzene soktum. Her dediğini kim bilir kaç kez tekrarlardı. Önemli vurgularının onayını gözlerimde aradı. Konuştukça çözüleceğine her cümlesinde bir düğüm attı. Son attığı düğümünden

sonra birden gözlerini gözlerime odakladı. Anlamakta gecikmişim. O an, bu ruh akrabalığının nereden geldiği sorusunu zihnimde kovalıyordum. Üzerimden çevirip bakışlarını, doktorun gözlerine baktı. Aradığını bulamadı ve yalım almış gözlerini boşluğun gözbebeğine dikti.

Boşluğun gözlerinin çıra gibi tutuştuğunu görünce bir saniye önceki bakışın içerdiği soruya cevap vermekte geç kaldığımı hayıflanarak fark ettim. Bütün duyargalarım açık olduğu halde nasıl da gözleriyle yönelttiği soruyu onaylamakta gecikmişim. Parmak uçlarıma saç tellerime kadar ürperti duyup kendime geldiğimde artık çok geçti. Susarak konuşuyordu ve birden sustu. Ruhuna bir kırbaç vurup suskunluğunu daha delice bir hayrete büründürdü. Ne yapsam yetişemiyordum. Biraz öyle kaldıktan sonra, o delici, o delice, o tahtlara takla attıracak korkunun gözleriyle radar gibi gözlerimizi ve acimizi denetleyip susmasına açıklık getirmek için bir kez daha direndi. Doktor da bakışlarını sürekli kaçıırıyordu artık.

Sözümü balla kestim, dedi.

Şaşırtmaktan, dikkat dağıtmaktan sonsuz bir haz alıyor gibiydi ve ben onun bu halini tanıyordum. Yargılayan bakışlardan tedirgin olduğu gibi, acıyan bakışlar da onu üşütüyordu. İncir ağacından söğüt dalına zıplayarak ilk aklına geleni söylüyordu. Onu tanıdığım bildiğim bu hal üzre görünce sevindim ve artık dönüyor diye düşündüm. O, şaşırtmaya ve oyuna devam etti ve “Siz silahı sever misiniz?” diye beklenmedik bir soru yöneltti teğmen doktora. Doktor da çok kısa bir kararsızlık çekti ve söze başlayacak oldu ki, Osman yine doktoru beklemeden saniyede bin kilometre yol katettirerek köyüne taşıdı sözü. Köyde üç buzağısı olduğunu (o, dana demişti), onları satın bir taksi alacağını söyledi. Yaşam planlamasının nirengi noktasını atlayarak bu projesine de beni tanık göstererek “komutanım biliyor” dedi.

“Biliyorum” dedim ve bu kez gecikmediğime sevinerek öykünün ve parodinin sonuna yaklaştığımızı bir daha düşündüm.

Alayda onu alaya almayan bir ben olduğum ve sivilleri çıkarıp hâkileri giydiği gün şaşkın kulaklarından tanıyıp o ilk ürkek üveyikliğinde ona “Toprak” diye seslenerek tedirginliğini toprağa verdiğim için dertlerini ve sırlarını yalnız bana açıyor ve o da bana “Toprak” diye sesleniyordu. Bu “Toprak” hitabı aramızda öyle anlamlı bir aidiyet bağıydı ki, hiçbir sevgi ve dostluk ifadesi onun yerini tutamazdı. Ona yapması gereken bir şey, ya da herhangi bir şey söylediğimde anlaşılmamız gereği “Emredersin Toprak” diyordu ve ben de ne zaman Osman bana yönelse “Emret Toprak” diyordum.

Buzağıları satın taksi alma projesi, okumayacağım diye meydan okuduğu o okul gününde Osman’a gülmeyen ve Osman’ı teskin etmeye, teselli etmeye çalışan Serap’ı İstanbul’a kaçırma planının benim de onayladığım başlangıç safhasıydı. Gerçi, Ankara da olabilir, benim yanıma da gelebilirsiniz demiştim

ama asıl plan İstanbul'du. Bana anlattığına göre, Serap, Göynük'te okuyormuş. Öykünün burasında düğüm olarak kalan bir nokta vardı benim için. Güya bu aşktan kimsenin haberi yokmuş ve asıl çözemediğim kısmı, Serap Göynük'te üniversitede okuyormuş.

Kimseye söylemeyeceğime yeminler ettirerek adını söylediği sevgilisi Serap'ın adını, aradan geçen yıllara ve sevgili toprağımın aziz anılarına ve sırlarına ve sırlarıyla birlikte ve o teğmen doktorla birlikte kısa künyesini tabutunda boynuna astığımız Osman'ın kabrindeki güllere ve çiğ damlacıklarına ve kırağıya ve gülemez Osman'ın gülüne ve dikenine ve gülün dikenine dokunup her yanını kızılca kan içinde bırakan bülbüle ve kan kaybeden bülbülün son çığlığına ve şarkısına ve geçen dokuz bahara ve bütün nisan aylarına ve yağmura ve dolunaya sığınarak yeminlerimi bozuyorum ve o sırrı burada açıklıyorum..

Onun öyküsüyle benzerlikler kurarak benim de bir sevgilim olduğunu söyler, bazen yalan bazen gerçek, bazen tutarlı bazen tutarsız, inanılır ya da inanılmaz kurgularla öyküler anlatır, dalıp giden, uzaklaşan toprağımı yanıma almayı başarır, bu başarıdan kendi payıma derin bir mutluluk çıkarır, sevgililerimizin bizi beklediğini, direnmemiz gerektiğini söylerdim. Komutanım biliyor'u bir kez daha onayladım.

Biliyorum, dedim vurguyla.

Memnun ve dost bakışlarla toprağımın gözleri üzerimde durdu. Lakin içime ateş düşmüştü ve onun bu bakışı bile ürpertimi gizlememe yetmemişti. İçimden geçenleri şimdi okuyacak diye düşünürken toprağım tanıdığım toprak olmaktan giderek çıkıyordu.

İki Osman vardı şimdi
Biri Osman'dı
Biri gözleri
İri gözleri.

Tedaviye değil daha çok teşhise memur olan, ya sevk eden ya da çoğunlukla olduğu gibi üç günlük terlik istirahati veren ve hiçbir hastayı bu kadar tutmayan doktorun odası toprağın gözleriyle doldu. Hiçbir fizik çizginin kesişmeyeceği noktada odaklanan gözleri ip atlama oynarken çember dizlerimden, belimden, bileklerimden, boynumdan dolanıyordu. Her yanından alev almış sırtındaki deli gömleğini sıyrıp omzuma atmıştı. O ise koltuğunun altındaki ruloyu hışımla açıyor ve öyküsünün bilmediğim, bilip de herkesten gizlediğim, bilmek istemediğim bölümlerini okuyordu. Açıldıkça irileşen, kirpiklerini ve kaşlarını tutuşturan gözlerinin odayı doldurduğunu, her zamanki teselli cümlelerimin doktorun karşısında, yani bilim-otorite komutasının karşısında yok olduğunu, toprak komutanı olarak şimdi hiçbir irade gösteremediğimi ve yalnızca toprak kaldığımı, maskemin düştüğünü, kollarımın zannettiği kadar uzun olmadığını görüyor anlıyordu artık.

O değilden söz alıp damdan dama, daldan dala sıçrarken sığındığı komutanının sıradan bir asker olduğunu, yağmurdan, boradan, kasırgadan onu koruyacak bir şemsiye, bir çadır olmadığını, olamayacağını anlayınca Osman bir işaret zamirine evrilerek “O” oluyor ve benden umudu kalmadığını belli ederek ve söze bir daha dağı taşı gezdirerek yeniden köyüne, babasına, annesine, öğretmenine, buzağlarına, aşkına ve zincirlerine dönüyordu. Ne kadar oyunlar içre oyunlar kursa da olay örgüsünün bütün halkaları ve bütün kurguları zincirlerine ulanıyordu. İşte şimdi, köylerini ortadan ikiye ayırdığı için işlediği dereden, yırttığı reçetelerden, döktüğü ilaçlardan, kustuğu yatır topraklarından söz ediyor, anlatıyor anlatıyordu.

Yüzündeki anlama çabası bir süre sonra soru işaretlerine dönüşen revir doktoru esasında bir tanı belirleyip sevk etmekten başka bir şey yapmayacağı halde hem dikkatle dinliyor hem de egoyu süper egoya boğduran şeyin ne’liği üzerinde umutsuz bir kuramı zihninde kovalıyor, kovaladıkça Osman’dan, odadan ve benden uzaklaştığını ele veriyor ve fakat ne komutanlığıyla bu gayri nizami durumu giderebiliyor, ne bildiği ilaç adlarının ilaç olabileceğine hükmedebiliyor, ne doktor ne komutan unvanıyla olaya el koyabiliyordu. İnsani bir acı duyup duymadığı belli olmuyordu ama çaresizliği aşıkardı.

Şimdiye kadar esas duruşunu iyi kötü koruyan toprağım bütün nesneleri tarayan gözlerini üzerine çevirip kendi bedenini incelerken “bu ben miyim” ya da “ben bu muyum” der gibiydi. Hâkî giysilerinden ayırdığı gözlerini saklayacak bir yer bulamayınca, bakışları yeniden boşluğun külrengi gözlerine takıldı kaldı.

İki gözüyle iki ucundan tutup boşluğa gerdiği ipe anlamlı bir cümle mandalladı: Altmış silahın olduğu koğuştaki gözüme uyku girmiyor, dedi.

Doktor, çakıldığı sandalyesiyle birden kuyuya düştü ve o telaş ve mahcubiyetle kuyuda bilimsel formasyonunu hatırladı. Bu tür vakaların zengin ve engin bir oyun dağarcığına sahip olduğunu, askeri bir doktor olarak bilimin otoritesini sarsmamak için kül yutmaması gerektiğini düşündü. Doktorun şeytana uyduğunu gözlerinden ve tomografisinden okuyan Osman’ın nizami duruşu o an bozuldu. Gözbebekleri tempolu ama ritmik olmayan çılgın bir uğultunun eşliğinde düzensiz bir dansa başladı. Paniğine, korkusuna benzin döküyor, körüklüyor, boşluğa gerdiği ipte ip gibi geriliyor, dişleri kenetleniyordu. Şu haliyle artık hiç konuşmayacak ve hiçbir ipucu sarkıtmayacak gibiydi. Postalları boşluk kalmayacak kadar birbirine yapışmıştı. Düşmemek, devrilmemek için direnirken bacakları ve kolları bütün yalnızların bacakları ve kolları gibi birbirine dolandı. Omuzlarını yukarı çekerek başını omuzlarına gömünce biraz direnç buldu. Bulduğu direnci kuvveden fiile dönüştürmek için bir hamle daha yapmak istedi. Gücü yetmedi.

O kör noktada çivilenen, durmadan dans eden noktayı kavramak için gözleri dans etti.

O karasinek, o kör nokta bazen doktorun omzuna konuyor, bazen pencereden dışarı kaçıyor, sonra birden burnunun önünde belirliyordu.

Kör nokta
bir nokta oldu
bir çizgi
sabitlendi, kımıltısız bir şeytan oldu
dans etti, üryan bir striptizci kadın oldu
yokluğu kaskatı kesti varlığı portmantoya astı
sonra serum takılan çengele astı gözlerini toprak
damla damla düştü
tuz ve şeker eksikti hayattan
TUZ ve ŞEKER

İlaçların doldurulduğu buzdolabının homurtusu önce tırmanıp ansızın susunca revire bir yıldırım düştü. Çıt çıkmıyordu. Demek bir de ÇIT eksikti.

Nasıl bir suçlanmadan aklanmak istediğini, neyi kanıtlamaya çalıştığını, yanı başımızdaki toprağını alıp götüren o kör noktanın içinde nasıl baştan çıkarıcı bir dünya saklı olduğunu düşünürken, nasıl yok edecek idiysem o görünmez noktayı çıplak gözle yakalamaya çalışırken ve toprağımın gözleriyle tavana kadar dolmuş olan revirde kendimi ve kımıl gibi kımıltısız duran doktoru unutmuşken doktorun yüzündeki değişen anlam çizgileri gözümden kaçmıştı. Boşluktan ve zihnimde canlandırıp gırtlığından yakalamak istediğim kör noktadan gözlerimi çevirdiğimde hasta sevk kâğıdının üzerinde kaleminin beklediğini fark ettim. O ise –oysa değil– gözlerini noktadan ayırmadan noktayı ve boşluğu gözleriyle yürütüyordu. Bu ateş, alev ve cereyan yüklü çıplak kabloya kimin gözleri değse kör olurdu. Ki doktor da hem doktor hem komutan hem deneyim sahibi olduğu halde dayanamamış, bana “sen de sakla” diyen bir bakış attıktan sonra telaşla masasının çekmecelerini açarak iki gözünü ve iki gözbebeğini çekmecelere koymuş ve çekmeceleri çektiği yere sürmüştü.

Saklayamamıştım gözlerimi. Saklayamam zaten.

Var olmasına vardır gözlerim ama görmelerine engel olamam.

Saklamak, saklanmak, kaçmak, kurtulmak istesem de yapamam. Çekmecelerim yoktur ey.

İnsan, ey zincir, ey zünnar, ey özgürlük, ey acz.

Yapamadım zaten.

Yüksek gerilim yeniden bana yöneldi. Biliyorum çok tekrar oldu ama öyle oldu. Gerilimini üstüme boşalttı toprak. İbrasını, beraatını istiyordu ama bu bakışın anlamını o saniyede çözemeyecek kadar dağılmış, parçalanmıştım. Bunu biliyordun Allah’ım.

O çaresizlik içinde “lâ yükellifullâhu nefsen” diye verdiği sözünü hatırladığımı

biliyordun. Zor zamanda seni hatırladım diye kahrından korktuğumu ama beni ayıplamayacağından emin olduğumu, sonra bu emniyetten korktuğumu, korkunun burğu gibi derinleştiğini de biliyordun.

Biliyorum hayat bir soru ve bir cevaptır.

Gözlerimiz bize yönelen bakışları cevaplamak içindir.

Ben değişim sözün gelişidir ayıplama beni. Ama değişimdeki küstahlığı görmezlikten gel, ört. Gözün gözümüzün üstündedir, elin elimizin üstündedir biliyorum. Yak ama kül etme.

O son bakışı cevaplamakta geciktim ama, mecalsizdim o an. Toprak biraz önce sözünü ettiği buzağılarının böğürtüsüyle ortalığı velveleye verdiğinde, beni de doktoru da ıstırmaz olduğunda zincirlerinden henüz boşalmış ve belki özgürlüğüne erişmişti. Bilemiyorum. İstitseydi bile zemberek boşanmıştı, çığlığının parçalanmamasına ihtimal kalmamıştı. O vakte kadar bütün duruşlarını, bakışlarını, nerede dram, nerede trajedi oynayacağını, nasıl ağlayıp nasıl güleceğini ezberlemiştim. Kaç kez gözyaşlarına mendil olmayı bile başarmıştım. Bununla kendime bir pay çıkarmak istediğim, övünmek istediğim sanılmasın. Öyle değil. Ben onun, o benim toprağımdı. Toprak ağlamaz derdim; çatlayacağım, derdi, işte ağlıyor derdi. İkimizin oyunuydu şimdi bozulan. Teselli ederken teselli oluyordum. Sabah koşularında Temeltepe'ye doğru koşarken güldürmeyi dahi başarmıştım onu. Bütün bölük yek ağızdan “her şey vatan için” derken en arkada ikimiz “her şey Serap için” diye bağırıyorduk.

Şimdi çaresizdim.

Daha uzunca bir süre ağladı inledi. Giderek takati azaldı. Yavaş yavaş kendi sesini kendisi duyacak gibi olduğunda kollarına girip “yeter artık” diye doğrultmak istedim. Doktor da öteki koluna girdiği halde iki kişi bir olduk ve toprağın gözlerini yerden kaldıramadık. Güçlülükle doğrultup göz göze geldiğimizde gözlerindeki yalım bir daha yaladı yüzümü. Korkuyor olmamdan memnun gibiydi. Buzağı inlemelerinden önceki son bakışını karşılıksız bıraktım diye cezalandırmış mıydı beni? Keşke öyle olsaydı ama öyle değildi. Öyle olmadığını anlamamız için uzunca bir süre gerekmedi. Hepsi yalandı, oyundu, numaraydı der gibi çılgın bir kahrkaha koyuverdi. Bütün ağırlıkları omzundan atmıştı. Yalnızca dişleriyle gülüyordu. Ve bu, hepsinden korkunç olanıydı. Öyle bir gülüşe aldanarak böyle bir bakışın gözlerinize ve gönlünüze değmesine fırsat verirsiniz, yani bütün kablolarını dişleri ve tırnaklarıyla sıyırmış, bütün sinir uçları tel tel, lif lif sarkan ve kanayan bir çıplak kabloya, yani tül perdeyi henüz tutuşturmuş taze bir mecnuna dokunursanız sonsuza kadar zürriyetinizden ve hürriyetinizden olabilir ve sinir uçlarınıza bağlanan o cereyan, bilimle efsunlanmamış ve bütün kandilleri söndürüp körleşmemişseniz sizi de kavurup bir anda kül edebilir..

Ve hâlâ direnciniz kaldıysa anlarsınız toprağın yalnızca gözleriyle güldüğünü. Ve anlarsınız hasta dediklerinizin hukukunun içinde korunması gerektiğini ve adalet terazisinde onların da adil yargıçlara ve yargılara ve savunmalara ihtiyaç duyduğunu. Ve anlarsınız hastalık adlarının, “suç” gibi bizatihi hastalık olduğunu. Beslenme yetersizliği çeken anne ve babalarımızın niçin doktor ya da asker olmamızı istediklerini de anlarsınız. Ve en onulmaz, en umutsuz aşkların bile şark çıbanlarının üzerine bir ışık huzmesi düşürdüğünü ve yaralarımızın nasıl azdığını ve nasıl kabuk bağladığını anlarsınız.

Komutan doktor ya da doktor komutan her şeye rağmen sevk kâğıdının ilgili bölümüne kargacık harflerle “Neurose” yazdı ve bana uzattı. Toprak bir bakış attı ki ne bakış. “Emret toprak” diyecek oldum, fırsat vermedi. Komutanım yani toprağım beni bilirdi demek istedi.

Bilirdim onu. Ne var ki artık bilmiyordum. Hafifçe başını yana eğerek kaşlarını kaldırdı ve dişleriyle bir gülüş daha attı. Elimdeki kâğıdı kavradı. Kâğıda bakmadan ikiye, dörde, sekize katlayıp parçaladıktan sonra tekrar elime tutuşturdu. Doktorun da gözlerini yoklayıp, “iyiyim” dedi. Çıktık gittik.

BIÇAK SIRTİ

Özlem Karapınar,
Aynadaki Kadınlar

İnsan, sıfırdan başlayabilir mi hayata; bataklık çekerken onu tüm gücüyle, sıyrılabılır mi çamurdan; temizlenebilir mi bir yaşam, dip köşe...

Sen başladın, sen sıyrıldın, sen temizlendin, ellerinle günleri günlere ekledin, bugünü inşa ettin. Sen başardın. Oysa bir yetimhanede tanışmıştın hayatla ve o yetimhanenin soğuk duvarlarının kollarında büyümüştün. Devletin verdiği üç beş giysiden başka neyin vardı bu hayatta? Şimdi bu ısıt ısıt, bu pahalı ev senin, o sırrı kalkmış aynalara inat devasa parlak aynalarda bakıyorsun mağrur yüzüne. Salonda, yerde bir tablo gibi yatan o ipek halı, şu çalıştırdığın kahve makinesi, bu pırıl pırıl mutfak senin. Odasında mışıl mışıl uyuyan o bebek senin ki sen anne nedir bilmedin. Kahvaltı masasında bilgisayarında çalışan bu adam senin kocan ki sen aile nedir, görmedin. Bugünlere de kolay gelmedin. Seninle ne güzel sohbet ediyor, ne büyük hayranlıkla bakıyor sana. Nasıl da çok seviyor... Yetimhanede büyüyen bir kızın aileye girecek olması kafalarda soru işareti yaratsa da ailesini ikna etmesi zor olmadı. Çünkü sen kusursuzdun ona göre. Korktukları gibi de olmadı, başına buyruk değildin –çünkü önceliğin başkaydı– büyüklerini saydın, küçüklerini sevdin, aileyi akrabayı bir bir öğrendin, saygıda kusur etmedin. O koca kalabalık sana koca bir anlamsızlık gibi görünse de bağ kurmuş gibi yapabildin. Özel günlerde, bayramlarda arayıp kutlamayı hiç ihmal etmedin; en güzel hediyeleri almayı sen akıl ettin, en özel ikramları, sunumları sen yaptın. Evlilik için yetiştirilmiş bir ev kızı kadar maharetliydin. Gönüllerde yer edindin. Geçmişe ait hiçbir eksiklik, hiçbir sorun, hiçbir defo taşıımıyordun ya da kusurlarını gizlemeyi iyi biliyordun. Oysa arkadaşların öyle miydi? Yetimhaneden çıktıktan sonra dağılıp parçalandı çoğu, sevgiyi bulduklarını sandıkları ilk gönle konakladılar, sabahına kalktılar ki konakları yok olmuştu. Kimi ailesinin peşine düştü, geçmişin girdabında dönüp durdu, kimi sığındığı gönüllerden kovuldu. Sen başkaydın. Ne maziye sığındın ne bir beşere. Onlar bir yaprak gibi rüzgârın önünde savruldu, sen kendini büyütme, kök salmaya, güçlenmeye verdin. Çünkü gücün gücü çekeceğini biliyordun. Geçmişin üzerine sünger çektin, şu ân karşında duran kocan bile yetimhanede büyümüş olman dışında bir şeyini

bilmez senin; kırılmış, dökülmüş ama birleştirilmiş, zoraki de olsa birbirine tutturulmuş parçalarını bilmez. Çünkü sen hayatına rötuş yapmakta ustaydın.

Bugün farklı bir heyecanla dolusun. Çok mutlusun, için kıpır kıpır, gözlerin ıslıl ıslıl; onu anlatmaktasın kocana. Bu hayattaki tek arkadaşın, tek dostun, geçmişe dair unutmak istemediğin tek insanla yıllar sonra buluşacaksınız. Arkadaşının bugün gelip gelmeyeceğini soruyor sana. Sen bütün heyecanıyla onun burada iş bulduğunu, taşınacağını, kendine kalacak bir yer ayarlayana kadar misafir etmek istediğini anlatıyorsun. Onu anlatırken yüzün hüzünlü bir hâl alıyor; ona acıyorsun çünkü o senin gibi başaranlardan değil. Bir sarmaşık gibi duvara tutunmazsa ayakta duramayanlardan o. Devlet baba, yurttan büyüyen birçok çocuk gibi onu da bir göreve yerleştirdiği hâlde ayakları üzerinde duramadı; hangi duvara yaslandıysa o duvar yıkıldı; hayatına giren adamlar bir vardı bir yok oldu. En sonunda işini de kaybetti. Ne bir iş tutabildi ne bir gönle konabildi. Şimdi, senin şehrinde ona da bir fırsat doğmuş, gelip kapını çalmış. Sen de açacaksın; onun elini tutacaksın. Ona borcun var geçmişten, hikâyenin bu bölümünü anlatmıyorsun kocana. Vicdanlı ve merhametli oluşundan yardım edeceğini düşünmesini sağlıyorsun daha çok. Yetimhanede seni dayak yemekten kurtardığını, genç kızken başına bela ettiğin o serseri çocuğu nasıl tehdit edip senden uzaklaştırdığını, sana tokat atan hocanın arabasını nasıl çizdiğini anlatmıyorsun mesela. Anılar, belleğindeki kovadan sızdılar çoktan. Çünkü sen unutmakta da ustasın. Şimdi bir sihirbaz gibi; elini geçmişin karanlık kutusuna daldırıp o eski anıları ortaya çıkarabilirsin. Abra kadabra! Kırık dökük taraflarını göstermekten çekinmeyeceğin biri var artık nasılsa... Yıllardır kaburgalarının içinde zapt etmeye çalıştığın o yara, iç organlarını sarmadan, zehrini akıtılabileceğin bir ırmak var bundan böyle. Beyninin hangi kıvrımında yattığını bilmediğim, başka nedenlerin de var senin. Eski arkadaşlarının hiçbirisiyle görüşmüyorsun, onlar ne yapıyor bilmek istemiyorsun ancak bilinmek istiyorsun. Geçmişe mektubunu en iyi onunla gönderebileceğini de çok iyi biliyorsun. Böylelikle maziye olan küskünlüğünü, nefretini, kinini yumuşatabileceğini umuyorsun. Çünkü hiç kimseye anlatmasan da mazi seni rahat bırakmıyor ve seni her boş bulduğunda şöyle diyor:

Beni gömdün. Daha önce defalarca denemiş ve yapamamıştın, yalan değil yine yapamazsın sandım. Beni gömerken acı çektin biliyorum, bunu göğsünün ortasına oturan ağırlıktan anladım. Benden tamamen kurtulmak istiyordun, oysa bunun mümkün olamayacağını biliyordun. Ben senin kaşının üstündeki izdim, gül ağacının dibindeki dilektim, ranzanın soğuk demiriydim, o eve vardığında açılmayan kapıyım ben, yalnız geçen doğum günüydüm, tek başınayken mırıldandığın türküydüm, türkü sevmeyen onlardı; sen, beni gömdün. Aynada yarım olacak hep yüzün, gözlerin eksik bakacak eşyaya. Rüyalarını gömmediğinde ve onlar hortlayıp hakikati

boğduklarında, karanlık odanda otururken sen, o şarkıyı duyacaksın –mazi kalbimde bir yaradır– ve sonra gömdüğün yerden çıkarmak için kazacaksın, kazacaksın, kazacaksın. Ellerin kanla dolacak, beni bulamayacaksın. Sen mazisiz kalacaksın.

Uykunun seni terk ettiği gecelerde; ışıklarıyla yalnızlığını kutsayan şehre bakarken mazinin bu iç karartıcı tehditleri ruhunu sarardı. Bugün, geçmişle barışman için bir fırsat belki. Akşam gelecek misafirinin heyecanı ile tüm gününü geçirdin. Kocanı işe yolladın, bebeğinle oynadın, misafirin için yemekler yaptın. Heyecanın arkasına gizlenmiş bir his daha var, adını koyamadığın. İlk defa yediğin bir meyvenin tadını tanımlayamamak gibi, bu yeni hissi sevdin mi sevmedin mi çözemiyorsun. Üzerinde durmuyorsun fazla, akşam oluyor. Zil çalıyor, kalbin heyecanla çarpıyor, on sekiz yaşında yollarınızın ayrıldığı eski dostun, yıllar sonra karşında duruyor.

...

Göğsünden aşağı inen uzun dalgalı siyah saçlar, kalın kavisli, boyalı kaşlar ve üç-dört kat sürülmüş rimelle birbirine yapışmış kirpiklerin altında mavi lensleriyle onu tanıman zor oluyor. Siyah mini eteği, siyah bluzu, siyah çorapları ve üzerinde omzu düşmüş siyah hırkasıyla birkaç saniye bekliyor kapıda, ağzında yapma dişleriyle kocaman bir gülüş, yanında kırmızı, büyük bir bavul. Sarılıyorsunuz, ağzında o bilmediğin meyvenin, bilmediğin tadı. Senin şaşkınlığının aksine o kıpır kıpır, sen daha ne olduğunu anlamadan kocana sarılıyor. Sonra yerde küçük kızını görüyor, kucasına alıp hoplatıyor; yüzündeki ucuz kırmızı ruja aldırmadan yüzünü öpücüklerle boğuyor. İlk karşılama, dinlenme, yemek... Sen de yavaş yavaş atıyorsun üstünden durgunluğunu. Anlatmaya başlıyorsun eşinle nasıl tanıştığını, nasıl evlenme teklifi aldığını, Dubai’de gün batımında kızıla çalan çöllerde çektiğin fotoğrafı görüyor vitrinde, Dubai’yi anlatıyorsun ona ve diğer fotoğraflar; her biri hayatından bir kare... Yunan adaları, Roma, Venedik... Seni dinlerken vay be, dercesine başını sallayarak bakıyor. Sonra yanaklarını sıkıyor senin ve kocanın şaşkın bakışları arasında; seninle gurur duyuyorum, diyor, içimizde bir tek sen yırttın. Konuşma tarzı ve davranışları bu eve uymuyor ama üstünde durmuyorsun. Kızını uyutmak için müsaade istiyorsun, içinde bir sıkıntı. Çok sevinmiş olmalıydın ama bir türlü o hissi yakalayamıyorsun. Kızının odasında, gece lambasının loş ışığında ona masal anlatırken masal kahkahalarla bölünüyor. Ne oluyor odada sence? Neye gülünüyor bu kadar? Uykuya dalmak üzere olan kızını bırakıp gidemiyorsun ama içinde bir kertenkele dolanıyor. Dakikalar geçmek bilmiyor. Kızının gözleri tamamen kapanınca koşarcasına salona gidiyorsun, arkadaşın koltukta, eşinin yanına oturmuş, gülüyorlar. Gözlerini, kocanın gözlerine bir bıçak gibi saplamaya çalışıyorsun ama kocan oralı değil. Senin yetimhanede nasıl bitlendiğini ve tüm odaya biti nasıl bulaştırdığını anlatıyor. Kocan sana bakıyor bu

kez, bunları hiç anlatmamıştın, der gibi. Yanlarında duramıyorsun, ortak olmak istemiyorsun bu çürümüş, küf kokan muhabbete; mutfağı toplamak için ayrılıyorsun odadan. Neyi nereye koyduğunu bilmeden hatta kendini bilmeden düzenlemeye çalışıyorsun mutfağı. Bir kakhaha daha yükseliyor; bir yılan gibi mutfaktan içeri sızarak yanağına kadar uzatıyor dilini. Yanlarına varmaya güç bulduğunda bu kez bakkaldan aşırдыңız çikolataları, cipsleri anlatıyor ve senin bakkaldan kaçarken ayağından fırlayan terliklerini... Onun gülüşleri, kocanın şaşkın bakışları arasında yok olmaya başlıyorsun. Çocukça şeylerdi, anlatmaya değmez, diyorsun buharlaşmaya başlayan sesinle. O durmak bilmeden anlatıyor. Uyku zamanı gelip odana çekildiğinde kocanla birbirinizin yüzüne bakmıyorsunuz. Arkası dönük yatıyor ve yalnızca şunu söylüyor, “Arkadaşın çok değişik biri.” Eskiden öyle değildi, demiyorsun, hayat şartları onu değiştirmiş demiyorsun, toplamıyorsun hiçbir şeyi, kurtarmaya çalışmıyorsun; çünkü bu geceyi neresinden tutsan elinde kalıyor.

Uykusuz ve gergin geçen gecenin ardından, bu kâbusun hemen son bulmasını dileyerek sabahı zor ediyorsun. Gün doğuyor, kocanı kaldırıyorsun, çekingen bir sesle. Kocanı işe, onu ev bakmaya gönderiyorsun. Günün kendini sorgulamakla geçiyor. Henüz kendine itiraf edemesen de bir rahatsızlık hissediyorsun; içinde bir saat, tik takları susmuyor. Zaman ondan yana, akreple yelkovan döndükçe onun ev içindeki yayılma alanı genişliyor. Dakikalar, saatler birbirine eklendikçe akşam oluyor. Yine onun sesi dolduruyor evini. Kalacak bir ev bulamamış, misafirlik uzuyor. Bir gün, iki gün, üç gün, beş gün uzuyor. Kokusu, sesi, kakhahası kapladıkça kaplıyor senin huzurlu mabedini, nefes alamıyorsun.

Belki altıncı gün, belki yedinci gün sabah... Kocan yatağın içinden, yarı uykulu bir sesle işe gitmeyeceğini, arkadaşınla ev bakacağını söylüyor. Buna ne zaman karar verildi, neden senin haberin yok ve yıllardır işini bir gün olsun aksatmayan işkolik adam, nasıl oluyor da işine gitmek yerine “değişik” bulduğu arkadaşına ev bakmak istiyor. Hayatın, bir ırmağa düşmüş saman çöpü gibi akıp gidiyor, yalnızca izliyorsun. Artık bana kulak vermenin zamanı gelmedi mi? Hiç görüşülmemeliydi, adresler verilmemeliydi, kapılar açılmamalıydı sonuna dek. Geçmiş merak edilecek, kurcalanacak bir delik değildi. Geçmiş geçmişte kalmalıydı. Gardın düşük, köşeye sıkışmışsın, kocanı onunla gönderdiğin o gün geçmek bilmiyor, akşamı zor ediyorsun.

...

Ev aramış olmanın yorgunluğuyla dönüyorlar ve nedense bulunmuyor o ev bir türlü. Akşam yemeği için hazırladığın masa bekliyor öylece orada. Çünkü yorgunluktan sonra bir yemek iyi gelmiş, hem sana da zahmet verilmek istenmemiş. Sen ve masa yalnızsınız. Sen yalnızsın. Tıpkı yemekhanede yalnız yemek yiyen o kız gibi. Nasıl da hızla geliyor her şey. Saman

çöpünü yakalamak ne kadar zor... Artık harekete geçiyorsun. Kocanı odaya çekiyorsun, yüzüne üzgün bir ifade çekiyorsun. Ona söylesen mi söylemesen mi kararsız bir tondan gidiyorsun, annesinin hasta olduğunu söylüyorsun. Ne kadar da şefkatli çıkıyor sesin; “Hayatım, annenin yanına gitsen iyi olur, sesi kötü geliyordu.” derken. Endişeleniyor, arabanın anahtarını arıyor, gidecek. Kızını uyutacaksın ve arkadaşınla rahatça konuşacaksınız. Onu bu akşam göndereceksin bu evden. Yeniden sen kokacak evin... Eşinin gözündeki o büyüğü yitirmiş olsan da kaybetmemen gereken çok şey var daha. Mutfığa gidiyorsun, sigara içiyor. Biz evde sigara içmeyiz, diyorsun ve sigarasını alıp söndürüyorsun. Bir de soruyor “Bir şeye mi bozuldun?” Sesindeki öfkeyi gizlemiyorsun. “Neden bütün o saçma çocukluk anılarını anlattın?” Birbirini uzun süre görmeyen insanlar bunu yapmaz mı, diyor. Eski günleri yâd etmezler mi? Hesap soran bir sesle devam ediyorsun: “Beni kocama rezil ederek mi yâd ediyorsun?” Bozuluyor, kocanın yanındaki o şen şakrak hâli parça parça, nerede o şuh kakhahalar? Kayınvalidenin rahatsız olduğunu, ona geçeceğini, artık onunla ilgilenemeyeceğinizi söylüyorsun. Büyük bir kakhaha patlatıyor. “Sen bu evcilik oyununa kendini fazla kaptırmışsın,” diyor. “Seni çok değişmiş gördüm; o dost canlısı kıza ne yaptın söylesene; hem sen ne ara kontes gibi gezinmeye başladın?” Gitmemeye kararlı, lafı uzatıyor.

Lambanın ışığı masanın üzerindeki bıçağa vuruyor. O bıçağın orada ne işi var... Hayır, sen koymadın bıçağı oraya, sen odadaydın. Değil miydin? Gitmeye niyeti yok, o da bıçağı bakıyor. Ondan önce davranmazsan, bir yılan gibi zehir saçacak eve. O yılanı deliğine göndermelisin. Başka türlü kurtulamayacaksın. Sinsice geldi ve senin parlak hayatını tuzla buz edecek. Buna izin veremezsin.

roman

Hayrettin Orhanoğlu
Ali Bal

ROMANIN POPÜLERLEŞMESİ

Hayrettin Orhanoğlu

Günümüzde romanın giderek popülerleşmesi ve diğer türlerden daha çok öne çıkarak çok okunması, Walter Benjamin'in ifade ettiği gibi matbaanın yalnızlaştırdığı okurla özdeş bir tür olduğunu hatırlatıyor bize. Bireyin iç dünyasının giderek yalnızlaştığı modern yaşayışta roman ve bunun modern bir görünümü olan dizi ve filmler, günün, boş zamanın oyalayıcısı olarak algılanır. Oysa çok değil 19. yüzyılda romanlar, felsefenin hemen yanı başında büyük anlatılar çağını oluşturmaktaydılar. Üst anlatıları oluşturan temel dinamikler, romanlarda evrensel insanın temel meselelerini sorgulamaktaydı. Joyce ve Kafka ile başlayan sürecin ardından Sartre ve Camus, matbaanın yalnızlaştırdığı bedenden öteye geçerek bilince yönelirler. Bilinç artık Küçük Prens'te olduğu gibi koskoca bir gezegende yapayalnızdır. Bizdeki yansımasında da ilk izlerini Halit Ziya'da gördüğümüz bu yalnız birey, sonraları Tanpınar'ın Huzur'unda ve nihayet Oğuz Atay'ın Tutunamayanlar'ında popülerliğinin zirvesine çıkar. Ancak her halükarda bu romanlarda bir bilinç yalnızlığına şahit olsak da bu romanların bir meselesinin olduğu ve nihayetinde evrensel bir insan modeli ortaya koymak istedikleri apaçık ortadaydı. Hiç kimsede karşılaşılmayan bilinç durumları, onları ayrıcalıklı kılan niteliklerdendi. Bu kahramanların birer roman kişisine dönüşmüş olmaları, onları yine de özgün kılan birer ayrıcalıktı bir başka deyişle.

Son yirmi yılın romanı, bireylerin tekil dünyasıyla sınırlı hayatları konu edinirken evrensel bir insan modelinden çok insan tekine yönelmiştir. Bu kişilerin bir başka özelliği de çoktan beridir kaybettiğimiz değerler ya da unutulmuş mekânlar üzerinden bir gizemin adeta sözcülüğünü üstlenmiş olmalarıdır. Özellikle sosyal medyada dolaşıma girebilecek cümleler üzerinden bir vak'a kurgusu daha çok öne çıkar.

Amerikan romancılığının 1950 sonrasında özellikle senaryolaştırılabilecek bir niteliğe bürünmesi kimi Avrupa edebiyatlarının da yönünü değiştirmiştir. Bizdeki popüler romancılığın bu çabaya tüm gücünü verdiğini söylemek eksik bir yargı olur. Ancak dizilerin ana kaynağını oluşturan romanlara bakıldığında tıpkı batıdaki öncülleri gibi tarihten alınan olaylara bir malzeme olarak baktıklarını söylemek mümkün görünmekte. Bu da baştan beri vurguladığımız

‘insan teki’ yargısının bir başka görünümüdür. İnsan, günümüz romanında bir malzemedir özellikle de güzel anlatmanın malzemesidir ne yazık ki.

Yukarıda belirttiğimiz olumsuz bakışın ardından duvarın öte yanına baktığımızda son birkaç yılda kimi yazarların tarihi bir malzeme olmaktan uzakta tutan çabalarına denk geliyoruz. Tarih, bu yazarların kaleminde ne bir kıssa ne de bir malzemedir. Bir başka deyişle ne tümenden geleneğin bir taklidi ne de popülerliğin pençesine düşmüş yaralı bir bakışı temsil eder. Geçmişe bugünden bakan ancak söyledikleriyle bugünün sorunlarına geçmişten bir cevap verebilen bu romanlar, tarih şahsiyetlerin odağında ilerliyorsa da gerek anlatımları ve gerekse kurguları itibarıyla romanın deneysel bir çaba olmadığını kanıtlar niteliktedirler. İnsanı umutlandıran bu çabaların daha da gelişmesi dileğiyle.

2020 ROMANLARINA GENEL BİR BAKIŞ

Ali Bal

Hayattan kopuk bir eserin inandırıcılığı zayıftır. Yaşadığı devri gözlemleyemeyen, toplumsal sorunlara yabancı kalan bir sanatçıdan edebî eser beklemek hayaldir.

2020 yılında çıkan Türk romanlarını genel bir bakış ile değerlendirdiğimizde yazarların yaşadıkları çağa ilgisiz kalmadıklarını söyleyebiliriz. Türkiye’de olup biten sosyal, siyasal bazı olayların edebiyata yansıdığını görüyoruz. Bir tür olarak Türk romanı hep tartışla gelmiştir. Batı veya Rus romancılarıyla boy ölçüşebilecek bir romancımızın olmadığı iddiası ileri sürülmüştür. Geldiğimiz noktada, roman bir tür olarak ağırlığını korumaktadır. Her yazarın, belki cesaret edemediği bir türdür roman. 2020 yılında genel olarak edebî eserlere baktığımızda, daha çok öykü ve şiir türlerinde eser verildiği görülür. Günümüz yazarlarının romana mesafeli olduğunu söyleyebiliriz. Yine de roman türünden vazgeçmeyen ve uzun yıllar çalışarak 2020 yılında roman türünde eser veren yazarlarımız da az değildir. Bu eserlerden kaçının yarına kalacağını şimdiden söylemek erken olur.

Edebî eser, ortaya çıktığı zamanı birçok yönüyle yansıtmalıdır. Eserlerin konusu önemlidir ama daha önemli olanı dili ve anlatımıdır, anlatım biçimleridir. Günümüz romancıları da kendilerini sürekli geliştirmekteler. Fatma Barbarosoğlu’nun “*Hakikat İncinmesin*” isimli eseri farklı anlatım ve kurgusuyla dikkat çekmektedir. 2020 yılında çıkan Türk romanları konu, dil ve anlatım teknikleri yönüyle umut vericidir. Kadir Daniş’in *Yeryüzü Blues* isimli romanı da bu yönüyle farklıdır.

Bir husus var ki üzüleceğimiz noktadır. Bu eserlerin baskı adetleri çok düşüktür. Yüz binlerin üzerinde basılan romanımız yok gibidir. Belki ikinci, üçüncü baskılarda bu rakamlara ulaşan az sayıda roman vardır.

Stendhal, romanı yolboyunca (cadde üzerinde) gezdirilen bir aynaya benzetmektedir. Bu meşhur söz roman için unutulmaz bir benzetmedir. Adeta bir eserin ne kadar iyi roman olup olmadığının en temel ölçütü gibidir bu söz. Georg Lukacs ise "Edebiyat bir devrin sosyal gerçeğini, sosyal gelişimini ve sosyal çatışmaları en doğru biçimde yansıtmalıdır. Gerçekçi bir roman (bir

edebî eser) sanatçının yansıttığı tarihi devrin ruhunu, geleceğe yönelik sosyal gelişmesini yakaladığı ölçüde başarılıdır." demektedir. 2020 yılında çıkan romanlar, konu yönüyle yaşadığımız hayattan kopuk değildir. Politik, güncel veya yakın geçmişle anlatan romanlar da yazılmıştır. Tabii ki bir sanatçının üretim anı ile dönemin siyasî yapısı önemlidir. Burada bir baskı, sınırlama veya olası tehdit gibi öğeler sanatçıların yaratıcılıklarını ister istemez etkiler. Türkiye gerçeklerinde ve politik zemininde değerlendirdiğimizde edebî eserlerin ortaya çıkışını engelleyen bir durumun olmadığı görülmektedir. 2020 yılı romanlarının konularına baktığımızda yazarlarımızın özgürce istedikleri konuları işleyebildiklerini görebilmekteyiz. Gerçi bir eserin açık açık politik bir araca dönüştürülmesi de ne kadar doğrudur? Sanat eserinin bağımsızlığı olmalıdır. 2020 yılı romanlarını bu açıdan başarılı görebiliriz. Yazarlarımızın güncel politik söylemlere mesafeli olduğunu söylemek mümkün. Bu mesafe olası baskı veya üstü örtülü bir tehditten değilse gerçekten takdire değer bir duruştur. Esas olan da eserin kendisidir. Yarına kalacak olan da eserdir.

2020 yılı romanlarının inceleyebildiğimiz kadarıyla, gerçi romanları tüolarak ayırmak çok isabetli olmasa da sosyal, fantastik, tarihi roman diyebileceğimiz türde eserler mevcuttur. Yazarlarımızın kendi hayat hikâyelerinden veya gözlemledikleri olaylardan esinlenerek yazdıkları romanlar olduğu gibi, tamamıyla hayal mahsulü ve masalımsı öğeleri barındıran romanlar da vardır. Romanlarımızdaki kurgu gerçek hayattan kopuk değildir; karakterler bizdendir, mahallede yaşayan tiplerdir. Bugün, önceki dönemlerde olduğu gibi dinî, ahlaki veya ideolojik konuların ele alındığı romanlar yazılmamakta veya yazılsa bile böyle romanlar rağbet görmemektedir. Bir romanın kurgusu, dili ve anlatımına dikkat edilmektedir.

Günümüzde romanların görseelliği de öne çıkmıştır. Gelişen teknoloji ve internet ağlarıyla kurulan sinema platformlarında romandan uyarılma filmlerin artması roman yazarlarının teknik olarak kendilerini geliştirmelerini mecbur kılmıştır. Romanların böyle de bir sosyal alana açılması söz konusudur.

Bir başka konuda genç yazarlarımızın başarılı eserler vermeleridir. Doğum olarak 80'lerde ve 90'larda doğan yazarlarımızın ciddi bir okur kitlesine sahip oluşu basılan eserlerin adetinden anlaşılmaktadır. Tabii ki maddî unsurlar bir eserin edebî değerini ortaya koymak için ölçüt değildir. Ancak bir yazarın kendi kuşağını etkilemesi önemlidir. Burada "popüler roman" olarak görmüyorum bu eserleri. Popülerlik biraz da güncel duruma dönük eser ortaya koymak, birtakım ticarî hesaplara göre hareket etmekle ilgili olsa gerek. Gerçekten titiz çalışmalar sonucunda verilen eserler bunlar.

2020 yılında basılan romanlara ait başka bir nokta ise bu eserler hakkında az sayıda eleştiri yazısı olmasıdır. Hatta bazı romanların sessiz sedasız unutulduğunu da söyleyebiliriz. Çıkan bazı yazılar da yazarın yakın durduğu

yayın ortamlarındadır. Ciddi bir eleştiri ortamından mahrumuz. Bu durumda yazarlara ayna olabilecek bir ortam yoktur. Eleştirisinin olmadığı yerde sanat eserinin eksikliği olacaktır. Daha çok roman incelemeleri yapılmalıdır. 2020 yılı tüm bu veriler doğrultusunda değerlendirilirse az sayıda roman basılmıştır. Güzel olan tarafı ise roman türünden vazgeçilmediğidir.

2020 yılında basılan bazı romanları kısaca değerlendirme ve tanıtmaya çalıştık.

Ayşegül Genç- Kalbin Arka Odası / Muhit Kitap- Ekim 2020, 107 sayfa.

Ayşegül Genç, kurgu ile gerçekliği başarılı bir şekilde oluşturan yazar. *Kalbin Arka Odası*, 2020 TYB Roman Ödülü'ne de değer görülen bir eser. Ayşegül Genç, roman karakterlerini nasıl oluşturduğunu *Lacivert* dergisine (Sayı 73) verdiği röportajda şöyle açıklıyor:

“Romanlarda karakter oluştururken bu her anınızı meşgul eder, eliniz yemek yaparken zihniniz başka işler yapar. Terside mümkün; çocuğunuz hastaysa yazdığınız her cümleyi meşgul eder hastalık. Bende ayırım net değil. Her şey iç içe. Yemek yaparken bir daire çizmeye başlıyorsunuz, hikâyeye kurgularken başka bir daire, akrabanızı ziyaret ederken başka bir daire, böylece iç içe ama kendince daireler oluşuyor. Mühim olan daireyi kapatabilmek, başladığın işi nihayete erdirebilmek...”

Kalbin Arka Odası, bir kadının torununa yazdığı bir defterden oluşuyor. Ayşegül Genç, romanı hakkında yaptığı değerlendirmede nasihatname geleneğinin izini sürdüğünü açıklıyor: “Edebiyatımızda çok büyük bir yeri vardır nasihatnamelerin. Mesnevi, Risaletün Nushiyye, Bostan ve Gülistan birer nasihat kitabıdır. Siyasetnameler, pendnameler, ruznameler çokça rağbet görmüştür. Modern nasihatname olarak kabul edilen Ali Fuat Başgil'in Gençlerle Baş Başa eseri hâlâ okunmaktadır. Ahlaki ve didaktik öğeler barındıran bu eserlerin ardına mütevazı bir şekilde düşmek istedim.” (Lacivert, Sayı:73)

Aysun Ellidokuzoğlu- Bitemeyen / Dergâh Yayınları- Ekim 2020, 92 sayfa

Bitemeyen'de aile merkeze alınıyor. Birkaç saatlik zaman dilimine sığdırılan romanda, ihanet, intihar ve yalnızlık işleniyor. Tam anlamıyla birey-toplum çatışmasının sahnelediği bir roman *Bitemeyen*. Dramatikleşen aile kurumunun hâllerini okuyoruz. Romandaki anlatıcı kahramanın ağzından, kendi ailesinin çalkantılarla dolu hikâyesine tanıklık ediyorsunuz. Tanzimat romanlarında başlayan ve uzun süre devam eden Doğu-Batı çatışmasına benzer bir tablo çiziyor yazar. İronik ve şiirsel anlatımıyla başarılı bir ilk eser *Bitemeyen*.

Ayhan Koç-Aynı Göğün Mavisi / İthaki Yayınları-Kasım 2020, 206 sayfa

Ayhan Koç, romanın yazılış hikâyesini şöyle anlatıyor: “Bilgisayarımda bir word dosyasında gelecekte yazacağım öykü – roman fikirlerini saklıyorum. Bu roman hakkında yolsuzluk haberi yaptığı için gözaltına alınmayı bekleyen gazeteci şeklinde not düşmüşüm.” Romanın ham hâlini altı ayda, düzeltmelerle birlikte tamamını da dokuz ayda bitirdiğini öğreniyoruz. “*Cümle Göğün Mavisi*”nde KHK’lılar, muhafazakârlaşma, bu sürecin yarattığı çok yönlü erozyon, Suriyeli mülteciler gibi pek çok güncel sorun var. “*Cümle Göğün Mavisi*”, kurgusu yönüyle toplumsal sorunlarla iç içe ilerlese de Ayhan Koç, kullandığı postmodern denemelerle dikkat çekiyor.

Ayhan Koç, “muhalif” olma iddiasındaki çevreleri de sert bir şekilde hicvediyor. “Her insanın önce kim olduğunu, ne istediğini kavraması, varoluşunun farkına varması gerekir.” diyen Koç, “*Cümle Göğün Mavisi*”nde Sermet karakteriyle bir duruş sergiliyor. Dayatılan, angaje edilen ideolojilerin karşısında duran bir karakter ile içten gelen ve topluma yayılan bir ses yükseltiyor.

Ayhan Koç, güncel problemleri irdeliyor, çekinmiyor, sansür sınırlarını aşılıyor. Bunu yaparken insanı sıkı nasihatlerden kaçıyor, tribünlere oynama basitliğine düşmeden sert ve etkili bir kurgu ortaya koyuyor. Çekinilen Türkiye gerçeklerini okuyabiliriz.

Kadir Daniş-Yeryüzü Blues / Ketebe- Mayıs 2020, 204 sayfa

Kadir Daniş *Yeryüzü Blues* romanını üç epigrafla başlatıyor.

“Öte yandan, üç epigrafın ilk ikisinin İncil ve Kur’an’dan seçilmiş olmasıyla, evrensellik ve blues / hüzn / acı / elem kelimesi üzerinden bir genellik iddiası, içkinleştirildiği oranda aşkınlaştırılarak, henüz esere dönüşmemişse de eser olmaya-durmuş bir niyetin edebiyat mırıltısına dâhil edilmiştir.” (Ömer Lekesiz, *Karabatak dergisi*, Ağustos- Eylül 2020)

Romanın il cümleleri: “başlangıçta yalnız ben vardım ve ben meryemle birlikteydim. başlangıçta bir tek meryemle ben, meryemin sıcak koynuyla benim uykulu çocuk nefeslerim vardı. meryem bana kâse kâse sevgiler, şefkatler, merhametler, annelikler, babalıklar sunardı.”

Çekirdek ailenin yaşadıklarının anlatıldığı romanda baba Nejat, 1994 krizinde iflas eder ve Fatih’teki evden, Gaziosmanpaşa’daki bir bodrum kata taşınır. Nejat doktora mezunudur ama iflas sonrasında terlik atölyesinde çalışır. Baba Nejat’ın sürekli değişen ruh hâli evde zulme dönüşür. Eşi Hümeysra Nejat’la 26 yaşında iken evlenmiştir. Hümeysra’nın da hayatı tam bir dramdır. Hümeysra’nın babası başını alıp gitmiş ve Hümeysra on iki yaşlarında sahipsiz kalmıştır.

Kadir Daniş, *Yeryüzü Blues* romanıyla anlatım, kurgu, dil ve imla gibi alanlarda kendi tarzını oluşturmaya çalışmıştır. Okuyucu şaşırtan kurgusu ile merak uyandıran bir roman *Yeryüzü Blues*.

Mahmut Coşkun-Başka Biri Olmanın Romanı / İZ Yayıncılık-2020, 256 sayfa

Mahmut Coşkun, *“Başka Biri Olmanın Romanı”*nda ailesizliği bireyi özgür kılan bir durum gibi sunar. Gerçi Agah Yılkı’nın gerçek duyguları sonunda ortaya çıkıyor. Anne ve babasını küçük yaşta kaybeden Agah Yılkı bir akademisyendir. Görev yaptığı üniversitede dönen menfaat çarkına karşı bir duruş sergilemek ister. Bu üniversitede yüksek lisans öğrencisi Nihal’le yakınlaşmaya başlar. Nihal’in ailesi statü bakımından iyi bir konumdadır. Nihal ile yakınlaşan Agah, bu yakınlaşmadan sonra alacağı kararları gözden geçirir. Romanın başka bir aşamasında Yakup isimli bir akademisyen vardır. Agah’ın odasında bulduğu notların peşine düşer. Mahmut Coşkun, *Başka Biri Olmanın Romanı*’nda geniş bir şahıs kadrosuna yer vermiştir. Mekânı da ihmal etmeyen Coşkun, tasvirleriyle sürükleyici bir anlatım yakalar. Okuyucu sıkılmayan bir anlatım vardır.

Romanda aile kadar başka bir konu daha dikkatlere sunulur. Akademinin hâlleri düşündürücüdür. Üniversitelere hâkim olmak isteyen yapıların tutumları da irdelenmiştir. Romanda artan bir heyecan vardır. Bu yönüyle sürükleyicidir. Abartılı veya gereksiz bir tasvir yoktur. Kurgu yerli yerindedir.

Ayfer Tunç-Osman / Can Yayınları-Eylül 2020, 504 sayfa

2020 yılının dikkat çeken ve üzerine çokça konuşulan bir romanı *Osman*. *Osman*, *Kapak Kızı* ve *Yeşil Peri Gecesi* romanları ile başlayan bir üçlemenin sonuncusudur.

Osman’ın hikâyesi aslında bir kuşağın hikâyesidir. Romanda, servetini gün gün tüketen Osman böylece kendini de tüketiyor. Ayfer Tunç, bu romanda marka düşkünlüğü, lüks yaşam ve gösterişe aldanarak yok olan bir kuşağın dikkat çeken hayatını anlatıyor.

Roman hakkında Ayfer Tunç şöyle diyor: “*Osman* yaklaşık otuz yıllık bir sürecin sonunda yazıldı, *Kapak Kızı* ve *Yeşil Peri Gecesi*’yle bir üçlemenin son parçası oldu.”

Ayfer Tunç romanlarındaki “katı gerçekçilik” *Osman*’da da kendisini gösteriyor. “Toplumu ve bireyi şekillendiren acımasız hayat darbelerinin izdüşümünü *Osman*’da görüyoruz.”

İşte *Osman*’ın durumu: “Bugün ayın kaçı, günlerden ne, berbat pansiyonların berbat odalarında çile doldurduğum kaçınıcı gün, bilmiyorum. Zaman bir yerde koptu gitti, geceyle gündüzü ayırt etmem bile zaman alıyor

artık, zaten bir önemi de yok. Beş parasızım, perişan haldeyim. Yarın ne yapacağım, nasıl süreceğim bu yaşamı, bilmiyorum. Allah'ım ben bu hale nasıl geldim? Düştüğüm bu halin sorumlusu kim?"

Tarık Tufan-Kaybolan / Doğan Kitap- Eylül 2020, 390 sayfa

Tarık Tufan, "Çünkü herkes hayatının bir yerinde kaybolur." diyor. Bu cümleden yola çıkılarak yazılan *Kaybolan*, önceki romanlarla benzerlik taşısa da bazı yeniliklerin izlerini taşıyor. Günümüz edebiyatının özgün yazarlarından Tarık Tufan, yeni romanı *Kaybolan* ile bireye kim olduğunu hatırlatıyor. Bireyin var oluş ve kayboluş arasındaki hâlini aktarıyor.

Romanın ana karakteri Hakan'dır. Hakan'ın on beş yıldır evli olduğu Yıldız ile yaşadıkları anlatılıyor. Hayatı bir rutin içinde devam eden Hakan, bir gün ani bir karar alıyor. Doğum gününde aldığı bir karar sonucunda her şeyle yüzleşmeyi seçiyor. Bu karar onun hayatını sarstığı gibi eşi Yıldız'ı da oldukça etkileyecektir. Hiçbir şey eskisi olmayacaktır.

Tarık Tufan, romanda birinci kişi ve Tanrısal anlatıcı ile iki farklı anlatım biçimi kullanıyor. Romanın tamamına yayılan bir hüznün var. Tufan, *Kaybolan* romanında mekân ve zamandan ziyade karakterlerin iç dünyalarına ağırlık veriyor.

Selahattin Yusuf- Eve Dönemezsin /Turkuvaz Kitap- Kasım 2020, 255 sayfa

Romandaki karakter üzerinden kendi çocukluğumuza bir gidiş var. Selahattin Yusuf, bu romaniyle okuru Karadeniz yaylalarındaki bir masal köyüne götürüyor. Romanda adeta yazarın çocukluğuyla karşılaşıyorsunuz. Masal kurgusu içinde yazılan romanda annesini kaybeden bir çocuğun yolculuğu var. Annesizlik evsizliktir, diyor Selahattin Yusuf. Annesini kaybeden çocuğun ninesiyse başlayan yolculuğu var.

Şiirsel ifadeler, masalları aratmayan bir kurgu içinde çocukluğumuza dönüşün hikâyesini görüyoruz. Zaman 1986 yazı, mekân Karadeniz yaylaları. Yer yer Karadeniz ağzıyla verilen cümleler de ayrı güzellik ve sahicilik katıyor romana. Bu roman için "epik masal" diyenler de oldu. Gerçekten de masal kurgusu içinde sunulan roman, çocukluğun herkes için ne kadar önemli bir dönem olduğunu gösteriyor.

İrem Uzunhasanoğlu -Evvel Bahar / Doğan Kitap Ağustos- 2020. 248 s.

Evvel Bahar, İrem Uzunhasanoğlu'nun üçüncü romanıdır. *Evvel Bahar*, Firuze ve Öykü isimli iki kadın karakterin yıllar sonra karşılaşmaları ve geçmişteki yatakhane arkadaşlığı yıllarına dönüşünü anlatıyor. Bu iki arkadaşın yolları ayrılrsa da kalıcı dostlukları sürükleyici bir dille aktarılıyor.

Firuze, genç yaşında babası Yavuz tarafından terk edilmiş bir çocuk. Öykü ise doksanlı yıllarda suikast ile öldürülen bir gazetecinin kızı. Her iki kadının güçlü duruşu ve verdikleri mücadele var romanda.

Evvel Bahar, konusu yönüyle her birimize bir şekilde temas eden bir roman. Aile içi ilişkilerimiz, yalnızlıklarımız ve her şeye rağmen hayatta kalabilmek için verdiğimiz mücadeleler var bu kitapta.

Kaan Murat Yanık-Dünyasızlar/Turkuaz Kitap- Şubat 2020,414 sayfa

Butimar ve Uzakların Şarkısı romanlarıyla dikkatleri çeken Kaan Murat Yanık, günümüz İstanbul’undan İkinci Dünya Savaşı yıllarının Sovyetlerine uzanan *Dünyasızlar* romanıyla modern bir hikâye sunuyor.

Butimar isimli romanı ESKADER tarafından yılın en iyi romanı seçilen Kaan Murat Yanık, “*Dünyasızlar*”ı yazarken bir roman karantinasındaydım ve bu roman karantinası iki buçuk yıllık süreç içerisinde peyderpey oluyordu.” diyor ve *Dünyasızlar* hakkında şu önemli bilgiyi paylaşıyor: “Modern bir Harut ile Marut hikayesi var. Kadim hikâyeleri alıp modernize etmeyi seviyorum. İkinci Dünya Savaşı romanı olarak da adlandırılabilir, dostluk çok ön planda.”

Dünyasızlar romanı hem gerçekçi hem de masalımsı öğelerle kurulu başarılı bir eser. Belli bir zamanı değil, zamanı aşan veya geçmiş ile hâlihazır buluşturan bir kurgu.

Fatma Barbarosoğlu- Hakikat İncinmesin / Profil Kitap- Şubat 2020, 205 sayfa

Hakikat İncinmesin Fatma Barbarosoğlu’nun son romanı. Arka kapakta yer alan “Dört kadının iç içe geçen hayatlarını; ölüm, mahremiyet, masumiyet, hatıralar, yaşlılık ve gençlik üzerinden başlatılan sorgulamaya dönüştürüyor.” cümlesi okuru heyecanlandırıyor. Romanın kahramanları Bilge, Müberra, Naciye ve Evren. Her bölümde bir kahramanın hikâyesi var. Roman kahramanı Bilge’nin anlattıkları Yeni Şafak’ta yayınlanmıştı. Romanda güncel hayatta karşılaşılan olaylar işlenmiş. Yer yer mizaha kaçan yönleriyle hayatın içinden ve cıvı cıvı bir anlatımla karşılaşıyorsunuz. Elbette hem kurgu hem de anlatımda Fatma Barbarosoğlu’nun farklı üslubu göze çarpıyor.

Hakikat İncinmesin de farklı kuşaklardan dört kadının hikâyesi üzerinden topluma da ayna tutuyor yazar. Anne Müberra hastabakıcıdır. Baktığı hastalardan biri olan Nurullah Paşanın oğluyla evlenir. Kocasını Cüneyt, oğlu İlter ve kızı Bilge ile yaşamaktadırlar.

Romanın ilk cümlesi sonrasında neler olacağı konusunda ciddi bir merak uyandırıyor:

“-Öğretmenim hatıra nedir?

-Aklımızda kalanlardır.

-Aklımızda nasıl kalıyorlar.

...

-Benim aklımda hiçbir şey kalmıyor.”

Hatıranın Müberra’da karşılığı yoktur. Romandaki dört kahramanın renkli hikâyeleri var.

Ömer Faruk Yazıcı- Peri Palas /Ketebe- Kasım 2020, 171 sayfa

Peri Palas, Ömer Faruk Yazıcı’nın ikinci kitabı. Özellikle genç kuşağın fantastik edebiyata olan ilgisini biliyoruz. Bu sürekli de artıyor. Batı edebiyatından yapılan çeviri romanların büyük bir kısmı da fantastik türden romanlardan oluşuyor. *Peri Palas* romanı yerli eser olarak bir boşluğu doldurmuş oldu. Kurgunun nasıl başladığını ve okuru bekleyen maceraların neler olabileceğini romanın girişinden hissediyorsunuz:

“2014 yılında Beşiktaş’tan Taksim’e çıktığım bir gün ‘PeraPalace’ tabelasını ‘Peri Palas’a dönüştürmekle zihnimde çiçek açtı bu fikir. İstanbul’un köhne bir semtinde zar zor ayakta duran bir konağın geceleri, kültürümüzde hâlâ yaşamakta olan tüm o acayip varlıklara hizmet eden ve hayalet bir çift tarafından işletilen bir hana dönüşmesine şahit oldum evvelce. Ardından konağa bir yabancı geldi ve macera başladı.”

Peri Palas’ta cadı, gulyabani, karabasan peri, hayalet, cin, alkarısı gibi masal kahramanları yer alıyor. Ayrıca *Peri Palas*’ı çalıştıran Mümtaz Bey ve eşi Perihan Hanım da birer hayalet olunca romandaki maceranın dozu yükseliyor. Romanda bölümleri kendi içinde bağımsız olarak değerlendirebilmek mümkün. Ancak her bölümde, önceki bölümlerde bulunan kahramanlara yer verildiği için romanda bir bütünlük sağlanmış oluyor. *Peri Palas*, hem sürükleyici hem de merak uyandıran bir roman olmuş.

Ebru Ojen-Lojman / Everest Yayınları-Ekim 2020, 198 sayfa

Lojman karlar içinde küçük bir lojmanda geçen hikâye. Baba evden ayrılır ve evde bir anne, üç çocuk kalır. Anne-çocuk ilişkisi, iktidar-beden, mekân-beden ilişkisi gibi pek çok konu cesurca ele alınıyor. Ebru Ojen, cesur bir yazar ve sözünü esirgemiyor. Lojmana tıklı kalan aile üzerinden hepimizin dünyada nasıl nefessiz kaldığımızı göstermeye çalışıyor. Ebru Ojen, annelik kavramını anne-çocuk arasındaki gizli bir pazarlığa ve çıkar ilişkisine benzeterek anneliğin kutsal bir kavram olmadığını anlatmaya çalışmış. Lojman alegorik bir unsur aslında. Yazar, aslında hayatımızın lojmana benzediğini anlatmaya çalışmıştır. Lojman ile beden-mekân ilişkisi irdelenmiştir.

Kerem Işık- Dünyanın Güçlü Tarafı / YKY-Eylül 2020, 170 sayfa

Dünyanın Güçlü Tarafı nda arkeolog Aylin, yerel bir gazeteye yazı yazan Aylin'in kardeşi Yunus, Aylin'e takıntılı olan Atılğan ve babasından kalan mandırayı işleten Şehsuvar'dan oluşan kahramanların hikâyeleri var.

Roman karakterleri İzmir Agora'daki yapılan kazı çalışmalarına kaptırırlar kendilerini. Kazılar huzursuzluğa sebep olmuştur. Kazılarla adeta şehrin geçmişi ortaya çıkacak gibidir.

Romanda karakterler öne çıkıyor. Bireyin hayatta karşılaştığı sorunlar karşısındaki tepkileri irdeleniyor. Roman kahramanları geçmişlerinden kaçır gibiler, geçmişin lanetine uğramışçasına mutsuzdurlar. Yazar, kahramanların görünür özellikleri yerine onların duygularına odaklanır. Kahramanların birbirleriyle kesişen hikâyeleri vardır. Çok açıktan olmasa bile dolaylı olarak toplumsal sorunların da ele alındığını hissediyoruz.

Murat Uyurkulak-Delibo / Can Yayınları- Haziran 2020, 200 sayfa

Murat Uyurkulak, *Delibo*'yu "Benim hayatımdan da az çok izler barındıran bir hikâyeydi bu. Hem çok iyi tanıdığım hem bunu vehmederken yer yer aslında hiç tanımadığımı gördüğüm hayatların hikâyesiydi" diye tanımlıyor.

"Deli İbo" mahalleden birisidir. Zamanla i'lerden biri düşmüş ve Delibo olmuş. *Delibo*, romana ismini veren ama hiç görünmeyen bir karakterdir. Delibo romanında İzmir'in sokaklarında geziniyorsunuz. Yusuf'un sevdasının anlatıldığı *Delibo*'da aynı zamanda kronikleşen sosyal yaralar, eşitsizlik, haksızlık, yoksulluk ve derinleşen aile meseleleri ele alınıyor.

Selim İleri-Yaşadınız Öldünüz Bir Anlamı Olmalı Bunun / Everest Yayınları, 223 sayfa

Selim İleri, "*Yaşadınız Öldünüz, Bir Anlamı Olmalı Bunun*" isimli son romanında Ahmet Hamdi Tanpınar'ın hayatını işlemiştir. Tanpınar'ın hayatının anlatıldığı eserde kronolojiye dikkat edilmemiş, daha çok onun eserleri ve kişiliği konu olmuş. Romanda, Tanpınar'ın eserlerindeki kahramanları ve kahramanlarının Tanpınar ile ilgisi ele alınıyor.

"*Yaşadınız Öldünüz, Bir Anlamı Olmalı Bunun*" bir anlatı olmakla birlikte portre çalışması olarak da görülebilir. Selim İleri'nin Tanpınar'a dair her ayrıntıyı araştırarak bu eseri kaleme aldığı anlaşılmaktadır. Hatta Tanpınar ile ilgili yazılanlara da ulaşıldığı görülmektedir.

Eser Kemal-Elimi Bırakma / Bilgi Yayınevi – Mart 2020, 400 sayfa

Refika, savaş ortamında Halep'te mimar olma hayallerini ve kaybetmediği umudunu anlatıyor. *Elimi Bırakma*'da doğduğu toprakları terk etmeden orada yaşamak isteyenlerin hikâyesi var. Mülteci sorununa bir bakış da sayılabilir.

Faruk Duman-Sus Barbatus 2 / YKY, 586 sayfa

“Bu bir dil romanıdır. Halk romanıdır. Doğayı anlatan bir romandır. Siyasal konulara da değinir. Ama her şeyden önce Türkiye’ye bakar” diyen Faruk Duman, “*Sus Barbatus!*” romanıyla Orhan Kemal Roman Armağanı’nı ve Cevdet Kudret Roman Ödülü’nü kazanmıştı. *Sus Barbatus 2* romanı ise “*Sus Barbatus!*”un devamı niteliğine bir eser. İlk romanda 1979 yılı idi ve darbeye giden yollar anlatılıyordu. İkinci romanda ise yıl 1980. Romanda siyasal olaylar daha çok hissediliyor.

Hikmet Hükümenoğlu-Atmaca / Can Yayınları-Eylül 2020, 399 sayfa

Atmaca’nın hikâyesi 1995’te başlıyor ve günümüze kadar geliyor. En büyük hayali Ay’a gitmek olan Ömer 17 yaşında liseli bir gençtir. Annesi ölmüştür. Babası, ablası ve kardeşiyle birlikte yaşıyor.

Ömer’in sahiciliği, olay örgüsünün ilginç oluşu *Atmaca*’yı farklı kılıyor. Adeta romanın içinde büyüyen bir karakter var. Ömer’in lisede başlayan ve günümüze değin süren öyküsünde yaşadığı hayal kırıklıkları, kararsızlıkları, yarım kalan aşkları ve bekleyişini ilgiyle okuyorsunuz.

Jaklin Çelik-Sarhoşların Perşembesi/ İletişim Yayınları,138 sayfa

Tarihi Yarımada’nın bir caddesinde geçen olaylardan oluşan *Sarhoşların Perşembesi* insanların iktidar ilişkilerini irdeliyor. Bu caddede yaşayan insanların ortak hikâyeleri üzerinden gelişen olaylar var. Aslında sosyolojik bir tablo sunuyor Jaklin Çelik. Kitapta mültecilerin hayat mücadelesine de değinilmiştir.

“Birbirlerinin dilini anlamıyorlardı ama yoksulluğun işaret dilini az çok biliyordu burada yaşayan herkes. Bu dili anlamak merhametin kapılarını sonsuza dek açmıyor olsa da muhtemel tehlikelerin sinyallerini algılamak adına önemliydi.”

Hüsnü Arkan-Nasreddin / SİA, 223 sayfa. (224-228 arası sözlük)

Nasreddin’de ‘bireyi’ yedi yüz yıl öncesine taşımak ve o koşullarda incelemektir. Kurguyu oluşturan ana motif de buydu.” diyor Hüsnü Arkan. Mizahın da bulunduğu eserde, ana kahraman Hâce, yani Nasreddin’dir. *Nasreddin*’de yer yer dönemin dil özellikleri kullanılmış. Romanda göç, savaşlar, Moğol baskısı ve halkın dramı yansıtılıyor.

“Selçuklularla Moğolların cirit attığı topraklardaki kanlı mücadelelere, el değiştiren kentlere, aşklara ve ihanetlere, esirlere ve cinayetlere, kısacası o dönemin insan hikâyelerine o günlerin diliyle, o günlerin bakış açısıyla hem maceralı hem eğlenceli bir pencere açıyor.”

2020 YILINDA YAYINLANAN ROMANLAR

İbrahim Ulvi Yavuz

Açık Yalar ve Dikiş İzleri-Beyza Aksoy
Adalet Firarda-Burhan Karaduman
Adalet Sevdam Benim-Ali Rıza Malkoç
Adı Cemre Olacak-Tuğba Turan
Afrika'da Bir deniz-Deniz Arslan
Ağabey-Mahir Güven
Ağaç Minesi-Işık Elçin Yeğen
Ağır Emanet-Zeynep Orhan
Ağlamak Yok-Nilgün Öneç
Akılın Bendesi -Sinan Tunç
Akşam Yıldızı-İskender Pala
Akşamlar Artık Serin-Bilgehan Uçak
Alo Anne benim Ben-Burcu B. Bilgin
Altın Mısrallar-Fatma Özlem Anar
Amber Çiçeği-Halil İçöz
Anlamsızlığa Tutunmak-Deniz Kenan Kılıç
Arafta Beklemez Aşk-Gökçe Yüksel
Arkadaşlığımız Sonsuza Kadar
Sürecek-Mina Şimal Alioğlu
Arzu Sapağında İnecek Var-Nazlı Eray
Asa-Hasan H. Çiftçi
Asla Gözlerime Bakma-Esin Sayar
Asya-Ahmet Demir

Aşıkuyan-Filiz Ünalın
Aşıklar Yolu-Gülây Okuyucu
Aşk Benim Hamurunda Var- Melekber Deniz
Aşk Bir kar tanesi-Günhan Kuşkanat
Aşk Bir Mucizedir-Ayşen Bozkuş
Aşk İnanmakla Başlar-Fatih Duman
Aşk Mı?-Ezgi Uzgöl
Aşk Ölümdür-Nalan Güven
Aşk Sen Kokuyor-Mira Yelkenci
Aşk Tutkusu-Tuğba Atıcı Coşar
Aşk ve İsyan-Nedim Gürsel
Aşk Zaman Meselesi-Büşra Köprü
Aşka Kandık-Özlem Okucu
Aşksızım-Aleyna Dilara Pınarbaşı
Ateşte Yeşerdim-Halit Ertuğrul
Atmaca-Hikmet Hükümenoğlu
Avcı-Olca Şeker
Ay Çarması-Yücel Atas
Ayla-Aysun Arifoğlu Tekin
Aynada Başkasını Aramak-Emre Ağanoğlu
Aynalar-Dilara Kurt
Ayrılığın Haritası-Ertuğ Uçar
Aysona-Hüdayi Can
Ayten-Nalan Güven
Azade-Nuriye Özşahin
Babaanne ve Torunu-Poyraz Ülger
Babamın Masalı-Tülay Uluser
Babası Yarası Olanlar-Duygu Batu
Bacım Erik Ağacı-Hamdi Özyurt
Bahar Yağmuru-Fulya Şahin Elçi

Bana Borcun Var-Murat Özsan

Bana Öyle Bakma-Şeyma Demir

Başka Alemin Dilencisi-Tamu Karaağaç

Başka Biri Olmanın Romanı- Mahmut Coşkun

Başlayan Her şey Biter-Emre Can Baki

Beklenen-Şule Hatipoğlu

Ben Bir Uçurum İncisiyim-Şeyma Koç

Ben Bir Yalan Söyledim-Kemal Yılmaz

Ben Buranın Yabancıyım-Abdullah Ataşçı

Ben Değiştim Bilmiyorum-

Ata Egemen Çakıl

Ben Mine-Tufan Ünal

Ben Zaten Aşıktım Sen Üstüne Geldin-Deniz Erkin Purut

Begonvilli Ev-Müjde Dural

Beni Bul-Hatice İpekli

Beni Senden Ayırma-Ergin Can

Benim Adım Gül-Ayşe Şen

Benim Küçük Sırrım-Dilara Keskin

Beşik Kertmesi-Nesibe Özcan Özbiçer

Beyaz Mart-Onur Şafak Yücel

Beyaz Tükler Küstüler-Alev Alatl

Bezm-i Elest-İtir Ekici

Bihaber-Fatih Baha Aydın

Biliyordun Dönmeyecektim-Birol İnan

Bir Aile-Emine Işın

Bir Böyle Bir Gece-Mehmet Ferit Demirci

Bir Devrin Sarnıcı Ahmet Mithat Efendi-İtir Ekici

Bir Dilim Zaman Konya-Rahim Bircan

Bir Duygudan Fazlası-Ayşegül Çiçekoğlu

Bir Düşün Karasında-Alper Yüeer

Bir Eylül Gecesi-Aynil Beylik Değişmez

Bir Garip Eylül Akşama-Yusuf Güldağı

Bir Hayal İçindeyiz- Zahit Atsal

Bir Mavi Boran-Ayla Aydın

Bir Mesut Hayat-Mesut Atun

Bir Rüyanın Peşinden-İmran Tohumcu

Bir Sonraki Ölüme Kadar-Resul Efe

Bir Şans Daha- Ayla Öztanyel

Bir Yanım Kırım Bir Yanım Selanik-Günseli Selin Gürgün

Bir Yaşadönümü Rüyası-Erendiz Atasü

Bir Yolculuktur Aşk-Betül Akörnek

Bir Zamanlar Ben-Atilla Buğra

Birisi-Ayla Gökpınar

Bitemeyen-Aysun Ellidokuzoğlu

Bitti: Ben Ölmeden Önce-Adnan Acar

Borç-Didem Yüzügüllü

Boş-Zehra Coşkun

Boy Aynası-Zümra Nur Efşan

Böyle Yaşandı-Haydar Doğan

Bu Kardan Adam Olmaz-Hasibe Özdemir

Bugüne Denk Neredeydin?-Serap Oğuz Tan

Bukelamun Alaz-Aslıhan Doğa

Bunalım-Selim Savaş Karataş

Buradayız-Kerem Eksen

Büyük Sır-Uğur Önver

Büyük Yeşil-Şekip Altunkan

Cahide-Eyüphan Erkul

Canım Ada-Adil İzci

Canımsın Sen-Büşra Dönmez
Carlo Motel-Agah Emre Polak
Cennetin Cehennem Adası-Hüseyin DüNDAR
Cevf-i Leyl Müphem-Leman Bekirzade
Çalıntı Yaşamlar-İbrahim Özçelik
Çanakkale'den Cennete-Fatih Duman
Çaresizliğin Son Perdesi-Muhammed Atakan Aksungur
Çarşamba Çikolataları-Aslı Kocaeli
Çemberin Altında-Gamze Aydeniz
Çırpınan Kalpler-Ayşe Serap Şahiner
Çiçek Bahçesi-Mehmet Aydınay
Çit-Ayşenur Yazıcı
Çoban Matı-Ahmet Rasim Eldem
Çocukluğun Kaybolduğu Gün-Dilruba Oğuz
Çok Uzaklarda Bir Hikaye-Şahistan Şen
Çok Yoruldum-Gülizar Yıldırım
Dağın Ardında-Esma Erdemgil
Daktilo-Sedat Danacı
Dayı Parçası-Murat Yalçın
Değişim Dönüşüm Sancısı-A. Erol Göksu
Delibolu-Murat Uyurkulak
Derin Gölge-Hale Uzun
Derin Virüs-İlker Özünlü
Derin Yol-Solmaz Şahin
Derinde Bir Yer-Ahmet İlhan
Derinlikte Saklı-Elif Kaplan
Devir Saati-Gültekin Karakuş
Diğerleri-Mahir Ünal Eriş
Dilefruz-Sahipsiz Gelin-Gülay Uçman

Dilek Boncuğu-Hülya Paçacı
Dileyici-Fatma Bacara
Direksiyon-Üstün Dökmen
Divina'nın Bileziği-Ayfer Kafkas
Doğuda Aşk Böyle Yazılır-Fatih Duman
Dokuz Otuz-Bedriye Zobu
Dosdoğru Yol-Çınar Ata
Dönem Noktası-Gamze Başak
Dönüşsüzlük-Muammer Kranoğlu
Dört Duvar Eflatun-Senem Tekinkoca
Dört Tarafım Engel-Ece Başer
Dört Yapraklı Yonca-Şeyda Aksel
Dur More- İsrail-Bülent Sabırlı
Duvar-Savaş Acar
Dün ve Ferda- Erendüz Atasü
Dünyanın Güçlü Tarafı-Kerem Işık
Dünyasızlar-Kaan Murat Yanık
Düş Yakamdan-Seda Küçük
Düşler ve Hiçlik-Can Sarıçoban
Düşlerimize Ateş Düştü-Ömer Ödemiş
Eflatun Kuşağının Peşinde-Fergun Atalay
Efsun Sokağı 137-Şeref Atak
Efsunkar-Arzu Khayal
Ehvenişer-Elif Doğan
Eksi Bir-Engin Yıldırım
Elimi Bırakma-Eser Kemal
Elveda Rumeli-Ramis Çınar
En Hüzünlü Eylül-Osman Balcıgil
Ergene-Mustafa Mutlu İbili
Erhan Özekkeli-Son Gidiş

Erkek Lisesi-Bengisu Sıla Gürbüz
Eski Oyun-Yusuf Demirçelik
Eskiden Gelecek Güzeldi-Adnan Özer
Eve Dönemezsin-Selahattin Yusuf
Ev-Nermin Yıldırım
Evvel Bahar-İrem Uzunhasanoğlu
Ey Gönül Pişman mısın?-Hatice Kübra İpek
Eylül'ün Çılgılığı-Nevin Onan
Falezlere Götür Beni Aysel-Burçak Gönül
Fazlalıklar-Sinan Sülün
Feneryolu Cinayetleri-Genco Sümer
Feride ve Kızları-Ülker Banguoğlu Bilgin
Fesleğen-Hikmet Anıl Öztekin
Fil Saati-Tuğba Sariünel
Filipinler Deney-Hüseyin Dünder
Fransız Kadın Yolcu-Rıdvan Aklan
Fusun-Mustafa Can
Gassal-Mehmet Akif Duman
Gaye-Gizem Kayabaşı
Gece Boyunca-Ayşe Erbulak
Gece Kadar Beyaz-Emre Karataş
Gecenin Gölgeleleri-Cem Hilal
Geceye Uyananlar-Cahide Birgül
Geçmişin Gölgesinde-Gökhan Yıldız
Geçmişin İzinde-Eda Öznur Topaç
Gölgeler-Olca Şeker
Gerçeğin Gölgesinde-Seyhan Gök
Gerçeğin Ortasında-Sema Karabıyık
Gezgin Dervişin Kamburu-Mustafa İbakorkmaz

Giz/Umut Askerin Yarı-Melek Kaş
Gizli Anların Yolcusu-Ayşe Kulin
Göç Mevsimi-Sabire Ayşe Kanat
Göçmen Kuşlar-Remzi Akyürek
Göğün Altında Oturanlar-Nuran Güngör
Göklerden Gelen Umut-Kemal Sinan Özmen
Gölge Aşıklar-Fatma Bacara
Gölgedeki Suretler-Ayşegül Kadioğlu
Gölge-Leyla Başkocagil
Gönül Devrimi-Tayfun Karadeniz
Gönül Kapısında Bir Elif-Nalan Güven
Gönül Prangası-İlker Has
Gönülsüz Gönül Göçleri-Ethem Dalan
Görölmeyen-Hakan Kulaşoğlu
Görünmez Yolcu-Mehmet Ali Zorkol
Gözyaşı Ülkesi-Safiye Çetinkaya
Gri Geceler-Azra Bostancı
Gri-Ömer Özen
Gülizar-Turgay Şahbenderoğlu
Gümüş Şehir-Tuğba Karakuş
Günahın Üç Rengi-Gülseren Budayıcıoğlu
Günden Geceye-Elif Pınar Acar
Güneşi Söndürmem Gerek-Emre Gül
Güneşin Gölgesi-Fırat Alveroğlu
Güvercin Gölgeliği-Leyla Yalçın
Güz Işığım-Özlem Çorapçı
Hafıza Koleksiyoncusu-Kayahan Demir
Hakikat İncinmesin-Fatma Barbarosoğlu
Hançerin Bekçisi-Bülent Dizdarlı

Hanne-Bahadır Yenişehirlioğlu
Hastanede Cinayet-Sema Fener
Hatırla-Seran Demirel
Hatırla-Suna Tunç
Hava Kurşun Gibi Ağır-Hıfzı Topuz
Hayal Meyal-Tarık Tufan
Hayal Odası-Göksu Nurten Çakır
Hayaller Alarga-Hatice Özbasmacı
Hayallerine Sarıl-Gülizar Yıldırım
Hayalsiz İnsan-Emre Balta
Hayat Oyunu-Aslıhan Yıldırım
Hayatın Kadınları-Pınar Cumali
Hazar-Adem Göksüğü
Hazine-Elif Gülenç İçöz
Haziran Döngüsü-Armağan Aslıhan Yılmaz
Henüz Tanışmadık-Özgür Aras
Hep Sondan Başlar-Taşlı Yazıcıoğlu
Her Aşk Bir Gün Bitmez-Didem Bilaç
Herkesin Bir Hikayesi Vardır-İrfan Saruhan
Hesabım Var-Onur Ünlü
Hesabım Var-Selman Bulut
Hiçbir Karşılaşma Tesadüf Değildir-Hakan Mengüç
Hilkat ve Garibe- Bülent Yıldız
Hoşça Kal Anne-Duygu Batu
Hurra-Süleyman Mert
Huş Ağaçlarının Sessizliği-Hakan Yaman
Huzur Arayan Ruhlar-Ali Bozkurt
Hüküm Giymiş Hayatlar-Hasan Şahin

Hüznün Islak Yüzü-Cemil Cengiz
Hüzün Depremi-Hatice Deniz
Hüzün Laleleri-Osman Bahadır
İssızlığın Ötesi-Elif Akpolat
Aşklar Ülkesi-Adem Ölmez
İmkansızım-Hüseyin Berk Yıldız
İnancın Zaferi-Veli Demir
İnci Düğme-Emine Doğan
İnferis-Mahfi Eğilmez
İngiliz Çukuru-Bahar Gürsoy
İnkâr ve Ateş-Kerem Akan
İnsanlık Deneyi-Erbuğ Kaya
İnsan Korkularıyla Yaşar-İlker Karakaş
İpek Ayna-Murat -Cem Miman
İsrafil'in Nefesi-Adem Işık Ülkesinden -Zeynep Göğüş
İçimizdeki Şakirdi Öldürmek-Ömer Çaha
İfritin varisi-Nazmiye Sümer
İki Ayrı Tutku-Sertap Yar
İki İnsan Bir Cihan-Mehmet Zeki Aksoy
İki Kalem Bir Ruh-Derviş Oğur
İki Mükemmel Hata-Fatih Murat Arsal
İkinci Kıyamet-Buğra Gülsoy
İklim Kahverengi-Sadık Aslan
İmkansız Göksüğü
İstanbul Mavi İken-Tolga Gümüşay
İstasyon-Taner Yaman
İyi İnsanlar Apartmanı-Hülya Sönmez
İyi Şeyler Birdenbire olur-Ayşen Bozkuş
İz Bırakan Yaşamlar-Sevda Ülkümen Oralı

İz Peşinde -İsmihan Özen

İzmir Mavisi-Vural Tumber

İzmir Sokakları- Mustafa Çakar

Jans Maris Sokağı Çocukları-Zeki Erkut

Kader Mirasçısı-Melih Tatlısöz

Kadın Korkusu-Yağmur D. Kızılkoca

Kadınlar Çağı-Levent Mete

Kafkas Ateşi-Hasan Saraç

Kahir-Günay Gafur

Kahveden Adam Toplayalım-Faruk Sarıkavak

Kalbim Seni Unutmuşken-Fatih Murat Arsal

Kalbimi Bırakta Git-Selim Savaş Karakoç

Kalbimin Alfabesi-Fatma Cengiz

Kalbin Arka Odası-Ayşegül Genç

Kalbin Güney Batısı-Nazlı Eray

Kanlı Miras-Gülsün Çakır

Kaplumbağa Kadınlar-Tülay Güzeler

Kar Beyaz Kan Kırmızı-Akif Özdil

Kar Küresi-Beyza Alkoç

Kara Kalp Eylemsizliği-Beytullah Efe

Kara Yazım-Aslı Genç Gürışık

Karadut-Müjgan Tekin

Karamel Tadında Aşk-İlgın Ateş

Karanlığında Işık: Zeynep-Defne Yalçın Hamdioğlu

Karanlık Hikaye-Murat Ongun

Karanlıkta-Fatih Baha Aydın

Karantina Gemisi-Hatice Yatkın Yetişen

Karla Karışık Yağmur-Fatma Yağmur

Karşı Penceredeki Kadın-Selda Terek Bilecan

Kasaba-Olca Şeker

Kavuşursak Aşk Olur-Lale Tara

Kayıp Kimlikler-Suat Korağlu

Kayıp Yıldız-Eyyüp Yılmaz

Kaysa-Neşe Torun

Kebbat-Filiz Gökdemir Köşker

Kelebeğin Ateşi-Güven Konur

Keskin-Veda-Berna İlgin

Keşke Unutsam-Bihter Dinçer

Kıpırdamıyorum-İsmail Güzelsoy

Kırgınlar-Demet Tunçbilek

Kırk Döngü-Süleyman Karakaş

Kırk Kanepesi-Tuğra Çakın

Kırk Ney-Şebnem Pişkin

Kırılan Işık Olsun-Fatih Arslan

Kırılma-Pınar Ögüt

Kış-Emine Supçin

Kızıl Kor-Adem Elitok

Kızıl Şebeke-Ayfer Kafkas

Kibirli Palmiye-Aybike Ertürk

Kilometresiz-Bahar Baltacı

Kimse Gerçek Değil-Zeynep Sey

Kiraz Ağacı- Gökçer Tahincioğlu

Kiraz-A. Alper Akçam

Korku Kırılması-Yurdanur Türdoğan

Kozadan Kelebeğe-Sabuha Çelik

Köpekler İçin Gece Müziği-Faruk Duman

Körebe-Harun Çankaya

Körşah-Günay Uslu

Kötü Adamın On Günü-Mehmet Eroğlu
Kötü Kalp-Aslı Tohumcu
Kral Kaybederse-Gülseren Budayıcıoğlu
Kudüs'teki Son Osmanlı-İsmail Bilgin
Kum Gibi-Hatice Dökmen
Kum Tefrikaları-Ömür İklim Demir
Kumdan Kale-Burak Günay Uluaydan
Kun Tefrikaları-Ömür İklim Demir
Kurdun Gözyaşları-Murat Sancaroğlu
Kurtlu Kuyu-Sevda Tuba Özsaygın
Kuyu-Adnan İsmailoğulları
Kuyubaşı-Ertuğrul Taylan
Kübra-Afşin Kum
Külde Hece-Ümran Tan
Küllenmeyen Aşk-Arif Hikmet Öztürk
Labirent Bul Beni-Dilek Özipek
Donduran
Lalenin Gölgesi-Funda Gündüz
Lanetli Para-Necmi Duygulu
Levent-Elif Kaplan
Leyla-Erkan Ünlü
Licith-Esra Pekin
Likit Ruh-Saruhan Doğan
Lojman-Ebru Osen
Makmara Mezarlığı-Kemal Yıldırım
Manna-Murat Sakaoğlu
Mavi Kolye-Genco Sümer
Mavna-Ozan can Özübal
Meftun/Sesim Olurmusun-Melek Kaş
Melek Gibi Bir Şey-Umut Dağıstan
Merhum Nasıl Bilinirdi-Mehmet Bilal
Dede

Mesut İnsanlar Kütüphanesi-Yasemin
Uras
Mısır Tarlasında Bir Eksik-Şenlen Yıldız
Mistik Konağın Koruyucuları-Onur
Ömer Düzgün
Morfin ve Vitamin- Zeynep Yılmaz
Muamma-Tugay Zehir
Muhakeme-Uğur Can Gül
Murat-Behçet Arslan
Mutfak Okulu-Güzin Yalın
Mutluluk Oyunu-Volkan Karakoç
Mutsuz Aşk Yoktur-Esra Kalkavan
Muz Kabuğu Cinayeti-Erkan Gökçücü
Mühür-Gökçer Tahincioğlu
Nakkaş'ın Sırrı-Çiğdem Aldatmaz
Nazlı- Ömer Çaha
Nefes-Emrah Tunç
Nehrin İki Yakası-Gündüz Öğüt-
Nemrut Dağı-Mustafa Mutlu İbili
Nereye Konacağını Bilmeyen Kuş
Gökyüzünde Esirdir-İpek Demirkan
Neria-Ece Çinler
Neydi O Gelecek Bayramlar-Zafer Köse
Nisyan Adası-Ebru Çetindağ
Okunmamış Mesaj-Aşkım Kapışmak
Olamayanların Mabedi-Baki Can
Edipoğlu
Olca Şeker-Gölgesizler
Olmasa da Olur-Aslı T. Kızmaz
Olur mu Bırak-Zahit Aksal
Onların Hikayesi-Hülya Paçacı
Osman-Ayfer Tunç

Öğret Bana-Lale Kadıgil
Ölmek Kolaydı-Burcu Ertürk
Ölü Evinde Aşk-Deniz Yusuf
Ölü Serçelerin Bahçesi-Şeyma Yol Kara
Ölüler Kırathanesi-Fatih Gezer
Ölüler Konuşmaz-Dilare Keskin
Ölüm ve Yaşam-Cemil-Ozan Ganiüsman
Ölüme Üç Kala Uyandır Beni-Harun Özen
Örselenmiş Hayatlar-Behice Ayriç
Öteki Pencere-Necibe Güngör
Ötekiler-İtir Ekici
Paramparça-Ali Sahur
Paranın Türküsü-Mustafa Bademci
Peri Palas-Ömer Faruk Yazıcı
Piri-Faruk Duman
Portakal Çiçeği-Beyza Erdem
Rama-Gülperi Saçlı
Rastlantı-Murat Tavlı
Rengarenk Yalnızlık-Ali Sahur
Renkler-Burcu Çomruk
Renkli Akvaryum-Begüm Gürlük
Rıhtımdaki Kız-Bennu Yar
Ruhumun Dalgaları-Handan Yiğit
Rüya Sanatçısı-Murat K. Beşiroğlu
Rüyalar Aşk ve Hüzün-Zerren Dağcı
Rüyamdaki Yabancı-Mesut Yıldız
Rüyaya Dokunmak-K. Kübra Berk
Rüzgar Arkamdan Esti-Gülderen Süer
Rüzgarın Ardından-Elif Veske Çetintaş
Rüzgarın Savurduğu Yerde-Hüseyin

Gökmen
Sadece Sevdim-Şerif Maden
Sağanak-Manolya Gürocak
Sağım, Solum, Önüm Arkam-Yeşim Erdem
Sağır Şehir-Kürşat Küçük
Saklı Kız-Ahmet Uçar
Sana Bir Sır Vereceğim-Selim Çiprut
Sana Yazmadım Seni Yazdım-Beyza Özbek
Sancı-Mine Can
Sardalya Mevsimi-Tevfik Aytekin
Sarhoşların Perşembesi-Jaklin Çelik
Sarı Sardunyalar-Ahanur Açıkbaz
Sarsılanlar-Önay Sözer
Schrödinger'in Papağanı-Murat K. Beşiroğlu
Selenge-Saadettin Yağmur Gömeç
Semender Söylencesi-Mucize Özinal
Sen Benimsin-Fazlı Ölmez
Seninle Sevdim Ankara'yı-Sibel Unur Özdemir
Serçelerin Ölümü-Kadir Danış
Serçe-Zeki Erkut
Ses-Feyza Demir
Sessiz-Elif Gümüş
Sevda Durağı-Mehmet Nuri Çetin
Sevda Uğruna-Damlanur Büyükşen
Sevgili Katilim-Özgür Doğan
Sevgili Limon Çiçeği-Betül Güçlü
Sınırdaki Üç Kadın-Feyza Altun Meriç
Silsile-Eren Aysan

Simenita'nın Aşkı-Mustafa Can
Sina -Ebediyet-Aslıhan Doğa
Sineklerin Dansı-Ertan Güleç
Sinem-Cem Bostan
Smyrna'nın Yazgısı-Gülseren Engin
Smyrna'nın Sırrı-Mine Alpay Gün
Soba Siyah Orkide-Yaprak Öz
Soğuk Savaş-Gülşen Kılıçarslan
Soğuk Yıllar- Ali Özenç Çağlar
Solucan-3 Veda-Zeynep Sey
Son Aşk-Erdoğan Ozan
Son Bir Şey-Emine Koçak
Son Çırpını-Yusuf Adsoy
Son Dans- Funda Kınalı
Son Nefes-Kevser Sipahi
Son Oyun-Tuğçe Aksal
Son Şans-Damlanur Büyüksen
Sonsuz Uyku-Yalçın Altın
Sür Pulluğunu Ölülerin Kemikleri
Üzerine-Olga Tokarczuk
Sürgün Avı-Melih Günaydın
Sürgün-Özay Sağlam
Süveydâ-i Dildâr-Fatma Şahin
Şeref Motel-M. Caner Alper
Şeytan Tüyü-Adil Yıldırım
Takdir-Ezgi Çağatay Kozaklı
Taşikardi-Günnur Binici Altıntaş
Tatla Tebessümler-Emir Dikmen
Tath Tebessüm-Emir Dikmen
Tavandaki Ayak İzi-E.Tuna Alatürk
Tereddüt-Şakir Kodan

Terlikli Kız-Zeynep Burçin Abay
Teyel-Aylin Güney
Tunel-Binnur Şafak Nigiz
Tütmeyen Bacalar-Osman Özbay
Uç Dedi Yüreğim-Şebnem Özbay Yavuz
Uluslararası Bir Aşk Hikayesi-
 Mehtap Fırat
Unutkan Aşk-Nermin Bezmen
 Unutulanlar-Osman Kömürcü
Ürkek Kadınlar-Ayhan Pala
Ürkünç Fırça Darbesi-Osman Kibar
Ürperti-Mehtap Erel
Vadi-İnan Çetin
Vahşi-Selvi Atıcı
Var Ama Yok-Mustafa Furkan Özren
Ve Diğer Kutsal Şeyler-Selim Bektaş
Ve Sen Kuş Olur Gidersin-Tarık Tufan
Ve Sonra Sana Yazdım-Tuçe Akdoğan
Veda Ederken-Mehtap Soyuduru Çiçek
Veda-Perihan Dündar
Vefa-Esra Muz
Vicdanların Adaleti-Cemal Durmaz
Vitrindeki Hayallerim-Oğuzhan Güneş
Yabancı-Faruk Güzel
Yade Ölmek Kolaydı-Burcu Ertürk
Yağmurdan Sonra-Defne Suman
Yalnızlar Apartmanı-Mert Şer
Yalnızlık Ömrümüzde-Derviş Beyhan
Yanardöner'in Sıradan Mucizesi-
 Dilek Neşe Güzel
Yarın Olmayabilir-Helin Peker
Yarısız Yarın-Nazan Öncel

Yasemin Sokağı-Defne Seidel
Yaşadığım Bir Gün-Zeynep Çelik
Yaşama Sancısı-Fatma Koşubaşı
Yeniden-Fazlı Ölmez
Yer Kuşağı-Deniz Gezin
Yeryüzü Bluis-Kadir Danış
Yeryüzünün Kalbi-Özgür Balpınar
Yıkılmaya Doymayan Hayaller-İbrahim Yemez
Yitik Zaman Tutkusu-Mehmet Ertuğrul
Metin
Yitik Zaman-Seçil Kutsal
Yitip Gidenler-Engin İnceoğlu
Yok Etme Planı-Tuna Serim
Yok Oluş-Doğuş Sedefoğlu
Yolda Kalanlar-Ahmet Doğanay
Yolunu Bulan Kalpler-Ayşe Serap Şahiner
Yorgun Sevdâ-İrfan yalçın
Yukarı dönüş-Ogün Karabayır
Yuvarlandığım Mezarlar-Serkan Kaya
Almalı

Yüce Lidere Dair-Yavuz Türk
Yüreğimdeki İzler-Sami Samancı
Yürek Ağlarsa-D. Layıkhan Özden
Yüzyüze Sarsıntı 2-Arda Erel
Zaaf-Barış Örek
Zaman Altı Sığınağı-Enver Ayaz
Zaman Düşümü-Arda Çınarlık
Zaman Oyunları-Kadim Gültekin
Zamanın En Kısa Hali-Cem Akas
Zamanın Esiri-İlknur Baş
Zamanın Kaçak Yolcuları-Burcu Ayan
Zamansız-İsmail Yener
Zehir Kapanı-Can Serez
Zehr-i Katil-Cenk Çalışır
Zeliha-Yasin Gökçe
Zemheri Kadınları-Hamza Nuh Özer
Zeytin Ağacı-Sinan Eskicioğlu
Zikzak Sokak-Zekeriya Bican
Zor Yıllar-Sinan Öztürk
Zula-Mustafa Kocaibiş
Zühra-Orhan Şahinoğlu

dil

İbrahim Demirci

SALGINI SALDIK ÇAYIRA

İbrahim Demirci

Bilgisayarı açtım, internete girdim. Bir yılı aşkın süredir yeryüzünün hemen her köşesinde bütün insanların hayatını derinden etkileyen son salgın vakasının ne zaman, nerede, nasıl ortaya çıktığını araştırmak üzere Google arama motoruna “koronanın çıkışı” yazdım. Ekranda “Yaklaşık 959.000 sonuç bulundu (0.43 saniye)” bildiriminiyle karşılaştım. Ne kadar çok, ne kadar çabuk!

İlk adres, Güven Hastanesi’nin adresi. “Coronavirus (Korona Virüsü) Hakkında” başlıklı metin, 1 Şubat 2020 tarihinde girilmiş ve fotoğraflarla da süslenmiş. Şöyle başlıyor:

Coronavirus (Korona Virüsü) nedir?

İnsanlarda ve hayvanlarda hastalığa yol açabilen ve birçok türü bulunan virüslere “Coronavirus” denilmektedir. İnsanlarda genellikle soğuk algınlığına yol açan bu virüsler hayat kayıplarına varan tablolara da neden olabilmektedir. 2002 yılında Çin’in Guangdong Eyaleti’nde başlayan SARS-CoV virüsü salgını dünya genelinde 17 ülkeye yayılmıştır. Bu salgında 8098 kişi hastalığa yakalanmış ve 774 kişi hayatını kaybetmiştir. 2012 yılında Suudi Arabistan’da başlayan MERS-CoV virüsü salgını ise dünya genelinde 27 ülkeyi etkilemiş, salgına yakalanan 2499 kişiden 861’i hayatını kaybetmiştir.

“... hayat kayıplarına varan tablolara da neden olabilmek” ifadesindeki edebiyat yapma gayretinin gereksizliği ve tuhaflığı gülümsetiyor beni. Fakat asıl 2002 ve 2012 salgınlarındaki ölümlerin günümüz ölümleriyle karşılaştırıldığında ne kadar ihmal edilebilir olduğunu düşünüyorum. Bu da bana ihmalin, ihmalciliğin vahim sonuçları olabileceğini düşündürüyor. Acaba 2002 ve 2012 salgınlarına karşı ilgililer daha duyarlı ve ısrarlı bir çalışma yürüttülerdi yeni salgın karşısında daha hazırlıklı olunabilir miydi? Bu sorunun anlamlı ve yararlı bir soru olduğu bile tartışılabilir görünüyor bana. Olanlar oldu demek, olacaklar karşısında kayıtsız bir teslimiyete yol açma tehlikesini barındırıyor elbette. Fakat insan teslimiyetten çok, mücadele azmiyle ayakta kalır, yol açar, yol yürür.

Güven Sağlık Grubu, bilgilendirmeye devam ediyor:

2019-n CoV Akut Solunum Yolu Hastalığı nasıl ortaya çıkmıştır?

2019 yılının son günlerinde Çin'in Hubei Eyaleti'ne bağlı Wuhan şehrinde hastaneye başvuran pnömoni vakalarında bir kümelenme olduğu fark edilmiştir. İlk vakalar, epidemiyolojik olarak Wuhan'daki bir hayvan pazarı ile ilişkilidir. 27 Aralık 2019 tarihinde Wuhan'daki bir hastaneye ağır pnömoni tanısıyla üç hasta yatırılmıştır. İlk vaka, Wuhan'daki hayvan pazarında balık satıcısı olan 49 yaşında bir kadındır. Bu vakada hastalık, 23 Aralık 2019 tarihinde ateş, öksürük ve göğüste sıkışma hissiyle belirti vermiştir. Dört gün sonra ateşi düşmüş, öksürük ve nefes darlığı ise artmıştır ve ToraksBT'depnömoni ile uyumlu bulgular görülmüştür. İkinci hasta, hayvan pazarından sıklıkla alışveriş yapan 61 yaşında bir erkektir. Bu vakada, ateş ve öksürük 20 Aralık 2019 tarihinde başlamıştır. Hasta bir hafta sonra solunum sıkıntısı ile hastaneye başvurmuştur. Hastanede ilk iki gün içinde giderek kötüleşmiş ve entübe edilerek mekanik ventilatöre bağlanmıştır.

2019-nCoV Corona Virüsü Belirtileri Nelerdir?

Hastalığın erken evre belirtileri; öksürük, göğüste sıkışma, ateş ve nefes darlığı olarak sıralanabilir. İlerleyen evrelerde öksürük ve nefes darlığı artabilir, solunum sıkıntılarının yanı sıra pnömaniye benzer bulgular görülebilir.

Coronavirus hangi ülkeleri ve kaç kişiyi etkilemiştir?

Yeni Coronavirus 2019, 1 Şubat 2020 itibariyle dünya çapında 11.374 kişiye bulaşmış ve 259 kişinin hayatını kaybetmesine neden olmuştur. Hastaların çoğu Çin'de yaşamaktadır. Ayrıca şüpheli vaka sayısı da 15.238'e ulaşmıştır. Hastalık, Çin haricinde 21 ülkede daha görülmüştür. Hastalığa yakalanan kişilerin yüzde 56'sı erkektir ve yaş ortalamaları 59'dur. Her hasta insanın 2.2 kişiye hastalık bulaştırabileceği düşünülmekte ve bu sayının giderek artabileceği varsayılmaktadır. Virüsün ilk ortaya çıktığı zamandan bugüne kadar geçen sürede görülen vakalarda hayvan pazarı ile olan ilişki giderek azalmaktadır.

2020 yılının sonuna gelindiğinde, 31 Aralık Perşembe günü dünya genelinde hasta sayısı 83.387.266 kişiye, ölüm sayısı 1.818.327'ye ulaşmıştır. Bu sayılara bakarken çeşitli nedenlerle eksik ya da fazla gösterilme ihtimali hesaba katılsa da katılmasa durumun vahameti ortadadır. Çevremizde tanıdığımız tanımadığımız çok sayıda kişinin korona kurbanı olduğunu hatırlıyoruz: Türkiye Yazarlar Birliğinden Ferhat Koç'u, Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden Yusuf Işıcık hocayı nasıl unutabiliriz?

Korona yüzünden ölenlerin sayısı, gerçekten ürkütücü. ABD başkanının “Çin virüsü” demeyi tercih ettiği kovid 19 virüsünün ortaya çıkışı ve yayılmasıyla ilgili çok sayıda komplo teorisinin üretildiğini ve bunlara inananların da bulunduğunu biliyorum. Bunların olabilirliğini kanıtlayacak veya çürütecek verilerden yoksunum. Doğrusu, bunları araştırmaya veya tartışmaya pek de hevesli değilim. Olgunun kendisi ve ortaya çıkardığı sonuçlar, sebeplerinden ve süreçlerinden daha çok ilgilendiriyor beni.

Yukarıdaki metnin başında “Coronavirüs (Korona Virüsü)” yazımını görünce sevindim. Yüz yılı aşkın süredir dilimizde görülmekte olan isim tamlamasını kısaltıp sıfat tamlamasına çevirme alışkanlığına kapılmayıp da “korona virüs” yerine “korona virüsü” demek kolay mı? “Kadıköyü”nü “Kadıköy”, “Fenerbahçesi”ni “Fenerbahçe”, “Galatasaray”ı “Galatasaray” yapmak kolaylığına teslim olmuş bir toplumda “korona virüsü” demek takdire değer bir hassasiyet sayılabilir. Fakat ikinci başlıkta “Corona virüsü” yazımını görünce bu hassasiyetin bilinçli ve sürekli bir tercihe dayanmadığını düşünebilirsiniz. Yaşasın yayla çorbası!

“Pnömoni” yerine “zatürre” dense daha hoş olmaz mıydı? Gerçi “zatürre”nin de “zâtü’r-rie”den Türkçeleştirilmiş olması, kelimenin bünyesindeki “rie (akciğer)”in kaybedilmiş olması gibi hususlar zihninizi meşgul edebilir ve “Saldım çayıra, Mevlâm kayıra!” rahatlığını tercih edebilirsiniz.

“Toraks BT” ne demek? Bilgisayarlı torakstomografisi demekmiş. “BT” Bilgisayarlı tomografinin kısaltması olsa gerek. Toraks yerine pekâlâ göğüs denebilir ve adı geçen yöntem bilgisayarlı göğüs tomografisi adıyla anılabilir. Burada aklınıza şu soru gelebilir: Tomografi’yi ne yapacağız? İstenirse ışınla kesit taramayı yansıtan yerli bir terim bulunabilir elbette. Galiba asıl mesele, böylesi yabancı terimleri yerlileştirmek, dilimizin kelimeleriyle karşılamak gibi bir derdimizin olmamasında düğümleniyor. Ayrıca, şöyle bir gerçeklik de var: Latin veya Yunan kaynaklı Batılı kelimeleri kullanmak, bir çeşit ayrıcalık da kazandırmış oluyor. Hoş, yerli diye tercih edeceğimiz pek çok kelime de bir şekilde Batı etkisi gizlenmiş olabiliyor: Meselâ, biraz önce kullandığım “terim” kelimesinde, “terminoloji” etkisi kolayca hissediliyor. Melih Cevdet Anday’ın “terim” yerine “termin” demeyi tercih ettiğini hatırlıyorum. “Genel, okul, imge, simge” gibi pek çok kelime de benzer bir durum söz konusudur. D. Mehmed Doğan’ın yazılarında, kitaplarında bu hususa dair çok sayıda örnek bulunduğunu hatırlatmak isterim.

Bu noktada şöyle bir itiraz mümkündür: İhtisaslaşma yahut uzmanlaşma hemen her zaman ve zeminde kaçınılmaz bir olgudur. Sıradan vatandaşlar için terim, termin, ıstılah, jargon, vb. kelimeler neredeyse aynı ölçüde yabancı olabilir. “Vetire” yahut “proses” hakkında bilgisi olmayan bir kişi, “süreç” kelimesini de doğru algılayamaz ve onu kolaylıkla “süre” ile karıştırır;

dolayısıyla “vetire”yi yahut “proses”i öğrenmek “süreç”i yalan yanlış öğrenmekten daha doğru bir yol olabilir.

Bu mülâhazalara rağmen veya bu mülâhazalarla birlikte içimden bir ses, “epidemioloji” yerine “salgın bilimi” demenin daha güzel ve doğru olacağını söylüyor bana. “Bilim” kelimesinin burada gereğinden ağır durduğu düşünülürse “salgın bilgisi” de denebilir.

2020 yılında ülkemizde en çok kullanılan kelimelerden biri de “pandemi” oldu. Pandemi, epideminin küreselleşmiş biçimi. Salgının belli bir bölge veya ülkeyle sınırlı kalmadığını, bütün dünyaya yayıldığını gösteriyor. Dilimiz Panislamizm, Pantürkizm’den başlayıp “panteizm”e kadar çeşitli akım ve kavramlardan tanıyor “pan”ı. Panteizme karşılık olsun diye önerilmiş kelime “kamutanrıcılık” idi. Yani, bu pan, mitolojinin keçi ayaklı ilâhı Pan değil. Başına geldiği kelimelere birlik, bütünlük, tamlık, hep anlamı kazandıran Yunanca bir ön ek. Panorama’nın başındaki pan bile oraya bağlıymış.

Salgın döneminin ortaya çıkardığı ve tartışmaya yol açan kelimelerden biri de “bulaş” oldu. Yapı bakımından savaş, barış, yarış, güreş gibi kelimelerden pek de farkı olmayan “bulaş”ı pek çok kimse yadırgadı, eleştirdi. İşin uzmanlarının alışkanlıkla ve kolaylıkla kullandıkları bulaş, pek çok kulağı tahriş ve tahrik etmeyi başardı.

-Bula bula bulaşı mı buldunuz hocam, bari “bulaşma” deseydiniz!

-İşimiz başımızdan aşkın ve sular her zaman olduğu gibi yeterince bulanık, bir de sen bulaşma bana.

-Maskeni düzgün tak, burnunu da kapat; mesafene dikkat et; bir metre yetmez, bir buçuk metre!

-Ellerinizi iyice yıkadınız mı? Dezenfektan gerekmez, sabun yeter!

Salgın döneminin tedavüle soktuğu kelimelerden biri de filyasyon oldu. Bilgisayar, “filyasyon”u beğenmedi, altını kırmızıyla çizdi. Bir de şunu deneyelim: filiyasyon. Eyvah, bunu da beğenmedi. Ne yapsam, ne etsem acaba? Fransızcasını yazayım bir de: filiation. Bunu da karaladı (kırmızıladı) doğal olarak. Çünkü Türkçe sözlük üzerinden çalışıyor bu program.

Filyasyon maddesine yer vermiş herhangi bir Türkçe sözlük yayımlanmış mıdır ülkemizde? Sanmam. Türk Dil Kurumu, *Güncel Türkçe Sözlük’e* ekleyebilirdi genel ağ ortamında. Baktım, henüz eklememişler. Filyasyon’u arayınca “bulunamadı” diyor; öneriler sunuyor: figürasyon, epilasyon, formasyon, istasyon, radyasyon, valüasyon, varyasyon. Bunlardan sadece valüasyon’u yadırgıyorum. “Değerleme” anlamına geldiği belirtilen bu kelimenin Fransızca “valuation” olduğu yazılmış. Fransızcada böyle bir kelime var mı? Larousse’a bakılırsa yok, orada “évaluation” var. İngilizler

kullanıyormuş “valuation”u ve elbette “valüeyşin” diye telaffuz ediyorlar. Bu tuhaflığı görünce “Seyir, Hidrografi ve Oseonografi Dairesi”nin Türkiye NATO’ya girdikten sonra “Seyir, Hidrografi ve Oşinografi Dairesi”ne çevrilmesini hatırladım.

Bir de “fliyasyon” yazarak aratıyorum. Yine “bulunamadı” diyor. Öneriler şöyle dizilmiş: stilizasyon, aplikasyon, figürasyon, imitasyon, likidasyon, stabilizasyon, sterilizasyon. Bunlardan sadece likidasyon’u tanımıyorum. Öğrenmek için bir tık yeter: “isim, ticaret, Fransızca liquidation: Tasfiye.” Tanımlamaya üşendikleri belli. Tasfiye maddesine bakmanız gerekiyor.

Saflaştırma, arılaştırma, temizleme, ayıklama anlamına gelen tasfiye’nin giderek eksiltme, kısırlaştırma, uzaklaştırma, yok etmeye dönüşmesine hayıflanmak da mümkün, anlayışla bakmak da. Nasıl bakacağınızı belirleyecek olan, büyük ölçüde sizin meşrebinizdir. Meşrep bahsi, neredeyse din ve mezhep bahsi kadar mühim bir meseledir.

2020 yılında en çok kullanılan kelimelerden biri de karantina oldu. Eski salgınlardan kalma, karantina kelimesi ve uygulaması kırk günü işaret ederken korona karantinası umumiyetle on dört gün şeklinde uygulandı.

Salgın süresince sokağa çıkma yasakları veya kısıtlamaları yüzünden insanlar evlerine kapanmak zorunda kaldı. Bunun iş ve eğitim hayatında yol açtığı sıkıntılar ve sorunlar yanında, çözüm arayışlarının getirdiği olumlu ve güzel gelişmeler de oldu. Dr. Necdet Subaşı’nın düzenlediği Karantina Sohbetleri, zoom uygulaması üzerinden başlangıçta haftada iki gün, sonra haftada bir gün onlarca, bazen yüzlerce aydın ve akademisyenin katıldığı ilginç ve verimli bir bilgi ve düşünce alışverişine zemin oluşturdu.

Girişken, gayretli, inançlı ve kararlı bir eylem insanı olan M. Asım Gültekin’in 22 Temmuz 2020 tarihinde aramızdan ayrılışı, dilimiz ve edebiyatımız için olduğu kadar benim için de beklenmedik bir kayıp oldu. Dil Evi Etimoloji Topluluğu da renkli ve zengin Yunus Emre ve Muhammediye okumaları da sarsıldı, kesintiye uğradı, âdeta yetimleşti.

Salgın günlerinde yurdun çeşitli yörelerinde korona türkülerinin ortaya çıktığı görüldü.

Âşık Orhan Üstündağ’ın türküsü şöyle:

*Koskoca dünyayı yaktın kavurdun
Vampir gibi nereden geldin korona
Nice civanları yıktın devirdin
Bizi ne hallere saldın korona / zalım korona*

*Kıralların sarayını açarsın
Tuttuğunu tırpan gibi biçersin
Gençleri görende korkar kaçarsın
Yaşlıları yere çaldın korona*

*Korona korona, in de bak derine
Orhan bu iş uzanır dededen toruna*

*Hanı n'oldu atom füze atanlar
Petrol için birbirine çatanlar
Fakir mazlumların hakkın yutanlar
Onlardan öcünü aldın korona*

*Vurmak lazım namussuz Çin itini
Yedi fare kurbağanın etini
Tramp'ı Makron'u Merkel Putin'i
Pence vurup rehin aldın korona*

*İnşallah yıkılır bu tahtın tacın
Yüreklerden çıkmaz bu senin acın
Tabipler de bulamıyor ilacın
Tarihe bir leke kaldın korona*

*Bu zalimin asla doymuyor gözü
Yedi genç ihtiyar gelini kızı
Üstündağ'ım Allah kurtarsın bizi
Başımıza bela oldun korona*

Âşık Ozan Gül Ahmet de

*Namussuzu şerefsizi
Al da götür sen korona
Allahsız ve dinsizi
Bul da götür sen korona*

diye başladığı türküsünde Trump, Putin ve benzerlerini koronaya havale ediyor, sonra da

*Yalan yanlış diyenleri
Şeytan postu giyenleri
Yetim hakkı yiyenleri
Al da götür sen korona*

demeyi ihmal etmiyor.

Karadeniz türküleri söyleyen Şerif Topal, kemençe eşliğinde:

*Çin'den çıktı bir virüs yayılıyor dünyaya
Mevlam bulaştırmasin bizi bu koronaya*

diye başlıyor türküsüne, sonra:

*Günden güne artıyor korona denen illet
Maske ile geziyor şimdi sokakta millet*

mısralarını nakarat yaparak devam ediyor.

Gaziantep ilimizin İslahiye ilçesinden Âşık İbrahim, bir yandan sazının tellerine mızrabını çalıyor, öte yandan şöyle çığırıyor:

*Anons yapılıyor, 'evlerde kalın'
Bırak sataşmayı, hep birlik olun
Genç, ihtiyar demez, yakalar ölüm
Ne kötü dert imiş zalım korona*

*Amarika, İtalya bir de İspanya
Evlat babasına yaklaşmaz ana
Susalım virüs de girerse cana
Ne kötü dert imiş zalım korona*

*Maskenizi takın, bir de eldiven
Uyan Türk milleti, gafletten uyan
Zamanı geçirip bağrını döven
Ne kötü dert imiş zalım korona.*

*İlaç fayda vermez oldu yarama
İçimize girmiş zalım korona
Ne kansere benzer ne de vereme
Ne kötü dert imiş zalım korona*

Buraya ancak birkaçını alabildiğim örnekler, yok olduğu sanılan yahut sadece “folklor” dediğimiz dar alanda yaşadığı düşünülen saz şiiri geleneğinin uygun vesileyi bulunca nasıl canlanıverdiğini göstermesi bakımından önemlidir. Ayrıca, yeni iletişim teknolojileri sayesinde sözlü kültürün yeniden etkinlik kazandığını da görüyoruz burada.

Salgın günlerinde bendeniz de “karantina” kelimesi çevresinde bir

yazı kaleme aldım. Aylık edebiyat dergisi *Hece*'nin Nisan 2020 sayısında Okuryazarın Notları köşesinde yayımlanan metni buraya da almak istiyorum:

Karantinanın kırk çilesi

Bu üç kelimeyi tamlananı sıfat almış belirtili isim tamlaması olarak okuyabiliriz. Baştaki ilk kelime “karantina”, hastalık bulaştırmasını önlemek için hastaların veya hastalık ihtimali taşıyanların sağlıklı insanlardan uzak tutulması işlemini ve bu işlemin yerini ifade ediyor. Her ne kadar bir zamanlar dilimizde “karantinahane” kelimesi de kullanılmışsa da bu kullanımın çok sınırlı kaldığını sanıyorum. Kahvehane yerine kahve demek kolayımıza geldiği gibi karantinahaneye de karantina demeyi tercih etmiş olmalıyız. Kaldı ki karantina hiçbir zaman kahve kadar hayatımızın içine yerleşmemiş, hep bir çeşit istisna olarak kalmıştır.

İtalyancadan dilimize girmiş olan karantina, aslında bir sayı adı (ve sıfatı) dır ve “kırk” anlamına gelir. *Misalli Büyük Türkçe Sözlük* karantinanın tanımlarına geçmeden önce şu açıklamayı vermiş: “(İtal. quarantina “kırk gün”) [Ortaçağ’da gemiyle yolculuk yapanların bir yere ulaştıklarında kırk gün karaya çıkmaları yasak olduğu için kelime bu anlamı kazanmıştır]. Bu açıklamada “gün” kelimesinin fazla yahut gereksiz olduğu söylenebilir.

Türkiye Diyanet Vakfı *İslâm Ansiklopedisi* “karantina” maddesinde kelimenin İtalyanca aslı “quarantena” şeklinde yazılmış, doğru yazımın bu olduğu anlaşıyor. Quarantina yazımında Fransızcanın etkisi olmalı. Çünkü kelime Fransızcada “quarantenaire” şekline girmiş.

Hastalığın ortaya çıkıp çıkmayacağını gözlemek için öngörülen sürenin kırk gün olması, insanlığın yüzyıllar süren deneyimlerinin sonucu olmalı. Yeni deneyimler bu süreyi azaltmış olsa da karantinanın kırk bütün sağlamlığıyla yerinde duruyor.

Kırk sayısına pek çok kültür ve uygarlıkta özel anlamlar yüklendiği görülüyor. Ömer Asım Aksoy’un Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü dizininde bu sayının dilimizde otuz üç deyim ve atasözünde kullanılmış olduğunu gördüm. Bu sayının kırka çıkabileceğini düşündüm.

Kırk sayısının Farsçada karşılığı “çihil”. Bu kelime Türkçede “çile” ye dönüşmüş. Bazı dönemlerde ve yerlerde “çille” biçiminde de söylenmiş ve yazılmış. Çilehane denilen yerlere kapanıp kendilerini bir çeşit karantinaya sokan, toplumdan tecrid eden dervişler, o daracık hücrelerde kırk gün inzivaya çekilirlermiş. Fakat Mevlevî çilesi, kırk gün değil, bin bir gün sürermiş. Şeyh Galib’in çile macerası hayli çileli geçmiştir.

Bu bilgiler bize “karantinanın kırk çilesi”nin “kırkın kırk kırkı” olarak da

okunabileceğini gösteriyorsa şayet, dağılmayalım, toplanalım, toparlanalım;
dağıtmayalım, toplayalım, toparlayalım.

Erzurumlu İbrahim Hakkı Hazretlerinin “Tefvizname”sinin mükerrer
beytini tekrarlayanın yeridir:

Mevlâ görelim neyler

Neylerse güzel eyler

deneme

Hüseyin Akın

DENEME YAKASINDA DEĞİŞEN BİR ŞEY YOK

Hüseyin Akın

Lise ya da üniversite sıralarında okuyan öğrencilere beş deneme yazarı ismi söyleyin deseniz büyük ihtimal daha iki tane ismi sayar saymaz duraksayacaklardır. Bunun farklı sebepleri olduğu açık. Öncelikle hangi yazar edebi türler içerisinde sadece deneme yazmış ve adını deneme ile duyurmuş, bunun kesin hatlarla ortaya çıkarılması lazım. Sözgelimi Ahmet Haşim ismini andığınızda ilk aklınıza gelen “denemeci” tarafı değil şairlik yönü olacaktır. İyi bir şair ne kadar sağlam ve kalıcı denemler yazarsa yazsın şairliğiyle hafızada kalacaktır. Hikayecilerin içerisinde yedeğine denemeyi alanlar acaba şairler kadar çok mudur, bunun bir istatistiği yok elbette. Şairlerin şiirden tali bir yol açıp denemeye doğru yürümeleri sanki daha elverişliymiş gibi geliyor bana. Ne de olsa şiirin artık malzemesi öyküden daha çoktur. Şairler şiire gitmeyen orijinal tümceleri büsbütün atmaya kıyamadıkları için onlarla denemeler inşa etmeye çalışırlar. Tıpkı bir zamanlar maharetli annelerimizin kendi elleriyle diktikleri elbiselerden artan kumaşları atmaya kıyamayıp onlardan rengarenk yastık, kırlent ve minderler yapmaları gibi. Her geçen yıl yayın dünyasında deneme kitaplarının edebiyatın diğer türlerine nazaran biraz daha eksiltilmiş veya sıkleti hafifletilmiş şekilde yer bulma mücadelesi verdiği tanık oluyoruz. Düne göre bugünün deneme yazarlarını belirlemek daha müşkül hale gelmiştir.

Türk Edebiyatında deneme başlığı altında zihnimizi biraz zorlayarak da olsa ilk akla gelebilecek isimleri Nurullah Ataç, Suut Kemâl Yetkin, Sabahattin Eyüpoğlu, Salah Bırsel, Cemil Meriç, İsmail Habib Sevik, Mehmet Kaplan, Çetin Altan, Asım Bezirci, Mermi Uygur, Hüseyin Contürk, Ruşen Eşref Ünaydın, Şevket Rado gibi sıralayabiliriz. Bu isimlerin yazınsal hayatlarında deneme dışında başka edebi türler olsa da bu türler hiçbir zaman bir kimlik oluşturacak biçimde denemenin önüne geçmemiştir. Günümüzün bu isimlere karşılık gelen denemecileri ise Nurdan Gürbilek, Gökhan Özcan, İbrahim Demirci, Turan Karataş, M. Fatih Andı, Ömer Lekesiz, Necmettin Turinay, Ahmet Turan Alkan, Murat Belge, Doğan Hızlan, Berat Demirci, Beşir Ayvazoğlu, Ahmet İnam, D. Mehmet Doğan, Atasoy Müftüoğlu, M. Sabri Genç, Mehmet Can Doğan, Ali Galip Yener, Özkan Gözel ve diğerleri diye sıralayabiliriz. Burada adlarını andığımız isimlerin ortak özelliği de çeşitli deneme türlerinden birinde temayüz etmiş olmalarıdır.

Dün olduğu gibi bugün de denemeyi yazınsal macerasına tali bir yol olarak seçen edebiyatçılarımızı ayrı bir kategoride değerlendirmek daha uygun olacaktır. Ahmet Haşim, Yahya Kemal, Refik Halit Karay, Falih Rıfkı Atay, Ahmet Hamdi Tanpınar, Peyami Safa, Necip Fazıl Kısakürek, Nurettin Topçu, Samiha Ayverdi, Oktay Akbal, Akif İnan, İlhan Berk, Cemal Süreya, Behçet Necatigil, Alâeddin Özdenören, Mehmet H. Doğan, Cahit Zarifoğlu, Tahsin Yücel, Nuri Pakdil, Yakup Kadri Karaosmanoğlu gibi yazarların ortak özelliği şair, öykücü ya da romancı olmalarının yanı sıra deneme alanında kalıcı güzel eserleri günümüze kadar gelmiş ve etkilerini hâlâ sürdürmektedir. Burada Nurettin Topçu ismini ayrı bir yere yerleştirmek lazım. Zira bir mütefekkir ve millet mistiği olarak Topçu milletimizin hafızasında yer almış olup “denemeci” isimlendirmesi onun düşünsel dünyasını anlatmaya kifayet etmeyecektir.

Bugüne dönersek, yukarıda adları sıralanan şiir, roman ve öykü gibi alanlarda otorite olmuş isimlere karşılık gelen yaşayan edebiyatçılarımızın sayılarının ne kadar çok olduğu görülecektir. Sezai Karakoç, İsmet Özel, Mustafa Kutlu, Rasim Özdenören, Fatma Karabıyık Barbarosoğlu, Enis Batur, Hilmi Yavuz, Haydar Ergülen, İbrahim Tenekeci, Ahmet Murat, Özdemir İnce, Ali Ural, Ali Aycil, Şeref Bilsel, Arif Ay, Necip Tosun, Kemal Sayar, Mustafa Ruhi Şirin, Mehmet Aycı, Osman Bayraktar, Ali Haydar Haksal, Osman Özbahçe, Hayriye Ünal, Süleyman Çobanoğlu, Sadık Yalsızuçanlar, Necati Mert, Ercan Yılmaz, Cihan Aktaş, Ömer Erdem, Mustafa Akar... Bu isimleri artırmak mümkün.

Hece dergisinin Haziran-Temmuz-Ağustos Türk Edebiyatında Deneme Özel Sayısı 2020 yılı içerisinde “deneme” üzerine en kapsamlı ve en ciddi çalışmalarından biriydi. Yedi bölümden oluşan Özel Deneme Sayısında “Türk Edebiyatında Deneme Yazarları” çok geniş bir listeyi oluşturuyor. “Denemenin Sınırları” başlıklı üçüncü bölümde İsa Koyuncu imzalı yazıda bir tür olarak denemenin sınırlarının çok ötesine taşıdığı üzerinde duruluyor. Koyuncu’nun “Gerçekçi sanat anlayışından uzaklaşılmasıyla birlikte türler arasındaki sınırların giderek silikleştiği; sanatla bilimin arasında bir yerlerde konumlanan denemenin melez bir tür oluşunu daha da belirginleştirdi.” (İsa Koyuncu-Deneme ile Bilimsel Yazının Sınırlarında-s.185) ifadeleriyle somutlaşan bir durumla karşı karşıyayız. Deneme Montaigne’den bugüne kendi sahasını genişletmiş ve kendi sınırlarına dahil olan birçok metni kabullenmekte bir beis görmemiştir. Aynı durumu denemenin sınırlarından çıkıp başka türlere karışma şeklinde de görebiliyoruz. Özellikle piyasa şartlarını gözetken yayıncı ve yazarların rahatlıkla kitaplarının tür kısmına inceleme, araştırma, biyografi, otobiyografi ya da felsefe-sosyoloji gibi isimler verilebilmekte. Bu yönüyle sınırlarını genişleten deneme, aynı zamanda şartlara göre kendi bünyesinden bazı türlerin kopmasına da müsaade etmektedir.

2020 yılı deneme kitaplarına baktığımızda önceki yıllardan farklı bir gelişme göstermediği görüldü. Özgün, tanımlanmış ve sınırlarını muhafaza eden bir tür olarak denemenin aynı hızla geri çekilmeye devam ettiğini söylemek mümkün. Denemenin aykırı ve serazat tarafı edebiyatla kötü metinler yoluyla tanışmış insanlara adeta içi boş bir özgüvenle birlikte lüzumsuz bir cesaret bahşetmiş gibiydi. Bu sebepten 2020 yılında çıkan kitap sayısına baktığımızda deneme kalabalık bir listeyi teşkil etse de heves aşamasını aşamamış kalemlerin bir tür kendini gösterme alanı olarak kaldı. Bu alanda yetkin isimlerin deneme kitapları ise edebi mahfillerde hak ettiği ilgiyi ne yazık ki göremedi. Roman, öykü ve şiirin edebi kamudaki hakimiyeti denemeyi harcıâlem bir tür gibi devinimini ancak başka türlerle kurduğu ilişki ve yakınlıkla sağlayabilen bir muğlak alana sıkıştırmıştır.

İkinci Hayat-Nurdan Gürbilek/ Metis Yayınları

Nurdan Gürbilek'in *İkinci Hayat* kitabı 2020 yılının esaslı deneme kitaplarından. Kaçmak, kovalamak, dönmek üzerine denemelerden oluşan kitap “yer”, “yurt” ve “ev”e farklı yazarların açtığı kapılardan girmeyi deniyor. Yersiz yurtsuzluğun uzun yürüyüşlerine dönemsel bakışlar fırlatıyor yazar. Dikkatli bir okuyucu iseniz bu kitabı okurken mutlaka şu cümlemin altını çizmeden geçmemişsinizdir: “Yazarlar bir yeri anlatmakla kalmaz, daima yeniden yaratırlar.” (s.11) Bugünün yazarı dünya başka bir yere dönüştüğü için, bir yerde kalmak kadar bir yere yerleşmenin zorluğundan dolayı belli bir yere ait değil. Okuyucu ya da yazar hangi konumda olursak olalım hayat bizi Gürbilek'in ulaştığı şu noktaya razı etmeye mecbur kılıyor: “Edebiyatın yersizliğe verdiği güçlü yanıtlardan biri yazarın yurdunun yazı, toprağının dil, ülkesinin edebiyat olduğudur.”

10 bölümden oluşan denemelerde ilk bölüm “kökenler ve başlangıçlar” ismi ile yer alıyor. Yazar tekne, ülke ve yurt gibi mekân kavramlarından yola çıkarak Edward Said gibi yerinden yurdundan edilmiş kişilerin çağında göçmen-sürgün figürünün entelektüel için bir model oluşturması gereğine işaret ediyor. Kitaba ismini veren “İkinci Hayat” yazarın yabancı bir dilde gemisi battıktan sonra kendi başlangıçsızlığından kurduğu hayatın adıdır. Önemli olan yazar için köken değil başlangıçtır. Daha klas bir şekilde söylemek gerekirse: “Bir entelektüel, gemisi battıktan sonra karada değil, karayla birlikte yaşamayı öğrenen birine benzer.” İkinci bölümde “Eve Dönmenin Yolları” “liman”, “borç”, “çukur”, “tepe” gibi kelimelerin ışığında edebiyatçıların fikir çalkantılarını esas alan hikayeleri ile ele alınıyor. Bir yersiz yurtsuzlar çetesine karşı babalık düzenini ve büyük bir aile olarak mahalleyi yeniden geriye çağırın Çukur dizisinin değişen ve dönüşen mekânın sosyolojisine bir tepki olarak popülerleştiği gerçeği üzerinde duruyor. “Aile Sırları” başlığını taşıyan üçüncü bölümde yazar “enkaz”, “sır”, hafıza”, “doğal tarih”, “anlatı” gibi aynı

zamanda tarih meleşinin yorumcusu sayılabilecek kelimelerin arka planını irdelemeye çalışıyor. Dördüncü bölüm, yazarın “sınır üzerine yazılmış en çarpıcı öykülerden biri, yerin bir gecede aşılmaz bir sınırla ikiye ayrıldığı bir bölünmenin ardından yazılmıştı” dediği “mübadele” öyküsüdür. Bu bölümün diğer yan başlığı “deplasman”. Yazara göre “yazmak kendi evinde değil, deplasmanda yazmaktır”. “Uzun Yürüyüş, Eksik Halk” başlığı altında işlenen beşinci bölüm “çıkılmaz”, “kapan” ve “kaçış çizgisi”, “düşünce deneyi”, “çatlak”, “halk”, “hastalık”, “neşe”, “ölü dil” gibi başlıklar altında işleniyor. Kitabın ismini alan “İkinci Hayat” bölümünde ise “coğrafya”, “yapıt”, “ölü hayat”, “insanlık”, ve “eşik” kelimeleriyle coğrafyanın kaderi irdeleniyor. Yedinci bölümün başlığı: Yazının Kanatları. Burada da bir yandan şairlerdeki “kanat” imgesinin yanı sıra “gelgit”, “yeraltı”, “üslup” üzerinde durulmakta. Sekizinci bölümde “Taşra, Kuyu, Kader” başlığıyla verilmiş. Bu bölümde de “emanet”, “tıkanma”, “kuyu” ve “bozkır” yan başlıkları Türk Sineması’ndan örnek kesitlerle okuyucuya sunuluyor. “Gevezelik Çağında Edebiyat” bölümünde yazar “Laf Kalabalığı”, “Aforizma”, “İroni”, “Kanat”, “Yağmur”, “Yazar” kelimeleri çerçevesinde sözün başladığı yerle bittiği yer arasındaki boşluğun doldurulma serüvenini ele alıyor. *İkinci Hayat* kitabında onuncu ve sonuncu bölüm bir mesut mekânı işaret ediyor: “Gece Kahvesi.” Kitap Van Gogh’un sığınak tarifıyla sanki noktalanmıyor da vuzuha kavuşuyor: “Korunaklı bir yurt, sağlam bir malikane, bir kurtarılmış bölge değil. Kapısı kalacak yeri olmayanlara açık bir gece kahvesi.”

Altın Çayırılar- Ercan Yılmaz/ Şule Yayınları

Şair Ercan Yılmaz’ın *Altın Çayırılar*’ında dolaşıyorum. Öyle asude bir yürüyüş ki kaybolma hissi bulma duygusuna galebe geliyor gibi. Sakın bunu, “Gesi bağlarında dolaşmak” falan sanmayın. İnsan yittikçe ve yitirdikçe kendi içindeki cevheri fark ediyor. Altın Çayırılar, ilk bakışta Walter Benjamin’in Pasajlar’ını akla getirir de ikisi arasında aydınlıkla loşluk kadar fark var. Ercan Yılmaz metnin ne içinde ne de dışında. Hikemi kesitler -pasajlar- ne bir rivayet zincirine ihtiyaç duymuş ne de kaynak yahut yazara. Zaten hikmet denilen şey insanlar peşine düşüp iz sürerek keşfetsinler diye kayıplara karışan hakikat elçisi değil midir? İyisi mi birbirimizi daha net işitebilmek için birkaç saniye susup şu pasajlara kulak verelim:

“Yaşlı adam, köprüünün korkuluklarına dayanmış, akıp giden suya bakarak ağlayan bir genç gördü. Adam, gence neden ağladığını sorunca ondan şu cevabı aldı:

-Nasıl ağlamayayım, şu dizeye bakar mısın: ‘Giydikleri âftab-ı temmuz.’ Galip Dede yazmasaydı ben yazacaktım!”

Bu kesit de çok yakından. Zaman uzayan tırnaklarıyla kendi yüzünü parçalıyor gibi:

“Çocuklar dedim, ‘Final cuma günü saat 00.00 itibariyle başlıyor. Kuralların ve ilk üç şifrenin yazılı olduğu defterler Ortahisar Camisi’nin kütüphanesinde sizi bekliyor. Kütüphanedeki görevlilerden isteyebilirsiniz.’ Bu birbirinden kıymetli ve zeki beş öğrenci büyüğü bir yolculuğa çıkmaya hazır ve istekli görünüyordu.

*Defne ormanını düşündüm
O ormana beş arı salıyordum
Ballar balını bulmaları için
Görünmez’in arılarını...”*

Görünmez’in arıları olur da görmeyenin gönlüne sığan altın çayırıları olmaz mı? Gözünü açan değil kapayan daha iyi görür derinde ve yerli yerinde olanı. Göz sürekli yer değiştireni bir gölge gibi kavramaya alışkındır. Dış dünyada gördük sandığımız görünmeyen kilitli sandığımızdır. Şairler hikmet avcısıdır. Bunu Ercan Yılmaz’ın işaret ettiği Altın Çayırıları ile daha yakından görme imkânı bulduk. Kaybetmeseydik ve kaybolmasaydık bulamazdık.

Hayallerin Ötesi’ne Geçtiniz mi? (Hayallerin Ötesi-Cihan Aktaş/ İz Yayınları)

Sinema hayale mi daha yakındır rüyaya mı? Bana kalırsa rüyaya daha yakındır; çünkü rüya atmosferinin aynısı sinemada taklit edilir. Rüya görmek için aydınlık ortamdan sıyrılmak gerek. Salonun karanlığı rüyadaki kişinin göz kapaklarının kapanmasına denktir. Gözümüzü yumduğumuz zaman gördüklerimiz açtığımız zamankinden daha az zengin değildir. “Ne yalanlarda var ne hakikatte gözümü yumdukça gördüğüm nakış” diye boşuna söylememiş üstad Necip Fazıl. Sinemayı hayalle karşılayanları da yabana attığım sanılmasın. Zira hayalde bir tasarım ve işçilik vardır. Bu yönüyle sinemanın ilk insani nüveleri sayılsa yeridir.

Rüya gösterilendir, hayal kurulandır. Birinde edilgenlik diğerinde etkenlik özelliği vardır. Bir de sevgili hikâyeci yazar Cihan Aktaş’ın yakınlaştırması var: Hayallerin Ötesi. Cihan Aktaş 1980’lerden bu yana fotoğraf ve de sinema üzerine düşünen, yazılar yazan edebiyatçılarımızdan. İran sineması üzerine de kafa yormuş 1998 yılında Şarkın Şiiri İran Sineması kitabına imza atmıştır. Yaklaşık on yıldır Hayal Perdesi dergisinde Büyüğü Gerçek başlığı altında kaleme aldığı yazılarla da Cihan Aktaş’ın bu birikimini okuyucularına aktardığını biliyoruz. Şimdi artık bu yazılar bir kitap haline geldi ve ismi de yukarıda andığımız gibi *Hayallerin Ötesi*.

Kitaptaki yazılar kronolojik değil meseleler eksenli olarak yer alıyor. Türk sinemasının toplumcu damarına Adile Naşit ve Münir Özkul’un Bizim Aile

filmini örnek gösteren Aktaş, her kuşakta yeniden izlenir olmasıyla bu filmin Türk toplumunun dayanışma kültürüne karşılık geldiğini ifade ediyor. Lütfi Akad, Derviş Zaim, Kiyarüstemi, Kurusawa, KenLoach, MecidMecidi gibi usta yönetmenlerin filmlerinde de bu pozitif örneklerin bulunduğunu vurgulayan yazarımız, sinema meselesine temelden “tasvir yasağı”yla giriş yapıyor ve kitap boyunca Müslüman toplumların sinemada kat ettikleri yolu mukayeseli olarak önümüze seriyor.

İki bölümden oluşan kitabın birinci bölümü Meseleler ve Temalar, ikinci bölümü ise Arayışlar Etkileşimler başlığı altında toplanmış. Cihan Aktaş bu kitapta bir taraftan kendi tasvir geleneğimiz açısından sinemaya ne kadar dâhil olup olmadığımızı sorgularken diğer taraftan da alternatif bir sanat, bir sinema geliştirerek okuyucuyu bir seyirci, oyuncu ya da yapımcı olarak sinemanın temsil yeteneği üzerinde düşünmeye davet ediyor. Yazarın Hayallerin Ötesi dediği yer de sanırım tam burası: Hayalde kalmamak, hayalin ötesine geçmek! Bunun için izlek de belli: Hayat, temsil, sinema!

Avarelik Görgüsü-Ahmet Murat/ Ketebe Yayınevi

Okuma ve öğrenmeyle akla ilk gelen biçimde meşguliyetim dışında kalan zamanları, ilham veren gezmeyle, yaratıcı uğraşıyla, doğru zamanda doğru sohbet halkasının içinde bulunmakla zenginleştirdiğimiz takdirde, bu zamanlar da o süreçlere dahil edilmiş olacaktır.” Ahmet Murat’ın okuyucuyu kâh köyünden şehre, kâh Kudüs’ten Mekke’ye taşıdığı denemelerden oluşuyor *Avarelik Görgüsü*. Kim ki avareliğine bir üslup, usturup ve görgü katar o kişi okumasını ve öğrenme sürecini bu davranışıyla tamamlamış olur. Okuma adını verdiğimiz amaliyle avarelik günlerinin kıvam kazanmasını da içerisine alıyor. Bunun kapsamında tabiat, toplum ve insan da var. Bu zihin açıcı yolculuğa refakat etmek istiyorsanız 2020 yılının bu deneme kitabını avarelik görgünüze lütfen dahil ediniz.

Şiirin Gölgesinde-Arif Ay/ Muhit Kitap

Arif Ay, usta şair. Öykü ve denemeler de yazıyor. “Şiirin Gölgesinde” onun yazdığı denemelerden oluşuyor. Günümüz edebiyatı ve edebiyatçıları ile ilgili görüş ve düşüncelerini içeren bu denemelerde Necip Fazıl ve Sezai Karakoç’tan Alaeddin Özdenören, Doğan Hızlan ve Hasan Aycın’a kadar birçok edebiyatçı isim yer almakta. Abartıdan uzak, şiirin ve şairin hakkını veren denemeler aynı zamanda Arif Ay’ın edebiyatta beğeni ölçütlerini de ele veren bir niteliğe sahip. 2020 yılına az sayıda edebi deneme kitaplarından birini kazandıran şairin denemelerini geniş zamanlarda okumayı salık veriyoruz.

Saklambosi-Erol Erdoğan/İz Yayıncılık

Erol Erdoğan anlamadan yazılmayacak bir dünyayı aydınlatmakla kalmamış bu dünyaya renkli lambalar da kondurabilmeyi başarabilmiş

birisi. Onun 2020’de kaleme aldığı Saklambosi kitabı tam da onun içindeki renkli çocukluk günlerinden kopup kâğıdın bembeyaz sathını sokağa ve oyun sahasına dönüştürmüş gibi.

Şunu çok iyi biliyorum ki insan da insanlık da çocukluk çağında gizlidir. Onun en iyi şekilde keşfeden kişi yetişkinlerin meselelerine de bir o kadar vakıf olur. *Saklambosi* “saklambaç” oyununu çağrıştırıyor. Kitaptan öğrendiğimize göre Çanakkale’nin Gelibolu ilçesine bağlı Karainebeyli Köyünde yaşayan 76 yaşındaki Şefik Dağlı’nın dilinden dökülen tekerlemelerde geçiyor bu kelime: “İnemine dosi/ Dosidosisaklambosi/ Saklambossaklambos/ İğneli badembos”.

Şefik amcanın anlattığına göre saklambosili bu tekerleme saklambaç oyununda ilk gözünü yumacak oyuncuyu seçmek kullanıyorlarmış. Saklambaç demişken, hâlâ saklambaç oynayan çocuklar var mı kentlerimizde, kasabalarımızda ya da köylerimizde? Benim yaşadığım semtte bırakın saklambaç oyununu, saklambaç oyun kadrosunu oluşturabilecek kadar bile çocuk yok. Saklanacak mekân ise ayrı bir sıkıntı. Kitaptan saklambaç oyunu ile ilgili şu inceleme sonucuna ulaşıyoruz: Araştırmaya göre, saklambaç, ülkemiz çocuklarınca en çok oynanan oyunlar listesinde üçüncü sırada yer alıyor. Sanırım ilk ikiyi de merak ediyorsunuzdur. Hemen söyleyeyim: İlk sırada tahmin edeceğiniz gibi evcilik ve komşuluk oyunları, ikinci sırada koşma oyunları, dördüncü sırada ise çelik çomak oyunları yer alıyormuş. Tabii burada şunu sormak herkesin hakkı: Türkiye’de ilk sıraları teşkil eden bu oyunları bugünün yetişkini olan dünün çocukları mı oynuyordu yoksa bugünün çocukları mı oynuyor?

Tekerlemeler sadece bir sohbete kapı aralamıyor, aynı zamanda toplumun bilinçaltını, sosyokültürel yapısına işaret ediyor. Mesela şu tekerleme nasıl da mahalle oyun ekibini sokağa dökmekte etkili bir seremonidir: “Mehmet pabucu yarım, çık dışarıya oynayalım.” Bu çok hoş ve latif bir oyuna davet nakaratıdır. Çocuklardaki oyun arkadaşlığının sıcaklığını ne de güzel yansıtıyor. Erol Erdoğan’a göre bu tekerlemelerde oyuna davet eden grubun oyuna çağırdığı gruba nasıl katılımcı ve de kapsayıcı bir yaklaşım gösterdiğinin örnekliği vardır. Benim çevremde gözlerimizin önünde çocukluk mektebini bitiren yavrucağların en çok ağzından işitilen tekerleme “portakalı soydum” tekerlemesidir. Bir de bunu çocuk ağzıyla *Porkatalı soydum* diye söylemeleri yok mu dinlemeye doyum olmaz: *Portakalı soydum/ Başucuma koydum/ Ben bir yalan uydurdum/ Duma dumadum/ Kırmızı mum/ Sençiktin!* Bu tekerleme çocuk dilinin bisiklet sürmesi gibidir. Ritim, ses, ahenk ve dile engelli parkurunu aşmasına denk bir performans yaşatma denemesidir. Bu tekerleme hatırlayanlara yabancı gelmeyecektir, bir ebe belirleme tekerlemesidir.

Birçok tekerlemenin yurdun bütününde kullanılıyor olmasının sebebi-i

hikmetine gelince; hemen onu da söyleyelim: Tekerlemeler ders kitapları gibi yazılı metinlere girdiğinde artık memleket sathında bir kabullenişe sahip oluyorlar. *Komşu komşuhu hu/Oğlungeldi mi?/ “Geldi”* ...şeklinde uzayıp giden tekerleme bu cümledendir. Benim çocukluğumda bana en şenlikli gelen *oyun Aç kapıyı bezirgân başı/Kapı hakkına verirsin?* oyunudur. Bu oyunu oynayan kaldı mı hâlâ çok merak ediyorum. Çocuklarımızı fevkalade sosyalleştiren oyunlardan biridir bu oyun. Lakin heyhat! Bir gün olsun kapımızın önünde halka olmuş bir grup çocuğu bu oyunu oynarken görmeden bu dünyadan çekip gideceğiz. Nasıl da plastik bir dünyaya mahkûm ettik çocukları. Halbuki çocukluk, çocukluk çağından çok yetişkinlikte insana lazım olan bir süreçtir. Pencereye yaslanıp sokakta oynayan çocukların dilinden şu oyunun sözlerinin bir ağızdan çıktığını hayal edin:

*“Aç kapıyı bezirgân başı, bezirgân başı.
Kapı hakkı ne verirsin ne verirsin?
Arkamdaki yadigâr olsun, yadigâr olsun.
Bir sıçan, iki sıçan, üçüncü de kapana sıkışan”*

Çocuklara dini eğitimin oyunla verilmesi gerektiğini bizden evvelkiler bizden çok daha iyi biliyorlarmış zahir:

Ooooo Allah’tan başlıyorum/ Şeytanı taşıyorum/ Rumarumarum/ Kırmızı mum/ Dolapta pekmez/ Yala yala bitmez/ Ayşecik cıkıcık/ Fatmacık cık cık cık/ Sen bu o-yun-dan çık

Sözün burasında Erol Erdoğan’ın şu sözünü de bir kenara not edelim: “Teşvik ve kızdırmaca olmadan çocukluk olmaz, oyun olmaz, yarışma olmaz, müsabaka olmaz.” Kızlı erkekli müsabakalarda her iki tarafın birbirlerini kızdırma ifadelerine şöyle bir bakalım:

*Domatesin çekirdeği kırmızı kırmızı
Kızlar bu dünyanın yıldızı yıldızı,
Limonun çekirdeği sapsarı sapsarı
Erkekler bu dünyanın şapşalı şapşalı*

Saklambosi kitabının içinde gezinirken çocukluğumun geçtiği mahallenin boş arsalarını, henüz asfaltla tanışmamış tenha sokaklarını hayal ettim. “Önüm, arkam, sağım solum, sobe!” Şimdiki çocuklar ne ebeyi bilirler ne sobeyi dediğinizi duyar gibiyim. Hatta içimizden muzip olanlarımız “sobeyi de bilmezler sobayı da” diye meseleyi iyice uzatabilir. “Tavşan kaç tazi tut”, “Yağ satarım bal satarım”, “Evli evine, köylü köyüne” ...gibi çocukluk arşivimizin raflarına sıkışıp kalmış daha birçok oyun kendisini oynayacak çocukları

bekliyor. Çocuklar ise bu oyunları oynayacak işgal edilmiş meydanların ve sokakların tekrar kendilerine iade edilmesini bekliyor. Yetişkinler mi neyi bekliyor? Neyi kaybettiğini hatırlamayı elbette. Haydi öyleyse *Saklambosi* kitabının bir hayal kurumu ya da bir rüya görümü sahasındaki yerinizi almakta acele edin. Çocukluk gibi yetişkinlik de çabuk gelip çabuk gidir.

Bir Fırtına Tuttu Bizi- Mehmet Aycı/ Hece Yayınları

*Bir fırtına tuttu a yârim bizi deryaya kardı
O bizim kavuşmalarımız a yârim mahşere kaldı
Yeni cezve yeni cezve kaynar kaynamaz oldu
O benim nazlı yârimin dilleri söyler söylemez oldu*

Yücel Paşmakçı'nın derlediği bu türkü Selanik dolaylarına ait bir ağıttır. 1 Mayıs 1923 tarihinde Türkiye'den Yunanistan'a ve Yunanistan'dan Türkiye'ye yapılan mübadele sonucu yaşanan, bir türlü birbirlerine kavuşamayan Sabri ile Rum kızı Angalika'nın aşk hikayesini anlatır. Bu hikâyede Rum delikanlı Dimitri de Türk kızı Şefika'ya aşıktır. Biri Türk diğeri Rum iki genç alamadıkları Rum ve Türk kızlarına dair talihlerine yananlar. İki iyi komşu iken birbirlerine düşman edilen iki halkın meşum talihini birlikte ağıt haline getirirler. Şiirden denemeye edebiyatın birçok alanında önemli eserlere imza atmış olan Mehmet Aycı'nın türkülerine dair yazdığı deneme kitabına ad olmuş. Çarşamba'yı Sel Aldı, Güzel Ne Güzel Olmuşsun, Sevmişim Vermiyorlar, Mert Dayanır Namert Kaçar, Menekşe Buldum Derede, Hüma Kuşu Yükseklerde Seslenir, Karanfil Deste Gider, Atımı Bağladım Ben Bir Çiçeğe... gibi daha birçok türkünün yer aldığı kitapta türkülerin doğuş hikayeleri anlatılıyor. Bir şairin bir türküyü sanki bir şiire girer gibi girdiği görüyorsunuz bu kitapta. 2020'nin kısmetine düşen güzel şeylerin arasına fazlasıyla girmeyi hak ediyor bu denemeler.

Burak Kılhoğlu-Asayiş Berkemal/Yenidevir Yayınları

Burak Kılhoğlu *Millî Gazete* 'de köşe yazarı. İlk deneme kitabı *Değirmen Yele Karşı* 2016'da yayımlandı. 2020'de çıkan *Asayiş Berkemal* kitabı da eleştiren ve sorgulayan denemeleri içeriyor. Yazarın bu denemeleri "Fikri" dergisinde yer alan yazılardan oluşmakta. Burak Kılhoğlu her ne kadar söylemeyi önceleyen bir yazar olsa da dili ve kalemi hiç zorlanmadan denemeye evriliyor. Onun denemelerinde dolaşırken önünüze her an Sülün Osman çıkabilir ya da *Saatleri Ayarlama Enstitüsü*'nün Hayri İrdal'i karşınızda arz-ı endam edebilir. Delilik ve dahilik bulvarına saparak bir anda kendinizi Bolu'da düğün konvoyunda iki sürücünün "yol verme" tartışmasının

ortasında bulabilirsiniz. Biz kış günü pencerede kar beklerken Burak Kılıçoğlu okuyucunun dalgınlığından yararlanıp “Pencereden Karl Geliyor” başlığı ile sizi ters köşe yapabiliyor. Kıvrak, neşeli ve akıcı bir üslubu var yazarın. Sorgulayan denemeler alt başlığının hakkını da veriyor üstelik. Deneme çerçevesine riayet edip dışına taşmadan yapabiliyor bunu. Ne yazdığı kadar nasıl yazdığının da farkında. Bence daha çok deneme vadisine doğru açılmalı. Bekliyoruz.

Eski Bir Yaz İçin Mektuplar-Süleyman Unutmaz/ Ketebe Yayınları

Bu kitap Süleyman Unutmaz’ın yani bir şairin denemelerini içeriyor. Bir şair denem yazımında şiirin imkânlarından herhalde bir şekilde yararlanıyordur. Hiç olmazsa şiirin artık malzemelerini denemelere tahvil etmek gibi bir imkânâna da sahip olabilir. *Eski Bir Yaz Vakti İçin Mektuplar* tam da böyle bir başlık. Şiirin artık malzemesinden usta işi denemeler yazabilmek her kalemin harcı olmasa gerek. Başlığını “mektup” diye duyuran bir yazarın bu formata bir şekilde sadık kalması en azından bir okur beklentisidir. Bir tür olarak deneme mektubu da içerisine alıp bağrına basacak kadar esnektir. Sohbet tadı ile mektup lezzeti bir araya geldiğinden denemenin omurgası yerine oturmuş demektir. Deneme yazarı bir şairin kendi dünyasını yazdıklarında bir parantez içini aşacak derecede ortaya koyması beklenen bir şeydir ve denemenin de doğasına uygundur. Yazarın beslendiği kaynakları, ilgi ve alâkaları rahatlıkla satır aralarından takip edebiliriz. Büyük yazarlar ve büyük filmler aynı zamanda içerisinden bir yazar geçtiği için apayrı bir önem kazanmaktadır. Okunan kitap ve seyredilen filmin faili olmak yönünden yazar ayrı bir mahiyet ve marifet kazanmaktadır. Şiiri içine çeke çeke yaşanan bir hayatın bilinçaltı kabul edersek denemeyi de bir derin duyuş sonrası yazılan bir şiirin bilinçaltı kabul etsek yeridir. Bu denemeleri 2020 yılının güzel şeyleri arasına hiç tereddütsüz dahil edebiliriz.

Unutmanın Sildiği Resimler-Hüseyin Akın / Şule Yayınları

Safa Ruhat Öz

Hüseyin Akın şiirinin peşi sıra gezdirdiği deneme kitaplarına bir yenisini daha ekledi. Yakın zaman önce “Menkul Kanaatler Borsası” kitabı yayınlanan Akın bu kez “Unutmanın Sildiği Resimler” isimli deneme kitabıyla yaşadığı zamana karşı entelektüel mesafesini koruduğunu açık biçimde ortaya koydu. “Bir kitaba isminden girilir” düsturunu zihninde hep canlı tutan yazarın bu denemeleri de şaşırtıcı nitelikleri haiz. Edebiyat ortamlarında olup bitenlerle fikir ve siyaset platformlarında yaşananları aynı kaygan zemin üzerinde değerlendiren Akın üslubunun kopmaz parçası olan ironi ile eleştiri getirdiği hususları bir taraftan da pansuman etmeyi ihmal etmiyor. Hiç akla gelmeyen

meseleleri kucacağımıza dökülen saçlar misali önümüze çıkarıyor. Şahsi gibi görülen bir meseleyi umuma şamil kılmayı başarmakta hiç zorlanmıyor. Kim bilir belki de bu yüzden iki bölümden oluşan denemelerin birinci kısmına “Kızım Sana Söylüyorum” derken ikinci kısmına “Gelinim sen Anla” ismini vermiş olmalıdır. Dolaylı mesaj vermeler üzerine hareket eden yazarın yazı başlıklarında bile bu dolaylı mesajın tebessüm ettiğini görebiliyoruz: “Şuara Ne Haldedir Şu Ara?”, “Bir Şair Otobüsle”, “Kötülüğün Açık Öğretimi Kaç Yılda Biter?”, “Salonlara Dolu Yağsa”, “Edebiyatta Necasetten Taharet”, “İkaz Dağları”, “Aranan Bahane Bulunmuştur”, “Vizyonunuz Olmasa da Televizyonunuz Var”, “Her Türk Çocuk Doğar”, “İçimizdeki Anne”, “Yazarların da Mutfak Masrafı Var mıdır?”...Unutmanın Sildiği Resimler”i geri getirebilmek gittiğin yere geri döneceğini aklından çıkarmadan gitmiş olmayı gerektirir. İsterseniz bundan sonrasını yazara bırakalım: “Ben” bilgisi “sen”i tanımaya, “biz” bilini “siz”i idrâk etmeye katkı sağlar. İşaret zamirleri de öyle. “O” gayb bilgisini, “bu” yakını görme yeteneğini, “şu” ilgisizi ilgiliden tefrik kabiliyetini geliştirir. Haklısınız, ben ne demek istiyorum ve buraya ne diye geldim? Unutmanın sildiği resimler kadar silemediği suretler ve şekiller de vardır, onu haber vermeye geldim.”

Kırk Dakika Koridoru-Hüseyin Akın/ Şule Yayınları

Safa Ruhat Öz

Şair-yazar Hüseyin Akın’ın sıra dışı eğitimci kişiliğiyle kaleme aldığı denemelerden oluşan kitap 2020 yılının son ayında okuyucuyla buluştu. Edebi yetkinlik ve birikimin bir eğitimcinin öğrencileri ile geçirdiği kırk dakikalık süreyi nasıl ömürlük bir hale getirdiğini görüyoruz bu kitapta. Daha önce eğitimle ilgili ezber bozan denemelerini “Bana Öğretmenini Söyle” kitabıyla bir araya getiren Akın kitapta sadece anlatan değil aynı zaman da anlayan öğretmen portresi çizmeye çalışıyor. Bölümler arasını yazarın öğrencilerine çizdiği karikatürler süslüyor. Bir taraftan da “Sırası Gelmişken” başlığıyla konuları somutlaştıracak öyküler yer alıyor kitapta. Akın’ın öğretmenlik günlerinde yaşadığı tecrübelerden aktardığı bu öyküler Bir tür özeleştirici özelliği taşıyor. Aynada iskeletini görme cesaretine sahip bir yazardan bahsediyoruz. Sanırım şu başlıklı kitabın niyet ve hedefini anlamamıza yardımcı olacaktır: “Öğretmenlik Zihinde Başlar”, “Veli Toplantısı Seremonisi”, “Öğrenciye Saygı ve Nezaket”, “Din Kültürü Dersinin Anasır-ı Erbaası”, “Velilere Ev Ödevi”, “Cinsel Meseleler”, “Benim Oğlum Bina Okur, Ya Sizininki?” ...Çarpıcı örneklerle renklendirilen denemeler yazarın nükteli eleştirel üslubuyla keyifli bir okumaya dönüşüyor.

2020 YILI DENEME KİTAPLARI

Ahmet Erhan- *İstanbul Ankara Kara Treni* / Kırmızı Kedi Yayınevi-Eylül-2020

Ahmet Murat-Avarelik Görgüsü / Ketebe Yayınevi- Mayıs-2020

Ahmet Özer- *Sözün Nakışı* / Sarissa Yayınları-Eylül-2020

Ahmet Özer- *Bir Düşün Ardından*/Sarissa Yayınları- Eylül-2020

Ahmet Taş- *Gönül Gözüyle*/ Yüzleşme Yayınları-Ağustos-2020

Akın Birdal-Yolu Beklenen/A7 Kitap-Kasım-2020

Ali Ayçil- Usta Konuşmak İstiyor/ Dergâh Yayınları-Eylül-2020

Arif Ay-Dik Durmak/ Bilge Kültür Sanat- Kasım-2020

Arif Ay-Şiirin Gölgesinde/Muhit Kitap-Kasım-2020

Atilla Ataman- *Her Şeyin Kısaca İzahı*/Ketebe Yayınları- Aralık-2020

Ayhan Aktan-Bensizliğim/Bengisu Yayınları- Ekim-2020

Aykut Ertuğrul-Bellek ve Başka Tuzaklar/ Ketebe Yayınevi-Mayıs-2020

Ayşe Şener-Dostluk Kitabı/Okur Kitaplığı-Ekim-2020

Ayten Demir Aydıöre-Denemeler/ CiniusYayınları- Eylül-2020

Bahattin Avcu- *Rüya Gezgini*/İzan Yayıncılık-Ekim-2020

Baybars Ata-Herkes Bir Başka Sever/Metro Yayınevi-Eylül-2020

Barış Şimşek-Düşler ve Düşüşler/Pagoda Yayınları-Ekim-2020

Bedriye Korkankorkmaz-Ölümsüz Karanfiller/ İzan Yayıncılık-Kasım-2020

Bilali Yıldırım-Sair Zaman Güncesi/Yenidevir Yayınları- Kasım-2020

Buket Kalkan-Ayna/Kitapyurdu Doğrudan Yayıncılık- Ekim-2020

Burak Kılhoğlu-Asayış Berkemal/Yenidevir -Ekim-2020

Burak Yetişmez- Tanrısal Arınma/ Kitapyurdu Doğrudan Yayıncılık- Ağustos-2020

Canan Olpak Koç-Edebiyat ve İtibar/ Pruva Yayınları-Mayıs-2020

Cihan Aktaş-Hayallerin Ötesi/İz Yayınları-Şubat-2020

Cihan Aktaş-Hatırladığım Filmler/İz Yayınları-Şubat-2020

- Devrim Güven-*Uzun Saçlı derviş (Aforizmalar)*/ Büyük Kitaplar-Ekim-2020
- Doğan Hızlan-*Hatırlamak*/Günlük Yaşamdan Dipnotlar- Ocak-2020
- Dursun Çiçek-*Benim Dağlarım*/Muhit Kitap- Kasım-2020
- Emre Timur- *Us*/ Az Kitap-Ekim-2020
- Engin Toprak-*Yobaz İnsanın Ötekisi*/ Düşün Yayınları-Eylül-2020
- Enis Batur- *Kısa Kısas Kıssası*/ Alakarga Sanat Yayınları-Mayıs-2020
- Ercan Yılmaz- *Gözyaşları ve Zeytin Ağaçları*/ Şule Yayınları- Mart-2020
- Ercan Yılmaz-*Altın Çayırılar*/ Şule Yayınları-Eylül-2020
- Erol Erdoğan-*Saklambosi*/İz Yayıncılık- Şubat-2020
- EtemSevik-*İnan Yaparsın*/Gece Kitaplığı-Ekim-2020
- Ezgin Kılıç-*Her Kalbe Bahar Gelir*/Destek Yayınları- Eylül-2020
- Fatih Balkış- *Monograflar*/ Heron Yayınları-Ekim-2020
- Fikret Gökürk-*Gençliğe Bir Demet Işık*/ Karina Yayınevi- Eylül-2020
- Furkan Taha Postallı-*Depresyon Sokağı*/ Dokuz Yayınları- Ekim-2020
- Gökçen Göksal- *Yeni Ufukların Kıyısında*/ Yenidevir Yayınları-Kasım-2020
- Gülşay Aybala Güllü- *Deneme Yanılma*/ Vaveyla Yayıncılık- Kasım-2020
- Gülcan Muta-*Ekru Aşk*/Parga Yayıncılık- Ağustos-2020
- Gülseren Naldöken- *Zeytin Ağacı Fısılda Kulağıma*/Baygenç Yayınları- Kasım-2020
- Gülsevin Eren Güngör-*Esintiler Yunus Bahçım'a Mektuplar*/Tunç Yayıncılık- Ağustos-2020
- Gülşah Ökçü- Notlar, Sözler ve Düz Yazılarım/ Cinius Yayınları-Eylül-2020
- Hakan Güngör-*Sanatımı Korumayı Ey Tarih*/ Kırmızı Kedi Yayınları-Ocak-2020
- Hakan Özkan-*İyi ki Yoksun*/Olimpos Yayınları-Mart-2020
- Hamit Baldemir- *Kişilik ve Politika*/Favori Yayınları-Kasım-2020
- Hasan Altun-*Meydancı*/ Sınırsız Kitap- Ekim-2020
- Hasan Sarı-*Merkez'de Gönüllülük*/Boy Yayınları- Ağustos-2020
- Haydar Ergülen-*Nişanlılar İçin Şarkılı Alfabe*/ Kırmızı Kedi Yayınevi-Ekim-2020
- Hilal Kahraman- *Bir Kadının Mektupları*/ Parana Yayınları- Ekim-2020
- Hüseyin Akın- *Unutmanın Sildiği Resimler*/ Şule Yayınları- Haziran-2020
- Hüseyin Akın- *Kırk Dakika Koridoru*/Şule Yayınları-Aralık-2020
- Hüseyin Albayrak-*Sırdeli*/ Post Yayınevi- Kasım 2020

- Hüseyin K. Ece-*Hey Firak*/ Çıra Yayınları- Ekim-2020
- Hüseyin Özbek-*Utancı Anıtlıştırmak*/ Doğu Kitabevi- Kasım-2020
- İbrahim Parlak- *Galaktik Ruhlar Müzesi*/ Kitapyurdu Doğrudan Yayıncılık- Ağustos-2020
- İhsan Süreyya Sırma- *Nehirlerin Dili*/ Beyan Yayınları-Eylül-2020
- İlkay Coşkun-*İç Hatlar*/Kitapyurdu Doğrudan Yayıncılık- Ekim-2020
- İmam Hüseyin Coşkun-*Dersim'de Ehlibeyt Kadını*/ Cinius Yayınları- Eylül-2020
- İsmail Mutlu-*Aşk Kader Mi?* / Mutlu Yayınları- Eylül-2020
- İsmail Orhan Sönmez- *Hızırname-Hikayat*/ Ötüken Neşriyat-Ekim-2020
- Kaan Erkam-*Hikâyede Geçen Adam Benim*/İskenderiye Kitap- Ekim-2020
- Kamuran Tümay Yıldız-*Aşk Dediğinde*/Tugana Kitap-Ekim-2020
- Lokman Aşkın-*Dil Kılıcı*/Kitap Yurdu Doğrudan Yayıncılık-Eylül-2020
- Maralsu Karaloğlu- *Su Anahtarı*/Profil Kitap- Ekim-2020
- Mehmet Aycı- *Bir Fırtına Tuttu Bizi*/ Hece Yayınları-Şubat-2020
- Merve Arslan-*Yaşama Doğru*/ Karina Yayınevi-Eylül-2020
- M.Fatih Andı-*İnce Ayar Hassas Mi'yar*/Ketebe Yayınevi- Nisan-2020
- M. Fatih Andı-*Roman ve Hayat*/ Ketebe Yayınevi- Ağustos-2020
- Metin Karabaşoğlu-*Kalbimizin Baharı*/ İz Yayıncılık-Haziran-2020
- Metin Karabaşoğlu-*Oyuncak Tamirhanesi*-Haziran-2020
- Mine Alpay Gün-*Bir Vakti Namluya Sürmek*/ Beyan Yayınları-Mart-2020
- Mine Söğüt-*Alayına İsyan*/Can Yayınları-Mart-2020
- Mustafa Akar- *Coğrafya Kederleri*/ Turkuvaz Kitap-Şubat-2020
- Mustafa Aslantunali-*Ay Çöreği*/İletişim Yayınları-Ocak-2020
- Mustafa K.Erdemol- *Fesli Demokrasi*/ A7 Kitap-Eylül-2020
- Mustafa Ruhi Şirin-*Güneşe Yol Yapan Çocuk*/ Muhit Kitap-Kasım-2020
- Nail Koç-*Tualden Sarkan Çiçek*/ İzan Yayıncılık- Ağustos-2020
- Nazan Eski Türk Ege-*Miras*/ Cinius Yayınları-2020
- Necdet Subaşı-*Bir Güzel Yorulduk*/Mahya Yayınları- Haziran-2020
- Necdet Subaşı-*Derdimiz Hayat*/ Mahya Yayınları- Kasım-2020
- Necdet Subaşı-*Dil Altı*/Maarif Mektepleri-Ekim-2020
- Necdet Subaşı- *Mahir Zamanla Yakaza Halleri*/Mahya Yayınları-Ocak-2020

- Necmettin Evci-*Söz ve Sessizlik*/ Beyan Yayınları-Mart-2020
- Nihat Dağlı-*Kitap Açarken Beni*/ Kitapyurdu Doğrudan Yayıncılık-Eylül-2020
- Nurdan Gürbilek- *İkinci Hayat*/Metis Yayınları-Temmuz-2020
- Nurettin Durman-*Öksüz Çocuklar Galerisi*/Çıra Yayınları-Ekim-2020
- Oğuzhan Sivri-*Soyut Düşlere Sürreal Göndermeler*/Kitapyurdu Doğrudan Yayıncılık-Ekim-2020
- Orhan Aktaş-*Gizli Özne*/İzan Yayıncılık- Eylül-2020
- Perihan- *Değişme*/ Az Kitap-Kasım-2020
- Piraye Şengel-*Kalbinde Sızısı Kaldı*/YKS Yaşam Kültür Sanat Yayınları- Eylül-2020
- Rahmi Emeç-*Çekirdek Zaman Durakları*/ Klaros Yayınları-Ekim-2020
- Recai Şeyhoğlu-*Dereden Tepeden*/Favori Yayınları- Ağustos-2020
- Recep Örek- *Yırtık Sayfalar*/ Bilsam Yayınları-Ağustos-2020
- Sadık Koç- *İşimiz Gücümüz Edebiyat*/Temmuz Kitap-Kasım-2020
- Salih Koç-*Bir Yolunu Bulmuştuk*/ Tunç Yayıncılık- Ağustos-2020
- Salih Yazar-*Sakıncalı Öğretmen*/Kitapyurdu Doğrudan Yayıncılık- Eylül-2020
- Seçil Çömlekçi-*Benim Kıymetli Yalnızlığım*/Feniks Kitap-Eylül-2020
- Selin Yalçın-*Müstakil Zamanlar*/Sapiens Yayınları- Eylül-2020
- Sena Erdem-*İzah*/ Kitapyurdu Doğrudan Yayıncılık-Kasım-2020
- Sema Zehra Kıvrak- *Ya Herkesin Tek Bir Gerçeği Varsa*/Ritim Sanat Yayınları-Kasım-2020
- Sibel Karakız-*Bir Hayalim Var*/Ozan Yayıncılık- Kasım-2020
- Songül Ünsal-*Her Şeyden Habersizdim*/Olimpos-Ekim-2020
- Süleyman Unutmaz- *Eski Bir Yaz Vakti İçin Mektuplar*/Ketebe Yayınları- Kasım-2020
- Şadan Sezgin- *Emanet*/ Beyan Yayınları-Eylül-2020
- Şenay Kaya-*Özgürlüğe Uzan*/Cinius Yayınları-Eylül-2020
- Tuba Bayrak-*Hayata Aşk ile Bak*/ Önemli Kitap-Ağustos-2020
- Turgay Olcayto-*Hayatın Renkleri*/ Ozan Yayınları-Eylül-2020
- Yaren Nazlı Korkut-*Derin Kesik*/Tilki Kitap-Ekim-2020
- Yavuz Sami- *Benimle Evlenir Misin?* /Yayın Dünyamız Yayınları- Ağustos-2020
- Yeşim Yücel- *Sen Sakın Değişme*/Erik Yayınları-Eylül-2020
- Yılmaz Kısa -*Kırklar Meclisi*/ Tilki Kitap-Ekim-2020
- Yunus Doğru-*Zirvedeki Hatırat*/Doğrudan Yayınları-Ağustos-2020

Yusuf Tosun-*Mühendis ve Hayat*/Çıra Yayınları-Mart-2020

Yusuf Tosun- *Sözün Közü*/Çıra Yayınları-Ekim-2020

Zülfü Livaneli- *Bizi Sürükleyen Nehir*/Doğan Kitap- Temmuz-2020

eleştiri

İdris Ekinçi

İKİ BİN YİRMİ'DE ELEŞTİRİ/ İNCELEME/KURAM/DEĞİNİ

İdris Ekinci

Eleştiri, inceleme, kuram, değini ve benzeri çalışmalar bir alanın yerini sağlamlaştırması ve sağlıklı bir yol seyri için gerekli olan çalışmalardır. Öte yandan herhangi bir türün kendisi üzerinde değerlendirme yapılmadan tazeliğini koruması oldukça zor bir durumdur. Bu sebeple “eleştiri” okur, eser ve sanatçı (yazar/şair) arasında kıymetli bir bağ olma özelliğini de taşır. Eleştirinin doldurduğu alan dikkatleri sıkı tutma, tahlil ve nüfuz gücünü geliştirme açısından da göz ardı edilemez. Zira eleştirisiz yapılar keyfi ve dağınık olma tehlikesiyle karşı karşıyadır. Ayrıca karanlıkta kalan, görmezden gelinen, fark edilmesi güç olan birçok ayrıntı ve husus eleştiri eşliğinde daha görünür bir yere doğru çekilir. Böylece eleştiri her alanda olduğu gibi edebiyat alanında da gittikçe önem kazanan bir çalışma türüdür.

İki bin yirmi yılı Türk eleştirisi ve Türkçeye kazandırılmış eleştiri ve kuram çalışmaları açısından, her ne kadar dünya çapında yaşanan salgın her şeyin önünü tıkasa da hareketli geçen bir yıldır. Birçok telif ve tercüme eser okurla buluşturuldu. Biz bu yazımızda iki bin yirmi yılı içinde yayımlanmış eleştiri, inceleme, kuram ve değini eserlerinden bir kısmını okura hatırlatmak istedik. Burada her zamanki yaptığımız hatırlatmayı bir daha yapmanın faydası var: Yazımızda adı geçen eserler bizim bir biçimde haberdar olduğumuz, gözümüze batan ve ulaşabildiğimiz çalışmalardır. Bahsi geçen yıl içinde basımı yapılmış, okurla buluşmuş bütün çalışmaları değerlendirmek, okuyucunun da hak vereceği gibi, çok zor bir iştir. Bu sebepten belli bir sayı çerçevesinde kalarak yelpazeyi mümkün olduğunca geniş tutmaya çalıştık. Gözden kaçan veya unutulan çalışmalar varsa da ki olması pek muhtemeldir, mazur görülmemizi bekleriz.

Bir başka husus da şu: Salt eleştiri çalışması olmasa da eleştiriye besleyen ve ona yakın gördüğümüz bazı deneme ve biyografi çalışmalarını da yazımızın içine taşıdık. Böylece geride bıraktığımız iki bin yirmi yılının eleştiri atmosferini genel hatlarıyla okuyucularımız bilsin istedik.

Mutlakçı Dil / İsmail Süphandağı

Türk edebiyatında belki de en fazla tartışılan konulardan biri de “gelenek” meselesidir. Gelenek başlığı altında dil, inanç ve ideoloji konuları ister istemez gündemi tutmakta gecikmeyecektir. İsmail Süphandağı’nın *Mutlakçı Dil* kitabı bu konular üzerine eğilen bütüncül bir çalışma. Cumhuriyet dönemi Türk şiirini merkeze alarak yaklaşık son iki yüz yılımızın bir panoramasının resmini gözler önüne seriyor. İsmail Süphandağı işe ilk başta “mutlakçıl”ın tanımını ve uzantılarını açarak başlıyor. Cumhuriyet’in temelini atan adımlardan başlayarak yaptığı tespit ve tanımlamalar daha sonra Cumhuriyet dönemi Türk şiiri üzerinde derinleşerek devam ediyor. Gelenğin, inancın ve ideolojinin şiir dili üzerindeki etkisini ve dönüşümünün izini sürüyor. Özellikle modern şiirimizin kat ettiği aşamalar üzerine meraklı olanlar açısından Mutlakçı Dil göz ardı edilemeyecek bir kaynak niteliğinde. Kitap İz Yayıncılık aracılığıyla okura sunulmuş.

Salinger / David Shields – Shane Salerno

Jerome David Salinger modern Amerikan yazınının en önemli isimlerinden biri. Hiç kuşkusuz *Çavdar Tarlasında Çocuklar* romanı da ülkemizde en çok okunan kitaplar arasındadır. İşte bu önemli edebiyatçıyı tanıma adına iki bin yirmi yılı içinde Türkçeye çevrilen *Salinger* isimli bir çalışma var elimizde. David Shields ve Shane Salerno tarafından kaleme alınan kitap daha çok biyografi tarzına yakın olsa da aslında bir edebiyat insanının bütün yönlerini ele almaya çalışan, okurun onu daha yakından tanıması için oluşturulmuş bir gayretin ürünü. Kitap sekiz yıllık bir çalışmanın sonunda tamamlanmış. İçinde çok sayıda söyleşi ve görsel malzeme var. Jerome David Salinger hakkında neredeyse temas edilmedik nokta bırakılmamış. Kitap ayrıca birçok belge ve gün yüzüne ilk defa çıkmış günlük ve mektuplarla da desteklenmiş. Modern dünya edebiyatının son yüz yılında kendinden bahsedilmesini başarmış bir kalemi ayrıntılı bir şekilde tanımak için Salinger, Ekin Can Göksoy’un çevirisiyle Türk okuyucusuna Pegasus Yayınları tarafından sunulmuş.

Portreler / Âkif Emre

İki bin on yedi yılında kaybettiğimiz Âkif Emre hayata ve insanlara bakışı çok ince ve hassas bir düşünce adamıydı. Gerek gazete yazılarında gerekse kitaplarında kullandığı üslup dikkatli bir okuyucunun hemen ilgisini çeker ve onu düşünmeye sevk eder. Büyüyen Ay Yayınları bu güzide kalemin bütün eserlerini okuyucu ile buluşturmayı görev edinmiş. *Portreler* Âkif Emre’nin isimler, hayatlar, tartışmalar ekseninde kaleme aldığı yazılar ve duyarlı dikkatlerden oluşuyor. Deneme ve değini ekseninde ilerleyen yazılar hayata ve yaşananlara dair küçük çapta eğilimlerin de birer yansıması. Dikkat çeken ve orijinal değerlendirmelerle örülmüş bu yazılar okuru yormadan, keyifli bir okuma serüvenine davet ediyor.

Teoriden Teoriye / Ondrej Sladek

Prag Ekolü olarak isimlendirilen hareket modern batı düşünce ve edebiyatında kendine önemli bir yer edinmeyi başarmış bir oluşumdur. *Teoriden Teoriye* çalışması işte bu oluşumun edebiyat kanadındaki gelişmeleri aydınlatmaya çalışıyor. Yazar Ondrej Sladek, Çek edebiyatındaki en önemli oluşumlardan biri olan Prag Ekolü'nü yapısalcı yaklaşımlar eşliğinde irdelemeye çalışmış. Modern eleştiri ve teori bağlamında oldukça dikkat çeken “yapısalcılık” Çek teorisyenler aracılığıyla yeni bir açılama geçmiş ve dünya edebiyatında poetik ve estetik tartışmaların seyrini etkilemiştir. Yazar Sladek işte bu gelişmenin analizini yaparak edebiyat teorisine katkıda bulunuyor. *Teoriden Teoriye* kitabı Bahar Derviş cemaloğlu çevirisiyle Dergâh Yayınları tarafından okura sunulmuş.

Şiir Ve Mitologya / Aydın Afacan

Mitoloji dilin ve edebiyatın oluşumunda göz ardı edilemeyecek bir yeri işgal eder. Yeryüzündeki bütün toplumların kendilerine özgü mitolojik bir birikimi vardır. Bu gerçek dünya edebiyatı üzerine düşündüğümüzde daha bariz bir şekilde karşımıza çıkar. Dahası, yeryüzündeki bazı mitolojik birikimler güçlü yapıtlar aracılığıyla başka başka toplulukları da etkisi altına almıştır. Yunan ve Latin mitologyası bu anlamda modern Türk edebiyatı üzerinde çeşitli nüfuz alanları açmayı başarmış iki kaynaktır. Aydın Afacan *Şiir ve Mitologya* ismini verdiği çalışmasında Cumhuriyet dönemi Türk şiirindeki Yunan ve Latin mitolojisinin etkisini konu edinmiş. Nâzım Hikmet, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Oktay Rıfat, Melih Cevdet Anday, Behçet Necatigil ve daha birçok şair üzerinde tetkiklerle kurulu çalışma Everest Yayınları tarafından basılmış.

Bilgiden Kurmacaya / Gürsel Aytaç

Edebî eserlerdeki kurmaca yapısı her zaman aynı zemin üzerinde yükselmez. Kurmacaya sıkça başvuran edebî eserler, özellikle romanlar, zaman zaman çeşitli disiplinlerin verilerinden hareketle farklı bir açılım sağlarlar. Gürsel Aytaç *Bilgiden Kurmacaya* ismini verdiğini çalışmasında bilim ve felsefenin edebî eserlerdeki yansımalarını bulmaya çalışmış. Bilimin edebiyat ile ilişkisini, bilgiden hareketle kurmacaya doğru nasıl bir yolda yüründüğünü göstermeye çalışan kitap aynı zamanda birçok yazarın eserini yeniden gözden geçirmemize aracılık ediyor. Orhan Pamuk'tan Ahmet Ümit'e, Ferit Edgü'den Thomas Mann'a, Kemal Tahir'den Erendiz Atasü'ye uzanan bir iklimin mevsimleri üzerinde bilgi ve kurmaca arasındaki bağı yakalamaya çalışıyor. Kitap, Fol Yayınları tarafından okuyucu ile buluşturulmuş.

20. Yüzyıl İngiliz Romanında Mizah ve Hiciv / Yakup Yaşar

Mizah ve Hiciv kitabı Yakup Yaşar'ın doktora çalışması. Kitapta yirminci yüzyıl İngiliz edebiyatında kendinden söz ettirmiş üç romancının yapıtlarından hareketle mizah ve hiciv unsurlarının peşine düşülmüş. Üstünde durulan üç isim ise şunlar: Samuel Beckett, Kingsley Amis ve P. G. Wodehouse. İlk önce mizah ve hiciv kavramlarının tahlilini yapan Yakup Yaşar kitabın ilerleyen sayfalarında bahsi geçen yazarlar eşliğinde bu iki kavramın nasıl işlendiğini ortaya koymaya çalışıyor. Hem bir konu etrafında derinleşen hem de üç önemli İngiliz kalemin sanat ve edebiyat dünyasında bir gezintiye çıkan bir çalışma ile karşı karşıyayız. *Mizah ve Hiciv*, Doruk Yayınları tarafından yayımlanmış.

İslâmiyet Öncesi Türk Destanları / Prof.Dr. Salim Sakaoglu – Prof. Dr. Ali Duymaz

Destanlar bir toplumun kodlarının gizlendiği, kültürlerin ve kimliklerin oluşumunda önayak olan kaynaklardır. Bu anlamda Türk kültürü zengin bir destan birikimine sahiptir. İki akademisyen Salim Sakaoglu ve Ali Duymaz ilk önce Türk destan kültürü üzerinde açıklamalar yaparak bu konuda önemli çalışmalar yapan isimleri hatırlatıyorlar. Daha sonra destan ve destan kültürüne yönelik metinlere dayalı tahlilleri ile yeni bir bakış açısı üretmeye çalışıyorlar. İslâmiyet Öncesi Türk Destanları daha çok üzerinde fazla durulmamış destanları ele alıyor. Ötügen Neşriyat kitabı okurla buluşturan yayınevi.

Bir Kültür Romancısı Reşat Nuri Güntekin / M. Fatih Kanter

Bir doktora çalışması olan *Reşat Nuri Güntekin* kitabı modern Türk edebiyatına birçok roman kazandırmış bir ismi neredeyse bütün açılardan ele almış. M. Fatih Kanter meşhur romancının hem hayatını hem de eserlerini derin tahlilleriyle ortaya koymuş. Osmanlı'dan Cumhuriyet'e geçişte Türk toplumunun yaşadığı kriz, değişim ve dönüşümlerini romanlarında sık sık işleyen Reşat Nuri Güntekin aynı zamanda İstanbul'daki şehir hayatı ile Anadolu'daki kırsal hayatı romanlarında birlikte işleyen bir toplum gözlemcisi olarak karşımıza çıkıyor. Daha çok "Çalıkuşu" romanıyla tanınan Güntekin, sade ve akıcı bir üslupla ön plana çıkıyor. M. Fatih Kanter işte bu önemli edebiyat adamını eserlerinden hareketle geniş bir açıdan ele alarak okur karşısına çıkarmış. Kitabın baskısına yardım eden kurum ise Kesit Yayınları.

Deha İle Sahte Bir Put Tartışmaları Arasında Abdülhak Hâmid Tarhan / Ulaş Bingöl

Abdülhak Hâmid Tarhan, Batı etkisinde gelişmeye başlayan Türk şiiri hikâyesindeki tartışmasız en önemli isimlerden biri. Onun eserleri ve

dönemi hesaba katılacak olursa edebiyat ortamındaki etkisi hiç şüphesiz es geçilemeyecek bir konudur. Ulaş Bingöl bu konudan hareketle akademik bir çalışma olan *Abdülhak Hâmid Tarhan* kitabını kaleme almış. Bingöl, Abdülhak Hâmid üzerine yapılan tartışmaları merkezine taşıyan kitabında onun eserleri ve sanatındaki dayandığı zemini de geniş bir bakış açısıyla ele almış. Türk edebiyatında bir döneme damgasını vurmuş, “büyük şair” sıfatına layık görülmüş bu ismin ortaya koyduğu eserler günümüzde dahi tartışılmaya devam etmektedir. Yapılan bu tartışmaya büyük bir katkı sunan kitap Çizgi Kitabevi tarafından okurla buluşturulmuş.

Yazı ve Fark / Jacques Derrida

Yapısalcılık Batı düşünce ve edebiyatının özellikle son dönemini meşgul bir düşünce ve yaklaşım biçimidir. Bu yaklaşım biçiminin en öne çıkan isimlerinden biri de hiç şüphesiz Fransız filozof Jacques Derrida’dır. Diğer bir adlandırmayla “yapıbozum” olarak karşımıza çıkan yapısalcılık dil, yazı ve geçmiş/şimdi/gelecek düzleminde bakışımı bir yapıya oturuyor. Bu bağlamda bahsi geçen çalışma bütünlenmiş, yeni oluşumların ve “parçalanmaların” da önünü açıyor. Derrida bu kitabında Rousset, Foucault ve Descartes, Jabés, Levinas, Artaud, Freud, Bataille ve Lévi-Strauss gibi isimler hakkında yazılar kaleme almış. Yapısalcı ekolün dünyasına yaklaşmak isteyen okurların Metis Yayınları tarafından yayımlanan ve P. Burcu Yalın aracılığıyla dilimize kazandırılan *Yazı ve Fark* kitabını gözden kaçırmaması gerekiyor.

Hüseyin Cöntürk ve Eleştirmenliği / Ahmet Evis

Modern Türk şiirinin son atılımı ve omurgası olarak nitelenen İkinci Yeni akımı günümüz şiir tartışmalarının bile halen odağında yer almaktadır. Akımın ortaya koyduğu ürünler ve meseleler aradan yetmiş yıla yakın bir zaman diliminin geçmesine karşın tartışılıp üzerlerinden yeni açılımlar üretilmeye devam etmektedir. Modern Türk şiirinin, özellikle İkinci Yeni’nin, anlaşılması ve tartışılması adına en kıymetli metinleri ortaya koymuş isimlerin başında elbette Hüseyin Cöntürk gelir. Cöntürk hem eleştiri yazıları hem de şiir üzerine geliştirdiği yeni yaklaşımlar açısından modern Türk eleştirisi içinde önemli bir yeri işgal eder. Ahmet Evis bu önemli eleştirmenin dünyasını okur için araştırmış ve etraflıca bir çalışma ortaya koymuş. *Hüseyin Cöntürk ve Eleştirmenliği* kitabı Libra Kitapçılık ve Yayıncılık tarafından yayımlanmış.

Hamlet’in Bağlanan Basireti Üzerine / Ferit Burak Aydar

Klasik Batı edebiyatının en gösterişli ismi kimdir diye bir soru sorulsa tartışmasız Shakespeare denilecektir. Onun ortaya koyduğu hemen her eser edebiyatçılar hatta düşünürler ve sanatçılar için büyük bir ilham kaynağı olmuştur. Bu özelliği ile Shakespeare üzerine yapılan araştırmalar, analizler

ve tartışmalar günümüz edebiyat ortamında bile canlılığını ve cazibesini devam ettirmektedir. Shakespeare denilince akla genel ilk eserlerden biri tabii ki Hamlet olacaktır. Hamlet bir yandan edebi kuvveti diğer yandan zengin düşünce alt yapısıyla edebiyatçı ve eleştirmenlerin gözbebeği olmuştur. Ferit Burak Aydar *Hamlet'in Bağlanan Basireti Üzerine* isimli çalışmasında işte bu büyük İngiliz yazar Shakespeare'in Hamlet eseri üzerinde farklı bir bakış üretmeye çalışmış. Aydar bahsi geçen eserin daha çok Hamlet açısından okunmasına biraz itiraz ederek göz ardı edilen, silikleştirilen Ophelia üzerinden bir okuma yapmaya çalışmış. Bu farklı bakış açısının kitaplaşmasını Sel Yayıncılık üstlenmiş.

Kaşgârlı Mahmud / Fuzuli Bayat

Divanü Lugati't-Türk denilince akla düşen ilk kavramlar Türkçe, Türk kültürü ve düşüncesidir. Büyük Türk bilgini Kaşgârlı Mahmud bu kıymetli eserin sahibidir. Türkçenin ve Türk kültürünün en kıymetli ve başı çeken kaynaklarından biri olan *Divanü Lugati't-Türk* yazılışı ve ortaya konuluşuyla da farklı bir değere ve yere sahiptir. Bu özellikleri taşıyan bir eserin müellifi de elbette eser kadar önemli bir yere sahiptir. Prof. Dr. Fuzuli Bayat bu önemli eseri ve onun müellifini kapsamlı bir şekilde ele alarak okuyucusuna sunmuş. Kitabın oluşum süreci ve barındırdığı konular, Kaşgârlı Mahmud'un yetiştiği ortam ve hayatı kitabın ana izlekleri. *Kaşgârlı Mahmud* Ötüken Neşriyat tarafından yayımlanmış.

Tzvetan Todorov-Edebiyat ve Sanat Tartışmaları / Sevrâ Fırıncıoğulları

Batı eleştiri ve sanat teorisinde son dönemin öne çıkan kalemlerden birisi de Tzvetan Todorov'dur. Todorov'un edebiyat ve diğer sanat türleri arasındaki bağıntıyı irdelemekteki yetkinliği ve orta çağ ile modern zamanların yapısını karşılıklı analize tabi tutması onu kayda değer teorisyenler arasına katıyor. Sevrâ Fırıncıoğulları teori ve değerlendirmeleriyle öne çıkmış bu yazın adamının düşünce dünyasına biraz daha yaklaşmak adına Todorov'u genel hatlarıyla ele alan bir kitap hazırlamış. *Tzvetan Todorov-Edebiyat ve Sanat Tartışmaları* kitabı Paradigma Akademi tarafından okura ulaştırılmış.

Nazım'ın Şiirin Biçimsel Özellikleri Üzerine Bir Deneme / Ahmet Ümit Ağaoglu

Şiir edebî türlerin içinde biçime en çok dikkat kesilen türdür desek yanlış bir kaniya varmış olmayız. Yazılan, ortaya konulan her ne ise şiir biçimine ulaşamamışsa onun değeri üzerinde fazla kafa yormaya gerek yoktur. Şiirde biçim dediğimiz olgu ise filoloji, semantik ve gramer disiplinleri tarafından tamamen kuşatılmayacak kadar karmaşıktır. Şiir bir yönüyle bu disiplinlerin ne içindedir ne de büsbütün dışında.

Nazım Hikmet modern Türk şiirinin en önemli isimlerinden biridir. Bu genel geçer bilgi doğrultusunda onun şiiri ve sanatı üzerine günümüze kadar çok sayıda değerlendirme ve araştırma yapılmıştır. Ahmet Ümit Ağaoğlu da bu önemli ismin şiirleri hakkında biçimsel özellikleri merkeze alan bir çalışma yapmış. Kitap her ne kadar şiir olgusuna dış malzemeler doğrultusunda yaklaşıp da Nazım Hikmet'in şiir dünyasına doğru bir adım olarak değerlendirilebilir. *Nazım'ın Şiirinin Biçimsel Özellikleri Üzerine Bir Deneme* kitabı Cinus Yayınları tarafından okura sunulmuş.

Proust Bir Sinir Bilimciydi / Jonah Lehrer

Bir edebiyatçının ya da sanatçının zihin dünyasına girmek, olaylara, hayata, varlığa bakışının ayrıntılarını öğrenmek, eserlerinin biraz dışında kalarak üzerinde fazla durulmayan kişisel yaklaşımlarını bilmek bir okur için elbette merak edilen durumlardır. Çünkü sanat her ne kadar sanatçının elinden çıkmakla artık müstakil bir kimlik kazanma yoluna girmişse de sanatçıdan tamamen koparılmış bir olgu gibi değerlendirilmemesi gerekir. Bu anlamda Jonah Lehrer *Proust Bir Sinir Bilimciydi* ismini verdiği kitabını sanatçı ve edebiyatçıların geride bekleyen zihin dünyalarına çevirmiş. Kitabın adı meşhur Fransız edebiyatçı Proust üzerine kurulsa da kitapta Proust'la birlikte yedi isim daha var: Walt Whitman, George Eliot, Auguste Escoffier, Paul Cézanne, İgor Stravinski, Gertrude Stein, Virginia Woolf. Bu sekiz isim üzerinden ilerleyen kitap Ayrıntı Yayınları tarafından yayımlanmış.

Edebiyat ve Eleştiri Yazıları / Mehmet Erdoğan

Mehmet Erdoğan son dönem edebiyat eleştirisi adına önemli yazılar kaleme almış bir isim. Özellikle modern Türk edebiyatı ve şiiri üzerine yazmış olduğu yazılar oturmuş ve anlaşılır bir eleştiri metniyle karşılaşmak isteyenler için gözden ırak tutulmaması gerekir. Mehmet Erdoğan'da öne çıkan en önemli unsurlar anlatımındaki sadelik ve netliktir. Eleştiri yaparken kullandığı dil bir deneme yazısında görebileceğimiz akıcılığa oldukça yakındır. Mehmet Erdoğan'ın eleştirmenliğinde öne çıkan başka bir önemli unsur da şudur: Erdoğan kendi kuşağının nabzını sıkı tutan bir kalemidir. Bir önceki kuşakla kendi zamanı arasında sağlıklı irtibatlar kurabilmek onun yazılarının ana meselelerinden biridir. Kopernik Kitap onun bütün yazılarını bir araya getirerek biz okuyuculara *Edebiyat ve Eleştiri Yazıları*'nı armağan etmiştir.

Ya Farstan Sonra / Hol Foster

Çağdaş sanat ve edebiyat nasıl bir ortamda gelişti? Bu gelişimin ne tür sakıncaları ve boşlukları beraberinde getirdiği düşünüldü mü? Durmadan biçimlenen dünya yeni bir sanat anlayışı ve eleştirisi üretebilir mi? Yaşananlar hangi ölçüde gerçektir ve gerçek nedir? Bu ve buna benzer birçok sorunun

cevabının peşine düşmüş Hal Foster oldukça dikkat çekici bir çalışmaya imza atmış. Tabii ki mizahi bir dili var Foster'ın, biraz tepeden bakmayı ve dalga geçmeyi seviyor. Ele aldığı konuların malzemesi de yer yer bu dalgayı hak eder türde. Fakat yeri geldiğinde oldukça ciddi ve can alıcı tespitlere ulaşıyor. *Ya Farstan Sonra* kitabını Ayrıntı Yayınları okura ulaştırmış.

Estetik Endişe / Alâattin Karaca

Alâattin Karaca akademisyenliğinin verdiği disiplinin yanına günceli takip etme özelliğini de katarak etrafında olup biten sanat ve edebiyat olaylarını değerlendirmeye çalışan kıymetli bir kalem. Onun yazılarında kavrayış seviyesi yüksek tespitler, olgun ve derinlikli tahlillerle karşılaşırız. *Estetik Endişe* ismini verdiği kitabında deneme ve değini tarzına yaklaşan Karaca bir yandan mekânlara diğer yandan Türk edebiyatı ve düşüncesinde önemli yerleri tutan isimlere yönelmiş. Kopernik Kitap tarafından okura sunulan Estetik Endişe, sanat ve edebiyat ortamını sağlam bir bakışla yeniden gözden geçirmemizi salık veriyor.

Şi'r-Pençe / Cevat Akkanat

Şiir üzerine düşünceler üretmek, şiir eleştirmenliği yapmak, şiir ortamında olup bitenleri değerlendirmeye çalışmak hem riskli hem de gözü kara bir işe kalkışmadır. Cevat Akkanat *Şi'r-Pençe* ismini verdiği kitabında bu işi yapmaya çalışmış. Kitabın açıklamalarında belirtildiğine göre daha çok “Can Siirt” müstearıyla yazdığı yazılardan oluşan kitap, yer yer çetin tartışmalar oluşturacak bir üsluba da bürünüyor. Yazıldığı zaman dilimleri düşünülecek olursa Cevat Akkanat şiir ortamında olup bitenlerin sıkı takipçisi olmuş ve kendince yorumlar, yaklaşımlar getirmiş. Doksanların sonu ve iki binlerin başını kapsayan yazılar bazen eleştiriden ayrılarak polemik havasına doğru yanaşır. Zaten bu kitabın kapağında alt isim olarak belirtilen Polemik/Poetik başlığından da bu yaklaşımı kolaylıkla anlıyoruz. Kitap SR Yayınevi tarafından yayımlanmış.

Rönesansın Renkleri ve Shakespeare/ Selda Kulluk Yerdelen

Shakespeare Batı edebiyatı ve düşüncesinde merkezî bir role sahiptir. İngiliz edebiyatı neredeyse onun eserleri üzerinde yükselmiştir dersek çok isabetsiz bir tespit yapmış olmayız. Modern eleştirmen ve kuramcı Harold Bloom'un Shakespeare üzerine yazdıkları da hesaba katılacak olursa Batı edebiyatının geldiği nokta ve kaynağı üzerine yaptığımız bu tespit daha da anlaşılır olacaktır. Bu özellikleriyle Shakespeare üzerinde dönüp dönüp yapılan araştırmalar ve çalışmalar bir olgunun, Batı edebiyatı ve düşüncesi olgusunun, anlaşılması adına yerinde atılan adımlar olarak nitelendirilebilir. Selda Kulluk Yerdelen *Rönesansın Renkleri ve Shakespeare* isimli

çalışmasında bu önemli ismin eserlerine çok farklı bir noktadan yaklaşmış. Kitap Rönesans döneminin renk algılayışına ve Shakespeare'in oyunlarında renk sembolizminden nasıl yararlandığı konusuna eğilmiş. Özellikle kostüm tasarımcıları için de yönlendirici bir kaynak niteliğinde olan kitabı Nobel Yayıncılık okurla buluşturmuş.

İki Bin Yirmi Yılı İçinde Yeni Baskısı Yapılan Kitaplar

Kayıp Zaman İçinde-Ahmet Hamdi Tanpınar / Mehmet Aydın

Kayıp Zaman İçinde Ahmet Hamdi Tanpınar kitabı iki bin yirmi yılı içerisinde üçüncü baskısını yaptı. Mehmet Aydın bu kitabı hazırlarken modern Türk edebiyatının son dönemde kendisinden en çok bahsedilen kalemlerden biri olan Ahmet Hamdi Tanpınar'ı hem çeşitli kavramlar çerçevesinde hem de Tanpınar'ın temasta olduğu ya da onunla bir şekilde temasta olan isimler çerçevesinde ele almış. Bu da biz okuyucular için Ahmet Hamdi Tanpınar'ın dünyasını tanıma adına değerli bir kaynak olarak karşımıza çıkmasını sağlamış. Kitap, Doğu Batı Yayınları tarafından okura sunulmuş.

Edebiyat Dostları / Mehmet Seyda

Bir edebiyat atmosferine girmenin en kolay yollarından biri de edebiyatçıların hayatlarına ve sanatlarına eğilen küçük değinilerle karşılaşmaktır. Mikro biyografi diyebileceğimiz bu tür çalışmalar okuyucunun önüne yepyeni yolların açılmasında kolaylaştırıcı bir görevi üstlenir. *Edebiyat Dostları* işte böyle bir gayretin ürünü. Yazar Mehmet Seyda Türk edebiyatına damgası vurmuş yirmi altı isim üzerine yazılar kaleme almış. İlk baskısı yetmişli yıllarda yapılan Edebiyat Dostları, Samih Poroy'un çizgileriyle süslenmiş. Bir dönemin önemli isimlerini yan yana getiren kitap, deneme tadında yazıların eşliğinde okuru fazla yormadan yirmi altı edebiyat dostunun dünyasına çağırıyor. Kitap, Kırmızı Kedi Yayınevi tarafından okura sunulmuş.

Fildişi Kuyu / Nihan Kaya

Fildişi Kuyu bir kadın edebiyatçı kaleminden çıkmış edebiyat, psikoloji ve kadın ekseninde ilerleyen eleştiri ve değerlendirme yazılarından oluşuyor. Nihan Kaya'nın bütün kitapları şimdilerde İthaki Yayınları tarafından tekrar yayımlanıyor. Edebiyat dünyasında öne çıkan isimler etrafında analizler yapan Nihan Kaya ulaştığı noktaları meşhur psikologlara kadar uzatarak kendine has tespitler yapmaya çalışmış. Son zamanlarda oldukça revaçta olan bu konular okur için de dikkat çekici olacaktır sanırım.

Türkçede Roman / Mustafa Nihat Özön

İlk kez 1936'da yayımlanan *Türkçede Roman* kitabı iki bin yirmi yılı içerisinde beşinci baskısını yaparak okurla buluşmuş. Kitap ilk önce roman türüne gelene kadar Türkçe edebiyat dağarcığındaki romana alan açan diğer türleri genel hatlarıyla gözden geçiriyor. Türk edebiyatında romana geçiş sürecinin anlaşılması demek edebiyatımızdaki roman gelişimini sağlıklı bir noktadan takip edebilmek için önemli bir fırsat demektir. Bu yönüyle Mustafa Nihat Özön'ün çalışması değerli bir yeri işgal ediyor. Kitapta ayrıca ilk dönem romancılarımızdan Ahmet Mithat Efendi'ye de önemli bir bölüm ayrılmış. *Türkçede Roman* kitabının yayımcısı İletişim Yayınları.

Modern Türk Edebiyatı Üzerine Okumalar / Nüket Esen

Prof. Dr. Nüket Esen'in modern Türk edebiyatını daha çok nesir açısından ele aldığı *Modern Türk Edebiyatı Üzerine Okumalar* adlı çalışması Ahmet Mithat Efendi'den günümüze kadar seyreden bir edebiyat yolculuğu yaptırıyor. İsimler ve meseleler üzerinden ilerleyen kitapta modern Türk romanı ve hikâyeciliği kapsamında birçok dikkat çekici başlık var. Kitapta özellikle Ahmet Mithat, Yakup Kadri, Halide Edip ve Fatma Aliye dolayımında ilk dönem romancılığımız irdelenirken Orhan Pamuk, İhsan Oktay Anar ve birkaç isim üzerinden de günümüz romancılığı ele alınıyor. İletişim Yayınları kitabımızın yayıncısı.

İki Yayınevi, Ebabil ve Ketebe

Ebabil Yayınları

Osman Özbahçe'nin genel yayın yönetmenliği yaptığı Ebabil Yayınları 2020 yılı içerisinde dikkat çekici eleştiri, inceleme ve kuram kitapları yayımladı. Daha çok şiir ve şiir düşüncesi üzerinde yayımlarıyla öne çıkan yayınevinin bu yıl içerisinde okurla buluşturduğu kitapları şöyle toparlayabiliriz:

Kalbi Teyelleyen Şair / Hayrettin Orhanoğlu: Kitap doksanların şiir ortamını irdeliyor. Doksanlarda kendinden söz ettirmiş neredeyse bütün isimleri kitabında tek tek ele alan Orhanoğlu bir dönem şiir anlayışı ve birikimi üzerine göz ardı edilemez bir kaynak oluşturmuş.

Modern Şiirin Yapısı / Hugo Friedrich: 1956 yılında baskısı yapılan kitap Batı'daki modern şiir anlayışını oluşumundan gelişimine örnekleriyle gözler önüne seriyor. Kıymeti yadırganmayacak bu çalışma modern Batı şiirinin nasıllığı hususunda okuyucu için birçok ayrıntıyı ve önemli tespitleri de içinde barındırıyor.

Şiirde Derin Yapı Metafor / Kayhan Şahan: Şiirin en önemli yapıtaşlarından biri de hiç kuşkusuz metafor ögesidir. Metafor şiirdeki derin

düşüncenin ve algılayışın bir göstergesidir. Kayhan Şahan bu çalışmasında modern Türk şiirindeki metafor unsurunun peşine düşmüş. Hem modern Türk şiirinin geniş yapısını kavramak hem de gelişimini analiz etmek açısından *Şiirde Derin Yapı Metafor* okuyucu için farklı bakış açıları sunuyor.

Yukarıdaki kitapların yanında Ebabil Yayınları çeşitli edebiyatçılarla yapılan söyleşi kitapları ve önceden yayımlanmış eleştiri kitaplarının yeniden gözden geçirilerek yayımlanmasına aracılık etmesi iki bin yirmi yılı içinde eleştiri ve kuram adına üstünde durulması gereken bir gayretin en belirgin göstergesidir.

Ketebe Yayınları

Ketebe Yayınları son yılların en dikkat çekici yayınevleri arasında yeri aldı. Özellikle düzenli bir yayım politikası izlemesi, Türk ve dünya edebiyatından birçok ismi bünyesine taşıması ayrıca değerlendirilmesi gereken noktalar. İki bin yirmi yılı Ketebe Yayınları için oldukça verimli oldu. Telif ve tercüme birçok eleştiri, inceleme ve kuram çalışması yayınevi tarafından okura ulaştırıldı. Ketebe'den iki bin yirmi yılı içinde çıkmış olan eleştiri, inceleme ve kuram kitaplarını şöyle sıralayabiliriz:

Bir Roman Kahramanı Namık Kemal / Hüseyin Su

Edebiyat Edimleri / JavquesDerrida

Mehmet Akif ve Safahat / Ali Nihat Tarlan

Hayal Gücünü Eğitmek / NorthropFrye

Çamurdan Doğanlar / Octavia Paz

Dünyaya Gelmek Dile Gelmek / Peter Sloterdijk

Roman ve Hayat / Prof. Dr. Fatih Andi

Kusurlu Rüya / Aykut Ertuğrul

Şu Şiir İşçiliği / JorgeLuisBorges

İçinden seçmeler yaptığımız bu çalışmalarda Furkan Çalışkan ve Aykut Ertuğrul isimleri önemli bir görevi yerine getiriyor. Modern edebiyat kuramından şiir yaklaşımlarına, romandan geleneksel edebiyat analizlerine, Batı'dan Doğu'ya uzanan birçok meseleler, isimler ve kaynak metinler Ketebe Yayınları tarafından okurla buluşturuluyor.

mûsikî

Münir Tireli

2020 YILI ÖYLE BÖYLE BİTTİ !

Münir Tireli

2020 yılı kişisel serencamımda hem müzikal yazım hem de kurucu okumalar mahiyetinde çok özel ve verimli bir yıldır. Erol Büyükburç için hazırladığım İngilizce e-kitap, Oxygen gibi 1960'ların kilit bir underground grubuyla ilgili uzun yazım ve en nihayet Türk Rum grubu Kupa Dörtlüsü ile ilgili araştırma yazılarımla kendi yeterliliklerim ölçüsünde müzik hayatımıza bir katkıda bulunduğumu düşünüyorum. Bunu övünmekten ziyade 2020 yılında girdiğimiz tünel içerisinde yapılan ve yaptığım küçük flaş patlamalarının her birinin değerli olduğunu düşünerek vurguluyorum. Keza 2020 yılı bir endüstri veya en mütevazı anlamda geçim kaynağı olarak müziğin nefesinin daraldığı bir dönemdi.

Canlı müzik yaz dönemi kısa bir süreli olarak bazı mekânlarda özellikle yaz aylarında icra edilme imkânı bulabilse de bu durum fazla uzun sürmedi. İçki ruhsatlı mekânlarda ise nadiren kısa süreli açılabilenleri olsa da pek çoğu pandemi süresince hiç açılma fırsatı bulamadı. Bu anlamda müziğin geçim kaynağı olarak neredeyse sadece canlı performansla para kazandırabildiği bir dönemde teliflerini tescillemiş olanlar digital streamlerden ne gelirse onu almak zorunda kaldılar. Yaza damgasını vuran şarkı varsa da ben duymadım.

Öte yandan ülkemizde plak basımı hızını kesmek bir yana artan bir ivmeyle devam etti. 26 Aralık 2020'de Zihni Müzik'in yayınladığı twit bu anlamda kümülatif bir birikimi de ele veriyor:

“2000'lerden sonra basılmış Türkçe plak sayısı 1000'e doğru gidiyor, bizde stok kartı açılmış 972 çeşit olmuş. vay canına!!!”

Kümülayon bir yana bu seneye baktığımızda; yıl içerisinde yerli plak (basımı yurtdışında olsa da) sayısı 150'den fazla olmuş. Bu plaklardan 5 adet 7 inch 45'lik plak dışındakilerin tamamı 33 devir uzunçalardır.

Nora'nın Türkiye'de açtığı plak fabrikasında yoğun bir sıra oluştuğunu da belirtmek gerekir. Basılan her plakta aynı performansın alınamadığı bir vakıysa da basımın Türkiye'de yapılıyor olması en azından ana dalga plak firmaları için bir nimet; öte yandan bu fabrikanın sırasında bağımsız firmalar en sonlarda yer alıyor ve bu da plak olarak basılacak deneysel ve alternatif

müziklerin plağa hiç de yakışmayan albümlerin gerisinde kalmasına da neden oluyor. Yine de plak bu dönemin tek daralmayan unsuru...

Ana dalga plak piyasasında geçen yıldan kendini belli eden bu sene ise sektörel standart haline gelmeye başlayan çok olumlu bir gelişme de var. Yıllardır bir kenara atılmış olan master kayıtlar bir bir ortaya çıktı ve plak için remaster yapıldılar. Hamit Akbay ve Cüneyt Yalçın Naçar'ın bu sürece çok fazla katkıları oldu. Netflix'te yayımlanan "Bir Başkadır" dizisi sayesinde yeniden gündeme gelen Ferdi Özbeğin'in "Yirminci Sanat Yılı Şan Konseri" özgün halinde olduğu gibi çift LP olarak özgün master bantlardan yeniden basıldı. Bu plakta Naçar'ın remasterları kullanıldı.

Bu plak patlaması sadece Türkiye'ye özgü de değil. ABD'de de özellikle "Black Friday" promosyonları ile birlikte 27 Kasım-3 Aralık haftasında Nielsen Music/MRC Dataya göre 1.253.000 vinyl albüm satıldı. Bu Nielsen Music/MRC Datanın müzik satışlarını elektronik ortamda izlemeye başladığı 1991 yılından bu yana görülen en yüksek satış tutarı... Bu aynı zamanda haftalık viny satışlarında 1 milyon sınırının aşıldığı ikinci hafta oldu. Bir önceki rekor 26 Aralık'ta biten haftaya ait 1.243.000 adet satışa aittir.

Record Store Day plakları ise 3 Aralık ile biten hafta içinde 542.000 adetlik bir satış tutarına ulaştı. Bu da 2019 yılı Record Store Day satışlarından (673.000) sonra ikinci en yüksek satış miktarı...

Korona Günlerinde Şifa Niyetine

Sumru Ağryürüyen ile Orçun Baştürk'ün SO Duo'su Kırksabır (Patience Fruit) EP'leri ile sağaltıcı bir titreşim yaydılar. Sonbahar tekli çalışması da bu hissiyatı destekledi.

Neil Sedaka neredeyse her gün online olarak piyanosuyla hem kendi eserlerini hem de vokal müziğin ve popüler müziğin standartlarını seslendirdi. Bu ihtiyar delikanlının pozitif titreşimleri bu sıkıntılı günlerde yoldaşımız oldu. 2 Aralık 2020'de larenjitten mülhem bir süreliğine bu konserlere ara verdi.

Ülkemizde ilk online konseri piyanosuyla Gülsin Onay verdi. Onay'ın bu öncülüğü çok sayıda online konserle diğer sanatkarlarca da takip edildi.

Arif Susam'ın Korona göndermeli ve gerdan kırmanın sağaltıcı etkisine referanslı "Best of" albümünün teaserı da keyfimizi biraz olsun yerine getiren bir vesileydi.

2020 yılı Plakları-Ana Dalga Firmalar

Türküola

Türküola markası altından farklı girişimciler plak yayınlamaya devam ettiler. Cem Karaca'nın "Resimdeki Gözyaşları" ile "Tamirci Çırağı"nı aynı 45'likte birleştiren yapım başta zihnimizi zorlasa da daha sonra Queen'in "Innuendo-Bohemian Rhapsody" plağını aklımıza getirip biraz teselli bulduk. Tabii Türküola tarafından yayınlanan çok daha mantıklı plaklar da yok değildi. Cem Karaca'nın ağırlıklı olarak Ferdy Klein orkestrası ile kaydettiği İngilizce eserlerden (veya Türkçe eserlerin İngilizce versiyonlarından) ve enstrümental Karaca eserlerinden oluşan Laila's Dream uzunçaları ilk kez günyüzüne çıkan bir içeriği barındırıyordu. Yine Türküola tarafından yayınlanan Barış Manço'nun "Dağlar Dağlar I-II" ve Cem Karaca & Apaşlar'ın "Gılgamış-Ayrılık Günümüz" 45'likleri özgün master bantlardan üretilmiş plaklardı. Bu plaklar Türkofon'un Almanya baskılarında kullanılan kapaklarla basılıp yayımlandılar.

Kervan

Orhan Gencebay'ın şirketi Kervan arka arkaya sanatçının plaklarını özgün kapakları ile yayınladı. "Leyla ile Mecnun", "Aşkı Ben mi yarattım" ve "Ben Topraktan Bir Canım" plakların ilk dönem baskılarına ulaşmayanlar için iyi bir amme hizmeti sundu. Plak olarak nadir bulunan "Emrin Olur" gibi albümlere de sıranın geleceğini umuyoruz.

Coşkun Plak

Sahibinin Sesi repertuarına da sahip olan Coşkun Plak sırayla kaset ve CD olarak yayınladığı repertuarı hatalı edit ve eklektik yapısını bozmadan bu sefer plak olarak yayınladı. "Fikret Kızıllok-Edip Akbayram" adlı toplama albüm kaset ve CD'den sonra plak olarak da yayımlandı. Vokal tarzlarından orkestrasyona kadar bu kadar farklı iki insanı hem de şarkıları olmadık yerde keserek aynı albümde buluşturma hatası Almanya kasetleri de sayılırsa yaklaşık 40 yıldır sürüyor; yine de sürececek gibi gözüküyor. Yine gençliğimde plaklara ulaşamazken suni teneffüs çadırı işlevi gören Barış Manço'nun "Dağlar Dağlar" kasedi de plak olarak basıldı. Safiye Ayla uzunçaları da 2020'de yayınlanan plaklardan biriydi.

Yaşar Plak

Ferdi Özbeğin'in "Yirminci Sanat Yılı Şan Sineması Konseri" ve "Yaşadıkça", Nazan Öncel'in "Bir Hadise Var", Kamuran Akkor'un "Tatlıdır Tatlı", Nilüfer'in "Sensiz Olmaz" ve "Esmer Günler", Muazzez Abacı'nın "Sensiz Olmadı", Emel Sayın'ın "El Bebek Gül Bebek", Ajda Pekkan'ın "Sen Mutlu Ol" gibi albümlerini özgün kapakları ile color vinyl plak olarak yayınladı.

Ada Müzik

1990'ların sonunun ünlü toplaması “Kent Ozanları”, Leman Sam'ın “Livaneli Şarkıları”, Hümeýra'nın “Eski 45'likler” , Ezginin Günlüğü'nün “Oyun”, Bülent Ortaçgil'in “Eski Defterler”, Zuhâl Olcay'ın “Başucu Şarkıları 1” gibi klasik sayılabilecek albümleri yayınlandı. Ayrıca “Reptillians From Andromeda”nın “Must Be Destroyed” uzunçaları ile de punk bir parantez açmayı da ihmal etmedi.

Uzelli

1976 -1984 arasında kaydedilip Uzelli repertuarında yer alan Aşık Emrah'tan Akbaba İkilişi'ne farklı müzisyen ve grupların eserlerine yer veren “Uzelli Elektro Saz 1976 – 1984” adlı uzunçalar da 2020 yılında yayınlandı. Albümün kürasyonu Esma Ertel ve Murat Ertel'e ait.

Elenor

Elenor, 2020 yılında da repertuarının tamamının vinyl formatına aktarılması misyonundan vaz geçmedi. Gönül Yazar'ın “Taş Bebek”, Gülden Karaböcek'in “Dünyadan Zevk Almıyorum”, Kamuran Akkor'un “Arabeske Devam”, Harika Avcı'nın “Alışırım”, Müslüm Gürses'in “Bir Fırtına Kopacak”, Zeki Müren'in “Türk Sanat Müziği'nin Paşası” ve “Sükse”, Ajda Pekkan'ın “The Best Of Ajda” albümleri Elenor'un 2020 ürünleriydi.

Plak ve Ben

Plak ve Ben bazen sadece kendi etiketiyle bazen de ortak çalışmalarla müzikal anlamda zengin ve çeşitliliğe sahip bir repertuar sundu. Ağdaş Müzik'in 20 yıl önce yayınladığı Flört'ün ilk albümü Plak ve Ben tarafından color vinyl olarak ancak 2 şarkı eksikle yeniden yayınlandı. 2020 yılında color vinyl olarak albümlerini basmayı tercih eden şirket Erkut Taçkın'ın uzunçalarını bu kez marbled olarak bastı. Mega Müzik'le Erkin Koray'ın Devil's Anvil replikası “İlla ki” albümü ve Coşkun Plak'ın yayınladığı Behiye Aksoy ve Barış Manço uzunçalarlarında da yine Plak ve Ben'in imzası vardı. Plak ve Ben'in 2020 yılında yayınladığı uzunçalarlardan en dikkat çekenleri Ozan Kotra'nın “Hava Durumu” ve Türkiye cazının duayeni Emin Fındıkoğlu'nun Concision albümleriydi. Kotra'nın şarkı yazarı ve vakanüvis gibi yaşadığımız döneme tanıklığı ve popüler alan içerisinde ifade olanaklarını tam kapasite kullanması takdire değerdi. Emin Fındıkoğlu'nun 2014 yılında kurduğu Emin Fındıkoğlu + 12 topluluğu ile kaydettiği Concision ise üstadın 60 yıllık müzik hayatının swingli bir imzası...

Plak ve Ben'in yayınladığı Seyyal Taner ve Kurtalan Ekspres'in “Aşıklar (Bir Dede Korku Masalı)” uzunçaları ise kapağına en fazla emek sarf edilen plak

olarak dikkat çekiyor. Timsah'tan (Hakan Çağlar) Ulunay Türkkkan'a pek çok isim bu kapağa emeğini vermiş. Uzunçalar analog sesleriyle hoş olmuş ama bir yandan da bar müziğine kaymış bir Anadolu Pop duygusuna seslenmekten geri durmamış.

Bağımsız Plak Şirketleri

Arşiv Plak

2020 yılında Beybonlar'ın "Ninni-Gelin Ayşem" plağını Pharaway Records sonrası bir başka reissuesunu yaptı. Afet Serenay'ın "Bir Of Çeksem" 45'liği de fiziki olarak yayınlanan plaklar arasında ... Dijital olarak yayınladığı Matao'nun ünü caz davulcusu Atilla Engin ile kaydettiği "Turkish Delight" vinyl olarak da yayınlandı

Ironhand Records

Ironhand Records 2020 yılını 2021 yılının dikkat çekici projeleri için bir hazırlık dönemi olarak geçirdi.

Tantana Records

2020 yılını dijital albümler yayımlayarak değerlendirdi. Eskiz'in "Live at babylon 19.4.2019", İsraili surf grubu Ouzo Bazooka "Live at Tantana Stüdyo - 17.04.2019", Taner Öngür & 43,75'in "Live at Burgazada Paradisos - 22.08.2019" albümleri ve Destroy Earth'ün "Sabır" adlı teklisini yayınladı. Taner Öngür ve 43,75'in enstrümental surf albümü "Water Cycle" ise dijital olarak yayınlandı. Albümün plak olarak yayınlanması için ön talep toplama süreci halen devam ediyor.

Metropolis

Post punk grubu She Past Away'in uzunçaları Metropolis tarafından yayınlandı.

Zelzele Records

2020 yılında yayınladıkları Cafe Türk albümü ile yıla özgün bir giriş yaptılar. 1983 -1990 arası aktif olan Türk-İsviçre grubu Cafe Türk yoğun analog synthe ve elektro davullu pop folk yapısıyla sarsıcı bir etkiye sahip... Kitsch olmaktan korkmamış: Fütursuz ve güzel ...

Vaykorus Tapes

Tolga Havran'ın 2007 yılında blog olarak başladığı Vaykorus 2020 yılında kaset basan bağımsız bir "label"a dönüştü. Basım sayısı 44 , 85 , 24 gibi

kendi içerisinde mantıklı olan sayılar. Kaset ne kadar devam edecek, plakta olduğu gibi bir patlama yaşayacak mıyız göreceğiz ama bu mütevazı adımı da bağımsız müzik tarihimize not düşelim.

Gülbaba Records

D2D (Direct To Disc) yöntemiyle doğrudan matris plağa kaydedilen Baba Zula'nın Hayvan Gibi ve

Moğollar'ın Anatolian Sun albümleri plak olarak yayınlandı. Moğollar'ın uzunçalarında Baba Zula'dan müzisyenler de yer aldı.

Pharaway Records

Katalan Pharaway Records bu yıl Erkin Koray'ın toplama bir uzunçalarını yayınladı. Kapaktasarımı Türkiye'deki işlerle kıyaslandığında çok doyurucuydu. Albüm önceden yayınlanan psychedelic dönem Koray toplamalarının andırısı da Çikolata Benim albümünün hengamesinde farkedilmeyen eserlerin de ilk kez vinyl olarak yayınlanması bağlamında ilginçti.

Plak Şirketlerinin Doyamadıkları

Bu yıl da Müslüm Gürses repertuarının tamamı plak yapılmak üzere pek çok şirket bu garantili satan ismin peşini bırakmadı. Neşet Ertaş ise hayatında görmediği kadar uzunçalar sahibi olan 2020 yılında; tabii bu mirası kimin düzgün aktarıp kimin aktarmadığını bu plakları satın alıp karşılıklı dinleyenler anlayacak. Paşamız Zeki Müren ise hem live hem de albüm reissuelleri ile ve tematik toplamalarla bol bol plaklaştırdı.

Vefatlar

Seyhan Karabay: Cem Karaca'nın Apaşlar ve Kardaşlar grubu, Ersen & Kardaşlar, Fikret Hakan, Selda, Seyhan Karabay & Kardaşlar ile Seyyal Taner ile 25. Saat ve İpucu gruplarında çalan usta müzisyen Seyhan Karabay'ı kanser sonucu kaybettik. Karabay'ın tek uzunçaları Arşiv Plak tarafından yayınlanmıştı. Karabay gerçek bir rock'n'roll figürü ve Bodrum aşığıydı.

Seyfi Dursunoğlu (Huysuz Virjin): Drag queen olarak sahne showları ile ün kazanan Seyfi Dursunoğlu aynı zamanda kanto geleneğinin de son taşıyıcılarından biriydi. Tek uzunçalarını 1978 yılında Grafson'dan yayınlamıştı.

Erkut Taçkın: Türk rock'n'roll müziğinin kralı Erkut Taçkın 1956 yılında ülkemizin ilk rock'n'roll ve vokal müzik grubu Genç Denizciler'le müziğe başladı, S.S. Sextet, Black Points, Durul Gence 5, Okan Dinçer ve Kontrastlar, Yalçın Ateş 5, Süheyl Denizci ve İstanbul Gelişim ile çalıştı. 1980 yılında plak dünyasından çekilse de sahneden kopmadı.

Timur Selçuk: Polifonik müzik, Türk müziği ve popüler müziği sanatsal bir ahlakla birleştiren kurucu bir isim olan Timur Selçuk'un yerini hiç bir zaman dolduramayacağız. İlk uzunçaları olan lounge türündeki "Timur Selçuk Orkestrası" halen reissue yapılmasını bekliyor

Mustafa Kandıralı: Türk müziğinden caza klarnete değer kazandıran ve enstrümanını müzikal bir zirveye taşıyan usta müzisyeni de yılın son ayında 90 yaşında kaybettik.

Recep Aktuğ: Erkut Taçkın'ın seslendirdiği "Sorsam Ki" şarkısının bestecisi ve Kısa Dalga Vokal Grubunun vokalistlerinden Recep Aktuğ'u 65 yaşında kaybettik.

Sefa Ulaştır: Beybonlar'la psychedelic davulcu olarak başladığı kariyerine Beyaz Kelebekler, Kurtalan Ekspres, Dervişan, Egzotik Band gibi pek çok grubu sığdırdı. Son yayınlanmış kayıtlarını Seyyal Taner ve Kurtalan Ekspres'in "Aşıklar" albümünde dinleyebilirsiniz.

Ramesh: Devrim öncesi İran'ın funk kraliçesi Ramesh sürgünde yaşadığı Los Angeles'ta hayatını kaybetti.

Florian Schneider: Kraftwerk'in ve ara proje "Ralf und Florian"ın yenilikçi müzisyeni, kraut rock'tan techno popa giden yolu açan değerli müzisyeni kaybettik.

Lee Kerslake ve Ken Hensley: Uriah Heep'in klasik kadrosunu oluşturan 2 müzisyen de bu sene göçünü topladı.

Trini Lopez: "If I Had A Hammer"ı kendisinin eseri sanacağımız kadar hayatımıza kazandıran gitarist, şarkıcı ve oyuncu Trini Lopez covid 19 nedeniyle hayatını kaybetti.

Little Richard: Rock'n'roll'un kurucu babalarından Little Richard'ı kemik kanseri nedeniyle yitirdik.

Manu Dibango: Afro funk'ın kurucularından Manu Dibango'yu da koronaya kurban verdik.

Kenny Rogers: Country music denilince ilk akla gelen isimdi; doğal nedenlerle kaybettik.

Mory Kanté: Kısa süreli popüler kültür macerası dışında mütevazı ama özgün bir ethno jazz müzisyeniydi.

Spencer Davis: Spencer Davis Group'un kurucusu Davis'i de 2020 yılında kaybettik. "I'm a man" şarkısıyla ve organistliğiyle hep hatırlayacağız.

Hlase, 2020 yılı sevimli bir yıl değildi ama insanlığın ve müziğin yeniden sıçraması için gerekli olan gerilemeyi yaşıadığımız bir yıldı diyerek “wishful thinking” yapmaktan da kendimi alıkoyamıyorum. Tüm bu olumsuzluklar içerisinde hala rücu edilecek güzel müzikler ve hayat tercihleri var. Arif Susam’ın da isabetle ifade ettiği üzere;

“Sıktı mı Canını Sıktı mı

Kov Gitsin Unutursun”

sinema

Gülcan Tezcan

SİNEMA 2020

SALGIN SİNEMANIN DA NEFESİNİ KESTİ

Gülcan Tezcan

Sinema koronadan en sert darbe alan sanat kollarından biriydi. Son yıllarda zincir sinemaların tekelleşmesiyle ciddi tartışmalar yaşanan sinema sektörü salgın nedeniyle alınan tedbirler sonrası ciddi bir yol ayrımına girmek zorunda kaldı. Birbiri ardına açılan dijital platformlar ile zaten yeni bir çağa girmeye hazırlanan sektörün bu dönüşümü hız kazandı. Vizyonu ertelenen ya da vizyona giremeyen filmler birer ikişer dijital platformlarda seyirci ile buluşmaya başladı. İşin festival ayağında ise kimi organizasyonlar tamamen çevrim içi kimileri de programının bir kısmını fiziksel olarak bir bölümünü çevrimiçi gerçekleştirdi. İstanbul Kültür Sanat Vakfı oluşturduğu çevrimiçi platformda pek çok festivalin katılımcı filmlerini seyirci ile buluşturdu.

Koronavirüs kısıtlamaları kapsamında dönemsel olarak sinema salonları kapatılınca 2020’de vizyona girmesi beklenen pek çok film ya vizyon tarihlerini erteledi ya da dijital platformlara taşındı. Mart ayında başlayan kısıtlamalar temmuz ayı itibariyle kalktığında seyirciler virüs korkusunu henüz yenemediğinden gişe rakamlarındaki düşüş çok da şaşırtmadı.

2020’de en çok konuşulan filmler 1917, Parasite, Once Upon a Time in Hollywood, Joker ve Christopher Nolan imzalı Tenet oldu. Türk sinemasında ise Ercan Kesal’ın ilk yönetmenlik ürünü olan Nasipse Adayız, Seyid Çolak’ın Kapan, Faysal Soysal’ın Ceviz Ağacı, Cenk Ertürk’ün Nuh Tepesi seyirciden tam not alan filmlerdi. Salonlar yerine Netflix’te seyirciyle buluşan ancak yılın hayal kırıklığı olarak kayıtlara geçen yapım ise Ezel Akay’ın yönettiği 9 Kere Leyla oldu. Box Office Türkiye’de yayınlanan 2020 yılı raporuna göre, ülke sinema sektörü için hiç de fena başlamamış, "mısır" krizi sonrası 2019 yılında yaşanan gerileme ve daha da önemlisi oluşan negatif atmosferin seyircideki yansımalarının yavaş yavaş giderildiğine dair emareler görülmeye başlanmıştı. Fakat mart ayıyla birlikte korona virüs salgını ülkemizde de yoğun olarak etkisini göstermeye başladı.

Sinema, salgından doğrudan etkilenen sektörlerden biri olduğu için önceki yıllara göre kaybın yüksek olması bekleniyordu. Pandemi etkisini azaltmadıkça kayba dair yapılan öngörülerde yer alan sayılar da arttı. Global gişe kaybının yüzde 70'e yakın seviyelerde olacağına dair tahminler yapıldı. Ülkemizde de pandemi kaynaklı kayıp buna paralel bir şekilde gerçekleşti. 2019 yılında yaklaşık 980 milyon TL hasılat toplanırken, 2020 yılında bu rakam yaklaşık 300 milyon TL'de kaldı.

Pandemi sebebiyle bir süre sessizliğe bürünen setlerde 1 Temmuz'dan itibaren hareketlilik başladı. Yeni dijital platformların varlığı da sinemacıların üretim imkânını artırdı.

Bakanlıktan 47 Filme Destek

Kültür ve Turizm Bakanlığı yeni sinema kanununun ardından destek miktarını artırılarak, 2020'de toplam 47 uzun metrajlı sinema filmi projesine 37 milyon 425 bin lira aktarıldı.

Sinema sektör temsilcilerinden oluşan 8 kişilik değerlendirme kurulunun kararıyla 8 "ilk uzun metrajlı kurgu film yapım" projesine 5 milyon 700 bin lira, 7 "uzun metrajlı sinema film yapım" projesine 7 milyon 450 bin lira, 2 "ortak yapım" projesine de 1 milyon 100 bin lira destek verildi. Kararla, 17 proje için toplam 14 milyon 250 bin liralık destek sağlandı.

Bakanlık ilk filmini gerçekleştirecek yönetmen desteği ile bu yıl yine genç ve umut vadeden yönetmenlere de olanak verdi.

Kültür ve Turizm Bakanlığı Sinema Genel Müdürlüğü ile sinema alanındaki meslek örgütü temsilcilerinden oluşan 16 kişilik Seçici Kurul'un 93. Akademi Ödülleri için 'En İyi Uluslararası Film' dalında yarışmak üzere seçtiği Türkiye adayı film tartışmalara yol açtı.

Türkiye'nin Oscar adayı olarak bir Güney Kore uyarlaması olan '7. Koğuştaki Mucize'nin gönderilmesi Türk sineması adına büyük bir ayıp olarak değerlendirildi.

Siyer Vakfı'ndan Sinema Hareketi

Pandeminin ilk döneminde setlere çıkamayan yönetmenler vakaların azaldığı yaz mevsiminde birbiri ardına sete çıktı. Salgın günlerinde hız kesmeden yoluna devam eden en güçlü sanat oluşumlarından biri de Siyer Vakfı çatısı altında yönetmen Abdülhamit Güler'in genel koordinatörlüğünde gerçekleşen Hasan b.Sabit Sinema Akademisi idi. Siyer Vakfının kültürel ve sanatsal projesi olarak 6 yıldan bu yana İstanbul'da genç sinemacılara eğitim desteği sağlayan akademi kapsamında 5 ilde 25'er kişilik atölyeler oluşturuldu. Bursa, Konya, Trabzon, Kastamonu ve Batman'da katılımcılara, 40 saati temel

teorik, 25 saati pratik set tecrübesi olmak üzere 1 haftada toplamda yaklaşık 65 saat eğitim verildi. Akademinin yanı sıra Uluslararası Alemlere Rahmet Kısa Film Yarışması'nı da tüm zorluklara rağmen bu yıl 'Aile' temasıyla gerçekleştiren Siyer Vakfı pandemiye karşı gençleri sanatın iyileştirici gücüyle buluşturdu.

Festivaller Çevrimiçi Yapıldı

Korona virüs salgını kültür sanat dünyasını derinden etkilerken özellikle sinema sektörü hem üretim hem gösterim anlamında uzunca bir süre sekteye uğradı. Tüm dünyada olduğu gibi, Türkiye'deki birçok film festivali de online platformlara taşındı.

Yurt içinde ve yurt dışında düzenlenen film festivalleri salgın dolayısıyla alınan tedbirler dahilinde kısıtlı sayıda izleyicinin katılımıyla veya çevrim içi olarak gerçekleştirildi.

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenen "Uluslararası Göç Filmleri Festivalinin" açılış töreni, 3D sanal stüdyoda yapıldı. Festivale katılan 45 filmin gösterimi çevrim içi ortamda ücretsiz olarak sinemaseverlere sunuldu. Dünyanın farklı ülkelerinden yönetmen ve oyuncuların tecrübelerini paylaştığı Masterclass eğitimlerinin de verildiği festival, İngiltere'deki Stonehenge Anıtı ile Göbeklitepe'nin dijital olarak harmanlanmasıyla oluşturulan sanal sahnede düzenlenen kapanış töreniyle sona erdi.

Bu yıl Yunus Emre anısına düzenlenen "3. Uluslararası Dostluk Kısa Film Festivali", çevrim içi yapılan etkinlikler arasında yer aldı. Kültür ve Turizm Bakanlığı Sinema Genel Müdürlüğü'nün katkılarıyla düzenlenen festival, 48 kısa ve 3 uzun metraj olmak üzere toplam 51 filmi, internet üzerinde sinemaseverlerle buluşturdu. Festivalde "Le Syndromed'Archibald" filmiyle Daniel Perez ve "Da Yie" filmiyle AnthonyNti, birincilik ödülünü paylaştı.

Herşeye Rağmen Boğaziçi Film Festivali

Çevrim içi gerçekleştirilen "10. Uluslararası Suç ve Ceza Film Festivalinde" yarışan filmler, festivale özel hazırlanan internet adresinden erişime açıldı. Festivalin Uluslararası Altın Terazi Uzun Metraj Film Yarışması'nda "En İyi Film Ödülünü", "Yabancı" filmiyle Nader Saeivar aldı.

İstanbul Medya Akademisi ve Uluslararası Boğaziçi Sinema Derneği iş birliğiyle düzenlenen "8. Boğaziçi Film Festivali" ise "Her Şeye Rağmen" sloganıyla gerçekleştirildi. Festivalde yarışan filmler, Kovid-19 önlemleri kapsamında kısıtlı izleyici eşliğinde salonlarda gösterildi. Beş kategoride ödülün verildiği "Uluslararası Uzun Metraj Film Yarışmasında," "En İyi Uluslararası Uzun Metraj Film Ödülüne" Bulgar yönetmen Svetla Tsotsorkova'nın "Sister"

filmi layık görüldü. "En İyi Yönetmen" ödülünü Chiara Bellosi, "En İyi Kadın Oyuncu" ödülünü "Sister" filmindeki performansı ile Monika Naydenova, "En İyi Erkek Oyuncu" ödülünü yine "Sister" filmindeki rolüyle Asen Blatechky ve "Jüri Özel Ödülü"nü TRT World yapımı "Kodokushi" adlı film ile Ensar Altay aldı.

39. İstanbul Film Festivali

İstanbul Kültür Sanat Vakfı (İKSV) tarafından Kültür ve Turizm Bakanlığı desteğiyle düzenlenen 39. İstanbul Film Festivali, 40 filmi sinemaseverlerin beğenisine sundu. Festivalde, çevrim içi gösterimler dışında, yönetmen ve ekiplerinin katılımıyla salonlarda az sayıda izleyiciyle gerçekleşen film gösterimleri de yapıldı.

Pandemi nedeniyle festival galaları "Filmekimi" ile birleşti. "Filmekimi Galaları" filmleri, festival sinemalarının yanı sıra festivalin çevrim içi gösterim sitesinde online erişime açıldı.

Bu yıl 12 filmin mücadele ettiği uluslararası yarışmada "Altın Lale" ödülünü Valentyn Vasyanovych'in yönettiği "Atlantis" kazandı. Büyük ödül Altın Lale'yi kazanan yönetmen 10 bin avro, filmin Türkiye'deki dağıtımını üstlenen firma ise 50 bin lira ile ödüllendirildi.

Uluslararası Yarışma'da Camila Morrone'ye Mickey ve Ayı / Mickey and the Bear filmindeki başarılı oyunculuğu nedeniyle Mansiyon verildi.

39. İstanbul Film Festivali Uluslararası Yarışma'da ilk kez çevrimiçi verilen Halk Ödülü'nü kazanan film izleyici oylarıyla belirlendi. Halk Ödülü'nü, Mahnaz Mohammadi'nin yönettiği Oğul-Ana / Son-Mother kazandı. İstanbul Film Festivali'nin, belgesel sinemayı ve sinemacıları desteklemek amacıyla başlattığı Ulusal Belgesel Yarışması'nda En İyi Belgesel Ödülü'nü Deniz Tortum'un yönettiği Maddenin Halleri kazandı.

57. Antalya Film Festivali

Antalya Büyükşehir Belediyesi tarafından düzenlenen 57. Antalya Altın Portakal Film Festivali, salgın tedbirleri gözetilerek gerçekleştirildi. Festivalde yarışan filmler, sinema salonları yerine, açık alanlarda sınırlı sayıda izleyiciyle buluşturuldu. Festivalin Ulusal Uzun Metraj Film Yarışmasına katılan "Hayaletler" filmi, 5 dalda ödül alarak en fazla ödül kazanan yapım oldu. Festivalin kapanış ve ödül töreni de Kovid-19 tedbirleri kapsamında açık alanda yapıldı.

31. Ankara Film Festivali

Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Dünya Kitle İletişimi Araştırma Vakfı iş birliğiyle düzenlenen 31. Ankara Uluslararası Film Festivali' de salgının gölgesinde gerçekleşti. Seyircisiz yapılan kapanış töreninde "Ulusal Uzun", "Belgesel" ve "Kısa Film" dallarında ödüller sahiplerine verildi. Başkanlığını yönetmen Yeşim Ustaoglu'nun yaptığı jüri, "Bilmemek" filmini "En İyi Film" olarak seçerken, Selen Uçer "En İyi Kadın Oyuncu", Serdar Orçin ise "En İyi Erkek Oyuncu" ödülünün sahibi oldu.

Adana'nın Ödülleri İstanbul'da Verildi

27. Adana Altın Koza Film Festivali'nin ödül töreni de pandemi nedeniyle İstanbul'da Süleyman Seba Kültür ve Sanat Merkezinde sosyal mesafe kurallarına uyularak gerçekleştirildi. "Ulusal Uzun Metraj" ve "Ulusal Öğrenci Kısa Film" yarışmalarında, kazanan filmlere toplam 410 bin liralık para ödülü verildi.

Ulusal Uzun Metraj kategorisinde En İyi Film Ödülü'nün sahibi "Nasipse Adayız" filmiyle Ercan Kesal olurken, Ulusal Öğrenci Kısa Film Yarışması'nda ise En İyi Belgesel Film ödülü "Seval" filmiyle Ahmet Keçili'ye gitti.

Trt'den 12 Punto Desteği

Sinema sektörüne yeni bir soluk kazandıran "12 Punto TRT Senaryo Günleri", 10 farklı ülkeden katılımı online ortamda yapıldı. Senaryo aşamasında, sinemacıları destekleyerek projelerinin geliştirilmesine katkı sağlayan etkinlikte, sektörün önde gelen profesyonellerince çevrim içi eğitimler verdi. Filmlerin festival dolaşımı için alan açarak uluslararası ortak yapımcı bulmalarına da yardımcı olmayı hedefleyen 12 Punto etkinliği çerçevesinde TRT 2'de özel yayınlar yapıldı, söyleşi ve paneller düzenlendi.

Sinemamıza Uluslararası Vitrin: 'New Turkish Films'

Sinema Genel Müdürlüğü'nün desteğiyle SEYAP tarafından İngilizce olarak hayata geçirilen internet sitesiyle, Türk filmlerinin uluslararası platformlarda görünürlüğünü artıracak.

Türk sinemasını profesyonel alanda tanıtmayı hedeflenen "newturkishfilms.com" sitesi kullanıma açıldı. Kültür ve Turizm Bakanlığı Sinema Genel Müdürlüğü'nün desteğiyle Sinema Eseri Yapımcıları Meslek Birliği (SEYAP) tarafından hayata geçirilen New TurkishFilms sitesi "Festivaller İstanbul'da" programının bir inisiyatifi olarak kuruldu.

Yeni Türk filmlerinin uluslararası platformlarda görünürlüğünü artırmak amacıyla tamamen İngilizce hazırlanan internet sitesinde, Türkiye'de yapılan

filmler yapım yıllarına göre arşivlenerek sunuluyor. Bu sayede hem Türk sinemasında yapılan filmlerin özenli bir kaydının tutulması hem de uluslararası sektörün ihtiyaç duyduğu bir portal olarak hizmet verilmesi hedefleniyor.

İngilizce olarak Türk sinemasının en yeni yapımlarına ilişkin bilgilerin yer aldığı sitede aynı zamanda uluslararası iş birlikleri için de aracılık yapılması amaçlanıyor.

Türk sinemasının tüm renklerini ve çeşitliliğini temsil etmeyi hedefleyen site, "Festivaller İstanbul'da" programında yer almak isteyen tüm yapımcı ve yönetmenlere açık.

2020'de Aramızdan Ayrılanlar

Ercüment Doğan

Tiyatro ve dizi oyuncusu olan Ercüment Doğan, 1965 yılında İstanbul'da doğdu. 1989 yılında kurduğu 5 Taş Çocuk Tiyatrosu ile oyunculuğa ve prodüktörlüğe başladı. Oyunlarını Anadolu'da ve yurt dışında sergiledi. 1998 yılında sanat yönetmeni olduğu Bahçelievler Kültür Merkezi'ni kuran Ercüment Doğan, Levent Kırca'nın yönettiği, Grup Gündoğarken'in oynadığı Her Şey Şahane adlı oyunların yapımcılığını üstlendi. Ercüment Doğan Ocak 2020 tarihinde vefat etti.

Ömer Dönmez

Ömercik karakteriyle Yeşilçam sinemasının unutulmazları arasında giren Ömer Dönmez, 1959 doğumluydu. 4 yaşında kamera karşısına geçen Dönmez 60'lı ve 70'li yıllarda 40'a yakın filmde oynadı. Ayşecik'le birlikte oynadığı 'Yedi Cüceler ve Pamuk Prenses' 'Ayşecik'le Ömercik', 'Hayat Sevince Güzel' gibi yapımlarla adını dönemin en popüler çocuk oyuncularına arasına yazdırdı. Ömer Dönmez en son, İkinci Bahar dizisinde bir kuruyemişçiye canlandırmıştı. Ünlü oyuncu 1 Şubat 2020 tarihinde vefat etti.

Levent Ünsal

Tiyatro ve sinema oyuncusu, radyocu, seslendirme sanatçısı Levent Ünsal, geçirdiği kalp krizi sonucu, 21 Mart'ta 56 yaşındayken hayatını kaybetti. Son olarak izleyenlerin büyük ilgi gösterdiği yerli animasyon filmi "Kral Şakir'de "Necati" karakterini seslendiren başarılı sanatçı, "Şahları da Vururlar", "Üç Dahi", "Cyrano De Bergerac", "Karmakarışık", "Kahraman Osman", "Sona Erdi Abuzer Nasıl Kurtulur?", "Patron Kim?" ve "Kuş Kafesi" adlı oyunlarda rol almıştı.

Özer Kızıltan

Yönetmen Özer Kızıltan, 5 Mayıs'ta 57 yaşındayken kanser nedeniyle hayatını kaybetti.

İstanbul'da 17 Nisan 1963'te dünyaya gelen Kızıltan, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden 1994'te mezun oldu. Eğitimi sırasında Lütfi Akad, Duygu Sağıroğlu, İlhan Arakon, Sami Şekeroğlu gibi ustalardan teorik ve pratik dersler alan Kızıltan, daha çok 2005'te çektiği ilk uzun metraj sinema filmi "Takva" ile adını duyurdu. Kızıltan, "Takva" filmiyle Antalya Altın Portakal Film Festivali, Kars Altın Kaz Film Festivali, Adana Altın Koza Film Festivali, İstanbul Film Festivali ve SİYAD değerlendirmelerinde ödüle layık görüldü. Film ayrıca Berlin Film Festivali'nde "FIPRESCI", Saraybosna Film Festivalinde "En İyi Film", Estonya Film Festivali'nde "En İyi Film", Toronto Film Festivali'nde "Kültürel Yenilik Ödülü'nün sahibi oldu. Usta yönetmen "Gülbeyaz", "Kurşun Yarası", "Yaralı Yürek" ve "Elveda Rumeli" gibi beğenilen yapımlara imza attı.

Jale Aylanç

Sinema, tiyatro oyuncusu ve seslendirme sanatçısı Jale Aylanç, 23 Mart 1948'de İstanbul'da dünyaya geldi. Sanat hayatına, 1964 yılında Halkevlerinde tiyatro ile başlayan Aylanç, ertesi yıl Orhan Elçin Tiyatrosu'nda sahneye çıkmaya devam etti. Daha sonra Ankara Birlik Tiyatrosu Sahnesi'nde görev yapan sanatçı, Ankara Sanat Tiyatrosu'na geçmesinin ardından, bu kuruluşta 20 yıldan fazla süreyle birçok oyunda rol aldı. Tiyatroyla birlikte seslendirme çalışmalarına da başlayan sanatçı, TRT'nin ilk dublaj ustalarından biridir. Jale Aylanç, daha sonra kamera karşısına da geçerek, sinema ve dizi filmlerde rol aldı. Unutursam Fısılda, İlk Öpücük gibi filmlerde ve Dengi Dengine, Yeşil Deniz, Suskunlar gibi dizilerde seyirci karşısına çıkan Jale Aylanç, 7 Temmuz'da 72 yaşında hayata veda etti.

Üstün Asutay

Tiyatro, sinema ve dizi oyuncusu Üstün Asutay, çoklu organ yetmezliği tedavisi gördüğü hastanede 4 Ağustos'ta 82 yaşında hayatını kaybetti. 7 yaşındayken tiyatro ile tanışan Üstün Asutay, ilk derslerini Bakırköy Halkevi'nde Münir Özkul ve Kenan Pars'tan aldı. Tiyatrodan dizi filmlere, pek çok yapımda rol alan sanatçı, Bakırköylü Sanatçılar Derneğinin (BASAD) kurucu üyesi ve onursal başkanıydı.

Meral Niron

Dostlar Tiyatrosu, Ankara Sanat Tiyatrosu gibi topluluklarda rol alan 83 yaşındaki Meral Niron, 13 Ağustos'ta kalp yetmezliği nedeniyle vefat etti. Niron, TRT ekranlarında yayımlanan "Bizim Evin Halleri" adlı dizide canlandığı "Sakız" karakteriyle Türk izleyicisinin beğenisini kazandı.

Mehtap Anıl

"Mahallenin Muhtarları", "Hanımın Çiftliği", "Merhamet" ve "Veda Türküsü" adlı yapımlardaki rolleriyle unutulmayan oyuncu Mehtap Anıl, 31 Ağustos'ta, 80 yaşında hayata veda etti. Oyunculuğa 14 yaşında başlayan Mehtap Anıl, üç yıl Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü'nde oyunculuk yaptı. 1958'de lise öğrencisiyken, Acar Film tarafından çekilen "Ölüm Film Çekiyor" adlı yapımda koordinatörlük yapan Zuhâl Üstüntaş'ın Anıl'a bir rol teklif etmesiyle sinema sektörüne girdi.[2] 200'e yakın dizi ve film projesinde yer alan Anıl, 2013'ten itibaren İstanbul Büyükşehir Belediyesi altında faaliyet gösteren Kartal Sanatçı Evi'nde kalmaya başlamıştı.

Halil Kumova

Tiyatro, sinema ve dizi oyuncusu. 23 Mart 1956, Bursa doğumlu. Uzun süre Bursa Devlet Tiyatrosunda sözleşmeli çalıştıktan sonra 2000 yılında İstanbul'a yerleşti. Halil Kumova, 2013 yılından itibaren tiyatro oyunculuğu yanı sıra 100'e yakın film ve dizide rol aldı.

Türk sinemasının emektar oyuncularından 64 yaşındaki Halil Kumova 9 Eylül'de Malatya'da çekimleri devam eden "Zalo" isimli sinema filminin setinde aniden rahatsızlanarak kaldırıldığı hastanede hayatını kaybetti.

Ahmet Uz

Ünlü tiyatro, sinema ve dizi oyuncusu Ahmet Uz, 8 Kasım'da, 75 yaşındayken yaşamını yitirdi. Müzisyen bir aileden gelen ve 1970'te İstanbul Belediye Konservatuvarı Tiyatro Bölümünden mezun olan Uz, özel tiyatroların yanı sıra Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğünde görev yaptı. Sanatçı, yaşamı boyunca yüzden fazla oyunda, birçok sinema ve dizi filmde rol aldı. Ayrıca seslendirme konusunda da çalışmalarda bulunan Ahmet Uz, bazı filmlere yapımcı olarak imza attı.

Recep Aktuğ

Ünlü oyuncu, şarkıcı ve şarkı yazarı olan Recep Aktuğ 13 Mayıs 1954'te İzmir'de dünyaya geldi. Lisede Anadolu Pop tarzında müzik yapan "Gelenek" adlı bir müzik grubunda yer aldı.

İstanbul'a geldiğinde 1974'te "Grup Stüdyo" adlı bir gruba katıldı. Siyasal Bilgiler Bölümü'nde dört yıl okuduktan sonra TM Devlet Konservatuvarına kaydoldu. Türkiye'nin ilk eşlik vokal grubunu kurdu. Birkaç arkadaşı ile "Arı Yapım" adlı bir şirket kuran Recep Aktuğ'un şirketinin ilk sanatçısı Sezen Aksu oldu. 1978'de "Antalya Altın Portakal Şarkı Yarışması"na iki beste ile katılan Aktuğ ikincilik ve yedincilik ödülü kazandı. Recep Aktuğ, 1979'da Cantekin ile Eurovision Şarkı Yarışması'na katıldı. Devlet Tiyatrolarında besteci ve

müzisyen olarak çalışan Aktuğ, "Aşk-ı Memnu", "Kurtlar Vadisi", "Poyraz Karayel" ve "Ezel" gibi birçok dizide de rol aldı. Koah hastalığı ile mücadele eden Aktuğ 14 Ocak 2020'de vefat etti.

Turhan Kaya

Tiyatro, sinema ve dizi oyuncusu Turhan Kaya, 30 Kasım 1951'de İstanbul'da doğdu. Yeditepe Üniversitesi İletişim Fakültesi'nden mezun oldu. İngiltere ve İtalya'da özel oyunculuk eğitimi aldı. 1980'li yılların başlarında tiyatro ile başladığı oyunculukta daha sonra televizyona geçiş yaptı. Ses getiren yapımlardan "Kurtlar Vadisi Pusu" dizisinde canlandığı Ordinaryüs tiplmesiyle tanındı. Yer aldığı diğer bazı yapımlar arasında televizyon dizileri; Kurşun Yarası, Çemberimde Gül Oya, Binbir Gece, Doktorlar, Bıçak Sırtı, Tatlı Bela Fadime, Melekler Korusun ve Bu Kalp Seni Unutur mu? ile sinema filmleri; Ayhan Hanım ve Üç Kuruş sayılabilir. Kaya son olarak TRT 1 kanalında yayımlanan Halka isimli televizyon dizisinde Cengiz Erkmene karakteriyle ekranlara gelmişti. Kaya, 1 Nisan'da 69 yaşındayken koronavirüs nedeniyle yaşamını yitirdi.

Umut Demirdelen

Tiyatro ve dizi oyuncusu. 18 Ocak 1953 tarihinde Ankara'da dünyaya geldi. Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı Tiyatro Bölümü'nden mezun oldu. 'Şehnaz Tango', 'Üvey Baba' gibi dizilerde rol alan Devlet Tiyatrosu oyuncusu Umut Demirdelen, rol aldığı 'Kurtlar Vadisi: Pusu' ile geniş kitlelerce tanındı. Akciğerindeki kronik rahatsızlığının nüksetmesi nedeniyle yoğun bakımda tedavi altına alınan 67 yaşındaki Umut Demirdelen, 21 Nisan'da hayata gözlerini yumdu.

Devrim Parscan

Tiyatro, sinema, dizi oyuncusu ve seslendirme sanatçısı. Yüze yakın dizi, sinema ve tiyatro projesinde yer alan Devrim Parscan 23 Temmuz 1937'de Ankara'da doğdu. Sanat hayatına tiyatro ile başlayan Parscan, uzun yıllar İstanbul Şehir Tiyatroları bünyesinde birçok oyunda rol aldı. Bizim Aile, Çiçek Taksi ve Kurtuluş başta olmak üzere 100'e yakın dizi, sinema ve tiyatro projesinde yer aldı. 2003-2004 yılları arasında Kurtlar Vadisi dizisinde canlandığı Orhan karakteri ile tanındı. Aynı zamanda seslendirme sanatçısı olan Devrim Parscan, yüzlerce sinema filmi ve belgeselde seslendirme yapmanın yanı sıra, yine birçok filmde dublaj yönetmenliğini üstlendi. Parscan 24 Kasım 2020'de İstanbul'da yaşlılığa bağlı nedenlerle 83 yaşında hayatını kaybetti.

Ömür Gökhan Daldık

Tiyatro oyuncusu. İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) Gösteri Sanatları Atölyesi (GSA) oyuncusu ve meddah Ömür Gökhan Daldık, gelenek tiyatrosu ve ortaoyununun genç ustalarından biriydi. Bel fıtığı ameliyatının ardından rahatsızlanan genç oyuncu, yeni tip koronavirüse bağlı kalp krizi nedeniyle 3 Aralık'ta 38 yaşında hayatını kaybetti.

televizyon

Ümmühan Atak

2020’NİN TELEVİZYON YILDIZI: KORONAVİRÜS!

Ümmühan Atak

2020, Çin’in Wuhan kentinde 2019 yılı sonlarına doğru ortaya çıkan korona virüs sebebiyle kısa sürede yüzlerce kişinin ölmesinin yankılarıyla başladı. Bu beklenmedik gelişme, dünyanın dört bir yanında şaşkınlığa, telaşa ve çaresizlik hissine sebep oldu. Korona virüs, spordan sanata, eğitimden sağlığa, hayatın her alanında oldukça sert bir üslupla kendini hissettirdi. Haliyle bu durum, televizyon ekranlarına da yansdı. Mart itibariyle hemen hemen tüm dünyada başlatılan #evdekal çağrısıyla, biz de evlere kapandık. Bu süreçte işten atılanlar da, dönüşümlü olarak çalışma imkanı bulanlar da, televizyonla daha çok haşır neşir oldu.

Çin’den gelen Çin malı görüntüler

Korona virüs henüz Türkiye’de görülmemişken, Wuhan’dan ortaya çıkıp koşar adım yayılan virüsün insanlara etkilerine dair kışkırtıcı(!) görüntüler, sadece sosyal medyada doğruluğu araştırılmadan paylaşılan görüntüler olarak kalmadı. Sokak ortasında bir anda yere düşüp yığılan, ambulansa sokmak için karga tulumba götürülen çekik gözlülere dair onlarca video, izlenirliğini sansasyona kitleleyen televizyon kanallarının da tercihi oldu. Korktuk tabi.

Stokçuluk herkesin kanında var mıdır?

Derken virüs Türkiye’ye ulaştı. Vakaların birer ikişer görülmesiyle, bu durumu öngören Sağlık Bakanlığı, vatandaşları kontrollü sosyal hayata adapte etme konusunda hazırlıklıydı. Fakat dünya daha ‘maske kullanılmalı mı, kullanılmamalı mı’ diye tartışırken, eczanelerde maske bulmak imkansız hale geldi. Evde kalan ve gelişmeleri sokakta değil artık sadece sosyal medya ve televizyondan takip eden vatandaşlar için durum pek parlak görünmüyordu. Bazı manipülatif yayınlar paniğe sebep oluyor, yetkililer panik yaşanmaması için ekranlardan sürekli uyarılarda bulunsalar da stokçular ikna olmuyordu. Dünyanın birçok yerine maske gönderen Türkiye’nin, kendi içinde bu sorunu çözmesi de uzun sürmedi. Maske ücretlerini sabitleyen hamleler işe yaradı. Maske artık karaborsada değildi ve artık ana haber bültenlerinde hemen her akşam ‘sahte maske, uygunsuz koşullarda üretilen maske...’ gibi

haberler de sona erdi. Makarna ve tuvalet kağıdı stoklamak ise sokağa çıkma kısıtlamalarının gevşetilmesiyle yavaş yavaş unutuldu.

Bilmeyen kalmadı: Sağlık Bakanı Fahrettin Koca'dır

Elbette bu zorlu imtihan sürecinde bütün gözler en yetkili isimlere yöneldi. Korona virüsün ülkemizde de görülmesiyle, gelişmeler, önlemler hakkında ilk olarak Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ekranlardaydı. Tüm Türkiye nefesini tutup Cumhurbaşkanı'dan ferahlatıcı açıklamalar bekledi. Derken korona virüsle ilgili gelişmeleri vatandaşa duyurma görevi Sağlık Bakanı Fahrettin Koca'ya kaldı. Bakan Fahrettin Koca, tüm gün evlerinde çoluk çocuğuyla, karısıyla, kocasıyla baş başa kalıveren vatandaşlara, rapor vermeye başladı. Fakat bu raporlar önceleri sadece gece yarısında veriliyordu. Gece saatlerinde ekrana kitlenen izleyiciler, Bakan Koca'nın, gözyaşlarıyla "Bir hastamı kaybettim" dediğini görünce yutkundular. Bu, virüs sebebiyle hayatını kaybettiği açıklanan ilk hasta için söylenmişti. İlk başlarda çoğu kimse sokağa çıkmak istemiyor, mecburen bakkala markete gittiğinde de uzayda kasksız dolaşarak gibi daralıyordu. Kimsenin kapı komşusuyla bile konuşmaya cesareti yoktu. Ve televizyonlar, sosyal medyadaki kaosa karşılık, sürecin 'haber alma' konusunda önemli bir aktörü haline geldi.

On parmağında on marifet oyuncular

Çalışanlarını yarı zamanlı ya da dönüşümlü, hatta mümkün olduğunca evden çalışmaya yönlendiren televizyon kanalları, haliyle canlı yayınlar ve paket programlar konusunda çözüm aradı. Dizi filmler, korona virüsün konforumuza da saldırdığını fark ettiren unsurlarından biri oldu. Oyuncuların, senaristlerin, set çalışanlarının da evde kalması gereken bu süreçte, yazılan senaryolar birden elde kaldı. Sokağa olur olmaz vakitlerde ve olur olmaz sebeplerle çıkmanın kısıtlanmasından önce çekilmiş eldeki bölümlerle birkaç hafta idare edildi edilmesine de yeni bölümler henüz sezon başındayken nasıl sürdürülebilecekti?

Bir de baktık ki, köprü'nün altından çok sular akmış

Bu süreçte TRT, arşivlerinden aldığı güvenle yeni bir akım başlattı: Nostalji kuşağı. Bugünlerde 40'lı, 50'li yaşlarını sürenler için bu nostalji kuşağı, "Nerde o eski Ramazanlar" tadıyla karışık bir sorgulamaya da zemin hazırladı. Yedi Numara, Yeditepe İstanbul, Gülşen Abi, Ferhunde Hanımlar gibi nostaljik dizilerden de eski Perihan Abla gibi yapımların yanı sıra, müzikte nostalji de #evdekal çağrısına uyanlar için zaman zaman hoşluk zaman zaman boşluk hissi yaşattı. Seksenler dizisiyle tanıdığımız oyuncular ise kendi evlerinde gerçekleştirdiği çekimlerle Ev Yapımı isimli bir dizi çekerek, ilke imza attı.

Bağışıklık reçetelerinde son durum

Yayın akışını sadece TRT değil, hemen tüm kanallar yeniledi, değiştirdi. Hemen tüm kanalların gündüz kuşaklarında koronavirüsten korunmanın yolları arandı. Bunun ilk adımı olarak ‘koruyucu hekimlik’ baş tacı edildi. Bir gün portakal tüketmek ‘virüse karşı en etkili yol’ idiyse ertesi güne kalmadan zencefil üst sıralara yerleşiyordu. Herkes öncelikle bağışıklığı güçlendirmek gerektiğinin farkındaydı ama televizyon ekranlarında daha evvel önerilen terkiplerin bu kez de “virüse karşı etkili” etiketiyle sunulması, kimseyi yıldırmadı. Alan da satan da memnundu. Ekranlarda koronavirüs kostümüyle sokakları gezen belediye personellerini bile gördüğümüz için, reytingleri yükseltmek adına yapılan hiçbir şey yadırganmadı.

Kriminal olaylara maskeyle bakış

Reality Show yapımcılarının çözmesi gereken cinayetler, bulması gereken kayıplar için de evde kalmaya niyetleri yoktu. Nitekim konukları mesafeli oturarak ve her birine cerrahi maske takarak bu sorunun da üstesinden gelindi ve işe kaldıkları yerden devam ettiler. Maskenin ardına gizlenen mimikler olmadan da suçlular arandı, zaman zaman bulundu. Tabi zaman içinde, maskeler indi, mesafeler sıklaştı.

Yarışma ayağınıza geldi!

Yarışma programları da korona virüsle yapımcıların parlak zekalarını sergilemelerini sağladı. “Biz evden çıkamıyorsak da çıkmamış gibi yaparız” diyerek, program ekibini organize eden yapımcılar için iki farklı yöntem gelişti. Biri, seyircisiz salon yarışmaları. Diğeri ise evden çıkamayanların ayağına yarışma hizmeti getirmek. Her ikisi de izleyicilere alışılmadık bir deneyim sundu. Tabi ünlü isimler de takipçilerine evlerinden seslenerek ve aslında evlerinin ‘en güzel köşelerini’ sergileyerek gündemde kalabildi.

Gülseren Budayıcıoğlu’nun parlayan yıldızı

Derken, danışanlarının hikayelerini kaleme alıp kitaplaştıran Prof. Dr. Gülseren Budayıcıoğlu, beklenmedik bir çıkış yaptı ve izleyen hemen herkese dokunmayı başardı. TRT1’in gündüz kuşağında, salgın sebebiyle eve kapanan izleyicilerine telkinde bulunmakla başlayan yayınlar, izleyicilerle yapılan canlı bağlantılar ve canlı yayın terapisiyle, yayın saati beklenen program oldu. Fakat Budayıcıoğlu’nu herkesin kahramanı yapan, TV8’de yayınlanan Doğduğun Ev Kaderindir dizisini geride bırakan başka iki dizi film oldu. Başlangıçta, danışanlarının özelini paylaşmasıyla eleştirilen Budayıcıoğlu, senaristlerin kalem gücüyle bunları unutturdu. Yine iki ayrı kitabından esinlenerek yazılan iki ayrı senaryo, dizi film olup karşımıza çıktı çıkmasına da, Türk televizyon

tarihinde belki bir ilk denecek etki uyandırdı. TRT1’de yayınlanan Masumlar Apartmanı da TV8’de yayınlanan Kırmızı Odada, izleyiciyi empati kurmaya davet ediyor, başkalarını, başka hayatları anlamamız için bize ipuçları veriyordu. Yıllar boyu sadece kimin kimi kiminle aldattığına kafa yoran dizi film müdavimleri için bu oldukça farklı bir deneyimdi.

Mavi ekranla örgütlenen alkışlar

2020, yıllar evvel “Sürekli aydınlık için 1 dakika karanlık” sloganıyla hayat bulan ışıkları açıp kapatma eyleminin farklı bir versiyonuyla yaşandığına da tanıklık etti. Gecesini gündüzüne katarak virüsle mücadele eden ve bu uğurda canını tehlikeye atan hatta virüse yakalanıp hayatını kaybeden sağlık çalışanları için ‘alkış’ eylemleri düzenlendi. Her akşam saat 21:00’de camlara çıkıp alkış tutan halk, evden çıkamadıkça milli bayramları da bu yolla kutlayabildi. Ezan vakitlerinde müezzinlerin “korona virüsten korunmak için evlerde kalmaya devam edin” çağrısına tahammül edemeyenler ise alkış ve kutlama eylemlerine ikişer üçer doz Onuncu Yıl Marşı ekleyerek ferahladı. Ne hikmetse bu tür protest eylemler ‘bazı’ haber kanallarının konuşlandığı mahallelerde yapıyordu. Neredeyse hangi apartmanın hangi katında nasıl protesto içerikli alkış tutulacağı önceden bilinmişçesine zoom yapıyordu kameralar. Öte yandan, sosyologların bolca sosyolojik inceleme ve irdeleme yapabileceği bir ortam oluştu bir nevi. Cama çıkıp sağlık çalışanlarına saygıyla alkış tutan, ışıkları kapatıp açanlar dakikalarca toplumsal bir ortak ruh yaşıyor, ‘süre bitince’ camları kapatıp kabuğuna çekiliyordu.

MEB’in hızı takdirleri topladı ama...

Eğitim çağındaki çocukların da korona virüsten etkilenmemeleri beklenemezdi. Nitekim bir Cuma günü apar topar okul eşyalarını toplayıp eve gelen çocuklar, eğitimlerine nasıl devam edeceklerini merak eder oldular. Fakat bu belirsizlik bir hafta sürdü. Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk, eğitimlerin televizyon ekranlarından ve online olarak devam edeceğini açıkladı. Evinde bilgisayarı, interneti olanlar, sisteme yüklenen dersleri istedikleri vakit açıp tekrar tekrar izleme imkanı buldu. Fakat bu durum, dersleri sadece televizyondan takip edebilecekler için biraz sıkıntılı geçti. Çocukların hergün aynı saatte ders izlemek için ekran başına gelmesi kolay olmadı. Özel okullar kendi çaplarında bu sorunu çözerken, devlet okulu öğrencilerinin eğitimden yavaş yavaş koptuğu gözlerden kaçmadı. İlk hafta apar topar hazırlanan online derslerin, tekrara düşmesi de öğrencilerin heyecanlarını kaybetmelerine sebep oldu. Sonrasında bu tür aksaklıklar olmasa da, evin tadını yeniden alan çocukların motivasyonunu toparlamak kolay olmadı.

Dijital platformlar televizyonları yener mi?

Yıl boyunca eve kapanmak, televizyon izleyicilerini internete yaklaştırdı. Online eğitim, online toplantı, online seminer, online atölye... derken, televizyonda film ve dizi izlemeyi artık sıradan bulan, istediği saatte istediği filmi, diziyi seçen izleyici kitlesinde artış yaşandı. Özellikle gençler için bu döneme, televizyondan kopup dijital platformlara akma anlamı taşıdı. Mevcut dijital platformlara yenileri eklendi ve hemen hepsi kendine has tartışmaları da beraberinde getirdi. Amazon Prime, Bein Connect, Blu TV, Puhu TV derken Netflix tepki çeken içerikleriyle açık ara öne geçti. Tartışmaların odağında LGBT vardı ve sırf bu sebeple başlatılan “Netflix abonesi olmuyoruz” kampanyaları çok dayanamadı. Dün Netflix’in karşısında duran birçok kişi bugün abone. Bunları elbette sosyal medyada yaptıkları paylaşımlardan anlayabiliyoruz.

Hasılı, 2020 ekranları, kaç kişinin virüs sebebiyle hayatını kaybettiği ve vaka sayılarının kaç bulduğu sorusuna cevap veren, hala hayatta kalanlar bizler için unutulmayacak bir döneme tanıklık etti. Kısıtlamaların başladığı daha ilk haftalarda bile insan eli ayağı çekilince sokakların, bağların bahçelerin, ormanların, denizlerin temiz kalabildiğini gördük. Fakat bu da kısa sürdü, sokaklar gelişigüzel atılmış maskelerle dolup taşı. Kısıtlamaların kısa süreceğini umut ederek, evde ekmek yapmak için kolları sıvadık. Fakat bütün bir yıl youtube’dan tarif alıp ekmek yapmak tasarladığımız bir şey değildi. Evden çalıştık, işlerin evden de yürüyebileceğini keşfettik fakat asosyal kalmak çoğumuza göre değildi. Dışarı çıktık, virüsü yeniden yaydık. Yeniden kısıtlandık... 2020 yılının sonu itibarıyla hala koronavirüsle nasıl başa çıkılacağına dair kimsenin net bilgisi yok. Fakat online ders, seminer, atölye derken, yediden yetmiş herkes mavi ekran bağımlısı olduk.

basın

Taceddin Ural

YAZILISIYLA GÖRSELİYLE MEDYA İNTERNETİN KISKACINDA “BYTE”NİZ YOKSA HÜKMÜNÜZ DE YOK

Taceddin Ural

Geleneksel medya yıllardır internet teknolojilerine uyum sağlamaya çalışsa da ne geleneksel pratiklerini koruyabiliyor ne de yeni mecralara ayak uydurabiliyor. Fikir, eser, haber işte her ne ise üretilen bütün medyatik unsurların sürekli “sanal”ın mihenk taşına vurulması ise fevkalade can sıkıcı.

Ülke nüfusunun 55 milyon civarında olduğu 1990’ların başlarında günlük tiraj raporlarına bakanlar, 15 civarında gazetenin, ortalama 5-6 milyon satış yaptığını görürlerdi. Günümüzde, 85 milyonluk bir ülkenin ferdi olarak tiraj raporlarına bakanlar ise 40’a yakın gazetenin 2 milyon tirajı zor yakaladığını görecektir.

Kâğıda basılı gazetelerin son 30 yılda geldiği nokta bu. Aynı trendin devam edeceği varsayılacak olsa bir 30 yıl sonra yazılı basın nelerle savrulmuş olabileceği de tahmin edilebilir. Evet, internetin ortaya çıkıp, peşi sıra yaygınlığını giderek arttırdığı 2000’lerin ilk yıllarında denildiği gibi gazeteler yok olmadı ama giderek, ormanda, eski güçlü günlerini özlemle anan yeleleri dökülmüş yaşlı aslana benzediği de bir vakıa.

Gazete de TV de vasata, vasat altına teslim

Konvansiyonel basın kaç yıldır abandone halde. Çalışanlar açısından basındaki havuz sistemi giderek daha da ağırlaşıyor. Bir medya grubunun üç gazetesi de olsa haber alanlarının bir muhabiri oluyor ve üç yayın da haberi oradan kullanıyor. Daha da kötüsü ise giderek alan muhabiri de kalmıyor, sayfalar ajans haberleriyle dolduruluyor. Köşe yazarı tahakkümü de sürüyor. Önemli haber kaynakları haberleri ısrarla köşe yazarlarına veriyor. Ki, pek çok köşe yazarı da hayatında bir kez muhabirlik yapmamış isimlerden oluşuyor. “Star Yazar” lar, mesleği bozmaya devam ediyor. Birçok muhabir de bu kötü örneklerle bakarak, meslekte pişmeden köşe ya da ekran kapmanın peşinde mesleğini ihmal edişleriyle ilerlemeye çalışıyor. Buna bir de “İletişim Fakülteleri sorunsalı” nı ekleyince, sektöre adım atmak isteyen

gençler açısından tablo daha da ağırlaşıyor. Basın böylesine küçülür ve içerik, yöntem değiştirirken çoğu hala soğuk savaş yıllarının bilgi ve yöntemlerini müfredat olarak sunan fakültelerden mezun olan gençler basın kuruluşlarının kenarından bile geçmeden bambaşka işlerde üstelik o işlerde de bilgileri olmadan savrulup gidiyor.

Geleneksel medyanın televizyon ayağı da sorunlar açısından yazılıdan pek farklı durumda değil. Öncelikle ekranlar “konuşan kafalar” la dolu. Anlatım bozuklukları, maddi hatalar, anlamsız, kaba, kırıcı tartışmalar haber kanallarının olmazsa olmazları haline geldi. Prime time kanallar ise gündüzleri rezil, kadın programları, adli kolluk ve yargının yerini almaya çalışan hadsizliklerle dolu yapımlar ve rakipleri düşman gibi görmeye göre formatlanmış yarışma programlarıyla zamanları alıyor. Geceleri ise kötü senaryolar, klişeler ve berbat oyunculuklardan geçilmeyen, son tahlilde ise yerleşik değerleri zedeleyen içerikleriyle dizilere teslim olunuyor. Üç buçuk saat filan gibi gayriinsani ölçülerdeki bölümleriyle diziler pespaye bir performansla ekranları kaplıyor.

“Yazılı” basın “ekran”da yoksa adeta yok hükmünde

Son yıllarda hep olduğu gibi, 2020 yılında da basın sektörü gene “net” bağlamı ele alınmak durumunda. Hiç hak etmediği halde internet ortamı giderek bir mihenk taşına dönüşüyor. En geniş anlamıyla “medyatik” ne varsa dijital platformlarda yer almıyorsa adeta yok sayılıyor.

Durum basın açısından tam bir felaket. Ne geleneksel hallerine yeni bir soluk getirebiliyor ne de oyunun kurallarını dikkate alıp internet ortamına, oranın şartlarına ayak uydurabiliyor. Örneğin, sayfa tıklatmak için o artık eskiyen “haberi ileri sayfalara saklama” numarasından hala vazgeçmiyorlar. Yine, “tık” alabilmek için neredeyse yarım asırdır basının hastalığı olan “kadın vücudunu kullanma” pespayeliğinden geri adım atmıyorlar. Ve bu ülkenin kadim, yerleşik, yaygın değerlerine saldırmaktan, hatta bu uğurda bazen milli güvenliği de tehdit edebilecek tutumlardan vazgeçmeyen o hastalıklı editoryal tercihlerini bırakmıyorlar.

Şöyle de denebilir tabii: “Türkiye’de basın ne zaman milli olmuştu ki?” Elbette, müspet istisnalar var ancak basındaki ana damar maalesef ideolojik saplantılarından bir türlü kurtulmuyor, kurtulamayacak. Sadece bir örnek: Düşünün, 2006 yılından beri her gün yayınlanan bir gazetesiniz ve her gün ama her gün hiç aksatmadan ülkenin geniş kesiminin değer verdiği değerlerine, onun temsilcisi saydığınız hükümet vuruyor, vuruyor, vuruyorsunuz. Hiç mi müspet bir şey yapmaz bir kitle ya da bir hükümet? Hayır, Sözcü gazetesini okursanız sadece eleştiri, yıkıcı eleştiri, hatta saldırı görürsünüz. Elbette bu kadar “olumsuzluk” hayatın olağan akışına aykırı olduğu için de bu gazetenin

sık sık yalanlamalara muhatap olduğunu da görürsünüz. Çünkü bu kadar çok olumsuzluk ancak yalan üretmekle olur, haber üretmekle olmaz.

Sözcü, *Cumhuriyet*, *Birgün* ve birkaç gazete daha, fark etmez, aynı problemli tutumu, köşe yazısı ve yorumlarda da görürsünüz. Kırkbeş yıldır yazan Emin Çölaşan da, 20 yıldır yazan Yılmaz Özdil de, çeyrek asırdır yazan Emre Kongar, Mustafa Balbay da, 1990’lardan beri elinde kalem olan Nazım Alpman, Doğan Tılıç da her Allah’ın günü ya seçilmiş iktidara ya da milletin değerlerine saldıran içeriklerle okuyucusunun karşısına çıkar.

“Türk” basını, gerçek manasıyla, her şeye yabancı, milli olana, yerli olana yabancı bir kitledir.

Basın, “Beşinci Kol Faaliyetleri”nin Etkisinde

Türkiye, kendisiyle baş başa bırakılamayacak kadar önemli bir ülke. Gerek mazisinden aldığı bizim için müspet, ağıyar için ise menfi bagajların etkisi gerekse de son 15, 20 yıldır özgüveni, atağı, icraatı her zamankinden fazla olan idarenin etkisi ve bu etkinin vatandaş nezdinde uyandırdığı olumlu tesirler buna, bu bir başına bırakmamaya yol açıyor.

Ülkeler arasında “bizimle” hesabı olanlar, bu hesabın gereklerine göre hareket ediyor elbette. İşte bu nokta da devreye “Beşinci Kol Faaliyetleri” giriyor. Zaten “dökme kurşun hurufat” zamanında bile bu girişimleri hep deneyenler “Yeni Türkiye”de günümüzün internet imkanlarını da sonuna kadar kullanarak tam saha pres halindeler. Böylece gerek zihnen zaten Batılı ve bu haliyle onlardan “aferin” almaya teşne çevreler ile bire bir “bu sektör”de “görevli” tiplerin ortaya koyduğu medya faaliyetleri giderek daha sorunlu hale geliyor. Sık sık, adeta “ajan işi” medyatik üretimler sahayı kaplıyor.

Bu durum, Türk basınında bugüne değin hiç olmadığı kadar büyük bir sorun. Belki de bunlara bir kavram, bir isim üretmeye bile kafa yorulabilir. Zira bu fevkalade sorunlu, ayıplı, sık sık hainliğe evrilen tutumu, geleneksel tariflerle, sıfatlarla anlatmak pek mümkün değil gibi görünüyor. Servis edilen malzemeyi kullanmayla, imalı başlıklarla, yanlış yönlendirmelerle, zehirli bir dille kotarılan bu işin adı “gazetecilik” olamaz. Belki “iliştirilmiş”, belki “lejyoner”, belki “misyoner” gazetecilik ama bildiğimiz gazetecilik değil.

“Yedi Düvel’inTwitter’ı”

Mütemadiyen devleti itibarsızlaştırma ve vatandaşın devleti tarafından kandırıldığı tekrarına dayanan bu pis mesainin ana yaşam kaynağı ise hiç kuşkusuz internet, yani sosyal medya, yani özellikle de Twitter. Kirli enformatik üretimin ana mekânı elbette Twitter.

Elbette “devşirme medya” ile Twitter vesilesiyle tanışıyor değiliz. Osmanlı zamanında “faydalı” işler yapılacak denilerek ülkeye getirilen matbaa, bunu takiben de matbuat, sonra basın, sonra medya en sonunda da dijital medya süreç boyunca kayda değer “faydalı” işler gerçekleştirmedi. Evet, romantizme gerek yok. Medyatik faaliyetler dünyada da varlık gücünü “kamuoyunu aydınlatma romantizmi”nden değil “propaganda işlevini yerine getirme” realitesi”nden alır. Doğası gereği böyledir ama bizde, son zamanlarda görülen pespaye hali de elbette bir zaruret değil. Genel işleyiş, o ülkedeki yerleşik basının ülkesinin, milletin propagandasını yapma şeklindeki bizde ise bu işleyiş; dış mihrakların ülke, millet aleyhindeki propagandalarına borazanlık yapmaya dönüşmüş durumda. Dış mihrakın bölgesel gazetecileri, “anti-Türkiye” propagandasını “içerden” yapmaktan hiç geri durmuyor. Konu her ne olursa olsun karalamalar asla dinmiyor. Çünkü “kavga büyük” ve bu kavgada dış güçler ile onların yerli işbirlikçileri şapkadan yeni yeni tavşanlar çıkartmaya devam edecek.

Bu vadide örnek mebzul miktarda da sadece çok karakteristik olması bakımından Ayasofya’nın ibadete açılmasına ilişkin tutumları zikretmekle yetinmeli. Şu topraklarda yaşayan – etnik kökeni önemli değil - “Ortalama bir Müslüman”ın Ayasofya’nın yeniden ibadete açılıyor olmasından sadece mutluluk duyacağı ortadayken, bu konuda bile nice çıkıntılıklar sergilendi. Her zamanki gibi net, yani “delikanlı” duruş sahibi olmadıkları için, sinelerinde sakladıklarını başka başka ifadelerle dile getirip, memnuniyetsizliklerini sergilediler. “Kültür varlığı” ve benzeri zırvalarla gene tam da kendilerinden bekleneni yaptılar.

Bu konuda birçok yabancı sanatçı kadar hakikate saygılı olabilseler keşke. Sözlerini Jimmy Kennedy’nin yazdığı, Nat Simon’ın bestelediği ve ilk olarak Kanadalı The Four Lads grubunun – ki sonraları daha pek çok yabancı isim de bu şarkıyı okumuştur - seslendirdiği “İstanbul not Constantinople” / “İstanbul, Konstantinopolis Değil” şarkısında Batılılara özetle, “Kabullenin artık, o şehrin adı İstanbul, Konstantinopolis değil. Yaşadıkları yere ne isim verecekleri Türklerin kendi bileceği bir şey” denir.

“İyi saldıranlar”la “kötü savunanlar” aslında kol kola

Bu yapısal durumda istisna oluşturmaya çalışan bir kısım basın ise AK Parti Hükümetleri ve hassaten de Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan üzerine kurguladıkları habercilikleriyle oldukça eksikli bir medya faaliyeti - belki de kolaycılığı demeli – sergiliyorlar. Haddinden fazla politize olmuşluklarıyla haberciliğin birçok umdesini ısıyorlar. Üstelik bu halleriyle desteklediklerini söyledikleri siyasi iktidara da zaman zaman zarar veriyorlar. Her kesimde olduğu gibi matbuatın bu kesiminde de pek çok isimde kişisel deformasyon, kariyer savaşları ve benzeri olumsuzluklar var. Bu olumsuzluklarla mücehhez

eşhas gazetede, ekranda, sosyal medyada iktidarı savunurken görününce, bunlara yönelik tepki bu defa hareketin kendisine ciro edilebiliyor.

Zamanında, II. Abdülhamit Han'ın, İngiliz Devleti'nin ayak oyunları ile ajanlık faaliyetlerine bir karşılık olmak üzere Britanya'da çıban başı olan İrlanda Kurtuluş Örgütü'ne destek verip, büyük bir “siyasi kontra” sergilemesinden mülhem ortaya çıkan “İçimizdeki İrlandalılar” deyimi, “mahalle”deki kimi isimlerin sergiledikleri tutum çerçevesinde bakılınca geçmişteki ortaya çıkış saiklerinin tam tersi bir durumda olduğunu söylemek mümkün. Belki de merhum Ali Şeriatî'nin şu cümlesini hatırlamakta fayda var: “Bir hakikati yok etmek istiyorsan; ona iyi saldırma, onu kötü savun”.

Medyatik üretimlerin pandemiyle imtihanı

2020 tüm dünyaya bir insanlık sınavı olduğu gibi, kamu otoritesi, basın ve gazetecilik pratiği açısından da önemli bir imtihandı. Malum, böylesi süreçlerde hızlı ve doğru bilgilendirme kamudaki karar vericiler açısından son derece önemli. Pandeminin hızlı, akışkan ve yayılmacı özelliği dikkate alınınca devlet kurumlarının anlık bilgilendirmeleri çok daha ehemmiyet kazandı. Geçtiğimiz yıl kamunun güncel ve kanıtlı bilgileri medyaya anında servis etmedeki performansı gayet iyiydi. Bu ön almacı tutum, tehlikeli olabilecek spekülasyonlara fazla fırsat tanımadı. Tabii, internetin “ergen şımarığı” Twitter başta olmak üzere sosyal medya mecralarının acımasız “hemenciliği” zaman zaman krizlere yol açıtıysa da bu krizlerin alıcıları “şizo muhalif” diye tabir edilen kesim dışında pek yankı bulmadı. Onlar malum; “Ah, iki üç ölü gelse de iş yapsak” diyen “Mezarıcı Mahmut Sendromu”yla malûller.

“Simavi”nin ruhu” da torunu da internette

Sedat Simavi'nin, Üstad Necip Fazıl'a söylediği, “Fikri idam edeceğim! Sadece resim ve göze hitap” temeliyle yol çıkan, yine Üstad'ın, *Hürriyet*'in tirajı yükseldikçe milletin ruh seviyesi düşüyor” dediği *Hürriyet* gazetesinin - patronaj değişikliklerine rağmen - “ana çizgi”sine sadık kaldığı bir sır değil. Günümüzdeki saldırgan olmayışı görece ve bu görecelik salt iktidara yönelik tutumla ilintili; yoksa güncel politika dışında milletin kahir ekseriyetinin duyuş ve düşüncelerine aykırı yayıncılığı, *Hürriyet*'in olmazsa olmaz editoryal tutumu olarak sürüyor. Bu “anlayış”ın internet medyasında – yine bazı istisnalarıyla – anaakım olduğu da ortada. Hani, *Hürriyet*'in kurucu patronunun öte âlemde olduğundan bir an şüphe duysa insan, neredeyse mevcut sitelerin künyesine bakacak, “Acaba ismi var mı?” diye. Ama işte kader, işte tevafuk evet, en azından soyadı var! Yıllara damgasını vurmuş “klasik *Hürriyet*” yayıncılığı”nın bir benzerini görmek isteyenler, künyesinde “Sahibi: Harun Simavi” yazan Diken isimli haber sitesine bakabilirler. Bu site, Sedat Simavi'nin torunu Harun Simavi'nin sahipliğinde yayın yapıyor. Halkla

kavgalı, Batı öykünmecisi, yerli yersiz kadın bedeni kullanmaya meyyal, yani say ki “klasik Hürriyet”. E, torun işte, soya çekiyor tabii.

İnternet medyası: Yeni Köye Eski Adet

Ülkemizde, anlık bildirimlerle hızlıca ulaşma kolaylığı 1997 yılında *Milliyet* gazetesinin web sayfasıyla başladı. Bugün itibarıyla aradan 30 yıla yakın bir süre geçmiş olmasına rağmen, internet medyası, geleneksel medyadan tevarüs ettiği alışkanlıklardan kurtulamadı. Genele yakın kütleyi oluşturan yayınlarda o bildik ideolojik takıntılar, ahlaki zafiyetler hep var oldu. Sonrasında mesleki tembellik de giderek yaygınlaştı. “Kes-Yapıştır Haberciliği” sektörün adeta genele şamil bir defosu oldu. İnternet medyası mensupları, adeta, cümle kurmaya üşenir hale geldi ve bu hal çoğunlukla da devam ediyor.

Bir metinde hele ki bu metin haber metniyse yalnızca göze hitap ancak içi boşaltılmış, anlamlardan arındırılmış ve okuyucuya zihinsel aktivite zahmeti vermeyenden öte yol alamamaktadır. Bu devirde kimse, “Gazete dediğin de şöyle çarşaf gibi açılıp okunacak kardeşim” demiyor, diyemez zaten de ama sadece “tık almaya” endeksli, rahatsız edici, kaba saba, iri kıym, bol kan revanlı, bol açık saçıklı fotoların adeta yanına iliştirilen “haber”ler ile belli bir kesimi hedef alan, halkı sık kin ve nefrete sevk etmeye ahdetmiş gibi görünen küfürname benzeri köşe yazısı / yorumlarla da bu iş yürümez. Bir iş yapıyor olursunuz ama bu işin adı “haber yayıncılığı” olmaz.

İnternet üzerinden yayınlardan söz ederken elbette geçişkenlik gösteren, sosyal medya kulvarları aracılığıyla birbirinin içine geçen bir durumdan da söz etmeli. Durum öyle karmaşıklaştı ki, mesela bir bilgi, haber veren bir fenomen hesap, gerek takipçi sayısı gerekse gündem oluşturma bakımından birçok kurumsal medya hesabını geride bırakabiliyor.

Bu tür hesap sahiplerinin birçoğunun kendini pençesinden kurtaramadığı hastalık ise “tık şehveti”. Bu neviden bireysel hesaplar, kurumsal, geleneksel medyanın da reflekslerini değiştirdi. Her şeye rağmen, kademeli bir doğrulama yöntemiyle çalışan, en azından çalıştığı varsayılan medya kurumları, böylesi bir fenomen hesap bir gelişme duyurduğunda geleneksel kontrol mekanizmalarını ihmal edebiliyor. An geliyor, “deli saçması” denebilecek bir “haber” için bile bu kurumlar “Doğru olabilir mi?” saikiyle emek ve zaman harcayabiliyor.

Bu “tık” problemi, haberlerin dilini de yavaş yavaş değiştiriyor. Çok özel bir gelişme, olay vb söz konusu değilse birisi hayatını kaybettiğinde haber dilinde bu olayın adı, “öldü”dür, daha nezaketlisi ise “hayatını kaybetti” veya “vefat etti”dir. Ama artık insanlar en olağan ölümlerde bile “evinde ölü bulunuyor, arabasında ölü bulunuyor”.

Kültürün en pespayesi: Linç Kültürü

Sosyal medya mecralarıyla birlikte gittikçe yaygınlaşan bir terim de var; “linç kültürü”. Buralarda, hakaretler, küfürler havada uçuşuyor. İtibar suikastları görülüyor. Zaman zaman bu hakaretler, yukarıdaki satırlarda bahsedilen “Beşinci Kol Faaliyeti” izleri taşıyan şekillere de bürünebiliyor. Organize olunmuş, sistemli, kelimelerin, kavramların profesyonelce seçildiği bir “Urun, söyletmen” hareketleri görülebiliyor. Yine, bildiğiniz kaba, net, açık, galiz küfür de buraların pespayeliklerinden.

İlk zamanlar, genelde takma isim arkasına saklananlar küfür, hakaret ve benzerine cesaret ederdi ama giderek sertleşen siyaset dilinin de etkisiyle artık gerçek kişilerde fütursuzca bu tarzı benimsiyor. Kurumlar, şirketler, siyasi kuruluşlar, devlet organları, tanınmış kişiler ise netteki haber, yorum ve sair paylaşımları gereğinden fazla ciddiye alıyor. “Ne olur, ne olmaz. Bir şey demek lazım” refleksiyle sorunlu muhataplara cevap verilince bu tipler daha da cüretkârlaşıyor. Böylece “Sanal Camia” gün geçtikçe yargılamacı, hesap sorucu, üstten tutumcu tavırları benimseyenlerin sayısının arttığı bir yere dönüşüyor.

Sosyal medya devlerine “Gelin bakalım buraya” denildi

Bu durumlara karşı, ülkemizde atılan yeni yasal adımlar da yok değil. Mesela, “Unutulma Hakkı” bunlardan biri. Bir kişinin hakkında çıkarılan asılsız ve iftiravari içerikteki haberlerin internet âleminde bir “search”le bulunması tüm yaşamını etkiliyor. İşte bu yasal düzenleme, internet kaynaklarından o yanlış, yanlış bilgilerin silinmesini zorunlu kılıyor.

Peşi sıra uluslararası sosyal medya şirketlerinin Türkiye’de temsilcilik açma mecburiyeti de aynı yaklaşımın olumlu son örneklerinden biri. 1 Ekim 2020’de yürürlüğe giren ve “Sosyal Medya Yasası” olarak da ifade edilen 7253 Sayılı “İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” kapsamında şirketlere süre verildi ve bu süre sonunda VK, Google YouTube, Tiktok, Dailymotion, Linkedin ve Facebook gibi sosyal medya platformları, Türkiye’de temsilci bulunduracağını açıkladı. TYB Yılığın basıma hazırlanırken Twitter ve Periscope ise henüz temsilci atamamıştı. Temsilci atamayan kurumlar, belli bir süre sonunda reklam alma yasağı, bant daraltma ve yayını engelleme gibi kademeli yaptırımlarla karşılaşacak.

En güncel verilere göre Türkiye’de dijital medya yatırımlarının büyüklüğü 2019 yılında bir önceki yıla göre yüzde 19 artarak 2 milyar 940 milyon liraya ulaştı. Yine 2019 yılında bu meblağ içerisindeki sosyal medya yatırımları ise bir önceki yıla göre yüzde 46,7 oranında artarak 603 milyon lira oldu. Dolayısıyla

onca büyük paraların döndüğü böyle bir kulvarın başıboş bırakılması düşünülemezdi.

Hükümetin, Twitter başta olmak üzere sosyal medya hizmeti sağlayıcıları sıklamaya yönelik bu neviden kanuni düzenlemeleri neyi, ne kadar iyileştirebilecek, bunu biraz da süreç gösterecek. Devletin bu konuda kararlı olması ise buralardan şekvada bulunanların yüreğine su serpiyor.

Camia sanal yanılmasa gerçek

Sanal ortama dair bunca kelimadan sonra son olarak şunu da söylemeli. Dünyada ve Türkiye’de ama herhalde en çok ülkemizde bir “sanallık yanılması” da var. Bu mecralar, hemen her zaman “kurgucular” ca istendiği, beklendiği kadar hakikate dokunamıyor. Evet, bir “net kitlesi” var ama buna karşılık “sessiz kalabalıklar” da var.

“Sanal Camia” bireyleri sanıyor ki, kendilerinin önem verdiği “topic”ler, “viral olmalar” filan ülkenin de, ülke insanının da gerçek gündemi. Oysa çoğu zaman böyle olmuyor. Sunî gündemler var evet, fıkirden yoksun cümlecik kılıklı aforizmalar var evet, kaleminden kan damlayan, yer yer kişilik suikastine dönüşen eleştiriler var evet ama çoğu, bu kadar!

dergiler

İbrahim Eryiğit
Mehmet Kahraman
Mustafa Uçurum
Hasan Özlen
Veysel Toker

YEDİ İKLİM, EDEBİYAT ORTAMI, AY VAKTİ, HECE TAŞLARI

İbrahim Eryiğit

Yedi İklim

Ali Haydar Haksal'ın özverili ve yoğun gayretleriyle, Ekim 2020 ayında 35. yılına giren Yedi İklim dergisi, sanat, edebiyat ve kültür dünyamıza yön vermeye ve katkılar sunmaya devam ediyor. Derginin Yayın Kurulu, Ali Haydar Haksal, Osman Bayraktar, Osman Koca, Mustafa Cemil Efe, İsmail Demirel, Serdar Kacır, Mehmet Özger ve Gökhan Serter'den oluşuyor.

Yedi İklim dergisinin Ocak 2020 358. sayısı, 19 Ekim 2019'da vefat eden Nuri Pakdil özel sayısı olarak hazırlandı. Özel sayıda, Nuri Pakdil ile ilgili toplam kırk dört yazı, üç şiir, iki konuşma, üç çizgi ve Nuri Pakdil'den mektuplar yer alıyor. Ali Haydar Haksal, Mustafa Cemil Efe, Mustafa Aydoğan, Seyfettin Ünlü, Duran Boz, İsmail Kılhoğlu, Atasoy Müftüoğlu. Ersin Nazif Gürdoğan, Arif Ay, İbrahim Demirci, Ali Ulvi Temel, Durali Yılmaz, Âlim Kahraman, Ali K. Metin. Ali Göçer, Hüseyin Yorulmaz, Mustafa Özel, Osman Koca, Ali Sali, Hasan Aycın, Asım Gültekin, Hale S. Saatçı, Hüseyin Akın, Serdar Kacır, İsmail Demirel, Necip Tosun, Şakir Kurtulmuş, Mehmet Özger, Asım Öz. Mehmet Sait Çakır, Yasin Doğru. Fahrettin Gün, Ahmet Edip Başaran, Mine Alpay Gün, Selvigül Kandoğmuş Şahin, İbrahim Demirci, Halil İbrahim Delice, Recep Garip. Fatih Demirel, Uğurcan Güler, Rabia Gülcan, Mesut Onat, Raziye Yıldız, Olgun Keser, İhsan Süreyya Sırma, Nurettin Durman. Mehmet Akpınar, Aykağan Yüce, Abdullah Yalın Karadağ, Eren Buğdaycı, M. Nihat Malkoç, Hatice Ebrar Akbulut, Serdar Yakar, Necip Evlice ve İbrahim Eryiğit özel sayıya katkıda bulunan isimler olarak yer alıyor.

Yedi İklim'in Nisan sayısında Mete Çamdereli özel dosyası ile dikkat çekiyor. Mete Çamdereli dosyası kapsamında Hasan Aycın, Ali Haydar Haksal, Abdullah Yalın Karadağ, Aykağan Yüce, Uğurcan Güler.

Yedi İklim'in Eylül sayısında genç yaşta vefat eden Asım Gültekin bir dosya ile anıldı. Dosyada, Ahmet Edip Başaran'ın Asım Gültekin'e ithaf ettiği "Siperde Diri Bir Ürperti" adlı şiiri, Mehmet Özger'in, Asım Gültekin'in

edebiyat çevresinde üstlendiği gönüllülük esasına dayalı görevi, Zeki Bulduk'un, "Arkadaş" HelimDur'un, "Size Asım Diye Birini Anlatacağım Ey İnsanlar" Enes Batman'ın, Asım Gültekin'in ölümü yazıları yer aldı.

Ekim 2020 sayısında ise Ahmet Yücel dosyası vardı. Ebubekir Eroğlu, Mehmet Özger, Ali Rıza Akçay, Mehmet Tahir Arıkan, Yasin Doğru, Mustafa Aydoğan, Ethem Erdoğan, Ali Haydar Haksal, Abdullah Yalın Karadağ, Fatih Memiş, Osman Koca'nın Yücel hakkındaki yazıları çok önemli duygular ve düşünceler barındırıyor.

Derginin Kasım 2020 sayısı Sezai Karakoç özel sayısı olarak hazırlanmış. Oldukça hacimli olan bu sayının (256 sayfa) kapağına Mustafa Cemil Efe'nin hüsnü hat çalışması çok yakışmış. Sezai Karakoç hakkında ilk özel sayısı değil bu sayı *Yedi İklim*'in. Dergi daha önce iki özel sayı çıkarmıştı, birincisi Kasım-Aralık 1993'te (Sayı: 44-45), ikincisi ise Eylül 2000'de (Sayı: 126). *Yedi İklim*'in Sezai Karakoç hakkında üç tane özel sayı çıkarmasının nedeni, "Sezai Karakoç'la Sınanmak" başlıklı "Yedi İklim" imzalı yazıda açıklanıyor: "Yedi İklim kuruluşundan bu yana Sezai Karakoç düşüncesi ve eylemini anlama gayretindedir. 33 yıllık yayın hayatında dergide, Sezai Karakoç'a ilişkin çok sayıda deneme, makale ve inceleme yer aldı.". Sezai beyi seven herkes için, özellikle de akademisyenler için eşsiz bir kaynak niteliğinde olan bu armağan sayıya katkı sunan toplam 68 yazarın hepsinin adını yazmamın zorluğu takdir edilir sanırım. Birkaç isim olarak, İsmail Kılhoğlu: Uygurluğa Bakış, Osman Bayraktar; Yitik Cennet: Üç Bakış, Ali Haydar Haksal; Düşüncenin Yenilenişi: Diriliş Ekolü, Nurettin Durman; Sezai Karakoç Güzellemesi, Turan Karataş; Sezai Karakoç'u 'Yeniden Okumak,' Mustafa Özel; Sezai Karakoç Şiirinin Kur'anî Referansları, Durali Yılmaz; Sezai Karakoç ile İlk Karşılaşma, Abdullah Harmancı; Bozgunda Bir Sezai Karakoç Rüyası, Yasin Doğru; Sezai Karakoç Şiirinde Çocuk Ve Anne, Mehmet Kahraman; Türk Şiirinin Şiiriyeti Kaybediş Serüveni ve Sezai Karakoç, Ahmet Sarı; Sezai Karakoç'un Hızır'la Kırk Saat İsimli Kitabında Kur'an'ı Kerim'e Dair Referanslar, Ali Sali; "Ötesini Söylemeyeceğim" Şiirini Cezayir ve Tunus Yazıları Bağlamında Okuma Denemesi, Ömer Hatunoğlu; İslâm ve İslam'ın Dirilişi, Osman Koca; Meydan Ortaya Çıktığında Portreler Yahut Sezai Karakoç Hikâyeciliği ve İbrahim Eryiğit; Sezai Karakoç şiirlerinde geometri sayılabilir.

Yedi İklim dergisinin Aralık sayısında Mahmut Kanık dosyası yer aldı. Yakın dostları Osman Bayraktar, Hasan Aycın, Bedri Mermutlu, Yasin Doğru, Bilal Kemikli, Âdem Turan ve Mücahit Koca'nın yazılarıyla, Ali Haydar Haksal, Burhan Özdin ve İbrahim Eryiğit'in şiirleriyle katkıda bulunduğu dosyada Mahmut Kanık'ın Alim Kahraman'a yazdığı mektup da yayımlandı.

Derginin her sayısında son derece anlamlı ve derin çağrışımlı bir Hasan Aycın çizgisi ve Mustafa Cemil Efe Hüsn-i Hat'tı karşılıyor okuyucuyu.

Yıl boyunca şu şairlerin şiirleriyle oluşturdukları duygu/düşünce sarmalının çağrışımlarına bıraktı kendini okuyucu: Nurettin Durman, Ali Haydar Haksal, Arif Ay, Şakir Kurtulmuş, Ahmet Yücel, Nihat Hayri Azamat, Hasan Selami Binay, Mehmet Özger, Osman Serhat, Hatice Çay, Özcan Ünlü, İshak Aslan, Hüseyin Alemdar, Metin Kaplan, Sulhi Ceylan, Aykağan Yüce, Neşe Yeşilova, Hikmet Dünder, Sümeyye Şeker, Fatih Memiş, Abdullah Yalın Karadağ, Mehdi EhevanSalis, Uğurcan Güler, Hayrullah Gürdağ, Akif Dut, Berna Yurtseven, Burhan Özdin, Oğuz Kalamış, Yusuf Bahadır Çevirgen, Metin Arpacı, Cihan Adıman, Emrehan Parlak, Erkan Kara, Metin Kaplan, Abdullah Yalın Karadağ, Ayşe Altıntaş, Eyüp Taşçı, Esat Şenyuva, Mustafa Eyigün, Yaşar Bedri, Abdurrahman Ekinci, Uğurcan Güler, Mehmet Aycı, H. İbrahim Karahan, Mukadder Uçar Beyoğlu, Mücahit Ocakden, Medine Zertürk, Ethem Erdoğan, M. Ali Özdoğan, İbrahim Tıgılı, Fatih Mehmet Özcan, Mehmet Baran, Berkay Yörgüç, Sennur Yılmaz, Aleyna Nur Yaz, Üsâme Bozkurt, Mustafa Aydoğan, Eyüp Akyüz, Serdar Kacı, İlker Telli, Bahar Gökbarman, Merve Kandal, Yasemin Ateş, Âdem Efe, Serhat Ölçer, Cengizhan Konuş, Ahmet Edip Başaran, Esmâ Şekerci, Ebubekir Çağlar, Fatih Budak, Bahar Gökbarman ve İbrahim Eryiğit.

Sayfalarında çeviri şiirlere sıkça rastladığımız Yedi İklim’de Edgar Allen Poe’dan, Sohrab Sepehri’den, Carol Ann Duffy’den, Victor Hugo’dan, Gerus Abdül Melekiyan’dan şiirler okuyoruz.

Öyküleriyle; Osman Koca, Ali Haydar Haksal, İbrahim Eyibilir, SelvigülKandoğmuş Şahin, Sevgi Korkusuz, Saliha Ferşadoğlu İlhan, Bilge Eryılmaz, Selahattin Ege, Behçet Ulaş Alıcıoğlu, İsmail Demirel, Birgül Temur, Refika Mert, Akif Dut, Sena Alper, Meral Köse, Elif Yüksel, Elif Güneş, Bülent Köksal, Ömer Torlak, Elif Çeker, Şifanur Şahintepe, Zeynep Yıldırım, Eyüp Burak Karaman ve Şeyda Eroğlu okuyucularıyla gerçeğin ve hayalin kesiştiği yeni iç ve dış dünyaların keşfine çıkıyorlar.

Deneme, inceleme ve araştırma yazılarıyla; Ali Haydar Haksal, İbrahim Eryiğit, Osman Bayraktar, Osman Koca, Mahmut Babacan, Erkan Kara, Eren Buğdaycı, Hüseyin Türkmen, Hikmet Dünder, Hayrettin Taylan, Enes Güllü, Muhammed Esiroğlu, Bilgin Güngör, Büşra Akar, Mustafa Sarı, Âdem Efe, Servet Yalçın, İsmail Kılıçoğlu ve Yusuf Yazar okuyucularıyla düşünce ve deneyimlerini paylaşıyorlar.

Kitaplara ilişkin yeni okumalar ve değerler kısmında; İbrahim Eryiğit, Sabri El-Mougy, Olgun Keser, Fatih Memiş, Aykağan Yüce, İsmail Demirel, Eren Buğdaycı, Fatih Demirel, Mustafa Harun Şahin, İshak Aslan, Ethem Erdoğan, Özgül Yaşar, Ayşe Altıntaş, Raci Demir, Süleyman Sahra, Yunus Emre Çulha, Cihangir Berk, Uğurcan Güler, Mehmet Yılmaz, Zehra Dumlupınar ve Ethem Erdoğan kitapların engin dünyasından değerli bilgiler ve çıkarımlar sunuyorlar okurlarına.

Haberler ve Yorumlar bölümünde Şevval Andıç, Yasir Vurgun sanat, edebiyat ve kültür dünyasından haberleri okuyucularıyla paylaşıyorlar.

Edebiyat Ortamı

Server Vakfı adına sahipliğini ve sorumlu yazı işleri müdürlüğünü Mehmet Ali Bulut'un, Genel Yayın Yönetmenliğini Sadık Yalsızuçanlar'ın yaptığı *Edebiyat Ortamı*, 13. yılını dolduran uzun soluklu dergilerimizden biri olarak sanat-edebiyat dünyamızda önemli bir boşluğu dolduruyor. Burada, derginin her sayısında hediye olarak verilen kitapların edebiyat dünyamıza olan katkısını belirtmek istiyorum. Özellikle de Ali Sali'nin hazırladığı *Şiir Yıllığı 2020* ve Yunus Nadir Eraslan'ın hazırladığı *Öykü Yıllığı 2020* edebiyat dünyamızın bir yıllık birikiminden öne çıkan ürünleri sergilemesi bakımından çok önemli bir işlevi yerine getiriyor. Yoğun emekler ve büyük çabalarla hazırlandığı ilk bakışta göze çarpan bu yıllıkların, tüm okuyucular için, özellikle de araştırmacılar için çok değerli birer kaynak niteliğinde olduğunun altını çizmek istiyorum. Diğer yandan, Dr. Timuçin Çevikoğlu'nun "Bahâriye Mevlevîhânesi Şeyhi Hüseyin Fahreddîn Dede-Efendi", Mehmet Aycı'nın "Melâmî-Bir Neyzen Tefvîk Portresi", Bahir Selçuk'un "Nazım Denzinin Reisi: Bâkî", Prof. Dr. Kenan Erdoğan'ın "Niyâzî-i Mısırî" adlı biyografi/portre kitapları edebiyat, sanat ve kültür dünyamıza zenginlik katan çok önemli eserler olarak kitaplığımızdaki yerlerini alıyorlar.

Şiirleriyle, Mustafa Özçelik, Mehmet Atilla Maraş, Ali Sali, Gülşah Yılmaz, Yaşar Bedri, Yaşar Akgül, Âdem Turan, Ali K. Metin, Mehmet Aycı, Mustafa Ruhi Şirin, Nuray Alper, Gökhan Akçiçek, Mustafa Uçurum, Mustafa Köneçoğlu, Hüseyin Akın, Hüseyin Gök, Ayşe Yazıcı Yavuz, Esra Özlem Dökmen, Davut Güner, Yavuz Balı, Elif Burcu Özkan, Durmuş Beyazıt, Kaan Eminoğlu, Orhan Türkan, Berat Bıyıklı, Arafat Deniz, Mustafa Işık, Mustafa Karadavut, Serpil Özçeşmeci, Erdal Çakır, İsmail Turan, Abdullah Kuzucu, Mücahit Ocakden, İsmail Karakurt, Mücahit Aygören, Muhammed Korkmaz, Mustafa Yıldırım, Cihan Adıman, Ömer Vural, Tarık Özcan, Selami Şimşek, Mehmet Selim Özban, Abdulhamit Süleyman Çolpan, Abdulvahit Hayıt, Taha Çağlaroğlu, Mehmet Taştan, Aziz Kağan Güneş ve Yunus Karakoyun'dan birbirinden güzel şiirler okuyoruz.

Edebiyat Ortamı, dünya edebiyatından yapılan şiir, öykü, masal, vb ürünler sayesinde evrenselliği okurlarına hissettiriyor ve yaşıyor. Çeviri Şiirler bölümünde, Edgar Allan Poe (Çev: Faruk Uysal), Robert Bly (Çev: Cüneyt Fâtih Yaylacı), William Stanley Merwin (Çev: Naim Öztürk, Cemil Çaygözoğlu), Gulam Ahmed Nûvîd (Çev: Abdülkadir Seçkin), Hüseyin Şehriyar (Çev: MehrangizGhodraty, Arafat Deniz), MelâyeCizîrî (Çev: S. Ahmet Kaya), Jane Kenyon (Çev: Naim Öztürk), Seyyid Mehdi Musevî, Kemaleddin Hocendi (Çev: Arafat Deniz), Mustay Karim, Abay (Çev: Kenan Çarboğa), Muhammed

Al-Maghout, Ladan Osman, Krisztina Töth, Mohammed A. Eno, Leopold Sedar Senghor, Arif Khudairi, Abdullah Al-Baradouni, İbrahim Nasrallah, Erik Lindner, William Blake, Tinbit Daniel, Teka Haile, Amina Ayodeji-Ogundiran, Abdulkadir Hersi, K. Eltinae, Muhammed Salih, Gwendolyn, Maya Angelou (Çev: Cemil Çaygözoğlu) ve Frithjof Schuon'dan (Çev: Serpil Özçeşmeci) seçilmiş şiirler okuyoruz. Görüldüğü gibi Cemil Çaygözlü'nün oldukça üretken olduğu hemen göze çarpıyor. Her ne kadar bir şiirin başka bir dile çeviri sürecinde kendi yazıldığı dildeki şiirsellik ve duygu örseleniyor olsa da başka dillerde yazılan şiirleri okumanın şairlere ve şiirle ilgilenen herkese önemli katkılar sunacağı görüşündeyim.

Öyküleriyle Ömer Vural, Sevdâ Deniz K., Nilay Erik, Zeynep Sati Yalçın, Kadriye Bayraktar, Oğuzhan Öztürk, Evren Uzar, Vural Kaya, Cahid Efgan Akgül, Yaşar Aydın, S. Mümine Kızılırmak, Arafat Deniz, Ekşi Meral, Mine Işık, Fatma Atıcı, Ferdi Şah, Abdullah Harmancı, Erbay Kücet, Ayşe Yücel Çömenli, Mükerrrem Çöne, Zehra Atıcı, Ayşe Yazıcı Yavuz, Vagif Sultanlı, Necdet Ekici, Ahmet Hakan Karataş, Elif Coşkun Ustaoglu, Hüseyin Opruklu, Şadi Kocabaş, Ümit Şahin, Alim Akça, Merve Koçak Kurt, Muhammed Çavdar, Sadık Yalsızuçanlar, İmdat Avşar, Mustafa Uçurum, Şeyda Eroğlu, Duran Çetin, Süleyman Bozkurt, Abdullah Enis Savaş, Muhsine Arzu Ayan, Kuddusi Demir, Yasin Taçar ve Rabia Uçar dergi sayfalarında İki bin yirmi yılı boyunca göze çarpan isimler olarak literatüre geçiyorlar.

Şakir Kurtulmuş'un Nazif Gürdoğan'la, İsmail Turan'ın Merve Koçak Kurt'la, Hasan Hakan Boyraz'ın Ahmet Hakan Karataş'la, Engin Elman'ın Ali Emre'yle, Yunus Nadir Eraslan'ın Arafat Deniz'le, Silvan Alpoğuz'la, Ali Ömer Akbulut'la, Yakup Ömeroğlu'yla Engin Elman'la, Prof. Dr. Ahmet Kavas'la, Prof. Dr. Kenan Erdoğan'la, Arafat Deniz'in Samet Doğan'la, Can Tekindal'ın Hülya Edisboylu'yla, Ferdi Şah'ın Onur Ünlü'yle, İsmail Karakurt'un Hüseyin Akın'la, Sadık Yalsızuçanlar'ın Koray Demir'le yaptıkları söyleşiler, yaşanan zamana ve çağa ilişkin çok önemli tespitleri ve sorunların çözümüne dair önerileri içermesi açısından hayli önemli bence.

Deneme, İnceleme ve Araştırma yazılarıyla Dr. Timuçin Çevikoğlu, Ali Sali, Tufan Erbarıştan, Ali Ömer Akbulut, Serpil Akbulut, Durmuş Günay, Ferzende Kaya, Atıf Bedir, Mikail Türker Bal, Mehmet Taştan, Fatih C. Büyükmatur, Alimcan Buğda, Mustafa Başpınar, Aydın Ünal, Prof. Dr. Enver Arpa, Sinan Tavukçu ve Alper Tan dergi sayfalarında ağırıyorlar okuyucularını.

Edebiyat Ortamı'nın Kasım/Aralık 2020 sayısının sayfalarının önemli bir bölümü Niyazi Mısıri'ye tahsis edilmiş ve dolu dolu bir özel dosya olmuş. Yazılarıyla Dr. Timuçin Çevikoğlu, Ali Sali, Prof. Dr. Bilal Kemikli, Ali K. Metin, Mehmet Ayçi, Yunus Nadir Eraslan, Mikail Türker Bal ve Arafat Deniz dosyaya önemli katkılar sunan isimler. Ayrıca Yunus Nadir Eraslan'ın Prof. Dr.

Kenan Erdoğan ile Niyazi Mısıri'nin kişiliği ve eserleri üzerine yaptığı söyleşi özel dosyayı zenginleştirici bir işlevi barındırıyor.

Şakir Kurtulmuş, Günlerin İzi başlığı altında günlüklerini okuyucularıyla paylaşmaya devam ediyor. Fahri Tuna, portre yazılarıyla tanımadığımız kişileri bile bizlerle o kadar aşına kılıyor ki o kişiyle karşılaştığımız anda hiç yabancılık çekemeyeceğimize inanıyorum. Ahmet Karacan, Cihat Zafer, Ayşe Ünüvar, Mehmet Aycı, Zeynel Beksaç ve Alla Büük, gerçek tabiatlarıyla ve gölgede kalmış yanlarıyla yeniden cisimleşiyorlar dergi sayfalarında, Fahri Tuna'nın kaleminden.

Kitap değerlendirme ve inceleme yazılarıyla, Turan Karataş, Beyhan Kanter, Ali Sali, Yunus Nadir Eraslan, Şaban Sağlık, Mehmet Kurtoğlu, M. Enes Anlamaz, Hatice Bildirici, Şahin Doğan, Meral Afacan Bayrak, Mehmet Kayır, Sadık Yalsızuçanlar, Mehmet Özger, Ali Ömer Akbulut, Yasin Taçar, Mehmet Aktaş, Mehmet Ali Bulut, CahidEfgan Akgül, Erhan Çamurcu ve Arafat Deniz, okuyucularının ilgi duydukları alanlarda beyinlerini ve algılarını engin kitap okyanuslarıyla sarıp sarmalıyorlar.

Ayşe Karagöz, 'Dergimize Gelen Şiirler' adlı bölümde okuyuculardan gelen şiirleri değerlendiriyor. Özellikle genç şairlerin yetişmeleri ve onlara ufuk açma anlamında çok önemli ve yararlı bir çaba sarf ediyor Ayşe Karagöz.

Ay Vakti

Yayın Yönetmenliğini Şeref Akbaba'nın, sahipliğini ve Yazı İşleri Müdürlüğünü İsmail Hakkı Gurbetçi'nin yaptığı Ay Vakti dergisi, 21. yılına girmesiyle uzun soluklu dergilerimizin arasında adı anılıyor. Yayın Yönetmeni Şeref Akbaba'nın fedakârlığı ve titizliği iki aylık periyotta yayınlanan Ay Vakti'nin her sayısında göze çarpıyor. Bu anlamda, Şeref Akbaba'nın yazdığını tahmin ettiğim giriş yazılarının her biri ayrı bir öneme sahip yazılar olarak dikkatleri çekiyor. Derginin 186. sayısında (Mayıs-Haziran 2020) yer alan "Yeni Dünyanın Koronalijisi" başlıklı giriş yazısı tüm dünyayı derinden etkileyen ve etkilemeye de devam eden Korona salgını hakkında çok önemli ipuçları barındırıyor. Korona hakkında okuduğum bir sürü yazı içinde bu yazının çok ayrı bir yeri var bende.

Şiirleriyle Nurettin Durman, Özcan Ünlü, Müştehir Karakaya, Behçet Gülenay, KamilEşfak Berki, Mehmet Aycı, Nurullah Genç, Selami Şimşek, Mehmet Sertpolat, Ali Yaşar Bolat, Semra Saraç, Ferhat Öksüz, Zeynep Karaca, Hüseyin Çolak, Güven Fatsa, Yavuz Öztürk, Yılmaz Öksüz, Ferman Karaçam, Muhsin İlyas Subaşı, Muhammed Korkmaz, Ziya Karatekin, FatimeAbdülgafor Seyyah, Alaaddin Soykan, Ziya Karatekin, Âdem Kandemir, Yusuf Sertaç Ayan Ve Şiyar Ayaz yer alıyor.

Öyküleriyle, Nurşah Karaca, Seher Özden Bozkurt, Şükrü Akkoca, Erhan Çamurcu, Müjdat Er, Züleyha Kayaoğlu Eker, Necmettin Evcı, Zekai Günel, İbrahim Kaya, SaadHadî, Zehra Korkmaz, Ömer Eski, Şükrü Akkoca ve Erhan Çamurcu isimlerini görüyoruz.

Denemeleriyle, Recep Garip, Âdem Turan, Tayyib Atmaca, Ali Bal, Mustafa Uçurum, Prof. Dr. İbrahim Emiroğlu, Ayşe Şener, Necip Asım, Şeref Akbaba, Ayhan Sağmak, İsmail Erdoğan, Dr. Salih Uçak, Hayrettin Taylan, İsmail Bingöl, Nalan Kalaz, Fulya Eksik, Selim Adım, Necip Asım ve Yunus Emre Tozal önemli konulara değiniyor.

İnceleme ve araştırma bölümlerinde, Necmettin Evcı, Prof. Dr. Şaban Sağlık, Doç. Dr. Mehmet Sait Çalka, Tayyib Atmaca, Necip Asım ve Erdoğan Muratoğlu'nun yazıları çok önemli bilgiler barındırıyor.

Portre yazılarında, Fahri Tuna ve Abdullah Harmancı'nın yazıları okunmaya değer nitelikte yazılar olarak okuyucusuyla bütünleşiyor.

Sinema bölümünde, Abdullah Ömer Yavuz, sinema tekniği ve film örnekleri üzerine yazdığı sadece bir yazısı yer alıyor. 185. Sayıdan itibaren Yavuz'un yazılarına rastlayamıyoruz.

Özellikle yeni çıkan kitapların tanıtıldığı, incelendiği ve eleştirildiği kitap bölümünde ise Enes Güllü, Yunus Emre Tozal, Esra Özkara, Ezgi Elçin Oynak ve Muhammed Emin Kaptan'ın yazdığı yazılar sayesinde önemli kitaplar hakkında bilgi sahibi oluyoruz.

Şeref Akbaba'nın, Salih Uçak'ın Günlükleri ile Naz'ın Aforizmaları dergi sayfalarına ayrı bir zenginlik katıyor.

Mektup bölümünde ise Şiraze mahlaslı gizemli kişi her sayıda, 'Saklı Mektuplar' başlığı altında yazdığı mektupların 105. mektubunu yazmış bulunuyor derginin son sayısında.

26 Şubat 2020 Çarşamba günü Hakk'a yürüyen Mehmet Ragıp Karcı için hazırlanan dosyanın hem hacim anlamında hem de içerik anlamında Ragıp Ağabeye yakışır bir çalışma olduğunu özellikle belirtmek istiyorum. 185. (Mart-Nisan) Sayısında yer alan dosyada, Şeref Akbaba, Mustafa Özçelik, Recep Garip, Özcan Ünlü, Nurettin Durman, Şakir Kurtulmuş, İsmail Bingöl, Hayrettin Taylan, Salih Uçak ve Mehmet Kurtoğlu yazdıkları yazılarıyla rahmetli Ragıp Karcı hakkında son derece içten bir dille ve objektif bakış açısıyla görüşlerini ve anılarını dile getirmişler.

188. (Eylül-Ekim) sayısında yer alan Poetika adlı dosya ise özellikle her şairin okuması gereken önemli yazılar var. Necmettin Evcı, Celal Yeşilçayır, Salih Uçak, Hayrettin Taylan, Metin Önal Mengüşoğlu, Nurettin Durman, Nurullah Genç, Birol Bulut, Abdulkadir Erkal, Âdem Turan, Bekir

Oğuzbaşaran, İsmail Bingöl, Ferman Karaçam, Bestami Yazgan, Ali Tenik, Şeref Akbaba ve Naz yazılarıyla hem Poetika olgusuna ilişkin görüşlerini hem de kendi poetik görüşlerini ve duruşlarını ortaya koyuyorlar. Ayrıca, Ay Vakti’nde Yazılanlardan ve Ay Vakti Söyleşilerden başlıklı yazılar da dosyaya ayrı bir zenginlik ve derinlik katmış.

Hece Taşları

15 Mart 2015 tarihinde şair ve yazar Tayyib Atmaca tarafından aylık olarak çıkarılmaya başlanan Hece Taşları Dergisi, her ayın 15’inde PDF olarak sanal ortam üzerinden ilgililerine gönderiliyor. Yılsonunda isteyenlere dergi ciltli baskı şeklinde sunuluyor. Şiir dergisi olan Hece Taşları, Ocak 2021 ayı itibarıyla 71. sayısına ulaştı. Adından da anlaşılacağı üzere hece ölçüsüyle ilgili şiirler ve poetik yazılar yer alıyor derginin içeriğinde. Aynı zamanda, ölmeye yüz tutmuş “âşıklık geleneği” çok canlı ve coşkulu biçimde seyrediyor derginin sayfalarında. “âşık atışmaları” hemen hemen her sayıda yer alıyor. Azerbaycanlı şair ve yazarların da dergiye katkıları oldukça anlamlı ve ayrı bir zenginlik katıyor.

Şiirleriyle Metin Önal Mengüşoğlu, Ali Akbaş, Metin Özarslan, Lütfi Şehsuvaroğlu, Yavuz Bülent Bakiler, Avni Doğan, Ömer Ekinci Micingirt, Bestami Yazgan, Hüseyin K. Ece, Bünyamin Duralı, Ali Emre, Mehmet Baş, Mehmet Kurtoğlu, Rukiye Aydın, Sündüs Arslan Akça, Muhammed Avşar, M. Nihat Malkoç, Aslan Avşarbey, Mehmet Durmaz, Hayrettin Durmuş, Erdoğan Erbay, Osman Fermanoğlu, Ali Kemal Mutlu, Halit Yıldırım, Ahmet Yıldırımtepe, Yasin Mortaş, Tayyib Atmaca, İbrahim Eryiğitve yer darlığından buraya isimlerini yazamadığım birçok şair yer alıyor.

Şiir üzerine poetik yazılarıyla İrfan Göktaş, Bircan Kayacan, Mehmet Pektaş, Recep Şen, Metin Mert ve Tacettin Şimşek hece şiirinin önemine dikkat çekiyorlar.

Gelenek Üzerine Konuşmalar başlıklı söyleşi bölümlerinde, Mustafa Özçelik, Arif Ay ve Ali Emre ile yapılan konuşmalar çok önemli bilgiler içeriyor.

Âşık Cemal Divanî, Âşık Yaşar Reyhanî, Sadık Kemal Turhal (Kemaloğlu) ve Turgut Günay (Yetik Ozan) gibi deyişmeleriyle, yani atışmalarıylaâşıklık geleneğini canlı tutan değerler olarak çok önemli bir işlevi yerine getiriyorlar.

Başta Tayyib Atmaca olmak üzere, dergiye emek veren Metin Özarslan’ı ve Yasin Mortaş’ı günümüzde hece şiirine verdikleri coşkulu katkılarından dolayı yürekten kutluyoruz.

HECEÖYKÜ, MAHALLE MEKTEBİ

Mehmet Kahraman

Heceöykü

Heceöykü 2020 yılına 97.sayısı ile merhaba dedi. Bu sayıda “2019’da öykü” başlıklı bir soruşturma ile 2019 yılının öykü penceresinden değerlendirmesi yapılıyor. Soruşturmaya Necati Mert, Necip Tosun, Abdullah Harmanca, Ali Haydar Haksal, Ali Ayçıl, Mehmet Kahraman, Yunus Nadir Eraslan cevap vermiş. *Heceöykü*’nün bu sayadaki öykücülere ise şu isimlerden oluşuyor: Emin Gürdamur, Safiye Gölbaşı, Müzeyyen Çelik, Esra Özdemir, Nagihan Şahin, Mesut Doğan, Mustafa Uçurum, Soner Oğuz, Sema Bayar, Sercan Ceylan, Recep Kayalı, Meral Afacan Bayrak ve Gülay Pamuk. Yavuz Demir, Hayrettin Orhanoğlu ve Eyüp Tekin Öykü Üzerine yazılar köşesinin yazarları. Yakın Plan’a alının yazarlar ise Tuba Dere ve İrem Ertuğrul. *Heceöykü* her sayıda yaptığı gibi bir kitap üzerine okumalarına devam ediyor. Bu sayının toplantı konusu Hale Sert’in Çocukça Bir Direniş adlı öykü kitabı. Başka Dünyaların Öyküleri’nde Resul Pervizi ve Abdülhamit Süleyman Çolpan’ın çeviri öyküleri yer alıyor

Heceöykü 98 Rasim Özdenören’in“Dünyayı Değiştirmek Elimizde” başlıklı yazısıyla açılıyor. Selçuk Azmanoğlu’nun Fotoğraf Öykü’sü ve ardın sırasıyla, Hüseyin Karatay, Necati Mert, Safiye Gölbaşı, Müzeyyen Çelik, Esra Özdemir, Yunus Nadir Eraslan, Hale Sert, Zeynep Sati Yalçın, Hüseyin Akın, Mustafa Uçurum, Soner Oğuz, Recep Kayalı, Halil İbrahim Çelik, Özlem Karapınar, Muhammet Erdevir, Merve Özgenli Çelik ve Vildan Külahlı’nın öyküleri yer alıyor. Bu sayının söyleşisi Mukadder Gemici ile yapılmış. Yakın Plan’ın konukları ise Ali Necip Erdoğan ve B.Nihan Eren. Başka Dünyaların Öyküleri’nde Eyvaz Zeynalov ve Cemal Mirsadıki yer alıyor. Öykü Üzerine köşesinde önemli yazılar var okuru bekleyen: Mehmet Kahraman, Ali Necip Erdoğan, Yavuz Demir bunlardan birkaçı. Çilem Dilber ve Fatih Dağdelen ise *Heceöykü*’de İlkler olarak yer almış isimler.

Heceöykü 99. her sayı olduğu üzere Rasim Özdenören’in yazısıyla başlıyor. Özdenören bu sayıda “Kelime, Silah ve Salgın” başlıklı bir yazı kaleme almış.

Sayının öykücülerini şu isimlerden oluşuyor: Cihan Aktaş, Hasibe Çerko, Safiye Gölbaşı, Hale Sert, Esra Özdemir Demirci, Ali Necip Erdoğan, Zeynep Sati Yalçın, Recep Kayalı, Müzeyyen Çelik Kesmegülü, Mustafa Uçurum, Meral Afacan Bayrak, Tuba Dere, Sema Bayar, Sercan Ceylan, Vildan Külahlı Tanış ve Serpil Tuncer. Bu sayının söyleşisi ise Handan Acar Yıldız ile yapılmış. Öykü Üzerine yazılarda ise Safiye Gölbaşı, Ali Necip Erdoğan, Hale Sert ve Hatice Bildirici yer alıyor. Bu sayının toplantı konusu Ali Necip Erdoğan'ın Diğer Şeyler ismini taşıyan öykü kitabı hakkında. Çeviri öykülerde Cengiz Abdullayev ve Gassan Kenafani yer alıyor. Rüveyda Durmaz Kılıç, Emine Acar, Okan Erdağı, Rıfat Eroğlu ve Gül Parlak Heceöykü'nün ilkleri.

Heceöykü 100.sayının geniş bir dosya konusu ile kendine ayırmış. Bir dergide yüzüncü sayıyı görmek gerçekten çok önemli. Bu bakımdan Heceöykü ve Hece ailesini tebrik etmek gerekiyor. Dergi bu sayıda yazarlarına “Sizin için Heceöykü ne ifade ediyor?” sorusunu yöneltiliyor. Yirmi Sekiz farklı yazar Heceöykü hakkındaki düşüncelerini ifade etmişler. Derginin öykücülerini ise şu isimlerden oluşuyor: Yıldız Razamanoğlu, Mihriban İnan Karatepe, Abdullah Harmancı, Cafer Özgül, Hüseyin Karatay, Sadık Yalsızuçanlar, İsmail Sert, Selvigül Kandoğmuş Şahin, Esra Özdemir Demirci, Mustafa Uçurum, Emin Gürdamur, Müzeyyen Çelik, Zeynep Sati yalçın, Soner Oğuz, Ali Necip Erdoğan, Sercan Ceylan, Recep Kayalı, İbrahim Halil Çelik ve Ayşe Hicret Karakaya. Mustafa Şahin kendisiyle söyleşi yapılan isim. Başka Dünyaların Öyküleri'nde bu ay: Lidudumalingani, Rahnavard Zaryab, İsmail Fasih, Ma'suma Ahmedova .

Heceöykü 101 Rasim Özdenören'in yazısıyla başlıyor. Sayının öykücülerini şu isimlerden oluşuyor: Hasibe Çerko, Safiye Gölbaşı, Esra Özdemir Demirci, Ali Necip Erdoğan, Zeynep Sati Yalçın, Recep Kayalı, Müzeyyen Çelik Kesmegülü, Sema Bayar, Segâh Gümüş, İsmail Sert, Recep Seyhan, Aytaç Ören, Burak Çavuş, Uğur Demircan, Özlem Karapınar, Berna Atagün, Ethem Erdoğan. Bu sayının söyleşi konuğu Ahmet Sarı. Öykü Üzerine yazılmış önemli yazıların sahipleri Sercan Ceylan, Emin Gürdamur, Hatice Bildirici ve Akif Gülmez. Gülsüm Halilova ve Oskar Maria Graf çeviri öyküleriyle sayıda yer alan isimler.

Heceöykü 102 yılın son sayısına Rasim Özdenören'in yazısıyla başlıyor. Sayının öykücülerini: Müzeyyen Çelik Kesmegülü, Esra Özdemir Demirci, Meral Afacan Bayrak, Tuba Dere, Sema Bayar, Soner Oğuz, Vural Kaya, Nagihan Şahin, Ayşe Hicret Karakaya, Mustafa Uçurum, Özgen Felek, Sevda Deniz ve Rümeyza Kılıç. Bu sayının söyleşi konuğu Zeynep Sati Yalçın. Öykü Üzerine Yazıları Hatice Bildirici, Sercan Ceylan ve İsmail Süphandağı kaleme almış. Sayının toplantı konusu Sema Bayar'ın Kuklalar için İplerden Sonra Yaşam adlı öykü kitabı. Başka Dünyaların Öyküleri'nde bu ay İsacan Sultan ve Madina Abdullayeva yer alıyor. Özay Erdem, Aysel Cengiz, Nursultan Taş ve Selma Maşlak Heceöykü'nün ilkleri. Heceöykü dergisi öykü ve öykü üzerine yazılarla adından söz ettirmeye devam ediyor.

Mahalle Mektebi

Mahalle Mektebi dergisi 51.sayısı ile 2020'ye girdi. Derginin dosya konusu Necip Tosun. On altı farklı yazar Necip Tosun ve kitapları hakkında yazılarıyla dosyaya katkı sağlamış. Dergi her zaman olduğu gibi öykü ile okurunu karşılıyor. Bu sayının öykücülerini şu isimlerden oluşuyor: Necip Tosun, Mustafa Soyuer, Mustafa Aplay, Rıdvan Yüksel, Betül Sezgin, Merve Can, Ahmet Hakan Karataş, Birgül Temur, Âdem Teker ve Tarık İmam (çeviri öykü). Derginin şairleri Fatma Şengil Süzer, Mustafa Köneçoğlu, Kenan Çağan, Nazım Payam, Yaşar Keskin, Mehmet Büyükkol, Uğur Atas, Şifa Şahin ve Robert Bly (çeviri şiir). Düşünce köşesine Hilmi Uçan, Hüseyin Çil, Muhammet Enes Kala ve Mustafa Köneçoğlu yazılarıyla katkı yapan isimler. Sayıda ayrıca Abdullah Kasay ve Muammer Ulutürk ile söyleşi yapılmış.

Mart Nisan sayısı olan 52.sayıda dikkat çeken iki söyleşi var. Birincisi Selçuk Küpçük ile yapılmış. Küpçük ile müzik ve gelenek bağlamında doyurucu bir söyleşi mevcut. Diğer söyleşi ise Prof. Dr. Sami Selçuk ile yapılmış. Her iki söyleşi de okuru tatmin edecektir. Sayının öykücülerini Abdullah Harmancı, M. Fatih Kutlubay, Merve Koçak Kurt, Sahra Tahiroğlu, Ömer Vural, Abdullah İpek, Tuğba Temel, Hümeysra Altınok, Yusuf Kenan Yanık ve Muhammed Abdelnabi (çeviri öykü) isimlerden oluşuyor. Mustafa Köneçoğlu, Nazım Payam, Mustafa Uçurum, Ömer Yalçınova, Yunus Emre Altuntaş, Zeki Altın, Uğur Atas, Kemal S. Sayar, Muharrem Demirci, H. İbrahim Karahan ve John Keats (çeviri şiir) sayının şairleri. Düşünce bölümünde önemli yazılar göze çarpıyor. Dursun Ali Tökel, Feyza Şule Güngör, Alison Fernandes, Hilmi Uçan, Peyami Safa Gülay, Hüseyin Çil, Şaban Sağlık, Şeyma Taner, Mustafa Köneçoğlu dergiye katkı yapan isimler. Yakın Okumalara yansıyan isimler ise Hale Sert, Engin Türkgeldi, Veysel Altuntaş ve Selim Baki. Ahmet Topbaş, Hüseyin Akın, Recep Ayık dergiye katkı yapan diğer isimler.

Mahalle Mektebi 53. Sayısı Safiye Gölbaşı'nın "Nakaratin Şarkısı" öyküsüyle okuru karşılıyor. Ardından Ahmet Topbaş, Betül Sezgin, Nilüfer Ateş, İsmail Demirel, Gülsüm Çıngı, Özay erdem ve Ahmet Sarı'nın öyküleriyle devam ediyor. Sayının şairleri ise şu isimlerden oluşuyor: Kenan Çağan, Mustafa Köneçoğlu, Mehmet Aycı, Ömer Korkmaz, Ömer Yalçınova, Burhan Sakallı, Yunus Emre Altuntaş, Ali Karahan, Duygu Irmak, Kemal S. Sayar. İki de çeviri şiir okuyoruz: Robert Bly ve Mahmud Derviş. Her sayı olduğu gibi iki söyleşi var dergide. Bunlardan ilki Alim Kahraman ile yapılmış. Diğerisi ise öykücü Ali Necip Erdoğan. Düşünce bölümüne Hilmi Uçan, Mustafa Köneçoğlu, Hüseyin Akın, Özlem Göktaş, Emre Bestil, İhsan Özgür yazılarıyla katkı yapan isimler. Yakın Okumalar'a Mesut Doğan, Numan Altuğ Öksüz, Elif Hümeysra Aydın ve Emine Altınkaynak Kazan konuk olan yazarlar. Yunus Emre Altuntaş, Remzi Köpüklü, Ahmet Topbaş, Merve Yaylacık ve Muammer Ulutürk yazılarıyla katkı yapan diğer isimler.

Mahalle Mektebi 54.sayısına Mukadder Gemici'nin "Geniş Zaman" öyküsüyle başlıyor. Merve Koçak Kurt, Gülhan Tuba Çelik, Mustafa Aplay, İbrahim Halil Çelik, Hümeysra Altınok, Rıdvan Yüksel, Özkan Yüksel, Birgül Temur, Hatice Şimşek ve Uğur Saraç derginin diğer öykücülerini. Sayının şairleri Mustafa Köneçoğlu, İbrahim Gökburun, Yunus Emre Altuntaş, İlteriş H. Kutlu, Duygu Irmak, Bayram Zıvalı, Uğur Atas, Zeki Altın, Ayşe Nur Kaymak, Cihad Demir, Sıddıka Zeynep Bozkuş ve Robert Bly (çeviri şiir). Sayının bu ayki söyleşi konuğu Alpay Doğan Yıldız. Abdullah Harmancı'nın yaptığı bu söyleşide Yıldız ile Türk edebiyatına dair önemli bir söyleşi gerçekleştirilmiş. Düşünce bölümüne Muhammet Enes Kala, O. Vahdet İşsevenler, Peyami Safa Gülay, Mustafa Köneçoğlu, Fatma Merve Değer, Murat Üstübal, Hüseyin Akın yazılarıyla katkı yapan isimler. Yakın Okumalara Mustafa Başpınar, Engin Elman, Safiye Gölbaşı, Abdullah Yıldırım konuk olan isimler. Emine Terzi, Kamil Karapınar, Şennur Demir ve Muammer Ulutürk de yazılarıyla sayıya katkı yapan diğer isimler.

Mahalle Mektebi 55.sayısına Ahmet Sarı'nın "Cennet Meyvelerini Özlemek" öyküsüyle giriyor. Ardından Mürüvvet Özpehlivan, Zeynep Kahraman Füzün, Yavuz Ahmet, Tuncay Günaydın, Sinan Lök, Özay Erdem, Hakan Kaya, Nilüfer Ateş, Meltem Ortakçı ve Necip Mahfuz (çeviri öykü) ile devam ediyor. Sayının şairleri Mustafa Köneçoğlu, Kenan Çağan, Ömer Korkmaz, Mustafa Uçurum, Abdulhalik Aker, Burhan Sakallı, Kemal S. Sayar, Uğur Atas, Kenan Yusuf, Muharrem Demirci ve Robert Bly (çeviri şiir). Sayının söyleşi konukları Mustafa Derviş Dereli ve Hilmi Uçan. Düşünce bölümünde birbirinden önemli yazılar mevcut, bunlardan bazıları: Peyami Safa Gülay, Canan Olpak Koç, Muhammed Enes Kala, Fatma Nur Açıkgoz, Yusuf Yıldırım. Nazım payam, Fatma Nur Pınar, Mustafa Çiftçi, Emre Bestil, Ahmet Topbaş, Abdullah İpek, Ömer Lekesiz, Kamil Karapınar.

Mahalle Mektebi 56. Sayısına Müzeyyen Çelik'in "Tekno Çelik" öyküsüyle başlıyor. Nilay Erik, Zeynep Sayman, Merve Koçhan, Mustafa Aplay, Abdullah İpek, Mehtap Nas, Rıdvan Yüksel, Akif Yücesoy ve Gülistan İnan sayının diğer öykücülerini. Sayının şairleri Mustafa Köneçoğlu, Mehmet Aycı, Mustafa Ruhi Şirin, Abdulhalik Aker, Mehmet Büyükkol, Kadir Korkut, Bayram Zıvalı, Uğur Atas, Kemal S. Sayar, Ayşe Nur Kaymak, Serhat Ölçer isimlerden oluşuyor. Dergide ayrıca iki çeviri şiir mevcut, bunlar Robert Bly ve Mahmud Derviş. Sayının bu ayki söyleşi konuşmaları Ahmet Melih Karauğuz ve Yusuf Yıldırım. Düşünce bölümüne Hilmi Uçan, Feyza Şule Güngör, Enes Buğra Tökel, Muhammed Enes Kala, Peyami Safa Gülay, Necdet Subaşı, Yusuf Yıldırım, Ömer Yalçınova, Ebuzer Çınar katkı yapan isimler. Yakın Okumalara ise Aykut Ertuğrul, İbrahim Halil Çelik, Mustafa Kara ve Mustafa Uçurum konuk olan isimler. Ayrıca Ahmet Topbaş, Kamil Karapınar, Merve Kambur, Mürüvvet Özpehlivan ve Erva Kara yazılarıyla dergiye katkı yapmışlar.

**KARABATAK, IHLAMUR, TÜRK EDEBİYATI,
ŞEHİR VE KÜLTÜR, MUHİT, ŞİAR, ASİ, ÇARE,
SÖĞÜT, DİL VE EDEBİYAT, MAHFEL,
OLAĞAN HİKÂYE**

Mustafa Uçurum

Karabatak

İki aylık olarak yayınına devam eden *Karabatak* dergisi, Ali Ural'ın yönetiminde çıkmaya devam ediyor. Her sayı bir dosya konusu ile çıkıyor dergi. 2020'de; "Edebiyat ve Kış, Edebiyat ve Ölüm, Yüzyıl Sonra Ömer Seyfettin, Edebiyat ve Su, Edebiyat ve Futbol, Mabetlerin Işığında Edebiyat" dosya konuları ele alındı. Derginin giriş yazıları ve ilk şiiri Ali Ural'a ait. Sadece 51. sayıda İbrahim Tenekeci şiiri ile başladı dergi.

Ali Ural derginin giriş yazılarında derginin yeni sayısı hakkında bilgiler veriyor ama daha da önemlisi Ural bunu bir hoca hassasiyeti ile yapıyor. Ural, ufuk açan göndermeler ile edebiyat dünyasına ve güncel konuların edebiyata yansması ile ilgili tespitlerini dile getiriyor.

"Ayasofya'nın yeniden açılışını Türk milleti için bir can suyu olarak görüyoruz. Bu kutlu vaktin 15 Temmuz Destanı'nın yazıldığı günlere denk gelmesini ise Türk milletinin bağımsızlığının ve dünyaya nizam verme iradesinin bir işareti olarak. Yaşadığımız çağın en büyük paradoksu köklerinden uzak yaşamayı, yaşamak sanmaktır. Beyin ölümü gerçekleşmiş bir bedenın nefes alıp vermesinde ne var! Fişini çekecekleri an uzak değildir." (51. sayı)

Ayrıca Ural, dosya konusunu tamamlayacak şiirleri ile bir girizgâh yapmış oluyor. "Edebiyat ve Futbol" dosyasının yer aldığı 52. sayıda Ural'ın "Topu Taca Atarken" şiiri ile başlıyor dergi.

bahkçı şarkıları pul pul dökülüyor avcuma

kalenin yanında bir çiçek avcunun içi gibi bilen sahayı

*bozuk para yağdığında nasıl kararır çim
kaybedildiğinde maç nasıl kurtlanır ağaçlar
bir ağızdan şarkı söyleyememek nedir
nasıl yükselir merdivenlerden duman
topu taca atıyorum birkaç dakika kazanmak için
gökyüzü berrak rüzgâr soğuk uzuyor gölge*

Derginin kalıplaşmış bir şair kadrosu var diyebiliriz. Karabatak mektebinin birçok öğrencisi dergide yer alan isimler. Bunun yanında dergide ilk defa görünen isimlere de rastlıyoruz. Hüseyin Akın, Şafak Çelik, Ali Seyyah, Muhammed Enis Özel, Hasan Akay, Sevgi Yerlioğlu, Ayşe Sevim, Âdem Yazıcı, Ahmet Akarsu, Mustafa Duruş dergide şiirleriyle en sık görünen isimlerden. Bu isimler yanında; Mustafa Köneçoğlu, Filiz Geç, Musa Gönüllü, Sümeyra Yaman, Emirhan Kömürcü, Berke Camekan, Zeynep Emirdağ, Nurettin Yalçın, Yasemin Zengin, Serpil Çete, Selman Ertaş... dergide şiirleriyle yer alan şairlerden.

Karabatak'ta en önemsedğim yazılar Ali Ömer Akbulut, Hasan Akay ve Mustafa Köneçoğlu'nun poetik yazıları. Derginin her sayısında Akbulut ve Akay şiir poetikası üzerine özgün yazılarını şiirin açılım gücünün de katkısıyla özellikle gençler için yol göstericilik özelliğiyle yayımlıyorlar.

Ali Ömer Akbulut; şiir, felsefe, din üçleminden yararlanarak şiire felsefi bir açılım kazandırıyor. Bu özgün bakış açısı; şiirin anlam kazanır olmasından daha çok şiirin hangi anlam sorunsalına dokunduğuna göndermeler içeriyor.

“Çocuğun hâlleri varlığa dâhildir. Zaman da zamansızlık olarak bir uygunsuzluk değil, dilin ve de düşüncenin kapsayıp kavrayamayacağı bir insanlık çağlayanıdır. Zaman çocuktur, çocuk zamanın ta kendisidir. Gerçek zamanlı bir hayat isteniyorsa, sükûnetle karşılanan bir ilerleyişe ve yenilenişe sahipsek ve bu mutlu ve huzurlu hatta şen bir hayat bahşediyorsa bize, çocukluğa ait ne varsa korumak, “büyüklük”- ten gelen ne varsa kurtulmak, azat olmak elzemdir. İnsanın kendisiyle ve evrenle varlıksal kopuşuna sebep olan her ne varsa hepsinden kurtulmak, insanın kendine gelişine engel olan her şeyden azat olmak insanın sonsuz sonsuz özgürlüğünün ön şartıdır. İnsanı kendi'nden geçiren her şeyden azat edip onu kendi'ne getiren “kendi dili”nin benzersizliğidir. İnsanın “kendi dili” benzemezlik ifadesiyle şiirdir. Şiir insanın azatlık savaşımıdır.” (52. sayı- Ali Ömer Akbulut)

Dergide bir ana söyleşi ve bunun yanında yazar ve şairlerle yeni çıkan kitaplarını merkeze alan söyleşiler yer alıyor. Necati Çelik, Uğur Derman, Prof. Dr. Fatma Çiçek Derman, Feridüddin Aydın, Prof. Dr. Mustafa S. Kaçalin, Prof.

Dr. Hasan Tahsin Feyizli 2020 yılında söyleşileriyle okuyuculara özellikle alanları ile ilgili doyurucu bilgiler sundular.

Prof. Dr. Fatma Çiçek Derman söyleşisinden; “Tezhip, Saray bünyesi içinde yer alan ve birçok sanatkârın bir arada çalıştıkları nakkaşhanelerde yapılırdı. Burada usta-çırak usulüne göre yetiştirilen talebeler, sanatı yalnız tarifle değil, uygulamalı olarak da öğrenirlerdi. Nakkaşhaneden sorumlu sernakkaş gözetiminde birden fazla elin yardımıyla yazma eserlerin bezemesi kısa zamanda tamamlanırdı. Âhar yapanlar, kâğıt boyayanlar, desen çizenler, cetvel ve tahrir çekenler, boya hazırlayanlar, altın ezenler hep aynı mekânda bulunurlardı. Tek bir sanatkârın emeğiyle hazırlanmayan bu eserlerde çoğunlukla imza bulunmaz; ender olarak görülen müzehhip imzaları da sernakkaşa ait olur ve “zehebehu” (=bunu tezhip etti) fiiliyle başlayan cümle yer alırdı.” (51. sayı)

F. Hande Topbaş gezi yazıları ile diyardan diyara bir yolculuğa davet ediyor okuyucuları. Her sayı farklı bir mekânda alıyoruz soluğu. 50. sayıda Topbaş, Keleşçi Şairleri anlatıyor İtalya’yı adımlarken.

“Kanallardan uzakta, Venedik’in daha önce adını bile duymadığım bahçelerinde, yeşil dev ağaçların gölgelediği toprak kokan patikalarda dolaşıyordum. San Marco meydanına, katedralin balkonunda şahlanan İstanbul’a ait bronz atlara, Palazzo’nun sütunları arasında bir görünüp bir kaybolan maskeli kadına, çan kulesinin etrafında bıkmadan uçan güvercinlere sadece on dakikalık yürüme mesafesindeydim. Çevrem çağdaş sanat meraklıları, öğrenciler, uzmanlar veya benim gibi çok anlamasa da eserlerin görünmeyen hikâyelerini merak edenlerle doluydu. Sanatçıların çarpıcı, sisli, çözülemeyen zihinlerinden yansıyan eserlere bakıp vermek istedikleri mesajı çözmeye çalışıyordum. Onlarca binadan oluşan sergi alanında kalabalık bir o yana bir bu yana akıp giderken ben fotoğraflara yansıyan gözlerde kayboldum.”

Proje bölümünde yeni çıkan kitapları merkeze alan söyleşiler derginin bir başka zenginliği. F. Hande Topbaş, Mehmet Babaloğlu, Sümeyra İkiz, Hatice Tekin, Aziza Rüya, Berrin Erdoğan 2020’de söyleşi yapılan isimler.

Karabatak’ın güçlü olduğu türlerden biri de öykü. Dergi her sayı birçok öykücüye yer veriyor. Bünyamin Demirci, Hilal Karaman, Fatih Namlı, Ayşenur Kara, Mehmet Babaloğlu, Demet Şahin, Leyla Polat, Özge Özen, Emre Şahin, Mustafa Uçurum, Oğuz Şenses, Betül Barış Baig, Zeynep Emirdağ, Saliha Şahin, Betül Trabzonlu, Ayşe Sevim, Ceyhun Balcı, Selman Nuriler, Zeynep Kaplantaş, Merve Büyükçapar, Ahmet Kara, Esin Esen, Mehmet Baynal öyküleri ile yer alan isimler.

Derginin tüm çizimleri Ayşe Ural’a ait. Özgün bir tarzı var Ural’ın. Özellikle öyküler onun çizimleri ile kompozisyonu tamamlamış oluyor.

Ihlamur

Kayseri merkezli aylık çıkan *Ihlamur* dergisi, Anadolu'nun güçlü seslerinden biri. Özel ve özgün çalışmaları ile adından söz ettiren bir dergi *Ihlamur*. Hakan Sarı ve Yusuf Koşar derginin yükünü sırtlanan iki Anadolu yürekli isim.

2020'de Hasan Ali Toptaş, Sevin Okyay, Mustafa Özçelik, İskender Öksüz gibi isimlere dosya hazırlayan dergi, bunun yanında; edebiyat ve sinema, gökkubbenin kadınları, köy enstitüleri, sanat ve kibir, dijitalleşme ve kültürel güvenlik konularını da kapağına taşıdı.

Dergide seri yazı ya da köşe mahiyeti kazanmış yazılar ağırlıkta. Fahri Tuna'nın portrelerine; Hasan Ali Toptaş, Selvigül Şahin, Şeyda Koç Asyalı, Sündüs Arslan Akça, Mustafa Özçelik, Nesrin Çaylı, Süheyla Karaca Hanönü, Suavi Kemal Yazgıç, Muharrem Dayanç konuk oldu.

Naci Yengin'in tarih yazıları, Nadir Aşçı'nın futbol yazıları, M. Kayahan Özgül'ün Seklemeler'i, Şener Aksu'nun Su Usta'sı, Nuri Demirci'nin Konusuz yazıları *Ihlamur*'da devam eden yazılardan.

2020 yılında dergide yer alan isimler; Mehmet Ali Kalkan, Mete Kayahan Özgül, Mustafa Soyuer, Şener Aksu, Hasip Saygılı, Celil Bozkurt, Mahmut Demirer, Muhammed Enes Kala, Harun Çolak, Süleyman Kaymaz, Enes Şengönül, Buse Karagöz, Fahri Tuna, Nesrin T. Karaca, Cantürk Coşkun, Sibel Ercan, Mehmet Sait Kavşut, Ali Bal, Tuba Yavuz, Seval Şahin, Dilek Işıkhhan, Ayşe Ünüvar, Mustafa Everdi, Mustafa Uçurum, Süheyla Karaca Hanönü, Kaan Tanyeri, Mehmet Yılmaz, Oğuzhan Karaburgu, Harun Görücüler, Yeşim Turan, Hulusi Üstün, Tolga Daver, Naci Yengin, Nadir Aşçı, Metin Savaş, Şeyda Koç Asyalı, Eyyüp Yıldırım, İlkay Coşkun, Abdullah Kasay, Ahmet Turgut, Selçuk Küpçük, Asaf Meriç, Ayşe Korkmaz, Kamil Engin, Mehmet Neşet Turgut, Mustafa Toprak, Mehmet Uyar, Zafer Acar, İviilyadis, Mehmet Rayman, Celil Bozkurt, M. Nihat Malkoç, Nuri Demirci, Kudret Ayşe Yılmaz, Bünyamin Tan, Semahat Yüksel, Zeynep Göze Uluant, Kenan Gürsoy, Mustafa Argunşah, A. Yağmur Tunah, Muharrem Dayanç, Fulya Bayraktar, Seçil Efe, Celil Altınbilek, Saim Sakaoglu, Reşat Coşkun, Selma Gün, Hakan Yozcu, Yasin Yavuz, Oya Gündüz Aksu, Necati Tonga, Selçuk Uygun, Şaban Akbaba, Mustafa Özсарı, Uğur Başaran, Aslan Avşarbey, Sabahattin Özkan, Aziz Yunus, Tamer Sağcan, Atalay Yağmur, Nazlı Şen, Mehmet Fatih Balkı, Uğur Erden, Esin Hamamcı, Hatice Köse, Orçun Üçer, Ahmet Balcı, Muhammed Tarhan, Volkan Hacıoğlu, Sema Öztürk, Lavinya Öz, Şener Beyter, Ahmet Kabaklı, H. Ömer Özden, Elzem Aksu, Eda Yılmaz, Tahir Kutsi Makal, İsmail Bingöl, Mahmut Celal Özmen, Hakkı Suat Yılmaz, Ramazan Teker, Bünyamin Durali, Mustafa İbakorkmaz, Mehmet Balcılar, Mesut Kaplan, Luqman İsmail, Ahmet Küçükerniç, Erhan Çamurca, Zeynep Bıyıklı, Celil

Altınbilek, M. Tuğrul Çolak, Metin Önal Mengüşoğlu, Rıdvan Canım, Bilal Can, Selvigül Şahin, Yunus Emre Altuntaş, Basri Şen, Zehra Fişekçi, Tahsin İstanbullu, Ahmet Efe, Nisa Leyla, Hüsamettin Olgun, Ebru Şenocak, Ahmet BicanErcilasun, Gülcan Havva Eraslan, Hakan Paksoy, Konuralp Ercilasun, Mehmet Şimşek, Ömer Dönderici, Metin Savaş, Sergen Çirkin, Şakir Erkoç, Abdullah Çevik, Abdulkadir İnaltekin, Nemika Tuğcu, Halit Yıldırım, Ezgi Fatma Açıkgoz, Adem Yağmur...

Semih Kaplanoğlu, Mustafa Atikebaş, Sevin Okyay, Mustafa Özçelik, Şaban Özdemir... şöyleşi yapılan isimler.

Muhammed Enes Kala'nın yazıları felsefi ve sosyolojik ağırlığı olan yazılar. Kala, yazılarında konuyu Rahmani olan çizgide tutma konusunda oldukça hassas davranıyor. Onun yazılarını okurken algıların tam anlamıyla açık olması gerekiyor. Birden çok çağrışımı yazılarda görmek mümkün. Her bir yol tek olana çıkıyor ve hakikat, cümleler arasında ışıldıyor.

“İnsanı, her şeyden öte muhtaç bir varlık olarak anlarsak, onun, hem sonlu hem de kendisini sonsuzluğa açan tabiatının ihtiyaçlarını tatmin etme arayışında olan bir özne olması durumunu rahatlıkla anlarız. İnsanın ortaya koyduğu her şey bir ihtiyaca mebni olarak meydana gelir. Kişinin ihtiyacından veya ihtiyaç olarak hissettiği şeyden hâli olan ne bir niyeti ne duygusu, ne düşüncesi, ne söylemi ne de eylemi mümkündür. O halde onu belirleyen şey en temelde ihtiyaç, buna mukabil kendisinin belirlediği şey de seçme kudretinin cari olduğu durumlarda ihtiyaçlarıdır. Zaten sanat insanda kökleştiğinde ona en büyük hediyelerden birisi olarak ihtiyaçlarını kendi belirleme ihtiyaçlarının tatmin yollarını sunar.

İnsanı, sonsuzluk tecrübesine açıp, onun sonsuzluğa açılan tabiatının ihtiyaçlarını giderecek sahalardan birisi dinse diğeri sanat olarak karşımıza çıkar. Eğer sanat sadece seküler bir alana hapsedilirse, dünya sonlu, sınırlı ve eksik olduğu için sanatı ve dolayısıyla tüm sanat tecrübesini de sınırlı, sonlu ve eksik bir alana mahkûm etmiş oluruz. Böylesi bir tecrübeden, insanı aşkına yönelten, onu aşkınla buluşturan bir yetkinliği beklemekse hayal olur. Sadece bu değil, insanın da böylesi bir sanat tecrübesi sadece bedenli/tensel boyutuna hitap edip, onun nefis/tensel boyutuna ise kör, sağır ve hissiz kalmak koşuluyla insanın gerçekliğin bir boyutuna kör, sağır ve hissiz kalmasının yolunu açmış olur. Dolayısıyla dünyaya indirgenen, dünyaya hapsolan sanat, sonlu, sınırlı ve eksik yapısıyla sadece ve sadece tüketimin nesnesi haline gelebilir.” (89. sayı)

Ihlamur dergisinde şiire pek rastlayamıyoruz. Bazı sayılar hiç şiir yok dergide. Elbette bu da bir tercih meselesi.

Türk Edebiyatı

555. sayısı ile 2020'ye giriş yaptı *Türk Edebiyatı* dergisi. 564. sayıya kadar Erhan Genç'ti derginin yazı işleri; 565. sayıdan itibaren bu görevi şair Cengizhan Orakçı üstlendi. Genel Yayın Yönetmeni Bahtiyar Aslan. Edebiyat araştırmaları, Türk dünyası dosya ve özel sayıları derginin üzerinde durduğu konular arasında. Şiir, hikâye, kitap yazıları, makaleler *Türk Edebiyatı*'nda kendine yer bulan türler arasında.

Dergide yıl içinde Funda Özsoy Erdoğan, Fuat Başar, Cengizhan Orakçı, İsmail Bozkurt, Fatma Barbarosoğlu, Handan Acar Yıldız, Victoria RoweHolbrook, Ozan Yılmaz, İbrahimTüzer, Nazar İşankul, Taşkın Takış ile söyleşiler yapıldı.

Funda Özsoy Erdoğan söyleşisinden; “Kadın olmaktan ve kadınlık hallerini yazmaktan her zaman onur duymuşumdur. Kız olarak doğduğu için ailesini mutlu etmiş şanslı biriyim ben. Hani toplumumuzda “eksik etek” diye bir tabir vardır ya, kadınlar için söylenen. Ben kendimi hiç öyle hissetmedim. Bana göre bütün kadınlar güçlüdür, sadece bazıları bunun geç farkına varır. Ailemde çok güçlü kadınlar var, örnek aldığım. Hatta eşim, Samsunlu olmamın da altını çizerek Amazon soyundan olduğumu söyler şaka ve sitem yollu zaman zaman. Belki de bu yüzden etrafımda gördüğüm, erkek tahakkümü karşısında öğrenilmiş çaresizlikler biriktiren kadınlara karşı hep duyarlı oldum. Hikâyelerimde ve bu romanımda karanlığa lanet etmek yerine bir mum yakmayı istedim.” (555. sayı)

İbrahim Tüzer söyleşisinden; “Kısacası belirli bir dönemin sosyolojik yapısı kendini metinlerin dünyasında somut bir biçimde var eder. Tür ve biçim kavramı daha çok oldukça geniş bir zamana yayılmış medeniyet süreçlerinin ifadesidir. Biçimin hayata dair bu akışı katılaştırdığı belirli sınırların içerisinde dondurduğu sanılabilir ama hayatın akışkanlığı biçimin üzerinden derinden ve ağır işleyen bir süreç olarak devam eder. Başlangıçta marjinal ve avangart olarak kendini dayatan edebî biçim, zamanla türün örneklerinin belirli bir uzlaşıya varması ile yeni bir dengelenme yaşar. Şunu da belirtmek gerekir ki Türk edebiyatını, toplumsal dönüşümler üzerinden okurken biçimdeki değişiklikler ve edebî türler üzerinden ilerlemek oldukça zahmetli olduğu kadar değerli bir tercihtir. Çünkü özellikle 19. yüzyıl sonrasında ortaya çıkan biçimsel ve türle ilgili değişiklikler; Türk toplumunun kendi dinamikleri ile Avrupa'daki gelişmelere göre şekillenir. Bu noktadan Türk modernleşmesinin ve Batılılaşmanın Türkiye'deki edebiyat sosyolojisi okumalarının da biçim ve içerik açısından merkezinde olduğu saptaması yapılabilir.” (563. sayı)

Dergideşiirleriyleeralan isimler; Mehmed İsmayıl, Aybeniz Aliyar, Tacettin Şimşek, Mustafa Ruhi Şirin, M: Sadi Kandemir, Erol Yılmaz, Mehmet Ayıcı, Anna Ahmatova, Şehriyar Del Garanî, Nazım Payam, Tarık Özcan, Ertuğrul

Aydın, Şadi Oğuzhan, Gülay Tahirli, Hamit Oral, Zeynel Beksaç, Ruslant Dost Ali, Ferid Hüseyin, Yasin Mortaş, A. Alp, Mehmet Fikri, İlkay Adalı, Bülent Fevzioğlu, Mehmet Tahir Doluner, Mehmet Yaşın, Türkay Ilıcak, Suavi Kemal Yazgıç, Ercan İriş, Ahmet Tahsin Erdoğan, Yunus Karakoyun, Ziya Karatekin, Ertuğrul Aydın, Hamit Oral, Tahsin Gülenay, Ahmet Tanyıldız, Rıdvan Yıldız, Mehmet Baş, Terane Arıfkızı, Kulu Akses, Kâmil Uğurlu, Öznur Güzel, Mimar Sinan Albayrak, Selim Tunçbilek, Yalçın Ülker, Ali Tavşancioğlu, Nigar Arif, İsmail Turan, İsmail Bingöl, Emirhan Eder, İmdat Avşar, Gülay Tahirli, Rahil Tahirli, ÖktemayHaldarova, MünireRamazanova, Abdullah Kâdirî, Abdullah Âripov, Çoplan, Elbek, Fıtrat, Gafur Gulam, Mert Alihan Karakaş, Ahmet Şenol Alkılıç, Hüseyin Hilmi Saran, Süleyman Aydemir, Kerem Mahmudoğlu.

Türk Edebiyatı'nda hikâyeleri ile yer alan isimler; Nuhan Nebi Çam, Betül Sezgin, Uçkun Nazarov, Şadi Oğuzhan, Özlem Turgut Şili, Mehmet Faruk Kurt, Samet Çıldan, İbrahim Halil Çelik, Tuncay Günaydın, Yasin Özdil, Bayezid Çay, Âlim Kahraman, İmdat Avşar, Semih Diri, Terane Vahit, Fatma Pekşen, Ömer Çelik, Orhan Güdek, Ömer İpçi, Suavi Kemal Yazgıç, Ramazan Arslan, Murat Uzunkaya.

Araştırma yazıları Türk Edebiyatı dergisinin en yoğun çalışmaları arasında. Hatta şunu da söylemek mümkün. Ahmet Kabaklı geleneğini dergide yaşatan en somut göstergelerin başında geliyor bu yazılar. Edebiyat tarihi alanında ve dosya konularında araştırma yazıları okuyucular için arşivlik bilgiler sunuyor.

Ömer Seyfettin'in ölümünün 100. yılı münasebeti ile hazırlanan özel sayı oldukça özenli hazırlanmış bir çalışmaydı. Bu dosyada; Nâzım H. Polat, Hülya Argunşah, Muharrem Dayanç, M. İsa Yeşil, Tamer Kütükçü, Tahsin Yıldırım, Muhammed Hüküm yazılarıyla yer aldı.

Muharrem Dayanç'ın Ömer Seyfettin Dosyası'nda yer alan yazısından; "Ömer Seyfettin'in, birçok yönü gibi, başka hiçbir işle iştigal etmeden sadece yazarlık yaparak kalemiyle hayata tutunma çabası da pek bilinmemektedir. Varlıklarını sürdürmelerinin ana nedenlerinden biri olan hamilik anlayışı Tanzimat'tan sonra yavaş yavaş tedavülden kalkmaya başlayınca, sanatçılar da kendilerine alternatif yollar aramaya başlarlar. Onlarca gazete-dergi çıkarmak, iki yüzden fazla eser vermek, matbaa kurmak ve burada basılanların dağıtımını yapmak, aile fertlerini işin içine katarak "kırk beygir gücünde" hizmet ortaya koymak bile bu kimselere (Ahmet Mithat) ekonomik özgürlük sağlamaya yetmez. Profesyonel yazar gibi davranmalarına, yaşamalarına, vakitlerinin tamamını sanatsal faaliyetlere ayırmalarına fırsat tanımaz. Kalemde (devlet dairesi) çalışmaktan tutun, öğretmenliğe kadar birçok devlet hizmetinde bulunmadan veya bugüne gelerek söylemek gerekirse özel sektöre bulaşmadan medeni bir insan olarak varlığını sürdürmek, kalem sahipleri için hemen hemen mümkün değildir, hâlihazırda bunun çok az istisnası olsa bile...

Ziya Gökalp, Mehmet Âkif gibi birçok sanatçıda örneği görüldüğü üzere Ömer Seyfettin de en kısa yoldan memuriyet hayatına atılabileceği yatılı okullara gönderilir. O günün zorlu koşulları aileleri böyle davranmak zorunda bırakır. Mahalle mektebini Gönen’de bitirdikten sonra gittiği Eyüp Askerî Baytar Rüştîyesi (1893-1896), Edirne Askerî İdâdisi (1896-1900), Mekteb-i Harbiye-i Şahane (1900-1903) gibi okullar bu iddiamızı doğrulayacak evsafa eğitim kurumlarıdır.”

Şehir ve Kültür Dergisi

Mehmet Kâmil Berse’nin gayretleri ile çıkmaya devam ediyor *Şehir ve Kültür*. Ocak 2020’de 66. sayısına ulaşan dergi adının hakkını veriyor. Büyük bir coğrafyadan nefes alan derginin geniş bir yazar kadrosu var. Sürekli yazarların dışında yeni isimlerin katılmasıyla geniş bir çevreye de hitap ediyor dergi.

Mehmet Kâmil Berse her sayı manifesto havasında giriş yazısı ile gündeme, hayata, kültüre, tarihe dair önemli tespitlere bulunuyor. 69. sayının giriş yazısından; “İnsanoğlunun sınav için bir ömür denilen zaman dilimini geçirdiği dünyada; bu zaman diliminin aslında ne kadar kısa bir süre olduğunu hissederiz...Hep denir ya iki ezan arasında geçen zaman dilimine bir ömür denir. Doğumda isim için okunan ezan ile cenazede namaz kılınan ezan arasında sığdırılmış bir zaman dilimi... Bu zaman dilimini en faydalı şekilde değerlendirmek bizim sorumluluğumuz. Fayda kastımız ne ise, hangi konuda ihtisasımız var isehangi konuda insanlığa ve ülkemize en iyi hizmeti yapabileceksen on odaklı çalışmalıyız...Öyle bir çalışma ki; Milletimiz için yapmamız gereken hangi iş ise elimizden gelen işle hemen başlamalıyız. Zaman ve mekân ayırt etmeksizin. Mimar, Doktor, hukukçu, eczacı, Edebiyatçı, Kimyacı, fizikçi, sosyal hizmet uzmanı, sosyolog, teolog, iktisatçı, işletmecî, tarihçi, siyasetçi, esnaf, tüccar, sanayici, Çiftçi, Hayvan üreticisi ve yazarlar... Hemen başlayın! Ne ile başlayın nasıl başlayın! Herkes kendi branşı ile ilgili en uygun noktadan başlamalı... Doktorlar hastalarını düşünmeli, hukukçular millet ve ülkem için adaleti nasıl sağlaram nasıl hak ve hukuku teraziye alırmı düşünmeli, Mimar şehirleri nasıl medeniyetimize uygun yapılar ve şehir planları yapabilirim düşünmeli, sanayici yarın ne kadar fazla üretebilirim diye düşünmeli, Çiftçiler besmeleyle ettikleri tohumların bereketini severek yaptıkları çalışmalar ile rekolteyi yükseltmeliler, bütün bunları yaparken çalışmalarında başarıma inancı olmalı, çok çalışma olmalı, fedakârlık olmalı... Fedakârlık inanç ve azimle yenemeyeceğimiz hiçbir zorluk yoktur...”

Dergide her sayı tek şiir var Kâmil Uğurlu’ya ait.

Kimse bilmez çektiğimi, bir Allah’la ben bilirim,

Yanan benim, tüten ben, ol sebepten bilirim.

Şöyle evler dolusu bir gülemedim gitti,

Gönül iklimi harâp, ben kederden bilirim.

Ne yol biter ne gece, sen bezmimdeyoğ'isen,

Üsküdar'ı çeviren tepelerden bilirim.

Bir ömür peşine düştüm, âkibet تنها buluştum, (70. sayı)

Şehir üzerine, ülkelere dair bazen kasaba ve köylere kadar inen yazılar var dergide. Bir büyük coğrafyayı soluklanıyoruz derginin sayfaları arasında. Sadece İstanbul'la sınırlı kalmıyor dergi. Bir bakıyoruz Bosna'da, Fransa'da, İtalya'da, Denizli ya da Balıkesir'de. Anlatılan yerin her karışına dokunuyoruz cümleler ile.

Dergide yer alan isimler; Mehmet Kamil Berse, Abdulhamid Avşar, Nazif Gürdoğan, M. Sinan Genim, Kâmil Uğurlu, Salih Doğan, Hüseyin Yürük, Erbay Kücet, Ezgi Elçin Oynak, Mehmet Lütfi Şen, Mehmet Mazak, Fahri Tuna, Mehmet Kurtoglu, Şimşek Deniz, Mehmet Cemal Çiftçigüzeli, Şakir Diclehan, Recep Garip, Muhsin İlyas Subaşı, Ali Bal, H.Ömer Özden, İmdat Akkoyunlu, Ahmet Aygün, Hikmet Turhan, İbrahim Akçay, İsmail Bingöl, Fatma Derin, Serdar Yakar, Şifanur Özçelik Şirin, Hüseyin Movit, Mustafa Atalar, Muhsin Duran, Ahmet Narinoğlu, Mehmet Nuri Yardım, Canan Coşar, Bilal Arioğlu, SvetlanaKerimova, Nuri Durucu, Muallim Naci Kum, Sabri Gültekin, H. Ömer Özden, SıddıkaZeynep Bozkuş, Bilal Uğurlu, Metin Acıpayam, Münir Balıca, İbrahim Başer, Yıldırım Ağanoğlu, Şamil Kucur, Mehmet Sancak, Salih Şahin, Adem Efe, Davut Nuriler, Necla Dursun, Serhat Onur, AksanurEylence, Nuri Durucu, Bilal Can, Ekrem Kaftan, Şenay Şeker, Sabahat Varol İnel, Ömer Özden, Muhsin Duran...

Ersin Nazif Gürdoğan, Şehir ve Kültür'de en sık yazan isimlerden. Onun cümleleri okuyucular için tam anlamıyla bir yol ışığı gibi. Gürdoğan, şehir ve medeniyet üzerine yoğunlaştığı yazılarında kültürel kaymayı da işaret ederek kurtuluş reçetelerini sunuyor.

“Ersin Gürdoğan'ın 67. sayıda yer alan yazısından; “Tarihleri boyunca Doğudan Batıya giden Türkler, iki yüzyıldan beri Doğudaki Batıyı, Batıdaki Doğuyu arıyorlar. Ancak Türkiye, Doğu ve Batı ağacının köklerinden daha çok, dallarına odaklandığı için, beklediği meyvaları elde edememektedir. Türkiye'nin ağacı, Doğudaki ve Batıdaki ağaçlarla aynıdır, aralarında bir fark yoktur. Ancak Paris'te meyva veren ağaç, Ankara'da meyva vermemiştir. Ağaçlar topraklarına göre meyva verirler. Ankara'nın ağacı toprağından uzaklaşmıştır. Doğu ve batı ağacını, toprağında hem Mevlana'yı hem Goethe'yi buluşturan, kutsal kültürün değerleridir. Öncü bilgeler Kudüs gibi hem Doğulu hem de Batılıdır. Onların bütün insanlığı kucaklayan, düşünce ve

eylem dünyalarında doğu ya da batı yoktur hem doğu hem de batı vardır. Nasıl akıl gönülden, gönül akıldan ayrılmazsa, Batı Doğudan, Doğu Batıdan ayrılmaz. Doğu çember üzerindeki bir nokta gibi hem en baştadır hem de en sondadır.”

Muhit Dergisi

2020 ile birlikte edebiyat dünyamıza giren bir dergi *Muhit*. Kaptan koltuğunda İbrahim Tenekeci oturuyor. Aylık bir dergi. İtibar dergisinin bir devamı gibi görünse de *Muhit*, daha kurumsal bir yapıyla devam ediyor yoluna. Şimdi Muhit Kitap ile edebiyat dünyamıza yayıncı olarak da eserler kazandıran bir yapıya büründü dergi.

Şiir, öykü, deneme, makale, kitap yazıları, eleştiri gibi geniş bir yelpazede yayın yapıyor Muhit.

Derginin ilk sayısında kasım ayında aramızdan ayrılan Ahmet Kekeç ile yapılan bir söyleşi yer alıyor. Sorular Sadettin Acar’dan. Bir de Ahmet Kekeç üzerine yazısı var İbrahim Tenekeci’nin. İkinci sayıda da Ahmet Kekeç’in “Ramazan” isimli bir öyküsü karşılıyor bizi.

Dosya konuları, söyleşiler de Muhit’in sıkı hazırlandığı iki alan. Dergi 2020 yılında; Hasan Aycın, Ömer Lekesiz, İbrahim Kalın söyleşileri yer aldı dergide.

Dosya konuları olarak da vefa, Cahit Zarifoğlu, Genç Şairler, 15 Temmuz, Hüsrev Hatemi, Büyük Ayasofya Camii, Dünden Bugüne Azerbaycan Tarihi ve Edebiyatı gibi konuları ele aldı *Muhit*.

Özellikle Cahit Zarifoğlu Dosyası arşivlik bir sayı idi. Birçok bilgiye ilk defa ulaşma imkânımız oldu.

Derginin kendiliğinden oluşan bir kemik kadrosu mevcut. Bu isimlere ilave olarak her sayı genç isimlere de yer vererek hitap ettiği muhiti genişletmiş oldu dergi. Özellikle şiirde birçok genç isim Muhit ile edebiyat çevrelerinde görünmeye başladı. Bu da derginin önemli bir görevi üstlendiği gösteriyor.

Muhit’te şiirleriyle yer alan isimler; Cahit Koçtak, Arif Ay, Hüseyin Atlansoy, Nurullah Genç, Mustafa Muharrem, Mustafa Ruhi Şirin, Fatma Şengil Süzer, Murat Güzel, H. Salih Zengin, Said Yavuz, Güven Adıgüzel, Tayfun Doğan, Mustafa Akar, Ömer Fatih Andı, Cengizhan Konuş, Yunus Emre Güneş, Tuba Kaplan, Zülal Sema, Ervanur Erdoğan, Ayşegül Baytut, Mehmet Aycı, Ali Emre, Mehmet Narlı, Nurettin Durman, Atakan Yavuz, Sadık Koç, Beyzanur Turcihan, Yunus Karadağ, Soner Karakuş, Ömer Yalçınova, Kadriye Dumangöz, Ahmet Murat, Ahmet Kot, Levent Dalar, Zeynep Kot Tan, Liyâ Zerya, Muhammed Ali Caymaz, Hacer Akbulut, Enes Talha Tüfekçi, Seyyid Ensar, Mehmet Burak, Dilara Ayşe Akdeniz, Büşra Yavuz, Mehmet Ali Yafez, Suavi Kemal Yazgıç, İbrahim Tenekeci, Ahmet Edip Başaran, Eren

Safi, Ali Sali, Hatice Ebrar Akbulut, Eyyüp Akyüz, Metin Erol, Ayşe Çelikkaya, Ömer Faruk Topçu, Turan Koç, Süleyman Unutmaz, Eray Sarıçam, Emel Özkan, Emre Demir, Mehmet Fatih Öz, Bahadır Sancak, Ali K. Metin, Mehmet Tepe, Abdullah Kibritçi, Fazıl Baş, Adem Yazıcı, Hasan Hüseyin Çağırın, Yağız Gönüler, İbrahim Altay, Aynur Dilber, Serap Kadioğlu, ElyasaKoytak, Berat Demirci, Şakir Kurtulmuş, Mustafa Yıldırım, Mahmut Gürkan, Mustafa İbakorkmaz, Cafer Keklikçi, Murat Küçükçifci, Ali Akyurt.

Öyküleriyle; Necip Tosun, Sibel Eraslan, Kâmil Yeşil, Abdullah Harmancı, Güray Süngü, Ayşegül Genç, Ahmet Kekeç, Selma Aksoy Türköz, Mustafa Nezihi Pesen, Handan Acar Yıldız, Doğukan İşler, Emine Batar, Hüseyin Ahmet Çelik, Gökhan Özcan, Hasan Ali Yıldırım, Selime Kahraman, Yunus Emre Özsaray, MünireDaniş, Zeki Bulduk, Betül Nurata,

Yazılarıyla; Leyla İpekçi, Ömer Lekesiz, Ali Emre, Erol Göka, Hüsrev Hatemi, M. Fatih Andı, Mehmet Narlı, Ahmet Edip Başaran, Kemal Sayar, Ercan Yıldırım, Erol Yılmaz, Dursun Çiçek, Harun Yakarer, Suavi Kemal Yazgıç, Zeki Bulduk, Arif Ay, Necdet Subaşı, Mehmet Dinç, Cengizhan Konuş, Cemal Şakar, İbrahim Tenekeci, Abdullah Harmancı, Kâmil Yeşil, Said Yavuz, Necip Tosun, Metin Erol, Hüseyin Ahmet Çelik, Bedir Acar, Zülal Sema, A. Ali Ural, İbrahim Paşalı, Beşir Ayvazoğlu, Ahmed Fatih Andı, Mahmut Coşkun, Abdullah Kasay, Ekrem Aytar, Mehmet Aycı, Yunus Emre Tozal, Ömer Yalçınova, Selim Cerrah, Tuba Kaplan, Asım Gültekin, Sibel Eraslan, Osman Toprak, Mustafa Özel, Enes Talha Tüfekçi, Alev Erkilet, Mustafa Kirenci, Köksal Alver, Hüseyin Su, Zeynep Merdan, Muhammed Enes Kala, Güven Adıgüzel, Mustafa Ruhi Şirin, Betül Zarifoğlu, Ahmet Zarifoğlu, Elif Zarifoğlu, Mustafa Akar, Zübeyde Çakır, Mustafa Muharrem, Zeynep Kot Tan, Kâzım Özkardaş, Gökhan Gökçek, Hasan Mert Kaya, Muhammed Berdibek, Yusuf Emre Şen, Mehmet Hakan Kekeç, Murat Alanoğlu, Emine Batar, Alâattin Karaca, Ali Şükrü Çoruk, Doğan Hızlan, Fatma Barbarosoğlu, Mevlana İdris, Muhsin Macit, İbrahim Göksel Baykan, Samed Karagöz, Hasan Öztürk, İsmail Halis, MünireRümeysa Çakan, Recep Demir, Mustafa Özçelik, Cemal Kurnaz, Haşim Şahin, AbdülselemArvas, Necmi Uyanık, İmdat Avşar, ElmiraMemmedova Kekeç, Kemale Ələkbərova, SƏadət Şıxıyeva,

Şiar Dergisi

İki ayda bir, Serap Kadioğlu yönetiminde çıkan *Şiar* dergisi, 2020 yılında yaşanan tüm olumsuzluklara rağmen edebi ve edebiyatı şiar edinerek yoluna devam ediyor. Özel dosyalar, söyleşiler, makaleler ile dergi arşivlenecek sayılara imza attı.

Dergi, kendine has duruşuyla kabul edilebilir bir yer edindi edebiyat dünyamızda. Bunda; hazırlanan dosyaların ve yayınlanan makalelerin payı büyük.

Kendine has bir yazar ve şair kadrosu oluşturmanın yanında her sayı yeni isimlerin katılmasıyla kadrosu genişleyen bir dergi oldu *Şiar*.

Bu yıl dergide şiir sayısı oldukça fazla. Genç şairlere daha fazla yer vermeye başladı *Şiar*.

Şiire ve şiir üzerine yazılara oldukça geniş yer ayırıyor *Şiar*. Hayrettin Orhanoglu ve Orhan Tepebaş şiir üzerine yazılarıyla dergide en sık görünen isimler.

Derginin 2020 yılında hazırladığı dosya konuları şu şekilde; Polemik, Musiki ve Edebiyat, Edebiyat ve Sinema, Roman ve...”

Yıl içinde dergide; İdris Mahfi Erenler, Ahmet Özhan, Mesut Uçakan, Hüseyin Su ile söyleşi yapıldı.

Mesut Uçakan söyleşisinden; “Her filmim aslında beni anlatır. Reis Bey’deki benden yansıyan merhameti; Kelebekler Sonsuza Uçar’da ve Anka Kuşu’nda, içimdeki aşkı ve hakikate dönük arayış sancılarımı; Yalnız Değilsiniz ve Sonsuza Yürümek’tedâvâ heyecanımı, Anne ya da Leyla’da, Suveydâ’da, Sessiz Ölüm’de, Yapayalnız’danâhipliğimi, estetik hassasiyetimi. Dikkatli bakan gözler görür diye düşünüyorum. Her seyrettiğim filmde de benden çok şey bulan biriyim. Ama kiminde yüzde on, kiminde yüzde yüz. Bu yüzden tek film yoktur benim hayatımda, çok film vardır.”

İdris Mahfi Erenler, bu yıl da Mutasavvıf Şairler’i anlatmaya devam etti. Mehmet Ali Hilmi Dede, Seyyid Nizamoğlu Seyyid Seyfullah, Mustafa İzzet Efendi, Yaman Dede, Şeyh Mustafa Kabuli, Eşrafoğlu Abdullah Rumi; Erenler’in gönül dergâhına 2020’de konuk olan isimler.

M. EbrarAlar’ın Dağarcık bölümü dergide her sayı yer alıyor. Sözcüklerin zengin dünyasına bir yolculuğa çıkıyor bizi Alar.

Derginin 31. sayısında Kuddusi Demir’in soruları ile bir hikâye soruşturması bulunuyor. Soruşturmadaki soruları; Bahtiyar Aslan, Recep Seyhan, Mustafa Uçurum, Emin Gürdamur, Ahmet Sarı, Serkan Türk, Handan Acar Yıldız, Güray Söngü cevaplamış.

Şiar’da şiirleriyle yer alan isimler; İbrahim Tenekeci, Hüseyin Akın, Şakir Kurtulmuş, Hasan Nalçacı, Hümeysra Yargıcı, Fatma Esti, Ayşe Nur Biçer, Seda Şaffak, EbrarDumlu, Hatip Çiçek, Vahdettin Oktay Beyazlı, Kuddusi Demir, Yılmaz Yetiş, Erol Yılmaz, Ümit Köksal, Sercan Dinç, Ercan Sağlam, Mehmet Tepe, İsmail Karakurt, Orhan Tepebaş, Evliya Çelik, Sabiha Hilal Tiryaki, Şadiye Kılıç, Didar Ekici, Metin Erol, Ahmet Doğru, Caner Çelik, İbrahim Akçay, Ferfur Oya, Ahmet Demir, Muhsin Çelik, Burak Kara, Muhammed Münzevi, H. İbrahim Karahan, Cihan Adıman, Serap Kadioğlu, Hakan İlhan Kurt, Mustafa Uçurum, Mehmet Akif Yıldırım, Muharrem Demirci,

Muhammet Mustafa Güleç, Mustafa Köneçoğlu, Ümit Zeynep Kayabaş, Ali Sali, Arif Mete, Murat Serdar Çakıroğlu, Osman Çakan, Aykağan Yüce, Nilüfer Zontul Aktaş, Cihat Barış, Fatma Çam, Bahtiyar Aslan, Nurullah Genç, Sıddıka Zeynep Bozkuş, Muhammed Yusuf Aktekin, Sefanur Şirin, Ahmet Asaf Demir, Ahmet Sait Karaca, İlker Telli, Ahmet Faruk Öcel, Hüseyin Karaca, Mustafa Işık.

Deneme, öykü ve makaleleriyle dergide yer alan isimler; Gökdemir İhsan, Abdullah Akın, Esmâ Polat, Cevat Akkanat, Hayrettin Orhanoglu, Şadiye Kılıç, Orhan Tepebaş, Ayşe Nur Biçer, Mustafa Özçelik, Sibel Akın, Mehmet Mazak, İdris Mahfi Erenler, Mehmet Akif Demirelli, Kuddusi Demir, Merve Çakır, Medine Yıldız, Feride Turan, M. Ebrar Alan, Hakkı Özdemir, Mustafa Uçurum, Sıddıka Zeynep Bozkuş, Muharrem Demirci, Özay Erdem, Adem Çayan, Nisa Yargıcı, Mehmet Daldal, Kasım Aktaş, Yusuf Alpaslan Özdemir, Nuray Alper, Türkân Alvan, Ayşe Başak Harmancı, Cumhur Enes Ergür, Yağız Gönüler, Serpil Tuncer, Didar Ekici, Halime Erva Kılıç, M. Ebrar Alar, Yıldız Ramazanoğlu, Ümit Köksal, Ömer Tuğrul İnancer, Faysal Soysal, Erdal İşleyen, Ethem Özışık, İlknur Tatar Kırılmış, Dilek Erdem, Nilüfer Ateş, Havva Bakiye Demir, Ferhat Nitin, Fatma Nur Kırkaya.

Asi

Fatih Budak yönetiminde çıkan Asi dergisi 2020’de beş sayı çıktı. Şiir, deneme, makale, öykü, gezi yazısı gibi türlerde eserler yer aldı dergide. Derginin asi duruşunu destekleyen metinlere sık sık rastlıyoruz. Reşit Güngör Kalkan’ın ve Arif Onur Solak’ın metinleri dergiyi canlı tutan yazılardandı.

Altıncı sayıya kadar Deniz Kara’nın hazırladığı Posta Kutusu bölümünü daha sonraki sayılar Hasan Hüzün hazırlamaya başladı. Dergiye gelen ürünler ile ilgili notlar paylaşıyor bu bölümde. Harun Çelik’in gezi yazılarının dergiye farklı bir hava kattığı muhakkak.

Asi’de şiirleriyle yer alan isimler; Murat Soyak, Asuman Demir, Yılmaz Yetiş, Fırat Werger, Ahmet Menteş, Hakan Yaman, Ercan Sağlam, Mubin Burak Çelik, Fatih Budak, Evliya Çelik, Mustafa Uçurum, Hümeysra Yargıcı, Mehmet Baş, Sezer Taş, Mustafa Işık, Oğuz Ertük, Şener Beyter, Sıddıka Zeynep Bozkuş, Ömer Beder, Ethem Erdoğan, Yaren Kayıp, Mücahit Akıncı, Faik Öcal, Faysal Demir, Tuğba Yılmaz, Mehmet Osmanoglu, Yasin Kamış, Bilge Avanoğlu, Yasin Mortaş, Ali Rıza Kaşıkçı.

Öykü, deneme ve makaleleriyle; Arif Onur Solak, Ahmet Menteş, Cengizhan Genç, Hakan Yaman, Bayram Zıvalı, Mustafa Uçurum, Reşit Güngör Kalkan, Durmuş Ongun, Necip Tosun, Belma Sebil, Tayyib Atmaca, Kürşat Çelik, Zeki Altın, Mehmet Tepe, Harun Çelik, Hidayet Balcı, Sıddıka Zeynep Bozkuş, Hüseyin Hilmi Arslan, Münevver Çelik.

Çare Dergisi

“Her mevsim birdene çıkar” diyerek Yozgat-Sorgun’dan edebiyat dünyamıza seslenen Çare dergisi “Sırların sırrına ermek için” yoluna devam ediyor. Mustafa Mete yönetiminde çıkıyor dergi. Şiir, öykü, deneme, makale, söyleşi türünde yazılar yer aldı dergide. 2020’nin en dikkat çekici sayısı Hüseyin Hilmi Arslan editörlüğünde hazırlanan “Ali Tavşancioğlu Özel Sayısı” idi. Sadece Yozgat’ın değil Türkiye’nin de önemli bir değeri olan, erken yaşta kaybettiğimiz Tavşancioğlu için unutulmaz bir vefa örneği idi Çare’nin 7. sayısı. Rahmet dileklerle Tavşancioğlu’nun dergide yer alan şiirinden bir bölümü buraya alıyorum.

*Dil ateş cismim ateş hasse vü efkârım ateş
Ne bürûdet ola virdim medet ezkârım ateş
Bilemem âyinelerden nice manzûroluram
El ateş şâne ateş turra-i tarrârım ateş
İki menzîl arasında mütereddidyanaram
Geçemem bahri selîmenreh-i seng-sârım ateş*

Çare’de yıl içerisinde; Hüseyin Akbaş, Siyami Yozgat ve Ethem Baran ile söyleşi yapıldı.

Çare’de şiirleriyle yer alan isimler; İsmail Karakurt, Özgür Çoban, Mehmet Ali Kalkan, Muharrem Harmandar, Rümeysa Tağ, Talat Özer, Mehmet Güneş, M. Hüseyin Özer, Ayhan Aslan, Pınar Köse, Gökhan Bulut, Yunus Emre Kara, Ayşe Melek Kaynar, Sıddıka Zeynep Bozkuş, Kulu Aqses, Mehmet Baş, İlhan Kayhan, Mehmet Aycı, Ahmet Menteş, Murat Güler, Ömer Faruk Ünal, Hüseyin Akbaş, Hümeysra Yargıcı, Tayyib Atmaca, Ali Tavşancioğlu, Zuhurberk Silikhayta, Fatih Tezce, Mustafa Mete, Tahacan Karahüseyin...

Çare’de öykü, deneme ve makaleleriyle yer alan isimler; Mustafa Çiftci, Ali Ayçıl, Mustafa Uçurum, Ömer Faruk Ünal, Mustafa Mete, Kâmil Büyüker, Hüseyin Hilmi Arslan, Şahin Çarkcı, Ali Bal, Merve Nur Maden, Neslihan Mar, İlkay Coşkun, Hilal Gündüz, Zafer Saraç, Esmâ Pınar Kavalcı, Ahmet Albayrak, Şakir Kurtulmuş, Mehmet S. Fidancı, Kemal Emre Akdere, İpek Çoban, Akşin Yenisey, Gülümser Erol, İmdat Avşar, Asım Gültekin, Ziya Avşar, Atilla İpek, İlhan Kayhan, Celal Kapusuzoğlu, Mehmet Ali Çakır, Mustafa Böyükata, Mümin Çakır, Halil İbrahim Güneşer, Hilal Günar Gündüz, Zafer Saraç, İdris Çetin, Ayşegül Çetinkaya Çay, Tahir Günay...

Söğüt

2020’de yayın hayatına başlayan bir dergimiz Söğüt. Ötüken Neşriyat bünyesinde iki ayda bir çıkan derginin Genel Yayın Yönetmeni Sinan Terzi.

Yıl içerisinde çıkan altı sayıda da öne çıkan dosya konuları vardı. 1. sayı Dede Korkut Destanı, 2. sayı Ömer Seyfettin, 3. sayı Atsız, 4. sayı Kutadgu Bilig, 5. sayı Namık Kemal, 6. sayı Ömer Lütfi Mete dosyalarıyla çıktı dergi. Şiir, hikâye, deneme ve kitap tanıtımları da önemli yer tutuyor dergide. Akademik çalışmalara da oldukça yer veriyor Söğüt. Derginin 5. ve 6. sayılarında yer alan Süleyman Çobanoğlu – Mehmet Aycı polemîği oldukça ses getiren bir atışma olarak kayıtlara geçti.

Bir geleneğin devamı olarak yoluna devam eden dergi, özellikle dosya konuları ile bir boşluğu dolduruyor. Arşivlik sayılarla okuyucuları buluşturarak, bir derginin çok önemli bir görevini de yerine getirmiş oluyor.

Söğüt'te şiirleriyle; Ali Günvar, Berat Demirci, Mehmet S. Fidancı, Hüseyin Akın, Selami Mete, Cengizhan Orakçı, Fatih Akça, Anıl İbrahim Bakırcı, İsmail Orhan Sönmez, Ayyüce Güloğlu, Maide Öztosun, Birdal Akar, Celil Cavanşir, İbrahim Daş, İsmail Atakan Çetiner, Fatma Aksu, Bleda Yaman, Sadi-i Şirazi, Mehmet Şamil, Fikri Cumhur, İntikam Yaşar, Mehmet Aycı, Hasan Yurtoğlu, Yasin Usta, Bleda Yaman, Halil İlteriş Kutlu, M. Sadi Karademir, Mehmet Aycı, Mehmet Şamil, Mustafa Uçurum, Eray Sarıçam, Hasan Yurtoğlu, M. Tuğrul Çolak, Mustafa Mete, Anıl İbrahim Bakırcı, Orhan Tepebaş, Eda Fırat, C.H. Türker, Emirhan Eder, Hakan İlhan Kurt, Neslihan Magunacı yer aldı.

Deneme, kitap yazıları, inceleme ve makaleleriyle; Mehmet Ali Kalkan, Tekin Şener, Berna Güzey, Necdet Subaşı, Hüseyin Kaya, Elif Sabır, Ayşe Samiha, Cengizhan Orakçı, Süleyman Çobanoğlu, Mustafa Ruhi Şirin, Mehmet Aycı, Metin Savaş, Alaattin Diker, Orhan Aras, Özge Aydın, MuazErgü, Funda Özsoy E., Sevgi Kübra Akdemirel, Tayfun Haykır, Alp Paksoy, Şerif Aydemir, Ali Necip Erdoğan, Tahsin Yıldırım, Göktürk Ömer Çakır, Berat Demirci, Murat Kaymaz, MuraneTaşıyeva, Filiz Adalı, Gürol Pehlivan, Begüm Hande Çay, Ayşe Erdoğan, Oğuzhan Murat Öztürk, Hayati Tek, Erol Üyepazarcı, Kübra Pehlivan, Rabia Karanfil, Süheyla Ağan, Yaşar Çağbayır, Bilgin Güngör, Zeynep Arpacı, Server Bedi, Zafer Saraç, Emine Taş, Rüveyda Temel, Misli Baydoğan, Ersin Bayram, İbrahim Taş, Gülden SağolYüksekkaya, Tuğçe Meç, Ali Akar, Gökhan Yılmaz, Mustafa Everdi, Mustafa Kurt, Mustafa Sarı, Erhan Paşazade, Önder Göçgün, Birol Emil, Muharrem Dayanç, Hüsrev Hatemi, Aşlıhan Kaya, Zeynep Gözde Kozlu, Sedat Anar, Doğukan Oruç, Cansu Coşkun, Salim Çonoğlu, Arzu Kadumi, O. Murat Öztürk, Habip Türker, Hasan Hüseyin Gök, Fatma Bera Mete, Belkıs İbrahimhakkıoğlu, İsmail Güneş, Mete Aksoy, Yunus Emre Yaylacı, Mehmet Bilal Yamak, Deniz Depe *Söğüt*'te yer aldı.

Hikâyeleriyle; Bahtiyar Aslan, Sema Bayar, Emine Altınkaynak, Misli Baydoğan, Caner Çaylak, Asuman Güzelce, Süheyla Ağan, Leyla Şerif Emin, Sinan Terzi, Merve Sevede Selvi, Gülay Bulduk, Nuhan Nebi Çam, Enver Aykol, Maide Öztosun, Yusuf Bolat, Hasan Erimez, Numan Altuğ Öksüz, Elif Arpacı,

Betül Ok Şehitoğlu, Betül Özen, Menekşe Ercan Pekel, Aysel Ertan, Birdal Akar, MenzerNiyarlı, M. Yücel Öztürk, Samet Çıldan, Şerif Aydemir, Aydan Algül, Emrah Ece, Tuncay Günaydın, Berna Güzey Yırtıcı, MelikşahTever, Feyza Ay, Mustafa Everdi, Abdülhekim Mustafa Reji, Ayşenur Yücel, Yıldırım Türk, M. Sadi Karademir yer aldı.

Dil ve Edebiyat

Türkiye Dil ve Edebiyat Derneği bünyesinde aylık olarak çıkan *Dil ve Edebiyat* dergisi, Üzeyir İlbak'ın yayın yönetmenliğinde yayın hayatını sürdürüyor. Klâsik dernek dergiciliğinin çok ötesinde bir dergi *Dil ve Edebiyat*. İsminin hakkını vererek, dil hassasiyetini ön sırada tutarak çalışmalarına devam ediyor. Edebî türlerin tümünden örnekler mevcut dergide. Özellikle akademik metinler, inceleme ve araştırma yazıları derginin dikkat çeken yönleri arasında. Yayın akışı konusu da oldukça hassas bir süre. İşliyor dergide. Genişleyen dağıtım ağı, dergiye yeni katılan isimlerle Dil ve Edebiyat, günümüz edebiyatında takip edilmeyi hak eden dergiler arasında.

Derginin ocak ayındaki (133) Nuri Pakdil, mart ayındaki (135) masal ve eylül ayındaki (141) Farabi Özel sayısı, arşivlik çalışmalardı. Özellikle Farabi konusunu kapağına taşıyarak yetkin kalemelerin çalışmaları ile hazırlanan sayı, önemli bir boşluğu dolduran bir çalışmaydı.

Derginin giriş yazılarını kaleme alan Üzeyir İlbak'ın edebiyatın yanında Türk ve dünya gündemini değerlendirdiği yazıları da dergide ilgiyle takip edilen yazılar arasında.

Yıl içerisinde Serkan Çakmak, Hüseyin Altuntaş, Yücel Çelikbilek ve Bahtiyar Aslan ile söyleşi yapıldı.

Dil ve Edebiyat'ta Şiirleriyle; Sezai Karakoç, Fazıl Hüsni Dağlarca, Zafer Acar, Mehmet Baş, Yaşar Bayar, İsmail Aykanat, İlhan Kurt, Hasan Hüseyin Özbunar, Şeyda Eroğlu, Melike Aydın, Esra Dede Karaca, Ağâh, Ebubekir Sonumut, Kadir Ünal, Vedat Eğilmez, Hayrettin Taylan, Nurettin Durman, Abdurrahman Adıyan, Fahri Akmansoy, Elif Merve Kabadayı, Heratlı Şeyh Abdullah Ensarî, Zeynep Gül Akgöz, Sabiha Ayaz, İrem Güneşdoğdu, Sıddıka Zeynep Bozkuş, Halime Erva Kılıç, Esra Karaca, Furkan Güreci, Aykut Nasip Kelebek, Hasan Suver, Murat Ertaş, Sinem Azade, Halis Tamkoç, Volkan Kara, Yasin Ertaş, Efe Eren, Mahsum Oğrak, Burak Öztürk, Hüseyin Kalyan, Hasan Hüseyin Özbunar yer aldı

Deneme, makale, inceleme yazılarıyla; Nuri Pakdil, Üzeyir İlbak, Zafer Acar, Aykut Nasip Kelebek, Nuray Alper, Elif Sönmezışık, Saliha Malhun, Serpil Karakoç, Esra Nur Köse, Vildan Şen, Mehmet Akif Ertaş, Mehtap Altan, Tacettin Şimşek, Neşe Işık, Elif Tokkal, Murat Ertaş, Özgür Aras Tükekcî, Duran Boz, Taha Hüseyin, Tuğba Doğan, Erhan Yurdoğlu, İlhan Kurt, Tolga

Karahan, Bilgehan Avcı, Mevlüt Özben, Ekrem Erdem, Vedat Eğilmez, İbrahim Halil Çelik, Hüseyin Kemal Baykuş, Mustafa Uğurlu, Melike Aydın, Ahmet Meral, Hayrettin Taylan, İshak Aslan, Elhan Yurtoğlu Memmedov, Hakan Hadi Kadioğlu, Nimet Yıldırım, Mustafa Uçurum, Mehmet Baş, İsmail Bozkurt, Tahereh Mirzayi, Hakan Hadi Kadioğlu, Yaşar Bayar, Muhsin Karabay, Muhsin Duran, Ayşe Şener, Gönül Yonar, Rıza Kurtuluş, Müge Akgün, Lütfi Bergen, Zübeyir Saltuklu, Selami Şimşek, Ahmet Feyzi, Tanju Toka, Muhittin Şimşek, Cemre Çiçe Kadioğlu, Şakir Diclehan, Ayhan Sağmak, Merve Kambur, Ekrem Sakar, Sümeyye Çiftçi, Engin Balcı, Öznur Sondül, Ömer Uzun, Tuğba Coşkun, Musa Yaşaroğlu yer aldı.

Masal ve Hikâyeleriyle; Tacettin Şimşek, Serpil Tuncer, Hatice Tekin, Ergün Tanlak, Berat Bıyıklı, Özgür Şahin, Âdem Karabulut, Necati Demir, Pertev Nail Boratav, Grimm Kardeşler, Özgür Şahin, Musa Yaşaroğlu, Feyza Kartopu, Kemal Kurak, Halit Yıldırım, Eda Tosun, Yusuf Dinç, Tacettin Şimşek, Kadir Kakçı, Resul Topsakal, Gülay Karakuş, Yalçın Kır, Ömer Can Coşkun, Berra Salman yer aldı.

Mahfel

Bursa merkezli, mevsimlik çıkan bir dergi *Mahfel*. 2020’de 10, 11 ve 12. sayıları buluştu okuyucularla. Muhammed Münzevî’nin genel yayın yönetmenliğinde çıkan dergi, derinden ve ağır adımlarla ilerliyor. Bu yıl “Çağdaş Türk Şiiri Soruşturması”, “Çağdaş Türk Öyküsü Soruşturması” hazırlayan dergi, 12. sayıda da “Edebiyat ve Tiyatro Dosyası” ile buluşturdu okurlarını.

Çağdaş Türk Şiiri Soruşturmasına Katılan İsimler: Ali Haydar Haksal, Ali K. Metin, Cengizhan Genç, Hilmi Yavuz, İbrahim Tüzer, Mehmet Aycı, Metin Önal Mengüşoğlu, Mustafa Uçurum, Orhan Tepebaş, Salih Bolat, Serap Kadioğlu, Şadi Oğuzhan, Yağız Gönüler.

Soruşturmadan bir örneği buraya alıyorum.

Şiirin ‘çık mazda’ olduğu ya da ‘ölüp ölmediği’ hep sorulmuştur. Bakın, bizim medeniyetimizin söylemi, şiir’dir; bizim insanımız, yüzyıllardır duygu, düşünce, arzu, sevinç, hüznün... Kısaca yaşanan bütün insanlık durumlarını şiirle dile getirmiştir. Şayet bu ülkede şiir, sizin deyişinizle ‘çık mazda’ ise, bu bizim medeniyetimizin ‘çık mazda’ olması demektir: Şiirin durumu, bir medeniyet semptomudur. Kaldı ki, bu ülkede, medeniyet durumumuza birebir karşılık gelen, yani hem geleneksel hem de modern müktesebatı yeniden üreten bir şiir yazılmaktadır ve ‘çık maz’ın alternatifi, işte tam olarak bu şiirdir. **Hilmi Yavuz**

Çağdaş Öykü Soruşturmasına Katılan İsimler: Ahmet Sarı, Alpay Doğan Yıldız, Eda İşler, Galip Çağ, Mehmet Erte, Mustafa Everdi, Mustafa Soyuer, Mustafa Uçurum, Necip Tosun, Sadık Yalsızuçanlar, Selim Baki, Senem Gezeroğlu, Şeyma Subaşı, Yusuf Ziya Kibar.

Soruşturmadan bir örneği buraya alıyorum.

Roman daha sosyolojik bir fotoğrafı pozluyor; öykü daha bireysel, daha psikolojik ve küçük bir fotoğrafı. Ama yetkin olursa, bu küçük fotoğraf, o büyük hikâyeyi de ima edebiliyor veya okurun zihninde canlanmasına yol açabiliyor. Evet oylumlu, birkaç ciltten oluşan, binlerce sayfayı bulan büyük romanlar, daha çok on dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısında yazıldı. Roman, burjuvazinin olgunlaşmasıyla gürbüzleşmişti. Toplumsal durumu yansıtıyordu. Ayrıca konu edindiği sorunlar değiştikçe, temaları da çeşitleniyordu. Bugün yazılanlar, daha çok bugünün soru ve sorunlarını yansıtıyor. Öyle oylumlu romanlar pek yazılmıyor. Parçalanmış ve bireyselleşmiş bir dünyadayız. Bugün yazılanlar bu toplumsal durumun aktarımı. **Sadık Yalsızuçanlar**

Beyza Özkan'ın bir seri halinde devam eden; Felsefe ile Komşu Edebiyatçılar'da bu yıl, Sabahattin Kudret Haksal, Salâh Birsal ve Turan Oflazoğlu işlendi.

Dergi öykü ve şiir ağırlıklı olarak çıkıyor. Sadece *Mahfel*'de yazan şairler çoğunlukta.

Mahfel'de şiirleriyle yer alan isimler: Ahmet Özdemir, Salih Yıldırım, Nuri İbrahim Karabudak, Ahmet Menteş, M. Emin Asaroğlu, Bedirhan Demirel, MelikecanAltuner, Ayşe Gönenç, Muhammed Münzevî, Hatice Kübra Öktem, Asaf Açar, Serdar Köse, Seda Şaffak, Emine Gündüz Menteş, Rıdvan Yıldız, Ünal Sarman, Şener Beyter, Süleyman Berç Halil, Çiçek Demirci, E. Mısra Yargıcı, Sevdâ Altınkaya.

Deneme ve Makaleleriyle yer alan isimler: Sevgi Tayhan, Işık Selin Orhuntaş, Onur Uzer, Eray Akpınar, F. Gözde Albayrak, Beyza Özkan, Anıl Ersoy, Ahmet Özdemir, Muhammed Münzevî, Eftalya Fettahoğlu Emirmiran.

Öyküleriyle yer alan isimler: Mustafa Söğütler, Zeynep Turan, Emre Arslan, Erhan Çamurcu, Hüseyin Opruklu, Melih Bahaddin Küçük, M. Emin Asaroğlu, Sinan Cumart, Serdar Köse, Sıddıka Zeynep Bozkuş, Özge Aydın, Bedriye Aktaş, Melike Akman, Nalan İncekara.

Olağan Hikâye

2020 yılında yayın hayatına başlayan dergilerimizden *Olağan Hikâye*. Türkiye Dil ve Edebiyat Derneği bünyesinde iki ayda bir Yunus Emre Özsaray yönetiminde çıkan dergi, adından da anlaşılacağı üzere hikâye merkezli bir yayın yapıyor. 2020'de çıkan iki sayı ile göz dolduran bir izlenimini oldu derginin.

Dergide; hikâye, hikâye üzerine yazılar, dosya konuları, kitap yazıları yanında özgün bir çalışma olarak Gökhan Yılmaz'ın hazırladığı Üç Nokta Atışı bölümü yer alıyor. İlk sayıda Elif Genç'i ikinci sayıda Handan Acar Yıldız'ı ele aldı Gökhan Yılmaz. Hikâye, söyleşi ve bir de değini ile detaylı bir çalışma mevcut bu bölümde.

İlk sayının dosya konusu; “Gerçekliği Yeniden Düşünmek.” Yer alan isimler; Recep Seyhan, Mücahit Gültekin, Şaban Sağlık, Dursun Ali Tökel, Ahmet Dağ, Yunus Emre Özсарay, Uğur Cumaoglu.

İkinci sayının dosya konusu; “Kahramanın O’nsuz Yolculuğu.” Yer alan isimler; Celal Fedai, Yunus Emre Özсарay, Mehmet Bilal Yamak, Sevil Kuzu, Ali Sözer, Kuddusi Demir, Mustafa Uçurum, Rabia Altuntaş, Uğur Cumaoglu, Yusuf Asaf, Ahmet Melih Karauğuz, Bilal Can.

Dergide, anlatı, deneme, söyleşi ve makaleleriyle; Kâmil Eşfak Berki, Abdullah Kibritçi, Asım Öz, Ahmet Dağ, Ahmet Mansur Tural, Ethem Erdoğan, Mürüvvet Özpehlivan, Veysel Altuntaş, Huriye Emre, Müzeyyen Çelik, Şeyma Subaşı, Mustafa Uçurum, Aysun Bahar Asar, Hasan Akay, İbrahim Aksu, Özlem Karapınar, Tuncay Günaydın, Ayşegül Özdoğan, Ömer Can Coşkun, Ashı Doğan, Zehra Büşra Karaman, Zeliha İlhan, İbrahim Can yer aldı.

2. sayıda Sedef Soylu’nun Ayşe Solak ile yaptığı bir röportaj var *Olağan Hikâye*’de.

Hikâyeleri ile; Cihan Aktaş, Yıldız Ramazanoğlu, Abdullah Harmancı, Güray Süngü, Mustafa Uçurum, Merve Koçak Kurt, Yıldırım Türk, Silvan Alpoğuz, Kuddusi Demir, Ömer Can Coşkun, Merve Çakır, Sinem Çağlanıcı, Faruk Sartık, Bülent Ata, Serkan Türk, İsmail Demirel, Ali Söyler, Kadir Daniş, Hasan Hakan Boyraz, Keziban Soylu, Cüneyt Dal, Berra Salman, Ahmet Mansur Tural yer aldı.

AŞKAR, DERGÂH, HECE, KİTAP-LIK, VARLIK DERGİSİ

Hasan Özlen

Aşkar

Sivas merkezli bir edebiyat dergisi olan *Aşkar* dergisi, 14. yılında da okurlarla buluşmaya devam etti. Derginin Genel Yayın Yönetmenliğini Mustafa Melih Erdoğan; şiir editörlüğünü İdris Ekinci ve Hüseyin Karacalar; öykü editörlüğünü Regaip Albayrak üstlenirken Aziz Mahmut Öncel, İrfan Adıyaman ve Özgür Ballı ise yayın kurulunu oluşturuyor. Dergi üç ayda bir yayımlanırken mottolarını İsmet Özel'in "eve dön! şarkıya dön! kalbine dön!" dizesinden almışlar. Zaten derginin her sayısında İsmet Özel'in geçmiş yazılarının yayımlandığını görmek de dergi üzerindeki Özel etkisini göstermektedir. Bu yıl 53-54-55 ve 56. sayılarını çıkaran *Aşkar* ekibi öykü, söyleşi, kitap tanıtımı gibi bölümlere yer verse de şiire ve şiir üstüne düşünmeye verdiği önemden dolayı şiir merkezli bir dergi.

Derginin 53. sayısında Leyla Arsal'ın Hayriye Ünal ile bir söyleşisi var. Bu söyleşide Hayriye Ünal *Hep Tabu* kitabı ile ilgili soruları cevaplandırırken sanat, şiir ve eleştiriye dair kıymetli bilgiler veriyor.

İdris Ekinci 54. sayıda "Modern Şiirimizin Şifreleri", 56. Sayıda ise "Şiir Üzerine Mülâhazalar" başlıklı poetikmetinler kalem almış. İdris Ekinci, şiir üzerine düşünen kıymetli bir yazar. Ekinci'yi daha öncesinde Ebabil Yayınları'ndan çıkan *Poetik Füller* isimli eleştiri-inceleme-kuram kitabından biliyoruz. Bu yüzden Ekinci'nin yazıları şiir üzerine düşünülmesi açısından kıymetli yazılar.

Şiirleriyle Abbas Varol, Abdurrahman Akpınar, Ahmet Emerce, Ali Cahit Yılmaz, Aziz Mahmut Öncel, Cengizhan Genç, Cumali Yakan, Çağrı Subaşı, Feyyaz Kandemir, Hıdır Toraman, Hikmet Çamcı, Hüseyin Karacalar, İbrahim Yolalan, İdris Ekinci, İsmail Karakurt, Leyla Arsal, M. Burak Çelik, Mahmut Celaloğlu, Mehmet Baran, Mehmet Özger, Mehmet Tepe, Merve Yaylacık, Muhammed Sarı, Muhammed Yusuf Atekin, Muharrem Demirci, Murat Özel, Mustafa Emeç, Mustafa Melih Erdoğan, Örsan Gürkan, Özgür Ballı, Rahime Kasım, Süreyya Altunkara, Tarık Sefkani, Ümit Çiçekli, Yasin Fişne, Yavuz Altınışık, Yunus Emre Altuntaş ve Yusuf Aydın derginin sayfalarında yer aldı.

Öykü bölümünde Aysun Ellidokuzoğlu, Ayşe Ovalı, Ayşe Sık, Çağlar Kolot, Erol Yıldırım, Merve Kambur, Metin Çalı, Mikail Çelik, Muhammed Şahin, Özay Erdem, Regaip Albayrak, Saadet Külekçi, Selim Baki, Ümit Köksal ve Ümit Polat'ın öykülerini okuduk.

Tarruznâme bölümüne baktığımızda Ferhat Nabi Güller, İdris Ekinci, Leyla Arsal, Mustafa Melih Erdoğan, Özgür Balı, Tahir Zira ve Yunus Meşe'nin yazılarıyla katkıda bulunduğunu görüyoruz.

Söyleşi bölümünde Hüseyin Karacalar'ın Özgür Balı'yla, Leyla Arsal'ın Hayriye Ünal'la, Muhammed Şahin'in Regaip Albayrak ve Veysel Altuntaş'la, İrfan Dağ'ın Merve Yaylacık'la, Hüseyin Ahmet Çelik'in Abdullah Yıldırım'la yaptıkları söyleşiler yer alıyor.

Kitap bölümünde Halime Çakır; Elif Hümeysra Aydın'ın *Doğum Lekesi*, İrem Ertuğrul'un *Mahalledeki Hayalet*, Eda İşler'in *Kaza Süsü*, Betül Ok'un *Olmayan Şeyler Yüzünden*, Regaip Albayrak'ın *Gözümde Yaş Görseler*, Selim Baki'nin *Bir Kısa Camel*, Engin Elman'ın *Afrika'nın Yapayalnız Lalesi*, Mehmet Kahraman'ın *Aldatma Ustası*, Mustafa Başpınar'ın *Eksile Eksile*, Ayşegül Genç'in *Ceylan Uykusu* kitapları hakkındaki yazılarıyla öykünün izini sürmüş. Halime Çakır'ın dışında Zümrüt Karabudak, Veysel Altuntaş, Yunus Emre Altuntaş ve Fidan Yaman'ın da muhtelif kitaplar hakkında yazılmış yazılarını okuyoruz.

Dergâh

Ali Ayçıl'ın yönetiminde çıkan ve edebiyat dünyamızda uzun soluklu dergilerden biri olan *Dergâh*, otuzuncu yılında da okurlarıyla buluşuyor ve şöyle diyor:

“Dergâh 30 yaşında. Son otuz yıl hem Türkiye’de hem de dünyada büyük çalkantılara ve arayışlara sahne oldu. Günlük hayatımız, kullandığımız aletler, dergilere yazı gönderme vasıtaları ve daha pek çok şey değişti, değişmeye de devam edecek. Edebiyat da öyle... Biz, geçmiş ve geleceği birbirine bağlayan ‘an’ın bilincindeyiz, o hiç yaşanmaz!”

359. sayısıyla 2020 yılına giriş yapan İstanbul merkezli dergide şiir, öykü, çeviri, derkenar, söyleşi, kitap tanıtım, deneme gibi bölümlere yer veriliyor.

Yıl boyunca arka kapakta (362. sayı hariç) Mustafa Kutlu'nun denemelerini gördük.

Bu yıl dergide şiirlerine yer verilen şairlere baktığımızda A. Samet Atılğan, Abdulhâlik Aker, Aleyna Taran, Ali Ayçıl, Ali K. Metin, Atakan Yavuz, Ayşe Adem, Ayşe Eslem Canefendiç, Ayşe Nur Biçer, Bayram Tayyip Yaslıca, Bünyamin Aksin, Cafer Keklikçi, Carl Schmitt, Cengizhan Genç, Cengizhan

Konuş, Çetin Alpagut, Dilara Akyazı, Durmuş Ongun, Eda Fırat, Elif Yıldız, Emirhan Eder, Emre Ceylan, Enes Gündoğdu, Enes Yusuf, Eyüp Kurt, Fatih Korkmaz, Gökçe Özel, H. Samet Koparan, Hasan Enes Gündüz, Hasene Gün, Hüseyin Enes Ünal, İbrahim Yolalan, İsa Karaaslan, İsmail Karakurt, Kadir Korkut, Kübra Nur Duran, Levent Dalar, M. Sadi Karademir, M. Tuğrul Çolak, Mehmet Akif Öztürk, Mehmet Akif Tarakçıoğlu, Mehmet Aycı, Muaz Yanılmaz, Murat Çeşme, Murat Çetin, Mustafa Uçurum, Nadir Aşçı, Nazım Payam, Neslihan Magunacı, Nihat Hayri Azamat, Osman Nuri Tolar, Rıdvan Sözen, Rukiye Esra Kaçak, Sare Öztürk, Selçuk Küpçük, Selim Faruk Tokgöz, Selma Yıldırım Kıldan, Selman Bayer, Serap Ural, Sinan Altındağ, Sümeyye Özdemir, Şenol Korkut, Taner Sarıtaş, Vural Kaya, Yağız Gönüler, Zekiye Demir, Zeynep Arkan ve Zümrüt Karabudak isimlerini görüyoruz.

Dergide yıl boyunca yer verilen hikâyeciler ise Aysun Ellidokuzoğlu, Bekir Şamil Potur, Berat Karataş, Betül Zenciroğlu, Burak S. Salih, Cihan Aktaş, Dilara Ayşe Akdeniz, Eda İşler, Emine Altınkaynak Kazan, Emine Aslan, Erhan Genç, Ersin Yılmaz, Erturan Elmas, Fatma Barbarosoğlu, Gökhan Yılmaz, Gülay Pamuk, Gülhan Tuba Çelik, Hâle Sert, Handan Acar Yıldız, M. Talha Özmen, Merve Aytaç, Merve Can, Merve Kambur, Mukadder Gemicici, Mustafa Mete, Neriman Abdülrahmanlı, Nihan Feyza Lezgiöğlu, Nilay Erik, Osman Selvi, Ramazan Ekici, Sadi Kocabaş, Şenler Yıldız ve Yunus Meşe isimlerinden oluşuyor.

Derkenar bölümüne yazılarıyla katkıda bulunan yazarlar şöyle: Ahmet Duran Arslan, Ahmet Kılıç, Alpay Doğan Yıldız, Betül Yeşil Çelik, Beyza Karakaya, Canan Olpak Koç, Erhan Genç, Fatma Özkaya, Gülhan Tuba Çelik, Hasene Gün, Hüseyin Karacalar, İbrahim Halil Çelik, Muharrem Dayanç, Mustafa Uçurum, Orhan Tepebaş, Raşit Ulaş, Taner Sarıtaş, Tuba Kırar, Volkan Gemli, Yakup Öztürk ve Yaşar Can.

Orta Sayfa söyleşilerinde Alev Sınar Uğurlu, Kenan Yıldız, Taner Sarıtaş, Yılmaz Daşcıoğlu, Elif Hümeysra Aydın, Hülya Argunşah, Y. Hakan Erdem, Aykut Ertuğrul, Ahmet B. Ercilasun, Leyla Kara, Besim F. Dellaloğlu ve Haşim Şahin isimlerinin konuk edildiğini görüyoruz.

Dergâh'ta bu yıl dikkat çeken bazı yazılar şöyle: Necip Tosun "Nurettin Topçu'nun Sanat ve Edebiyat Poetikası", Ali Aycıl "Edebiyatın Vazifesi", Mustafa Kutlu "Yoldan Çıkmanın Yolu", Zeynep Arkan "Bülent Keçeli'nin Anısına", Nilda Paşaoğlu "Ahmet Arif'in Bitki Dünyası".

Hece

24. yılın dada dergi raflarında yerini alan Hece dergisi şüphesiz dosya ve özel sayıları açısından edebiyat dünyamızın lokomotif pozisyonunda. Ankara merkezli çıkan bu uzun soluklu derginin Genel Yayın Yönetmenliğini Rasim

Özdenören yaparken yayın kurulunda ise Âtîf Bedir, Cafer Haydar, Faruk Uysal, İbrahim Demirci isimlerini görüyoruz. Derginin bu yıl yayımlanan Akif İnan Özel Sayısı ve Deneme Özel Sayısı ile beraber 40. özel sayısının yayımlandığını söylemeliyiz ki bu çok önemli bir birikim. Edebiyatımızdaki önemli bir boşluğu doldurduğunu da böylece söyleyebiliriz. Ocak ayında bir; haziran-temmuz-ağustosta bir tane olmak üzere yılda iki özel sayı çıkarıyor Hece Yayınları. Bu yıl “Akif İnan Özel Sayısı”, Sayı: 277 ve “Türk Edebiyatında Deneme Özel Sayısı”, Sayı: 282-283-284 olmak üzere yine iki özel sayı çıkarıldı ki diğer yayınlarla beraber kıymetli bir hazineye sahip olduk okurlar olarak.

Hece dergisinin her sayısı Rasim Özdenören’in başyazılarıyla başlıyor. Derginin yükünü daha çok şiir çekse de günlük, yazı, çeviri sayfaları, dosya, söyleşi, okuryazarın notları, portre, benim filmlerim, çeşitkenar, hece postası, yeni kitaplar gibi bölümlerin olduğunu da söylememiz gerekiyor.

Artık gelenekselleşen önceki yılın şiirini değerlendirme yazıları bu yıl da devam etti. 278. sayının dosya konusu “Şiir 2019”. Hayriye Ünal ve Cengizhan Genç’in moderatör olarak; Zeynep Arkan, Hayriye Ünal, Vural Kaya, Mehmet Sümer, Faruk Uysal, Halil Ünal, Eray Sarıçam, Yusuf Koşal, İsmail Karakurt, Taner Sarıtaş, Aziz Kağan Güneş, Hasan Bozdaş, Semih Diri, Mert Özden, Vasefettin Yağız, Burak Çelik, Serap Aslı Araklı’nın ise yazılarıyla katkıda bulunduğu şiir dosyasında muhtelif kitap değerlendirmeleri ve eleştirileri yer alıyor. Hayriye Ünal’ın şiire ve gençlere olan inancı, durmaksızın devam eden çalışmalarıyla taçlanmaya devam ediyor.

Dergiye bu yıl şiirleriyle katkı veren şairler şunlar: Abdullah Enis Savaş, Âdem Turan, Ahmet Menteş, Ahmet Tepe, Ali Göçer, Ali K. Metin, Ali Köseoğlu, Ali Sali, Alihan Çetiner, Alpkaan Eren, Arif Ay, Ayşe Nur Kaymak, Aziz Kağan Güneş, Berke Yalçın, Bilal Can, Buse Mine Lülenler, Cengizhan Genç, Cengizhan Konuş, Cihat Adıman, Çağrı Bayındırlı, Davut Güner, Duygu Güles. K., Duygu Irmak, Emre Demir, Emre Öztürk, Emre Söylemez, Erhan İksamuk, Ethem Erdoğan, Eyyüp Akyüz, Faruk Uysal, Hale Nur Yenihañer, Halil Ünal, Haluk Demiralp, Hasan Özlen, Hasan Yurtoğlu, Hicabi Kırlangıç, Hüseyin Atlansoy, İbrahim Eryiğit, İbrahim Gökburun, İbrahim Yolalan, İhsan Deniz, İrfan Çevik, İshak Arslan, İsmail Karakurt, Kaan Eminoğlu, Kemalettin Bal, Kubilay Özmen, Leyla Arsal, M. Ali Köseoğlu, Mahmut Hatunanaoğlu, Mehmet Aycı, Mehmet Doruk Kandemir, Mehmet Narlı, Mehmet Özger, Mehmet Solak, Mehmet Tepe, Mert Özden, Muhammet Çelik, Murat Çetin, Mustafa Ruhi Şirin, Mustafa Uçurum, Nâbi, Nadir Aşçı, Nuray Alper, Nurettin Durman, Osman Gönül, Ömer Aksay, Ömer Yücedal, Remzi Köpüklü, Seher Özkök, Semih Diri, Sena Özer, Süleyman Yılmaz, Şakir Kurtulmuş, Şenol Korkut, Tunay Özer, Uğur Can Dural, Vasefettin Yağız, Vural Kaya, Yasin Koç, Yasin Mortaş, Yaşar Bedri ve Yunus Emre Altuntaş.

Hece Yayınları aylık *Hece* dergisinin yanı sıra iki aylık *Hece Öykü* dergisini de çıkarıyor. Bundan olsa gerek herhâlde başka bölümlere daha çok yer vermek için bu yıl *Hece* dergisinde daha az öykü yayımladılar. Bu öykülerde imzası olanlar ise; Arzu Özdemir, Muhammet Erdevir, Selin Karacan Işık, Şeyma Subaşı ve Vural Kaya.

Hece dergisi 280. sayıdan itibaren tekrar Hece Taşı bölümlerine yer vermeye başladı. Bu yılki Hece Taşı bölümüne taşınan isimler ise şöyle: M. Ragıp Karcı (1945-2020) Sayı: 280, Asım Gültekin (1975-2020) Sayı: 285, Mahmut Kanık (1951-2020) Sayı: 287.

2020 yılı boyunca dergi önemli dosyalar yaptı. Bunlar; Şiir 2019, Cahit Koytak, D. Mehmet Doğan. Bu dosyaların yanında 279. sayıda “Murat Üstübal ile Şiire ve Kurama Dair”, 281. sayıda “Atasoy Müftüoğlu ile Medeniyet, Sekülerizm ve Edebiyat Üzerine...”, 286. sayıda “Ali K. Metin ile Poetika, Barbar Şiir ve Eleştiri Üzerine...” buluşmaları önemli ve takdir edilesi işlerdi.

İbrahim Demirci “Okuryazarın Notları”, Mehmet Aycı “Portre”, Zekî Yıldırım “Benim Filmlerim”, Faruk Uysal “Hece Postası” bölümlerinde yazılarına istikrarlı bir biçimde devam etti.

Kitap-lık

Yirmi yedinci yılında 207. sayısı ile okurla buluşan *Kitap-lık*, iki ayda bir Yapı Kredi Yayınları bünyesinde çıkan bir dergi. Aslıhan Dinç’in yönetiminde ve Murat Yalçın’ın editörlüğünde çıkan dergide şiirin yanı sıra öykü, söyleşi, tartışma, şiirsel, deneme, eleştiri gibi bölümlere yer verildiğini görüyoruz.

Kitap-lık’ta bu yıl dosya yazılarını içeren kapak başlıkları şöyle: 60. ölüm yıldönümünde Nahid Sırrı Örik, Sabahattin Kudret Aksal 100 Yaşında, Doğan Yarıcı ve İnan Çetin’le Yeni Romanları *Hodan ve Vadi* Üstüne, Nâzım Hikmet’ten Bilinmeyen Şiirler, Nurullah Ataç’ın Keziban’ı ve Tanpınar’ı, Ali Teoman.

Dergide bu yıl yayımlanan şiirlere imza atan şairlerin listesinde Ali Asker Barut, Ali Özgür Özkarcı, Ali Volkan Erdemir, Alper Beşe, Anıl Cihan, Asuman Susam, Bâki Ayhan T., Betül Tarıman, Cavlı Çuvlaz, Cevdet Karal, Duygu Kankaytsın, Elif Sofya, Emel Kaya, Enis Akın, Ersun Çıplak, Ezgi Şimşek, Fahri Erdinç, Gültekin Emre, Hakan Tabakan, Haydar Ergülen, Henrik Nordbrandt (Çev. Murat Alpar), Hüseyin Ferhad, Hüseyin Peker, Hüseyin Serhat Arıkan, İlhan Durusel, İzzet Göldeli, Komet, Levent Karataş, Mehmet Can Doğan, Mehmet Mümtaz Tuzcu, Melih Elhan, Metin Celâl, Murat Çelik, Nafia Akdeniz, Nâzım Hikmet, Nihat Ziyalan, Oğulcan Kütük, Okan Alay, Osman Çakmakçı, Ömer Erdem, Serdar Koçak, Serhat Uyurkulak, Süreyya Berfe, Tuğrul Tanyol, Umut Ünal, Yalçın Tosun, Yiğit Kerim Arslan, Yücel Kayıran, Yüksel Pazarkaya ve Zafer Şenocak isimlerini görüyoruz.

Öykülerdeki imzalara baktığımızda şu isimlere yer verilmiş: Ahmet Sait Akçay, Âlim Kahraman, Alper Beşe, Boran, Ayşen Işık, B. Nihan Eren, Batıkan Köse, Can Çetin, Deniz Özbeyli, Dilara Dadbin, Eda İşler, Elif Erdoğan, Emin Gürdamur, Eray Karınca, Erol Gökşen, Eylem Ata Güleç, Ferdi Çetin, Gökhan Yılmaz, Gülten Akın, Makbule Aras Eivazi, Mehmet Demir, Murat Çelik, Muzaffer Kale, Necati Mert, Nilüfer Kuyaş, Oğul Barış, Saba Öymen, Selçuk Erez, Sema Bayar, Semrin Şahin, Serkan Gülpınar, Şenay Eroğlu Aksoy, Zehra Tırlı.

Deneme bölümünde, Oğuz Demiralp'in "Effi Briest", Mehmet Ergüven'in "Giz ve Sır", Abdullah Uçman'ın "Kafka'nın Lügatı Üzerine", Engin Soysal'ın "Henri Michaux'nun Türkiye Yolculuğu" ve "J. M. G. Le Clezio ile Birlikte 'Yeryüzündeki Tanınmayan İnsan' Olabilmek", Mesut Barış Övün'ün "Aradaki Cümle", İsmet Tokgöz'ün "Salgın Günleri", Mehmet Ergüven'in "Huzur'da Görmek", Mehmet Mümtaz Tuzcu'nun "Yaşamsanat", Ahmet Bülent Erişti'nin "Tutunma İsteği: Kentlerden Kurmaca Kentlere", Hasan Öztürk'ün "Otuz Beş Yıl Sonra ItaloCalvino: Kimin İçin Yazıyoruz?", Sina Ergün'ün "Ortalama Deha" başlıklı yazılarını görüyoruz.

Söyleşi bölümünde, Muhammed Atalay'ın Şavkar Altınel'le; Mert Tanaydın'ın Handan Balkara, Püren Özgören, Hüseyin Can Erkin, Ebru Erbaş ve Yalçın Tosun'la; Bâki Asiltürk-Gökçenur Ç.'nin "Gonca Özmen: *Bile İsteğe*" üzerine; Gültekin Emre-Betül Tarıman'ın "İki Şair İki Kitap: Sere Serpe, *Maksatlı Makastar*" üzerine; Murat Yalçın'ın Cevdet Karal'la; Cenk Gündoğdu'nun Osman Çakmakçı'yla; Cansu Canseven'in Emine Ayhan ve Burç İdem Dinçel'le; Hasan Bülent Kahraman'ın Komet'le; Abdullah Ezik'in Abdullah Uçman'la söyleşilerini okuduk bu yıl dergide.

Eleştiri bölümüne M. Sadık Aslankara, Makbule Aras Eivazi, Mukadder Özgeç, Oğuz Demiralp ve Taylan Altuğ yazılarıyla katkıda bulunurken; Ahmet Sait Akçay, Bernard Alluin, M. Sadık Aslankara, Mehmet Akif Tutumlu, Mehmet İşten ve Mehmet Rifat inceleme bölümündeki yazılarıyla dergi sayfalarında yer aldılar.

Varlık

Ağustos sayısı ile beraber 88. yılına girdi *Varlık*. Türkiye'nin hâlihazırdaki en eski edebiyat dergisi olan *Varlık*, Filiz Nayır Deniztekin yönetiminde ve Mehmet Erte editörlüğünde yayın hayatına devam ediyor.

Dosya konularına büyük önem veren ve bu alandaki boşluğu Hece ile beraber büyük ölçüde dolduran *Varlık* dergisinin 2020 yılındaki dosya başlıkları sırasıyla şöyle: "Türkçenin Çıkmazları", "Sanatta ve Siyasette Kıskançlık", "Nezimce Yaşamak", "Edebiyat İyileştirir Mi?", "Dikkat Ekonomisi", "Yeni Bir Başlangıç Mümkün Mü?", "Yükselen Bir Değer Olarak

Vasat”, “Değişen Okuma Kültürü”, “Zamanlar ve Mekânlar Arasında Adalet Ağaoğlu”, “Yitik Masumiyet: Varoluşsal Suçluluk”, “Yeni Bir Eleştiri Mümkün Mü?” ve “Kartografik Edebiyat”.

Bu yıl şiirleri yayımlanan şairlere baktığımızda listenin bir hayli kabarık olduğunu görüyoruz. Yıl boyunca 93 şaire yer verilmiş. Bunda her sayıda farklı isimlere yer verilmesinin payı tabii ki büyük. İsimler şöyle: Abdülkadir Budak, Ahmet Akın, Alperen Yeşil, Altay Öktem, Asım Çetinkaya, Atakan Yavuz, Ayça Erdura, Aysu Kılıç, Bahri Butimar, Basri Özakin, Batuhan Suiçmez, Begüm Şahbudak, Bekir Dadır, Betül Dünder, Beyhan Dağcı, Bilal Kolbüken, Bilge Miray Aslan, Burak Çapan, Cem Kertiş, Cenk Gündoğdu, Cihan Adıyaman, Cihat Duman, Dilek Mayatürk, Ece Apaydın, Elçin Sevgi Suçın, Emre Yıldız, Emrullah Alp, Enver Ali Akova, Ercan Aygün, Erol Tufan, Ersun Çıplak, Fatih Kök, Fatoş Asya Akbay, Gürsel Bektaş, Hakan Temiz, Hande Balkız, Harun Atak, Hasan Akarsu, Hasan Öztoprak, Hasan Temiz, Hatice Fakioğlu, Hatice Sabah, Hülya Deniz Ünal, Hüseyin Akcan, Hüseyin Akın, Hüseyin Köse, Hüseyin Peker, İ. Deniz Aslan, İbrahim Tığ, İsmail Afacan, İsmail Cem Doğru, Kerem Sivrikaya, Langalı Fatma, Mehmet Atay, Mehmet Karaca, Mithat Sertan Altınok, Murat Sezgin Yalçın, Mustafa Köz, Mustafa Ruhi Şirin, Mustafa Torun, Mustafa Yıldırım, Muzaffer Kale, Naile Dire, Necip Yıldız, Nisa Nur Tetik, Nur Saka, Nurgül Özlü, Oğulcan Kütük, Oktay Taftalı, Olcay Özmen, Onur Sakarya, Osman Hakan A., Ömer Erdem, Özlem Balıkcı, Rabia Çelik Çadırcı, Sadık Ay, Selcan Peksan, Serap Aslı Araklı, Sercan Dinç, Serdar Çıralı, Sina Akyol, Şeyda Kazez, Şeyda Üzer, Şule Ünsal, Tahir Abacı, Türkân Böcü, Ulaş Bager Aldemir, Umut Çiftlik, Usame Yörдем, Ümit Akgün, Veysel Çolak, Yücel Kayıran, Yüksel Pazarkaya.

Dergide bu yıl 43 yazarın öyküsü yayımlandı. Bu öykücüler Ahmet Çakmak, Ahmet Önel, Ahmet Rıfat İlhan, Ali Turgay Karayel, Alkım Doğan, Aslı Ilgın Topuz, Ayşe Özlem İnci, Başak Kutlu Atay, Berna Terziahmetoğlu, Cem Acer, Cem Altınsaray, Çağdaş Küçük, Çilem Dilber, Demet Özdemir, Deniz Özbeyli, Dilek Şenol Orhon, E. Nisan Erdem, Ebubekir Emre Men, Fatma Özer, Gökhan Yılmaz, Gülru Pektaş, Gülüş G. Türkmen, Işık Vural, İbrahim Halil Çelik, İsmail Doruk, Kemal Ateş, Kerem Bakıcı, Levent Karataş, M. Özgür Mutlu, Murat Şahin Öcal, Muzaffer Kale, Nazlı Akçura, Necati Mert, Osman Akyol, Ömür M. Yılmaz, Öykü Gizem Gökgül, Senem Gezeroğlu, Serkan Gülpınar, Sitem Şanlı, Ümit Kurt, Vecdi Çıracıoğlu, Zerrin Saral ve Zeynep Tuğçe Karadağ isimlerinden oluşuyor.

Cenk Kolçak’ın Salih Bolat’la, Hıdır Eligüzel’in Fulya Çetin, İsmet Doğan ve Selman Akıl’la, Burak Süme’nin Nur Sürer ve Safa Önal’la, Eylül Akdeniz ve Mazlum Vesek’in Cemil Kavukçu’yla, İrem Kargıoğlu’nun Özgür Can Uzunyaşa, Ceylan Özgün Özçelik ve Arda Çiltepe’yle, Merih Tekin Bender’in Bedri Karayağmurlar’la, Müge Turan’ın Başar Ünder’le, Hüseyin Sorgun’un Yelda Baskın ve Gökhan Aktemur’la yaptıkları keyifli söyleşiler okuduk.

Şeref Bilşel “Yeni Şiirler Arasında” bölümünde dergiye şiir gönderen şairlerin metinlerini; Jale Sancak ise “Yeni Öyküler Arasında” bölümünde dergiye öykülerini gönderen yazarların metinlerini değerlendirmeye devam ettiler. Bu değerlendirme yazıları genç yazar ve yazar adaylarına yol göstermesi açısından kıymetli yazılar.

POST ÖYKÜ

Veysel Tokar

Post Öykü (32) 2020 yılının ilk sayısında; Mahmut Sami Yıldız, Murat Murat, Betül Sezgin, Emre Ergin, Sedat Demir, Sebahat Meraki, Merve Can, Handan Coşkun, Hasan Hakan Boyraz öyküleriyle yer alıyor. Lafcadio Hearn'ün "Akinosuke'nin Rüyası" ve Muhammed Abdelnabi'nin "Bizim Hikâyemiz" öyküsü sayının çeviri öyküleri. Bu sayıda Fatmanur Kaptanoğlu İmgeler Süretler köşesinde yer alırken Aykut Ertuğrul da eleştiri yazısı ile karşımıza çıkıyor. Güven Adıgüzel ile Kırkinci Oda köşesinde karşılaşılıyor. Sayının söyleşisi ise yazar Elif Hümeysra Aydın ve sayının kapağında ve içerisinde çizimleri bulunan illüstratör Ethem Onur Bilgiç ile yapılmış. Sayının dosya konusu "Kurmacanın Sınırları". Cemal Şakar, Engin Koca, Ali Necip Erdoğan, Köksal Alver, Abdullah Harmancı, Emin Gürdamur, Selim Somuncu ve Toni Morrison bu dosyada yazan isimler. Bir Şey Hakkında Üç Şey köşesinde Güven Adıgüzel Sicilya'yı anlatıyor. Çevirmen Diyor Ki bölümünde İrem Uzunhasanoğlu'nu görüyoruz. Hikâyesi köşesinde Selim Bektaş, Türkiye'nin ilk öykü app'i olan Trendeki Yabancı'yı anlatıyor. Post Kitap bölümünde ise "Doğum Lekesi", "Çocukça bir Direniş", "Hiçbir Yerin Ortasında", "Kolıma Öyküleri", "Kumkertişin Kalbi", "Fantastik Şeyler", "Güneşi Kötü Evler", "Her Şeyi Bilenim" ve "Ben Yusuf" kitapları üzerine yazılar yer alıyor.

Post Öykü (33) Mart Nisan sayısı Cemal Şakar'ın "Bu Sabah" öyküsüyle başlıyor. Arda Arel, Onurhan Ersoy, Betül Sezgin, Mustafa Alpay, Neslihan Önderoğlu, Ömer Çelik, M. Fatih Kutlubay, Sebahat Meraki, Neslihan Soydaş bu sayının öykücüleri. Derginin çeviri öykülerinde Nîkû Hâkpûr "Küçük Balığının Yüz Adet Kırmızı Kuyruğu" öyküsüyle yer alıyor. Bu sayıda İmgeler Süretler köşesinde Güzide Ertürk'ü görüyoruz. Sayının söyleşileri Kadir Danış, Ertuğrul Emin Akgün ve bu sayısı süsleyen illüstratör Boris Indrikov ile yapılmış. Ertan Örgen "Fantastikte Albastı", Betül Sezgin "İki Dünya Arasında", Ahmet Sarı "Metnin Özgül Sınırları" yazılarıyla ilginç konuları tartışıyor. Bu sayıda Handan Acar Yıldız ve Gülşen Funda Çelik de dikkat çekici yazılarıyla yer alıyor. Hikâyesi köşesinde Seyit Çolak ödüllü filmi Kapan'ı anlatıyor. Bir Şey Hakkında Üç Şey köşesinde Sedat Demir Umberto Eco'dan bahsediyor. Güven Adıgüzel'i Kırkinci Oda köşesinde görüyoruz.

Çevirmen Diyor Ki bölümünde Sabri Gürses'i dinliyoruz. Post Kitap kışında "Allah'ın Adamları", "Diğer Şeyler", "Geçmiştir Belki", "Loretta", "Mahalledeki Hayalet", "Sayıklar Bir Dilde", "Anlatılacak Bir Şey Yok", "Devamsız", "Ellerim Neden Siyah?", "Gözümünden Yaş Görseler", "Maruzatım Var" ve "Şapka'nın İçindeki Kırathane" kitaplarının inceleme yazılarıyla karşılaşılıyor.

Post Öykü (34) Mayıs Haziran sayısı Elif Genç'in "Yazgı" başlıklı öyküsüyle açılıyor. Alkan Kılıç, Ümid Gurbanov, Hafsa Esen, Okan Erdağı, Aydın Furkan Kaynak, Muhammed Atakur bu sayının öykücülere. Aykut Ertuğrul'un "Adem'den Önce" ve Ertuğrul Emin Akgün'ün "Adem'den Sonra" başlıklı öyküleri öykü severlerin hoşuna gidecek. İmgeler Süretler köşesinde Bora Abdo ile karşılaşılıyor. Miguel de Unamuno yazısında Don Kişot ve Sancho'nun izini sürüyor. Sayının Bir Şey Hakkında Üç Şey köşesinde Emin Selçuk Evliya Çelebi'yi anlatıyor. Yanlış Okumalar başlıklı ilk defa bu sayıda gördüğümüz bölümde Gülşen Funda, Mustafa Alpay, Betül Sezgin ve Onurhan Ersoy, Feyyaz Kayacan'ı konuşuyor. Güven Adıgüzel Kırkinci Oda köşesinde okurunu bekliyor. Çevirmen Diyor Ki bölümünde Merve Yalçın ile karşılaşılıyor. Sayının söyleşisi ise Ali Yağan ile yapılmış. Post Kitap bölümünde derginin yazarlarından yeni çıkan kitaplar hakkında harika inceleme yazılarını görüyoruz. "Dinozorların Son Günü", "Eksile Eksile", "Fincan Fincanla", "Hayâli'nin Tesadüfleri", "Geçti Dost Kervanı" ve "Sabitâlem Mahallesi" bu kitaplardan bazıları.

Post Öykü (35) Temmuz Ağustos sayısı içerisinde Mukadder Gemici, Arda Arel, Elif Sena Ergin, M. Fatih Kutlubay, Tugay Kaban, Ümid Gurbanov, Şeyda Arslan, Emre Ergin, Ali Can Eren, İlker Dağan, ve Eren Buğdaycı isimlerini ve öykülerini barındırıyor. İmgeler Süretler köşesinde bu sayıda karşımıza Mukadder Gemici çıkıyor. Hafız Hiyavi'nin "Emir'in Babası" başlıklı öyküsü sayının çeviri öyküsü. "Kurmacanın Dile Getirdiği" başlıklı yazısıyla Cemal Şakar dikkat çekiyor. Mahmut Sami Yıldız ve Murat Güzel eleştiri bölümünün diğer yazarları. Ertuğrul Emin Akgün yeni öykü kitabı "Hepimizden Çok Korkuyorum"un hikâyesini anlatıyor. Sayının kapağını ve içerisini süsleyen illüstratör Oleg Buevsky ile kısa bir söyleşi yapılmış. Bir Şey Hakkında Üç Şey köşesinde ise Nagihan Haliloğlu William Shakespeare'i anlatıyor. Sayının söyleşileri Nazım Hikmet Polat ve Gamze Güller ile yapılmış. Yanlış Okumalar bölümü bu sayıda da devam ediyor. Konu bu sefer Ömer Seyfettin. Gülşen Funda, Betül Sezgin, Mustafa Alpay, Uygur Atasoy ve Ayşenur Önler yazıları ile Ömer Seyfettin severlere farklı bakış açıları sunuyor. Güven Adıgüzel Kırkinci Oda'da Hegel ve Kafka'dan bahsediyor. Çevirmen Diyor Ki bölümünde bu sayıda Ümid Gurbanov yer alıyor. Durmuş Saatler Dükkânı, Kırklar Cemi, Gömleği Yalnız, Zamanla Konuşmalar Post Kitap bölümünde incelen kitaplardan bazıları.

Post Öykü (36) Sayısına bu sefer Furkan Çalışkan'ın şiiriyle başlıyor. Cemal Şakar, Emeti Saruhan, Alkan Kılıç, Tugay Özdemir, Ali Yağan, Ertuğrul Emin Akgün, Ahmet Sarı, İshak Karavezir, Merve Can, Eray Yıldız, Merve Koçak Kurt ve Abdullah Yıldırım ise sayının öykücüleridir. İmgeler Sûretler köşesinde B. Nihat Eren ile karşılaşırız. Sayının çeviri öyküsü ise Yakûp Yâdalı'nın "Semireler" öyküsü. "Sanat ve Kabiliyet Üzerine" başlıklı yazısıyla Brian Keeble dergide yerini alıyor. Hikâyesi köşesinde besteci Büşra Kayıkçı Tuna'nın hikâyesini anlatıyor. Bir Şey Hakkında Üç Şey köşesinde Arda Arel, Kara Kule hakkında bilgiler veriyor. Sayının Yanlış Okumalar bölümünün konusu ise Tomris Uyar. Gülşen Funda, Betül Sezgin ve Mustafa Alpay Tomris Uyar hakkındaki yazılarıyla bu bölümde yer alıyor. Güven Adıgüzel Kırkinci Oda'da tarih, ütopya ve Dostoyevski'yi anlatıyor. Çevirmen Diyor Ki bölümünde Ahmet Ölmez yer alıyor. "Ay Hanım", "Mesafenin Şiddeti", "Nevada", "İstanbul'un Son Yılanı Nasıl Öldü?", "Keseli Tarla" ve "Şâhmerân Hikâyesi" ise derginin yazarları tarafında Post Kitap bölümünde incelenen kitaplar.

Post Öykü (37) Akif Hasan Kaya, Ertuğrul Emin Akgün, Emeti Saruhan, Osman Cihangir, Onurhan Ersoy, M. Fatih Kutlubay, Gökhan Yılmaz, Süleyman Arif Yıldız, Güray Süngü, 2020'nin son sayısının öykücüleridir. İmgeler Sûretler köşesinde ise Handan Acar Yıldız yer alıyor. "Peri Masalları" başlıklı yazısıyla G. K. Chesterton, sayının ilgi çeken bir ismi. Cemal Şakar "İmgenin Aşırılmasının İki Tarzı" ve Kadir Danış "Kurmaca Ne İşe Yarar?" yazısıyla amatör yazarlara rehberlik ediyor. Hikâyesi köşesinde Yusuf Temizcan Okur Dergisi'ni anlatıyor. Bir Şey Hakkında Üç Şey köşesinde Bülent Ayyıldız Edgar Alan Poe'dan bahsediyor. Sayının Yanlış Okumalar bölümünün konusu ise Yücel Balku. Uygur Atasoy, Yelda Sözdemir, Gülşen Funda, Onurhan Ersoy, Mustafa Alpay ve Betül Sezgin yazılarıyla bu bölümde yer alıyor. Çevirmen Diyor Ki bölümünde Nuray Önoğlu ile karşılaşırız. Sayının söyleşileri ise yeni kitapları çıkan Kürşat Çelik, Gülşen Funda ve Mahmut Sami Yıldız ile yapılmış. Post Kitap bölümündeki incelenen kitapların üçü bu yazarların yeni çıkan kitapları "Kara Hikâye", "Felgu" ve "Yankı Ustası". "Her Kabilenin Bir Endişesi", "Fresko Apartmanı", "Korkunç Beyaz", "Ölümler Diriler ve Deliler" ve "Telli Dastar" 2020 yılının son sayısında incelenen diğer kitaplar.

 ocuk edebiyatı

Doç. Dr. Oğuzhan Yılmaz

Doç. Dr. Yasin Mahmut Yakar

  r. G r. Hatice Derya Yılmaz

2020'DE TÜRKİYE'DE ÇOCUK EDEBİYATI

Doç. Dr. Oğuzhan Yılmaz

Doç. Dr. Yasin Mahmut Yakar

Öğr. Gör. Hatice Derya Yılmaz

2020 yılına genel bir bakışla yaklaşıldığında her şeyden önce “Pandemi”den bahsetmek gerekir. Küresel boyutta yaşanan “Covid” salgını farklı alanlarda olduğu gibi eğitim, yayın, edebiyat gibi alanları da etkilemiştir. Bu etkinin edebiyata yansımalarına bakıldığında çift taraflı bir etkileşim olduğunu söylemek mümkündür. Bunlardan biri yayıncılık boyutunda görülen etkilerken; diğeri ise kitap konuları arasına salgın, hastalık, kovid gibi konuların girmesidir. Bu süreç her bireyin temel düzeyde internet kullanıcısı olma zorunluluğundan kaynaklı hayatımızda “yeni normal”e dönüşmüştür.

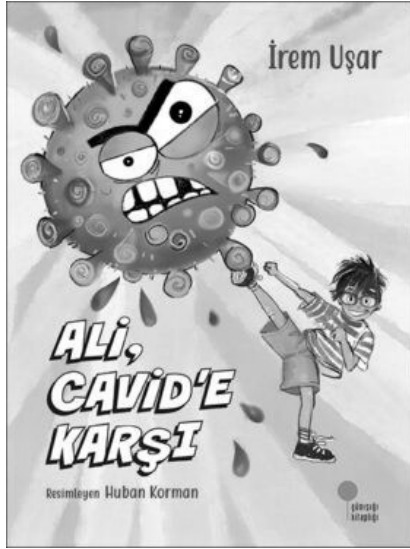
Yeni normalde “Çocuk Edebiyatı”

Bu süreçte “Çocuk Edebiyatı” başlıklı tezlerde önceki yıla oranla bir düşüş yaşandığı görülmektedir. 2020 yılına bakıldığında ikisi doktora tezi olmak üzere toplamda on beş tez yayımlandığı görülmektedir. Bunda eğitim kurumlarının eğitimlerine uzaktan eğitim ile devam etmeleri bunun sonucunda da uygulamalı tezlerin sosyal mesafe ve diğer sebepler sonucunda yapılamaması etkindir.

Kovid sürecinde yaşanan sokağa çıkma kısıtlamaları, eğitimin online bir şekilde yürütülmesi, toplumsal yaşam alanlarında sosyal mesafe gibi zorunluluklar sebebiyle önceden yapılan pek çok etkinlik de farklı platformlara taşınmıştır. Çocuk edebiyatı yazarlarının sıklıkla okullarda, kitap fuarlarında çocuk okurlarla buluşmalar düzenlemeleri, pandemi sürecinde kişisel medya hesaplarından veya bağlı bulundukları yayınevleri resmi hesaplarından yapılmaya başlanmıştır. Evden çalışma kavramının hayatlarımıza girmesi, uzaktan eğitim platform ve kurslarının sayısının da çoğalmasına etki etmiştir. Bu anlamda yazarlar online (çevrim içi) atölye ve eğitimlerle deneyimlerini aktarmakta, ya da Zoom gibi uzaktan eğitim araçları kullanarak öğrencilerle buluşmalar düzenlemeye devam etmektedirler. Aytül Akal, pandemi sürecinde

kişisel Instagram hesabı üzerinden şiir, masal, hikâye okuyup, katılan okur, veli ve öğretmenlerle sohbetler gerçekleştirmiştir. Mavisel Yener, Birsen Ekim Özen, Sara Şahinkanat, Gülsevin Kırıl gibi pek çok çocuk edebiyatı yazarı Türkiye'nin çeşitli illerindeki öğrencilerle sosyal medya veya farklı programlar aracılığı ile okur buluşmaları düzenlemiştir. Aynı şekilde Fatih Erdoğan “Çocuklar İçin Yazmak” başlıklı kurs açarak, deneyimlerini paylaşmıştır.

Yaşanan bu süreçte her bireyin temel düzeyde internet kullanıcısı olma zorunluluğu doğmuştur. Çocuk edebiyatı da bu zorunluluklardan etkilenen alanlardan biridir. Her yıl düzenlenen sempozyum, kurultay gibi etkinlikler bu yıl ya iptal edilmiş ya da online (çevrim içi) olarak farklı platformlara taşınmıştır.

Okul öncesi çocuklar için “covid”e yönelik tanıtıcı resimli öykü Dijital Öğrenme Ortamlarında Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Kullanımı kitapları yazılırken, yaşı daha büyük çocuklara da serüven duygusuna hitap edecek kurgularda “covid” temalı kitaplar yazılmıştır. Diğer taraftan evde kalan çocuklara yönelik kurgu dışı yapıtların, etkinlik ağırlıklı eserlerin de fazlaştığı görülmektedir. Çocukların uzaktan eğitim sebebiyle sürekli bilgisayar başında olmaları, ailelerin geri kalan boş zamanlarda çocukların kitaplara yönelmesini desteklemesi çocuk kitaplarındaki satışın artmasına sebep olmuştur.

2020 Yılında Yayımlanan Makaleler

2020 yılında “Çocuk Edebiyatı”na yönelik çalışmalara bakıldığında yoğunluğun çocuk edebiyatı ilkeleri, çocuğa görelilik ve temel ilkeler bağlamında yapıldığı görülmektedir. Hasan Ali Toptaş, Çetin Öner, Michael Ende, Çiğdem Kaplangı, Sevim Ak, Cemil Kavukçu, Birsen Ekim Özen gibi isimlerin çocuk kitaplarının değerlendirilmesi yanında, çocuk edebiyatının temel nitelikleri, çocuk edebiyatında konu ve tema, Türkçe ders kitaplarının estetik ölçülere göre incelenmesi, çocuk kitaplarının biçim ve içeriksel incelemeleri gibi ana başlıklar üzerinden de değerlendirmeler ve bulgular ortaya konulmuştur.

Uygulamalı çalışmalara bakıldığında ise genelde öğretmen adaylarının çocuk edebiyatına yönelik görüşleri, çocuk edebiyatı ders uygulamalarının

değerlendirilmesi, öğretmen adaylarının çocuk edebiyatı tasarım ve içerik özelliklerine yönelik yeterliklerinin incelenmesi, 100 temel eser listesinin sınıf öğretmenleri görüşlerine göre incelenmesi gibi farklı başlıklar olduğu görülmektedir. Yapılan bu uygulamalı çalışmaların anabilim dalı olarak Türkçe eğitimi ve okul öncesi öğretmenliği ile sınırlanması, çocuk edebiyatının akademik gelişiminin önündeki engellerden biridir.

Çocuk edebiyatında çalışmalara konu edilen başlıklardan bir diğeri ise “Değerler” dir. Değerler kök değerler çerçevesinde ele alınmakla beraber, eğitsel değer, Yaratıcı’ya karşı sorumluluk değeri gibi özel konuları da ihtiva eder.

Çocuk kitapları inceleme alanlarından biri de karakter ve kahramanlar etrafında şekillenen konulardır. Antiotoriter, idealist kahraman incelemeleri, hayvan karakterlerin geliştirilme yolları yanında; karakter eğitimi, karakterlerin sosyal ve duygusal beceriler yönünden incelenmesi gibi farklı yelpazelerde konular araştırılmaktadır.

Yurt dışı çocuk edebiyatına yönelik ise Makedonya Türkçe Çocuk Edebiyatı Bağlamında Necati Zekeriya’nın eserlerinin incelenmesi, Çocuk ve Gençler İçin İspanyol Polisiyesi, İran’da Türkçe Çocuk Kitabı Yazarı Urumiye Behram Esedi, 9. Yüzyıldan -20. Yüzyıla Rus Çocuk Edebiyatının izinde, Kazak Masallarında Kullanılan Motifler ve Masalların Türkçe Öğretimine faydaları, 1990’lı Yıllarda Suriye’de Çocuk Hikâyesinde Karakter gibi farklı ülke edebiyatlarına yönelik, farklı konularda çalışmalar bulunmaktadır. Çok kültürlük kavramının konuşulduğu son zamanlarda Türk çocuk edebiyatı yanında farklı kültürlere yönelik yapılan çalışmalar önemlidir. Konunun bir diğer boyutu ise çeviri eserlerdir. Çeviri eserlerin uyarılma, yeniden yazma, kültürel müdahale yaklaşımları ve çevirilerdeki ahlaki değerlere bakış da ele alınan konular arasındadır.

Çocuk edebiyatı eserlerinin ulusal kimlik inşası, kültürel çözülme, milli kimlik ve vatan sevgisi gibi yerel anlamda kültüre dair iletileri de bulunmaktadır. Bu anlamda yapılan çalışmalara bakıldığında Kâzım Karabekir’in çocuk oyunları, Bican Veysel Yıldız’ın bestelenmiş eserleri incelemeye esas alınmıştır.

Sonyıllarda gündemde olan bir başka konu ise “toplumsal cinsiyet” tir. Çocuk edebiyatı eserleri de bu konunun dışında kalmamış, farklı kitaplar üzerinde makale ve tez çalışmaları yapılmaya devam edilmiştir. 2020 yılına bakıldığında “Türkçe Eğitimi ve Çocuk Edebiyatında “Toplumsal Cinsiyet” Üzerine Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Değerlendirilmesi”, “Çocuk Edebiyatında Antropomorfist Tutum: "Leyla Fonten'den Öyküler" de Hayvanların İnsanlaştırılması ve Toplumsal Cinsiyetlendirilmesi.”, “Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Temsili ve Medya: TRT Çocuk Dergisi Örneği” gibi çalışmaları görmek mümkündür.

Çocuk edebiyatında toplumsal cinsiyet çalışmaları karakterler üzerinden de ilerler. Özellikle anne ve baba karakterlerin incelendiği kitaplarda toplumsal cinsiyet rollerine vurgu yapılır.

Fantastik kurgu ve fantastik romanlar başlığında Miyase Sertbarut, Fatih Erdoğan, Hikmet Temel Akarsu gibi isimlerin çocuk edebiyatına yönelik eserlerine yönelik incelemeler yapılmıştır.

Çocuk Dergileri'ne bakıldığında “Çocuk Dergileri Üzerine Bir İnceleme”, “İdeal Çocuk'tan 'Küresel Tüketici'ye: Türkiye'de Çocuk Dergileri Ve Çocuk İmgesi”, “İsa ile Nisa Adlı Çocuk Dergisi Üzerine Bir Değerlendirme”, “Bir Çocuk Dergisi Olarak Okul Dergisi”, “Çocuk Dergisi İçeriklerinin Derslerle İlişkilendirilebilirliği” ve “Arkadaş” Dergisinde İlham Veren “Kıraat” (Okuma) ve Yönergeli “Kitabet” (Yazma) Çalışmaları” gibi çalışmaları görmek mümkündür.

İncelemeye esas diğer konulara bakıldığında, çocuk edebiyatında duyarlık, okuma kültürü kazandırma, karnavalizm, empati becerisinin gelişmesinde çocuk edebiyatı ürünleri, çocuk ve felsefe, göç ve mültecilik, çocuk edebiyatı yayıncılığı, çocuk şarkıları, kültürel aktarım, kavram dağarcığı ve kalıp söz incelemeleri, çocuk hakları, cinsel istismar, çocuk kitaplarında resimleme, çatışma çözme süreçleri, çocuk yazınında eleştirel düşünme becerileri, fımlerin çocuk edebiyatına etkisi, çevre eğitimi ve ekoeleştirici, çocuk kitaplarında oyun gibi genel kavramlar etrafında şekillenir.

Dijitalleşme sürecinin hız kazandığı günümüzde “Wattpad Uygulaması Kullanarak Çocuk Kitabı Hazırlamayı Deneyimleyen Öğretmen Adaylarının Okuma-Yazmaya Yönelik Tutumlarının ve Bilgi-İletişim Teknolojileri ...” ve “Dijital Öğrenme Ortamlarında Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Kullanımı” gibi çocuk edebiyatı ve teknolojinin harmanlandığı çalışmalar yapılmıştır.

2020 Yılında Yayımlanan Tezler

2020 yılında YÖK Tez sayfasında yayınlanmış olan tezlere bakıldığında biri İngiliz Dili ve Edebiyatına ait olmakla birlikte üç doktora tezi ve on iki yüksek lisans tezinin yazıldığını görmek mümkündür. Bu anlamda bir önceki yıl yayımlanan kırk dört tez düşünüldüğünde tez yazımı ve yayınlanmasında bir düşüş yaşandığını söylemek mümkündür. Bu durumun yaşanan pandemi süreciyle ilgili olduğu düşünülmektedir.

Yayımlanmış tezlere bakıldığında çocuk edebiyatında ikiliklerin temsili, değerler, çocuk edebiyatında seçkilerle gülme teorilerinin karşılaştırılması, çocuk edebiyatı eserlerinde teknolojinin sunumu, görsel tasarım, değerler ve metin incelemesi, değişen aile, ulusal kimlik inşasından çocuk edebiyatı, çocuk edebiyatında empati, mültecilik, sorun odaklı çocuk edebiyatına okur merkezli yaklaşım, estetik ölçü bakımından çocuk edebiyatının incelenmesi,

çocuk edebiyatında felsefe ve çocuk edebiyatı alanındaki tezlerin incelenmesi gibi farklı konular işlenmiştir. Yayın sayısı ile orantılandırıldığında çocuk edebiyatı eserlerinde değerler başlığının öne çıktığını söylemek mümkündür. Öte yandan yayın sayısı az olmakla birlikte konu çeşitliliği vardır.

2020 Yılında Düzenlenen Sempozyumlar

VII. Uluslararası Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu

Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yazarları Birliği tarafından organize edilen ve 23-24 Ekim 2020 tarihlerinde çevrim içi olarak gerçekleşen sempozyumun paydaşları; Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü UNESCO, Azerbaycan Milli İlimler Akademisi Folklor Enstitüsü, Azerbaycan Milli İlimler Akademisi Nizami Gencevi Edebiyat Enstitüsü, *Folklor Akademisi Dergisi*'dir. VII. Uluslararası Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu'na farklı ülkelerden 90 katılımcı, 79 bildiri ile katılmıştır. Yedi yıldır düzenli şekilde yapılan sempozyumun bu yılki temaları ise sözlü kaynaklar, halk edebiyatı, folklor, tarih ve kültür ilişkisidir.

2020 Yılında Çıkmaya Başlayan Çocuk Dergileri

İlk sayısı Ağustos- Eylül 2020 olarak çıkmaya başlayan Minik Kafa dergisi 3 yaş ve üzeri çocuklar için hazırlanmıştır. İçinde çeşitli oyunlar, bilgiler, farklı gelişim alanlarına yönelik etkinlikler yer alır. “Eğlenceli matematik”, “oyun zamanı”, “dikkat zamanı”, “okuma zamanı” gibi farklı bölümleri olan dergi aynı zamanda çeşitli oyun kartları, maketler, hikâye kitabı gibi zengin ve çeşitli hediyeler de vermektedir. Kadrosunda çocuk gelişim uzmanlarının da olduğu derginin amacı okul öncesi çocuklara nitelikli bir dergi sunmaktır.

Çocuk Edebiyatı Ödülleri

Ödül töreninin 15 Mayıs 2020 tarihinde yapılması planlanan, 2019 yılı Gülten Dayıoğlu Çocuk Romanı Ödülü, salgın tedbirleri kapsamında ileri bir tarihe ertelenmiştir. Bu yılki ödülü Necva G. ESEN, “Kara Ölüm” eseriyle kazanmıştır.

2020 Yılı İçinde Yayınlanmış Kitaplar

Manga, Çizgi Roman, Karikatür

Gökçe Yavaş Önal, *İçimdeki Buhranlar*, Desen Yayınları, 88 s. (İnsan yaşamındaki anların yansıması). Keji Nakazawa, *Yalınayak Gen / 5. Kitap: Bitmeyen Savaş*, Tudem Yayınları, 280 s. (İkinci Dünya Savaşı'nda Hiroşima'ya atılan atom bombası ve sonrasında yaşananlar.)

Russell Punter, *Baskerville'lerin Köpeği*, Çev: Mercan Baş, 104 s. (Dünyaca ünlü klasik bir kitabın çizgi romana dönüştürülmüş hâli). Séverine Gauthier, *Ülker Ülker'in Akıl Almaz Korkusu*, Çev: Hazel Bilgen, YKY, 96 s. (Ülker Ürkek isimli kahramanın gölge korkusu ve korkular üzerine bir roman).

Roman

Alastair Humphreys, *Dünyayı Bisikletle Dolaşan Çocuk*, Çev: Handan Sağlanmak Arlı, Beyaz Balina Yayınları, 128 s. (Yazarın dünyayı dolaşırken yaşadıklarını öyküleştirmesi).

Alper Akal, *Spor Gezginleri 2- Kayıp Zar*, Tudem Yayınları, 168 s. (Tolga ve arkadaşlarının maceraları).

Andreas Steinhöfel, *Pırlıtlı ile Kokuş*, Çev: Olcay Mağden Ünal, Tudem Yayınları, 80 s. (Öteki kavramı etrafında şekillenen bir öykü).

Aslı E. Perker, *Kaçış Planı*, Taze Kitap, 176 s. (Anneannesi kaza geçiren Burçin bir kaçış planı hazırlar).

Astrid Frank, *Enno ya da Asfalttaki Karahindiba*, Çev: Semra Pelek, 144 s. (Yaşatlarından farklı bir algı yapısına sahip olan Enno'nun sıradan olmayan maceraları).

Astrid Frank, *Görünmez Uli*, Çev: Semra Pelek, 96 s. (Sayıları seven ve arası iyi Olan Uli ve sınıfta yaşadıkları).

Aşkın Güngör, *Beş Benzemez- Yerçekimi Hırsız*, Bilgi Yayınevi Çocuk Kitapları, 164 s. (Farklı karakterdeki beş arkadaşın başından geçen serüvenler).

Ayşe Güren, *Miryah Sarp Sakin'e Göre Dünya*, Can Çocuk Yayınları, 224 s. (Farklı bir gezegenden geldiklerini düşünen beş arkadaşın yaşadıkları maceralar).

Ayşe Sarısayın, *Martılarının Adları Tahir ile Zühre*, Can Çocuk Yayınları, 168 s. (İnsanların dünyayı diğer canlılar paylaşmasının anlatılması).

Bart Moeyaert, *Bugünlerde Herkesin Adı Affedersin*, Çev: Mustafa Özen, Can Çocuk Yayınları, 176 s. (Bianca kafası karışık bir kız çocuğudur ve büyüme sancıları çekmektedir).

Benjamin Tienti, *Tavşanla Yolculuk*, Çev: Olcay Geridönmez, Ginko Çocuk Yayınları, 172 s. (Arkadaşıyla yolculuğa çıkan kahramanın yaşadıkları ve dönüşüm öyküsü).

Cary Fagan, *Bu İşte Bir Köstebek Var*, Çev: İpek Güneş Çığay, Tudem Yayınları, 88 s. (İnşaat çukuruna düşen Danny'nin yaşadıkları).

Christopher Edge, *Albie Bright'in Sayısız Dünyası*, Çev: Ceren Ceylan, 180

s. (Albie annesinin ölümünden sonra uzayda ve zamanda yaptığı geziler ve kuantum fiziği).

Dursun Ege Göçmen, *Vur Patlasın Çal Oynasın Orkestrası*, Tudem Yayınları, 120 s. (Sınıfa yeni gelen bir çocukla başlayan hikâye arkadaşlık ilişkilerinin anlatılmasıyla devam eder).

Ece Erdoğan Levi, *Masal'ın İstanbul Maceraları- Beyoğlu*, Epsilon Yayınevi, 64 s. (Masal'ın İstanbul'u keşif serüvenleri).

Ece Erdoğan Levi, *Masal'ın İstanbul Maceraları- Galata*, Epsilon Yayınevi, 53 s. (Masal'ın İstanbul'u keşif serüvenleri).

Esra İlter Demirbilek, *Yeryüzü Takımı / Doğanın Uyanışı*, Doğan Egmont, 192 s. (Dört arkadaşın iklim krizine karşı mücadeleleri).

Fabien Toulme, *Hakimin Yolculuğu -1 Suriye'den Türkiye'ye*, Çev: Damla Kellecioğlu, 272 s. (Gerçeklerden yola çıkarak kurgulanmış kitapta Suriye'den Türkiye'ye uzanan yolculuk).

Fatih Debbag, *Selin Beni Terk Etti*, Tudem Yayınları, 120 s. (İstanbul sokaklarında dolaşan Deniz'in ekseninde kentsel dönüşüm ve şehir yaşamı).

Filiz Çavuş, *Bonbon Ekspresi*, Elma Çocuk, 141 s. (Çevreye duyarlı arkadaşların maceraları). Gamze Sürcan, *Rüyalarımın Koyunu*, Kırmızı Kedi Çocuk Yayınları, 120 s. (Anne ve babasını kaybeden küçük bir kız çocuğunun hayatla baş etmeye çalışması).

Gene LuenYang, Azizler, Çev: Nazlıcan Saltan, Alfa Yayınları, 176 s. (Çin'in en buhranlı dönemlerinde Kız-Dört'ün serüvenleri).

Güzin Öztürk, *Kar Kurdu ve Canavar*, Tudem Yayınları, 112 s. (Mizgin ve aile ilişkileri). Hanzade Servi, *Su Günlükleri - 1 Biz Arkadaş mıyız?*, Tudem Yayınevi, 184 s. (Su isimli kahramanın aile ilişkileri ve dostlukları).

Hanzade Servi, *Zamansızlar Sirki*, Kırmızı Kedi Çocuk, 168 s. (Ailesi bir kasabaya taşınan Neva'nın arkadaşlarıyla yaşadığı serüvenler).

Iain Reid, Rakip, Çev: Begüm Kovulmaz, Hep Kitap, 224 s. (Junior ve Henrietta çiftliklerinde yaşarken bir yabancı gelmesiyle farklı serüvenler başlar).

John Wyndham, *Kraken Uyanıyor*, Çev: Niran Elçi, Deli Dolu Yayıncılık, 280 s. (İnsanlığın karşı karşıya kaldığı bir istila tehlikesi sonucu yaşananlar).

Jordi Sierra i Fabra, *Deneyin Böylesi*, Çev: Simla Gürçan, Uyurgezer Kitap, 137 s. (Jorge, Petra ve Max'in okulun fen laboratuvarını havaya uçuran bir deney kazası yaşamaları sonrası yaşanan serüvenler) Kadriye Bakşi, *Toprak Abı*, Nesin Yayınevi, 184 s. (Kasabaya gelen Toprak Ana, kasabalılar için farklı bir insandır ve bir karavanda yaşamaya başlar).

Katherine Rundell, *Kâşif*, Çev: Duygu Dalgakıran, Domingo Yayınevi, 368 s. (Fred ve vahşi doğada yaptığı keşifler).

Latife Tekin, *Altınçayır Vadisi'nin Çocukları*, Can Çocuk Yayınları, 96 s. (Asinaz isimli kahramanın büyükannesinin gençlik zamanlarına giderek yaşadığı maceralar).

Lauren Magaziner, *Eliuzunlar Akademisi*, Çev: Yasemin Yener, 276 s. (Sürekli yaramazlıklar yapan George'nin yaşadıkları).

Lee Bacon, *Son İnsan*, Çev: Yaprak Onur, Çınar Yayınları, 324 s. (Robotların insanları ortadan kaldırdığı bir gelecekte, bir robot ve insanın maceraları).

Luc Blanvillain, *Annemle Babam Sınıfta!*, Çev: Mehmet Erkurt, Can Çocuk Yayınları, 128 s. (Bir sabah uyandığında anne ve babasının kendi yaşında olduğunu gören kahramanın okul maceraları).

Mavisel Yener, *Piri Reis ve Göbeklitepe'deki Sır*, Bilgi Yayınevi Çocuk Kitapları, 144 s. (Piri Reis ve Göbeklitepe ekseninde geçen maceralar).

Mavisel Yener, *Sonsuzluk Kütüphanesi*, Tudem Yayınevi, 176 s. (Kütüphanelerin öneminin altının çizildiği bir serüven). Miyase Sertbarut, Çöp Plaza 2 / Hayaller Hawaii, Tudem Yayınları, 144 s. (Geçimini sokaktan kazanan insanların hayatları).

Nehir Yarar, *Anlat Dede*, Elma Yayınevi, 168 s. (Simgе ve Selin'in okul yaşamı ve arkadaşlıkları).

Nur Muslu Titikçi, *Komşum Bay Tesla*, İthaki Çocuk, 112 s. (Andy'nin Nikola Tesla ve Thomas Edison ile birlikte yaşadığı maceralar).

Onjalı Q. Rauf, *Arka Sıradaki Çocuk*, Çev: Nihal Tokinan Gökçe, Doğan Egmont Yayınları, 276 s. (Mültecilik kavramının, küçük bir kızın şahit olduğu olayları anlatmasıyla işlenmesi).

Ömer Açık, *Yaz Gezgini ile Hapşu Teyze*, Günişığı Kitaplığı, 136 s. (Yaz tatilinde teyzesinin yanına giden Roza'nın maceraları).

Paul Biegel, *Lodosçu Tim*, Çev: Mustafa Özen, Can Çocuk Yayınları, 208 s. (Ailesi denizci olan Tim'in bulduğu dürbünden sonra atıldığı maceralar).

Per Olov Enquist, *Üç Mağara Dağı*, Çev: Ali Arda, Çınar Yayınları, 136 s. (Dedesı ve kuzenleriyle Üç Mağara Dağı'na tırmanan kahramanın başına gelenler).

Peter Carnavas, *Fil*, Çev: Elif Ersavcı, Can Çocuk Yayınları, 144 s. (Depresyonu bir fil ile özdeşleştiren Olive ve ailesiyle birlikte bunun üstesinden gelme öyküsü).

Salah Naoura, *Çılgın Süpürge Şipşak*, Çev: Olcay Mağden Ünal, Tudem Yayınları, 160 s. (Çılgın Süpürge Şipşak'ın maceraları).

Seran Demiral, *Benden Bize - “Kafası Karışı* , Tudem Yayınevi, 176 s. (Beş arkadaşın kurdukları bir kulüpte hayatı sorgulayacak tartışmalar yapmaya başlarlar).

Sima Özkan, *Tohum Saçan Şapkam*, Redhouse Kız Yayınları, 44 s. (Tohum saçan bir şapkanın ve büyüyen meyve ve sebzelerin bu süreçlerinin yansıması).

Sumru Ağırürüyen, *Damla ile Bambu*, Kuraldışı Yayınları, 24 s. (Damla ve kedisi Bambu’nun öyküsü).

Sümeysa Güzel, *Bir Matematik Hikâyesi*, Tudem Yayınları, 152 s. (Matematiğin sadece sayılardan ibaret olmadığı, hayata dair olduğu görüşünün savulduğu bir arkadaşlık öyküsü).

Tina Vallès, *Ağacın Hafızası*, Çev: Emrah İmre, Can Çocuk, 280 s. (Dedesi Alzheimer olan bir çocuğun yaşadıkları ve dedesiyle ve ağaçlarla kurduğu bağ.)

Torben Kuhlmann, *Armstrong-Macera perest Farenin Ay’a Yolculuğu*, Çev: Su Akaydın, 128 s. (Asla pes etmeyen farenin uçmayı öğrenerek yaşadığı maceralar).

Tove Jansson, *Görünmez Çocuk*, Çev: Ali Arda, Dinozor Genç Yayınları, 192 s. (Mumiş bulduğu ejderhaya isim koymaya çalışır).

Tuba Şamlı Atilla, *Bilge Zaman Makinesi/ Yedigâr*, Meav Yayıncılık, 96 s. (Doğum gününde tuttuğu dileğinin kabul olmasıyla zaman makinesiyle dilediği yere ve zamana giden kahramanın öyküsü.)

Tuba Şamlı Atilla, *Bilge Zaman Makinesi/ Yâren*, Meav Yayıncılık, 112 s. (Doğum gününde tuttuğu dileğinin kabul olmasıyla zaman makinesiyle dilediği yere ve zamana giden kahramanın öyküsü.)

Vladimir Tumanov, *Asılı Dağ’ın Kahini*, Çev: Mine Kazmaoğlu, Günışığı Kitaplığı, 292 s. (Yıllar sonrasında gelen bir mektup bulmasıyla serüvene atılan Kassandra’nın öyküsü).

Grafik Roman

Paco Roca, *Kumdan Sokaklar*, Çev: Pınar Savaş, Desen Yayınları, 96 s. (Gerçeküstü olaylar yaşayan bir genç adamın başından geçenler).

Öykü Şiir

Koray Avcı Çakman, *Masal Dolu Anadolu*, Tudem Yayınları, 88 s. (Masalların yeniden yorumlanması)

Koray Avcı Çakman, *Dere Tepe Efsane*, Tudem Yayınları, 88 s. (Derlenmiş söylencelerin ekseninde Türkiye’nin doğal güzellikleri ve tarihî değerleri).

Hikâye, Masal

Armin Greder, *Ada*, Çev: Çağla Vera Kılıçarslan, Ginko Çocuk, 32 s. (Adalıların “öteki” ile karşılaşmaları ekseninde “öteki” kavramının sorgulanması).

Asuman Portakal, *Şagali’nin Düşleri*, Altın Kitaplar, 80 s. (Marc Chagall’ın çocukluğu ve sanatı farklı öykülerle hayat bulur).

Burcu Ural Kopan, *Kitabevi Güncesi Kalabalık Bir Cumartesi*, Hep Kitap, 56 s. (Kitabevlerinde yaşanan diyaloglarla geçen bir gün).

Carme Dolz, *Benim Annem-Evrenin En Harika Annesi*, Çev: Zeynep Atbaş, Bilgi Yayınevi Çocuk Kitapları, 36 s. (Anne- çocuk ilişkisi).

Carme Dolz, *Benim Babam-Evrenin En Harika Babası*, Çev: Zeynep Atbaş, Bilgi Yayınevi Çocuk Kitapları, 36 s. (Baba- çocuk ilişkisi).

Cary Fagan, *Yalnız Kurt ile Vız Vız Müzik Macerası*, Çev: Damla Kellecioğlu, Tudem Yayınları, 88 s. (Birbirine zıt karakterde iki çocuğun denizatinde yaşadığı maceralar.)

Claudio Gobetti, *Öykü Ağacı*, Çev: Lori Sis Kalaycı, Arden Yayınları, 40 s. (Yaşlı adamın toprağa ektiği kâğıdın ağaç haline gelmesi).

David Ouimet, *Suspus*, Çev: Seda Ersavcı, Çınar Yayınları, 48 s. (İçine kapanık bir kızın kendini bulma serüveni).

Delphine Perret, *Bongo Ormanın Biricik Ayısı*, Çev: Ece Nahum, RedhouseKız Yayınları, 60 s. (Orman hayvanlarının arkadaşlıkları).

Doğan Gürbüz, *Rengârenk Bir Ses*, Gerçeküstü olaylar yaşayan bir genç adamın başından geçenler., Can Çocuk Yayınları, 36 s. (Çocukluk anıları ile “yolu göçe düşenlere”).

Drew Daywalt, *Bir Maymun ve Pasta Macerası Bu Kutunun İçinde Ne Var?*, Çev: Büşra Tarçalır Erol, 56 s.

Frederic Maupome, *Duvar*, Çev: Damla Kellecioğlu, Uçanbalık Yayıncılık, 52 s. (Oyun oynama hakları kısıtlanan bir grup arkadaşın mücadele dolu öyküsü).

Giuditta Campello, *Birlikte Keyifli Vakit Geçirmek İçin Sihirli Sözler*, Çev: İvon Cerrahoğlu, 88 s. (İletişimde güneydın, teşekkür ederim gibi sözcüklerin kullanılmasının önemi).

Gürsel Korat, *Yün Sultan ve Yedi İbiş*, Yapı Kredi Yayınları, 60 s. (Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler masalının farklı bir bakış açısıyla yeniden yorumlanması).

Hilal Gürsu, *1 Para Kaç Paradır? Hep Kitap*, 32 s. (Eline madeni bir para geçen kahraman onunla ne yapacağını bilemez).

Hilal Gürsu, *Kardan Adamın İçindeki Adam*, Hep Kitap, 32 s. (Her tarafı karlarla kaplanan adamın öyküsü).

Italo Calvino, *Efsunlu Kız Masalları / İtalyan Masalları*, Çev: Meryem Mine Çilingiroğlu, 96 s. (İtalyan masallarından seçmeler).

Melisa Kesmez, *Anneanne Gezegeni*, Nesin Yayınevi, 54 s. (Bir anneanne ve torununun farklı anıları).

Mustafa Kemal Yılmaz, *Pelin'in Dili Masaya Nasıl Yapıştı?*, Tudem Yayınevi, 48 s. (Yaramaz Küçük Pelin'in yaşadıkları ve yaramazlıkları).

Mustafa Kemal Yılmaz, *Primatlar Banyo Sırasında*, Uçanbalık Yayınları, 44 s. (Primatlar ekseninde çocukların duyguları keşfetmeleri).

Olca Mağden Ünal, Merve Doğruer, *Kırılan Saatin Hiç de Hüzünlü Olmayan Hikâyesi ya da Uzayda Nasıl Çay İçilir?*, Çınar Yayınları, 40 s. (Birbirleri arasında yaş farklı olan iki kardeşin yaşadıkları ve ilişkileri).

Oliver Scherz, *Bambaşka Bir Dost*, Çev: Selen Akhuy, Kuraldışı Yayınları, 128 s. (Habbi ve Kurt Yaruk isimli kahramanların dostluklarının öyküsü) RK

Patricia Mac Lachlan, *Şairin Köpeği*, Çev: Şirin Etik, Altın Kitaplar, 72 s. (Ormanda kaybolan iki kardeşin konuşan bir köpekle tanışmaları).

Payam Ebrahimi, *Apti'nin Beni*, Çev: Mojgan Dolatabadi, Arden Yayınları, 32 s. (Ailesinin kendinden beklentileri olan Apti'nin öyküsü).

Peter Wohlleben, *Hayvanlar Nerede Yaşar Biliyor musun?*, Çev: Elif Tahmiscioğlu, Eksik Parça Çocuk Yayınları, 128 s. (Hayvanların ekseninde vahşi yaşama dair görünümeler).

Pınar Ögünç, *Cotturuk Defterleri*, Can Çocuk Yayınları, 72 s. (Kahraman Maya'nın can sıkıntısını not ettiği defteri ile yaratıcı fikirleri).

Sophie Gourion, *Kızlar da Yapar! Erkekler de Yapar!*, Çev: Hazel Bilgen, Yapı Kredi Yayınları, 56 s. (Kızlar ve erkeklerin karşılaştıkları basmakalıp düşünceler).

Şafak Okdemir, *Nice Nine'nin Zeytini*, Çınar Yayınları, 72 s. (Nice Nine ve torunu Asena ekseninde kesilen zeytin ağaçlarının anlatısı).

Tove Jansson, *Görünmez Çocuk*, Çev: Ali Arda, Dinozor Genç Yayınları, 192 s.

Zülfü Livaneli, *Şapka*, Doğan Egmont Yayıncılık, 72 s. (Göç etmek zorunda kalan bir çocuğun yaşadıkları ve arkadaşlarıyla ilişkileri).

Resimli Kitap /Resimli Öykü

Alison Jay, *Mutluluğu Arıyorum*, Çev: Cumhur Mısırlıoğlu, Ren Kitap, 32 s.

Allan Ahlberg, *Gelmiş Geçmiş En Kötü Kitabım*, Çev: Berrak İdiman, 64 s. (Kitap yazma sürecinin anlatıldığı bir öykü).

Annick Masson, *Kırmızı*, Çev: Gülce Göyçen Karagöz, Abm Yayınevi, 28 s. (Çeşitli duygular ya da durumlar yaşadığında kızaran bir çocuğun başından geçenler).

Ben Sanders, *Benim Kitabım (Senin Değil)*, Çev: Lora Sarı, HİPPO Yayınevi, 32 s. (Tembel hayvan Lento'nun ve tilkinin maceraları).

Chris Van Allsburg, *Jumanji*, Çev: Sinem Uğurlar, Uçan Fil Yayınları, 32 s. (Kutu oyunu oynamak isteyen iki kardeşin oyunun gerçekliğiyle değişen hayatları).

Corinna Luyken, *Kalbim*, Çev: İdil Ademir, Eksik Parça Yayınları, 36 s. (İnsanın aradığı her şeyin kendisinde, kendi kalbinde olduğunu anlatan bir anlatı).

Daisy Hirst, Alfons, *Tavana Çamur Sıçramış!*, Çev: Esin Pervane, Nesin Yayınevi, 36 s. (Natali ve Alfons evde çok sıkıldıkları için kendilerine bir orman yaratıyorlar).

Damla Pektaş, *Şapka*, Alakarga Sanat Yayınları, 32 s. (Rüzgarla uçan bir şapkanın öyküsü).

Dan Brown, *Hayvanlar Senfonisi*, Çev: İpek Demir Gedik, Altın Kitaplar, 44 s. (Hayvanların müzikle olan ilişkisi).

Davide Cali, *Bir Kavanoz Mutluluk*, Çev: Hilal Aydın, Uçanbalık Yayınları, 40 s. (Mutluluk kavramının sorgulanması).

Eylem Erdem Uğurlu, *Yola Çıkmak*, Nesin Yayınları, 32 sayfa, (Yolun insanı değiştirici gücünün anlatıldığı bir öykü).

Ezgi Berk ve Pelin Turgut, *Mantarların İsyanı*, Uçan Fil, 48 s. (Ormanların ve çevrenin korunması).

Ezgi Berk, *İlk Sahne Tozu*, Final Kültür Sanat Yayınları, 48 s. (Kitap kahramanı Maya'nın tiyatro sahnesindeki ilk deneyimi).

Filiz Özdem, *Mutluluk Hediyesi*, Yapı Kredi Yayınları, 32 s. (Anlatıcısı çocuk olan, hayal gücüyle süslenmiş masallar).

Fran Pintadera, *Safi ve Ötekiler*, Çev: Ayşe Nihal Akbulut, Nesin Yayınları, 40 s. (Anlaşılmak istenen Sâfi'nin öyküsü).

Fran Pintadera, *Uslu Çocuk*, Çev: Ayşegül Utku Günaydın, Uçanbalık

Yayınları, 40 s. (Can'ın annesi ve babasının istekleri sonucu uslu bir çocuk olmaya çalışması).

Gamze Özdemir, *Düş Gezgini*, Nito Kitap, 30 s. (Acelecî, erkenden büyümek isteyen bir çocuğun öyküsü).

Gianni Rodari, *Bay Yarım Bıyık*, Çev: Eren Cendey, Büyülü Fener Yayınevi, 40 s. (Hayvan öyküleri etrafında insan yaşamına yapılan vurgular).

Guilherme Karsten, *Aaaahh!*, Çev: Esin Pervane, Nesin Yayınevi, 44 s. (Bütün dünyayı etkisi altına alan şiddetli bir sesin öyküsü).

Handan Belivermiş, *Yeşil Şahmeran Masalı*, Nesin Yayınevi, 48 s. (Tüketim kavramının hayvan karakterler üzerinden verilmesi).

Hollie Hughes, *Dostum Dinozor*, Çev: Zeynep Sevde, Taze Kitap, 32 s. (Bir sahil kasabasında yaşayan Marianne'nin dinozor fosillerini birleştirip dilek tutması sonrası yaşadığı olaylar).

Ingrid Chabbert, *Ben Bir Kitapsavarım*, Çev: Aslı Candaş Schaeferdiek, Uçanbalık Yayınları, 44 s. (Ailesi kitapkurdu olan Albert'in bir tavşan sayesinde kitap okumayı sevmeye başlaması).

Ingrid Chabbert, *Kuşa Dönüştüğüm Gün*, Meav Yayıncılık, 40 s. (Kuşları çok seven kız arkadaşına aşık olan çocuğun öyküsü).

Jackie Morris, *Yırtık Pırtık Pabuçların Esrarı*, Çev: Esra Özilhan Çiftçi, Arden Yayınları, 40 s. (Kızları saraydan kaçan kralın anlatıldığı masalın yazar tarafından yeniden yorumlanması).

Kate Milner, *Benim Adım Mülteci Değil*, Çev: Aren Turhan, Arden Yayınları, 32 s. (Küçük bir çocuğun gözünden Savaş ve göç).

Kim Sena, *Lea ve Fil*, Çev: Aslı Tohumcu, Çınar Yayınları, 40 s. (Yalnız yaşadığı evinde sıkılan Lea'nın bahçedeki fille arkadaşlığı ve ondan öğrendikleri).

Kyle Hughes-Odgers, *Bin Ağaç*, Çev: Aylin Kürkçü, A7 Kitap, 36 s. (Frankie'nin ormana duyduğu özlem).

Kyle Hughes-Odgers, *İskeletlerin Röntgeni Çekilebilir mi?*, Çev: Aylin Kürkçü, A7 Kitap, 36 s. (Doğa, fen gibi alanlarda farklı soruların olduğu öyküler).

Leo Lionni, *Cornelius Masalı*, Çev: Kemal Atalay, Elma Yayınevi, 32 s. (Farklı olduğunu bilen timsah Cornelius'un öyküsü).

Libby Walden, *Duygular - Akıldaki ve Kalbimdeki*, Çev: Mahir Ünsal Eriş, Hep Kitap, 32 s. (10 farklı duygunun anlatıldığı bir kitap).

Lorna Guiterrez, *Cesur Ol Kendin Ol*, Çev: AlisBedikyan, Arden Yayınları, 32 s. (Cesaret ve kendin olmakla ilgili bir macera).

Lucy Rowland, *“Hayır!” Diyen Şövalye*, Çev: Yasemin Yener, 36 s. (Her şeye ‘peki’ diyen şövalye Ned’in öyküsü).

Lucy Volpin, *Karman Çorman Hayvan*, Çev: Nil Ormanlı Balpınar, 32 s. (Hayvanlar ve onlar hakkında ilginç bilgiler).

Malcolm Croft, *İşte Bunlar Hep Mitoloji*, Çev: Selen Ak, Domingo Yayınevi, 112 s. (Mitolojik öykülerin yer aldığı serüvenler)

Margarita del Mazo, *Sürü*, Çev: Selen Akhuy, Kuraldışı Yayınları, 40 s. (Hayır diyebilmenin önemi).

Marianne Dubuc, *Postacı Fare Tatilde*, Çev: Ece Nahum, RedhouseKız Yayınları, 28 s. (Postacı Fare ailesiyle birlikte tatile çıkıyor).

Marianne Dubuc, *Postacı Fare’nin Bir Günü*, Çev: Ece Nahum, Redhouse Kız Yayınları, 28 s. (Postacı Fare ve hayvan arkadaşları).

Megan Herbert, *Dünyayı Kurtaran Öfke*, Çev: Gülfer Kırbaş, Notabene Yayınları, 64 s. (Öfkeli küçük bir kız bunu dünyayı korumak için kullanır).

Nina Dulleck, *Ayyy Örümcek!*, Çev: Necdet Neydim, Gergedan Yayınları, 32 s. (Evde bir örümcekle karşılaşırsa neler yapılabilir?)

Olivier de Solminihac, *Tek Başıma Okumaktan Korkuyorum*, Çev: Damla Kellecioğlu, Tudem Yayınları, 72 s. (8 yaşındaki kahramanın okuma serüveni ve kitap okumanın güzellikleri).

Paul A. Reynolds, *Çiçek Kurtarma Operasyonu*, Çev: Gülizar Yıldırım, Uyurgezer Kitap, 48 s. (İkizler Sidney ve Simon çiçek festivaline hazırlık yaparlar).

Paul A. Reynolds, *Çöp Dedektifleri*, Çev: Gülizar Yıldırım, Uyurgezer Kitap, 48 s. (İkizler Sidney ve Simon geri dönüşüm odaklı bir macera yaşarlar).

Peter Brown, *Vahşi Robot Kaçıyor*, Çev: İpek Güneş Çığay, 288 s. (Robot Roz’un uygar dünyadan kendi yaşamına dönmeyi istemesinin öyküsü).

Peter Wohlleben, *Ağaçların Nasıl Konuştuğunu Duyuyor musun?*, Çev: Ümit Soylu, 132 s. (Doğadaki canlıların yaşamları).

Qin Leng, *Çok Küçüküm*, Çev: G. Gülce Karagöz, ABM Yayınevi, 44 s. (Küçük olan Mimi’nin kendini keşif süreci).

Sema Aslan, *Galiba Hışırđıyorum*, İletişim Yayınları, 48 s. (Kalabalık ülkesinde çıkan savaş sonucu hayvanların göçleri).

Susanna Isern, *Hayır! Burası Orman Değil!*, Çev: Halil Türkten, 36 s. (Her şeye hayır diyen Pola’nın öyküsü).

Susie Brooks, *Resimde Ne Var?*, Çev: Gökçe Alper, Dinozor Çocuk Yayınları, 48 s. (Çocuklara sanat tarihinden örneklerle verilen öyküler).

Suzy Lee, *Ayna*, Meav Yayınları, 52 s. (Aynada kendini gören küçük bir çocuğun öyküsü).

Sydney Smith, *Şehirdeki Küçük*, Çev: Gonca Özmen, Kırmızı Kedi Çocuk, 40 s. (Kayıp kedisini arayan bir çocuğun şehrin kalabalığından hissettikleri).

Tim Hopgood, *Ali'ye Göre Gerçek*, Çev: Hülya Şat, Altın Kitaplar, 32 s. (Gerçek kavramının sorgulanması).

Tülin Kozikoğlu, *Dönme Dolap*, Doğan Egmont Çocuk Kitapları, 40 s. (Dünyanın iki farklı şehrinde yola çıkan iki aile ekseninde savaş ve göç).

Virginia Woolf, *Dadının Perdesi*, Çev: Tunç Tayanç, Yapı Kredi Yayınları, 36 s. (İnsanlar uyuduktan sonra hareketlenmeye başlayan eşyalar).

Will Gmehling, *Frida ve Mandalina*, Çev: Çağla Vera Kılıçarslan, Ginko Bilim, 28 s. (Yaşlılık kavramına vurguyla birlikte Frida isimli köpekle bir kız çocuğunun dostluğu).

Diğer Kitaplar

Brigitte Labbe, *Kahkaha ve Gözyaşları - Çıtır Çıtır Felsefe 32*, Çev: Azade Aslan, Güneşli Kitaplığı, 40 S. (Gülme ve ağlamak kavramlarının sorgulanması).

Christine Hill, *Keşifler Sezgi Şans ve Kararlılık Öyküleri*, Çev: Tülin Sadıkoğlu, RedhouseKız Yayınları, 100 s. (Coğrafyadan biyolojiye farklı alanlardaki keşifler).

David Stabler, *Çocuk Bilim İnsanları Bilimin Yıldızlarının Çocukluklarından Gerçek Hikâyeler*, Çev: : Onur Kaya, Hep Kitap, 208 s. (Önemli isimlerin çocuklukları).

Eun-ju Kim, *Kullansak mı Kullanmasak mı? Plastik*, Çev: Ferhat Hasırcı, 40 s. (Banyo oyuncaklarıyla dolu bir gemi batması ekseninde plastik kullanımı sorgulanır).

Filiz Karadağ, Kurtul Gülenç, *Çocuklar İçin Felsefi Öyküler*, Dinozor Çocuk, 128 s. (Gerçeklik, büyüme, sorumluluk gibi farklı konular üzerine yazılmış öyküler ve etkinlikler)

Hubert Reeves - NellyBoutinot, *Biyçeşitlilik*, Çev: Ayşe Güren, Kuraldışı Yayınları, 64 s. (Bir okul gezisi sırasında canlı türlerine yönelik bilgiler veren Hubert ve heyecanla onu dinleyen öğrenciler).

Isabel Thomas, *Leonardo Da Vinci*, Çev: Levent Pişkin, Kırmızı Kedi Çocuk Yayınları, 64 s.

Isabel Thomas, *Marie Curie*, Çev: Levent Pişkin, Kırmızı Kedi Çocuk Yayınları, 64 s.

Isabelle Filliozat, Virginie Limousin, Eric Veille, *Öfke İle Başa Çıkma Yolları / Oynuyorum ve Kendimi Tanıyorum*, Çev: Burçak Targaç, Domingo Yayınevi, 112 s. (Duygularını anlama).

Jan Paul Schutten, *Yaşamın Gizemi ve Hüsam Bulmaz'ın Kokuşmuş Çorapları*, Çev: Nevin Soysal, 160 s. (Yazar çocukların sorabileceği türde farklı sorulara bölümler halinde cevaplar veriyor).

Katherine Rundell, *Neden Çocuk Kitapları Okumalıyız?* Çev: Şiirsel Taş, Domingo Yayınları, 74 s. (Çocuk kitapları neden gerekli ve edebiyattaki yeri).

Kollektif, *Meraklının El Kitabı Merak Atasözleri ve Alıştırmaları*, Çınar Yayınları, 80 s. (Merakla ilgili atasözleri ve etkinler).

Sheddad Kaid ve Salah Ferron, *İlk Kuantum Fiziği Kitabım*, Domingo Yayınevi, 48 s. (Fizik konularının basit ve eğlenceli bir şekilde anlatılması).

Anı

Aytül Akal, *Kim Demiş Yaramazım Diye*, RedhouseKıdz Yayınları, 124 S. (Yazar Aytül Akal'ın çocukluk anıları).

yayıncılık

Asım Öz

TAÇKIRAN YILINDA YAYINCILIK

Asım Öz

Hasan Başpehlivan’a saygı ve rahmet niyazıyla...

Geleceğin giderek daha da bulanıklaştığı korona virüsü bir yana döviz kurundaki dalgalanmalar ve kâğıt ile mürekkebin ithali nedeniyle hemen her alandaki basılı yayıncılık sektörünün krizin eşiğinde olduğu açık. Buna rağmen kitaplar karantina yahut tecrit süreciyle başa çıkmanın araçlarından biri şeklinde konumlandırıldığından insanlar daha çok okumaya başladılar, bir kısmı ise eski okumalarına yeniden döndüler.

Türkiye’nin dünya ile birlikte âdeta “kaza geçirdiği” 2020 yılında yayınevleri, dağıtımclar, yazarlar ve kitapçılar okurlara ulaşmak için yeni yollar buldular. “Her yıl olduğu gibi etkinliklerle dopdolu, fuarların ziyaretçi rekoru kırdığı, kitapların çok sattığı...” ile başlayan cümlelerin kurulamadığı bu yılda telif hukuku ve sağladığı esneklik sayesinde içerikleri ücretsiz erişime açmak için yayıncılar çeşitli yöntemler uyguladılar. Yayıncılar, eğitimcilerin öğrencilere kitap temin edebilmesi için üzerinde çok durdukları belli haklardan feragat ederek edebiyat dışındaki eğitim içeriklerini, bazı dergilerse salgının ilk aylarında yayımladıkları yeni sayıları hemen dijital erişime açtılar. Bununla birlikte zor şartların telif hukuku ve yayımlama özgürlüğü gibi sektörün hayati organlarını zedeleme konusunda dikkatli olunması gerektiği vurgulandı. Kitaplar üzerine konuşmalar, yayın dünyasıyla ilgili etkinlikler önemli ölçüde çevrim içi şekilde gerçekleştirildi. Yayın hayatı boyunca kitabı kâr/zarar hesabının aracı yapmayan, yazıyı, düşünceyi maddi birikim, sermaye biçiminde de düşünmeyenlerin başka bir ifadeyle hareketlilik ve görünürlük kazanıp çeşitlenen bağımsız ve butik denilen yayıncıların işi daha da zorlaştı. Düşüncenin, entelektüel faaliyetin veya edebiyatın okurla buluşması, okuyucuyla bir yol arkadaşlığı bağımsız yayıncıların esas amacıdır. Açık söylemek gerekir ki hızla okurun yerini alan takipçi sayısının artmasına rağmen satış rakamları aksi istikamette bir seyir gösteriyor.

Meseleler ve Kâğıdın Saltanatı

Salgının yayıncıları basılı kitapları açısından en çok ilgilendiren tarafı, yeni yayıncılık formatları, çevrim içi buluşmalar yanında uzun süre kapalı

kalmak durumunda olan büyük küçük kitapçılardı. Satışları epeyce etkileyen bu durumun altında yatan sebep, tıpkı basılı kitapta olduğu gibi kitaplara dokunarak almayı tercih eden önemli bir okur kitlesinin varlığı. Bu sebeple yayınevleri birkaç ay boyunca ya kitap basmadı ya da yeni kitap sayısını azalttı.

Sektörün her dalını vuran ekonomik darbenin birçok yazar, yayıncı ve kitapçıyı hayatta kalma çabasıyla baş başa bıraktığı gerçeğinden kaçılmaz. Hızla eskiye geri dönmenin ya da hızlı çözümlerle günü kurtarmanın imkânsızlığının fark edildiği vasatta sektörün tüm paydaşlarının sorunları dayanışma içinde, adil ve paylaşımcı bir tutumla ele alıp çözmeye çalışması salık verildi. Genel bir yaklaşım olarak şunu belirtmek mümkün: Girişte dikkat çekildiği üzere artan döviz kurundan dolayı yurt dışı teliflerinin, kâğıt ve matbaa maliyetlerinin yükselmesi, buna karşın hedeflenen okur kitlesine ulaşamaması yayıncıları zor durumda bırakan temel saik. İmza günleri, söyleşiler, fuarlar gibi okurlarla birebir temas edilen alanların ortadan kalkmasıyla çoğu yayınevi kendi satış sitesini açtı. Yayınevleri, kaderlerini dağıtımcıların, kitapçıların eline bırakmak yerine işin daha çok içinde olmaya, kitaplarını okura ulaştırmak için çevrim içi satış kanallarına yönelmeye başladı.

Yayıncılık bileşenlerinin her birinin mali sıkıntılar yaşadığı süreçte kitap satış siteleri öne çıkarken Avrupa’da olduğu gibi küçük kitapçıları destekleyen, onların varlıklarını korumasını sağlayan stratejiler ise maalesef geliştirilemedi. Dolayısıyla Türkiye’deki irili ufaklı kitapçı sayısı şu an binlere kadar düşmüş durumda. Bugün kitapçısı olan şehirlerdeki okurların ne ölçüde kitapçı sayılabileceği bir yana kitapçısı bulunmayan şehirlerin varlığı yayıncılık sektörünün mevcut durumuyla çelişki arz eden bir gösterge.

Korona öncesinde kitapçıların sayısının ve fuarlara katılımın azalmasının büyük internet platformlarının tatbik ettiği yıkıcı indirimlerden kaynaklandığı ifade edilmişti. Yayıncılar kitapçıların korunmasının yolunun Almanya, Fransa gibi ülkelerde uygulanan “Sabit Kitap Fiyat Kanunu”nun Türkiye’de de uygulanmasından geçtiğini düşünüyorlar. Sabit fiyat konusunda kurumsal olarak yoğun çaba sarf eden kurumlardan Basın Yayın Birliği Başkanı Emrah Kısakürek, sabit fiyatın yeniden gündeme gelmesinin bazı çevrim içi platformların ellerindeki sermaye gücünü kullanarak piyasayı sarsmasından kaynaklandığının altını çiziyor. Bu platformların ellerindeki nakit gücünü, kitap tedarik ve satışında agresif bir şekilde kullandıkları için, kitapçılar aleyhine bir durum oluşturduğunu belirten Kısakürek, sabit fiyat uygulamasına geçmenin de öyle hemen ve kolaylıkla gerçekleşmeyeceğinin de farkında:

Tek fiyat uygulaması bugünden yarına yapılabilecek bir şey değil. Yurtdışındaki düzenlemelerin lokalleştirilmesi gerekiyor. Sabit fiyat, kitap raflara çıktıktan sonra kaç ay geçerli olacak, indirim istisnaları ne olacak gibi birtakım konuların netleştirilerek hayata geçmesi gerekiyor. Hatta rekabeti önleme, anti-tröst

yasaları ile de çelişmemesi gerekir. Konuyla ilgili yasal düzenlemelerin çok geniş çapta hazırlanması gerekiyor.¹

Öte yandan Türkiye’de kitapların yaklaşık % 60’ı zincir ve AVM mağazalarında indirimsiz fiyat üzerinden, yaklaşık %15’i de kitabevlerinde küçük indirimlerle satılırken, sabit fiyat pek cazip gözüküyor. Yayıncılar; Avrupa’da kitapevlerinin büyük tekeller karşısında ezilmesine mâni olmak için böylesi bir kanunun çıkarıldığını düşünüyor. Türkiye Yayıncılar Birliği Başkanı Kenan Kocatürk ise kitapçıların özellikle Batılı internet kitap platformları karşısında rekabet edemez hâle geldiğini kaydederek bu platformların % 35’e kadar çıkan “yıkıcı indirimler” yaparak haksız rekabete yol açtıklarına dikkat çekiyor. Bu meseleyi neden önemsemek gerektiğini hatırlatıyor:

Türkiye’deki irili ufaklı kitapçı sayısı şu an 1500’lere kadar düşmüş durumda. Bugün kitapçısı olmayan şehir var. Yazılı kültür korunacaksa kitap fiyatlarının sabitlenmesine ihtiyaç var.²

Salgın sürecinde kitabın basılıp klasik dağıtımıcılar üzerinden kitap satış mağazalarına giderek okuyucuya ulaşması yahut özellikle son yıllarda yaygınlık kazanan kitap fuarlarının iptali sebebiyle kargo ile kitap dağıtan firmalara çok ciddi bir yönelim oldu. Gelgelelim Koç, Boğaziçi, Bilgi gibi “koçbaşı” üniversitelerin dışındaki üniversite yayınlarına ve küçük yayıncıların kitaplarına ulaşmak ise imkânsız. Mesela Sakarya ve Kültür üniversitelerinin yanında 2018 yılında bir yayınevi kuran İbn Haldun Üniversitesi’nin kitapları yaygın dağıtım ağlarında neredeyse hiç görülüyor. Bu bağlamda Kültür ve Turizm Bakanlığının bir dağıtım ağı kurması yahut kitapevi sayısını artıran Türkiye Diyanet Vakfının belli ölçüde bir zinciri andıran kitabevlerinin bu kronik derde bir çare bulması gerekir.³

Salgın döneminde dijital okuma ve sunum, birçok yayıncının bu alana geçmesini cazip kıldı. Dijital mecralardaki yükseliş, çevrim içi formatların gündeme oturması, kültür-sanat ortamının sanal dünyaya taşınması, yeni bakış açılarını ve yatırımları beraberinde getirecek, bu kesin. Mesela bir kitabı okumak yerine dinlemeyi içeren sesli kitap elektronik kitabın yanına çok daha hızlı bir şekilde yerleşti bile. Kitabın yeni formlarının basılı kitabı destekleyeceği, yazarın sözünü farklı mecralarda çeşitlendireceği söylenmeye devam etti. İşte tam burada konuyla ilgili asıl meseleyi insana hatırlatan bir alıntı yapmak şart:

1 Emrah Kısakürek, “*Bugünden Yarına Olmaz*”, Yayın Dünyası, 2020, sayı: 12, s. 22.

2 Kenan Kocatürk, “*Kitapçısı Olmayan Şehir Var*”, Emrah Kısakürek, “*Bugünden Yarına Olmaz*”, *Yayın Dünyası*, 2020, sayı: 12, s. 24.

3 Cevat Özkaya, “*Yayın Dünyamızın Görünümü*”, *ZKS Kültür Sanat Yıllığı 2020*, Zeytinburnu Belediyesi Kültür Yayınları, 2020, s. 203.

Pandemi yayıncılık dünyasının var olan sorunlarına yeni sorunlar ekledi, krizi derinleştirdi. Özellikle küçük ölçekli yayınevleri için hayat eskisinden çok daha zor. Dağıtımın çok büyük sorun olduğu bir ortamda, dijital çözümler basılı kitabın yayılmasını ve okura ulaştırmasını da kolaylaştırabilir.⁴

Öte yandan üzerinde çalışılması, öğrenilmesi ve geliştirilmesi gereken yeni ve ek bir pazar geliştirme imkânı olmasının yanında teknolojik determinizm yahu dijital çözümçülük konusunda daha soğukkanlı düşünmeye ihtiyaç var. *Bastırmak* ile *yayımlamak* artık eşanlama gelmese de kâğıt yahut basılı materyal yayıncılık sektöründeki üstün niteliğini korumaktadır. Uzak gelecekte kültürler üzerinde basılı kitabın hangi rolü oynayacağını, kâğıt paranın e basılı süreli yayınların başına neler geleceğini bilmek de “hâlâ kâğıt çağında yaşıyoruz.”⁵ Salgına ve tüm beklentilere rağmen e-kitap platformları istenen yayınlığa kavuşamadı. Nitekim sektörü merkeze alan araştırmalara göre e-kitaba yönelme yine de çok büyük bir boyuta ulaşamadı. Dolayısıyla insanların belli alışkanlıkları mecburiyetlerin etkisiyle değişmeye başlasa da kitap yayıncılığının gazeteler gibi basılı olmaktan çıkıp kısa sürede tamamen dijital ortama kayması imkânsız gibi görünüyor.⁶

Bandrol Verileri Nasıl Yorumlanmalı?

Yayıncılığın önemli bir büyüklüğe eriştiği Türkiye’de okuma eğilimleri hemen herkesin merakla takip ettiği bir konu. Kitabın sembolik öneminin arttığı bir iklimde şu sorular öne çıktı: İnsanlar eve kapandığı için daha çok okuyor mu? Okuyorsa neleri tercih ediyor? İlk soruya dair genel kanı daha çok okunduğu yönünde. İkinci soruya gelirsek, genel eğilime bakarak okurların alışkanlıklarının edebiyattan yana olduğunu görüyoruz. Öteden beri edebiyat kitapları düşünceye kıyasla her zaman daha çok alan buluyor kendine. Geçen seneye karşılaştırıldığında, bu sene daha fazla kurmaca eser okunmasından hareketle insanların düşünce yorgunu olduklarını söylemek kolaycı bir yaklaşım. Zira olup bitenleri anlama, yorumlama süreci aynı zamanda düşünce kitaplarına yönelmeyi beraberinde getirmez mi?

Yılın dokuz ayında “dünya sisteminin embolisi”⁷ diye de tanımlanan korona virüsü tedbirleri altında çalışmak zorunluluğuna rağmen 2020 yılında

4 Mustafa Arslanturalı, “2021’de ve Sonrasında Kitabın Evrimi: Dijitalleşmenin Kaçınılmazlığı”, *T24 Yıllık 2021*, s.185.

5 Lothar Müller, *Beyaz Büyü Kâğıdın Çağı*, Almandan çeviren: Sevinç Altınçekiç, Koç Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2018, s.247.

6 Erhan Erken, “Her Şey Biz Yaşarken Oldu ve Olmaya Devam Ediyor”, *Yayın Dünyası*, 2020, sayı:13, s.8.

7 Ercan Yıldırım, *Dünya Sisteminin Doğası Değiştikçe Aynı Kalan*, Ketebe Yayınları, İstanbul, 2020, s.64.

433 milyon 213 bin 632 adet kitap üretildi. Bu nicelik anlamında ortaya çıkan büyüklüğün bırakın dünyayı ülke içindeki fikrî tartışmalarına ölçüde etkilediği hâlâ cevaplanmamış bir soru olarak ortada duruyor. Mesela İslam hukuku alanındaki farklı yaklaşımıyla öne çıkan Wael B. Hallaq'ın Şarkiyatçılığı *Yeniden Düşünmek*⁸ kitabı ve diğer çalışmaları hakkında ciddi bir tartışma meydana gelmedi.⁹

Son yıllarda muhafazakâr dindar belki de en geniş anlamıyla yerli duyarlılığı gelişkin yayıncılar Türkiye'nin kendi dışındaki dünyaya değerlerini, birikimini ve daha iyi bir dünyanın oluşabilmesi için katkılarını sunabilmesinden bahsediyor. Gelgelelim kültür simsarlarının yağmalaya yağmalaya mirasını bitiremediği bir iki sembolik ismin ötesine geçilemediğini görünce meselenin yayın piyasasındaki çeviri ağırlığına ilişkin bir zafiyet duygusundan kaynaklandığını düşünmeden edemiyor insan. Yayıncılığa dair ne düşünüldüğünü, Türkçe yayınların yurtdışına çevirisinin nasıl yapıldığını, bu alanın nasıl işlediğini konuşurken dürüst davranmak gerekir. Belki de gerekli olan Tim Parks'ın farklı bir bağlamda altını çizdiği gibi “başkalarına aktarılmaması gerektiğini hissettiğimiz uygunsuz birtakım bilgilerin muhafızı olup çıkmaktır.” Mesela yayıncılık sektörü açısından dünyada ilk onu zorlayan bir ülkenin birçok dile çevrilecek ve oralardan da talep edilecek eserleri yayımlayabilmesi denildiğinde çeviri desteği sunulan yazarın Fransız kültürüyle hemhâl bir deneme yazarı olmaması gerekir. Bu açıdan uluslararası İstanbul Telif Zirvesi İstanbul Fellowship, ülke yayıncılığının önemli eserlerinin dünyaya tanıtılmasına hem de telif alışverişinin gerçekleştirilmesine katkı sağlaması bakımından her şeye rağmen önemli bir girişim. Çok sayıda ulusal ve uluslararası yayıncının bir araya gelmesine imkân sağlayan programın beşincisi 3-5 Mart 2020 tarihleri arasında gerçekleştirildi. Her yıl telif ve çeviri görüşmeleri yapmak amacıyla yabancı yayıncıları İstanbul'a getiren programa 65 ülkeden 165'i yabancı ve 100'ü yerli olmak üzere 265 yayıncı katıldı.

Yayımcı Meslek Birlikleri Federasyonunun (YAYFED) raporuna göre 2020'de yayımlanan kitapların %20,8'sini yetişkin araştırma, inceleme kitapları, %7,5'ini yetişkin edebiyat sanat kitapları, %10,3'ünü çocuk ve gençlik kitapları oluşturdu. %6,2'sini inanç kitapları, yaklaşık %1,3'ünü akademik yayınlar, yine yaklaşık %1,1'ini ithal yayınlar kitapları ve %52,8'ini eğitim alanındaki kitaplar meydana getirdi. Bu noktada analizimizi daha detaylandırmak istersek 2019 yılına göre yetişkin araştırma-inceleme, yetişkin

8 Wael B. Hallaq, *Şarkiyatçılığı Yeniden Düşünmek Modern Bilginin Eleştirisi*, çev. Ahmet Demirhan, Ketebe Yayınları, İstanbul, 2020.

9 İki örnek için bkz. Ümit Aktaş, “Şarkiyatçılık ve İmkânsız Devlet”, *Independent Türkçe*, 25 Ağustos 2020. Süleyman Gümüş, “İmkânsız Devlet”, *Yetkin Düşünce*, 2020, sayı: 10, s.215-223.

kurgu, akademik yayınlar kategorisinde büyüme gözlenirken, inanç ve ithal kategoride yayımlanan kitapların düşüş gösterdiğini fark etmemek mümkün değil. Edebiyatın dolayısıyla edebî kurgunun detaylarına daha yakından bakılsa romanın düşüşe geçtiği, hikâyenin ise yükselişe geçtiği söylenebilir. Bunun nedeni romanın az sayıda tersine hikâyenin ise mümkün mertebe fazla çıkmakta oluşu. Türk yayıncılığının kendine özgü yanıyla yakından alakalı bu durum dünyadan farklı bir boyuta sahip... Çünkü yayıncılık sektörü gelişkin ülkelerde hikâyeye sektör ve okurlar ilgi göstermezken, bilhassa ilk romanlar üzerine çoğu zaman abartılı övgü cümleleri kurulabiliyor.¹⁰ İnanç kategorisinde yaşanan düşüşün sebebi gelenekselleşen ve her yıl merakla beklenen Ramazan ayında düzenlenen fuarlar için bu türdeki kitaplara yoğun bandrol alınması ama 2020 yılındaki fuarların korona virüsü tedbirleri nedeniyle düzenlenememesi olabilir. Fakat bu durumun sadece salgın dönemiyle izah edilemeyecek siyasi, sosyal ve kültürel boyutlarının bulunduğu göz ardı edilmemelidir.¹¹ Eğitim kategorisinde yer alan kitap sayısı, adet bakımından çok küçük bir yükseliş gösterse de geçen yıl %54 olan payı bu yıl geriledi.

10 Sibel Oral, “Yayıncılık Krizsiz Ekonomi, Kitaplar Özgürlük İstemeye Devam Ediyor, ama...” *T24 Yıllık 2020*, s.159.

11 Bkz. Bayram Karaçor, “Okumak, Kitap ve Kitap Fuarları”, *Yetkin Düşünce*, 2020, sayı: 10, s.191-214. Karantınayla birlikte bedenden ziyade ruhun öne çıktığı, insanın kendisi ve dünya üzerine daha çok düşünmeye başladığı, faniliğiyle yüzleştiği, anlam arayışına tatminkâr bir cevap bulmayı daha çok istediği gibi yaklaşımlar dikkate alınırsa meselenin girift yönlerinin kavranması daha kolaylaşacaktır. Salgının beraberinde bir sıkışmışlık ve duygu dünyasını anlamlandırmayı getirdiği süreçte psikoloji türüne yönelik ilgiye benzer bir artışın yaşanmaması mevcut egemen din dilinin sorunlarını tartışmayı gündeme getirebilir.

	Yetişkin (Araştırma, inceleme vb.)	Yetişkin Kurgu (Edebiyat, sanat vb.)	Çocuk- Gençlik	Eğitim	Akademik	İnanç (Her türlü dini yayın)	İthal	Genel Toplam
2020 Ocak-Aralık	90.201.549	32.354.331	44.763.278	228.730.321	5.514.246	26.693.426	4.956.481	433.213.632
2019 Ocak-Aralık	79.387.610	27.303.062	41.271.110	228.559.913	4.890.495	36.899.907	5.290.731	423.602.828
Değişim(%)	%13,6	%18,5	%8,4	%0	%12,7	-%27,6	-%6,3	%2,27

Kaynak: Yayımcı Meslek Birlikleri Federasyonu 2020 Yılı Kategori Dağılımı

Yayıncılık Kurultayı ve Çalıştaylar

İki yılda bir gerçekleşen ve ilgilenen herkese açık olan Türkiye Yayıncılık Kurultayı'nın dokuzuncusu, 25-26 Haziran 2020 tarihlerinde COVID-19 salgını sebebiyle ilk kez çevrim içi şekilde düzenlendi. Kurultay, yayıncılık sektörü paydaşlarını geniş bir katılımımla bir araya getirerek, yayıncılığın gündemindeki konular, sektörün eğilimleri, sorun ve ihtiyaçları çevresinde üretken bir diyaloga zemin oluşturmayı amaçlaması bakımından önemli bir organizasyon.¹²

Kurultayın birinci gününde yayın dünyasında yeni dönemde yayıncıları ve okuyucuları nelerin beklediği; yayıncılıktaki dijital seçenekler, bu seçeneklerin okura sundukları, Türkiye'de dijital yayıncılığa talebin gelişimi ve salgın dönemi nedeniyle telif haklarında yaşanacak muhtemel gelişmeler mercek altına alındı. İkinci gününde ise üretilen kitabın okura ulaşmasını sağlayan tedarik zincirini yeni dönemde nelerin beklediği, hangi

unsurların değişebileceği; yayıncılık sektörünün ayakta kalması ve gelişimini sürdürebilmesi için ihtiyaç duyulan yazılı kültürü koruma yasasının paydaşlar tarafından analiz edilerek sektör için yeni bir yol haritasının nasıl çizilebileceği ve okuma kültürünün geleceği konuları tartışıldı.

Türkiye’den ve dünyadan uzman yayıncıları ve yayıncılık paydaşlarını çevrim içi bir şekilde bir araya getirerek yayıncılık sektörünün geleceğine ışık tutmayı hedefleyen kurultayın açılışında Uluslararası Yayıncılar Birliği (IPA) Başkanı Hugo Setzer ve Lübnanlı yazar Amin Maalouf konuştu. Maalouf konuşmasını şöyle tamamladı:

Bizleri her şeye daha açıklıkla, dikkatle, özenle bakmaya iten bir dönem bu. Bu kaza gelecek planlarımızda, hayatlarımızda pek çok şeyi değiştirebilir. Hepimiz artık hayatın eskisi gibi devam edemeyeceği kanısındayız. Ancak bu hayatın daha kötüye gideceği anlamına gelmiyor. Muhtemelen dünyanın gelişimi üzerine düşünmeyi daha da önemseyeceğiz. Sorgusuz kabul ettiğimiz şeyleri, bugün aynı şekilde edemeyeceğimizi, derinlemesine düşünmemiz gerektiğini ciddi ciddi hissediyoruz. Bu açıdan bakıldığında dünyanın geçirdiği bu kaza bana hayırlara vesile olacakmış gibi geliyor. Dolayısıyla bu kaza, bizlere daha çok umut aşılamalı, bizi kültüre, düşünceye itmeli; biz yazarları ve yayıncıları, yararlı olmak yükümlülüğü taşıdığımız halkların ilerlemesine adanmalı.

Basın Yayın Birliği Derneği (BYB) ve Türkiye Basın Yayın Meslek Birliği (TBYM) yayın sektöründe yaşanan sorunları, sektör paydaşları ile müzakere etmek, görüş alışverişinde bulunmak ve sorunların çözümlerine odaklanmak amacıyla “Yayıncılık Sektörü Çalıştayları” tertipledi. Bunlardan ilki dinî yayıncılık yapanların bir araya gelerek sorunlarını ve bunlara ilişkin çözüm önerilerini ele aldıkları “Dinî Yayınlar Çalıştay” idi. Dinî yayıncılığın içerik, nitelik ve kapsam alanına odaklanan çalıştay 23 Haziran 2020’de düzenlendi. Çalıştayların ikincisi 14 Temmuz 2020’de “Kültürel Yayınlar Çalıştay” başlığı altında gerçekleştirildi.

Bandrol istatistiklerine bakıldığında inanç kategorisinde 2013 yılında 53 milyon bandrol oranı ile dinî yayınlar Türkiye’deki yayıncılığın % 16’sına tekabül ederken, 2019 yılında 36 milyona düşerek ülkedeki toplam yayıncılığın % 8’ine geriledi. İnanç kategorisinin doğru tanımlanıp tanımlanmadığı bir yana üç yıldır ciddi bir düşüş yaşayan sektörün sorunlarının tekrardan oturulup konuşulması gerektiği ortada.

Çalışmaya İnsan Yayınları adına katılan İsmail Akıncı, yayıncılıkla uğraşan kamu kuruluşlarının telif ve çeviri ücretlerini suni şekilde artırarak rekabet edilemez hâle getirdiğini belirterek hazırladıkları kitapları pazarlayacak ya da sergileyecek yeterli alan bulamadıklarını vurguladı. Türkiye Diyanet Vakfının kitabevlerinde edebiyat türündeki yayıncılara mesafeli, dinî yayıncılara ise yakın durulması gerektiğini dile getirdi. Aslında bu yaklaşım dinî yayıncılığa çok dar bir bakış açısının da yansıması. Mesela Steinbeck’in çağımızın

toplumsal ve insani meselelerini ustalıkla resmettiği *İnci* romanı insanı, aileyi, mal mülk sevgisinin yol açtığı dertleri ve umudu hiçbir didaktik anlatının sunmayı başaramayacağı ölçüde etkili bir şekilde sunar. Dolayısıyla Diyanet Vakfının kitabevleri nitelikli edebiyata mesafeli değil çok daha yakın olmalı. Beyan Yayınlarından Ali Kemal Temizer ise meselelerin derinlemesine tahlil edilmesi gereken bir konu olduğuna dikkat çekerek şunların altını çizdi:

Anadolu’da geçmişte bir karşılığımız vardı. Bugün yok, toplumun bu kitaplara eskiden teveccühü vardı şimdi yok. Türkiye’deki değişim, dünyadaki değişim artık bize yeni bir dünyayla karşı karşıya olduğumuzu hissettiriyor ama biz hala eski dünyanın özlemi içindeyiz. Bundan dolayı sıkıntılı dönem yaşadığımız bir vakıa. Kamu kurumları satın almada dinî yayınlara ürkek yaklaşıyor. Cemaatler kendi ürettikleri kitapların dışındaki kitapların okunmasına temkinli yaklaşıyor.¹³

Aslında cemaat odaklı yapıların büyüklerinin yayımladığı kitapların teşekkül ettirdiği iklimi Türkiye’nin değişik illerindeki kitap fuarlarını yakından takip eden Bayram Karaçor’un gözlemlerinden de takip etmek mümkün:

Cemaat veya tarikat çatısı altında varlığını sürdürenler, geç de olsa yayın dünyasına giriş yaptılar. Birisi diğerine sırtı dönük, küçümseyen veya sadece kendi kültürel oluşumlarını doğru kabul eden bir bakış açısına sahip olunca, bu çıkmaz sokağa bir çıkış kapısı koymak da mümkün olmamaktadır. Cemaatin bilgi düzeyine uygun, faklı olmayan, bilgi ve bilincin artmasına izin vermeyen kitaplar yayınlanmaktadır. Başka yayınevlerinin kitap ve yazarlarına itibar etmeyen cemaat mensuplarıyla zaman zaman yaptığımız sohbetlerde, aslında okumadıklarını ama destek olmak amacıyla kitaplarını aldıklarını dair sözleri duyduğumu söyleyebilirim. Medyada karşılıklı suçlamaların kitap dünyasına da yansması, bir araya gelerek seviyeli bir tartışma zemininin kurulmasını zorlaştırmaktadır.¹⁴

Türkiye’deki yayın piyasasında çocuk ve ilk gençlik yayıncılığı öne çıkmaya devam ediyor. Basın Yayın Birliği Derneği ve Türkiye Basım Yayın Meslek Birliğinin yayıncılık sektörü çalıştaylarının üçüncüsü 8 Eylül 2020’de “Çocuk ve ilk Gençlik Yayınları Çalıştayı” başlığı altında gerçekleştirildi. Çalıştayda ilk gençlik yayınlarına da vurgu yapılırsa da aslında çocuk yayıncılığındaki fırsatlar, gelişen ve değişen şartların yanı sıra çocuk kitaplarında editörlük, dünyaya tanıtımı ve uluslararası işbirlikleri gibi konular ele alındı. Çocuk ve ilk gençlik kitapların, bandrol verilerine göre %10 bunun dışındakiler de dâhil edildiğinde %13 gibi bir pazar payına sahip olmasına rağmen yıllardır Türkiye’nin çocuk ödevine katkı sunan ve sunmaya devam eden Mustafa Ruhi

13“Yayıncılık Sektörü Çalıştayları-1”, Yayın Dünyası, *Yayın Dünyası*,2020, sayı: 13, s.8.

14 Bayram Karaçor, “Okumak, Kitap ve Kitap Fuarları”, *Yetkin Düşünce*,2020, sayı: 10, s.203-204.

Şirin'in alanla ilgili teorik ve eleştirel çalışmalarının hak ettiği ilgiyi görmemesi meselenin bir başka önemli yönü. Ayrıca yabancı bir dile ucundan kıyısından hâkim olup sertifikalı editörlük kurslarına katılmanın yeterli olduğunu, böylece başarıyla bu alanda editörlük yapabileceğinizi, hatta bu konuda eğitimler bile verebileceğinizi ileri süren bir yaklaşım var günümüzde. Çocuk edebiyatı yayıncılığı editörlüğü ve çocuk edebiyatı yazarlığı eğitimlerinin artmasına karşın çocuğa görelikten hareket eden *Masal Atlası* (2019) ve *Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış* (2019) kitaplarının yeni basımları gerektiği ölçüde okunup tartışılmıyor. Belli ölçüde bilgiyi, tecrübeyi ve özgünlüğü el üstünde tutması lazım herkesin, özellikle de konuyla ilgili kesimlerin... Üniversitelerin ve kitap dergilerinin görevi de bu aslında: Bir konu üzerine uzun uzadıya düşünmüş, o konuda yetkin isimlerin tecrübelerini öğrenmek isteyenlere ve okurlara sunmak.

Çevirmenler, Çeviriler ve Sorunlar

“Çevirmen” der, hayatını İtalya’da, çeviri üzerine ders vererek, çeviri yaparak ve yazarak geçiren Tim Parks *Asymptote* dergisinde yayımlanan söyleşisinde “yabancı metni doğrudan doğruya okuyamayanlarımız adına o metni okuyan kişi”dir. Ardından şöyle devam eder: “çevirmenin tam da böyle bir okur olduğunu ve böyle bir yetkinlik ve bilgi taşıdığını umarız. Anadiliniz olmayan bir dilde derin ve hassas bir okur olmak kolay değil elbette.”¹⁵ Doğrusu bu sözler telif hakkı düşen, düşmeye devam eden ve yayıncılığın ayrılmaz parçasını teşkil eden edebiyat klasikleri açısından çok daha önemli.

Tim Parks’ın da işaret ettiği gibi kaynak metin ile dilimizdeki çeviriler arasındaki farkın tadına varmak asıl metnin dilini bilenler açısından enteresan olabilir. Bu bağlamda korona salgınının ilk aylarında 65+’lar’a dâhil olan Necmiye Alpay’ın uzun yıllar çevirmenlikle uğraşanların önemseydiği eski yeni bazı çeviri metinlerin çevirmende özgün metne bakmak ihtiyacını doğurduğunu belirttiğini de hatırlatmak gerekir. Salgının üçüncü ayında konusundan dolayı yeniden gündeme gelen Albert Camus’nün *Veba* romanını okumaya başlar. Sonrasında yazdıkları Parks’ın vurgusunun doğruluğunu perçinleyecek nitelikte:

Camus’nün *Veba*’sını milyon yıl önce okumuştum. Aklımda sokak kuytularındaki fare ölüleri kalmış. Covid-19 günlerinde herkes gibi benim de arada bir aklımdan gelip geçerken üçüncü ayın başlarında bir gün romanın Türkçesini açtım, alınlık sayfasında Daniel de Foe imzalı şu cümleyi gördüm:

‘Bir hapsedilmişliği başka bir hapsedilmişlikle göstermek, gerçekte var olan herhangi bir şeyle göstermek kadar mantığa uygundur.’

Pek anlaşılmayan bu cümleyi Foe’ya yakıştıramayıp Fransızcasına baktım:

¹⁵ Allison Braden, “Tim Parks ile Söyleşi”, çev. Yunus Çetin. <http://cevbir.org.tr/genel/ceviri-elistirisi-tim-parksla-soylesi>

'Il est aussi raisonnable de représenter une espèce d'emprisonnement par une autre que de représenter n'importe quelle chose qui existe réellement par quelque chose qui n'existe pas.'

Şöyle diyordu aslında Foe: 'Gerçekte var olan herhangi bir şeyi var olmayan bir şeyle göstermek akla ne kadar uygunsa, hapsedilmenin bir türünü bir başka türüyle göstermek de o kadar uygundur.' Camus bu cümleyi alınlık yapmakla şunu demiş oluyordu kısaca: Elinizdeki kitap bir metafor olarak da okunabilir.

Çevirinin devamına bakmadım.¹⁶

Aslında edebiyat eserinin büyük bir titizlikle yapıldığı söylenen birden fazla çevirisini bulup bunların arasındaki farka odaklanmak bile başlı başına değerli. Mesela Tolstoy'un Hacı Murat romanını iki farklı çevirmenden¹⁷ okumaya başladığınızda bunu hemen fark ediyorsunuz. Romanın Türkiye İş Bankası Yayınlarından çıkan ilk çevirisi şöyle başlıyor: "Kırlardan eve dönüyordum. Yazın tam ortalarıydı. Otlar biçilip kaldırılmış, çavdar biçimine hazırlanılıyordu." (s.1) İletişim Yayınları çevirisi ise şöyle: "Tarlalardan geçerek eve dönüyordum. Yazın tam ortasıydı. Otlaklar biçilmişti, çavdar tarlaları da yakında biçilmeye başlanacaktı." (s.39). Benzer durumlar sadece edebiyat çevirisiyle de sınırlı değil aslına bakılırsa. Sözelimi Roger Garaudy'nin *Entegrizm Kültürel İntihar* (1992) kitabının Kamil Bilgin Çileçöp tarafından yapılan tercümesiyle aynı kitabın daha sonra Cemal Aydın imzası taşıyan *Yobazlıklar* (2020) adlı çevirisi de böylesi bir bakış açısını gündeme taşımaya yeterli. İşte bu farka Tim Parks, "aracının müdahalesi veya basitçe, çevirmenlerin asıl metni okuma deneyimlerine sadık kalma arzularının sonucu" şeklinde yaklaşmayı uygun buluyor ve ekliyor:

Her halükârda farklı çeviriler bir kitabın yalnızca okunurken varlık kazandığını, her münferit okumanın farklı olduğunu hatırlatır bize. Dolayısıyla çeviri, edebiyatın yazar ile okurun ancak ve ancak birlikte yapabileceği bir şey olduğunu kavramamızı sağlar.

Salgın sürecinde yayıncıların çevirilerle ilgili stratejilerinde değişiklikler gözlenmesine karşın bazıları klasiklerden modern klasiklere yönelmeye devam etti. Mesele bandrol meselesindeki sorunlardan dolayı Türkiye'deki yayıncısından alınan John Steinbeck gibi, yayıncıları peşinden sürükleyen yazar arayışı öne çıkıyor. Dünya ve Türk edebiyatından telifi düşen yazarların yağmasının sürdüğü ortamda yayıncıların *bestseller* eserlerden ziyade raf

16 Necmiye Alpay, "Altmış Beş Artı Damgası", *Cogito*, 2020, sayı: 98.

17 L.N. Tolstoy, *Hacı Murat*, Rusça Aslından Çeviren Mazlum Beyhan, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, XII. Basım, 2020. Lev Nikolayeviç Tolstoy, *Hacı Murat*, çeviren: Leyla Soykut, İletişim Yayınları, İstanbul, 4. Basım, 2020.

ömrünü tamamlamayacak *longseller* kitaplara yönelmeleri edebiyatı ve çeviri alanını daha da zenginleştirdi.

Tüm zamanını çeviri yapmaya ayırabilmek için çevirmenlik mesleğine yönelenlerin sayısı her geçen gün artıyor. Deneyimsiz çevirmenlerin dil bilim açısından çevirisi zor eserleri dilimize aktarmaya cüret etmeleri de bununla bağlantılı. Öte yandan yayın dünyamızda çevirinin kültür ve düşünce tarihi içindeki yeri, önemi, sorunları ve güçlükleri üstüne bilgi ve deneyimlerinin yeterli ölçüde paylaşamadığı bir gerçek. Oysa böylesi çalışmalar yalnız editör, yayıncı ve okur gibi doğrudan çeviriyle ilgilenenlere değil, diller, düşünceler, kültürlerarası ilişkiler üzerinde yeni ufuklar edinmek isteyenlere de ışık tutabilecektir.

“Çeviri neden önemlidir?” sorusunun cevabı o kadar geniş, karmaşık bir alanı kapsıyor ve Türk yayıncılığında da öylesine özel bir yere karşılık geliyor ki bu konudaki durumu ortaya koymak için çok basit bir kıyaslama yapabiliriz. Sözelimi Amerika Birleşik Devletleri’nde bir yıl boyunca yayımlanan kitaplar arasında çevirilerin oranı yaklaşık % 3 iken bu oran Türkiye’de % 50’yi geçmektedir.¹⁸ Dolayısıyla sadece aktaran değil, yazarlarının eserleri başka dillere çokça çevrilen bir düşünce ve yayın piyasasına sahip olabilmek Türkiye için şu şartlarda çok zor görünmektedir.

Salgın herkes ve her iş kolu için olduğu gibi, yayıncılık dünyasında da tuhaf bir etki yarattı. Kitap satışlarının arttığını söyleyen pek çok yayınevi var. Ancak salgının yayınevleri üzerindeki etkisini sadece artan bandrol sayılarına bakarak anlamak pek mümkün değil. Tam tabloyu anlamak için maliyet kısmında ne olup bittiğine de yakından bakmak lazım. Hem salgın, hem Türkiye’nin ekonomik şartları nedeniyle 2016’dan başlayarak yükselen dövizle beraber giderek daha da büyüyen bir kriz, yayıncıların maliyetlerini de ciddi anlamda etkiledi. Bu ise öncelikle çevirmenleri doğrudan etkiledi. Yayıncılıkta belli yön değişimleri kaçınılmaz duruma geldi. Çevirmenler Meslek Birliği Başkanı Savaş Kılıç’ın Yayıncılık Kurultayı’ndaki “Yayın Dünyasında Yeni Dönem” başlıklı panelde yaptığı sunuma göre birliğe üye çevirmenlerin %36’sı çevrilecek eserlerin ertelendiğini, % 17’si yayınevlerinin çeviri projelerini askıya aldığını, % 8’i sözleşmesi yapılan çevirilerin ileri tarihe ertelendiğini, yaklaşık % 19’u ise alacaklarının yayıncılarca geç ödendiğini yahut ertelendiğini belirtmiş. Bu durum yayıncılıkta çeviri sayısının artmasına karşı ağırlığın birinci baskılardan müteakip baskılara kaydığı şeklinde yorumlanabilir.¹⁹

Çok uzun yıllardır Arapçadan dilimize çeviri yapılmasına ve neredeyse tercüme ile yaşayan bir ülke olmamıza rağmen bu dilden yapılan çevirilerin

18 Bkz. Edith Grossman, *Çeviri Neden Önemlidir?*, çev. Ayşe Ece, YKY, İstanbul, 2017, s.7.

19 Savaş Kılıç, “IX. Yayıncılık Kurultayı’nda Çevir Adına Yapılan Konuşma”<https://cevbir.org.tr/haber/ix-yayincilik-kurultayinda-cevbir-adina-yapilan-konusma>

çözülmesi güç sorunlarla dolu, ilginç boyutlarının olduğu da bir gerçek. Bu bakımdan birinci sayısından itibaren çeviri eleştirisine yer ayıran *Şiraze* dergisinin bir sayısını matbuat ve kültür tarihimizde mühim yer tutan “Tercüme Eserler”e ayırması hayli önemliydi. Ama bu da her tercüme eleştirisiyle hemfikir olmamız gerektiği anlamına gelmiyor. İslam düşüncesi alanında kaliteli tercümelerin varlığına karşın birçok temel eserin bir kısmının tekrar çeviriye ihtiyaç duyduğu ortada. Art arda gelen büyük hatalar birike birike bırakın metnin üslubunu iletilerinde kapsamlı bir tahrif meydana getirmiş durumda. Kaynak esere dair derin bir kavrayıştan hareket eden M. Fatih Birgül can alıcı önemdeki facialara dikkat çekerek şunları dile getiriyor:

Özellikle İslam düşünce tarihi açısından kritik isimlere ait klasik eserlerin, dehşet verici çevirileri, gerçekten işimizi fevkalade zorlaştırmaktadır. Zira bir eser çevrildikten sonra, rağbetin zaten sınırlı olduğu dikkate alınırsa, artık eli ayağı düzgün ikinci bir çeviri için uzun yıllar beklemek zarureti hâsıl olmaktadır. Tüm bunlar bir yana, bu tercüme faciaları, üstelik de bir de akademisyen İslam felsefe tarihçilerinden sadır olduğunda, inanın üzüntüden başıma ağırlar giriyor. Zira unutmayalım ki, yanlış anlamak, hiç anlamamaktan çok daha kötüdür.²⁰

Birgül’ün metnin devamında fazla hararetli olduğu açık, ama bu hararetin nedeni kapıldığı infiyal duygusu. Arapçası zarafetle, zevkle ve sonsuz bir güzellikle dolu bir kitabın Türkçede en berbat bir çeviri diliyle kirletilip çirkinleştirildiğini görmek gerçek bir sızıya, hatta ıstıraba yol açmış kendisinde. Nitekim Fârâbî’nin *es-Siyâsetü’l-Medeniyye* kitabının çevirisi için “İşte çeviri böyle yapılır!” diyerek tebci etmesi Birgül’ün dikkat ve ciddiyet ürünü²¹ çalışmalarına farklı bir nazarla eğildiğini göstermektedir. Türkiye’de dergilerin özellikle Arapçadan yapılan çevirilerin genel imajına zarar vermemek için birtakım çevirileri eleştirmektense sadece yayımlanan çevirileri tanıtip desteklemeyi kendine vazife edinmeyi bırakması lazım. Artık niteliğine bakmaksızın bir çeviriyi (ya da herhangi başka bir hususu) destekleme mecburiyetimiz olmamalı.

Geçmişten Günümüze Yayıncılığımızın Hafızası

“Dün gece yokuşu çıkıyordum,/ Günlerden yetmişsekizdi..” dizeleriyle başlar Özdemir Asaf’ın “Cağaloğlu Yokuşu” adlı şiiri. Devamında ise bazı şeyler değişse de çoğu unsurun özellikle de iniş-çıkışın ve geliş-gidişin değişmediğini anlatır. Asaf’ın şiiri yayıncılığın mekânsal dönüşümünün ötesindeki bilhassa basımevlerinde sonraki yıllarda yaşanan gelişmeleri düşünmek için iyi bir başlangıç olabilir.

20 Mehmet Fatih Birgül, “Tercümelerden Çektiğimiz Izdırıp ‘Tedbîr’-ul-Mütevahhid’ Örneği”, *Şiraze*, 2020, sayı: 1, s.45

21 Mehmet Fatih Birgül, “es-Siyâsetü’l-Medeniyye ya da Muhtaç Olduğumuz Siyaset”, *Şiraze*, 2020, sayı: 2, s.50-51.

Salgın süreci Türkiye’de yayıncılığın gidişatı açısından sarsıcı dönüşümleri beraberinde getirse de aslında 1990’lardan bu yana sektör önceki yıllara göre çok daha hızlı değişiyor. 1980’lerde yayıncılık dünyasına atılanlar için durum büyük ölçüde 1960’lardan veya 1970’lerden farklı değildi. Sanki yayıncılık sektörü ve bu sahanın bileşenleri son on beş- yirmi yılda, önceki on yıllardan çok daha köklü bir dönüşüm yaşadı. Öyle ki hemen hemen hepimizin bilgisinde ciddi boşluklar var. Günümüzde çoğu yayıncı/editör ne klişe ve entertip dizgi usulüyle baskı yapan makineleri ne de kretuar ile dizgilerin kesilip letrasetlerden ve diğer süslü harflerden başlıkları da çizgili kartona yapıştırmayı bilir. Yayıncılıkta hâlihazırda devam eden dönüşüm sürecini geriye doğru giderek hatırlamayı mümkün kılan çalışmalar da yapılmıyor değil.

Osmanlı’nın son yılları ile Cumhuriyet’in ilk döneminden günümüze değin değişimi gözlenen İstanbul’un yayıncılık merkezi Babıali, Sultanahmet ve Beyazıt kültürü, tarihi ve hayatıyla birçok yazarın gündemine girmiştir. Geçiş dönemi ve sonrasında yazarlar bu mekânlarda teşekkül eden mahfillerde ve kurumlarda yaşadıklarını, gözlemlerini kaleme alırken devrin sosyal dokusunu ve ilişkilerini eserlerine taşıyarak dönüşen geleneğin taşıyıcısı rolünü üstlenmişlerdir.

Bu bakımdan İstanbul’un kültür dünyasının ayrıntılarına ulaşılması, araştırılması, hatırlanması ve sözlü tarih çalışmalarıyla zenginleştirilmesi çabaları aynı zamanda yayıncılığın hafızasının da çeşitli boyutlarıyla gün yüzüne çıkarılması demektir. Elbette buradaki kültür dar anlamıyla değil, birbiriyle yakından ilişkili geniş bir kelime grubunda ifade kazanan içerikler etrafında anlaşılmalıdır. Cevat Özkaya’nın hazırladığı hafıza ve mekânlar arasında bağlantılar kuran İstanbul’un Kültürel Yüzü Çağaloğlu Sultanahmet Beyazıt adlı kitap, Babıali dolayısıyla yayınevi, dergi, gazete, sahaflar, lokanta, kahvehane gibi mekânlar üzerinden yayıncılığın dünden bugüne serüveninintakip edilmesini de mümkün kılan yelpazesi geniş ve renkli bir çalışma hüviyetinde.²²

Genellikle, hakkında daha fazla şey öğrendikçe, onu anlamamızı sağlayacak daha çeşitli bağlamlara kavuştukça yayıncılık ve editörlük meselesine bakış açımız değişmeye başlar. Yayıncıları severiz veya sevmeyiz, hayat anlayışımıza, bir yayıncının nasıl olması gerektiğine dair kanılarımıza uyuyorlardır veya uymuyorlardır. Buna karşın onlar hakkında doğrudan bilgi edinmek, edindiğimiz kanaati sonradan değiştirebilecek eleştirel yaklaşımlara kapı açabilir. Türkiye’de yayıncılıkla ilgili çalışmalar genelde basılı malzemeler üzerinden değerlendirilmektedir. Oysa bunları mümkün

22 Cevat Özkaya, *İstanbul’un Kültürel Yüzü Çağaloğlu Sultanahmet Beyazıt*, İTO İstanbul Yayınları, İstanbul, 2020.

kılan yayıncıların Türkiye kültürel ortamına katkılarını gösterecek çalışmalar eksiktir. Yayıncılığın nasıl şekillendiği ve bunu oluşturan kişilerin nasıl bir havza meydana getirdiği üzerinde pek durulmuş değildir. Bu bakımdan Kültür ve Turizm Bakanlığının desteklediği ve İlmi Etüdler Derneği tarafından 2019'dan bu yana yürütülen “Türkiye’de Yayıncılığın Hafızası” projesi yayıncılık süreçlerinin tanıkların hafızasında yer edinme şekillerini açığa çıkarması yönüyle önemli. Belki de bütün mesele birbirimizle ilişkilenebilir çabalamak, kitap/dergi aracılığıyla buluşmaktır...

Bizzat yayıncıları ve editörleri tarafından anlatılanlar köklü yayınevlerinin kuruluşları, yayıncılığın özü, kalbi, ruhu, yayıncı-okur, editör-yazar ilişkisi gibi pek çok parametre hakkındaki tecrübelerin paylaşılması, yazılması ihtimal dâhilindeki *Türkiye’nin Okuma Tarihi* adlı bir kitaba da ciddi bir katkı sunuyor. Dahası kendimize ve başkalarına dair farkındalık kazanmak için çok yararlıdır bu. Ayrıca hatırlananlar yayıncılık üzerinden şekillenen siyasal-kültürel birlikteliklerin zaman içinde ve belli tarihi olaylar etkisiyle nasıl dönüştüğünü de kavramayı mümkün kılıyor. Mesela günümüzde öne çıkan birkaç yayıncının tanıklığı bize karmaşık ve şaşırtıcı gelen 12 Eylül sonrası “kültürel ve fikrî vasatı”²³ irdelemeyi sağladığı kadar başka alanlara vâkıf olmanın da gerekliliğini hissettiriyor.

Türkiye’de yayıncılık ekonomik etkenlerin yanı sıra kentleşen toplumsallığın meydana getirdiği tarihsel bir darboğazdan geçerken, henüz Amerika’daki gibi endüstri hüviyetiyle tebcil edilmeyen sektörün ve zanaat bileşenlerinin hakkaniyetli bir muhasebesi, yayıncıları, özellikle de dağıtım ağı üzerinden savaşıırken aynı zamanda yayıncılık alanını işgal edenleri de mercek altına almayı gerektiriyor. Bugün salgının etkisiyle daha da cazip görünen internet satış mecraları ilerleyen süreçte sermayeyi elinde tutanların dilediğini yönlendirdiği, kısır bir sektöre dönüşecek gibi. Özellikle *kültürel biyosferde* belli ölçüde okurlarının desteğiyle varlığını sürdürenleri tehdit eden bu durum yayıncılık ortamını daha da zorlaştıracaktır. Uzun yıllardır yayın hayatına devam ettiği için “buna da şükür” dediğimiz çoğu yayıncı maalesef ciddi sorunlarla karşı karşıya. Ekonomik bakımdan epey zorlandıkları ortada... Salgının uzun vadedeki etkisi hakkında konuşmak için henüz erken. Fakat yayıncılığın üretimini tekrar baskılar, telifi serbest kalmış klasikler ve yazarlar dışında satış garantili ya da az maliyetli kitaplara endekslemesi *okuma kültürü* için olumsuz bir yönelime işaret ediyor. Yayıncılığın tüm bileşenlerinin yaşanan daralmadan kaynaklanan sorunları beraber çözmeleri ise takipçi sayısı kadar olmasa da okur sayısının artışıyla doğrudan bağlantılı.

23 Murat Güzel, *Modern Türk Ruhunun Trajedisi*, Ketebe Yayınları, İstanbul, 2020, s.202.

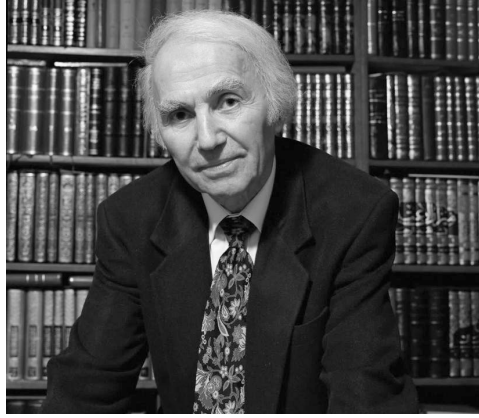

nesillerin mirası

Prof. Dr. Mehmet Said Hatipoğlu İle Mülâkat
Şule Kala

MEHMET SAİD HATİPOĞLU İLE HAYATI ve CUMHURİYETLE DEĞİŞEN DİN ANLAYIŞIMIZ ÜZERİNE

Mülâkat: Şule Kala

Mehmet Said Hatipoğlu kimdir?

Ben Burdur'un yetiştirdiği bir Türk vatandaşım. Hatip Hoca lakaplı Mehmet Ref'et Efendi'nin dört oğlundan birisiyim. Abilerim (Hasan, Hüseyin) vefat ettiler. Biz, Ahmet ve Mehmet ikiziz, 33'te Burdur'da doğmuşuz. Abilerimiz daha büyüklerdi aramızda epey yaş farkı vardı. Bizler küçük bir çocuk olarak onların yanında yetişmeye çalıştık. Fakat babam Burdur'un en büyük âlimi sayılıyordu o devirlerde. Önce Rüştîye'ye gitmiş, oraya ısınamamış, oradan ayrılmış medreseye girmiş. Medresede okumuş icazetler almış birkaç ilim dalında ve kendi hocası Halil Efendi aynı zamanda Burdur'un Müftüsü. O, 1928'de vefat edince onun yerine vekaleten Müftü olmuş. O devirde Müftüler mahalli seçim komisyonlarınca seçiliyor yani seçimle geliyorlarmış. Babam seçime girmiş ve kazanmış müftü olmuş. 28'den 32'ye kadar Burdur'da Müftülük yapmış. Tabii biz daha doğmadık, o zaman daha bir senemiz var. Ve o sırada Parti'nin o zaman kâtib-i umumi ne diyor: Recep Peker gelmişler Burdur'a ve bizim Burdur'daki partililer ona ricada bulunmuşlar bu Hatip Hocayı buradan alın bizim hocamızı Müftü tayin edin diye. Ve ne acayip bir tatbikattır ki böyle ender yetişecek benim kanaatim o bir hocayı alıp Şebn Karahisar'a tayin etmişler babamı yani. Babam tabii vakıf olduğu için hadiselere istifa etmiş gitmemiş. Ondan sonra birkaç müftü gelmiş Burdur'a fakat hiçbiri de o eski otoriteyi kuramamışlar. Sonunda babam tekrar boş kalınca yine ısrarlar üzerine müftülük imtihanına girdiği ve kazandığı halde

yine tayin etmemişler. Burdur'un esnafı tabii babamın en yakın sevdikleri. Ankara'ya gelmişler Ahmet Hamdi Akseki Merhum o zaman Diyanet İşleri Reis Muavini. Reis de Şerafeddin Yalçınkaya Ordinaryüs Profesör. Ama bütün idari işleri Akseki Merhum görüyor. Ona tabii serzenişte bulunmuşlar bizim böyle bir âlimimizi nasıl alırdı tayin edersiniz diye. Rahmetli diyecek söz bulamamış, cevap verememiş ama en sonunda şunu söylemiş: Ben Hatip Hocanın ilmini, irfanını, ahlâkını sizden iyi bilirim, bu kadar âlim bir zattır. Fakat bizim için ilim lazım değil, sükûnet lazım demiş. Yani o devirde babam ne oluyor, sükuneti bozan bir adam oluyor. Babam niçin sükuneti bozuyor çok enteresan bir şeydir. Çünkü rahmetli Hanefi mezhebi üzerinde yetişmiş birisi de fakat daha sonraları Rizeli Tahir Efendi diye âlim Burdur'a gelmiş ve babama bu Hanefi kitapların dışında İslami kaynakları artık okuması gerektiğini telkin etmiş. Ve babam Hacca gittiğinde o kitapları almış gelmiş ve daha sonra da hep ölümüne kadar devam etti kitap almaya. Ufku genişlemiş artık mezhep çizgisini aşacak duruma gelmiş. Böyle olunca Burdur'da İslâm dinini anlatıyorken o, İslâm dininin kolaylık taraflarını cemaate anlatmış. Diyeceksiniz ki bu siyasetle ilgili bir şey mi? hayır. İslâm'ın ibadet ahkâmıyla ilgili hususlardı. Mesela çoraba mesh verilebilir demiş babam çünkü görmüş ki memur tabakası idare başında olanlar, kışın mesela Hanefi mezhebinin tarif ettiği çorabı giymedikleri için abdest alıp camiye gitmek de güç duruma geliyor, namazdan uzaklaşmışlar. Babam bu kolaylığı yani çoraba mesh edilebilir dediği zaman camiye gelmeye başlamışlar. Mesela ibadet hususunda da biz çocukluğumuzda hep içinde bulunduğumuz Ramazan ayında teravihler hep 20 rekât kılınırdı ve hatta Rahmetli Hamit Hafız vardı Ulu Camii'nde o, hatimle kıldırırdı. Hatimle kıldırarak 20 rekât kılınıyor her rekâta bir sayfa okunuyor Kur'an-ı Kerim'den. Bu millete güç gelmeye başlamış. Babam bu teravih namazının aslını öğretmiş cemaate. Hanefi mezhebinin telkin ettiği gibi böyle farz bir namaz değil bu. Bu sünnet bir namaz, hatta Resulallah (s.a.v.) kendi zamanında 3 defa camiye gitmiş ondan sonra bir daha teravih namazlarını camide kılmamış Rasulallah. Teravihin bu bizim kıldığımız şekilde tespiti Hz. Ömer zamanındadır. 20 rekât olarak bir imam arkasında kılınması hadisesi Hz. Ömer zamanında başlamış. Yani Peygamber Efendimizin getirdiği bir Sünnet değil.

Bizim teravih dediğimiz şey Rasulallah'ın tatbikıyla 8 rekâta inmiş oluyor. Bunu cemaate Burdurlulara anlatmış, namazda esas olan hulusi kalple, gayet vicdani rahatlıkla Allah'a yönelmektir. Eğer zor geliyorsa size 20 rekât bunu azaltabilirsiniz 8 rekâta indirebilirsiniz. Eğer gelmiyorsa istediğiniz kadar kılabilirsiniz demiş. Şimdi açtığı bu kolaylık yolunu hazmedemeyen bazı Hanefi ilim adamları Burdur'da Diyanet'e şikâyet etmişler babamı. Böyle böyle mezhep dışı hükümler telkin ediyor falan diye. Bu aralık bu yoksa siyasi bir davranış yok. Aslında babamın yetiştiği devirde Tek Parti hakimiyeti var. O tek parti de hatta ben onların hep vesikalarını topladım. Bütün din adamları

dediğimiz zümreyi bile partinin adamı olarak kayda geçirmişler. Yani mesela parti vaizi, vaizin ismi parti vaizidir, partinin bir adamıdır. Ama babamda böyle bir şeye ben rastlamadım. Gerçi ona da söylüyorlar ama parti vaizliği yaptı falan diye herhalde onu müdafaa etmek için söylemişlerdir. Bu durumda ilim adamlarımızı yani İslâmi ilimlerle meşgul olan kimselerin meşguliyet sahası gayet kısıtlıydı o devirlerde. Bu kısıtlılık nerden kaynaklandı. Ta 1924'te çıkarılmış olan kanunda bunlar yazılı. 1924'te biliyorsunuz Diyanet İşleri Kanunu çıkmıştı, Tevhid-i Tedrisat Kanunu çıkmıştı. Hatta İstanbul Dar'ül Fünun'da, bugünkü ismi üniversite, İlahiyat Fakültesinin açılması emri çıkmıştır. O senede Diyanet'e verilen vazifeyi anlatan cümle çok mühimdir. O cümle şöyledir aklımda kaldığı kadarıyla: *Muamelatı nasa dair ahkâmın teşhir ve infazı Büyük Millet Meclisi'ne aittir* diyor. Yani İslâm'ın bunda ibadet ve taatle ilgili hususları ise Diyanet İşleri Başkanlığı'nın vazifesidir diyor. Yani İslâm'ın bu alem şümul tüm insani meselelere burada bir vazife taksimine maruz kaldığını görüyoruz. O da nedir? Dünyevi ahkâm dediğimiz hükümler bilhassa Kur'an-ı Kerim'in ve Sünnetin hukuki hükümleri tatbikten kaldırılıyor. Yani muamelata nasa dair ahkâmın dediğim budur. Muameleler, ahkâmlar insanların muameleleri ve kanun koymak ve infaz ve onu tatbik etmek Büyük Millet Meclisi'ne aittir diyor. Bunun dışında kalan ibadet ve taatle ilgili meselelerini Diyanet İşleri Reisliği halledecek. Bu durumda Türkiye'de vazife gören hiçbir Diyanet görevlisi bu hukuki işlerle kendisini vazifeli saymadı, siyaseten yasaktı. Bunları gören, bilen İslâm Devletleri de bu kanuna dayanarak bizi, Türkiye Cumhuriyeti'ni kâfir ilan etmeye başladılar. Yani Türkiye Devleti İslâm'dan çıktı, kâfir oldu demeye başladılar. Başta Mısır müellifleri bunları söylediler. Şimdi biz gençliğimizde ilim adamlarımızın yani din âlimlerinin siyasetle kat'iyetle ilişkili olmadıklarını gördük. Sadece işte böyle ibadetle, ahlâkla, namusla ilgili vaazlar verirlerdi.

Fakat ne zaman ki 1950'de siyasi süreç bambaşka bir zemine taşındı ve İmam Hatip Okulları dini çalışmalar yoğunluk kazanmaya başladı, sonra bilhassa Türkiye'nin dışındaki İslâm ülkelerinden gelen talebeler ve kitaplar neticesinde İslâm'ın bu saf dışı edilmiş olan tarafı incelemeye alınmaya başlandı. Biz maalesef İstanbul'da açılmış olan İlahiyat Fakültesi'ne yetişemedik bence şahsen. Şimdi benim ailem 1945'te babam bir hafta süren bir hastalığın sonunda vefat etti, bizde kalmışız 4 oğlan evde. Abilerimin hele küçük kardeşim Ahmet, Allah rahmet eylesin seneye devriyesi vefatının. Hepiniz tanıyorsunuz onu, dini musiki tarafındaki yaptıklarından dolayı. Çok yaramaz olduğu için ilkokulun birinde ve ikisinde bile kalmıştı, gitmiyordu kaçırıyordu okuldan. Onun için ben ondan daha önce bitirdim ilkokulu. Ve babamın çektiği sıkıntıları yakinen görmüş olan abim beni sanat okuluna gönderdi, sanat okulu açılmıştı Burdur'da, demiş bu çocuk mühendis olsun da babamın çektiği bu çileleri çekmesin. Ben orada okuyorken babam vefat etti. Evde onun o bütün hayatı boyunca biriktirmiş olan kitapları

öksüz kaldı. Düşününce ailem tabii ben küçüktüm, o zaman bunlara vakıf değilim. Birkaç kişiyi vaktiyle Ezher'e göndermişlerdi Burdur'dan onlardan birisi Hamdi Kasapoğlu'dur, babamın dostu. Onları misal alarak Ezher'e beni de gönderme düşüncesinde olmuşlar ve bunu Mehmed Âkif Ersoy Merhum'un damadı olan hemşehrimiz Ömer Rıza Doğrul'a yazmışlar, fikrini almışlar. Onun verdiği cevabı, mektubunu 40 sene sonra bulduktan sonra okudum. Diyordu ki: göndermeyin, orta ve liseyi orada okusun, ondan sonra düşünürüz, Mısır'daki Ezher'in şeyhi kendisinin çok yakın arkadaşı, Mustafa Abdurrazzık isimli büyük bir âlim, Sorbonne'da doktora yapmış, o zamanlarda bunlar çok nadirdir yani. Ben gönderirim Mehmet'i diyor, biz de ona tabi olduk. Ben liseye geçtiğim halde ortaokula birden başladım, ikiye almadılar dersler farklı diye. Liseye gideceğim Burdur'da da lise yok beni İzmir'e götürdü. İzmir Atatürk Lisesi'nin en kuvvetli lise olduğunu öğrenmiş, beni oraya yazdırdı. Atatürk Lisesi'nde başladım ben lise tahsiline ve orada okurken unutamadığım bazı müşahedelerim oldu. Mesela ben kitaba düşkün bir kimseyim herhalde babamdan intikal etti bu. Kütüphaneye gittim orada tarih kitapları var, 4 cilt yani bizim liselerde falan okutmuşlar vaktiyle. Orada açtım İslâm bilimini, Peygamberimizden bahseden kısmını açtım ve hayretler içinde kaldım okuduğum cümlede. Orada diyordu ki hafızamda kalan şekliyle anlatayım: "Muhammed (o devirlerde Peygamberimize Hz. Kelimesi kullanılmazdı kitaplarda hiç yok görmemiştik, sanki alelade bir insanmış gibi tarihi bir şahsiyetmiş gibi bahsediyorlardı onun için Muhammed diye başladım, kitapta öyle çünkü.) 40 yaşına geldiğinde kendi bulduğu ve doğru olduğuna inandığı bir dine, vatandaşlarını davet etmeye başladı." diyor. Aaa... dedim yani bunu bir Müslüman söylese bana göre kâfir olur. Çünkü neden kendi bulduğu diyor, bizim inancımıza göre Peygamber Efendimiz İslâmiyet'i kendisi bulmamıştır. Allah'ın bir vahyidir o. Sonra doğru olduğuna inandığı diyor, doğru değil de o öyle inanıyor demek. Bunu söyleyen bir kimse İslâmiyet'ten çıkar kızım. Şimdi bu zihniyette zatların yazdığı kitaplarla yetişmiş bir nesille karşılaşıyoruz, böyle okumuşlar o devirde. Ve müşahede ettiğim bütün hareketlerde 1924'ten itibaren Türkiye'de dini havanın ortadan kalkmasını arzu etmişler, dini tatbikat diye resmi makamlarda, mevkilerde hiçbir şeye tesadüf edemiyorsunuz. Ben küçük yaşında bir de Burdur'da bir valinin camiye geldiğini hiç görmedim, yoktu böyle bir şey. Fakat devlet olarak milletin dininin bir öğreticisine ve tatbikçisine ihtiyacı olduğu müşahede edildiği tarihten itibaren bunu bir mektebe kavuşturma ihtiyacı duymuşlar. Çünkü gençliğimizde Halk Parti'nin son zamanlarında millet feryat ediyordu. Ölülerimizi kaldıracak imam bulamıyoruz diye, bu durumlara gelmişti Türkiye maalesef. İşte ondan sonra başladı bu mektebe müracaat, ihtiyaç. Ve 1949'un sonlarında Halk Parti'nin son senesidir. Şemsettin Günaltay o gün Başbakan. Şemsettin Günaltay da vaktiyle *Sebilürreşad*larda yazı yazmış bir kimse. Âkiflerin arkadaşlarından. Onun Başbakanlığı zamanında

Ankara’da bir İlahiyat Fakültesi açılması kararı çıkarılmıştı 1949’da fakülte açılıyor, ben 54’te fakülteye gelebildim ancak. Ve Burdur’dan gelen ilk talebe ben oldum. Geldim ve çok hürmete şayan hocalar vardı ama benim şahsen aradığım vasıfta hoca bulmak mümkün değildi. Çok acı bir tecellidir ki 600 sene İslâmiyet’in temsilcisi olmuş bir Devletin, Osmanlı Devleti’nin bakayası durumunda olan Türkiye Cumhuriyeti’nde İlahiyat Fakültesi açılıyor ve orada tefsir hadis okutacak bir tek hoca bulunamıyor. Türklerden bulunamıyor diyelim. Belki unvan sahibi olmayan hoca efendiler, âlimler vardı ama onların üniversitede yeri, yok telakkisi vardı. Bu durumda Cenab-ı Hak Tayyib Okîç isimli bir âlimi lütfetti. Hoca rahmetli Saraybosna’da Şeyhülislam muallimi olan bir zatın oğlu. Babası onu Sorbonne’a doktora göndermiş ve doktora bütün imtihanları falan geçtikten sonra o sıralarda babasının hasta olduğunu, kendisinin memlekete dönmesini haber vermişler ve dönmüş gelmiş Hoca. Ve bir daha da Paris’ gidememiş. Şimdi derler, bir problem olarak, hoca profesör peki doktora yok muydu, çünkü hocamızın doktora yaptığını biliyoruz fakat kendisi doktor unvanını kullanmazdı imzalarda. Profesör Tayyip Okîç derdi. Ben bunu sordum. Oğlum dedi Fransız Milli Eğitim Bakanlığı’nın Üniversite Kanunu’na göre doktora tezi basılmamış kimsenin bu unvanı kullanması yasaktır. Kendisi basım işini yapamadığı için, babasının hastalığı dolayısıyla memlekete döndüğü için eksik kalmış fakat doktora da tam. Bütün şeyleri var. Onu kullanmazdı rahmetli, riayet ederdi o kurala. Biz onu hocamız olarak gördük, ben daha ilk senelerimle bile hocaların derslerine gitmeye başladım, o üçüncü dördüncü sınıflarda hocalık yapardı, beni oradan tanımış hocam Allah rahmet eylesin ve mümkün olduğu kadar kendisinden istifade etmeye çalıştık.

Esefle yine belirtmemiz gereken hususlardan birisi de, şudur, mesela bize Arapça ilmi olmazsa olmaz hususlardan birisiydi fakat biz gerekli hocayı bulamazdık. Fakültede işte yoktu daha sonraları geldi, ben mesela Dil Tarih’in Arapça kürsüsü olduğunu öğrendim ve oraya gittiğimde Arapça Kürsüsünün Başkanı’nın bir Alman Profesör olduğunu gördüm. Yani orda da bir Türk Profesör yoktu. Yani şu ne acayip ve acınacak bir durumdur ki, koskoca Türkiye’de bu kadar Arapça bilenlerin içinde Dil Tarih Fakültesi’nde Arapça okutacak bir Türk Profesör yoktu, sonraları yetişti bunlar. Biz hoca sıkıntısı içinde kaldık ama hepsini Rahmetle anıyorum, herkes yapabildiği ölçüde hizmet etmeye çalışmıştır fakültemizde. Fakat bizim millette şöyle bir kanaat vardı bilhassa İstanbul muhitinde. İlahiyat Fakültesi açıldı artık buradan mezun olanlar İslâmiyeti hakettiği şekilde memlekette anlatacak, yayacaklar ve öğretecekler diye. Ama unuttukları bir şey vardı ki, böyle muhteşem bir Kitâbiyâta sahip bir dinin mensupları, hemen istenilen seviyede dört senelik bir fakülteden yetişivermesi mümkün değildir. Bugünkü yaşımda bunu hala söylüyorum. Hala o kadar doldurulması gereken boşluklarımız var ki, İslâm kültürünün uçsuz bucaksız oluşundan kaynaklanıyor bu durum. Öyle olunca biraz da bizim hocalarımız yetenekli arkadaşları, talebeleri asistan

olarak almakla, yetiştirmek düşüncesiyle yetindiler etrafa açılamadılar. İşte mesela Hadis kürsüsünün ilk asistanı Talat abimiz ilk mezunlardandır, Allah rahmet eylesin vefat etti, onu birinci asistan olarak almış hoca. Sonra İsmail Cerrahoğlu hocamız, onu da tefsir kürsüsüne almış, ben üçüncü asistan olarak geldim. Benden sonra da Süleyman Ateş hoca asistan oldu tefsir kürsüsünde. Hoca bize dört oğlum var derdi isimlerimizi sayardı Allah rahmet eylesin. Şimdi Türkiye’de en eski hadis asistanı olarak hayatta kalmış bir kimse halindeyim. Ben hiçbir zaman kendimi takdim etmeyi sevmem, ben açıkçası kendimi Hocamın asistanı olarak görürüm. Bizde bir istidad görmüş Hocam, emin olun mezun olduğum sene Burdur’a geldi, benim haberim yok, başka bir arkadaş davet etmiş. Mehmet’i bir göreyim diye gelmiş. Allah Allah! Ne kadar memnun oldum. Burdur’da misafir ettik Tayyip Okiç Hocamı. Babamın kitaplarını görmek imkanına kavuştu. Allah rahmet eylesin çok dualar etti ve Burdur’u gezdirmek istedim hocama ama ne hikmetse böyle gel hocam dedim orda Ulu Camii var. Ulu Camii’nin minaresine çıktık ikimiz, Tayyip hocamla şerefede döndük, hocam dedim işte burası Burdur gölü, burası bilmem ne, tamam oğlum gördüm falan dedi. Sonra indik hoş beş, bir gün daha kaldılar, ertesi gün trenle yolcu ettik hocayı. Bunun peşinden sonra benim asistanlığımı söz konusu ettiler, fakat alacakları asistanın kadrosu yok, kendisinin yani hadis kürsüsünün başka kadrosu yok. Öğrenmişler o sırada bize dinler tarihi hocalığı yapmış olan hatta Suut Kemal Merhum gittikten sonra bize sanat tarihi dersine girmiş olan Annemarie Schimmel vardı, bir Alman hanım âlimdir o. İlk geldiğinde Türkiye’de bir Türkle evlenmiş fakat evliliğini yürütemediği için ayrılmışlar, sadece ilimle meşgul olan bir hanım efendiydi. Ve kendisine derlerdi ki 17 lisan biliyor. Hatta bir gün bize dinler tarihi dersinde bir Sanskritçe metin getirdi ve onu önüne koydu ve bize Türkçe anlattı onu. Ben daha sonra kendisiyle mektuplaşıyordum, kendisine eski yazıyla bir mektup yazıyordum, o da aynı eski Türkçe yazıyla bana cevap veriyordu ve dikkat ettim bir tek hatası yoktu, harikulade bir dil kabiliyetine sahip bir hanımefendiydi. Allah rahmet eylesin onunla bir şeyim daha oldu onu da anlatmak isterim. Onun da bir asistanlık kadrosu olduğunu öğrenmiş Tayyip Hocam kendisinden rica etmiş, Mehmet için senden o kadroyu istiyorum demiş. Elimde vesikaları var, yani resmen Schimmel hanımın yazısı var elimizde ben o sayede asistan olabildim. 58’in sonunda fakülteye asistan oldum. O zamandan beri de hala Hocamın asistanı addediyorum kendimi.

Son senemizde Rıfkı Melül Meriç diye, bu eski Türkçe kaynaklarımızı çok iyi bilen bir hocamız vardı ve mezun talebeleri İstanbul’a götürürlerdi. Oradaki camileri, medreseleri, kütüphaneleri gezdirirlerdi. Bizi de aldılar İstanbul’a götürdüler. Bir gün Schimmel hanım da dahil Süleymaniye Camii’ne gittik bütün talebe arkadaşlarla beraber Rıfkı Melül Hocam bana dedi, geç Mehmet mihraba biraz Kur’an oku dedi, kendileri de kubbenin altına oturdular. Ben tabii haddimi aşarak geçtim mihraba, tabii Süleymaniye Camii’nin akustisi

harikulade böyle mikrofona falan ihtiyaç yok. Neyse bitirdim sonra dışarıları falan dolaştık galiba bir sene sonra falan Schimmel Hanımın asistanı vardı, Hikmet Tanyol kendisinden yaşça büyüktü, bana dedi ki bir gün. Mehmet dedi sen mihrapta Kur'an okuyordun Rıfki Melül Meriç senin geçtiğin makamları sayıyordu bize dedi. Ama dedi Schimmel hanım ağlıyordu dedi, okuduğum Kur'an'dan ağlamış kadıncağız. Bunu öğrendikten sonra Kur'an dinlerken ağlayan bir kimseye ben gayrimüslim diyemem dedim, hala rahmet okurum kendisine. Allah onun emsalini çoğaltmayı nasip eylesin bu ümmete inşallah diyorum kızım.

Bilmiyorum daha neler anlatayım işte, bu asistanlık hayatımızdan sonra bana herhalde babamdan intikal eden bir Peygamberlik sevgisi ve aşkı var. Ben Resulallah'a (a.s.) son derece hürmet etmeye çalışan mütevazı bir Müslümanım. Babamdan aldığımız telkinlerle İslâm'ın akıl dini, mantık dini olduğunu daima aklımızda tutardık. Şimdi de böyle bir Ramazan günüydü, lisenin son sınıflarında ramazanla ilgili, oruçla ilgili bilgilerimi sağlamlaştırayım diye yeni çıkmış kitaplardan Nasuhi Bilmen Merhumun *Büyük İslâm İlmihali*'ni okumaya başladım. Şimdi orada okuyorken beni böyle sukûti hayale uğratan bazı cümlelere rastladım. Mesela orucu bozan ahkâm hükümler, durumlar konusu okuyorken bir yerde diyor ki: oruçlu bir kimse unutarak bir şey yer içerse orucu bozulmaz diyor. Amenna, Kur'an-ı Kerim'in de bize telkin ettiği bir fikir "La yükellefullahane fesen illa vüs'eha" dediği, daha hadisler de var amenna dedim devam ediyorum, iki cümle altında ne yazıyor bakınız, yine oruçlu bir kimse uyumuş, uyurken bir şey yer içerse orucu bozulur diyor. Aaa! Şimdi bu İslami mantığa çok aykırı bir şey, Kur'an'ın mantığına son derece aykırı bir hüküm. Bunu nasıl yazabilir hocamız, üstelik bu kadar da baskısı yapılmış. Sonra nasılsa ilahiyata gireceğim bu meseleyi incelerim diye bıraktım tabii o zaman, babam çoktan vefat etmiş soracak kimsem yok. Asistan olunca bir doktora tezi hazırlamakla mükellefiz. Bu tip hükümlerin İslâm'da tenkit zihniyetine sahip olmayan kimselerden ancak neşet edebileceği kanaatine vardım. Yani İslâm'da İslami hüküm diye kitaplarımızda yazılı olan pek çok konuları İslâm'ın mantıki yapısıyla mukayese etmeden yazılmış hükümler olarak gördüğümüz için bu mevzuda çalışmayı lüzumlu hissettim. Ve o zamanlar yapılmamış olarak gördüğüm bir konu, "İslâmi Tenkit Zihniyeti ve Hadis Tenkidinin Doğuşu" isimli bir tez yazmak istedim. Ve bu düşüncemi Tayyip hocama arz ettim. Gayet yerinde buldular ve bu konuyu çalıştım. Bu konuyu çalışırken cahiliz ya ne kadar daha çok cahil olduğumuz ortaya çıktı. Bu süreçte Rasulallah'ı (a.s.) bile tenkit içine alan Müslümanların olduğunu öğreniyoruz. Müslümanlar Peygamberi (a.s.) nasıl tenkit edebilirler? diye bugün acayip gören kimseler olabilir, gayet normaldir çünkü Kur'an dışında, vahyin dışında Resulallah da bir insandır. Kur'an-ı Kerim'in kaç yerinde söylüyor, sen de bir beşersin diyor. O bakımdan vahyin dışında olan meselelerde kendi ihtisası dışında ise o mevzularda

Peygamberimizin bile yanlış bir kararı da bulunabilmesi gayet normal görülmüş. Onun yanlış vahyettiği dine değil, beşerliğine hasredilir. İslâm'a göre böyledir. Ben bunları tespit ettim tarihi vakalarda. Ve işin hadis tenkidine geçince de o devirlerde daha yeni basılmış olan mesela İbn Ebu Hatim er-Razi'nin *El CerhvelTa'dil* isimli 8-9 ciltlik eserini getirttirmiştim onu baştan sona taradım. Ve ilk okuduğum hadis kitapların başında Buhari'nin *Câmi'üs Sahihi* gelir. Baştan sona okudum, hatta çoğunu da Fransızca tercümesiyle karşılaştırdım. Nasıl olur diyeceksiniz hocam, emin olun hep acayip böyle sayfalar açıyoruz. Daha 1902'lerde falan başlamış basılmaya Fransızca'da, Buhari'nin bu tam tercümesi yayınlanmış. Dört büyük cilt halinde bende var orijinali. Daha Türkiye'de tam tercümesi yoktu, bunu Fransızlar yapmışlar, başka dillere çevirmişler. Şimdi bu bakış açılarında geziniyorken ne gibi fikirler geliyor kafamıza, yahu diyoruz Batılılar bu İslâmi eserleri bizden daha mı iyi biliyorlar? İslâmi meseleleri, İslam kültürünü bizden daha mı iyi biliyorlar? Bir soru kafamıza geldiği zaman cevabı ne oluyor, maalesef evet oluyor. Bizim gençliğimizde durum bu idi kızım. Bunun en büyük göstergesi diyelim, eski tabirle bize yazdıkları İslâm dünyasına da armağan ettikleri *İslâm Ansiklopedisi*dir. *İslâm Ansiklopedisi*'ni 1902'de yayınlamaya başladılar. 3 dilde Fransızca, Almanca ve İngilizce. Ve Türkiye Cumhuriyeti olarak bunu Türkçeye tercüme etmek zorunda kalmışsınız. Mısırlılar Arapçaya tercüme etmek zorunda kalmışlardır. Hiç tahayyül edebilir misiniz ki, Hristiyan Ansiklopedisi Müslümanlar tarafından yazılmış olsun, keşke olsa keşke yazabilseydik ama bunun tersi maalesef doğru çıkmıştır. Ve bu Ansiklopediyi yazan âlimler bugün İslâm'a laf etmiş şudur budur diyoruz. Bu kişilerin yazdığı bu kitaplar, en azından son 3 asırda ilmi tetkiklerde İslâm kültürü sahasındaki çalışmalarda bizden fersah fersah ileride.

Hocam Peygamber Efendimiz'i (s.a.v.) Sahabilerin de tenkit ettiğine dair aklınıza gelen ilk örneği paylaşabilir misiniz?

Şu tespiti yaparak başlamamız gerekir bir defa. Şimdi İslâm dini Garplıların dininden farklıdır, Hristiyanlıktan farklıdır. İslâm dini dünyevi bir dindir, yani dünya hayatında insanların başına gelebilecek her türlü hadiseyi kendi içine, kendi şümulüne, kendi mahalline alan bir dindir. Rasulullah (a.s.) bütün kâinata, beşeriye gönderilmiş bir peygamberdir. O bakımdan insanların, Müslümanların her şeyiyle uğraşmak Kur'anı bir emrin icabı olarak görülmesi gerekir. Rasulullah zamanında kendisi, Medine'yi teşrif ettikten sonra aynı zamanda bir devletin başkanı oldular ve orada civar Yahudi kabilelerini de davet ettikleri bir sözleşme imzaladılar. Çok dikkate şayandır ki o, Yahudi kabileleriyle yaptıkları bu birliğe Peygamberimiz Ümmet diyor. Bunlar bir ümmet teşkil eder diyor. Şimdi bu çerçevede Müslümanların karşılaştıkları her şeyin İslami açıdan bir değerlendirilmesinin yapılması lazım, bir cevap verilmesi gerekiyor. Mesela bir misal diyelim Peygamber Efendimiz hurma

aşlamakta olan Medineli Müslümanların tarlasından geçiyor, bakmış ki dalları kesiyorlar Rasulullah acımış, güzelim dalları niye kesiyorsunuz demişler. Şimdi Rasulullah'ın bu emrini işitenler o kesme işlemini bırakmışlar. O sene hurma mahsul vermemiş. Neden çünkü o çiftçiler bu işe vakıf kimseler, onlar o budama işlerini yapsalardı hurma verecekti. Peygamberimiz ayıpladı bizi, dal kesiyorsunuz diye görünce vazgeçmişlerdi. Bu hadiseyi öğrendikleri zaman Rasulullah'ın söyledikleri şey çok mühim. Ben diyor, kendi bilgime göre konuştum, orada ben hurmacı değilim, ben ziraatçi değilim bu işleri ne bilirim bu işleri bilen adamın söylediklerini tatbik etmek Kur'an'ın emridir diyor. Ben de kulum, ben de bilgim dahilinde olmadık bir şeyde hata yapabilirim diyor. Hatasız olan tek kaynak Cenab-ı Hak'tır, Kur'an-ı Kerim'dir diyor. Pek çok misaller topladım, sahabilerden topladım ve onları arz ettikten sonra bu zihniyetin maalesef merak edilmediğini gördüm. İleriki asırlarda hep biliyorsunuz İslâmiyet daha Rasulullah'ın vefatından çeyrek asır geçmeden 24. Senesinde Müslümanlara birbirini kırdıran acılı süreçlere tanık olmuşuz. Hz. Osman gibi bir halifeyi makamından indirmek için onu öldürmek durumunda kalmışlar. Öldürenler ne Fransızdı ne Amerikalıydı ne Rustu, hepsi de namazında abdestinde Müslümanlardı. Fakat katilleri bulunmayınca harpla halletmek zorunda kaldılar, Cemel harbi ilk defa Müslümanların başına gelen felakettir. Müslümanlar birbirini öldürdüler. Cemel harbi biliyorsunuz en büyük sahabe hanımlardan biri olarak addettiğimiz Hz. Aişe'nin devesi etrafında oldu. Hz. Aişe'nin karşısında olan cephe Hz. Ali vardı. Şimdi İslâm'ın en değerli saydığımız sahabileri birbiriyle çarpışır, birbirlerini öldürürlerse bu İslâmiyetin encamı ne olacak varın kıyas edin? Maalesef ki o hadiselerden sonra İslâm ümmeti Rasulullah'ın istediği bir seviyeyi tutturamamıştır, hala da tutturabilmiş değiliz 14 asır geçti nerdeyse. Bunun ızdırabı içerisindeyiz, bunun çözümünün nasıl olacağını bulmakla meşgulüz ve mesulüz.

Şimdi bunları yazdım çizdim kendi imkanlarım dahilinde bunları dile getirdim. Bizlere öyle bir takviyeden destekten başka bir şey göstermedi hocalarımız. Hepsi sırtımızı sıvazladılar, tabii Doçentlik sırası geldi, ondan evvel benim Fransa'ya gitme zarureti duyduğum ortaya çıktı. Çünkü daha önce de söylediğim gibi bizden çok daha önce İslâmi tetkiklere başlamış bir Garp dünyası vardı. Ben bu Garp dünyasını bilhassa hadis sahasında eser ortaya koymuş bir âlimin Fransızcaya tercüme edilmiş kitabından bahsedildiğini gördüm. Tayyip Hocamız doktora yapmış birisi olarak onları yakinen tanıyan kimselerdendi. Onun dediği idi, bu Garplıların İslâmiyet hakkındaki bu yazdıkları kitapları öğrenmek bilmek zaruriyetindeyiz dedi. Bilebilmek için onları en az lisanlarından birisini de öğrenmek lazım dedi. Hatta işte Goldziher yakınarda daha yeni görebildiğimiz Türkçe tercümesini, hadis bölümünün Fransızcası yayınlanmış 1952'de. Ben onu getirtirdim o zaman tercüme etmiştim haddimi aşarak. Uzun safahatı var bu işlerin söyleyeceğim

şey şu; daha Batı dünyasını yakinen tanıyabilmek için onların kütüphanelerini gezmek görmek yayınlarını bizzat inceleme ihtiyacı vardı. Onun için gitmemiz lazım. Ama ne zahmetler çekerek, bir Fransız hükümeti bursu kazanabildim. Ne zahmetler çekerek anlatması saatler sürer bunlara dalmayalım. Fakat orada gittim mesela bir alim vardı, bu, Kur'an mealini Fransızca'ya çevirmiş, Arap İslâm Edebiyatı üzerine ciltlerce kitabı olan bir Fransız alimiydi. Onun derslerine gitme imkânım oldu. Daha sonra Robert Brunschvig vardı kelam sahasında çalışıyordu. *Study of İslamica*'yı çıkaran zatlardı. Fakat günlerim çarçabuk geçiverdi, bunları öğrenmeye ve okullarını tanımaya çalışırken bir arkadaşım oraya gelmiş, bizim burs aldığımız yerde çalışıyor. Bana bursları uzatma zamanı geldi hemen müracaat et dedi. Ben kat'iyen dedim neler çektim burs alabilmek için, bana uzatmazlar dedim. Allah selamet versin çok ısrar etti, deli olma ben uğraşacağım dedi, senin yapacağın şey sadece iki hocadan tavsiye mektubu almak dedi. Büyük iki alim tanıyorum Fransızlardan birisi Henry Louis, biri Robert Brunschvig, onlara gittim hemen hemen getir bir kâğıt dediler ve yazdılar. Bizim Türkiye'de, bizlere vermeyip de verdikleri kimseler vardı, benim yanımda tanışan bir konservatuvar talebesi o da müracaat etmiş bana söylememişti. Fakat onu reddettiler. Benim bursumu bir sene uzatmayı kabul etmişlerdi. Nasıl sevindim ama çok büyük bir iştahla değerlendirmeye çalıştım. Ve bütün hayretimi hemen hemen Fransızca yazılmış kitapları tedarik etmekle geçirdim. Ve fakirhane evimdeki kütüphanemde bulunan nadide eserler o şekilde çıktı. Hepsini okuyamadım o eserlerin benden sonraki genç âlimlerimiz okurlar memleketimize, Türkiyemize İslâmi sahada daha büyük hizmet etme imkânına kavuşurlar diye düşünüyorum.

Fransa'da yemek yemeye dahi fırsat bulamadığınızı çok zayıfladığınızı söylemişsiniz. Eşiniz sizi tanıyamadığını söylemişsiniz o kadar zayıflamışsınız ki farkında bile değilsiniz demişsiniz.

Bunun sebebi şu aslında; ben kimseye muhtaç olmamaya çalışan, onu prensip edinen bir tabiattayım. Kimseden bir yardım istememiştir ailemden dahi. O zaman karar verdim, bana verdikleri bursu sadece onların talebe restoranlarında yiyerek kitap almaya ayırayım diye ahdettim. Emin olun bu iki seneyi bulmuştur, bir defa bir restorana gidip istediğim gibi yemek yememiştir. Hep talebe restoranında yemiştir. Ama ayırdığım o paralar helal olsun kitaba gitmiştir. O kitapları getirdim, hatta bir vesileyle gittiğim Paris'e uğramıştık bir aylığına. Orada yine kitap aldım sabahın köründe uçağa gideceğim bavulu taksiye kadar götürmek için elime aldığım da emin açılıverdi, ağırlığını taşıyamadı bavul. Bir daha dedim kitap almayacağım. Ama bu sözüm bir ay sürdü. Bu nerden geliyor diyeceksiniz, babamdan kaynaklanıyor zannediyorum çünkü rahmetlik Hicaz dönüşünde o âlimin tavsiye ettiği bütün kitapları almış Hac dönüşünde, bindikleri gemi İzmir'in Çeşme limanında bir yere çarpmış su almaya başlamış ve tahliye kararı almışlar

herkes çıkıyor babam çıkmıyor gemiden. Ben kitaplarımı almadan çıkmam demiş, yav etme öleceksin şudur budur onu da razı etmişler senin kitaplarını ertesi gün getireceğiz demişler, söz vermişler. O sayede çıkmış dışarı ertesi gün kitaplarına kavuşmuş, sırtına almış doldurmuş kitapları ama ıslanmış çoğu hepsini de böyle gömleğiyle kurulamış. Hatta hatırlıyorum rahmete vesile olsun, hastalığında bizim Burdurlu bir tüccar Hacca gidiyordu babama sordu hocam dedi bir şeye ihtiyacın var mı dedi? O da ismini hatırlamıyorum şimdi şu kitabın dedi ikinci cildi çıktıysa al da gel dedi. Bakın 3-4 gün sonra vefat etti. Yani bu kitap sevgisi bambaşka bir şeydir. Bu güzel hastalığa bütün İlahiyatçılarımızın maruz kalması için dua ediyorum ben.

Hocam bunu özellikle sormak istedim çağımızın hastalığı herkeste kitap var ama okuru yok. Kitaplar bir dekor gibi kullanılmaya başlandı. Ailenin çocuk üzerindeki tesirinin gerçekten hiçbir şeyle ölçülemeyecek olduğunu biraz da herhalde ebeveyn olduktan sonra daha çok fark etmeye başladım. Şimdi bu sizin söyledikleriniz gelecek nesiller için o kadar önemli o kadar kıymetli ki, bu işin formülünün aileden aslında bir aktarım yoluyla geldiğini görsünler istedim ve sizin bu yönünüzü de bildiğim için altını çizerek sormak istedim. Hocam bir de hemen şöyle not almıştım unutmak da istemiyorum. Şimdi bu hadislerle ilgili özellik tenkitlerle ilgili çalışmalarınız da zaman zaman hatta çoğu zaman belki eleştirilere maruz kaldınız siyasi veya farklı nedenlerle, bu süreçte duruşunuzu nasıl korudunuz, nasıl kendinizi ifade ettiniz veya bu eleştirileri taktınız mı kafanıza, sizi bunlar üzdü mü?

Şimdi kızım Türkiyemizde bizim gibilere karşı yöneltilmiş olan tenkitlerin aslında sevilmesi gereken bir hadise olmasını istiyorum. Çünkü onlar da bir tenkit vazifesi yapıyorlar. Ama bu tenkit vazifesi yapılırken işi sövüp saymaya götürmenin âlemi yok. İslâm bir terbiye dinidir. Peygamber Efendimiz en büyüün mürebbidir. Hiç kimseye hakaret etmemiştir. Düşmanlarına dahi yumuşaklıkla muamele etmiştir. Çünkü Kur'an-ı Azimüşşan'ın emri "en güzel şekilde onla mücadele edin." buyuruyor. Sövüp saymakla neyi halledeceksiniz Allah aşkına ben hemen hemen yazdığım bütün makalelerde rica etmişimdir, eğer bir hatalı bir şey yapmışsam bunu lütfen düzeltin diye. Ama beni düzelterek hemen hemen bu zatlardan hiçbir şey olmadı. Ama arkamdan konuştuklarını gayet iyi biliyorum. Şimdi bilinen şey ne oluyor bakın; bu hadise niçin böyle tecelli ediyor İslâm ülkelerinde bilhassa. Şimdi adam kendisini vakfetmiş bir istikamette çalışma yapıyor. Zannediyor ki o okuduğu 3, 5 kitap veya tanıdığı 3, 5 âlim en doğru şeyi söylemiş, bunların dışında doğru yok, bu kanaatte. Onun dışında bir şey söyleyenle karşılaştıkları zaman kendilerini boşlukta hissediyorlar ve çırpınmaya başlıyorlar, işi küfre kadar vardırıyorlar. Yani babam da maruz kalmış dedim bu şeylere, maalesef vefatından sonra da maruz kalmış. Ben isim vererek bugün söylemek zaruriyeti duyuyorum *Saadet-i Ebediyye* diye bir kitap var bunu yazarı Hüseyin Hilmi

Işık isimli merhum olmuş bir zat, asker kökenlidir, 25 sene orduda hizmet etmiş, onlara fizik kimya öğretmiş bir zat. Daha sonra allamelik taslamaya başladı. Kendisinden başka ilim sahibi yok demeye başladı, kitaplarından bunları okuyoruz. Ve bir gün o kitabında babama hakarete bulunduğunu bana gösterdiler. Çünkü onun vefatından sonra yayınlanmış bir kitabı vardı onu okumuş, orada kendi mezhep görüşlerine aykırı hükümlere rastladığı için babamı tahkir etmeye cesaret etmiş, bana bunu söylediklerinde getirin bakayım kitabı dedim. Kitabın bir yerini açtım o kadar cahilane iddiaları var ki gülmeye başladım. O dedim getiren kişiye, siz dedim hiç üzölmeyin ben bir fırsatta bunun cevabını veririm. Seneler sonra cevabını yazdım ve biliyorsunuz o cevabı da ama bu zihniyete karşı çıkmak tüm Müslömanların vazifesi. O zamana kadar bu kitap 80 baskı mı ne yapmış, fakat kendisine verilmiş vazifeyi ihmal eden Diyanetimizden mesela bir tenkit yöneltildiğini ben göremedim. Şimdi bu kitabı açtığımız zaman neler söylüyor Allah aşkına. Kadınların sesi haramdır diyor, doğum sesi dinlemek haramdır. Dini musiki dedikleri şeylerin hepsi harammış aman Ya Rabbi. Hamidullah Hocamız zındığın birisiymiş haşa sümme haşa. Temizlik bahsinde bir şeyler yazıyor aman Ya Rabbi. Bunlara tahammöl etmek mümkün değildir. Şimdi bu zat, benim bilebildiğim kadarıyla 1960 ihtilalinde emekliye sevk edildi ve ondan sonra bu kitaplara sarıldı, bir cemaatle diyorlar, ben kendilerini şahsen tanımadım. Fakat İslâm'a yaptığı bu hakaretleri görmezden gelmek, cevapsız bırakmak benim haddi değildi, onun için yazdım bunları. Şimdi bu zatlari düşündüm ki, bu yanlış hükümlere sevk eden husus nedir? Kendi mezheplerini değışmez bildikleri kaynaklardır. Değışmez diyorlar onların yazdıkları bunlar büyük adamlardır, bunların yazdıkları şey kat'iyyen doğrudur diyorlar. E peki bugün yine rahmetle anıyorum allame bir zat, bir âlimdi Ömer Nasuhi Hocamız, Bilmen Hocamız İslam hukuku mevzusunda 8 ciltlik muhteşem bir eser vücuda getirmişti malum. Fakat onun da bu ilmi halinde yazdığı bazı yerler var ki, bunu tıbben müspet ilim açısından kabul etmek mümkün değildir. Mesela kuyu sularının temizlenmesi mevzuunda yazdığı şeyler tıbben bir cinayettir vesselam. E şimdi bunları söylediğimiz zaman sen kim oluyorsun, bu büyük âlimler yanlış yapmaz ama yanlış yapmaz da sen bu yazdığı şeyleri kabul ediyor musun dediğin zaman duruyorlar orada. İşte bizim vazifemiz ve ben bunu çok yerde söylemişimdir dünyada yanlışsız olan tek kitap Kur'an-ı Kerim'dir. Cenab-ı Hakkın bu kitabı dışında her kitapta yanlış bulunabilir, bu yüzden bizim en sahih saydığımız hadis kitaplarında dahi yanlış bulunabilir ama biz bir Müslöman olarak diyelim ki bir Buhari'ye bir Müslim'e, biz onları sahih olarak kabul etmişiz. Onlara laf edilmesine razı olamıyoruz mümkün değöl bu. Ama bu cehaletimizden mi kaynaklanıyor, ben *Buhari*'yi işte kudretim nispetinde okumuş bir kimseyim. Onu okuyorken Diyanet'in çıkarmış olduğu babamın zamanında çıkarılan *Tecdid-i Sarihi* de taltif ettim. *Tecdid-i Sarih*'te gördüm ki, mesela orada *Buhari*'de mevcut olan Kitab'öl

İkrah bölümü yoktur. Şimdi o kitabı tabii Arapçasından Fransızcasından takip ediyorum. İmam-ı Buhari'nin başında yazdığı kendisine ait kısımlar vardır. Bunlara tercüme ediyoruz. “Fıkh’ul Buhari fi teracimihi” diye. Bir hüküm dahi yazmışlar yani İmam-ı Buhari'nin Fıkhi görüşlerini öğrenmek istiyorsanız bu bab başlıklarını yazdığı kısmı okuyun der âlimler. İşte orada Kitab’ül İkrah’ın bir yerinde “vekaleba’dl nas” diye açtığı bir sayfa var. Yani birisi şöyle demiş. Çok edep sahibi bir kimse İmam Buhari. O kastettiği kimse İmam-ı Azam Ebu Hanife (rahmetullahı aleyh) onun bir görüşüne tenkitte bulunuyor o bölümde. O bölüm şu, yani açıkta kalmasın, şimdi İmam-ı Azam’a göre kerhen kendisine zorla yaptırılan bir kimsenin talakı ve nikahı caiz değil diyor. Şimdi eğer bir eşkiya sizin evi bastı, babanıza dedi boşa karını, o da ölüm korkusuyla boşadıysa bitmiştir hanım boş olmuştur. Hanefi mezhebinin görüşü bu; buna itiraz ediyor İmam-ı Buhari o “Kitab’ül İkrahı’nda” böyle değildir diyor hem gerçekten de başka biri, İmam-i Şafii de aksi görüşte, bu görüşte değil İmam-ı Azam gibi görmüyor bunu. Şimdi pekâlâ bunu böyle kabul etmişler *Buhari*’nin pek çok baskıları yapıldı İstanbul’da da basıldı bu ama İstanbul baskısını hazırlayan kimse bizim Hacı Zihni Efendimiz. Hani *Nimet-i İslâm* sahibi deriz ya büyük fıkıh âlimidir kendisi, Hacı Zihni Efendi babamdan çok büyüktü mektupları var babama. O zat *Buhari*’yi hazırlamıştır, İstanbul baskısını hazırladığı zaman kenarına haşiyeler koymayı ihmal etmemiş, şimdi bu noktaya gelince büyük Hanefi mezhebi ya Hacı Zihni Efendi, *Buhari*’nin yönelttiği bu tenkidi hazmedememiş. Ve oraya bir Arapça not düşmüş bugün İstanbul baskılarında vardır bu, bana gelinceye kadar hiç kimse temas etmedi bu konulara. Orada İmam-ı Buhari’ye diyor ki: İslam dünyasındaki her imam, her fıkıh imamı senden daha âlimdir diyor İmam-ı Buhari’ye söylüyor bunu bakın. Söyleyen kim Hacı Zihni Efendi, bende tabii gençlik şayikasıyla sen de kim oluyorsun bunu Buhari’ye söylüyorsun dedim. Şimdi bu konuları açtığım zaman bizim pek çok ilahiyat muhitleri hayretle karşılıyorlar. Yahu bir İmam-ı Buhari yanlış gördüğü bir Hanefi kanaatini düzeltmek hürriyetine sahip değil mi? Bu kendisinin şahsi davası değil ki, İslam’ın davası. Ama biz koyu mezhep sahibi adamlarımızda görüyoruz ki, mezhebinin dışında doğru olamaz buna göre. En büyük yanlışlarımızdan birisi budur. Buhari’nin bu Tecridi’ni Ahmet Zebidi yapmış, *Buhari*’nin eserini, Diyanet yayımladı değil mi? Peki bu hususlara niye hiçbir temas etmedi. Bu bahis yok, tecrid yok çünkü Ahmet Zebidi koyu Hanefi bir âlim de onun için. Hanefiliğe zarar verebilecek bir bahsi, Buhari’de bile olsa onu saf dışı etmekten çekinmiyor maalesef. İşte bu zihniyeti bırakmamız lazım. Bizim doğru olan şeyin arkasında olmamız lazım. Eğri olan şeyi kim söylerse söylesin bunu terk etmek Müslümanlığın, İslam ahlakının gereğidir.

Hocam bir de çok kısaca Hz. Aîşe ile Peygamber Efendimizin evlilik konusu çok gündeme getirilir yani özellikle Peygamber Efendimize eleştiri getirilmek istendiğinde bu açıdan hep bir şey söylerler. Onun çok küçük yaşta yaptığı evlilik işte küçücük bir kızla evlenmesi gibi sizin bununla ilgili çok kıymetli bir açıklamanız vardı paylaşırsanız çok memnun olurum. Yani bu evlilik yaşı konusuyla ilgili fikriniz vardı.

İslam tenkit zihniyetiyle uğraşıyorken benim kaynak olarak en büyük şahsiyetlerden birisi Hz. Aîşe Validemiz olmuştur. Çünkü onun diğer sahabilere yönelttiği hadis sahasında Peygamber Efendimizi tanıyan, en ciddi tanıyan bir kaynak olarak onlara yönelttiği tenkitleri topladığım zaman hayretler içinde kalmışımdır. Yani bir hanım olarak bunları nasıl yapabilmiş diye. Ve hatta kendi devrinde Peygamberimizin vefatından sonra Cemel hadiselerine gittikten sonra evine çekilmişler ilimle kültürle uğraşmaya o sahada hizmet etmeye devam etmişler. Hatta yine Buhari'nin bir başka kitabında aldığım bilgide İslam ülkelerinin muhtelif yerlerinden kendisine sual tevdi ettiklerinde mektup gönderiyorlar açıklaması için onlara yazılı cevap verdiği yazılıdır kayıtlarımızda. Kendisinin yazı kabiliyeti gelişmiş değilmiş, okumasını biliyor da yazısını yine bir Aîşe isimli Hz. Talha'nın kızı olan Hz. Aîşe'nin talebesi o Aîşe deruhte etmiş. Şimdi bunları okuduğumuz zaman İslâm hanımlarının bizzat el yazılarıyla yazdıkları bilgilerle erkeklere irşadda bulundukları vakası ortaya çıkıyor. Fakat İslâm ümmetinin ilk asırda karşılaştığı bu feci hadiselerden sonra kadınlarını bozulmuş olarak gördükleri toplumun zararlarından muhafaza etmek kaygısıyla eve çekmek, evde hapsetmek çaresine başvurur oldular

Müslümanlar. Çok enteresandır bakın, 1. Asrın sonlarında yetişmiş büyük bir tabiin âlimi vardır, İmam-ı Matar, onun bir sözü var diyor ki: “Peygamber Efendimizin zamanında Müslüman erkekler kadınlara selam verirlerdi, onlarla oturur yemek yerlerdi ama diyor günümüzde kadının bir parmağı fitnedir” diyor. Ne zaman söylüyor bunu 1. Asrın sonlarında söylüyor. Demek ki kadınlar dahi fitne olarak görülebilecek bir kokuşmuşluğun içine düşmüş İslâm ümmeti daha Mekke Medine muhitlerinde bile. Bunu gören, bilenler bu zarar nerden geliyor okumakla geliyor kanaatine varmışlar ve okumayı yazmayı İslâm kadınına yasaklamayı çare olarak görmüşler. İslâm’a tam zıt bir zihniyettir bu. Şimdi bu zihniyetlerini kabul ettirebilmek için de meseleyi hadislerle çözümleme cihetine gitmişler. Çünkü kaynak isterler adamdan sen neye dayanarak bu hükmü veriyorsun derler. Onun için gördüğümüz bu rivayetlerin çıkış sebebi budur. Ama işin acınılacak tarafı böyle bir hadisin büyük allame olarak saydığımız zatların kitaplarında yazılı ve sahih olarak değerlendirilmiş olmasıdır, bu aslında bizim felaketimizdir. Ben mesela Hâkim-i Tirmizi’nin “Nevadirü’l’Usulü”nde bu hadisi gördüm. Orda diyor ki: “kadınlara yazı yazmayı öğretmeyin, onları dışarıya bakan pencerelerde de oturmayın.” diyor. Aaa bu tabii eğer zamanımız olsa saatlerce bu konuları incelememiz mümkün olur. Bu gibi meseleleri teşhir etmeden, doğrularını göstermeden onların yanlışlarıyla kim olurlarsa olsunlar, İslâm’da isimleri hiç önemli değil, İslâm’da doğruluk mühim, doğru bilgi mühim. Kim söylerse söylesin doğru ise amenna. Onun için bu İslâm ümmetinin kurtuluşu gerçek İslâm kültürüne sahip olmaktan geçiyor. Bu sahip olabilme bütün siz gençlerin ideali olmalı. Önünüzdeki hedef olmalı. Ama buna ulaşabilecek miyiz, bu kadar kendi kendine çalışmış bir kimse olarak bugün söyleyebiliyorum ki, bizim zamanımızda bu mümkün değildi. Ben kendi topladığım kitapları daha tamamıyla okuyabilmiş değilim. Niçin Müslüman âlimler o kadar çok kitap yazmışlar ki, mesela Nedim’in “Fihristi”ni okuyun oralardaki binlerce kitabın %80’i, 90’ı bugün yok, mevcut değil. Harikulade kitaplar yazılmış onlar telef olmuş maalesef imha edilmiş, Bir zalim geldiğinde Dicle Nehrine atmış tüm kitapları bir hafta nehirden aktı derler. E böyle bir ümmetin içinden geliyoruz biz ve İslâmın 14. asrını yaşıyoruz. Bütün ümidim ve kat’i inancım odur ki, ileriki devirlerde inşallah daha kıymetli yazma eserler ortaya çıkacak, Müslümanların yazdığı eserler ve bu genç İslâm âlim ve alimleri bunları inceleyecekler, doğrularını sadece Müslümanlara değil bütün gayrimüslim dünyaya da öğreterek bu İslâm’ı edebi İslâm’ın bu hakikatini gerçekleştirmiş olacaklar.

olaylar ve insanlar

İbrahim Ulvi Yavuz

OLAYLAR VE İNSANLAR/2020

İbrahim Ulvi Yavuz

Ocak

1-TYB Genel Başkanı Prof. Dr. Musa Kazım Arıcan, Türkiye Yazarlar Birliği Genel Merkezinde düzenlediği basın toplantısında 2019 yılı “Yılın Yazar, Fikir Adamı ve sanatçıları Ödülü”nde yer alan isimleri kamuoyuna açıkladı. Buna göre: Hikâye’de: Emin Gürdamar; Herkesten Sonra Gelen kitabıyla, Şiirde: Hakan Şarkdemir, Fiten kitabıyla, Romanda: Burcu Güven, Alem-i Misal Rehberi eseriyle, Denemede: Muammer Ulutürk, Fotoğraf name kitabıyla, Fikirde: Ahmet Demirhan, Kuruluş Sarmalı’ndan Kurtulmak Osmanlı ve Hakimiyet Telakkileri eseriyle, Araştırmada: Murat Bardakçı, Bir Devlet Operasyonu: 19 Mayıs eseriyle, İncelemede: Şefaettin Severcan, Hz. Muhammed- (İslam Daveti Mekke- Davetten Devlete Medine-Devletten Medeniyete kitaplarıyla, Dilde: Ali Özgün Öztürk, Dil İnkılâbının Türkçenin Söz Varlığına Etkileri eseriyle, Edebi Tenkitte: Hüseyin Etil, İsmet Özel ve Partizan Aynı Adamın Öyküsü kitabıyla, Hatıradâ: Nurettin Durman, Haydi Bana Eyvallah eseriyle, Gezide: Hasan Salih Sağlam, Üç Medeniyetin İzinde kitabıyla, Tercümede: Umut Başar, Siyavuş’un Ölümü; Sevüşün tercümesiyle, Çocuk Yayınları: Gülşen Arslan Akaç, Ne Zaman Büyüyeceğim kitabıyla, Basın Fıkra alanında: Halime Gürbüz, Basın Röportajda: Fatma Gülşen Koçak, Kültür Sanat Haberleri dalında: Anadolu Ajansı, Dergi

Yayıncılığında: Şehir Kültür Sanat Dergisi ile Türk Müziğinde: Adile Kurt Karatepe, Yadigâr TRT Radyo Programıyla, Halk Kültüründe: Müjgan Üçer, Türk Kültür ve Sanatında Hayat Ağacı eseriyle, TV Programında: TRT2 Edebiyat Söyleşileri, programıyla,TV Belgeselde: TRT Dünyayı

İyilik Kurtaracak, programıyla, Şehir Kitaplarında: Mehmet Ali Köseoğlu, Menteşede’ki Muğla eseriyle, Yayıncılık Kamu Ödülü: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Yayıncılık

Özel Ödülü: Yade Kitap Yayınları, Sinema dalında: Murat Pay, Dilsiz Filmi, Kültür ve sanat hayatına uzun süreli katkılarından dolayı; Prof. Dr. Mehmet Bayraktar, Prof. Dr. Sami Güçlü ve Prof. Dr. Süreyya Faruk üstün hizmet ödülüne değer bulundu.

-Hukukçu akademisyen Doç. Dr. Yalçın Kavaç, İstanbul’da öldü.

-Konya tarih ve kültürüne üzerine çalışmaları ile tanınan Dr. Hasan Özönder, Konya’da hayatını kaybetti.

-Ankara’da yılbaşında eylem hazırlığında olduğu belirlenen 5 yabancı uyruklu şüpheli, Terörle Mücadele ekiplerinin operasyonu ile yakalandı.

-Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, ortaokul ve liselerde türban serbestisi getiren yönetmeliğin iptali istemini

reddeden dairenin kararını onadı. Bu kararla, ortaöğretimde türbanın serbestisi kesinleşti.

-Taliban militanlarının, Afganistan'ın kuzeyinde yer alan Belh ve Kunduz kentlerindeki polis karakollarına düzenlediği saldırılarda, 20 güvenlik görevlisi hayatını kaybetti.

2-Tayvan'da askeri yetkilileri taşıyan helikopter düştü. Kazada Genelkurmay Başkanı Shen ve Hava Kuvvetleri Komutanı Hsiung Hou-chi ve 8 kişi hayatını kaybetti.

-Amerikan Federal Soruşturma Bürosunca (FBI) Eylül ayında İtalya, Fransa, İngiltere, Nijerya, Gana ve Malezya'nın da aralarında olduğu 10 ülkede yürütülen uluslararası dolandırıcılık şebekesi operasyonunun Türkiye ayağında Nijerya ve Türk asıllı 22 şüpheli tutuklandı.

-Avustralya'nın Yeni Güney Galler eyaletinde çıkan yangında ölü sayısının 15'e çıktı.

-1 Ocak'tan itibaren Özbekistan'da savurgan ve görkemli düğünler yapmak kanunen yasaklandı.

-Libya'ya asker gönderilmesine ilişkin Cumhurbaşkanlığı tezkeresi TBMM Genel Kurulu'nda kabul edildi.

3-ABD Savunma Bakanlığı, (Pentagon), düzenlenen operasyonda İran Devrim Muhafızları Ordusu'na (DMO) bağlı Kudüs Gücü Komutanı General Kasım Süleyman'ının öldürüldüğünü açıkladı. Ayrıca saldırıda Süleyman'ının yanı sıra Irak'taki Şii milis grubu Haşdi Şabi'nin Komutan Yardımcısı Mehdi el-Mühendis ve örgütün havalımanı protokol görevlisi Muhammed Rıza dâhil 7 kişinin hayatını kaybettiğini bildirdi.

-15 Temmuz darbe girişimine ilişkin

davada, eski Hava Harp Okulu öğrencisi 70 sanık müebbet hapis cezasına çarptırıldı.

-Muğla Emniyet Müdürlüğünce Muğla merkezli 7 ilde FETÖ'nün mahrem imamı ile irtibatlı olduğu tespit edilen 12'si aktif TSK mensubu hakkında gözaltı kararı çıkarıldı.

-Sri Lanka hava kuvvetlerine ait uçak dağlık bir bölgede düştü. Kazada, Y-12 tipi uçaktaki 2'si pilot 4 kişi hayatını kaybetti.

-Milli Savunma Bakanlığı (MSB), Pençe-3 harekât bölgesindeki operasyonlar kapsamında da iki askerin şehit olduğunu bildirdi.

-Nijerya'nın kuzeydoğusunda terör örgütü Boko Haram'a yönelik operasyonlarda 75 örgüt üyesi yakalandı.

-FETÖ soruşturması kapsamında aranırken Arnavutluk'tan Türkiye'ye sınır dışı edilen şüpheli Harun Çelik, "silahlı terör örgütüne üye olmak" suçundan tutuklandı.

4-Birleşik Arap Emirlikleri Dışişleri ve Uluslararası İş birliği Bakanlığı, Türkiye'nin tezkere kararına yönelik "Tehlikeli bir rol üstleniyor" açıklamasında bulundu.

-Irak'ın başkenti Bağdat'ta Haşdi Şabi komutanlarını taşıyan bir konvoyu yapan hava saldırısında 6 kişi hayatını kaybetti.

-Kamboçya'da yapım aşamasında olan bir binanın çökmesi sonucu 10 kişi hayatını kaybetti.

-ABD'nin 82'nci Hava İndirme Tümeninden 3 bin 500 askeri daha Orta Doğu'ya sevk ettiği bildirildi.

-Tiyatro oyuncusu Ercüment Doğan öldü.

5-Darbeci Hafter'e bağlı savaş uçaklarının Trablus'un güneyinde bulunan askeri okulu vurması sonucu 45 öğrenci hayatını kaybetti. 35 öğrenci de yaralandı.

-İslam İnkılâbı Rehberi İmam Hamaneî'nin üstadı Ayetullah el-Uzma Seyyid Hüseyin Şems Horasani Ankara'da öldü.

6-Konya Teknik Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Özcan hayatını kaybetti.

-Hırvatistan'daki cumhurbaşkanlığı seçimini Zoran Milanovic kazandı.

-Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanlığının (MİT) Etimesgut ilçesindeki inşa edilen yeni binası "KALE" Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından hizmete açıldı.

7-İran Meclisi, ABD'li komutanları ve Pentagon yetkililerini bir kararla terörist ilan etti.

-Adana merkezli 8 ilde FETÖ'ye yönelik soruşturmada aralarında eski polis akademisi ve askeri okul öğrencilerinin de olduğu 21 şüpheli hakkında gözaltı kararı çıkarıldı.

-İzmir'de eylem arayışında oldukları belirtilen terör örgütü DEAŞ üyesi 7 şüpheli gözaltına alındı.

-İran Devrim Muhafızları Ordusu'na bağlı Kudüs Gücü Komutanı Kasım Süleyman'ının cenaze töreninde çıkan izdihamda, 56 kişi öldü, 213 kişi yaralandı.

8-İran Devrim Muhafızları Ordusu, ABD'nin Irak'taki Ayn el-Esed Hava Üssü'nü balistik füzeyle vurduğunu ve saldırılarda 80 ABD askerinin öldüğünü açıkladı.

-İran'da Ukrayna Havayollarına

ait içinde 170 yolcu ve 10 mürettebatı bulunan yolcu uçağı kalkışından kısa süre sonra düştü.

-Ressam ve heykeltıraş Rifat Koçak'ın, Muğla Bodrum'daki evinde ölü olarak bu lundu.

-Esenboğa Havalimanı'nda, bir yolcunun bagajlarında 800 bin lira değerinde toplam 240 adet kunduz postu ele geçirildi.

9- Şair, yazar, Eğitim-Bir-Sen ve Memur-Sen'in kurucusu Mehmet Akif İnan anısına düzenlenen törende, " Mehmet Akif İnan Ödülleri" sahiplerini buldu.

-Dışişleri Bakanlığı "Doğu Akdeniz'i çatışma değil iş birliği sahasına dönüştürmek üzere, GKRY dışındaki tüm ülkelerle iş birliğine hazır olduğumuzu bu vesileyle bir kez daha ifade etmek isteriz" açıklaması yaptı.

-Koza İpek Holding davasında sanıklardan Melek İpek, terör örgütüne üyelik suçundan 7 yıl 6 ay hapis, Cafer Tekin İpek 79 yıl 8 ay 21 gün hapse ve 250 bin lira adli para cezasına çarptırıldı.

-Türkiye Judo Federasyonunun eski başkanlarından Ali Natık Canca, öldü.

10-FETÖ Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'ndaki yapılanmasına yönelik soruşturmada 7'si muvazzaf 12 asker hakkında gözaltı kararı verildi. Balıkesir merkezli operasyon da 'talebe mesulü' ve 'mahrem imam' oldukları gerekçesiyle 6 şüpheli için yakalama kararı çıkartıldı.

-Barış Pınarı Harekât Bölgesi'nde yol kontrolü sırasında meydana gelen bombalı saldırıda 4 asker şehit oldu.

-Nijerya'nın kuzeydoğusunda terör örgütü Boko Haram'ın düzenlediği silahlı saldırıda 11 kişi hayatını kaybetti.

-Pakistan da bir medrese meydana gelen patlamada 9 kişi öldü.

11- Umman Sultanı Kabus bin Said öldü.

-Mardin'in Nusaybin ilçesinde terör soruşturması kapsamında gözaltına alınan Mor Yakup Kilisesi rahibi Sefer Bileçen tutuklandı.

-Akıncı Üssü darbe girişimi davasında ara karar açıklandı. Mahkeme 5 sanığı adli kontrol şartıyla tahliye etti.

-Çeşme'de düzensiz göçmenleri taşıyan teknenin batması sonucu 8'i çocuk 11 kişi hayatını kaybetti. 8 kişi de kurtarıldı.

-Merkez üssü Marmara Denizi Silivri açıkları olan 4,7 büyüklüğünde deprem meydana geldi.

-Beşşar Esed rejimine ait savaş uçaklarının İdlib'deki sivil yerleşimlere düzenlediği saldırılarda 2'si çocuk, 6 sivil öldü.

-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Avrupa Birliği (AB) Konseyi Başkanı Charles Michel'i kabul etti.

12-Batman'da uyuşturucu satıcılarına yönelik operasyonda gözaltına alınan 18 şüpheli tutuklandı.

13-İran'da Rio Olimpiyatı'nda bronz madalya kazanan İranlı kadın tekvandocu Kimia Alizade, ülkesini terk ettiğini açıkladı.

14-Usta oyuncularından Recep Aktuğ, öldü.

-İzmir merkezli 49 ilde FETÖ TSK içerisindeki kripto yapılanmasına yönelik 176 askere yakalama kararı çıkarıldı.

-İstanbul merkezli 10 ilde sağlıklı veya engel oranı düşük vatandaşların usulsüz şekilde engelli raporu almalarını

sağlayarak haksız kazanç elde ettikleri iddiasıyla 114 şüpheli hakkında gözaltı kararı verildi. Eş zamanlı operasyonlarda 103 kişi yakalandı.

-Türkiye'de enerji hukuku üzerine çalışmaları ile tanınan Prof. Dr. Veysel Başpınar öldü.

15- Afyon Kocatepe Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Harita Mühendisliği Bölüm Başkanı Prof. Dr. Bayram Turgut öldü.

-Pakistan'da yoğun kar yağışı ve beraberinde gelen sel, hayatı durma noktasına getirdi ve hayatını kaybedenlerin sayısının 83'e yükseldiği açıklandı.

-Rusya'da Başbakan Medvedev ve bakanlar kurulu istifa etti.

-İranlı iki diplomat Arnavutluk'ta "istenmeyen kişi" ilan edildi

-Wikipedia'ya erişimin engellenmesine ilişkin karar, Ankara 1. Sulh Ceza Hâkimliğince kaldırıldı.

16-Enver Paşa'nın torunu, Brezilya'nın Alanya Fahri Konsolosu Osman Mayatepe öldü. -ABD'li efsane güreşçi Rocky Johnson öldü.

-Milli Savunma Bakanlığı, Hakkari'nin Çukurca ilçesinde atış eğitimi esnasında meydana gelen kazada iki askerin şehit olduğunu bildirdi.

-Nevşehir eski Milletvekili Yaşar Kemal Yükseldi öldü.

17-İsrail polisi, sabah namazı sonrası işgal altındaki Kudüs'ün doğusunda bulunan Mescidi-i Aksa'yı basarak cemaate saldırı.

-Avukatlara hususi damgalı pasaport düzenlenmesine dair yönetmelik Resmi Gazete 'de yayımlandı.

-Gülhane Askeri Tıp Akademisinde (GATA) tedavi gören eski Başbakan Bülent Ecevit'in eşi ve DSP'nin kurucusu Rahşan Ecevit hayatını kaybetti.

18-Emniyet Genel Müdürlüğü Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı bünyesinde oluşturulan Siber Operasyon Merkezi hizmete girdi.

-Rekabet Kurumu Türkiye'de faaliyet gösteren yerli ve yabancı bankaların rekabeti ihlal edip etmediklerinin tespit edilmesi için araştırma başlattı.

-Hatay'ın İskenderun ilçesinde sahte dövizle dolandırıcılık yaptığı iddiasıyla gözaltına alınan 13 şüpheliden 10'u tutuklandı.

-İngiltere, Hizbullah'ın siyasi kanadını da yaptırım listesine aldı.

-Türk sinemasının emektar oyuncularından Hakan Bahadır hayatını kaybetti.

-Belçika'daki Türk kökenli Belediye Başkanı Emin Kır, Türk heyeti misafir edince partisinden ihraç edildi.

19-Yemen'de İran destekli Hurilerin hükümete ait askeri bir kampa düzenlediği hava saldırısında, ölü sayısı 70'e yükseldi.

-Avrupa Konseyi tarafından insanî yardım alanında verilen "Raoul Wallenberg Ödülü"ne bu yıl Suriyeli Doktor Amani Ballour layık görüldü.

-Harran Üniversitesi Veteriner Fakültesi Öğretim Üyesi, Risale Akademi kurucu üyesi Prof. Dr. Gürbüz Aksoy öldü.

-Bitlis'in Güroymak (Norşin) ilçesinden merhum Nakşibendî şeyhi Muhammed Ziyaeddin'in torunu ve bölgenin kanaat önderlerinden Şeyh

Abdülkerim Çevik, uğradığı silahlı saldırıda hayatını kaybetti.

-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın katıldığı ve Libya'da kalıcı ateşkesi ve barışı tesis etmeyi amaçlayan zirve Almanya'nın başkenti Berlin'de başladı.

20-Endonezya'da asma köprü çöktü, 7 kişi öldü.

-Amerikalı şarkıcı ve söz yazarı David Olney öldü.

-TEMA Vakfı'nın kurucusu Hayrettin Karaca, 97 yaşında öldü.

-FETÖ'nün futbol yapılanmasına ilişkin davada eski menajer Ersin Güreler, antrenör İsmail Şengül, futbolcu Zafer Biryol örgüt üyeliği suçundan 6 yıl 3 ay hapis, futbolcular Bekir İrtegun, Uğur Boral ve Ömer Çatıkç ise aynı suçtan etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanmalarına karar verilerek 2 yıl 1 ay hapis cezasına çarptırıldı.

21-İçişleri Bakanlığı, 81 kente gönderdiği genelge ile dernek adlarında olduğu gibi sendika adlarında da 'şehit' ve 'gazi' kelimelerinin kullanılabilmesi için izin alınması gerektiğini duyurdu.

-Balıkesir merkezli 8 ilde adliye yapılanmasına yönelik soruşturmada 10 şüpheli hakkında gözaltı kararı çıkarıldı.

-İzmir merkezli 4 ilde KCK operasyonu: 25 şüpheli için gözaltı kararı verildi.

-Tunus eski başbakanı Hadi Bakkuş öldü.

-Kazakistan'ın Türkistan kentindeki Hoca Ahmet Yesevi Türbesi'ni 2019 yılında 1 milyon 500 bin turist ziyaret ettiği açıklandı.

-Lübnan'daki protestolar nedeniyle 29 Ekim'de istifa eden hükümetin yerine Hizbullah'a yakın olan Hassan Diyab başbakanlığında yeni hükümet kuruldu.

22-ABD'de Türk mutfağının ünlü isimlerinden aşçı Orhan Yeğen öldü. -Tiyatro ve sinema oyuncusu Oğuz Oktay, İstanbul'da öldü.

-Burkina Faso'da 2 köye yapılan silahlı saldırıda 36 kişi öldü.

-İstanbul Şehir Üniversitesi'nin kurucusu olan Bilim ve Sanat Vakfı'na kayyum atandı.

-İsrail askerleri, Gazze şeridinden sınıra yaklaşan 3 Filistinliyi öldürdü.

-FETÖ'nün 'VIP dinleme' davasında eski Ankara Emniyet Müdür Yardımcısı Lokman Kırçılı, 22 yıl 6 ay, eski emniyet müdürü Ali Fuat Yilmazer, "resmi belgede sahtecilik" suçundan 7 yıl 6 ay, eski Emniyet Genel Müdürlüğü İstihbarat Daire Başkanı Ramazan Akyürek, 45 yıl, eski emniyet müdürü Yurt Atayün, "resmi belgede sahtecilik" suçundan 7 yıl 6 ay, eski İstihbarat Daire Başkan Yardımcısı Gürsel Aktepe ise 27 yıl 4 ay 15 gün hapis cezasına çarptırıldı.

-Yunanistan'ın ilk kadın Cumhurbaşkanı Aikaterini Sakellaropulu seçildi.

23-Türkiye, Silahsızlanma Konferansı'nın 2020 yılı ilk Genel Kurul Toplantısı'nda Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin gözlemci üyelik başvurusuna onay verilmedi.

-Türkiye'nin müdahalesinin Libya'nın dışında yeni çatışmalara neden olabileceğini savunan

-Sudan'da kabileler arasındaki çatışmada en az 19 kişi hayatını kaybetti.

24-Ankara emniyetten ihraç edilen FETÖ şüphelisi 40 eski polisi gözaltına alındı.

-Çevre ve Orman Bakanlığı eski Müsteşarı Prof. Dr. Hasan Zuhuri Sarıkaya öldü.

-İngiltere Kraliçesi 2. Elizabeth, ülkenin Avrupa Birliği'nden (AB) ayrılmasına (Brexit) ilişkin yasa tasarısına onay verdi.

-Almanya Başbakanı Angela Merkel, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın davetlisi olarak İstanbul'a geldi.

-İdlib'de Esad rejimi ve destekçisi Rusya'nın düzenlediği saldırılarda 39 sivil öldü.

-Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu Üyesi Beytullah Yazar öldü.

-Elazığ'ın Sivrice ilçesinde 6.8 büyüklüğünde meydana gelen depremde Elazığ'da 17, Malatya'da 4 kişi hayatını kaybetti, 1030 kişi yaralandı.

-Yüksek Seçim Kurulu (YSK) Başkanlığına, görev süresi dolan Sadi Güven'in yerine Muharrem Akkaya seçildi.

-Türk Silahlı Kuvvetleri'ne ait (TSK) 9'uncu nakliye uçağı Elazığ'a ulaştı. Milli Savunma Bakanlığı, Elazığ'daki depremde hasar tespit faaliyetlerine destek için bir İHA ve insanlı keşif uçağının görevlendirildiğini duyurdu.

-ABD Ulaştırma Bakanlığı, 3 Müslüman yolcuya ayrımcılık yapan Delta Airlines şirketine 50 bin dolar para cezası kesti.

-İsrail'den eski Kudüs müftüsü ve Mescid-i Aksa İmam Hatibi Şeyh İkrime Sabri'ye 4 ay Mescid-i Aksa'ya giriş yasağı getirdi.

-Yazar, akademisyen Halil Emrah Macit Van'da hayatını kaybetti.

26-Depremde hayatını kaybedenlerin sayısı 31' yükseldi.

-Brezilya'nın güneydoğusunda aşırı yağışların yol açtığı sel ve toprak kaymalarında ölenlerin sayısı 30'a yükseldi.

-Taliban militanlarının, Afganistan'da bir korucu karakoluna düzenlediği saldırıda 8 korucu hayatını kaybetti.

-Türkiye'nin ilk profesyonel milli boksörü "Demir Yumruk" lakaplı Garbis Zakaryan, İstanbul'da öldü.

-Elazığ'da arama kurtarma çalışmaları devam ederken 2 kişinin daha cenazesine ulaşıldı. Depremde can kaybı 38'e yükseldi.

27- ABD'li ünlü basketbolcu Kobe Bryant, California'da helikopter kazasında kızı ile birlikte hayatını kaybetti.

-FETÖ'nün emniyet ve askeri mahrem yapılanmasına yönelik İstanbul merkezli düzenlenen operasyonda 14 şüpheli gözaltına alındı.

-Türkiye Kayaklı Koşu Milli Takımı, Bosna Hersek'te düzenlenen FIS yarışmalarında 3'ü altın, 7 madalya kazandı.

-İçerisinde 83 kişi bulunan Afganistan yollarına ait bir yolcu çağı Taliban kontrolündeki bir bölgede düştü.

28-Barış Pınarı bölgesindeki Tel Abyad'da, eylem hazırlığındaki 5 PKK/YPG'li terörist gizlendikleri evlerde, silah ve mühimmatlarıyla birlikte yakalandı.

-İran'ın İsfahan kentinde bir otobüsün devrilmesi sonucu 10 kişi öldü, 18 kişi yaralandı.

-İstanbul Vaizi Ahmet Vanhoğlu hayatını kaybetti.

29- ABD Başkanı Donald Trump'ın "Yüzyılın Anlaşması" ismini verdiği tek

tarafı Ortadoğu planına Türkiye'den de sert tepki geldi. Dışişleri Bakanlığı'ndan yapılan açıklamada, "İsrail'in işgal ve zulmünü meşrulaştırmaya yönelik adımlara izin vermeyeceğiz" ifadesi kullanıldı.

-Nijerya hükümeti, hayvanlardan Nijerya insanlara geçen ve bu yıl en az 41 kişinin hayatına mal olan Lassa ateşi salgını nedeniyle ülkede" acil durum" ilan etti.

-British Airways, korona virüs salgını nedeniyle Çin'e tüm uçuşlarını durdurma kararı aldı.

-Türkiye'nin Pekin Büyükelçisi Emin Önen, "Birkaç gün içinde 32 vatandaşımızı aileleriyle birlikte Çin'den tahliye edeceğiz." Açıklaması yaptı.

30- ABD, korona virüs salgını sonrasında Çin'de bulunan personel ve sivil vatandaşlarını tahliye etti.

-Birleşik Krallık' ta kraliyet berati altında çalışan, BBC (Britanya Yayın Kuruluşu), tasarruf yapmak için 450 kişiyi işten çıkarma kararı aldı.

-Akçağ Yayınları sahibi Ahmet Hikmet Ünal, Ankara'da öldü.

31-Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, Yunan Milletvekili Ioannis Lagos hakkında "Türk bayrağını alenen aşağılama" suçunda soruşturma başlattı.

-1993 yılında Sivas'ta Madımak Otel'i'nde meydana gelen olayların ardından idam cezasına çarptırılan ve idam cezasının kaldırılmasının ardından cezası, ağırlaştırılmış müebbet hapse dönüşen 86 yaşındaki Ahmet Turan Kılıç'ın geri kalan cezası sağlık kurulu raporuna istinaden Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından affedildi.

-Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Başbakanı Tatar, Avrupa Parlamentosunda Türk bayrağını yırtan Yunan Milletvekili Ioannis Lagos'a tepki göstererek, bu çirkin saldırıyı şiddetle kınadığını kaydetti.

-ABD Başkanı Donald Trump, İsrail Başbakanı Netanyahu ile birlikte "Yüzyılın Anlaşması"nı açıkladı. Plan, Kudüs'ü İsrail'in "bölünmez başkenti" olarak kabul ediyor, Filistinlilere "bağımsız devlet" hakkı tanıdığını iddia eden plana göre bu bağımsız devletin silahlanma izni olmayacak.

-Diyarbakır'da düzenlenen 116 uyuşturucu operasyonunda 933 kilogram esrar ele geçirildi, 40 şüpheli de tutuklandı.

-Kuzey Makedonya'da faaliyet gösteren Türk, Arnavut ve Boşnak sivil toplum kuruluşlarınca Türkiye'deki depremzedelere destek amacıyla "Kardeşlik ve Dayanışma Kermesi" düzenlendi.

Ahmet Demirağ İstanbul'da öldü.

Şubat

1-Afganistan'da ABD'nin düzenlediği hava saldırısında 5 sivil katledildi.

-Ankara merkezli 3 ilde düzenlenen operasyonda, uluslararası sigorta firmalarının klonlarını ilk kez Türkiye'ye gelen yabancı kişiler adına kurarak kamu ihalelerine girecek firmalara sahte teminat mektubu satan 20 şüpheli yakalandı. Operasyonlarda çok sayıda teminat mektubu, boş antetli kağıtlar ve klon firmalara ait kaşeler ele geçirildi.

-Ürdün'de yüz binlerin katılımıyla "Yüzyılın Anlaşması" protesto edildi.

-Devlet Mezarlığı Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun, bugünkü Resmi Gazete'de yayımlandı.

Kanuna göre, Cumhurbaşkanları, TBMM Başkanları ve Başbakanlar ile Cumhuriyetin kuruluşuna hayat veren Atatürk'ün en yakın silah arkadaşları olan İstiklal Harbi Komutanlarının eşleri vasiyetleri üzerine Devlet Mezarlığı'na defnedilebilecek.

-Ömercik filmleriyle tanınan Ömer Dönmez öldü.

-Deniz Kuvvetleri eski Komutanı Oramiral Vural Beyazıt öldü.

2-Emekli din görevlisi Erzurumlu Mehmet Gürgür öldü.

-Brezilya'da şiddetli yağışların yol açtığı sel ve toprak kaymalarında ölü sayısı 1 haftada 67'ye yükseldi.

-Vakıflar Genel Müdür Yardımcısı Burhan Ersoy, Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne atandı.

-Filistin Devlet Başkanı Mahmud Abbas, Kahire'de yapılan Arap Birliği toplantısında yaptığı konuşmada, "Tromp'ın Yüzyılın Anlaşması planını reddediyorum. Tarihe Kudüs'ü satan veya vazgeçen biri olarak geçmeyeceğim" ifadesini kullandı.

-Çin'in farklı bölgelerinden kalkan 8 askeri kargo uçağı yeni korona virüs salgını altındaki Vuhan kentine 1400 sağlık personeli ve tıbbi malzeme nakletti.

-Tanzanya'da bir kilisede düzenlenen dini festivalde meydana gelen izdihamda 20 kişi hayatını kaybetti, 40 kişi yaralandı.

3- Milli Savunma Bakanlığı (MSB), İdlib'de Rejim unsurlarınca yapılan yoğun topçu atışı neticesinde, 4 askerin şehit olduğunu, biri ağır 9 askerin de yaralandığını bildirdi.

-Oyuncu Kurman Şükran Kurteli öldü.

- Çin'de ortaya çıkan ve insandan insana bulaşabilen korona virüs salgını nedeniyle ölenlerin sayısı 361'e ulaştı.

-Noterlik İşlemlerinde Güvenli Ödeme Sistemi uygulaması yurt genelinde başladı.

4- MSB Akar, İdil'de 76 rejim askerinin etkisiz hale getirildiğini açıkladı.

-Konya merkezli 22 ilde, FETÖ'nün TSK'deki mensuplarına "mahrem imamlık" yaptığı öne sürülen 50 zanlı hakkında gözaltı kararı verildi. -Bahkesir merkezli 11 ilde FETÖ ile ilgili adliye ve ceza infaz kurumlarındaki yapılanmasına yönelik soruşturma kapsamında 24 şüpheli hakkında gözaltı kararı verildi.

-Adana merkezli 34 ilde üniversite, hastane ve kantin ihalelerine fesat karıştırdıkları iddiasıyla 158'i şirket yöneticisi ve çalışanı ile 10'u kamu görevlisi 168 şüpheli hakkında gözaltı kararı verildi.

-Terör örgütü FETÖ'nün TUBİTAK ayağına yönelik soruşturmada 8'i aktif çalışan 21 şüpheli hakkında gözaltı kararı verildi, 14 kişi yakalandı.

-Gürcistan'da iki katlı ahşap evde yangın: 4'ü çocuk 6 kişi öldü. -Danimarka'da 3 İran vatandaşı Suudi Arabistan adına casusluk yaptıkları suçlaması ile gözaltına alındı.

-TRT "Tele spor" programcısı Güneş Tecelli öldü.

-FETÖ'nün mahrem yapılanmasına yönelik olarak GATA (Sağlık Bilimleri Üniversitesi) personelinden 32 doktora yönelik operasyonu yapıldı.

-Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı müze ve ören yerlerini ziyaret edenlerin

sayısı, 2019'da 35 milyon 48 bin 417 kişiye ulaştı. En çok ziyaret edilen müze, 3 milyon 727 bin 361 kişiyle Ayasofya Müzesi oldu.

5-ABD'de Türklerin en yoğun yaşadığı New Jersey Eyaleti'ndeki Paterson şehrine ilk kez Türk kökenli İbrahim Mike Baycora, Emniyet Müdürü olarak atandı.

-Oyuncu, yönetmen Tunca Yönde İstanbul'da öldü.

-Aksaray'da, FETÖ'ye yönelik operasyonda gözaltına alındı. İtirafçı olan 5 zanlı adli kontrol şartıyla serbest bırakıldı.

-Van-Bahçeşarar kara yolunda üzerine çığ düşen minibüsü arama çalışmaları devam ederken ikinci bir çığın düşmesi sonucu hayatını kaybedenlerin sayısını 33'e çıkıttı.

-ABD eski başkanlarından Jimmy Carter, ABD Başkanı Donald Trump'ın 'Yüzyılın Anlaşması' olarak adlandırılan kalıcı İsrail-Filistin barış planını eleştirerek, uluslararası hukuku ihlal ettiğini savundu.

6- Tiyatro sanatçısı Rüçhan Tolgay, Berlin'de öldü.

-Hollanda Hükümeti, 1 Ocak 2021'den itibaren ülkesine gelecek Türkiye vatandaşlarını, zorunlu uyum sınavına tabi tutacaklarını açıkladı.

-İzmir-İstanbul seferini yapan Pegasus Havayolları'na ait Boeing 737 tipi yolcu uçağı Sabiha Gökçen Havalimanı'na inişte pistten çıkarak toprak zemine düştü. Kazada 3 kişi hayatını kaybetti.

-Hollywood'un ve sinemanın ünlü isimlerinden biri olan Kırk Douglas, 103 yaşında öldü.

-Yemen ordusundan geri püskürtme! Hudeyde'de 24 Husi öldürüldü

-ABD Başkanı Donald Trump, Venezuela'da kendini geçici devlet başkanı ilan eden muhalif lider Juan Guaido ile Beyaz Saray'da görüşti.

-Libya'nın doğusunda Halife Hafter'e bağlı silahlı grupların ve kabile üyelerinin, petrol limanlarını ve petrol üretim kuyularını kapatmasıyla yaşanan üretim kesintisinin Libya ekonomisine zararı bir milyar dolara ulaştı.

-Cezayir Cumhurbaşkanı 9 bin kişiyi affetti.

-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Diyanet İşleri Başkanlığını ziyaret etti.

-Van'da Çığ altında kalanların sayısı 41'e yükseldi. 7-Libya'da darbeci General Halife Hafter'e bağlı güçler, başkent Trablus'un 400 kilometre doğusundaki sahil kenti Sirte'yi ele geçirdi.

-Beyaz Saray, Arap Yarımadası'ndaki El Kaide Örgütünün lideri Kasım el-Rimi'nin Yemen'de düzenlenen terörle mücadele operasyonunda öldürüldüğünü duyurdu.

-Bursa merkezli 5 ilde FETÖ'nün 'askeri mahrem' yapılanmasına yönelik soruşturmada 13 şüpheli hakkında gözaltı kararı verildi.

Şüphelilerin yakalanması için Bursa, Ankara, Eskişehir, Amasya ve Çankırı'da tespit edilen 18 adrese eş zamanlı operasyon başlatıldı.

-Kazakistan, Baykonur Uzay Üssü'nden 34 uydu fırlattı. One Web Küresel Uydu Grubu'na ait 34 uydu yörüngelerine de yerleştirildi. -Türkiye'nin ilk özel radyosunu kuran Ender Uslu İstanbul'da öldü.

-Basketbolcu, yönetici Nur Gencer Bodrum'da öldü.

-Yargıtay 16. Ceza Dairesi, (FETÖ) darbe girişimi sırasında Kara Harp

Okulundan Genelkurmay Başkanlığına giderek darbeye destek verdikleri iddiasıyla yargılanan sanıklardan 4'üne verilen ağırlaştırılmış müebbet, 59'una ise verilen müebbet hapis cezalarını onadı.

8-Kazakistan'da farklı gruplar arasında çıkan kavgada 8 kişi hayatını kaybetti.

9-KKTC Cumhurbaşkanı Akıncı İngiltere merkezli TheGuardian gazetesine verdiği röportajda, "Güney Kıbrıs ile anlaşma sağlanamadığı takdirde Kuzey Kıbrıs'ın Türkiye tarafından yutulacağı" söyledi.

10- ABD Büyükelçiliği'nden yapılan açıklamada: "NATO müttefikimiz Türkiye'nin yanındayız. Esad rejiminin uluslararası toplum nezdinde normalleştirilmesine karşı çıkmayı sürdüreceğiz" denildi.

-Esat rejimi ve Rusya'nın İdlil Gerginliği Azaltma Bölgesinde yaptığı saldırıda 17 sivil hayatını kaybetti.

-İrlanda'da pazar günü düzenlenen genel seçimlerde IRA (İrlanda Cumhuriyet Ordusu) siyasi kanadı olan Sinn Fein birinci parti olarak çıktı.

-Saadet Partisi'nin 'Büyük Kudüs Mitingi' Yenikapı'da yapıldı. Mitinge, CHP, Gelecek Partisi, Demokrat Parti ve HÜDA-PAR genel başkan düzeyinde katılım oldu.

11- Kartal'ın eski Belediye Başkanı Arif Dağlar öldü.

-Kapıkule'de 2 ton 70 kilogram esrar ele geçirildi.

-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, "Ulusal Siber Olaylara Müdahale Merkezi"nin açılışını yaptı.

-Erbil 2. Ceza Mahkemesi, Türk diplomatı Osman Köse'nin öldürülmesine ilişkin yapılan yargılamada 2 kişi idam,1 kişi 1 yıl hapis, kalan 3 kişiye de 2'şer yıl hapis cezası verildi.

-İçişleri Bakanlığınca Diyarbakır-Batman illeri ara hattında "Kapan-6 Zori Operasyonu" başlatıldı.

-İdlib'de 5 asker şehit oldu, 5 askerde yaralandı.

-İstanbul merkezli 4 ilde FETÖ'nün üst düzey yöneticisi ve ByLock kullanıcısı oldukları iddiası ile 28 şüpheli hakkında gözaltı kararı verildi.

-İsrail Mahkemesi, "1948 Filistin İslami Hareketi" lideri Şeyh Raid Salah'a 28 ay hapis cezası verdi. -Osmaniye eski Milletvekili Hasan Hüseyin Türkoğlu öldü.

-Avrupa Birliği'nin (AB) yasama organı Avrupa Parlamentosu'nda (AP) Türkiye bayrağını yırtan Yunan vekil Ioannis Lagos'a ödenek kesintisi ve dört gün parlamento faaliyetlerine katılmama cezası verildi.

-Suriye'de Esed rejimi ve Rusya'nın İdlib Gerginliği Azaltma Bölgesi'nde bombardımanı sürerken, rejim saldırılarında 13 sivil öldü.

12-TRT eski spikerleri Abidin Aydoğdu öldü.

-Türk ve Alman polisinin ortak operasyonu, iki ülkede örgütlenen dolandırıcılık çetesi eş zamanlı uluslararası operasyonla yakalandı.

-Anayasa Mahkemesi, 2018 yılı kesin hesap imcelemelerinde uygunsuzluk tespit ettiği Milliyetçi Türkiye Partisi, Genç Anadolu Partisi, Doğru Yol Partisi, As Parti, Türkiye Ekonomi ve Kalkınma Partisi ile Yenilikçi ve Değişim Partisi hakkında Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına karar verdi.

-Nijerya'da bir köye düzenlenen silahlı saldırılarda 16 kişi hayatını kaybetti.

13-Hayırsever iş insanı Hakkı Celal Keleşoğlu İzmir Çeşme'de öldü.

-Osmanlı döneminde yazılan Türkçe tiyatro oyunları üzerine araştırma yapan Yervant Baret Manok öldü.

-Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, Libya'da kalıcı ateşkesin sağlanması için İngiltere'nin hazırladığı önergeyi kabul etti.

-Hindistan'da yataklı bir otobüs ile TIR'ın çarpışması sonucu 13 kişi hayatını kaybetti.

-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, resmi temaslarda bulunmak üzere Pakistan'ın başkenti İslamabad'a gitti. Pakistan Başbakanı İmran Han tarafından resmi törenle karşılandı.

-Afganistan'ın Daykundi vilayetinde çıkış düşmesi sonucu 21 kişi hayatını kaybetti.

14-Yalova Belediyesi'ndeki yolsuzluk soruşturması kapsamında Belediye Başkan Yardımcısı Halit Güleç tutuklandı.

-ABD Dışişleri Bakanlığı, 5'i Çin, 3'ü Rus olmak üzere toplam 9 yabancı şirkete yaptırım uygulandığını açıkladı.

-İstanbul'da terör örgütü PKK'ya yönelik operasyonda 10 şüpheli gözaltına alındı.

-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Pakistan'da Ulusal Meclis ve Senato ortak oturumunda: "Pakistan halkının, Kurtuluş Savaşımız sırasında ekmeginden artırarak gönderdiği yardımlarını hiçbir zaman unutmamak ve unutmayacağız. İşte şimdi de bizim için Keşmir odur, o olacaktı" diye konuştu.

-Oyun yazarı, oyuncu, tiyatro rejisörü ve eğitimci Erhan Gökgücü öldü.

-Bangladeş Cemaat-i İslami eski başkan yardımcısı ve eski Milletvekili

Mevlâna Abdus Subhan, hapishanede hayatını kaybetti.

15-Meksika'da ABD'ye geçmek isteyen 29 bin kaçak göçmen gözetim altına alındı.

-Korsanlar Nijerya açıklarında Danimarka şirketine ait konteyner gemisini ele geçirdi.

-Mersin'de, tefecilere yönelik operasyon kapsamında adliye sevk edilen 37 şüpheliden 10'u tutuklandı.

-Oğuzhan Asiltürk, Mehmet Recai Kutun, Temel Karamollaoğlu, İlyas Tonguç, Salih Turhan, Hamdi Sürücü, İbrahim Nedim Titiz, Tacettin Çetinkaya ve Atik Ağdağ tarafından "Milli Görüş Vakfı" kuruldu.

-ABD Hava Kuvvetleri Komutanlığı, sakal bırakmanın ve başörtüsü takmanın önünü açan yeni kılık ve kıyafet yönetmeliğini yayımladı.

-Şanlıurfa'lı türkücü Halil Kendirli Ankara'da öldü.

16-Rusya, Azak Denizi'nin batısında Kırım yakınlarında bulunan bir Ukrayna gemisine mürettebatıyla birlikte el koydu.

-Danimarka Kilise Bakanlığınca 2006 yılından bu yana inanç toplumları arasında sayılan Danimarka Türk Diyanet Vakfı (DTDV) ve çatısı altında faaliyet gösteren camiler, bakanlığın tanıdığı resmi nikâh kıyma yetkisini ilk kez kullandı.

-Tarihte ilk kez bir Azerbaycan ve Ermenistan lideri kamuoyu önünde açık tartışma gerçekleştirdi. -Burundi'de 1972'deki katliamdan kalma 6 toplu mezarlarda 6 binden fazla ceset bulundu.

17- Ortadoğu gazetesi yayın hayatına son verdi.

-Yemen'de askeri bölgeye sızma girişiminde bulunan 18 Husi militanı öldürüldü.

-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Pakistan ziyaretinde yaptığı Keşmir'le ilgili açıklamalar Hindistan'ı harekete geçirdi.

Türkiye'nin Yeni Delhi Büyükelçisi Şakir Özkan Torunlar Dışişleri Bakanlığı'na çağrıldı.

-Nijeryalı mültecilere yardım dağıtım sırasında çıkan izdihamda 20 kişi hayatını kaybetti.

-2009'daki komiser yardımcılığına geçiş sınavına yönelik FETÖ soruşturmasında 467 şüpheli hakkında gözaltı kararı verildi.

-Adalet Bakanlığındaki FETÖ mahrem yapılanmasına yönelik Ankara merkezli 15 ilde, 33'ü aktif çalışan 71 kişi hakkında gözaltı kararı verildi.

-Kara Kuvvetleri Komutanlığındaki FETÖ yapılanmasına yönelik düzenlenen operasyonda 44 şüpheliden 29'u gözaltına alındı.

-A Milli Takımımız ve Ümit Milli Takımımızın eski oyuncusu Mustafa Yücedağ öldü.

19- Şule Yüksel Şenler Vakfı kuruldu. -İran'da "ABD hükümeti ile iş birliği" ve "askeri merkezlere yönelik casusluk faaliyeti yürütmekle" suçlanan 8 çevre aktivisti hakkında verilen 4 ile 10 yıl arasındaki hapis cezaları Yüksek Mahkeme tarafından onandı.

20-Almanya'da iki ayrı kafeye yapılan silahlı saldırıda 8 kişinin hayatını kaybetti.

-Ankara merkezli 3 ilde sigara, tütün ve alkollü içki kaçakçılığına yönelik yürütülen soruşturma kapsamında 12 kişi gözaltına alındı.

-Şair, yazar Ahmet İhsan Genç İstanbul'da öldü.

21-Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) ilk yerli otomobili Günsel Oto B9'u Girne'de tanıttı.

-İçişleri Bakanlığı, 11 bin 27 kişinin pasaportunda bulunan idari tedbir kararının kaldırıldığını duyurdu.

-İdlib'de TSK unsurlarına yapılan hava saldırısında 2 asker şehit olurken, 5 asker de yaralandı.

-Selçuklu, Osmanlı ve çağdaş mimariden esintiler taşıyan Cumhurbaşkanlığı Millet Kütüphanesi, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından törenle açıldı.

22- "FETÖ üyesi olmak" suçundan yargılanan Ömer Faruk Kavurmacı'ya 8 yıl 9 ay, Mustafa Şevki Kavurmacı'ya 9 yıl 4 ay 15 gün hapis cezası verildi. Heyet, tutuklu kaldığı süreyi gerekçe göstererek Ömer Faruk Kavurmacı'nın adli kontrol tedbirleriyle tahliye olmasına hükmetti.

-Ekonomik Kalkınma ve İş birliği Örgütü bünyesindeki Mali Eylem Görev Gücü, terörizmin finansmanı ve kara para aklama konusundaki mali reformları tamamlamadığı gerekçesiyle İran'ı gri listeden kara listeye aldığını duyurdu.

23- Adana'da polis, bir iş merkezine yaptığı baskında özel deri kılıf içinde 3 tarihi kutsal kitap ele geçirdi.

-İran'da meydana gelen depremden etkilenen Van'da 4'ü yetişkin 3'ü çocuk 7 vatandaşımız hayatını kaybetti.

24- İleri Kimya Sanayi'nin Yönetim Kurulu Başkanı Özer Sezer Susesi öldü

-Çankırı eski Milletvekili İrfan Keleş öldü.

-TCDD, Çin'in Vuhan kentinde ortaya çıkan korona virüs İran'da hızla yayılması nedeniyle, Türkiye-İran arasındaki yük ve yolcu tren seferlerinin, geçici olarak durdurulduğunu açıkladı.

25- 2015 yılında o dönemin ABD Başkanı Barack Obama tarafından "Başkanlık Özgürlük Madalyası" ile ödüllendirilen NASA Matematikçisi Katherine Johnson öldü.

-Kırmızı bültenle aranan PKK/KCK'nın sözde Mahmur-Kerkük eyalet sorumlusu Yahya Duman, MİT ve TSK'nın Sincan'daki operasyonu ile etkisiz hale getirildi.

-Elektronik sigara ile türevlerinin ithalatının yasaklandığına dair karar Resmi Gazete 'de yayımlandı.

-Kara Kuvvetleri eski Komutanı Hikmet Köksal İstanbul'da öldü.

-Mısır eski Cumhurbaşkanı Hüsnü Mübarek öldü.

-Yazar Muzaffer (İlhan) Erdost, öldü.

26- Halk Bankası, ABD'deki İran yaptırımları davasında temyiz başvurusunun reddedilmesinin ardından duruşmalara katılmayı kabul etti.

-Şair-yazar ve yönetmen Mehmet Ragıp Karcı, Ankara'da hayatını kaybetti.

-Piyade Uzman Çavuş Soner Enes Baykuş ve Uzman Onbaşı Şükrü Elibol Suriye'nin İdlib bölgesinde düzenlenen hava saldırısında şehit oldu.

-Türkmenistan'da yaşayan bir Yehova Şahidi askere gitmeyi reddedince hapis cezasına çarptırıldı.

-Selanik İstinaf Mahkemesi, bir cenaze töreni ile ilgili "resmi makamı gasp etmek ve dini töreni engellemek" suçlamasıyla yargılanan müftü Mete'yi tecilli olmak üzere 4 ay hapis cezasına mahkûm etti.

27- İçişleri Bakanlığı, Yalova Belediye Başkanı Vefa Salman ve tutuklu olan Belediye Başkan Yardımcısı Halit Güleç'in geçici tedbir olarak görevden uzaklaştırıldığını açıkladı.

-“19.Vehbi Koç Ödülü” kültür alanında çalışmaları ile Prof. İlhan Tekeli'ye verildi.

28- İdlib'de Esed rejimi tarafından gerçekleşen hava saldırısında 33 asker şehit oldu.

-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan başkanlığında Güvenlik Zirvesi toplandı.

-Milli Savunma Bakanlığı, İdlib'de Türk askerine yönelik saldırının ardından, rejim hedeflerinden 8 tank, 4 zırhlı muharebe aracı, 5 obüs ve 2 çok namlulu roketatar ve 56 rejim unsurunun etkisiz hale getirildiğini açıkladı.

-Almanya'da Anayasa Mahkemesi, stajyer avukatlara mahkeme salonlarında uygulanan başörtüsü yasağının, anayasaya uygun olduğuna hükmetti.

29- TSK tarafından düzenlenen saldırıda, rejimin 124'üncü Tugay Komutanı Tuğgeneral Burhan Rahman'ın öldürüldüğü açıklandı.

-Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Rektörlüğüne Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Rektör Yardımcısı ve TYB Genel Başkanı Prof. Dr. Musa Kazım Arıcan atandı.

Mart

1- Yazar, Psikiyatrist Dr. Hamdi Kalyoncu hayatını kaybetti.

-Milli Savunma Bakanı Hulusi Akar, Genelkurmay Başkanı, Kara ve Hava Kuvvetleri Komutanları ile Suriye sınırının sıfır noktasındaki birliklerde

incelemelerde bulundu.

-İçişleri Bakanlığı, Siirt-Şırnak ara hattında 'Kapan-7 Karadağ Operasyonu' başlatıldığını bildirdi.

-Milli Savunma Bakanlığı, Türkiye'ye ait bir SİHA'nın düşürülmesi üzerine iki Hava Savunma Sistemi'nin imha edildiğini ve Suriye ordusuna ait iki savaş uçağının düşürüldüğünü duyurdu.

-Yakın Doğu Haber Genel Yayın Yönetmeni Alptekin Dursunoğlu tutuklandı.

2-Türkiye'nin bazı ülkelere vize muafiyeti sağlamasına ilişkin Cumhurbaşkanı kararı Resmi Gazete 'de yayımlandı. Buna göre Avusturya, Belçika, Birleşik Krallık, Hırvatistan, Hollanda, İrlanda, İspanya, Malta, Norveç, Polonya ve Portekiz'e bazı şartlara uygun olarak vize muafiyeti sağlandı.

-Yozgat eski Milletvekili Mevlut Güngör Erdinç öldü.

-İş adamı Mehmet Ali Şadoğlu İstanbul'da öldü.

-ABD Savunma Bakanlığı, “Suriye'nin İdlib vilayetinde Türkiye'ye hava desteği sağlamayacağız” açıklaması yaptı.

-Milli Savunma Bakanlığı (MSB), Barış Pınarı bölgesi güneyine sızma girişiminde bulunan PKK/YPG'li 32 teröristin etkisiz hale getirildiğini açıkladı.

3- General Electric başkanı ve eski CEO'su Jack Welch hayatını kaybetti.

-Ünlü çizgi roman kahramanı "Kara Murat'ın çizeri, Abdullah Turhan, Datça'da öldü.

-Rus savaş uçaklarının İdlib'in Fua beldesindeki yerleşim yerlerine saldırılarında 9 sivil hayatını kaybetti.

-ABD'nin Tennessee eyaletinde

meydana gelen hortumda 19 kişi hayatını kaybetti. Çok sayıda kişi de yaralandı.

-Yetenek Sizsiniz yarışması ile tanınan Atalay Demirci, 'FETÖ'den yargılandığı davada "silahlı terör örgütüne üye olmak" suçundan 5 yıl hapis cezasına çarptırıldı.

4- Hafız ve mevlithan İsmail Coşar, trafik kazasında eşi ile birlikte hayatını kaybetti.

-İran Meclis Başkan Yardımcısı, 23 milletvekilinde yeni tip korona virüs tespit edildiğini duyurdu.

-İran yönetimi korona virüs nedeniyle 54 bin tutukluyu izinli olarak evlerine gönderdi.

-Bahar Kalkanı harekâtı operasyonunda 2 asker şehir oldu. 6 askerde yaralandı.

-Mersin Devlet Opera ve Balesi'nde Bas Bariton solist sanatçısı Kıvanç Uğraşbul öldü.

-Mardin Vali Yardımcısı Adem Başoğlu, hakkındaki yürütülen FETÖ, soruşturması kapsamında açığa alındı.

-Ukrayna'nın yeni Başbakanı Denis Şmigal oldu.

5-Birleşmiş Milletler 'in Perulu eski genel sekreteri Javier Perez de Cuellar, öldü.

-Oda tv sorumlu haber müdürü Barış Terkoğlu ve muhabiri Hülya Kılınç Oda TV'de "MİT mensuplarına ait bilgileri iletişim araçları aracılığıyla yaydıkları" gerekçesiyle tutuklandı.

-Rus savaş uçaklarının İdlib'de bir tavuk çiftliğine sığınan sivilleri hedef aldığı saldırıda 16 sivil hayatını kaybetti.

-Kahramanmaraş eski Milletvekili Mehmet Pamuk, hayatını kaybetti.

-Filistin'in Gazze şehrinde meydana gelen yangında 9 kişi hayatını kaybetti.

6- Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin tarafından Rusya'nın başkenti Moskova'da sağlanan mutabakat çerçevesinde, İdlib Gerginliği Azaltma Bölgesi'nde ateşkes yürürlüğe girdi.

-Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk ile Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Başkanı Prof. Dr. Yekta Saraç, YÖK'te düzenlenen törenle 'Eğitimde İş Birliği Protokolü'nü imzaladı.

-Hindistan'ın ırkçı yasasına tepkilerde ölenlerin sayısı 4 günde 53 oldu.

-Nijerya'da terör örgütü Boko Haram'ın 19 üyesi öldürüldü. -Oda TV Genel Yayın Yönetmeni Barış Pehlivan da tutuklandı.

7- Dışişleri Bakanlığı yaptığı açıklamada "Avrupa Birliği'nin göç ve güvenlik konularında ülkemizin karşı karşıya olduğu olağanüstü yükü ve harcadığı çabaları hala kavrayamadığını açıkça ortaya koymaktadır." denildi.

-Mardin'de PKK/KKK'ye yönelik operasyonda gözaltına alınan 11kişiden aralarında HDP İl Eş Başkanı Perihan Ağaoğlu'nun da bulunduğu 3 kişi tutuklandı.

-Görevden uzaklaştırılan Yalova Belediye Başkanı Vefa Salman'ın yerine Belediye Başkan Vekilliği'ne meclis üyesi Mustafa Tutuk seçildi.

-Suudi Arabistan Veliaht Prensi Muhammed bin Selman'ın Kraliyet ailesinin üç üst düzey ismini tutuklandığını açıklandı.

-Ankara Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Sibel Süzen, Avrupa Başkent Üniversiteleri Birliği (UNICA) yönetim kuruluna seçilen ilk Türk akademisyen oldu.

8- Pakistan'ın kuzeybatı bölgelerinde şiddetli yağış ve fırtına sebebiyle kerpiç evlerin çökmesi sonucu 14'ü çocuk olmak üzere 17 kişi öldü, 35 kişi de yaralandı.

-İran'da Tahran Milletvekili Fatma Rehber'in korona virüs nedeniyle hayatını kaybetti.

9-Yeniçağ gazetesi yazarı Murat Ağirel ve Yeni Yaşam gazetesi genel yayın yönetmeni Mehmet Ferhat Çelik tutuklandı.

-Karadeniz'i Bayburt üzerinden Doğu Anadolu Bölgesi'ne bağlayan Salmankaş Tüneli'nin tamamlanmasıyla 60 yıllık hayal gerçek oldu, 3 saatlik yol mesafesi de yarıya indi.

- Adalet eski Bakanı Şevket Kazan, tedavi gördüğü hastanede hayatını kaybetti.

-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Avrupa Birliği (AB) Konseyi Başkanı Charles Michel ve AB Komisyonu Başkanı Ursula von der Leyen bir araya geldi.

-Tutuklu bulunan Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Eş Başkanı Selçuk Mızraklı'nın "terör örgütü üyesi olmak" iddiasıyla yargılandığı davada 9 yıl 4 ay 15 gün hapse mahkum oldu.

-Burkina Faso'da iki köye düzenlenen saldırıda 43 sivil hayatını kaybetti.

10-Nijerya'da lastiği patlayan yolcu otobüsün bir binaya çarpması sonucu 23 öldü.

-Dünyaca ünlü İsveçli aktör Max von Sydow, öldü.

11-Adana'da kaçak tıp merkezine düzenlenen operasyonda doktor ve eczacı olduğu iddia edilen 6'sı Suriye uyruklu 7 kişi gözaltına alındı.

-Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'nde görevli Prof. Dr. Sadık Akşit, intihar etti.

-İran'da sahte içki içen 37 kişi öldü.

-Mersin eski Milletvekili Fikri Sağlar, Cumhurbaşkanı Erdoğan'a hakaret ettiği gerekçesiyle yargılandığı davadan 10 ay hapis cezasına çarptırıldı.

-Ankara'da yürütülen (FETÖ) soruşturmasında 15 şüpheli hakkında gözaltı kararı verildi.

-İçişleri Bakanlığı'na kuruluş dilekçesini veren Demokrasi ve Atılım Partisi (DEVA) Kurucular Kurulu ilk toplantısını yaptı. Ali Babacan toplantıda oy birliği ile genel başkan seçildi.

-Malatya'nın Arguvan ilçesinden halk ozanı Turan Cabul (Aşık Kul Duran) İstanbul'da öldü.

12- Financial Times gazetesine konuşan Kuzey Kıbrıs Başbakanı Ersin Tatar, adada iki devletli çözümün kalıcı hale gelmesinin zamanının geldiğini söyledi.

-Türkiye'de ilk Korona vakasının tespit edilmesinin ardından Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde düzenlenen Sağlık Politikaları Kurulu Toplantısı sonucu ilköğretim ve ortaöğretimde eğitime 1 hafta ara verilirken, üniversitelerin 3 hafta tatil edildiği, spor müsabakalarının Nisan ayı sonuna kadar seyircisiz oynanacağı açıklandı.

13- Kültür ve Turizm Bakanlığı, 14 Mart Cumartesi gününden Nisan ayı sonuna kadar Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü, Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü ve Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğüne ait tüm sanatsal etkinliklerin ertelendiğini bildirdi.

-ABD'de etkisini artıran yeni tip korona virüs salgını nedeniyle Beyaz

Saray, ABD Kongresi ve Savunma Bakanlığı (Pentagon) binaları ziyaretçilere kapatıldı.

14- Van Valiliği, İran sınırında mülteci olduğu tahmin edilen 7 kişinin cesedinin bulunduğu açıklandı.

-İçişleri Bakanlığı, yayınladığı genelge ile Almanya, İspanya, Fransa, Avusturya, Norveç, Danimarka, İsveç, Belçika ve Hollanda'dan Türkiye'ye yolcu girişlerinin tüm hudut kapılarından durdurulduğunu açıkladı.

-İran Devrim Muhafızları Ordusu komutanlarından Tuğgeneral Nasır Şabani salgın nedeniyle hayatını kaybetti.

-ABD'nin önde gelen teknoloji firmalarından Microsoft, şirketin kurucusu ve teknoloji danışmanı Bill Gates görevinden istifa etti.

-Libya'da Hafter milislerinin başkent Trablus'un güneyindeki Remle bölgesine başlattığı saldırı sonrası yaşanan yoğun çatışmalarda 20 Hafter milisi hayatını kaybetti.

15- Umre ibadetlerini tamamlayarak Medine'den Ankara'ya gelen Türk vatandaşları, 14 gün gözetim altında tutulmak üzere Gölbaşı'nda bulunan öğrenci yurtlarına yerleştirildi.

-Yazar, romancı Nihal Yeniobalı İstanbul'da öldü.

16-İstanbul Yeşil Cami Kuran Kursları İlme Hizmet Vakfı Başkanı Abdullah Ustaoglu hayatını kaybetti.

-ABD'nin 8 büyük bankası, 2020'nin ilkveikinciçeyreğindehisserialımlarını geçici olarak durdurmayı kararlaştırdı. -Nijerya'nın Lagos eyaletinde, petrol boru hattında meydana gelen patlamada en az 15 kişi hayatını kaybetti.

-İran'ı istila eden ve sosyal medyada Türkiye'de de olduğu iddia edilen çekirgelerin Hakkari'de görüldüğü bildirildi.

-İçişleri Bakanlığı, korona nedeniyle pavyon, diskotek, bar, gece kulüplerinin faaliyetlerini geçici süreliğine durdurulacağını açıkladı.

17- FETÖ soruşturması kapsamında adliye sevk edilen iş insanı Mübariz Mansimov Gurbanoğlu tutuklandı.

-PEN Türkiye Yazarlar Derneği, 2020 Şiir Ödülü'nü şair Ahmet Telli'ye vereceğini duyurdu.

-Uluslararası Para Fonu (IMF) Başkanı Kristalina Georgieva, korona salgınının küresel ekonomi üzerindeki olumsuz etkilerine karşı 1 trilyon dolarlık kaynağı kullandırmaya hazır olduklarını açıkladı.

-Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu, 3 bin 614 Türk vatandaşının 9 Avrupa ülkesinden Türkiye'ye getirileceğini açıkladı.

-Brezilya'da bulunan hapishaneden yüzlerce mahkum, korona salgınında meydana gelen kaos ortamında firar etti.

-Geleneksel Sanatlar Derneği tarafından Genel Yayın Yönetmenliğini Ahmet Akcan'ın üstlendiği ve yılda üç defa yayımlanacak hakemli "Lale Dergisi" yayın hayatına başladı.

-ABD Hazine Bakanlığı, Esed rejiminin Savunma Bakanı Ali Abdullah Eyyub'u "Özel Tanımlı Kişilere Yaptırım" listesine dahil etti.

18- Eski TBMM Cumhuriyet Senatosu Burdur Üyesi Ekrem Kabay öldü.

-YÖK Başkanı Saraç: "123 üniversitemizde Uzaktan Öğretim Uygulama ve Araştırma Merkezi bulunmaktadır.

Altyapı konusunda eksiği giderildikten sonra planlamalarımız vakit geçirilmeksizin hayata geçirilecektir" dedi.

-Cumhurbaşkanı Yardımcısı Oktay, dokuz Avrupa ülkesinden Türkiye'ye dönmek isteyen 2 bin 807 kişinin tahliye işlemleri tamamlandığını açıkladı.

-Türkiye Yüzme Federasyonu eski Başkanı Fatma Sema Küçüksöz İstanbul'da öldü.

-Giresun Espiye Kaymakamı Dede Musa Baştürk, kalp krizinden hayatını kaybetti.

-Halkı paniğe sevkettiği gerekçesi ile Kosova İçişleri Bakanı görevden alındı.

-Kırklareli Valiliğince, korona virüsünün yayılmasının engellenmek amacıyla "Eller Ellerle Değil Kitapla Buluşuyor Projesi" hayata geçirildi. Proje kapsamında kentin birçok noktasına "panik yapma kitap oku" sloganıyla kitaplıklar konuldu.

19-Emekli öğretim üyesi Prof. Selçuk Nisa Gündemir İzmir'in Urla'da öldü.

-Beykoz eski Belediye Başkanı Yücel Çelikbilek hayatını kaybetti.

-Tiyatro ve sinema sanatçısı Suat İlhan öldü.

-İran dini lideri Ali Hamaney Nevruz Bayramı dolayısıyla 10 bin mahkûmu af etti.

-Saadet Partisi eski Eski Genel İdare Kurulu Üyesi Prof. Dr. Tuncay Özgünen öldü.

-İstanbul'da sahte içkiden ölenlerin sayısı 20'ye yükseldi.

20- Sinema sanatçısı Muhterem Nur, İstanbul'da öldü.

-Ressam ve şair Güler Yücel, öldü.

-Ulusal ve uluslararası düzeyde açık veya kapalı alanlarda düzenlenecek bilimsel, kültürel, sanatsal ve benzeri toplantı veya aktiviteler, nisan ayı sonuna kadar ertelendi.

-Afganistan da Taliban militanları 20 güvenlik görevlisini öldürdü.

-Türkiye'nin önemli mimarlarından, şair Cengiz Bektas öldü.

21- Şair Bülent Keçeli hayatını kaybetti.

-Oyuncu, seslendirme sanatçısı, Levent Ünsal kalp krizi sonucu hayatını kaybetti.

22-Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Trabzon Temsilcisi, Hikmet Aksoy öldü.

-Sofya Yüksek İslam Enstitüsü'nün kurucularından Bulgaristanlı yazar Dr. İsmail Cambazov hayatını kaybetti.

-Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulu'ndan yapılan açıklamada, "Salgın hastalık riskinin bulunduğu durumlarda cenaze namazının, olabildiğince az sayıda kişiyle ve bekletmeden kılınması tercih edilmelidir. Cenazelerin, geleneksel yöntemle açılan kabre kefenle defnedilmesinin de riskli olduğu durumlarda, ceset torbası veya tabutla defnedilmesi de caizdir" denildi.

23- HDP'li Batman, Silvan, Lice, Ergani ve Eğil belediyelerine kayyum atandı. Batman Belediye Başkanı ve Belediye Başkan Yardımcısı Şehriban Aydın gözaltına alındı. -Türk Harp-İş Sendikası Kocaeli Şube Başkanı Turhan Yıldız evinde ölü bulundu.

-Milli Eğitim Bakanlığı'nca korona salgını nedeniyle eğitime verilen 1 haftalık aradan sonra uzaktan eğitim süreci başlatıldı. TRT EBA TV'de ilk dersi Bakan Ziya Selçuk verdi.

-Kudüs İslami Vakıflar İdaresinden

yapılan yazılı açıklamada, Doğu Kudüs'ün Eski Şehir bölgesinde bulunan Harem-i Şerif'in tüm kapılarının yarın sabah namazından itibaren kapatılacağı belirtilerek söz konusu uygulamanın geçici olduğuna vurgu yapıldı. -Diyanet İşleri Başkanı Erbaş, korona virüs salgınının bir an önce son bulması için yatsı ezanı sonrası tüm camilerden dua edileceğini açıkladı.

24- Tunus'da salgınıyla nedeniyle sokağa çıkma yasağına uymayan 400 kişi gözaltına alındı.

-Batı Trakya'da, Millet Gazetesi'nin kurucusu Feyzullah Hasan Kâhya öldü.

-Bitlis'te jandarma ekipleri tarafından, PKK'lı teröristlerin 2 teneke içine gizleyerek köy

-Kuzey Makedonya Türklerinden Fahri Kaya İstanbul'da hayatını kaybetti.

-Galatasaray ve A Milli Takım'ın eski kalecilerinden olan Nihat Akbay öldü.

-Dünya Müslüman Alimler Birliği, "Cuma namazı en büyük ibadetlerden biridir ve şartları vardır. Bu nedenle de ancak Allah'ın yer, zaman ve şekliyle ilgili koyduğu şartlara uygun şekilde yerine getirilebilir." açıklamasında bulundu.

-Yargıtay Başkanlığı'na Yargıtay Başsavcısı Mehmet Akarca seçildi.

-Suudi Arabistan'da aralarında yargı, ordu ve emniyet mensuplarının da yer aldığı çoğu kamu çalışanı 298 kişi yeni bir "yolsuzlukla mücadele operasyonu" iddiasıyla gözaltına alındı.

25- Cumhurbaşkanı Yardımcısı Oktay, "Ülkemize yönelik uçuşları durdurulan İngiltere, İrlanda, İsviçre, Polonya, İtalya, Mısır ve KKTC'de geçici olarak bulunan ve dönmek isteyen öğrencilerimizin tahliye işlemleri tamamlanmış, 2 bin 721 öğrencimiz Türkiye'ye getirilmiştir" dedi.

26- Dışişleri Bakanı Mevlut Çavuşoğlu yurt dışında 32 Türk vatandaşının Korona virüsü sebebiyle hayatını kaybettiğini açıkladı.

-Milli Eğitim Bakanı Selçuk, Bilim Kurulunun da önerisiyle korona tedbirleri kapsamında 30 Nisan'a kadar okulların tatil olması, uzaktan eğitimin devam etmesi kararını aldıklarını bildirdi.

-Yüksek Seçim Kurulu (YSK), Adana'nın Ceyhan İlçe Belediye Başkanı Kadir Aydar'ın adli sicil kaydındaki cezası nedeniyle mazbatasının iptaline karar verdi.

27-YÖK Başkanı Saraç "Bu sene bahar dönemi eğitim öğretim sürecini sadece uzaktan eğitim, açık öğretim ve dijital öğretimle sürdürmeye karar verdik" açıklaması yaptı. Saraç, YSK'nın 25-26 Temmuz'da yapılmasının kararlaştırıldığını duyurdu.

-Çin, yurt dışı kaynaklı korona virüs vakalarındaki artış nedeniyle yabancılara "geçici olarak ülkeye giriş yasağı" getirdi.

-Dünyaca ünlü oyuncu Mark Blum korona nedeniyle hayatını kaybetti -Diyanet İşleri Başkanlığı, 2020 yılı hac ödemeleri taksitleri ve hac işlemlerini ikinci bir duyuruya kadar erteledi.

28- Dışişleri Bakan Yardımcısı Yavuz Selim Kıran, 8 ayrı ülkeden toplam 50 Türk vatandaşının korona salgını sebebiyle vefat ettiğini açıkladı.

-Cumhurbaşkanlığı Kararı ile Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Mehmet Cahit Turhan'ın görevinden alındı. Yerine Bakan Yardımcısı Adil Karaismailoğlu atandı.

-Adalet Bakanlığı, korona virüsle mücadele kapsamında daha önce cezaevlerinde alınan tedbirlerin süresini Bilim Kurulunun önerisiyle iki hafta uzattı.

-İstanbul'da toplu taşıma araçlarında seyrek oturma düzeni uygulanması yeni korona virüs tedbirleri kapsamında artırıldı.

-Katoliklerin ruhani lideri ve Vatikan Devlet Başkanı Papa Franciscus, korona virüs salgınının bir an önce sona ermesi için dua etti.

-İstanbul Veliliği sahiller, mesire ve piknik alanlarında piknik yapmak, balık tutmak, spor, yürüyüş gibi faaliyetler bugünden itibaren durdurulduğunu açıkladı.

29-Almanya Hessen Eyaleti Maliye Bakanı Thomas Schäfer, intihar etti.

-Suudi Arabistan'a ait hava savunma sistemi, başkent Riyad üzerinde bir balistik füzeyi düşürdü.

-İspanya kraliyet ailesinden Prenses Maria Teresa korona virüsünden öldü.

-A Milli Erkek Basketbol Takımı ve Galatasaray'ın eski oyuncularından Ali Kazaz öldü.

30- Emekli İl Müftüsü Zeki Soydal, Antalya'da öldü.

-MSB, Barış Pınarı bölgesinde sivillerin yoğun kullandığı yol üzerine PKK'lı teröristlerce tuzaklanan iki el yapımı patlayıcının (EYP) etkisiz hale getirildiğini bildirdi.

-Tatar edebiyatının ünlü şairi Robert Minnullin öldü.

-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Korona virüs salgınına karşı "Milli Dayanışma Kampanyası" başlattıklarını duyururken, "Kampanyayı, şahsım olarak, 7 aylık maaşımı bağışlayarak açıyorum" dedi.

31-Devlet Tiyatrosu oyuncusu, yönetmen, Nurtekin Odabaşı öldü.

-Müzisyen Yıldırım Güz hayatını kaybetti.

-Çin'de meydana gelen orman yangınında mahsur kalan 18 itfaiye eri hayatını kaybetti.

Nisan

1-İbnü'l-Arabî çalışmalarıyla tanınan Fransız mutasavvıf Michel Chodkiewicz öldü.

-Gelişmiş ülkelerin kredi alacaklarını koordine eden Paris Kulübü, Somali'nin yaklaşık 1,4 milyar dolarlık borcunu sildiğini duyurdu.

-Osmanlı Arşivi Destek Hizmetleri Daire Başkanı Fevzi Gür, korona virüsünden öldü.

-Türkiye, yeni tip korona virüs salgınından en çok etkilenen İspanya ve İtalya'ya askeri kargo uçağı ile tıbbi yardım malzemesi gönderdi.

-Çapa Tıp Fakültesi Dahiliye Uzmanı Prof. Dr. Cemil Taşçıoğlu korona virüsünden hayatını kaybetti.

-Güney Afrikalı bilim kadını Prof. Dr. Gita Ramjee, korona virüsünden hayatını kaybetti.

2- Sağlık Bakanı Fahrettin Koca, 81 ilde korona virüs görüldüğünü ve en fazla vakanın İstanbul'da olduğunu duyurdu.

-Amatör Spor Kulüpleri Federasyonu (ASKF) Başkan Yardımcısı Ahmet Karaman öldü.

-İngiltere devlet havayolu British Airways, havayolu sendikasıyla anlaşma yaparak 36 bin çalışanına ücretli izin verdi.

-TBMM Başkanı Mustafa Şentop, APA Başkanı olarak, üye 44 ülkenin parlamento başkanlarına mektup göndererek, dayanışma mesajı verdi.

-Milli Savunma Bakanlığı, Fırat Kalkani bölgesine saldırı hazırlığında olduğu tespit edilen 14 PKK/YPG'li teröristin etkisiz hale getirildiğini açıkladı.

-Mekke ve Medine'de tam gün sokağa çıkma yasağı ilan edildi.

3-Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nden emekli, patoloji uzmanı Prof. Dr. Feriha Öz korona virüsten hayatını kaybetti.

-Suriye eski Devlet Başkan Yardımcı Abdulhalim Haddam, Paris'te öldü.

-Libya'nın Sürte kentine düzenlenen hava saldırısında 20 Hafter milisi öldürüldü.

4- 20 yaş altına sokağa çıkma kısıtlaması getirildi. 30 büyükşehir ve Zonguldak'ta araç giriş çıkışları durduruldu.

-Pazar yerleri ve marketler gibi insanların toplu şekilde bulunduğu tüm alanlarda herkesin maske takması zorunluluğu getirildi.

-Çizgileriyle çizgi roman sanatçısına ilham veren Arjantinli yazar Juan Gimenez öldü.

-İçişleri Bakanlığı, mart ayında 8 bin 41 operasyonun düzenlendiğini, bu operasyonlarda 89 teröristin etkisiz hale getirildiğini duyurdu. Bakanlık'tan ayrıca "Mart ayında terör suçları kapsamında 6 bin 36 sosyal medya hesabı incelendi, 2 bin 752 kişi hakkında yasal işlem yapıldı" açıklamasında yapıldı.

-Bursa'da 2 bin 300 yıllık olduğu tahmin edilen Tevrat ele geçirildi.

-Korona önlemleri kapsamında Irak'tan yurda getirilen 334 Türk vatandaşı, Kütahya'da Kredi ve Yurtlar Kurumuna ait yurtlara yerleştirildi.

-İstanbul eski Milletvekili Yusuf

Kenan Sönmez, korona virüsten hayatını kaybetti.

-Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu, yurt dışında yeni tip korona virüsten hayatını kaybeden Türk vatandaşlarının sayısının 156'ya ulaştığını açıkladı.

5- Orta Amerika ülkesi Honduras'ın 3. Devlet Başkanı Rafael Leonardo Callejas öldü.

-Çapa Tıp Fakültesi dahiliye uzmanı Prof. Dr. Seyit Mehmet Kayacan hayatını kaybetti.

-Meksika'da uyuşturucu çeteleri arasında çıkan çatışmada 19 kişi öldü.

-Hindistan'ın Cammu Keşmir bölgesinde çıkan çatışmada 5 direnişçi ve 3 Hint güvenlik gücü öldü.

6-Libya eski Başbakanı Mahmut Cibril, korona virüsten öldü.

-Prof. Dr. Nuri Çevikel, hayatını kaybetti.

7- Fırat Kalkani bölgesine taciz atışı yapan 1 PKK/YPG'li terörist ile Barış Pınarı bölgesine sızma girişiminde bulunan 8 PKK/YPG'li terörist etkisiz hale getirildi.

-İspanya İslam Komisyonu Başkanı korona virüsten hayatını kaybetti.

-İstanbul Özel Meltem Hastanesi mikrobiyoloji uzmanı, İstanbul Tabip Odası üyesi Dr. Mehmet Ulusoy korona virüsten hayatını kaybetti.

-Milli Türk Talebe Birliği (MTTB) 52. Dönem Genel Başkanı Dr. Abid Özmen, Korona salgını nedeniyle tedavi gördüğü Medine-i Münevver'de hayatını kaybetti.

-Irak'ın Kerkük şehrinde korona virüse karşı önlemler kapsamında uygulanan sokağa çıkma yasağını ihlal eden 433 kişi tutuklandı.

8-Libya'daki Hafter milislerinden üst düzey komutanı Miftah el-Bekkar'ın öldürüldüğü açıklandı.

-Müzik Yazarı ve Radyo Programcısı Çağlan Tekil öldü.

-Amerikalı aktör Jay Benedict, korona virüsten hayatını kaybetti.

-Diyarbakır'ın Kulp ilçesinde odun toplamaya giden köylülere yönelik, terör saldırısında 5 sivil hayatını kaybetti.

-19 Avrupa Birliği üyelerinin oluşturduğu ekonomik ve parasal birlik olan Euro Bölgesi maliye bakanları korona virüs salgınına karşı alınacak önlemler için bir araya geldi.

-Diyanet İşleri Başkanı Prof.Dr. Ali Erbaş, 'Ramazan'da camiler açık olacak mı?' sorusuna 'Cemaatle namaza ara verdik. Bu salgın sürdüğü sürece Ramazan'da da teravih namazları kılınmayacak' cevabı verdi.

-Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Genel Kurulu'nda milletvekilleri maske takarak korona virüse karşı önlem aldı.

-Dünya Müslüman Alimler Birliği Genel Sekreteri Ali el-Karadaği, Arap ülkelerindeki siyasi mahkumların derhal serbest bırakılmasını istedi.

9-Suudi Arabistan öncülüğündeki koalisyon, korona virüsü nedeniyle Yemen'de 2 hafta süreyle ateşkes ilan ettiklerini duyurdu.

-Dünya genelinde Korona virüsten id-19'dan iyileşen kişi sayısı 330 bini aştı.

-Afganistan Ulusal Güvenlik Şurası Sözcüsü Cavid Faisal, basına yaptığı açıklamada, ABD ile Taliban arasında varılan anlaşma sonucu 100 Taliban mahkumunun serbest bırakıldığını söyledi.

10-Avrupa Birliği (AB) ülkeleri korona

virüsün etkilerine karşı yaklaşık 540 milyar avroluk ekonomik pakette uzlaşa sağladı.

-Fransa'da yaşayan tiyatro oyuncusu Coşkun Tunçtan korona virüsten öldü.

-Turuncu kategoride 1 milyon TL'ye kadar ödülle aranan 'Hayri Mava' kod adlı terörist Mahmut Okay çıkan çatışmada yaralı olarak ele geçirildi.

-Türkiye Barolar Birliği, avukat ve stajyer avukatlara online eğitim programı başlattı.

-Sağlık Bakanlığı Bilim Kurulu Üyesi Prof. Dr. Tefik Özlü, Korona virüs salgınına yönelik açıklamalarda bulundu. Özlü, salgının Türkiye'de yükselme döneminde olduğunu belirterek, "Uzun süre evde kalmaya hazır olun. Bu süreç biraz uzayabilir. Evde mutlu olmaya çalışın." Dedi.

11- Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli, "Hazineye ait atıl tarım arazilerini, örnek ekilişler için çiftçilerimizin kullanımına açıyoruz.

-İçişleri Bakanlığı; Sokağa çıkma yasağı kuralını ihlal eden 2 bin 756 kişiye adli veidari işlem gerçekleştirildi.

12- Bilim Kurulu Üyesi Prof. Dr. Ateş Kara, sokağa çıkma yasağı duyurusunun ardından yaşananlarla ilgili olarak "Risk çok ama çok büyüdü. Dün akşam itibarıyla sokağa çıkanların mutlak ama mutlak suretle kendilerini karantinaya almaları gerekiyor" dedi.

-FIFA kokartlı eski hakemlerden İlyas Ayan, öldü.

-Almanya Cumhurbaşkanı Frank-Walter Steinmeier, dünyayı etkisi altına alan korona virüs salgınının bir insanlık sınavı olduğunu söyledi.

-Almanya'da Diyanet İşleri Türk İslam Birliğine (DİTİB) bağlı dernek

üyeleri, korona virüs salgınıyla mücadele amacıyla maske dikip ücretsiz dağıtmaya başladı.

-Sokağa çıkma yasağını ihlal eden ve polise mukavemet eden 6 kişiden 4'ü tutuklandı.

-İçişleri Bakanı Süleyman Soylu görevinden istifa ettiğini açıkladı.

-Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulu, cuma namazı da dahil olmak üzere cemaatle kılınan namazlarda, imam ile ona uyanların hakikaten veya hükmen aynı mekanda bulunması şart olduğundan, televizyon ve internette yayınlanan namazlara başka yerlerden eşlik edilmesinin caiz olmadığını bildirdi.

13- Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü İbrahim Kalın, İçişleri Bakanı Süleyman Soylunun istifa kararının Cumhurbaşkanı Erdoğan tarafından kabul edilmediğini belirtti.

-Devlet eski Bakanı ve Tekirdağ Milletvekili Ahmet Karaevli öldü.

-Adana'da bir adrese düzenlenen operasyonda 2 bin 335 litre sahte içki ele geçirildi, 1 kişi gözaltına alındı.

-Kore Savaşı'nda gösterdiği kahramanlıklar dolayı kitaplara konu olan ve Cumhurbaşkanlığınca takdirname verilen emekli Kıdemli Yüzbaşı Kamil Celkan, İzmir'de kaldığı huzurevinde hayatını kaybetti.

-Korona nedeniyle Kâbe'yi kapatan Suudi Arabistan yönetimi Ramazan ayında teravih namazlarının toplu kılınmasını yasakladı. -Cumhurbaşkanı Erdoğan, "17 Nisan Cuma gecesi saat 24.00'ten 19 Nisan Pazar gecesi saat 24.00'e kadar sokağa çıkma yasağı uygulanacağını şimdiden duyurmak istiyorum." dedi.

-Suudi Arabistan yönetimi, Anadolu

Ajansı (AA) aleyhinde uzun süredir yürüttüğü kampanyaların ardından AA ve TRT Arapçanın internet sitelerine erişime engel getirdi.

-Pakistan Cumhurbaşkanı Arif Alvi, İslam İdeolojisi Konseyi ile yaptığı görüşmede, halka korona salgınının sona ermesi için 2 rekat 'tövbe namazı' kılmaları çağrısında bulundu. Zor zamanlarda olduklarını belirten Alvi, halkın evlerinde iki rekat tövbe namazı kılması ve dua ederek Allah'tan yardım dilemesinin dünyayı ve insanlığı felaketten kurtaracağını ifade etti.

-New York'ta, şehir merkezindeki devlet okulunda çalışan 21 öğretmenin de aralarında bulunduğu 50 çalışan korona virüsten hayatını kaybetti.

14- BTP Genel Başkanı Prof. Dr. Haydar Baş, Trabzon'da korona virüsten nedeniyle tedavi gördüğü hastanede hayatını kaybetti.

-Korona virüse yakalanan tüm vatandaşların kişilerin sosyal güvencesi olup olmadığına bakılmadan tedavilerinin ücretsiz yapılacağına dair karar Resmi Gazete 'de yayımlandı.

-Senegal nezdinde Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçiliğine Prof. Dr. Ahmet Kavas atandı.

15-Türk-Metal Sendikası eski Genel Başkanı Mustafa Özbek hayatını kaybetti.

-İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni kuran isimler arasında yer alan Prof. Dr. Ali Ülkü Azrak korona virüsten hayatını kaybetti.

-Sağlıkta şiddetin önlenmesi için cezaların artırılmasını öngören kanun teklifi Meclis'te kabul edilerek yasalaştı.

-Tekirdağ eski Milletvekili Nihan İlgin hayatını kaybetti.

-Milli Eğitim Bakanlığınca (MEB), korona virüs önlemleri kapsamında yürütülen Ar-Ge çalışmaları sonucu ilk solunum cihazı, Hatay Şehit Serkan Talan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Biyomedikal Cihaz Teknolojileri Ar-Ge atölyelerinde üretildi.

-Diyarbakır eski Milletvekili Nurettin Dilek, hayatını kaybetti.

17- İçişleri Bakanlığı: Sosyal medyada son 31 günde, asılsız korona virüs paylaşımları yapan; 5 bin 603 sosyal medya hesabı incelendi, 765 şüpheli şahıs tespit edildi, 303 şahıs yakalandı.

-Cumhurbaşkanı yardımcısı Fuat Oktay, "59 ülkeden yaklaşık 25 bin vatandaşımızın yaklaşan ramazan ayını ve bayramı evlerinde geçirebilmeleri için büyük çaplı bir operasyon başlattık" dedi.

-Türk ve Avrupa Üroloji camiasında tanınan Prof. Dr. Sedat Tellaloğlu 85 yaşında korona virüsten hayatını kaybetti.

-ABD'nin Afganistan'daki en büyük hava üssü Bayram'dan çalışan Afgan personellere düzenlenen silahlı saldırıda 6 kişi öldü.

-Gazeteci, yazar, tarihçi Orhan Koloğlu öldü.

18- Müzisyen Seyhan Karabay öldü.

-Diyarbakır'ın Çınar ilçesinde bulunan ve dünyadaki en iyi korunmuş Roma Sınır Garnizonu olan Zerzevan Kalesi ve Mithraeum UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesine alındı.

-Karabük Üniversitesi Fen Fakültesi Öğretim üyesi ve Haydar Baş'ın damadı olan Prof. Dr. Mustafa Er hayatını kaybetti.

19- Yazar, çevirmen Nevzat Erimen korona virüs nedeniyle hayatını kaybetti.

-Manisa'nın Salihli ilçesinde kumar oynatıldığı tespit edilen villaya düzenlenen operasyonda 3'ü kadın 19 kişiye 67 bin 298 lira para ceza kesildi.

-Çad'da tutuklu 44 Boko Haram mensubu hapishanede ölü bulundu.

-Batı Afrika ülkesi Nijerya'nın kuzeybatısında düzenlenen silahlı saldırılarda 47 kişi hayatını kaybetti.

20-Kanada'nın Nova Scotia eyaletinde bir kişinin gerçekleştirdiği silahlı saldırılarda 13 kişi hayatını kaybetti.

-Eski Senato Üyesi Namık Kemal Şentürk hayatını kaybetti.

21- Almanya'dan 210 Türk vatandaşı, korona virüs salgını nedeniyle Türk Hava Yolları'na (THY) ait uçakla Ordu-Giresun Havalimanı'na getirildi.

-Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM), son bir haftada ülke genelindeki uyuşturucu operasyonlarında 1185 şüphelinin gözaltına alındığını bildirdi.

-Avusturya'nın şampiyon dövüşçüsü Willi Ott, İslam'ı seçerek Müslüman oldu.

-Usta oyuncu Umut Demirdelen, hayatını kaybetti.

-Belçika'dan korona virüs salgını nedeniyle Türk Hava Yollarına ait özel seferle yurda getirilen vatandaşlardan 245'i Gümüşhane'de karantinaya alındı.

-İçişleri Bakanlığı valiliklere gönderdiği ramazan tedbirleri genelgesinde, bu yıl ramazan ayında vatandaşların toplu katılım iftar, sahur gibi kalabalık grupları bir araya getiren her türlü etkinliğe ve iftar çadırlarına müsaade edilmeyeceği, fırınlardaki ekmek üretimi ve siparişler, iftardan 2 saat önce sonlandırılacağı açıklandı. -Malezya'da son 4 ay içinde 38 binin üzerinde kişide, sivrisinek ısırmasıyla bulaşan dang humması vakası görüldü.-Nijerya'nın

Kano eyaletinde henüz anlaşılamayan gizemli bir hastalık nedeniyle 150 kişi hayatını kaybetti.

23- Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), Güney Sudan'dan sonra Etiyopya için de sarı humma salgını uyarısı yaptı. Ülkede mart ayı başında 3 olan vaka sayısı 85'e çıktı.

-ABD'de korona virüs tedavisinde kök hücre denemesine onay verildi.

-Milli Savunma eski Bakanı Zeki Yavuztürk, İstanbul'da hayatını kaybetti.

-Cumhurbaşkanı Erdoğan, "Türkiye Cumhuriyet Devleti birlik, beraberlik, kardeşlik ve dayanışma anlayışı üzerinde inşa edilmiştir. 23 Nisan günü demokrasinin, milli iradenin, millet egemenliğinin en önemli sembolüdür." Dedi.

-ABD'deki yaşlı bakımevlerinde kalan 10 bin 217 kişi, korona nedeniyle yaşamını yitirirken, uzmanlar, bu kadar çok ölümün nedeninin test yetersizliği olduğunu belirtti.

-Korona virüs ile mücadele kapsamında uygulanan sokağa çıkma kısıtlaması nedeniyle TBMM açılışının 100. yıl dönümü ve 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı evlerde kutlandı. Saat 21.00'i gösterdiğinde çocuklarıyla birlikte balkon ve pencerelerden İstiklal Marşı'nı hep bir ağızdan coşkuyla seslendirdi. Balkonlar, Türk bayrağı ile donatılırken, pencerelere 23 Nisan özel süsleri asıldı.

24- Milli Savunma Bakanlığı (MSB), "Irak kuzeyi Gara bölgesinde keşif ve gözetleme vasıtalarıyla tespit edilen 8 PKK'lı terörist düzenlenen hava harekâtıyla etkisiz hale getirildiğini açıkladı.

-Türk Tarih Kurumu Başkanlığı'na (TTK) Prof. Dr. Ahmet Yaramış, Atatürk

Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Başkanlığı'na ise Prof. Dr. Muhammet Hekimoğlu atandı.

-Bağımsız Türkiye Partisi'nin kongreye kadar Genel Başkanlığa, Hüseyin Baş seçildi.

- Dünyaca ünlü piyanist Fazıl Say, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin (TBMM) kuruluşunun 100. yılı dolayısıyla yeni bir beste yaptı. Say, bestenin ismini 'Şükran Türküsü' koydu.

-Amasya İl Müftüsü Abdulkadir Keş Velioğlu, Hatay İl Müftüsü Hamdi Kavillioğlu ve Nevşehir İl Müftüsü Yakup Öztürk görevden alındı. -Kurtuluş Savaşı'nda hizmeti tespit edilen 8 şehit ve gazinin mirasçısına "İstiklal Madalyası" verilmesine ilişkin karar Resmi Gazete 'de yayımlandı.

-İran Uzmanlar Meclisi üyesi, din adamı İbrahim Amini Kum şehrinde öldü .

-TÜBİTAK'ın Bilim ve Teknik Dergisi'nin eski yayın yönetmeni, Raşit Gürdilek öldü.

25-Karikatürist ve Limon dergisinin kurucularından Murat Kürüz Bodrum'da öldü.

-ABD'li aktör Gene Dynarski, Los Angeles'taki bir rehabilitasyon merkezinde öldü.

-Milli Savunma Bakanlığı, Barış Pınarı bölgesinde sızma girişiminde bulunan 20 PKK/YPG'li terörist başarılı bir operasyonla etkisiz hale getirildiği açıklandı.

-Amerikalı Profesör Michael Gunter, 'Ermeni çeteleri, 1915 olaylarından çok önce katliama varan isyanlar düzenledi ancak Ermeniler, kendilerinin masum olduğu imajına zarar vermemek için yaptıkları kanlı saldırıları konuşmuyor.' dedi.

-Mescid-i Aksa İmam Hatibi Şeyh İkrime Sabri, İsrail'in yeni tip korona virüs salgınına bahane ederek Kudüs'teki işgalini genişletmeye çalıştığını söyledi.

-TRT eski Genel Müdürü Şenol Demiröz hayatını kaybetti.

26-İsrail'in başkenti Tel Aviv'deki Rabin Meydanı'nda toplanan yüzlerce kişi, yolsuzluk davası açılması nedeniyle Başbakan Binyamin Netanyahu karşıtı gösteri düzenledi.

-Adıyamanlı hayırsever iş insanı Abuzer Yıldırım, korona virüsten hayatını kaybetti.

-İsrail Sağlık Bakanı Yaakov Litzman, korona virüs politikalarına gelen eleştiriler üzerine istifa etti.

-Türkiye Gazeteciler Cemiyeti üyesi, gazeteci Mahmut Gültekin öldü.

27-Amerika'daki Massachusetts Teknoloji Enstitüsü'nde (MIT) görevli Türk Profesör Canan Dağdeviren ve beraberindeki araştırmacılar, insanların hayati belirtilerini izlemek için kıyafetlere işlenmiş sensörler geliştirdi.

-Dışişleri Bakan Yardımcısı Yavuz Selim Kıran, bugün Suudi Arabistan ve Katar'da yurda dönüş bekleyen 618 Türk vatandaşının Türkiye'ye getirildiğini açıkladı.

- Ünlü modacı Nur Yerlitaş tedavi gördüğü hastanede hayatını kaybetti.

-Eski Ankara Numune Hastanesi Cildiye Servisi Klinik Şefi Prof. Dr. Refika Ferda Artuz, korona virüsten hayatını kaybetti.

-Bakanlar Kurulu toplantısından sonra korona virüs salgını konusunda 1-2-3 Mayıs tarihlerinde sokağa çıkma yasağı uygulanacağı belirtildi.

28-Anayasa Mahkemesi, güvenlik soruşturması yapan görevlilerin tüm kayıtlara ulaşmasına imkân veren kanun fıkrasını iptaline dair karar Resmi Gazete' de yayınlandı.

-Libya'nın doğusundaki silahlı güçlerin lideri Halife Hafter, yayınladığı videoda Birleşmiş Milletler (BM) himayesinde imzalanan "Suheyrat Anlaşması'nın hükmünü yitirdiğini ve ülkenin başına geçtiğini" söyledi.

-Türkiye'nin, korona virüs salgınından en çok etkilenen ülkelerden ABD'ye kargo uçağı ile tabi yardım gönderdi.

-Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Ali Erbaş'ın Ramazan'ın ilk Cuma hutbesinde "İslam zinayı en büyük haramlardan kabul ediyor. Lutiliği, eş cinselliği lanetliyor. Nedir bunun hikmeti? Hastalıkları beraberinde getirmesi ve nesli çürütmesidir. Bunun hikmeti, yılda yüz binlerce insanın, gayrimeşru ve nikâhsız hayatın İslami literatürdeki ismi zina olan bu büyük haramın sebep olduğu HIV virüsüne maruz kalmasıdır. Geliniz bu tür kötülüklerden insanları korumak için birlikte mücadele edelim" dedi.

-Mısır Cumhurbaşkanı Abdul Fettah es-Sisi, bu geceden başlamak üzere ülkenin tamamında 3 aylık olağanüstü hal ilan etti.

-Cumhurbaşkanı Erdoğan, korona virüs salgınıyla mücadele ile ilgili, "Bu zorlu süreçten alımızın aklıyla çıkmayı başardık." dedi.

-Milli Savunma Bakanlığı, terör örgütü PKK/YPG'nin Afrin ilçe merkezinde bomba yüklü yakıt tankeriyle gerçekleştirdiği saldırıda ilk belirlemelere göre 11'i çocuk 40 kişinin öldüğünü, 47 kişinin yaralandığını açıkladı.

29-Libya'nın Birleşmiş Milletler (BM) nezdindeki meşru temsilcisi Ulusal Mutabakat Hükümeti (UMH), başkent

Trablus'un güneyinde Halife Hafter'e bağlı milislere mühimmat taşıyan konvoyu hava saldırısı düzenledi.

-Almanya'da görev yapan kalp hastalıkları uzmanı Metin Çakır'ın sosyal medya hesabından eşcinselliği 'hastalık' olarak nitelendirmesinin ardından görevinden alındı.

-Bilim Kurulu Üyesi Prof. Dr. Özlü, 'Korona virüse karşı aşı bulunana kadar veya toplumun yüzde 60'ı virüse karşı bağışıklık kazanana kadar tedbirleri gevşetmeyiz' dedi.

-Lübnan'da mali krize yönelik protestolar devam ederken, ülkenin kuzeyindeki Trablus kentinde düzenlenen protestolarda banka şubeleri ateşe verildi.

-Peru'nun başkenti Lima'daki bir cezaevinde, mahkumların korona virüs ile mücadele uygulamalarını yetersiz bulduğu için çıkardığı isyanda 9 hükümlü öldü.

30- Yargıda dava açma, başvuru, şikâyet, itiraz ve ihtar gibi süreler, hak düşürücü süreler ve bir hakkın doğumu, kullanımı veya sona ermesine ilişkin tüm süreler 15 Haziran 2020'ye kadar ertelendi.

-Kuzey Makedonya'nın önemli Türk edebiyatçılarından yazar ve şair İlhami Emin, başkent Üsküp'te hayatını kaybetti. -Nazilli'nin sevilen simalarından, Kur'an Kursu hocası Mehmet Ali Şeflek Kur'an okurken hayatını kaybetti.

-ABD'nin New York eyaletinde polise yapılan şikâyet üzerine, bir cenaze evinin önünde soğutma sistemi olmayan 2 kamyonu yüklenmiş onlarca cenaze bulundu.

Mayıs

1- Çin tarihi ve kültürüne ait bir milyonu

aşkın esere ev sahipliği yapan “Yasak Şehir” ziyarete açıldı.

-İsrail ait helikopterler, Suriye'nin güneyine füzelerle hava saldırısı gerçekleştirdi.

-Taliban militanları, Afganistan'ın Belh ve Logar vilayetlerindeki askeri karakollara silahlı saldırı düzenledi, ilk belirlemelere göre 10 asker hayatını kaybetti.

-Adana'da 11 adrese eş zamanlı operasyonda 4 tabanca, 8 pompalı av tüfeği, 3 balistik yelek, 143 kartuş, 88 mermi, 2 bıçak, bir dürbün aparatı, 42 kök Hint keneviri, 20 gram esrar ve 8 uyuşturucu hap ele geçirildi.

2-Dünyanın en seçkin bilim kurumlarından Amerikan Ulusal Bilimler Akademisi'nin 157 yıllık tarihinde ilk kez bir Türk kadını Prof. Dr. Bahar Demirören 'üye' olarak seçildi.

-Irak'ın Selahddin vilayetinde terör örgütü TEŞ'ş'tan Şii milis gücü Haşdi Sabi'ye bağlı saldırısı: 10 kişi öldü.

-Afrika özgürlük simgesi Tony Allen hayatını kaybetti.

-Latin Amerika ülkesi Venezüella'nın Guanare şehrinde bir cezaevinde çıkan isyanda 17 kişi hayatını kaybetti.

3-Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Adil Karaismailoğlu, modernizasyon çalışmaları tamamlanan Samsun-Sivas Kalın demir yolu hattında yarın ticari deneme seferlerine başlanacağını bildirdi.

-Sağlık Bakanı Fahrettin Koca, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ve Kocaeli Sanayi Odasının organizasyon desteğiyle Gebze'de, günlük 5 bin test kapasiteli bir laboratuvar kurduklarını bildirdi.

-Milli Savunma Bakanlığı, Barış Pınarı Harekât Bölgesi'nde sızma girişiminde

bulunan 12 YPG/PKK'lı teröristin etkisiz hale getirildiğini açıkladı.

-Tedavisi gören İlahiyatçı yazar Ömer Döngeloğlu hayatını kaybetti.

-Tiyatro oyuncusu Sükan Kahraman öldü.

4- İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. Murat Dilmener korona virüsten hayatını kaybetti.

- Bitlis'in Sehi bölgesi yakınlarında İl Jandarma Komutanlığı tarafından düzenlenen operasyon sırasında çıkan çatışmada iki asker şehit oldu.

-Gazeteci Tülay Karabağ İşler hayatını kaybetti

-ABD Yüksek Mahkemesi, Koronaönlemleri nedeniyle 230 yıllık tarihinde ilk kez uzaktan sözlü yargılama yapmaya başladı.

-Uludağ Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. İlker Küçük korona virüsten öldü.

5-Karabük Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Bülent Özdayan öldü.

-Nijerya'da Boko Haram ve Batı Afrika Eyaleti İslam Devleti (ISWAP) terör örgütlerine yönelik operasyonlarda 134 örgüt üyesi etkisiz hale getirildi.

-Cumhurbaşkanı Erdoğan, korona virüs salgınında normalleşme sürecine işaret ederek "Kurallara uymazsak bedelini hep birlikte öderiz" dedi.

6- Yargıtay 16. Ceza Dairesi, 11. Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün dış politika başkanışmanlığını yapan eski büyükelçi Gürcan Balık'a "silahlı terör örgütüne üye olmak" suçundan verilen 6 yıl 3 ay hapis cezasını onadı.

-Yönetmen Özer Kızıltan, hayatını kaybetti.

-İçişleri Bakanlığı, 81 il valiliğine, 65 yaş ve üzeri, kronik rahatsızlıkları bulunanlar ile 20 yaş altındakilerin sokağa çıkma istisnaları ile ilgili genelge gönderdi.

7- Mısır'ın ünlü hafızlarından Muhammed Mahmut et-Tıblavi, Kahire'de öldü.

-Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı (TÜİK) Hizmet Birimlerinin Kuruluş, Görev ve Yetkilerine Dair Yönetmelik, Resmi Gazete 'de yayımlanarak yürürlüğe girdi.

-Fotoğraf sanatçısı Mehmet Ünal'ın Almanya'ya göçün 50'nci yılı nedeniyle tasarladığı "Memleket Almanya" sergisi dijital ortamda ziyaretine açıldı. Kenya'da son 3 haftadır etkisini gösteren şiddetli yağışlar sonucu meydana gelen sel ve heyelanda 194 kişi hayatını kaybetti.

-Cammu Keşmir'de güvenlik güçlerinin düzenlediği operasyonda Hizb'ul Mücahidin örgütünün lider kadrosunda yer alan Naikoo öldürüldü.

8-Hindistan'da salgın nedeniyle evlerine yürüyerek dönmek zorunda kalan göçmen işçilere trenin çarpması sonucu 16 işçi hayatını kaybetti.

-Çin'in uzaya gönderdiği 'insan taşıyacak deneysel uzay gemisi' başarıyla iniş yaptı.

-Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığınca, Anneler Günü ve Ramazan Bayramı'nda huzurevlerine ziyaretçi kabul edilmeyeceği açıklandı.

-Yüzüncü Yıl Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Özgür İşleyici öldü.

-Hırvatistan Savunma Bakanı Damir Krsticevic, dün askeri bir eğitim uçağının düşmesi sonucu iki pilotun hayatını kaybetmesi üzerine görevinden istifa etti.

-Anadolu Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Şafak Ertan Çomaklı görevinden istifa etti.

9- Ölüm orucu giren Grup Yorum Üyesi İbrahim Gökçek öldü.

-Jandarma eski Genel Komutanı Emekli Orgeneral Adnan Doğu hayatını kaybetti.

10-İnsan Hakları İzleme Örgütü (HRW), Suudi Arabistan makamlarının, ülkenin eski Kralı Abdullah bin Abdülaziz'in oğlu Prens Faysal'ı gözaltına aldığını bildirdi.

-Eğitimci, şair ve yazar Sadık Çakırsipahi Çankırı'da öldü.

-ABD'de şov dünyasının önde gelen isimlerinden ünlü illüzyonist Roy Horn, korona virüsten öldü.

-Sağlık Bakanı Fahrettin Koca, 65 yaş ve üstündeki vatandaşların evde kalarak korona virüsle mücadele sürecine büyük destek verdiklerini belirterek, "Beklenen gün geldi. Şehir, siz hanımefendiler ve beyefendilerle adeta yeniden tanışacak. Bu güzel günde maske takmayı ihmal etmeyin." Dedi.

-Bakan Pekcan: "Ulusal para birimleri üzerinden ticarete daha fazla ağırlık vermemiz gerekiyor." Dedi.

-İzmir'in Bornova ilçesinde yaşayan Songül Gülen'in Anneler Günü hediyesi, üstün zekalı hiperaktif oğlunun Uluslararası Caribou Matematik Yarışması'nda elde ettiği dünya birinciliği oldu.

-Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Kıbrıs Türklerini, Rum zulmü ve esaretinden kurtarmak için yaptığı 1974 Barış Harekatı'nın hayatta kalan son gazi generali Adnan Doğu'nun hayatını kaybetti.

-Aksay Denizcilik 'in kurucusu Armatör Selçuk Sayınsoy öldü.

11-Denizlerin imparatoru olarak bilinen iş adamı Recep Ahmet Mercan, öldü.

-İran Ordusu tatbikatta yanlışlıkla kendi gemisini vurdu: 19 asker öldü.

-Sait Faik Abasıyanık anısına her yıl bir hikayeciye verilen ve Darüşşifada Cemiyeti ile İş Bankası Kültür Yayınları iş birliğiyle düzenlenen Sait Faik Hikâye Armağanı "Döngel Dünya" adlı kitabıyla Ethem Baran ödüle layık görüldü.

12- Diriliş Ertuğrul, Kuruluş Osman, Aşkın Yolculuğu ve Yunus Emre projelerinin müziklerinde yer alan Alpay Göltekin öldü.

-Edirne'de 500 yıllık olduğu değerlendirilen 2 el yazması İncil ele geçirildi

-Afganistan'da cenaze töreni sırasında meydana gelen bombalı saldırı: 24 öldü.

13-Taziye çadırı kurulması nedeniyle 5 Mayıs'ta karantinaya alınan Van İpekyolu ilçesi Ortanca Mahallesinde vaka sayısı 390'a yükseldiği ve 8 kişi de hayatını kaybettiği açıklandı.

-Afganistan'ın başkenti Kabil'de Sınır Tanımayan Doktorlar Örgütü'nün faaliyet gösterdiği hastaneye düzenlenen silahlı saldırıda ölenlerin sayısı 24'e yükseldi.

-İstanbul Şişli'de bir sanat evine düzenlenen operasyonda Bizans, Selçuklu ve Osmanlı dönemine ait 78 parça tarihi eser ele geçirildi.

14- Gazeteci ve yönetmen Sunar Kural Aytuna öldü.

15- Anadolu Ajansı'nın Atina bürosu Müdürü Furkan Naci Top öldü.

-İçişleri Bakanlığı'nca, Siirt Belediye Başkanı HDP'li Berivan Helen Işık,

Baykan Belediye Başkanı Ramazan Sarsılmaz ve Kurtalan Belediye Başkanı Baran Akgül görevlerinden alındı.

-HDP'li Iğdır Belediye Başkanı Yaşar Akkuş, hakkında yürütülen bir terör soruşturması kapsamında gözaltına alındı.

-İstanbul'da düzenlenen suç örgütü operasyonunda Sedat Peker'i tehdit ettiği videoyla gündeme gelen 'Hanımağa' lakaplı Güniz Akkuş'un da aralarında bulunduğu 10 şüpheli gözaltına alındı.

-Van'da "Vefa Sosyal Destek Grubu" görevlilerini taşıyan araca yönelik silahlı saldırı 2 kişi hayatını kaybetti.

-Meksika'da sahte alkolde 90 kişi hayatını kaybetti.

-ABD Senatosu, Sincan Uygur Özerk Bölgesi'ndeki Uygur Türklerine yönelik baskı politikalarından dolayı Çinli yetkililere yaptırım uygulanmasını öngören yasa tasarısını onayladı.

-Tarım ve Köy İşleri eski Bakanı ve Sivas Milletvekili Demirci, Ankara'da öldü.

16- İçişleri Bakanlığınca ülke genelinde yapılan denetimlerde sosyal mesafe ve kısıtlama kurallarını ihlalden 4 bin 368 kişiye idari ve adli işlem uygulandı.

-Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Kurmay Başkanı Tümamiral Cihat Yayıcı'nın Genelkurmay Başkanlığı emrine atanmasına ilişkin karar Resmi Gazete 'de yayımlandı.

-Aralarında akademisyenler, yazarlar, gazeteciler ve sağlıkçıların bulunduğu 85 ismin imzasıyla ortak bildiri yayınlandı. Bildiride terör örgütü PKK şiddetine karşı dayanışma, seferberlik ve kınama çağrısı yapıldı.

-Rize Eski Milletvekili ve TBMM Eski Başkanvekili Dr. Arif Şevket Bilgin öldü.

-Çevirmen, akademisyen Yurdanur Salman öldü.

-Muş'un Korkut ilçesi Altınova Belde Belediyesi Eş Başkanı Casım Budak, tutuklandı.

17- Çin'in İsrail Büyükelçisi evinde ölü bulundu.

-Nijerya'nın Bauchi eyaletinde yıl başından bu yana 41 kişi Lassa ateşi nedeniyle hayatını kaybetti.

-Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin Ruanda soykırımında yüzbinlerce kişinin ölümünden sorumlu tuttuğu isimlerden Felicien Kabuga, Fransa'da yakalandı.

-İsrail Başbakanı Netanyahu'ya bir mektup gönderen ABD'li Demokrat Senatör Feinstein, İsrail'in Batı Şeria'da tek taraflı bir ilhak girişiminde bulunmaması için çağrıda bulundu.

-Yeşilçam oyuncusu ve yönetmen Atilla Akarsu öldü.

-“Kırkpınar Yağlı Güreşleri Marşı”nın yazarı eğitimci Beyazıt Sansı Edirne'de öldü.

18- Batı Afrika ülkesi Nijerya'da grup arasında çıkan çatışmada 38 kişi öldü.

-Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle Genelkurmay Başkanlığı emrine atanan Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Kurmay Başkanı Tümamiral Cihat Yayıcı görevinden istifa etti.

-Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu, "Bugüne kadar yurt dışında yaşayan 535 vatandaşımız hayatını kaybetti." dedi.

-Iğdır'da "terör örgütü üyesi olmak" suçundan gözaltına alınan ve İçişleri Bakanlığınca görevinden uzaklaştırılan Iğdır Belediye Başkanı Yaşar Akkuş, çıkarıldığı mahkemece tutuklandı.

19- Suudi Arabistan merkezli çok uluslu

"Dallah Al-Baraka Holding"ın başkanı ve kurucusu Salih Abdullah Kamil öldü.

-Kahramanmaraş ve İzmir eski Milletvekili, Mehmet Turan Beyazıt, İzmir'de öldü.

-İçişleri Bakanlığınca 81 ilin valiliğine gönderilen genelgede, 22 Mayıs saat 00.00 ile 26 Mayıs saat 00.00 arasında uygulanacak sokağa çıkma kısıtlamasına ilişkin hususlar belirlendi.

-Şair, yazar Tekin Gönenç İstanbul'da öldü.

20-Afganistan'da 2 camiye düzenlenen silahlı saldırılarda 11 kişi hayatını kaybetti.

-Rusya'nın başkenti Moskova bölgesinde "Mİ-8 tipi" askeri helikopterin sert iniş yapması sonucu 3 kişi hayatını kaybetti.

-Tarih Vakfı'nın kurucu mütevelli üyesi, tarihçi, yazar Prof. Dr. İşaya Üşür öldü.

21-Bölgenin kanaat önderlerinden Molla Emin Varol, korona virüsten öldü.

-İzmir'in birçok ilçesindeki camilerden aynı anda İtalyan partizan marşı Çav Bella çalındı. Olay ile ilgili olarak soruşturma başlatıldı.

-Türk Radyasyon Onkolojisi Derneği kurucusu ve İ.Ü Onkoloji Enstitüsü öğretim üyesi Prof. Dr. Mehmet Emin Darendeliler hayatını kaybetti.

-İçişleri Bakanlığı "65 yaş ve üzerine seyahat belgesi başvurusu için e-devlet, İçişleri, e-başvuru ve Alo 199 Vefa Destek Hattı sistemi hazır hale getirilmiştir." açıklamasında bulundu.

-Diyanet İşleri Başkanlığı. "Bu yıl maalesef milletçe büyük mücadele verdiğimiz korona virüs sebebiyle camilerimizde bayram namazı

kılanamayacaktır. Her ilin bayram namazı saatinde minarelerden tekbirler getirmek suretiyle bayram coşkusunun yaşanması sağlanacaktır." Açıklaması yaptı.

22- Japonya'da yaşayan 90 yaşındaki Hamako Mori, 39 yıldır bilgisayar ve konsollarda oyun oynayan en yaşlı bilgisayar oyuncusu olarak "Guinness Rekorlar Kitabı"na girdi.

-Pakistan'da 99 yolcu 8 mürettebat bulunan bir uçak bayram alışverişi yapılan bölgeye düştü. Kazada iki kişi dışında mürettebat ve yolcular hayatını kaybetti.

-Özbekistan'da Ramazan Bayramı dolayısıyla Cumhurbaşkanı 258 mahkumu affetti.

23- Terör örgütleriyle irtibat, iltisak nedeniyle bin 458, bilirkişilik temel ve etik ilkelerine aykırı davranış gerekçesiyle de 381 kişi, bilirkişilikten çıkarıldı.

-Bitlis'te PKK'lı teröristlere yönelik operasyonda güvenlik güçlerince bulunan 32 odalı sığınak kullanılamaz hale getirildi.

-İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Fiziyojji Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Sedat Yıldız korona virüsün sağlayacak ELİSA testi geliştirdi.

24- İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. İsmail Kaya öldü. -Türk sinemasının ünlü görüntü yönetmeni Erdal Kahraman öldü.

-Diyarbakır'da gerçekleştirilen operasyonda gözaltına alınan eski DBP eş genel başkanları Mehmet Arslan ve Gülcihan Şimşek'in de aralarında bulunduğu 12 kişi tutuklandı.

-Milli Savunma Bakanı Hulusi Akar, Hatay'da sınır bölgesinde yaptığı incelemede Haftanın, Zap, Hakurk ve

Gara bölgelerinde 13 teröristin etkisiz hale getirildiğini açıkladı.

-Afrika müziğin tanıtan Gine'li sanatçı Mory Kante, hayatını kaybetti.

-Edebiyat, sanat ve kültür dergisi 'Dergah'ın Mayıs sayısı, hayatı eve sığdıran edebiyatseverler için online erişime açıldı.

-Anayasa Mahkemesi, bir mahkûmun cezaevi koşullarını anlattığı mektuba 'sakıncalı' denilerek el konulmasını 'haberleşme özgürlüğünün ihlali' olarak değerlendirdi. Kararda, 'mektubun tamamına el konulması yerine sakıncalı cümlelerin okunmayacak şekilde karalanması' önerildi.

-Kocaali'de bir kamyonunda yapılan aramalarda 42 kilo kubar esrar maddesi ele geçirildi.

-Taliban ile Afganistan hükümeti arasında Ramazan Bayramı nedeniyle karşılıklı ateşkes ilan edildi.

-Diyarbakır'da bayramda polis ve jandarma ekiplerine bombalı saldırı hazırlığındaki PKK'lı teröristler yakalandı. Operasyonda 4 kilodan fazla paylayıcı ele geçirildi.

-Batı Afrika ülkesi Nijerya'nın kuzeybatısında Ramazan Bayramı dolayısıyla 293 mahkum affedildi.

26-Anayasa Mahkemesi Başkanı Zühtü Arslan, korona virüsle mücadelede tüm ülkelerin dayanışma ve iş birliği içerisinde olması gerektiğini açıkladı.

-Van'ın İpekyolu ile Edremit ilçelerinde iki mahallede gizli taziye çadırlarının kurulmasından kaynaklı yakın temas nedeniyle vaka sayısı 163'e yükseldi.

Çin'in Makao özerk bölgesinde kurduğu kumarhanelerle dünyanın en zenginleri listesine giren Stanley Ho, 98 yaşında öldü.

-Genelkurmay eski Başkanı emekli Orgeneral İsmail Hakkı Karadayı tedavi gördüğü hastanede öldü.

27-İlahiyatçı, yazar Türk Musikisi sanatçısı Mürşit Kavurmacı Bursa'nın Mudanya ilçesinde evinin yakınlarında denizde ölü bulundu.

28-Olağanüstü hal, afet ve ekonomik dalgalanma dönemleri ile diğer acil durumlarda faaliyet gösterecek "Haksız Fiyat Değerlendirme Kurulu" ile ilgili karar Resmi Gazete 'de yayımlandı.

-Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu (SEDDK) Başkanlığına Türker Gürsoy atandı.

-ABD Başkanı Donald Trump'ın fonları kesme tehditlerinin ardından Dünya Sağlık Örgütü, "DSÖ Vakfı" kurulduğunu açıkladı.

-Birleşik Krallık ülkesi Galler'de, yaklaşık bin 700 akıl hastasının korona salgını sürecinde yanlışlıkla hastanelerden taburcu edildiği açıklandı.

-Dünyanın en yüksek zirvesi Everest Dağı'nın yüksekliğini hassas şekilde ölçmek üzere 7 Mayıs'ta yola çıkan Çin keşif ekibi zirveye ulaştı.

-İngiltere'de ilk kez başörtülü bir kadın hâkim olarak atandı. Öncü olmayı umduğunu belirten hâkim Raffia Arshad, "Bu sadece kişisel bir başarı değil, farklı bir kökene sahip herkes için büyük bir başarı" dedi.

-Yönetmen Fikret İğdırlı tedavi gördüğü hastanede öldü.

-Mescid-i Aksa Vakfı Müdürü Şeyh Ömer el-Kisvani, korona virüs salgını nedeniyle kapatılan Mescid-i Aksa'nın 31 Mayıs Pazar günü yeniden ibadete açılacağını duyurdu.

-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Demokrasi ve Özgürlükler Adası Açılış Töreninde yaptığı konuşmada, Türkiye'nin bundan tam 60 yıl önce tarihinin en kara günlerinden biri olan 27 Mayıs darbesine maruz kaldığını ifade etti.

-Nijerya'nın kuzeybatısında düzenlenen silahlı saldırılarda en az 60 kişi hayatını kaybetti...

29- ABD'nin Minneapolis kentinde bir siyahi Amerikalının polis tarafından göz altına alınma sırasında hayatını kaybetmesiyle başlayan protesto gösterileri şiddet olaylarına sahne olmaya başladı. Minneapolis'te küçük bir isyankar grup polis birçok binayı ve polis karakolunu ateşe verdi.

-Cumhurbaşkanı Erdoğan, ABD'de polis şiddeti sonucu hayatını kaybeden George Floyd'un ölümüne ilişkin, 'Bu insanlık dışı mantaliteyi kınıyorum' dedi.

-Doğu Türkistanlı ABD vatandaşı Dr. Nuri Türkel, ABD yönetimine bağlı bağımsız bir kuruluş olan Uluslararası Dini Özgürlükler Komitesi'ne (USCIRF) komiser tayin edildi.

-İstanbul'un fethinin 567. yıl dönümü kutlamaları, Fatih Sultan Mehmet'in şehri aldıktan sonra ilk cuma namazını kıldığı Ayasofya'da düzenlenen "Fetih Şöleni'nde, Fetih Suresi okundu.

30- Londra Filarmoni ile BBC Senfoni orkestraları viyola grup şefi Ruşen Güneş, öldü.

-Hakkari Çukurca'da PKK ile çıkan çatışmada Uzman Çavuş Uğur Bora, Piyade Er Mehmet Günay ve Diyarbakır'da saldırıya uğrayan polis memurumuz Atakan Arslan şehit oldu.

31-Yazar, şair, felsefeci Dr. Oruç Aruoba hayatını kaybetti.

-İstanbul'daki Surp Krikor Lusavoriç Ermeni Kilisesi'nin haçını söküp kıran ve adli kontrol şartıyla serbest bırakılan şüpheli yeniden tutuklandı.

-ABD'de polis şiddeti sonucu yaşamını yitiren George Floyd için adalet talebiyle ülke çapında protestolar düzenlenirken, 16 eyaletteki 25 şehirde gösterilerin kontrolden çıkması nedeniyle sokağa çıkma yasağı ilan edildi.

- Sanatıyla ırkçılığa karşı çıkan Afrika kökenli Amerikalı ressam Emma Amos öldü.

-Afganistan'da hapishanelerdeki 710 Taliban üyesi serbest bırakıldı.

Haziran

1- Tasarladığı büyük heykeller ve enstalasyonlarıyla tanınan dünyaca ünlü Bulgar sanatçı Hristo Vladimirov Javacheff öldü.

-Suudi Arabistan'da, korona virüs salgını nedeniyle iki ayı aşkın süredir kapalı tutulan camiler, yeniden ibadete açıldı.

-Korona virüs salgını nedeniyle karantina sürecinde Müslüman olan Avusturya'nın şampiyon dövüşçüsü WilliOtt'un ardından nişanlısı Mischele de İslam'ı seçti.

Dünya Güreş Birliği (UWW) Başkan Yardımcısı olan Tzeno Tzenov, hayatını kaybetti.

2- İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca Türk Silahlı Kuvvetleri içerisindeki FETÖ yapılanmasına yönelik yürütülen soruşturmada, aralarında muvazzaf askerlerin de bulunduğu 118 şüpheli hakkında gözaltı kararı verildi.

-Siirt'in Pervari ilçesinde askeri araç devrildi, 2 asker şehit oldu, 6 asker yaralandı.

-Kayseri Cumhuriyet Başsavcılığı, FETÖ/'ye yönelik soruşturma kapsamında, örgüt üyesi oldukları iddia edilen, meslekten ihraç astsubay, aktif görevde öğretmen ile ev hanımının da olduğu çeşitli mesleklerden 5 şüpheli hakkında gözaltı kararı verdi.

-ABD'nin çeşitli şehirlerindeki gösterilerde en az 5 bin 600 kişinin gözaltına alındığını ve Chicago'daki gösterilerde 2 kişinin öldüğünü açıkladı.

-Kapatılan Refah Partisi'nin Kurucu Genel Başkanı, Ahmet Tekdal hayatını kaybetti.

-PTT, yeni kimlik kartına sahip olan vatandaşların, İŞKUR, sosyal yardım ve doğum yardımı ödemelerini PTT ATM'lerinden alabilecekleri açıklandı.

-Türkiye, ilaç alanında dünyadaki kuralları belirleyen "Uluslararası Uyum Konseyi"ne tam üye olarak kabul edildi.

-Türkiye'de son 24 saatte 786 kişiye covid-19 tanısı konuldu, 22 kişi hayatını kaybetti, toplam vaka sayısı 165 bin 555, can kaybı 4 bin 585 oldu.

-Afganistan'ın başkenti Kabil'in diplomatik bölgesi Vezir Ekber Han'da bir camiye düzenlenen bombalı saldırı sonucu ülkenin önemli din âlimlerinden imam Muhammed Ayaz Niyazi ile bir kişi hayatını kaybetti.

-Yozgat Belediye Başkanı Celal Köse, 2016-2018 dönemine ilişkin yapılan denetlemeler sonucunda hazırlanan rapor doğrultusunda 7 belediye çalışanının 'zimmet' suçundan gözaltına alındığını açıkladı.

-Kapatılan Ulusal Birlik Partisi'nin kurucu Genel Başkanı Semih Tufan Günaltay, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a hakaret ettiği gerekçesiyle tutuklandı.

3-Türkiye ve Azerbaycan, karşılıklı olarak vize uygulamasını kaldırdı. Bununla ilgili karar "Resmi Gazete"de yayımlandı. Antlaşmaya göre, her iki tarafın vatandaşları, bir diğer ülkeye 90 gün süreyle seyahatlerinde vize yükümlülüğünden muaf tutulacak.

-Meksika'da bir uyuşturucu karteline ait 1 milyar dolardan fazla paranın hareketleriyle bağlantılı olduğu iddia edilen 1937 kişi ve şirketin banka hesapları donduruldu.

-Afganistan da yol kenarına yerleştirilen bombanın patlaması sonucu 9 sivil öldü.

4- Yargıtay 16. Ceza Dairesi, (FETÖ) darbe girişimi sırasında Tuzla Piyade Okulundaki eylemlere ilişkin davada 5 sanığa verilen ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını onadı, 17 kişi hakkındaki beraat kararını bozdu.

-Pakistan'da korona virüsten iki milletvekili hayatını kaybetti.

-İsrail polisi, Mescid-i Aksa İmam Hatibi Şeyh İkrime Sabri'ye 4 ay Harem-i Şerif'ten uzaklaştırılma cezası verdi.

-TBMM Genel Kurulunda CHP'li Enis Berberoğlu ile HDP'li Leyla Güven ve Musa Farisoğulları'nın milletvekilliği düşürüldü.

Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı, milletvekilliği düşürülen HDP'li Leyla Güven ve Musa Farisoğulları hakkında yakalama kararı çıkardı. Kararın ardından Musa Farisoğulları, Diyarbakır'da gözaltına alındı.

5-Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na, Yargıtay Büyük Genel Kurulu'na gösterilen adaylar arasında Yargıtay Daire Başkanı Bekir Şahin seçildi.

-İzmir'de FETÖ'ye yönelik gerçekleştirilen operasyonda, ByLock

kullandığı belirlenen 31 kişi gözaltına alındı.

-Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü, Türkiye'ye 3 milyar 261 milyon 500 bin ABD doları yatırım yapan 9 bin 11 kişinin, Türk vatandaşlığı kazandığını duyurdu.

-Fransa Savunma Bakanlığı Mali'de El Kaide terör örgütüne yönelik düzenlenen operasyonda El Kaide lideri Abdel Malek'in öldürüldüğünü duyurdu.

6-Dünyanın en geniş kapsamlı tematik film festivali olan Uluslararası Göç Filmleri Festivali'nin bu yılki jüri başkanlığına Nuri Bilge Ceylan seçildi.

-Mardin'in Ömerli ilçesinde etkisiz hale getirilen 2 PKK'lı teröriste yardım ve yataklık ettikleri gerekçesiyle 7 şüpheli gözaltına alındı.

-Afganistan'da düzenlenen bombalı saldırıda 11 polis öldü.

-Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi (BMGK) Libya'ya uygulanan silah ambargosu kararını bir yıl daha uzattı.

7-Pamukkale Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Veysel Kuzucu öldü.

8- Hint dizilerinin ünlü oyuncusu Chiranjeevi Sarja öldü.

-Filistinli komutan Ramazan Abdullah öldü.

9- Usta oyuncu Ayşegül Arsoy Atik, Bodrum'da öldü.

10- Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Adil Karaismailoğlu, "Haziran ayında kademeli olarak 40 ülkeye uçak seferleri başlatmayı planlıyoruz." açıklamasını yaptı.

11- Oda TV Ankara Haber Müdürü Müyesser Yıldız, "siyasal ve askeri

casusluk" suçundan tutuklandı.

-T.C Merkez Bankası eski Banka Meclisi Üyesi Prof. Dr. Sabri Orman öldü.

12- Bursa merkezli 16 ilde (FETÖ)'ye yönelik soruşturma kapsamında gözaltına alınan 35 şüpheliden adliye sevk edilen 13 zanlının 11'i tutuklandı.

15- Milli Savunma Bakanlığı, Irak'ın kuzeyindeki Sincar, Karacak, Kandil, Zap, Avaşin Basyan ve Hakurk'a yönelik hava harekatı düzenlendiğini bildirdi.

-İsrail mahkemesi, 15 yaşındaki Hamude Hıdr Eş-Şeyh isimli Filistinli çocuğa 10 yıl hapis cezası verdi.

16-TBMM Genel Kurulu'nda, Rekabet Kanunu'nda değişiklik öngören yasa teklifi kabul edildi.

17- Şırnak'ın Silopi ilçesinde yol çalışmasına akaryakıt taşıyan kamyonetin geçişi sırasında PKK tarafından yola döşenen el yapımı patlayıcının infilak ettirilmesi sonucu 4 işçi hayatını kaybetti.

18- Bilkent Senfoni Orkestrası hocası Doç. Dr. Sakine Sadova öldü.

19- Malatya'nın Doğanşehir Belediye Başkanı Vahap Küçük, hayatını kaybetti.

20-Irak futbolunun duayen isimlerinden Ahmet Radi, korona virüsten öldü.

21-Boğaziçi Üniversitesi Emekli Öğretim Üyesi Prof. Dr. Metin Balcı öldü.

-Kayseri eski Milletvekili, Hasan Ali Kilci hayatını kaybetti.

22- Türk atletizminin duayen ismi, Selahattin Yıldız, 90 yaşında öldü.

-Suudi Arabistan korona virüs nedeniyle bu yıl hac görevinin yapılamayacağını açıkladı.

-Diyarbakır Lice'de 7.500 Hint keneviri yakalandı.

23- Birleşmiş Milletler (BM) 75. Genel Kurulu Başkanlığına seçilen Volkan Bozkır, göreve başladı.

24- Hindistan'da sağanak yağış sırasında yıldırım düşmesi sonucu 16 kişi öldü.

25- Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, yüz yüze aile danışmanlık hizmetinin maske, sosyal mesafe ve hijyen kurallarına dikkat edilerek, 1 Temmuz'dan itibaren tekrar başlatılacağını duyurdu.

26- Ege Denizi'nin Datça açıklarında 4.5 büyüklüğünde deprem meydana geldi.

-Dünya Sağlık Örgütü İsveç'i riskli ülkeler listesinden çıkardı.

-Güney Afrika'nın güneybatısında yer alan Malmesbury kasabasında 69 mahkûm hapishaneden firar etti.

27- Danimarka'da Kur'an-ı Kerim'i yakarak parlamentoya girmeye çalışan ırkçı ırkçı Stram Kurs (Sert Çizgi) partisinin lideri Rasmus Paludan'ın 14 suçtan yargılandığı davada hapis cezası aldı.

28- (FETÖ)'nün Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) içerisinde yürüttüğü faaliyetlerin deşifre edilmesine yönelik İstanbul merkezli 23 ilde düzenlenen operasyonla yakalanan 54 şüpheliden 23'ü tutuklandı.

29- İlk İslami bankanın kurucusu Said Nasır Lutah öldü.

-Yeşilçam oyuncularından Altan Bozkurt öldü.

30- İran'ın Tahran şehrinde meydana gelen gaz patlamasında 19 kişi hayatını kaybetti.

Temmuz

1- Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Hami Aksoy, "Ayasofya, topraklarımız üzerinde yer alan bütün kültür varlıklarımız gibi Türkiye'nin mülkiyetindedir. Ayasofya üzerinde her türlü tasarruf yetkisi yine Türkiye'nin egemenlik hakları çerçevesinde iç işlerimizi ilgilendiren bir konudur" dedi.

-Libya'nın meşru Fetva Dairesi olan, Ulusal Mutabakat Hükümeti (UMH) çatısı altındaki "Dar el İfta", tüm Libyalıları Rusya'ya karşı seferber olmaya çağırırdı.

-Van'ın Çarpanak adası yakınlarında göçmen teknisinin batması sonucu 6 kişi hayatını kaybetti.

-Sağlık Bakanı Fahrettin Koca, korona virüs Bilim Kurulu toplantısının ardından Kovid-19 salgınına ilişkin açıklama yaptı. Koca, salgında vaka sayısının 200 bini aştığı Türkiye'de son bir haftada Ankara, Gaziantep, Bursa, Konya ve Diyarbakır'da ciddi bir artış olduğuna dikkat çekti.

2- Ankara İl Umumi Hıfzıssıhha Kurulu, kentte 15 gün süreyle tüm eylem ve etkinlikleri yasaklama kararı aldığını açıkladı. Çoklu baro teklifine karşı avukatların yarın Ankara'da gerçekleştireceği Büyük Savunma Mitingi öncesi kentte tüm eylem ve etkinlikler salgın nedeniyle 15 gün süreyle yasaklandı.

3- İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi öğretim üyesi, yazar, şair İrfan Çiftçi öldü. -Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in 2036'ya kadar devlet başkanlığı yapmasına imkân sağlayan ve ülkenin siyasi sistemini değiştiren anayasa değişikliğini halkın yüzde 77,92'si onayladı.

-Hattat Yusuf Zünnun hayatını kaybetti.

-Sakarya'da havai fişek fabrikasında meydana gelen patlamada 4 kişi hayatını kaybetti, 97 kişi de yaralandı.

4- Çin'de meydana gelen selde 121 kişi hayatını kaybetti.

-Gazeteci Haluk Cansın İzmir'de öldü.

5- Gazeteci Ahmet Baydar Ankara'da öldü.

6-Kamuoyunda "Büyükada Davası" nda karar açıklandı. Buna göre Taner Kılıç'a 6 yıl 3 ay, Günel Kuşun, İdil Eser ve Özlem Dalkıran'a ise 1 yıl 13 ay hapis cezası verildi.

7-Eski milli atlet ve Türkiye şampiyonası Erol Alaçam Ankara'da öldü.

-Kırım Tatar Milli hareket emektarlarından Aydar Adamanov Bahçeşehir'de öldü.

-Sinema ve tiyatro oyuncusu Jale Aylanç öldü.

-Konya Büyük Selçuklu Eğitim ve Kültür Vakfı onursal başkanı Hüseyin Alpama öldü.

8- Rusya ve Çin, Birleşmiş Milletler 'in Suriye'ye Türkiye'deki sınır geçişlerinden yardım gönderilmesinin bir yıl daha uzatılmasını veto etti.

-Avrupa Birliği (AB), Filistinlilere yardım amacıyla 22,7 milyon avro kaynak tahsis etti.

9- Libyalı askeri öğrenciler, eğitim görmek üzere Türkiye'ye getirildi.

10- Danıştay 10'uncu Dairesi, cuma günü yayımladığı kararla, Ayasofya'nın camiden müzeye dönüştürülmesine dair 24 Kasım 1934 tarihli Bakanlar Kurulu kararını iptal etti. Bu kararın ardından Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan,

Ayasofya'nın Diyanet İşleri Başkanlığı'na devrini ve ibadete açılmasını öngören Cumhurbaşkanlığı Kararı'nı imzaladı.

-Filistin Hamas Hareketi ve Eş-Şark Forumu Başkanı Hanfer, Ayasofya'nın ibadete açılması kararına destek verdi.

-Ankara'da baro başkanları ve avukatların TBMM'de görüşülmekte olan 'çoklu baro' yasa teklifine karşı Kuğulu Park'ta nöbet tutmaya başladı.

11- Çankaya eski Belediye Başkanı Doğan Taşdelen Bodrum'da hayatını kaybetti.

-Türkiye Voleybol Federasyonu, eski hakemlerden Mehmet Öztuna hayatını kaybetti.

12- İngiltere'nin efsane futbolcusu Jackie Charlton, öldü.

13- Muğla eski Belediye Başkanı Orhan Çakır öldü.

14- Azerbaycan, Ermeni güçleri arasında çıkan çatışmada 1 general 7 asker öldü. Böylece ölen Azeri askersayısı 11'e yükseldi. -Yazar, romancı Adalet Ağaoğlu öldü.

16-Avukatlık Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi.

-Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Diyanet İşleri Başkanlığı Ayasofya Camii ile ilgili protokol imzaladı.

-Siirt'in Pervari ilçesinde terör örgütü ile çıkan çatışmada 2 özel hareket polisi şehit düştü.

-Van'ın Gevaş ilçesi Artos Dağı'nda keşif uçağı düştü. Kazada 7 polis şehit oldu.

-Ürdün Mahkemesi, ülkelerindeki Müslüman kardeşler Teşkilatı'nın feshine karar verdi.

-Azerbaycan ordusu sınır hattında Ermenistan'a ait insansız hava aracını düşürdü.

17-Türkiye Yazarlar Birliği eski yönetim kurulu üyesi, yazar ve ressam Sadık Kınıkoğlu Ankara'da hayatını kaybetti.

-Emekli öğretim üyesi Prof. Dr. Bahri Murat Dal hayatını kaybetti.

18-Eğitimci, yazar Vahap Kabahasanoğlu öldü.

-Eski milli bisikletçi Davut Berber, Konya'da korana virüsten hayatını kaybetti.

19-“Huysuz Virjin” karakteriyle tanınan Seyfi Dursunoğlu, öldü.

-Mersin'de aralarında Mehmet Baransu'nun da bulunduğu 70 sanıklı FETÖ davasında karar çıktı. Baransu 3 suçtan toplam 19 yıl 6 ay hapis cezasına çarptırıldı.

20- Irak'ta Saddam Hüseyin döneminin son Savunma Bakanı Sultan Haşim öldü.

-Sabiha Gökçen Havalimanı'nda 17 kilogram esrar ele geçirildi. 1 şüpheli gözaltına alındı.

-Eski CHP milletvekili Öztürk Yılmaz başkanlığında “Yenilik Partisi” kuruldu.

-ABD'de Temyiz Mahkemesi, Halkbank eski Genel Müdür Yardımcısı Mehmet Hakan Atilla hakkındaki mahkûmiyet kararını onadı.

-Belçika'da korona virüsten ölenlerin sayısının 9 bin 800 oldu.

-Kıbrıs Barış Harekati'nin 46'ncı yıl dönümünde Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'dan yayınladığı mesajda:“Türkiye, Kıbrıs'ta barış, istikrar ve huzurun güvencesidir” dedi.

-Endonezya'da şiddetli yağışların yol açtığı sel nedeniyle hayatını kaybedenlerin sayısı 38'e ulaştı.

21- Gazeteci Necdet Doğan öldü. -ABD Uygur Türklerine yönelik insan hakları ihlalleri nedeniyle 11 Çinli şirkete yaptırım kararı aldı.

-İstanbul 10. İdare Mahkemesi, kılık-kıyafet yönetmeliğine aykırı olarak gelen işyerine sakallı ve kravatsız olarak gelen Memur-Sen üyesi memurun eylemini “sendikal faaliyet” olarak kabul etti. Kurumun memura verdiği “uyarma” cezası iptal etti.

-İstanbul merkezli 17 ilde, uluslararası göçmen kaçakçılığı yaptığı belirlenen suç örgütüne yönelik operasyonda gözaltına alınan 96 şüpheliden 23'ü tutuklandı.

-Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'na, FETÖ'nün şifreli haberleşme programı ByLock kullanıcısı 31 şüpheli hakkında gözaltı kararı verildi. Şüphelilerden 4'ünün kamu görevinden ihraç edildiği, 8'inin ise aktif görevde olduğu belirtildi.

-Azerbaycan ordusu, Ermenistan'a ait iki insansız hava aracını (İHA) düşürdü.

-İstanbul Caz Festivali'nde ‘Genç Cazcılar’ arasında başörtülü piyanist Büşra Kayıkcı seçildi.

-Beştepe Millet Kongre ve Kültür Merkezi'nde Hükümetin iki yıllık değerlendirmesini yapan Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan: “Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nin iki yıllık değerlendirme toplantısında "Bu yönetim sisteminin daha güzelini bulduğumuzda her türlü değişime gönlümüz açık" dedi.

-İÜ eski İdare Hukuku Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. İl Han Özay hayatını kaybetti.

-Kayseri'de, DEAŞ terör örgütü üyesi olduğu iddiasıyla tutuklanan Irak uyruklu

Muvaffak Hamza Abbas, 6 yıl 3 ay hapis cezasına çarptırıldı.

-Ayasofya Camisi'nin içerisine döşenecek halıları üreten Özkul Halı Fabrikasının Yönetim Kurulu Başkanı Ali Rıza Özkul halıların tamamen yerli yünden üretildiğini belirtti.

22-ABD'nin Alaska eyaleti açıklarında 7.8 büyüklüğünde deprem meydana geldi. 30 kilometre derinlikte yaşanan sarsıntının ardından tsunami uyarısı yapıldı.

-Atina Başpiskoposu II. Yeronimos, Ayasofya Camii'nin yeniden ibadete açılacağı 24 Temmuz tarihini yas günü ilan etti.

-Libya İçişleri Bakanı Fethi Başağa, Mısır Meclisinin Cumhurbaşkanı Abdulfettah es-Sisi'ye "Libya'ya müdahale" yetkisi vermesini "savaş ilanı" olarak nitelendirdi.

-Yunanistan Başbakanı Mitsotakis, Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki sondaj faaliyetlerini durdurumaması hâlinde Ankara'ya AB yaptırımını uygulanması dışında bir ihtimalin olmaması gerektiğini söyledi.

-Yazar, eğitimci Asım Gültekin Yalova'da hayatını kaybetti.

-Diyarbakır, Mardin ve Osmaniye'de ÖNDER İmam Hatipliler Derneği üyelerince, "Ayasofya için 100 bin Fetih Suresi" etkinliği kapsamında Beyazıt Meydanı ile eş zamanlı dualar edildi.

-İçişleri Bakanlığı: Ocak ayından itibaren ikna yoluyla teslim olan terörist sayısının 116'ya yükseldiğini açıkladı.

-Türkiye ve Macaristan hükümetlerinin iş birliğiyle restorasyonu yapılan ve Macaristan'daki Osmanlı eserleri arasında yer alan "Gül Baba Türbesi" iki mükemmeliyet ödülü aldı.

23- Terör soruşturması kapsamında gözaltına alınan, İçişleri Bakanlığınca görevinden uzaklaştırılan HDP'li Batman Belediye Başkanı Mehmet Demir, "silahlı terör örgütüne üye olmak" suçundan tutuklandı. -Türk Tarih Kurumu Başkanlığı'na Prof. Dr. Birol Çetin atandı.

-FETÖ'nün Jandarma Genel Komutanlığı mahrem hizmet yapılanmasında yer aldıkları iddiasıyla 20 şüpheli hakkında gözaltı kararı verildi.

-İstanbul'da Siber Suçlarla Mücadele polisi ekipleri çok sayıda adrese eş zamanlı düzenlenen operasyonda çok sayıda kişi gözaltına alındı.

-Arnavutluk Meclisi, Türkiye ile imzalanan mali ve askeri iş birliği anlaşması ve mali yardıma ilişkin uygulama protokolünü onayladı.

-Nijerya'da bir tankerin devrilmesi sonucu meydana gelen patlamada 20 kişi öldü.

-Danıştay kararıyla müzeden camiye dönüştürülen Ayasofya için özel para basıldı. Hazine ve Maliye Bakanı Berat Albayrak sosyal medya hesabından "Darphanemiz tarafından basılan Ayasofya Camii özel paramızla tarihe bir not daha düşüyoruz" ifadelerini kullanarak Ayasofya için basılan özel paraların görselini paylaştı.

24- ABD'nin Houston kentindeki Çin başkonsolosluğunun kapatılması talimatının ardından, Çin hükümeti ülkenin güneybatısındaki Çingdu kentinde bulunan ABD Başkonsolosluğunu kapatma talimatı verdi.

-Ayasofya'da 86 yıl sonra kılınacak ilk cuma namazında 3 imam ile 5 müezzinin göreve yapacağını belirten Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Erbaş, ilk defa bir

profesörün cami imamlığına atandığını da vurgulayarak, Ayasofya Camisi'ne Prof. Dr. Mehmet Boynukalın, Ferruh Muştuer ve Bünyamin Topçuoğlu'nun imam olarak atandığını açıkladı.

-Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, FETÖ'ye yönelik yürütülen soruşturma kapsamında 17'si ihraç 4'ü geçici olarak görevden uzaklaştırılmış olan 21 polis hakkında gözaltı kararı verdi.

-Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın onayladığı Yüksek Askeri Şura kararları açıklandı. 17 general ve amiral bir üst rütbeye terfi ederken, 30 general ve amiral de kadrosuzluk nedeniyle emekli edildi.

-Nijerya'da 217 silahlı çete üyesi yakalandı. Çetelere ait 43 silah, 2 araç ve önemli miktarda mühimmat ele geçirildi.

-Ayasofya 86 yıl sonra ibadete açıldı. İlk Cuma namazına devletin zirvesi de katıldı. On binlerce kişinin akın ettiği Ayasofya'da tarihi anlar yaşandı. Namaz öncesi Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan Kur'anı Kerim okudu. Öğle vaktinin girmesini ardından Ayasofya'nın minarelerinden 4 müezzin birlikte sela okudu. Açılışa yabancı medya kuruluşları büyük ilgi gösterdi. Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Ali Erbaş'ın elinde kılıç ile okuduğu hutbeden sonra Cuma namazını kıldırdı.

-Ayasofya Camii'nde cuma namazı kılınması, Yunanistan'da tepkiyle karşılandı. Cuma namazı kılındığı sırada kiliselerde matem çanları çaldı, özel ayinler düzenlendi ve bayraklar yarıya indirildi. Selanik'teki protesto gösterilerinde ise Türk Bayrağı yakıldı.

-Dışişleri Bakanlığı, Yunanistan'a tepki gösterdi. Açıklamada 'Selanik'te şanlı bayrağımızın yakılmasına izin verilmesini kınıyoruz.' ifadelerine yer verildi.

-Afganistan'da Ayasofya Camii için Ülkenin en büyük kentlerinde Mezar-ı Şerif'teki Ravza-i Şerif Camisi'nde cuma namazı sonrası iki rekat şükür namazı kılındı.

-Türkiye basın tarihinin önemli isimlerinden gazeteci Mehmet Ali Kışlalı öldü.

-İTÜ Mimarlık Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. İsmet Kılınçarslan öldü.

25- Ayasofya-i Kebir Cami-i Şerifi'nde 86 yıl aradan sonra ilk sabah namazı eda edildi. Sabah namazı ezanının okunmasının ardından geceyi Ayasofya meydanında geçiren, Türkiye ve dünyanın birçok yerinden Müslümanlar Ayasofya-i Kebir Cami-i Şerifi'nde ilk sabah namazını kılmanın heyecanını yaşadı. İstanbul Valisi Ali Yerlikaya'nın da hazır bulunduğu sabah namazını, İstanbul İl Müftüsü Mehmet Emin Maşalı kıldırdı.

-Açık Radyo'da program yapan genç radyocu Elçin Özsoy, hayatını kaybetti.

-Cumhurbaşkanı ve AKP Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan, "Son günlerde çok fazla gürültü çıkaran ülkelerin amacı Ayasofya veya Doğu Akdeniz değil, bizim varlığımızdır".

26- ABD da küçük bir uçağın yerleşim alanına düşmesi sonucu 3 çocuk 6 kişi öldü.

-Türkiye Barolar Birliği, Ayasofya'da okuduğu cuma hutbesindeki ifadelerle tepki çeken Diyanet İşleri Başkanı Ali Erbaş'ı istifaya çağırdı.

-Diyanet İşleri Başkanı Prof.Dr. Ali Erbaş yaptığı açıklamada: "Ayasofya hutbemde temas ettiğim "Vakıf malı dokunulmazdır, dokunanı yakar; vâkıfın şartı vazgeçilmezdir, çiğneyen lanete uğrar" ifadesiyle ilgili şu açıklamayı yapabilirim:Genel olarak vakfiyelerin sonu, vâkıfın bedduasıyla biter."Bu

vakfımı kimler amacı dışında kullanırsa Allah'ın, meleklerin, peygamberlerin, tüm Müslümanların laneti onların üzerine olsun" şeklinde. Ben de hutbede buna atıfta bulundum. Sadece Ayasofya'yı değil tüm vakıf mallarını kastettim. Geçmiş değil, bundan sonrasını kastettim. "Uğramıştır" demedim, "Çiğnerse lanete uğrar" dedim. Diyanet İşleri Başkanı olarak bunu Müslümanlara hatırlatmak benim görevim. Ben görevimi yapıyorum. Ama birileri benim görevim gereği hatırlattığım hususlar üzerinden bilerek ya da bilmeyerek tefrika çıkıyor. Bizim inancımızda vâkıfın (vakfedenin) vasiyeti nass hükmündedir. Ona uymak gerekir. Bunu Müslümanlara Diyanet İşleri Başkanının camide, hutbede hatırlatması son derece normal bir davranıştır, polemik konusu yapmak iyi niyetli bir tavrı değildir.

27- Mersin Mut yolunda Kıbrıs'a gidecek askeri personeli taşıyan sivil otobüs kaza yaptı. 5 askerimizin şehit oldu. Ağır yaralı 10 askerimiz ise hastaneye sevk edildi.

-Afonkarahisar'da, polis ekiplerince düzenlenen operasyonda aralarında Roma dönemine ait mezar taşı olmak üzere 385 parça tarihi eser niteliği taşıyan obje ele geçirildi. 5 kişi gözaltına alındı.

28- Batman eski Milletvekili Mehmet Nezir Nasıroğlu Ankara'da öldü.

-İzmir Cumhuriyet Başsavcı Vekili Ömer Akıncı hayatını kaybetti.

-Eski Malezya Başbakanı Necip Rezak, Malezya Kamu Kalkınma Fonu (1MDB) yolsuzluğu soruşturması kapsamında yargılandığı "zimmete para geçirme" davasında suçlu bulundu.

-Jandarma Genel Komutanlığı Personeli 2020 Yılı Atama ve Terfileri Cumhurbaşkanlığı Erdoğan tarafından onaylanarak Resmi Gazete'de yayınlandı.

Kararla 5 albay tuğgeneralliğe, bir tuğgeneral tümgeneralliğe terfi ettirildi, 4 general ve 24 albay emekliliğe sevk edildi. Yirmi bir general yeni görevine atandı, 28'i albay olmak üzere 35 il jandarma komutanının görev yerleri değiştirildi.

29- Beyaz Saray Kovid-19 ile Mücadele Görev Gücü, hazırladığı federal raporunda, Kovid-19 vakalarının arttığı 21 eyaleti 'kırmızı bölge' ilan etti.

-Sosyal medya düzenlemesine ilişkin kanun teklifi, TBMM Genel Kurul'da kabul edildi. Kanunla, Türkiye'den günlük erişimi 1 milyondan fazla olan yurt dışı kaynaklı sosyal ağ sağlayıcı, en az 1 kişiyi Türkiye'de temsilci olarak belirleyecek. Bu kişinin iletişim bilgileri kolayca görülebilecek ve doğrudan erişilebilecek şekilde internet sitesinde yer verilecek. -İstanbul'da düzenlenen DEAŞ operasyonunda, 14 farklı adrese eş zamanlı operasyon düzenlendi. Operasyonda, 11 şüpheli gözaltına alındı.

-İçişleri Bakanlığı ve Sayıştay müfettişlerinin hazırladığı raporlar doğrultusunda belediyede görevli, aralarında genel sekreter ve daire başkanlarının da olduğu 14 üst düzey yönetici görevden alındı.

-CNN'in kurucu başkanı Reese Schonfeld öldü.

-Araştırmacı-Yazar Mürşide Uysal, İstanbul'da hayatını kaybetti.

-İzmir eski Milletvekili Mehmet Özkan öldü.

-ABD Savunma Bakanlığı (Pentagon) 11 bin 900 askerini Almanya'dan çekme kararı aldı. Askerlerin 5 bin 400'ü başka NATO ülkelerine transfer edilecek. Kalanlar ise ABD'ye geri dönecek.

30- Afganistan da bomba yüklü araçla düzenlenen saldırıda 8 sivil hayatını kaybetti.

-Belçika Mahkemesi, terör örgütü DEAŞ üyesi 8 kişinin vatandaşlıktan çıkarılmasına karar verdi.

-Bosna Hersek Federasyonu Gaziler Bakanı Bukvarevic, Kovid-19'a yenik düşerek hayatını kaybetti.

31- İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, Resmi Gazete 'de yayımlandı.

-Avrupa Birliği (AB), siber saldırılar düzenledikleri gerekçesiyle Rus ve Çinli 6 kişi ile aralarında Rus Askeri İstihbarat Servisinin (GRU) de bulunduğu 3 kuruluşa yaptırım uygulama kararı aldı.

Agustos

1-ABD'li politikacılar, büyük teknoloji firması sahipleri ve bazı ünlülerin Twitter hesaplarını ele geçirerek, dünya genelinde birçok kişiyi dolandıran ve 100 bin dolarlık Bitcoin geliri elde eden bir İngiliz ile 2 Amerikalı internet korsanı yakalandı.

-Edirne'de gümrük memurlarına yönelik rüşvet operasyonunda 'ikinci dalga' yaşandı. Soruşturma kapsamında aynı sınır kapısında görevli gümrük memurlarından 8'i daha gözaltına alındı.

-İranlı ünlü yönetmen Hüsrev Sinai korona virüsten hayatını kaybetti.

2- İran Dışişleri Bakanı Muhammed Cevad Zarif, ABD ve Avrupa'yı terör örgütlerine finansman ve barınma desteği sağlamakla suçladı.

-Yapımcı, müzisyen ve bestekâr Mustafa Diker, Ayvalık'ta öldü.

-Afganistan'da aşırı yağışların neden olduğu sel nedeniyle 16 kişinin hayatını kaybetti.

3- ABD Havacılık ve Uzay Ajansının (NASA) Uluslararası Uzay İstasyonu'nda (ISS) görev yapan astronotlar Doug Hurley ve Bob Behnken'i taşıyan uzay kapsülü Dünya'ya döndü.

-Afganistan'ın Nangarhar şehrinde cezaevine düzenlenen silahlı 13 kişi hayatını kaybetti.

-Hakkari'nin Yüksekova ilçesi Cilo-Sat Dağları bölgesine pikniğe giden, Milli Eğitim personeli ve sivillerin bulunduğu minibüs, şarampole yuvarlandı. Kazada 4'ü personel 6 kişi hayatını kaybetti, 1 kişi de yaralandı.

-Kurban Bayramı'nın dördüncü gününde yurdun çeşitli noktalarında meydana gelen trafik kazalarında 15 kişi hayatını kaybetti, 93 kişi yaralandı.

-İrlanda'nın başkenti Dublin'de yaklaşık 200 Müslüman Kurban bayram namazını 82 bin kişilik ülkenin en büyük stadyumu olan Croke Park'ının çimlerinde kıldı.

4- Geleneksel Türk sanat müziği bestekârı ve koro şefi Yusuf Ömürlü öldü.

-Türk Dil Kurumu (TDK) otel, AVM ve şirket gibi yerlerdeki yabancı isimlerin ayıklanması için hükümete yasa çıkarılması önerisinde bulundu.

-Modern bilgisayarın öncülerinden William "Bill" English, 91 yaşında hayatını kaybetti.

-Ankara Devlet Tiyatrosu sanatçısı Oytun Şanal hayatını kaybetti.

-Lübnan'ın başkenti Beyrut'ta eski Başbakan Saad el-Hariri'nin evinin yakınlarında meydana gelen patlamada 70 kişi öldü. 250 kişi de yaralandı.

-Tiyatro sanatçısı Üstün Asutay hayatını kaybetti.

-Lübnan Başbakanı Hassan Diab, Beyrut Limanı'nda meydana gelen

patlamayı "felaket" olarak nitelendirerek, sorumluların bedelini ödeyeceğini söyledi.

5- Yunanistan'ın liman kenti Dedeagaç'ta sığınmacıları taşıyan bir aracın devrildiği kazada 10 kişi öldü, 2 kişi yaralandı -Lübnan'ın başkenti Beyrut'ta meydana gelen patlamada sağlık ekipmanlarının bulunduğu depoların da yok olması sonucu Lübnan Sağlık Bakanı Hamad Hasan'ın uluslararası yardım çağrısı yaptı.

-İş, ekonomi ve siyaset dünyasının tanınmış isimlerinden, Ülke Politikaları Vakfı Danışma Kurulu Başkanı Murtaza Çelikel hayatını kaybetti.

-"Tek elli piyanist" olarak bilinen, 36 yaşında geçirdiği kaza nedeniyle yıllarca sağ elini kullanamayan ABD'li müzisyen Leon Fleisher, 92 yaşında öldü.

-Kayseri'de polis ekipleri tarafından düzenlenen terör operasyonunda DEAŞ-Heyeti Tahrir Şam terör örgütü içerisinde faaliyet yürüttüğü belirlenen 9 kişi gözaltına alındı.

-İstanbul Gonca Yayınevi'nin kurucusu Hasan Başpehlivan hayatını kaybetti.

-Eski milli güreşçi Sümer Koçak, hayatını kaybetti.

-Lübnan Sağlık Bakanı Hasan, "Beyrut Limanı'nda dün meydana gelen patlamada ölü sayısı 113'e yükseldi, ayrıca yaklaşık 4 bin yaralı onlarca da kayıp var." dedi.

6- Ankara'da yapılan DEAŞ operasyonunda yabancı uyruklu 10 kişi polis tarafından gözaltına alındı.

-Batı Afrika ülkesi Nijerya'nın orta kesiminde düzenlenen silahlı saldırıda 12 kişi hayatını kaybetti.

-Eskişehir'de, FETÖ'ye yönelik operasyonda gözaltına alınan 8 zanlı adli kontrol şartıyla serbest bırakıldı.

-Dışişleri Bakanlığı, Yunanistan ile Mısır arasında imzalandığı açıklanan sözde deniz yetki alanları sınırlandırma anlaşmasının, Türkiye için yok hükmünde olduğunu bildirdi.

-Fransa ile Kıbrıs Rum kesimi arasındaki savunma iş birliği anlaşması yürürlüğe girdi. Anlaşma ile enerji sektörü ve deniz güvenliği alanlarının yanı sıra kriz yönetimi ile terör ve korsanlıkla mücadele gibi alanlarda iş birliği hedefleniyor. -Lübnan Askeri Mahkeme Yargıcı Fadi Akiki, Beyrut Limanı'nda meydana gelen en az 135 kişinin öldüğü, 5 binden fazla insanın yaralandığı patlamayla ilgili olarak 16 kişinin tutuklandığını açıkladı.

7- İstanbul'da sürgün hayatı yaşayan İranlı sanatçı Cavit Murtezaoğlu, korona virüsten hayatını kaybetti.

-İçişleri Bakanlığı 32 il, 4 belde, 37 köy, 39 mahalle ve 3 mezra olmak üzere toplam 83 yerleşim yerinde karantina uygulandığını açıkladı.

-Nijerya'nın Sokoto eyaletinde yolcu taşıyan teknenin batması sonucu 9 kişi hayatını kaybetti.

-KKTC Başbakanı Ersin Tatar, Türkiye'nin de KKTC'nin de Doğu Akdeniz'deki haklarının gasbedilmesine göz yummayacağını ifade etti.

-Dubai'den kalkan Hindistan havayollarına ait 190 yolculu uçak, iniş sırasında ikiye bölünmesi sonucu 16 kişi hayatını kaybetti. 123 kişide yaralandı.

8- Kanada Başbakan Yardımcısı Chrystia Freeland, ABD'nin Kanada'dan ithal ettiği alüminyuma yüzde 10 gümrük vergisi uygulama kararının ardından, 2,7 milyar dolar değerindeki Amerikan alüminyum

ürünlerine yönelik yeni gümrük tarifesini uygulanacağını duyurdu.

-Somali'nin başkenti Mogadişu'daki bir askeri üssün kapısında bomba yüklü bir aracın patlatılması sonucu 8 askerin hayatını kaybetti. 14 kişi de yaralandı.

9- Ankara'da 11'i Afganistan, 8'i Pakistan uyruklu 19 düzensiz göçmen yakalandı.

-Venezüela lideri Maduro'yu devirmeye çalışmakla suçlanan iki Amerikalı eski asker, 20 yıl hapse mahkûm edildi.

-Pakistan Senatosu İçişleri Komitesi Genel Sekreteri Rahman Malik, ABD'nin isteği doğrultusunda İran'a ait petrol taşıyan bir gemiye el konulduğunu açıkladı.

-Lübnan'ın Beyrut Limanı'nda meydana gelen patlamanın ardından 4 milletvekili görevlerinden istifa etti.

-Pakistan'da üç gündür devam eden muson yağışlarının yol açtığı seller nedeniyle 57 kişi hayatını kaybetti.

-Ünlü oyuncu Nurgül Uluç hayatını kaybetti.

-Spor spikeri Emre Gönülüşen tedavi gördüğü hastanede hayatını kaybetti.

-Afganistan'ın Gazne vilayetindeki askeri birliğe bomba yüklü araçla düzenlenen saldırıda 7 güvenlik görevlisi hayatını kaybetti.

-Lübnan Enformasyon Bakanı Menal Abdussamed, son gelişen olaylar nedeniyle görevinden istifa ettiğini açıkladı.

-Çatalca eski Belediye Başkanı Cem Kara öldü.

10- Hakkari'nin Yüksekova ilçesinde, görevden dönen zırhlı polis aracı devrildi. Kaza sonucu 2 özel harekât polisi şehit oldu.-Belçika'da Danıştay,

Suudi Arabistan'ın edindiği silahlarla savaş suçu işleyerek uluslararası hukuku ihlal edebileceğine hükmetti. Ülkeye silah satışlarına imkân tanıyan bazı lisansları askıya aldı.

-Kemik iliği üzerine çalışmaları ile tanınan Prof. Dr. İhsan Karadoğan öldü.

-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Doğu Akdeniz'deki gelişmelere ilişkin, "Anlaşmazlıkların diyalog yoluyla ve hakkaniyet temelinde çözümü için biz her zaman varız ve hazırız" dedi.

-Şanlıurfa'nın tanınmış âlimlerinden Abdulaziz Kutluay koron virüsten hayatını kaybetti.

11- FETÖ mahrem yapılanmasına yönelik İstanbul merkezli 12 ilde eş zamanlı düzenlenen operasyonda haklarında gözaltı kararı bulunan 40 şüpheliden 34'ü yakalandı.

-Eskişehir'de düzenlenen operasyonda 600 litre etil alkol ile sahte içki yapımında kullanılan malzemeler ele geçirildi.

-Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) eski Başbakanı, milletvekili Hüseyin Özgürkün, milletvekilliğinden istifa ettiğini açıkladı.

-Ünlü müzisyen Tansu Atak, Bodrum'da öldü.

-Lübnan'da hükümetin dün istifasını açıklamasına rağmen Beyrut Limanı'nda yaşanan şiddetli patlamanın ardından başlayan protestolar dördüncü gününde de devam ediyor.

-Çorum'un Bayat ilçesinde ahşap bir evde çıkan yangında 4'ü çocuk 5 kişi hayatını kaybetti.

-Güney Sudan da askerler ile siviller arasında yaşanan şiddet olaylarında 118 kişi öldü.

12- Felsefeci, şair ve sosyolog Prof.Dr.

Cahit Tanyol 106 yaşında İstanbul'da hayatını kaybetti.

-Hatay Vali Yardımcısı Tolga Polat, Adana'da erkek kardeşi ve annesini tabanca ile öldürdü.

-İçişleri Bakanı Soylu, terör örgütü PKK'ya yönelik 'Bin 448 personel ile Yıldırım-5 Operasyonu başlatıldığını açıkladı.

-Almanya'da Saarland İdari Mahkemesi, okullarda İslam din dersi verilmesine karşı açılan davayı reddetti.

-Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk, "31 Ağustos 2020 tarihinde okulları uzaktan eğitimle açıyoruz" dedi.

13-Ankara'da il içi atamalar kapsamında 10 il emniyet müdür yardımcısı, 13 şube müdürü ve 14 ilçe emniyet müdürünün görev yeri değiştirildi.

-Zeytinburnu İlçe Tapu Müdürlüğü'nde bazı tapular üzerinde usulsüz işlem yapıldığı iddiası üzerine 3'ü tapu görevlisi olmak üzere toplam 7 şüpheli gözaltına alındı.

-Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron, Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki tek taraflı adımlarının gerginliğe neden olduğunu ve bu bölgedeki askeri varlıklarını güçlendirmeye karar verdiğini açıkladı.

-FETÖ'nün "gaybubet evi" operasyonunda 7 örgüt mensubu gözaltına alındı.

-Mısır'da tutuklu Müslüman Kardeşler Teşkilatı liderlerinden İsam el-İryan, öldü.

-Cumhurbaşkanı Erdoğan, "Oruç Reis'imize sakın saldırmayın, saldıracak olursanız bunun bedelini ağır ödersiniz dedik ve bugün ilk cevabı aldılar." Dedi.

-MTTB ve Akıncılar hareketinde yer alan Nevzat Arabacı korona virüsten öldü.

-İsrail Başbakanı Binyamin Netanyahu, işgal altındaki Batı Şeria'nın bazı kısımlarını ilhak planını ertelediğini ancak planda bir değişiklik olmadığını söyledi.

14- Kültür ve Turizm Bakanı Mehmet Nuri Ersoy, İzmir ve Manisa'da gerçekleştirilen Cumhuriyet tarihinin en büyük tarihi eser kaçakçılığı operasyonu ile 65 bin adet eserin ait olduğu topraklarda kaldığını açıkladı.

-Filistin Halk Kurtuluş Cephesi, Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) ile İsrail'in normalleşme anlaşmasını Filistin halkının sırtına saplanmış bir hançer olarak nitelendirdi.

-Tiyatro ve sinema tarihinin önemli isimlerinden Meral Niron öldü. -ABD yönetimi, "İran'dan Venezuela'ya petrol taşıyarak İran'a yönelik yaptırımları deldiği" gerekçesiyle 4 tanker gemisine el konulduğu iddialarını doğruladı.

15- İstanbul'da helikopter destekli huzur uygulaması gerçekleştirildi. Çeşitli suçlardan aranan 287 şüpheli ile yoklama kaçağı olan 114 olmak üzere toplam 401 kişi yakalandı. 277 bin 774 TL para cezası kesildi.

-İşgal altındaki Batı Şeria'da çok sayıda Filistinli, Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) ile İsrail arasında imzalanan normalleşme anlaşmasını protesto etti.

-Milli Savunma Bakanlığı: "Irak'ın kuzeyinde 9 PKK'lı terörist düzenlenen hava harekâtlarıyla etkisiz hale getirildiğini" açıkladı.

-İran Cumhurbaşkanı Ruhani, Birleşik Arap Emirlikleri ile İsrail arasındaki anlaşmaya tepki göstererek BAE'ye "hatadan dönün" çağrısında bulundu.

16- Beyrut'taki patlamada ölü sayısı 179'a yükseldi.

-Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk, "Yüz yüze eğitime 21 Eylül'de başlayabilmemiz sizin elinizde. Gece gündüz çalışıyoruz. Teneffüste oynanacak temassız oyunlar bile hazır. Detaylara bu kadar titizlikle hazırlandığımız bu süreçte hâlâ maskesiz ve mesafeyi hiçe sayan insanlar görmek bizleri derinden üzüyor" dedi.

-Tiyatro sanatçısı Ülkü Aşaröz hayatını kaybetti.

-İçişleri Bakanlığı, metropollerde sansasyonel bombalı eylem hazırlığındaki teröristin 37 kilogram TNT ile Adana'da yakalandığını açıkladı.

17- ABD, 'Rusya'yı Suriye savaşına müdahale etmeye teşvik ettiği' gerekçesiyle Suudi Arabistan Veliaht Prensi Muhammed bin Selman hakkında dava açtı.

-TRT İstanbul Radyosu'nun Türk sanat müziği ses sanatçısı Necmettin Yıldırım, korona virüsü nedeniyle hayatını kaybetti.

18- İzmir ve İstanbul merkezli 56 ilde yapılan FETÖ operasyonunda 103 kişi gözaltına alındı.

-Mısır Meclisi, Yunanistan ile imzalanan deniz yetki alanları anlaşmasını onayladı.

-İstanbul merkezli 2 ilde otopark çetesine baskında Şişli Belediyesi'ne ait otoparklarda yağma gerçekleştirdiği, çalışanları yaraladığı, tehdit ettiği, iş ve çalışma hürriyetini ihlal ederek kamu faaliyetlerini engellediği iddiası ile 7 kişi gözaltına alındı.

-Gerçek Hayat yazarı, gazeteci ve yazar Mehmet Ali Tekin hayatını kaybetti.

19- Mali'de askeri darbe girişimi oldu. Cumhurbaşkanı İbrahim Boubacar Keita, istifa ettiğini duyurdu.

-Konya'nın Çumra İlçe Belediye Başkanı Halit Oflaz, korona virüsten öldü.

-Batman'ın Gercüş ilçesine bağlı bazı köylerde bulunan 17 ev, korona tedbirleri nedeniyle karantinaya alındı.

-Afrika Birliği Barış ve Güvenlik Konseyi, askeri darbenin ardından Mali'nin üyeliğini askıya aldı.

-Karaman Valiliği, 18 yaş altı bireylerin, ebeveynleri olmadan saat 20:00'den sonra lokanta, restoran, pastane, kafe, kafeterya, kıraathane, kahvehane, çay bahçesi, çay ocağı gibi yeme içme yerlerine girmelerinin yasaklandığını açıkladı. Valilik, ayrıca 65 yaş üstü vatandaşların saat 17:00'den sonra yeme-içme yerlerine alınmalarına karar verildiğini duyurdu.

20- Azeri suç örgütü elebaşı Nadir Salifov Antalya'da uğradığı silahlı saldırıda öldü.

-Almanya'da gözaltına aldıkları kişiye şiddet uyguladıkları gerekçesi ile 3 polis görevden alındı.

-TRT'de bir dönem "Din ve Ahlâk Programları Müdürü" olarak çalışan ilahiyatçı Adem Özkan, TRT Yayın Denetleme Kurulu Başkanlığı'na atandı.

-Gazeteci Varlık Özmenek Ankara'da hayatını kaybetti.

-ABD'li Sosyoloji ve Siyaset Bilimi öğretim üyesi, Profesör Gunter: "Ermenilerin öldürülmesinin Osmanlı Devleti'nin resmi politikası olduğunu kanıtlayan hiçbir gerçek belge olmadığını" belirtti.

-Dünyada eşi benzeri olmayan ve ölenlerin 2 katta toplu defnedilen 1500 yıllık 'galeri mezar' Mardin'de sergilenmeye başladı

-İstanbul merkezli 18 ilde düzenlenen

eş zamanlı operasyonlarda sanal bahis oynatan 58 şüpheli gözaltına alındı.

-Nijerya'nın kuzeyindeki silahlı saldırıda 11 kişi öldü.

-Karadeniz'de, Zonguldak'ın 175 kilometre açığında doğalgaz rezervi bulundu.

21- Milli Savunma Bakanlığı Askeri Fabrikalar Genel Müdürlüğü'ne İmdat Ersoy atandı.

-1945'te Bakanlar Kurulu kararıyla müzeye dönüştürülen İstanbul'un Fatih ilçesindeki Kariye Caminin Diyanet İşler Başkanlığına devredilmesine dair karar Resmi Gazete'de yayınlandı.

-İstanbul'da Takviye Hazır Kuvvet Müdürlüğü kurulmasına dair karar Resmi Gazete'de yayınlandı.

-Irak Başbakanı Mustafa el-Kazımi, Amerikan askerlerinin ülke dışına çıkarılması için ABD ile anlaşıklarını açıkladı.

-Cumhurbaşkanı Erdoğan, "Türkiye, tarihinin en büyük doğalgaz keşfini Karadeniz'de gerçekleştirdi. Fatih Sondaj Gemimiz 20 Temmuz 2020'de başladığı Tuna 1 Kuyusu sondajında 320 milyar metreküp doğalgaz rezervi keşfetmiş durumda" dedi.

22- İzmir merkezli 40 ilde, Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) içindeki kripto yapılanmasına yönelik operasyonda yakalanan 47 şüpheliden 36'sı tutuklandı.

-Yemen ordusu, Taiz vilayetinde Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) destekli isyancı askerlere karşı operasyon başlattı.

23- Gresunda meydana gelen selde 4 kişi hayatını kaybetti.

-Lübnan Hizbullah'ı, güneyde ülkenin hava sahasını ihlal eden İsrail'e ait bir insansız hava aracını (İHA) düşürdü.

-İçişleri Bakanlığı, 81 il valiliklerine gönderdiği genelge ile 30 Ağustos Zafer Bayramı etkinlikleri yasakladı.

-Irak'ın Halepçe şehrinde hükümet karşıtı göstericiler Barzani liderliğindeki KDP ile kaymakamlık, belediye ve trafik müdürlüğüne ait binalara taş atarak, ateşe verdi.

24- Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının FETÖ soruşturması kapsamında, kapatılan Kara Harp Okulu (KHO) öğrencisi 22 şüpheli gözaltına alındı.

-Klasik gitar ustalarından, Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuarı Gitar Sanat Dalı öğretim görevlisi Soner Egesel, kaldığı otel odasında intihar etti.

-Avusturya Hükümeti, ülkede endüstri casusluğu yaptığı gerekçesiyle bir Rus diplomatı sınır dışı etme kararı aldı.

-Giresun'daki sel felaketinde ölü sayısı 8'e yükseldi.

-Konya eski milletvekili, Devlet, Gençlik ve Spor Bakanı Abdullah Tenekeci öldü.

25- (FETÖ) yönelik soruşturma kapsamında aranan eski Bugün TV sunucusu Erkan Akkuş, çıkarıldığı mahkemede tutuklandı.

-Haiti, Küba ve Dominik Cumhuriyeti'nde hasara ve can kayıplarına yol açan Marco kasırgası ve tropik Laura fırtınası, ABD kıyılarına yaklaştı. Ülkenin güneyinde kesişmesi beklenen fırtınalar binlerce kişiyi yerinden etti.

-Yunanistan'ın Rodos Adası'nın batısındaki Herke Adası açıklarında yaklaşık 80 kaçak göçmeni taşıyan bir botun battı.

-İçişleri Bakanlığı, Adana, Ağrı, Ankara, Bursa, Çorum, Diyarbakır, Erzurum, Gaziantep, Kayseri, Konya,

Mardin, Şanlıurfa, Van ve Yozgat'ta sünnet düğünü, kına gecesi, nişan gibi etkinliklere yarından itibaren müsaade edilmeyeceğini açıkladı.

26- Trabzon Sürmene eski Belediye Başkanı Yaşar Emin hayatını kaybetti.

-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Malazgirt Zaferi'nin 949'uncu yıl dönümü dolayısıyla gittiği Bitlis'in Ahlat ilçesinde bölge valileriyle toplantı yaptı.

-Kulak Burun Boğaz uzmanı Prof. Dr. Refik Çaylan, korona virüsten hayatını kaybetti.

-İMF, Strateji, Politika ve Gözden Geçirme Bölümü'nün başına Ceyla Pazarbaşıoğlu getirildi.

-Yayımlanan Cumhurbaşkanlığı Genelgesi'yle, kamu kurum ve kuruluşlarında, uzaktan ve dönüşümlü çalışma gibi esnek çalışma yöntemleri getirildi.

27- İçişleri Bakanlığı tarafından alınan kararla 81 ilin emniyet müdürlükleri bünyesinde Çevre, Doğa ve Hayvanları Koruma Büro Amirliği kuruldu.

-TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi Rektörlüğüne de Prof. Dr. Yusuf Sarımay atandı.

-Malazgirt Zaferinin 949. Yıl Dönümü Kutlama Programı'nda konuşan Cumhurbaşkanı Erdoğan, 'Türkiye Akdeniz'de de Ege'de, Karadeniz'de hakkı olanı alacaktır. Türkiye'nin artık sabrı sınanacak ve cesareti test edilecek bir ülke olmadığını herkesin görmesini istiyoruz. Yaparız diyorsak yaparız ve bedelini de öderiz. Varsa bedel ödeme pahasına karşımıza çıkmak isteyen buyursun gelsin.' ifadelerini kullandı.

-Batı Afrika ülkesi Nijerya' da terör

örgütü Boko Haram bir gecede 75 kişi öldürdü.

-Yunanistan Başbakanı Miçotakis, İyon Denizi'ndeki kıta sahanlığını 12 mile çıkarmak için hazırlık yaptıklarını açıkladı.

-Adil yargılanma talebiyle ölüm orucunda olan Avukat Ebru Timtik hayatını kaybetti.

28- Kırşehir Memleket Gazetesi kurucusu emekli öğretmen İlyas Sürmeli hayatını kaybetti.

-FETÖ'nün örgüt yöneticisi ve üyelerine yönelik yürütülen soruşturma kapsamında 59 şüpheliden 24'ü gözaltına alındı.

-Japonya'da Başbakan Abe Şinzo, sağlık sorunlarını gerekçe göstererek, 2012'den beri sürdürdüğü başbakanlık görevinden istifa etti.

-"Gül ve Düşün" isimli çocuk kitabında cinsel saldırıyı konu edinen ifadeler kullandığı gerekçesi ile hakkında soruşturma başlatılan Musa Dinc tutuklandı.

-Afganistan da düzenlenen iki ayrı bombalı saldırıda 13 sivil hayatını kaybetti.

29- Gişe rekorları kıran filmlerde rol alan Black Panther filminin başrol oyuncusu ABD'li aktör Chadwick Boseman hayatını kaybetti.

-İçişleri Bakanlığı, ülke genelinde gerçekleştirilen 'Türkiye Güven Huzur Uygulamasında çeşitli suçlardan aranan bin 281 kişinin yakalandığını, 2'si çocuk 24 kayıp kişinin bulunduğunu, ayrıca 29 bin 878 araca işlem yapıldığını, 784 aracın trafikten men edildiğini duyurdu. -İstanbul Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü ekiplerinin,

saldırı hazırlığında olduğu belirlenen DHKP-C terör örgütü üyelerine yönelik düzenlediği operasyonda 30 şüpheli gözaltına alındı.

-Kim jon-un, Kuzey Kore - Çin arasındaki sınıra 1 kilometreden fazla yaklaşan herkesin kim olduğuna bakılmadan sorgusuzca vurulmasını emretti!

-Tiyatro oyuncusu Beyza Birgen, trafik kazasında hayatını kaybetti.

-Giresun'da 22 Ağustos'ta meydana gelen sel felaketinde kayıp olarak aranan 7 kişinin birinin daha cansız bedeni bulundu. Hayatını kaybedenlerin sayısı 10'a yükseldi.

-Müslüman Kardeşler Teşkilatı Rehberlik Konseyi Başkanı Dr. Mahmut İzzet tutuklandı.

30- Irak'ın kuzeyindeki Metina bölgesinde saldırı hazırlığında oldukları tespit edilen 5 PKK'lı terörist düzenlenen hava harekatiyle etkisiz hale getirildi.

-Yunanistan'ın Ege'de kara sularına 12 mile çıkarma hedefleriyle ilgili Dışişleri Bakanı"Ege'de 12 mile çıkaramazlar, Meclisimizin yıllar önce aldığı karar geçerlidir, bu savaş nedenidir" dedi.

-İmam Hatip Liselerinin kurulmasına öncülük eden Celalettin Ökten hocanın kızı Dr. Ayşe Hümeysra Ökten Medine-i Münevvere'de Hayatını kaybetti.

-İtalya'nın Napoli şehrindeki NATO üssünde görev yapan Fransız subayın, Rusya için casusluk yaptığı gerekçesiyle tutuklandı.

-Diyanet İşleri Başkanı Erbaş'tan Norveç'te Kur'an-ı Kerim'in yırtılmasına tepki: Lanetliyoruz

-Hindistan'ın Madya Pradeş ve Odişa eyaletlerinde şiddetli muson yağışlarının yol açtığı afet ve kazalarda 20 kişi öldü.

31- Yazar, çevirmen ve şair Prof. Dr. Ahmet Yücel, İzmit'te öldü.

Eylül

1-Oyuncu Haldun Boysan Ürgüp'te öldü.

-Mahallenin Muhtarları, Hanımın Çiftliği, yapımlarda rol alan Mehtap Anıl öldü.

-İçişleri Bakanı Süleyman Soylu; "DEAŞ'ın sözde Türkiye Emiri önemli planlarla yakalandı ve tutuklandı" dedi.

-İçişleri Bakanlığı tarafından Mardin'de terör örgütü PKK'ya yönelik 'Yıldırım- 8 Savur Operasyonu' başlatıldı.

-Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, PKK/KCK adına siber saldırılarla örgüt propagandası yaptıkları iddiasıyla 21 kişi hakkında gözaltı kararı verdi.

-Irak'ın başkenti Bağdat'ta Aşure Günü müzik yayını yaptığı gerekçesiyle bir televizyon kanalı öfkeli bir grup Şii tarafından ateşe verildi.

-Çorum eski Belediye Başkanı ve öğretim üyesi Prof. Dr. Arif Ersoy, Ankara'da öldü.

2- Çoklu baro kararını da içeren "Türkiye Barolar Birliği Avukatlık Kanunu Yönetmeliğinde değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" Resmi Gazete 'de yayımlanarak yürürlüğe girdi.

3- Pakistan'da muson yağmurlarının etkisiyle meydana gelen selde can kaybı 47'ye yükseldi.

-Ankara eski Milletvekili Mücahit Pehlivan Ankara'da tedavi gördüğü hastanede öldü.

-Diyanet İşleri Başkanı Ali Erbaş, Fransız sözde mizah dergisi Charlie Hebdo'nun, Peygamberimiz Hazreti Muhammed'i (sav) konu ederek hakaret

içeren skandal karikatürleri yeniden yayımlama kararını şiddetle kınadı.

-Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Duran Yılmaz'ın kaleme aldığı "Keloğlan Ak Ülke" adlı kitabı müstehcen yayın ilan etti. Söz konusu kitabın "Küçüklere zararlıdır" ibaresiyle sadece zarf veya poşet içinde satışı yapılabilecek.

4- Cumhurbaşkanı Erdoğan, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Başkanı Robert Spano'yu kabul etti.

-ABD'nin Wisconsin eyaletinde polislin siyahi Amerikalı Jacob Blake'i arkadan vurmasıyla başlayan protestolarda 252 kişi tutuklandı.

-Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'na FETÖ soruşturması kapsamında, Kara Kuvvetleri Komutanlığı'ndan 7'si muvazzaf 27 kişi hakkında gözaltı kararı verildi.

-Adana'da, Doğu Akdeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü'nde, zimmetlerine para geçirdikleri iddiası ile 5'i memur 6 şüpheli, gözaltına alındı.

-Uşak Cumhuriyet Başsavcılığı'nca yürütülen FETÖ soruşturması kapsamında 28 kadın şüpheli hakkında yakalama kararı çıkartıldı. -Kapatılan Milli Nizam Partisi ve İlim Yayma Cemiyeti, İlim Yayma Vakfı kurucusu Sabri Özpala öldü.

-Malatya merkezli İstanbul, Ankara ve Gaziantep'te gerçekleştirilen uyuşturucu operasyonunda 12 şüpheli tutuklandı.

-Türk kökenli Alman oyuncu Birol Ünel Berlin'de öldü.

-Akıllı ulaşım sistemleri ile donatılan Ankara-Niğde Otoyolu Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından hizmete açıldı.

5- ÖSYM sorularının FETÖ üyelerine sızdırılmasıyla ilgili görülen davada 4

sanığa 6 yıl 3 aydan 18 yıl 9 aya kadar değişen hapis cezaları verildi.

-Horasan Belediye Başkanı Abdulkadir Aydın, hakkında açılan bir davadan dolayı aldığı 9 yıl cezanın Yargıtay tarafından onanması üzerine tutuklandı.

-Tiyatro oyuncusu Behiye Yanık öldü.

-Gazeteci Erbil Tuşalp, öldü.

6- Hamas Siyasi Büro Başkanı İsmail Heniyye, Filistin'in, ABD-İsrail ortaklığında üç tuzakla karşı karşıya olduğunu belirtti.

-Filistin yönetimi, Kudüs'e büyükelçilik açacak veya Tel Aviv Büyükelçiliğini Kudüs'e taşıyacak ülkeyle ilişkilerini keseceğini duyurdu.

7- Gazeteci yazar Mevlüt Özcan öldü. -Kosova Başbakanı Abdullah Hoti, Kosova büyükelçiliğini Kudüs'te açmaya ve İsrail ile diplomatik ilişkiler kurmaya kararlı olduğunu açıkladı.

-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın, Libya Başbakanı Fayiz es-Serrac'ı Vahdettin Köşkü'nde kabul etti.

-“Harran Dergisi” kurucularından Şair-yazar Seyit Ahmet Kaya Şanlıurfa'da öldü.

-Suudi Arabistan'ın başkenti Riyad'daki Ceza Mahkemesi'nde görülen Cemal Kaşıkçı cinayetiyle ilgili davada yargılanan sanıklardan 5'ine 20'er, birine 10, 2 kişiye de 7'er yıl hapis cezası verildi.

-İstanbul 27. Ağır ceza Mahkemesi'nde görülen Ortaköy'deki eğlence merkezi Reina'da 2017 yılbaşı gecesi düzenlenen ve 39 kişinin hayatını kaybettiği terör saldırısına ilişkin davada, sanık Abdulkadir Masharipov 40 kez ağırlaştırılmış müebbet ve 1368

yıl hapis cezasına çarptırıldı. Terör saldırısının planlayıcılarından olduğu ve Masharipov'a yardım ettiği gerekçesiyle tutuklu sanıklardan İlyas Mamaşaripov'u "kasten öldürmeye yardım", "Anayasa'yı ihlale yardım" ve "kasten öldürmeye teşebbüse yardım" suçlarından 1432 yıl hapis cezasına çarptıran heyet, bu sanığın da tutukluluk halinin devamına hükmetti.

-İhlas Vakfı kurucusu ve İhlas Holding Yönetim Kurulu Üyesi Bülent Gencer öldü.

8- Samsun'da, terör örgütü IŞİD'e yönelik operasyonda Irak uyruklu 6 zanlı gözaltına alındı.-Çok sayıda kaymakam ve Vali Yardımcısı görevden alındı.

-Sudan da şiddetli yağış nedeniyle binlerce ev zarar gördü. 102 kişi hayatını kaybetti.

-Hitit Üniversitesi ilahiyat Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. Mahmut Kavaklıoğlu öldü.

9- Türk halk müziği sanatçısı Taner Olgun koronadan hayatını kaybetti.

-İçişleri Bakanı Soylu, Diyarbakır'da düzenlenen operasyonla 5 ton 81 kilogram esrar, 14 milyon 169 bin 150 kök kenevirin ele geçirildiğini belirtti.

-Türk sinemasının emektar oyuncularından Halil Kumova, Malatya'da öldü.

10- Rusya Enerji Bakan Yardımcısı Anatoly Tikhonov zimmetine para geçirdiği suçlamasıyla çıkarıldığı mahkeme tarafından tutuklandı.

-Adana merkezli 15 ilde, (FETÖ)'ye yönelik soruşturma kapsamında 22 şüpheli hakkında gözaltı kararı verildi.

-(FETÖ) yönelik soruşturma kapsamında aranırken İzmit'te yakalanan eski Bugün TV sunucusu Erkan Akkuş, çıkarıldığı mahkemece tutuklandı.

-MİT mensuplarının ifşa edilmesi davasında tutuklu yargılanan Odatv Genel Yayın Yönetmeni Barış Pehlivan'ın 3 yıl 9 ay hapse, Yeni Yaşam Gazetesi sorumlu yazı işleri müdürü Aydın Keser ile gazetenin genel yayın yönetmeni Ferhat Çelik ve Yeniçağ gazetesi yazarı Murat Ağirel'in "istihbarat faaliyeti ile ilgili bilgi ve belgeleri ifşa etmek" suçundan 4 yıl 6'şar ay hapis cezasına çarptırıldı.

11- Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca, FETÖ'nün avukatlık yapılanmasına yönelik yürütülen soruşturmada 60 şüpheli hakkında gözaltı kararı verildi.

-ABD'nin California, Oregon ve Washington eyaletinde devam eden orman yangınlarında hayatını kaybedenlerin sayısı 15'e çıktı. Oregon'da 500 binden fazla kişinin yaşadığı bölgeden tahliye edildi.

-Bosna'daki savaş sırasında bombalar altında 500'ün üzerinde cenaze namazı kıldıran, savaşta beslediği keçilerin sütünü çocuklu ailelere dağıtan, şair, Osmanlıca kitap çevirmeni, derviş Mehmet Numonaviç öldü.

-İçişleri Bakanlığı, Van'ın Çatak ilçesi kırsalında yapılan operasyonda 1'i yüzbaşı 3 askerin şehit olduğunu açıkladı.

12- Terör örgütü MLKP'ye yönelik düzenlenen operasyonlarda gözaltına alınan 17 şüpheli, tutuklandı

-Yeni Akit Gazetesi yazarı Abdurrahman Dilipak, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti'nden (TGC) ihraç edildi.

-Milli Savunma Bakanlığınca (MSB) Irak ve Suriye'nin kuzeyinde yürütülen

başarılı operasyonlarla son 24 saatte 21, son 10 günde ise 118 PKK/YPG'li teröristin etkisiz hale getirildiği bildirildi.

-Kolombiya'da polis şiddetine karşı protestolarda ölü sayısı 10'a yükseldi.

-Venezüella Devlet Başkanı Nicolas Maduro, ülkenin petrol rafinerilerine bombalı saldırı planlayan bir ABD casusunu yakaladıklarını açıkladı.

-İstanbul merkezli 7 ilde, (FETÖ) üyesi oldukları gerekçesiyle haklarında gözaltı kararı verilen 51 şüphelinin yakalanması için eş zamanlı operasyon başlatıldı. -Giresunlu kemençe ustası Katip Şadi, 88 yaşında öldü.

-İran'da 2018 yılındaki hükümet karşıtı protestolar sırasında bir güvenlik görevlisini öldürmekten suçlu bulunan şampiyon güreşçi Navid Afkari idam edildi.

13- Mısır mahkemesi, Müslüman Kardeşler Teşkilatı Rehberlik Konseyi Başkanı Muhammed Bedii'yi şiddet olaylarıyla ilgili yargılandığı davada müebbet hapis cezası verdi.

-Cumhurbaşkanı Erdoğan, Azerbaycan Milli Meclis Başkanı Sahibe Gafarova'yu kabul ederek görüştü.

14- Libya'nın doğusundaki gayrimeşru silahlı güçlerin lideri darbeci Halife Hafter yanlısı doğudaki sözde hükümetin istifa ettiği bildirildi.

-Antalya'nın Alanya ilçesinde yasa dışı yollarla yurt dışına çıkmaya çalışan 120 yabancı uyruklu yakalandı.

-2017 yılında çok nadir görülen çift halkalı bir eliptik galaksi keşfeden astrofizikçi Burçin Mutlu Pakdil'in heykeli, Dallas North Park Center'da sergilenmeye başladı. Sergilenen heykeller, dünyanın en önemli 10 kadın bilim insanını temsil ediyor.

15- Gazeteci ve yazar Osman Akkuşak, İstanbul'da öldü.

-İzmir merkezli 28 ilde, (FETÖ) Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) içindeki kripto yapılanmasına yönelik operasyonda, 48'i muvazzaf 66 kişiden 53'ü gözaltına alındı. Öte yandan Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca FETÖ soruşturması kapsamında 8'i aktif görevde olan ByLock kullanıcısı 12 öğretmen hakkında gözaltı kararı verildi.

-Vehbi Koç'un kızı, Koç Holding Yönetim Kurulu eski başkanı Vekili Suna Kırac öldü.

-Suriye'nin kuzeyinde muhaliflerin kontrolündeki Afrin ilçesinde bombalı araçla düzenlenen terör saldırısında 9 kişi öldü, 43 kişi yaralandı.

-İsrail ile Birleşik Arap Emirlikleri ve Bahreyn arasında varılan "ilişkilerin normalleştirilmesine" yönelik anlaşmalar, Beyaz Saray'da imzalandı.

-Ağrı eski Belediye Başkanı Sırrı Sakık, "terör örgütüne yardım" ve "propaganda" suçlarından 5 yıl 10 ay hapis cezasına çarptırıldı.

16- İstanbul merkezli 34 ilde FETÖ operasyonu düzenlendi. İçlerinde muvazzaf askerlerinde bulunduğu 106 şüpheli gözaltına alındı.

-Japonya'da iktidardaki Liberal Demokrat Parti lideri SugaYoşihide, Temsilciler Meclisinde düzenlenen olağanüstü oturumda ülkenin başbakanı seçildi.

17- Erzurum eski Milletvekili İbrahim Özdoğan, korona virüsten öldü.

-Ankara'da terör örgütü IŞİD ve çatışma bölgeleri ile irtibatlı olduğu tespit edilen Irak uyruklu 19 şüpheliden 16'sı gözaltına alındı.

-Almanya'da 29 polis memuru, Nazi Almanyası lideri Adolf Hitler'in fotoğraflarını telefonlarından paylaştıkları gerekçesiyle görevden alındı.

-Hindistan kontrolündeki Cammu Keşmir'de, Hint güvenlik güçlerine bağlı milis güçler ile bağımsızlık yanlısı direnişçiler arasındaki çatışmada, 3 direnişçi ve bir sivil hayatı kaybetti.

-Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu, durdurulan MİT tırları görüntülerini Cumhuriyet gazetesine verdiği iddiasıyla yargılandığı davada 5 yıl 10 ay hapis cezası alan Enis Berberoğlu'nun, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakkı ile kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının oy birliğiyle ihlal edildiğine hükmetti.

-Gazeteci, yazar Necdet Onur İzmir'de öldü.

18- Adana'da organize suç örgütüne yönelik düzenlenen operasyonda 23 şüpheli gözaltına alındı.

-Forrest Gump romanının yazarı Winston Groom öldü.

-Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı bünyesinde Stratejik İletişim ve Kriz Yönetimi Dairesi Başkanlığı kuruldu. Buna göre, Türkiye'ye karşı yürütülen psikolojik hareket, propaganda ve algı operasyonu faaliyetlerini belirleyerek her türlü manipülasyon ve dezenformasyonla mücadele edilecek.

-Malatya'nın Hekimhan ilçesinde 4.1 büyüklüğünde deprem olurken, Muş'un Korkut ilçesinde de 4.2 büyüklüğünde deprem meydana geldi.

-Milli Savunma Bakanlığınca, Pençe-Kaplan Operasyonu bölgesinde iki askerin şehit olduğu, bir askerin de yaralandığı bildirildi.

19- Batı Afrika ülkesi Nijerya'nın kuzeydoğusunda, Boko Haram'a yönelik

operasyonda 16 örgüt üyesi etkisiz hale getirildi.

-Araştırmacı yazar, Türkiye Yazarlar Birliği Denetim Kurulu Başkanı Hüseyin Albayrak Ankara'da öldü.

-İstanbul Devlet Opera ve Balesi sanatçılarından yazar ve çevirmen Nasuh Barın öldü.

-İngiltere'nin başkenti Londra'daki bir depodan 3 sene önce çalınan 2,5 milyon sterlin değerindeki 200 nadir kitap Romanya'da ele geçirildi.

-İstanbul merkezli 34 ilde yapılan FETÖ operasyonlarında gözaltına alınan 131 şüpheliden 94'ü tutuklandı. 36 şüpheli ifadelerinin ardından, 1 şüpheli ise adli kontrol şartıyla serbest bırakıldı.

20- Nijerya' da yolcu otobüsünün nehre düşmesi sonucu 14 kişi hayatını kaybetti.

-İzmir'de aralarında Foça İlçe Jandarma Komutanının da olduğu 21 kişi FETÖ soruşturması kapsamında tutuklandı.

-Kuzey Marmara Otoyolu 5. Kesimi, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın canlı bağlantıyla katıldığı törenle hizmete açıldı.

-Niğde'de 5,1 büyüklüğünde deprem meydana geldi.

21- Kanaat önderlerinden Molla Sabri Yazar, korona virüs hayatını kaybetti.

-Güldürü geleneğinin nişanesi olarak kabul edilen Hasan Efendi'nin kavuğu, Harbiye Cemil Topuzlu Açık Hava Sahnesi'nde sanatçı Rasim Öztekin tarafından, Şevket Çoruh'a devredildi.

-Samsun'da, terör örgütü DEAŞ'a yönelik operasyonda Irak uyruklu 14 zanlı gözaltına alındı.

-Sinop eski Belediye Başkanı Zeki Yılmaz, cinayet suçu ile tutuklandı.

-Afganistan Savunma Bakanlığı ülkenin kuzeydoğusundaki Kunduz eyaletinde Taliban'a ait üsse düzenlenen hava saldırılarında 30 militanın öldürüldüğünü açıkladı.

22- Adana Cumhuriyet Başsavcılığı terör örgütü IŞİD soruşturması kapsamında Suriye uyruklu 6 kişi hakkında gözaltı kararı çıkardı.

-İzmir Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma kapsamında, İzmir merkezli 19 ilde düzenlenen FETÖ operasyonunda 55 şüpheli gözaltına alındı.

-İstanbul merkezli 12 ilde sahte belge düzenleyerek haksız kazanç elde ettikleri ve devleti vergi kaybına uğrattıkları gerekçesiyle 60 şüpheli için gözaltı kararı verildi.

23- Suudi Arabistan, korona virüs önlemleri kapsamında 6 aydır durdurduğu umre ziyaretlerini 4 Ekim'den itibaren kademeli olarak başlatacağını duyurdu.

24- Akdeniz Üniversitesi kurucu rektörü Prof. Dr.Tuncer Karpuzoğlu, öldü.

-Gaziantep Üniversitesi, Siirt Üniversitesi, İskenderun Teknik Üniversitesi, Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi ve Toros Üniversitesi Rektörlüğüne yeni atamalar yapıldı.

-Türkiye'de uzun yıllardır görev yapan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) asıllı Prof. Dr. Ertan Tatlıcıoğlu, korona virüs nedeniyle hayatını kaybetti.

-Kapatılan Samanyolu televizyonunda "Maceracı" adlı programı sunan Murat Yeni'nin 'silahlı terör örgütüne üye olmak' suçundan yargılandığı mahkemede 8 yıl 1 ay 15 gün hapse mahkûm oldu.

-Kahramanmaraş'ta gelmeyen öğrencileri geliyor gibi göstererek devleti 1 milyon lira dolandırdığı iddia edilen özel bir eğitim ve rehabilitasyon merkezine yapılan operasyonla 11 kişi gözaltına alındı.

25- Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, Kobani bahanesiyle 2014'te düzenlenen eylemlere ilişkin soruşturma kapsamında 7 ilde 82 kişi için gözaltı kararı verdi. Eski HDP'li milletvekilleri Sırrı Süreyya Önder, Nazmi Gör, Ayla Akat Aka, Emine Ayna, Beyza Üstün ve Kars Belediye Başkanı Ayhan Bilgen gözaltına alındı.

-Diyarbakır'ın Lice ve Eğil ilçelerinde düzenlenen operasyonda 1 ton 207 kilogram esrar ele geçirildi 3 kişi gözaltına alındı.

-Nijerya'da akaryakıt tankerinin beş araca çarpması sonucu meydana gelen patlamasında 30 kişi hayatını kaybetti. Ülkede 2 gün yas ilan edildi.

-Kütahya İl Müftü Yardımcısı Mehmet Uzunca öldü.

-TYB Şanlıurfa Şubesi yönetim kurulu üyesi, Kanal Urfa medya kuruluşunun sahibi, İbrahim Toru öldü.

-Ukrayna'nın kuzeydoğusundaki Harkiv ilinde 28 kişi taşıyan AN-26 tipi askeri uçak düştü. Kazada 22 kişi hayatını kaybetti, 2 kişi ise ağır yaralandı.

26- 2011 KPSS sorularının FETÖ mensuplarına sızdırılması ile ilgili yürütülen soruşturmada 100 şüpheli için gözaltı kararı verildi.

-Türkiye Yazarlar Birliği eski Genel Başkanı, Ankara Üniversitesi DTCF Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü Fars Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Öğretim üyesi Prof. Dr. Hicabi Kırlangıç, Ankara Üniversitesi Rektör Yardımcılığına atandı.

-İstanbul Büyükşehir Belediyesi İstanbul Çevre Yönetimi (İSTAÇ) Sanayi ve Ticaret A.Ş. Genel Müdürü Mustafa Canlı öldü.

27- A.Ü. İlahiyat Fakültesi İslam Mezhepleri Tarihi Ana Bilim Dalı eski Başkanı Prof. Dr. Hasan Onat, korona virüsten hayatını kaybetti.

-Ermenistan ordusunun Azerbaycan sivil yerleşim birimlerine düzenlediği saldırıda aynı aileden 5 kişi yaşamını yitirdi.

-Bosna Hersek'in kuzeyindeki Doboj şehrindeki 498 yıllık İslam Birliği Meclisi, ilk kez Türkiye'nin katkılarıyla İslam Kültür Merkezine kavuştu.

-Azerbaycan'da, cephe hattı ve riskli bölgelerde 24 saat için savaş hali ilan edildi.

28-Azerbaycan Savunma Bakanlığı, Ermeni birliklere ait 22 tank, 15 OSA uçaksavar, 18 İHA, imha edildiğini ve Ermeni ordusunda görevli 550'den fazla askerin etkisiz hale getirildiğini duyurdu.

-Ürdün Kralı 2. Abdullah, 10 Kasım'da yapılacak seçimler öncesinde parlamentonun birinci kanadı olan Temsilciler Meclisi'ni feshetti.

-ABD Dışişleri Bakanlığı, Dağlık Karabağ'da Ermenistan ve Azerbaycan arasında tırmanan gerilimi kınadıklarını ve şiddetin durdurması çağrısında bulundu.

29- Seslendirme sanatçısı, oyuncu ve yönetmen Ersay Uysal öldü. -Mersin'de Tarsus Açık Cezaevi'nde kalan hükümlüleri, usulsüz doktor raporu ile hastaneye yatırarak, kalan cezalarını burada tamamlamalarını sağlayan aralarında 1 doktor ve 1 infaz memurunun da bulunduğu 12 şüpheli gözaltına alındı.

-Edebiyat ve bilim insanı Mahmut Kanık hayatını kaybetti.

-Malatya'nın sevilen ismi, "Şeker Hoca" olarak da bilinen emekli din görevlisi Celal Tilgen, korona virüsten hayatını kaybetti.

-Bab-ı Ali'nin son temsilcilerinden eski gazeteci Abdullah Işıklar İstanbul'da öldü.

-Kuveyt Emiri Sabah el-Ahmed el-Cabir es-Sabah hayatını kaybetti.

-Kuveyt Bakanlar Kurulu, Velihaht Prens Şeyh Nevvaf el- Ahmed el-Cabir es-Sabah'ın ülkenin yeni Emiri olduğunu duyurdu.

-Özel gündemle toplanan İslam İşbirliği Teşkilatı, Ermenistan ordusunun, Azerbaycan'a yönelik saldırılarını kınadı. 30-Konya'da merkez üssü Ereğli ilçesi olan 3.8 büyüklüğünde bir deprem meydana geldi.

-Birleşmiş Milletler (BM), Etiyopya'da mevsimsel yağışların yol açtığı sellerden 1 milyon kişinin etkilendiğini ve yaklaşık 300 bin kişinin de yerinden olduğunu bildirdi.

-İstanbul'da, terör örgütü DEAŞ'a yönelik yapılan operasyonda, yabancı uyruklu 13 şüpheli gözaltına alındı.

-Azerbaycan ordusunun, işgal altındaki toprakları kurtarmak için başlattığı karşı saldırıda, 2 bin 300 Ermenistan askerinin etkisiz hale getirildiği bildirildi.

Ekim

1-Kars Belediye Başkan yardımcıları Şevin Alaca ile Muazzez Çağrıtekin, HDP Belediye Meclis üyeleri, HDP İl Genel Meclis üyeleri, HDP İl Başkanı Cengiz Anlı ile partinin bazı ilçe teşkilatı yöneticilerinin de arasında olduğu 19 kişi,

bölücü terör örgütü PKK/KCK'ya yönelik olarak operasyonda gözaltına alındı.

-İzmir'de FETÖ'nün hücre evlerine yönelik eş zamanlı operasyonlarda 23 şüpheli gözaltına alındı. -Sağlık Bakanlığı korona virüs Bilim Kurulu üyesi Prof. Dr. Tefik Özlü, "Günümüzde pandemi süresince birlikte yeme içme, aynı masada yemek güvenli değil. Herkesin kendi başına izole şekilde mesafeyi koruyarak yemesi lazım" dedi.

-Ankara'da korona virüs tedavisi gören eski Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Ali Bozer hayatını kaybetti.

-İngiltere, Türkiye ve Polonya'dan geleceklere 14 günlük karantina şartı getirdi.

-TBMM'nin açılış törenine katılmama kararı alan HDP'liler Meclis bahçesinde oturma eylemi yaptı.

-Anayasa Mahkemesi (AYM), CHP'nin, 5 binden fazla avukatın bulunduğu illerde 2 bin avukatla yeni baro kurulabilmesini düzenleyen kanunun iptal talebeni oy çokluğuyla reddetti.

2- Kobani olaylarına ilişkin soruşturması kapsamında gözaltına alınan Altan Tan, Gülfer Akkaya ve Sırrı Süreyya Önder adli kontrolle serbest bırakıldı. Kars Belediye Eş Başkanı Bilgen'in de olduğu 17 HDP'li siyasetçi tutuklandı. Görevden alınan Ayhan Bilgen yerine Kars Valisi Türker Öksüz kayyum olarak atandı.

-Bayındırlık ve İsaan eski Bakanı Zeki Ergezen Ankara'da tedavi gördüğü hastanede hayatını kaybetti.

3- Batman'ın kanaat önderlerinden Salih Günaydın öldü.

-Ayasofya-i Kebir Camii'ni, yeniden ibadete açıldıktan sonra 1,5 milyonun

üzerinde insan ziyaret etti.

-Balıkesir merkezli 6 ilde, FETÖ'nün mahrem yapılanmasına yönelik eş zamanlı operasyon düzenlendi. Operasyonda, aralarında aktif görevde polis ve astsubayın da olduğu 13 şüpheli gözaltına alındı.

-İstanbul İlim ve Kültür Vakfı Başkanı Mehmet Fırncı (Mehmet Nuri Güleç) İstanbul'da tedavi gördüğü hastanede hayatını kaybetti.

4- Korona virüs tedavisi gören Van Cumhuriyet Savcısı Özgür Katip Kaya öldü.

-Mısır'ın İskenderiye kentindeki darbe karşıtı gösterilerde tutuklanan Müslüman Kardeşler Teşkilatı (İhvan) üyesi 2 kişi idam edildi. -Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev, Azerbaycan ordusunun Dağlık Karabağ'da 7 köyü Ermeni işgalinden kurtardığını açıkladı. -Japon uyruklu ünlü modacı Kenzo Takada, Fransa'da korona virüsten öldü.

5- Pakistan Cemaat-i İslami Hareketi Genel Başkan Yardımcısı Abdulgaffar Aziz, tedavi gördüğü hastanede hayatını kaybetti.

-Malatya eski Milletvekili Mehmet Bülent Çapanoğlu öldü.

6- Kırgızistan'da milletvekili seçim sonuçlarını protesto eden göstericiler, Cumhurbaşkanlığı Sarayını ve parlamentoyu işgal etti.

-İçişleri Bakanı Süleyman Soylu, PKK/KCK şehir yapılanması soruşturması kapsamında haklarında gözaltı kararı verilen 105 şüpheliden 89'unun yakalandığını bildirdi.

-Yeşilçam oyuncusu Mehmet Yağmur, korona virüs nedeniyle hayatını kaybetti.

-Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi emekli öğretim üyesi Prof. Dr. Erol Turaçlı korona virüs nedeniyle hayatını kaybetti.

-Dünya Sağlık Örgütü DSÖ Genel Direktörü Tedros Adhanom Ghebreyesus, yeni tip korona virüse karşı bir aşının yılsonuna kadar hazır olabileceğini bildirdi.

-Suriye'nin Bab ilçesi merkezinde, sivillerin yoğun bir noktada, kamyonu yerleştirilen bomba infilak etmesi sonucu aralarında kadın ve çocukların da bulunduğu 14 sivil öldü, 50 kişi de yaralandı.

7- Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, FETÖ/PDY silahlı terör örgütünün bakanlıklar merkez teşkilatlarındaki yapılanmasına yönelik olarak yürütülen soruşturmalar kapsamında 3'ü aktif, 2'si emekli, 12'si daha önce meslekten ihraç edilmiş toplam 17 şüpheli hakkında gözaltı kararı verdi.

-TİKA tarafından Gürcistan'da yürütülen "Acara Bölgesi Kırsal Kalkınmayı Destekleme Programı" kapsamında dağlık Acara bölgesinde meyve suyu üretim tesisi kuruldu.

-Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde (KKTC) hükümet ortağı Halkın Partisi'nin hükümetten çekilme kararı aldı.

-İş insanı Jak Kamhi, 95 yaşında öldü.

-Hakkında "nitelikli cinsel saldırı" ve "tehdit" suçlamasıyla fezleke düzenlenen bağımsız Mardin Milletvekili Tuma Çelik'in TBMM Genel Kurulu'nda yasama dokunulmazlığı kaldırıldı.

8- Gaziantep'li hayırsever iş insanı ve hayırsever Hacı Ahmet Ziylan öldü.

-İstanbul Emniyet Müdürlüğü,

"Yeditepe Huzur" i asayiş uygulamasında, 142 bin 4 kişinin Genel Bilgi Toplama (GBT) sorgulamasının yapıldı. Çeşitli suçlardan aranan 454 şüpheli ile 240 yoklama kaçağı yakalandı.

-Amerikalı ünlü pop müzik, şarkıcısı ve söz yazarı Johnny Nash öldü.

9- Ankara'da yakalanan FETÖ firarisi eski emniyet müdürleri Cemil Ceylan ve Hüsrev Salmaner tutuklandı.

-ABD Hazine Bakanlığı, 18 İran bankasına yaptırım uygulama kararı aldı.

-Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin, Azerbaycan ve Ermenistan Dışişleri Bakanlarını İki Moskova'ya davet etti.

-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Ali Erbaş ve beraberindeki göreve yeni başlayan Din İşleri Yüksek Kurulu Üyelerini kabul etti.

-Diyanet İşleri eski Başkan Yardımcısı Dr. Fahri Demir, Ankara'da öldü.

10- Azerbaycan ve Ermenistan arasında cephe hattında ateşkes ilan edildi.

-Ankara'nın Kalecik ilçesinde İncirlik mevkiinde iki tren çarpıştı. Kazada 2 kişi öldü.

-İstanbul merkezli 17 ilde İnternet üzerinden müstehcen çocuk görüntülerini paylaşan şüphelilere yönelik operasyonda 22 şüpheli yakalandı.

-Eski Sırp polis katili Ivan Curiç, Bosna-Hersek Savcılığının emri üzerine Brcko'da Hırvat ve Bosna uyruklu vatandaşlara karşı savaş suçu işlendiği şüphesiyle tutuklandı.

-Akyazı eski Belediye Başkanı Yaşar Yazıcı İstanbul'da öldü.

11- Kırgızistan'da göstericilerin cezaevinden çıkardığı eski Cumhurbaşkanı Almazbek Atambayev yeniden tutuklandı.

-Azerbaycan Dışişleri Bakanlığı, Ermenistan'ın Gence şehrine düzenlediği füze saldırısında 7 kişinin hayatını kaybettiğini, 33 kişinin de yaralandığını açıkladı.

-Tayland'da tren tur otobüsüne çarptı. Kazada 17 kişi hayatını kaybetti.

-İzmir'in Tire, Bayındır, Torbalı ve Ödemiş ilçelerinde 50 adrese baskın düzenlendi. Operasyonlarda 14 şüpheli 'suç örgütü' suçlamasıyla gözaltına alındı.

-Sağlık Bakanlığı emekli müsteşar yardımcısı Dr. Mehmet Bakar İstanbul'da öldü.

-İzmir Dikili'de sahte alkolde 11 kişi hayatını kaybetti.

12- Kilis Belediye Başkanı Mehmet Abdi Bulut hayatını kaybetti.

-Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen FETÖ'nün TUBİTAK'taki siber mahrem yapılanmasına yönelik soruşturma kapsamında haklarında gözaltı kararı verilen 2'si Bylock kullanıcısı 16 şüpheliden 9'u gözaltına alındı.

-Fransa' da iki uçağın havada çarpışması sonucu 5 kişi hayatını kaybetti.

-Suudi Prens Abdulrahman Bin Musa'ad Al Saud, Türk ürünlerinin boykot edilmesi çağrısı yaptı.

-Tacikistan'da dün yapılan cumhurbaşkanlığı seçimlerinde İmamalı Rahman, 5'inci kez cumhurbaşkanı seçildi.

-Dünyaca ünlü foto muhabirleri arasında yer alan, Hüseyin Kırçalı öldü.

13- Kanada'da yaşayan işgal yanlısı Ermeniler, Azerbaycan ve Türkiye bayraklarıyla donatılan araçlara taşlarla saldırdı.

-(FETÖ) davasından ev hapsi kararıyla tahliye edilen eski Ege Ordusu Komutanı Emir Subayı Fevzi Öztürk yeniden gözaltına alındı.

-Kırıkkale'de başlayan, İzmir Mersin, İstanbul, Muğla ve Aydın'a kadar uzanan sahte alkolden hayatını kaybedenlerin sayısı 35'e yükseldi.

-Çankırı'da IŞİD'e yönelik düzenlenen operasyonda yakalanan 5 yabancı uyruklu şüpheli sınır dışı edildi.

-Nobel Ekonomi Ödülü'nü bu yıl açık artırma teorisinin geliştirilmesine katkı sunan Amerikalı ekonomistler Paul R. Milgrom ve Robert B. Wilson, 2020 Nobel Edebiyat Ödülü Louise Glück'e verildi.

14- Rus kozmonotlar SergeyRijikov ve Sergey Kud-Sverçkov ile NASA astronotu Kate Rubins'i götürecek Soyuz MS-17 uzay aracı, Kazakistan'daki Baykonur Uzay Üssünden Uluslararası Uzay İstasyonuna fırlatıldı.

-Yurt genelinde 45 yurttaşın ölümüne neden olan sahte içkileri piyasaya sürenlere yönelik soruşturmalarda İzmir'de 10, İstanbul'da ise 17 kişi tutuklandı.

-Afganistan'da 2 askeri helikopterin düşmesi sonucu 9 kişi hayatını kaybetti.

-Yargıtay 9. Ceza Dairesinde yargılanan eski Yargıtay üyeleri Pehlivan, Mehmet Uslu, Şuayip Şen ile eski Danıştay üyeleri Yunus Çetin ve Mehmet Ali Duran hakkındaki hapis cezaları onandı.

-Ermenistan'ın saldırılarında ölen Azerbaycanlı sivillerin sayısı 43'e yükseldi.

15- Nobel Barış Ödülü, bu yıl açıkla mücadele çabaları ve çatışmalardan etkilenen bölgelerde barış koşullarının iyileştirilmesine katkı sağlaması nedeniyle Dünya Gıda Programı'na (WFP) verildi.

-Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev, Azerbaycan ordusunun 8 köyü daha Ermenistan işgalinden kurtardığını açıkladı.

-İsrail meclisi, Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) ile 13 Ağustos'ta varılan normalleşme anlaşmasını oy çokluğuyla kabul etti.

16- Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Başkanı Prof. Dr. Yekta Saraç ve beraberindeki üyeleri kabul etti.

-Adalet Bakan Yardımcısı Cengiz Öner görevden alındı. Yerine İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı Vekili Hasan Yılmaz atandı.

-Meksika'nın eski Savunma Bakanı Salvador Cienfuegos, "para aklama ve uyuşturucu kaçakçılığı" suçlamalarıyla ABD'de gözaltına alındı.

-İstanbul Milletvekili Markar Esayan hayatını kaybetti.

17- Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve Ukrayna Devlet Başkanı Vladimir Zelenskiy, Vahdettin Köşkü'ndeki heyetler arası görüşmenin ardından ortak basın toplantısı düzenledi.

-Ermenistan Gence ve Mingeçevir şehirlerine yaptığı füze saldırısında 13 sivil hayatını kaybetti.

-Suudi Arabistan'ın başkent Riyad'da Yolsuzlukla Mücadele Heyeti tarafından yapılan operasyonda aralarında ordu ve polis teşkilatından 6 subayın da bulunduğu 45 kişi gözaltına alındı.

-FETÖ'nün Hava Kuvvetleri ve Sahil Güvenlik komutanlıkları yapılanmasına yönelik İzmir merkezli 25 ilde düzenlenen operasyonlarda adliyeye sevk edilen 90 kişiden 46'sı tutuklandı.

-Kobani soruşturmasında eski Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanı Gültan Kışanak tutuklanırken, eski HDP Mardin Milletvekili Gülser Yıldırım adli kontrol şartıyla serbest bırakıldı.

18- İran, Birleşmiş Milletler (BM) tarafından bu yana ülkeye uygulanan silah ambargosunun kaldırıldığını ve bugün itibarıyla her türlü konvansiyonel silahı yasal kısıtlama olmaksızın alıp satabileceğini duyurdu.

-Aralarında ABD, Kanada ve Fransa'dan terör örgütü PKK/KCK/YGP/YPS propagandası yapılanların da yer aldığı 354 web sitesi erişime kapatıldı.

-Azerbaycan Dışişleri Bakanlığı, Ermenistan ile 'geçici insani ateşkes' konusunda anlaşmalarını açıkladı. -Gazeteci Bekir Coşkun tedavi gördüğü hastanede öldü.

-KKTC'de yapılan seçimlerde Ersin Tatar Cumhurbaşkanı seçildi.

19- Azerbaycan ordusu 13 köyü daha Ermenistan'ın işgalinden kurtardı.

-Suudi Arabistan Kralı Selman, Şeyh Abdullah Al eş-Şeyh başkanlığında 150 üyeyle Danışma Meclisi'ni 4 yıl süreli göreve getirdi.

-Hâkimler ve Savcılar Genel Kurulu, FETÖ ile irtibatlı ve iltisaklı oldukları gerekçesiyle 11 hâkim ve savcayı meslekten ihraç etti.

20- İstanbul Beyoğlu'nda uyuşturucu satıcılarına yönelik "Çukur" operasyonunda çok sayıda şüpheli gözaltına alındı.

-Türkiye'de üniversite eğitimi gören Abdulkadir Muhammed Nur, Somali'de yeni kurulan kabinede Adalet Bakanı oldu.

-Suriye'nin İdlib kırsalında AFAD, Fetih-Der ve Özgür-Der iş birliğiyle yetim aileleri için briketten inşa edilen 200 evlik " Muhammed Mursi Yetim Yaşam Merkezi" açıldı.

21- Vadedilmiş Topraklar, Düğün, Danton adlı filmleriyle tanınan Polonyalı ünlü oyuncu Wojciech Pszniak öldü.

-Nijerya'da polis bünyesinde oluşturulan Özel Hırsızlıkla Mücadele Ekibine (SARS) karşı protesto gösterileri sırasında Lagos'ta silahlı kişilerin bastığı iki cezaevinden iki bine yakın mahkûm firar etti.

-Alkollü içki satışına ilişkin düzenleme TBMM'de kabul edildi. Buna göre saat 22.00 ile 06.00 arasında alkol satışı yapan kişilere 320 bin liraya kadar ceza kesilecek.

-Ülkenin enerji ithalatına ilişkin kozmik bilgileri yabancı bir enerji devine sızdıran Emel Öztürk, casusluktan tutuklandı.

22- Azerbaycan Cumhurbaşkanı Aliyev, 21 köy ve 1 kasabanın Ermenistan'ın işgalinden kurtarıldığını açıkladı.

-Esed rejiminin Şam Müftüsü Muhammed Adnan Afyonlu aracına konulan bombanın patlaması sonucu hayatını kaybetti.

-Bosna Hersek'in ilk cumhurbaşkanı Aliya İzzetbegović'in yakın çalışma arkadaşlarından Prof. Dr. İsmet Kasumagić öldü.

-Sağlık Bakanı Fahrettin Koca, İstanbul'da korona virüs vaka sayısının Türkiye genelinin yüzde 40'ına, Ankara'nın 5 katına ulaştığını açıkladı.

23- Sanayi ve Ticaret Bakanlığı eski Müsteşar Yardımcısı Hüsni Tekin öldü.

-Azerbaycan ordusu, Ermenistan'a

ait 4 insansız hava aracını (İHA) etkisiz hale getirdi.

-Gazeteci ve yazar Ufuk Kaan Altın öldü.

-ABD Başkanı Donald Trump, Sudan'ı "teröre destek veren ülkeler" listesinden çıkarma kararını imzaladığı açıklandı.

-Diyanet İşleri Başkanı Ali Erbaş, Ağrı'nın Patnos ilçesinde Selçuklu mimarisiyle yapılan Recep Tayyip Erdoğan Camisi'nin açılışını yaptı.

24- İçişleri Bakanlığı, yapılan operasyonlarda 1 milyon 20 bin 819 litre ile 220 bin 911 şişe sahte/kaçak içki ele geçirildiğini ve gözaltına alınan 100 kişiden 40'ı ise tutuklandığını açıkladı.

-Kahramanmaraş merkezli 5 ilde terör örgütü PKK/KCK'ya yönelik operasyonda 15 şüpheli gözaltına alındı.

-ABD Ankara Büyükelçiliği Türkiye'de terör saldırısı ihtimali nedeniyle tüm vize işlemlerini askıya aldı. Ayrıca vatandaşlarını uyararak Büyükelçilik, "AVM'lerden uzak durun" dedi.

-Ankara eski milletvekili Ömer Faruk Ekinci öldü.

-Süleyman Demirel Üniversitesi Öğretim üyesi Prof. Dr. Adem Efe, korona virüsten öldü.

-Afganistan'ın başkenti Kabil'deki Kevser Danış Eğitim merkezine düzenlenen bombalı saldırıda 10 kişi hayatını kaybetti.

-Suudi Arabistan'da korona virüs salgınına karşı alınan tedbirler kapsamında Mekke'de Mescid-i Haram'da 7 ay sonra 40 bin kişi ile ilk cuma namazı kılındı.

25- Türkiye'de profesyonel kick boksun öncülerinden olan Tarık Solak öldü.

26- Samsung Yönetim Kurulu Başkanı Lee Kun-hee öldü.

-Vietnam'da şiddetli yağışlar sonucu meydana gelen sel ve toprak kaymalarında ölü sayısı 130'a yükseldi.

27- Sağlık eski Bakanı Prof. Dr.Osman Durmuş 73 yaşında hayatını kaybetti.

-Ankara'da saldırı hazırlığında bulunan 7 DEAS'lı yakalandı.

-Sabit veya mobil telefon, internet ve kablo TV aboneliklerinin fesih işlemlerini bayiye gitmeden artık e-Devlet Kapısı üzerinden yapılabilecek.

-Ressam, tiyatro, sinema ve dizi oyuncusu Hikmet Karagöz öldü.

-İçişleri Bakanlığı'nın valiliklere gönderdiği genelge ile Tören ve Kutlama Komitesi'nin etkinlikleri dışında 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı kutlamalarına yasak getirildi.

-ABD İstanbul Başkonsolosluğu görevlisi Cantürk'e 5 yıl 2 ay 15 gün hapis cezası verildi.

28- İsrail, İslam karşıtı tutumuyla Müslümanların tepkisini çeken Fransa Cumhurbaşkanı Macron'a destek açıklamayı yaptı.

-Ankara'da, FETÖ'nün Deniz Kuvvetleri Komutanlığı ile Sahil Güvenlik Komutanlığındaki 'mahrem hizmetler' olarak adlandırılan yapılanması ile irtibatı bulunduğu tespit edilen 31 şüpheli hakkında gözaltı kararı verildi.

-Fransız Charlie Hebdo Dergisi, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a yönelik alçakça saldırıda bulundu. Dergiye sosyal medyada tepki yağdı.

-Sağlık Bakanlığı, korona virüs salgını nedeniyle sağlık çalışanlarının istifalarının kabul edilmeyeceğini açıkladı. Ayrıca malulen emeklilikler

dışında emeklilik işlemleri de askıya alındı. Personelin yıllık izinleri de durduruldu.

-İslam'a ve Müslümanlara yönelik saldırıların arttığı Fransa'da bulunan bir camiye ölüm tehditli mesaj bırakıldı.

-Rize'de karantina kuralına uymayan 118 kişi yurda yerleştirildi.

-Türkiye Yazarlar Birliği (TYB) Genel Başkanı Musa Kazım Arıcan, Fransa'da Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed'e yönelik alçak karikatürlerin sergilenmesine sert tepki gösterdi.

-Ermenistan'ın, Azerbaycan'ın Berde şehir merkezine düzenlediği misket bombalı saldırıda 20 sivil hayatını kaybetti, 60'dan fazla kişi yaralandı.

29- Azerbaycan Savunma Bakanlığı, Ermenistan'ın 1. Ordu komutan yardımcısı Albay Artur Sarkisyan ve 18. Motorlu Tüfek Tümeni muhabere şefi Binbaşı Aram Gazaryan'ın öldürüldüğü açıkladı.

-İskenderun Cumhuriyet Başsavcılığı, ilçede, 2 PKK'lı teröristin saldırı girişimiyle bağlantılı oldukları iddiasıyla 4 ilde 5 zanlının gözaltına alındığını açıkladı.

-Van'ın Erciş ilçesinde, bir TIR'da yurda kaçak yollarla girdikleri belirlenen 210 kaçak göçmen yakalandı. TIR şoförü gözaltına alındı.

-Avrupa Yakası'nın ilk sürücüsüz metro hattının 1. etabı olan M7 Mecidiyeköy-Mahmutbey Metrosunda seferler başladı. 6 ilçeyi birbirine bağlayan hat, günde 352 sefer yaparak 400 bin yolcu taşıyacak.

-Pakistan Başbakanı Han, Müslüman ülkelerin liderlerine dünyada yükselen İslamofobi'ye karşı ortaklaşa bir strateji benimsenmesi çağrısında bulundu.

-Nijerya'nın Nasarawa eyaletinde bulunan bir camiye baskın yapan silahlı grup 17 kişiyi kaçırdı.

-2020 Yılı Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülleri'ne layık görülen isimler açıklandı. Buna göre: Koleksiyoner Mehmet Çebi, vefa ödülünün Necmeddin Okyay'a Kültür tarihi alanında Sadettin Ökten'e sosyal bilimler alanında İsmail Kara'ya edebiyat alanında İbrahim Tenekeci'ye sinema alanında Derviş Zaim'e müzik alanında da Özdemir Erdoğan'a verilmesi kararlaştırıldı.

-Fransa'nın Nice şehrinde bıçaklı bir saldırıda 3 kişinin hayatını kaybetti.

-Sudanlı kadın ressam Kamala İbrahim İshak, Fransa'nın İslam karşıtı tavrı ve Hazreti Muhammed'e (asm) hakaret içeren karikatürler nedeniyle Fransa Sanat ve Edebiyat Nişanı'nı reddetti.

-Hazreti Muhammed'in (asm) kutlu veladetinin hicri 1449'uncu yıldönümünde 86 yıl aradan sonra ibadete açılan Ayasofya-ı Kebir Cami Şerifi'nde ilk defa "Mevlid Kandili" programı düzenlendi.

30- Eski Başbakan ve Anavatan Partisi Genel Başkanı Mesut Yılmaz, İstanbul'da tedavi gördüğü hastanede hayatını kaybetti.

-Fenerbahçe TV sunucusu Dilay Kemer öldü.

-Ankara'da 1994'ten bu yana atlı durumda olan ve Cumhuriyet tarihinin ilklerinden olan Çubuk Barajı 10 bin vatandaşın aynı anda yaralanabileceği rekreasyon alanına dönüştürülerek, Cumhuriyet'in 97. yıl dönümünde Ankara Büyükşehir Belediye Mansur Yavaş tarafından açıldı.

-MİT tırlarının durdurulması davasında yargılanan 27 sanık 1 yıl 10 ay

15 gün ile ağırlaştırılmış müebbet arasında değişen hapis cezasına çarptırıldı.

-Yeni Zelanda'da 'Yaşam Sonunu Seçme Yasası' kapsamında yapılan halk oylaması sonucunda vatandaşların yüzde 65,2'si ötenazi kullanımına 'Evet' oyu verirken esrar kullanımına 'Hayır' oyu çıktı.

-İzmir'in Seferihisar ilçesi açıklarında 6,6 büyüklüğünde deprem meydana geldi. 25 kişi hayatını kaybetti. İzmir'de 743, Manisa'da 5, Balıkesir'de 2 ve Aydın'da 54 olmak üzere 804 kişi yaralandı. 20'ye yakın binada yıkıldı.

31- İzmir'de dün 6,6 büyüklüğündeki depremin ardından 5.0 büyüklüğünde artçı sarsıntı meydana geldi.

-Adalet Bakanı Abdulhamit Gül, depremin ardından sosyal medyadan yapılan çirkin paylaşımlar üzerine Cumhuriyet başsavcılıklarının soruşturma başlattığını, Tekirdağ, Adıyaman ve Gaziantep'te 3 kişinin gözaltına alındığını açıkladı.

-Ege Denizi'ndeki deprem sırasında Yunanistan'ın Sisam Adası'nda tarihi bir kilise yıkıldı. 2 öğrenci de yıkılan evin duvarı altında kalarak hayatını kaybetti.

-KKTC Cumhurbaşkanı Tatar, Azerbaycan Cumhurbaşkanı Aliyev, Katar Emiri Şeyh Al Sani, Bulgaristan Başbakanı Borisov ve Libya Ulusal Mutabakat Hükümeti Başkanlık Konseyi Başkanı Es-Serrac Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a "geçmiş olsun" mesajı gönderdi.

Kasım

1- James Bond karakteri ile tanınan İskoçyalı aktör Sean Connery 90 yaşında öldü.

-Doğu Afrika ülkesi Tanzanya'ya bağlı Zanzibar takımadalarında yapılan

başkanlık seçimlerinde Devrimci Parti adayı ve Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi mezunu Dr. Hüseyin Mwinyi, oyların yüzde 76'sını alarak Zanzibar özerk bölgesinin Başkanı seçildi.

-TBMM Anayasa Komisyonu eski başkanı Prof. Dr. Burhan Kuzu Hayatını kaybetti.

-İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), İzmir'deki depremde vefat edenlerin sayısının 49'a yükseldiğini açıkladı.

-Milli Savunma Bakanlığı'ndan yapılan açıklamada "15 Temmuz 2016'dan bu yana 20 bin 571 personel ihraç edildi, 3 bin 551 personel hakkında adli/idari süreç devam ediyor.

-Türk basketbolunu ve Galatasaray'ın efsane ismi Yalçın Granit, hayatını kaybetti.

-İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), İzmir'deki depremde vefat edenlerin sayısının 69 olduğunu bildirdi.

2- İzmir'deki depremde hayatını kaybedenlerin sayısının 92'ye yükseldi.-Milli Savunma Bakanlığı (MSB), Azerbaycan ordusunun başarılı taarruz harekâtlarıyla Ermenistan ordusundan kurtarılan yerleşim yeri sayısının 193'e yükseldiğini bildirdi.

-Afganistan'ın başkentindeki Kabil Üniversitesi'ne düzenlenen bombalı ve silahlı saldırıda 19 kişi hayatını kaybetti, 22 kişi yaralandı. -İzmir'deki depremde yıkılan ve ağır hasar alan binalardaki ölüm ve yaralanmalarla ilgili olarak 9 müteahhit ve fennin mesul gözetimine alındı.3-İstanbul merkezli 8 ilde, yabancılara rüşvet karşılığı usulsüz şekilde ikamet izni vererek haksız kazanç elde ettiği belirlenen 14'ü kamu çalışanı 83 kişiye yönelik operasyon başlatıldı.

-Azerbaycan ordusunun Ermenistan'a ait bir taktik insansız hava aracını (İHA) düşürdüğü bildirildi.

-İmar ve İskan eski Bakanı Prof.Dr. Ahmet Samsunlu öldü.

-'Ankara Rüzgarı' şarkısı ünlenen şarkıcı ve besteci Salih Ata öldü.

4- Yunanistan'ın başkenti Atina'nın ilk camisi, 14 yıl süren plan ve inşaat sürecinden sonra ibadete açıldı.

-KKTC Cumhurbaşkanı Ersin Tatar ile Kıbrıs Rum Yönetimi Lideri Nikos Anastasiadis, bir toplantıda ilk kez bir araya geldi. -Şehir Tiyatroları sanatçısı Metin Çoban, İzmir'de hayatını kaybetti.

-İzmir'de arama kurtarma faaliyetleri sona erdi; Depremde hayatını kaybedenlerin sayısı 114'e yükseldi.

5- Seçim tartışmasının ve belirsizliğin devam ettiği ABD iklim değişikliğiyle mücadeleyi amaçlayan Paris İklim Anlaşması'ndan resmi olarak çıktı.

-Fransa İçişleri Bakanı Gerald Darmanin, ülkede faaliyet gösteren Ülkücü Hareketi'nin resmen yasaklandığını duyurdu.

-Fransız mallarına boykot çağrısı yapan Mısırlı Alim Mustafa el-Adavi tutuklandı.

-Sakarya'da terör örgütü DEaş'a yönelik operasyonda 8 şüpheli gözaltına alındı.

-Fransız senatosu Senegal ve Benin'e ait kültürel varlıkların iadesini kabul etti.

-Batı Afrika ülkesi Nijerya'nın Delta eyaletinde bir haftada "gizemli hastalık" nedeniyle 30 kişi hayatını kaybetti.

-Kosova Özel Savcılığının hazırladığı savaş suçları iddianamesinin mahkeme tarafından kabul edilmesi üzerine görevinden istifa eden Kosova

Cumhurbaşkanı Haşim Taçi, Lahey'e getirilerek gözaltına alındı.

-İzmir Bayraklı ilçesinde yıkılan binalarla ilgili adliye sevk edilen 9 şüpheliden 7'si tutuklandı, 2'si adli kontrol şartıyla serbest bırakıldı.

-Hatay'ın İskenderun ilçesinde, 2 PKK'lı teröristin saldırı girişimiyle bağlantılı oldukları iddiasıyla 4 ilde gözaltına alınan 5 zanlı tutuklandı.

6- Mustafa Fener, İbrahim Kalın, Ahmet Misbah Demircan, Hasan Kaçan, Cevat Olçok, Hasan Gürsoy, Mehmet Kalyoncu ve Mustafa Fener tarafından "Yeni Sanat Vakfı" kuruldu.

-Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığınca terör örgütü PKK/KCK'ya yönelik soruşturma kapsamında, halen görevde olan 26 öğretmen gözaltına alındı.

-Türkiye'de son 24 saatte 146 bin 28 covid-19 testi yapıldı, 2 bin 311 kişiye hastalık tanısı konuldu, 81 kişi vefat etti.

-Terör örgütü PKK/KCK'nın bilgisayar korsanlarına yönelik operasyonda 6 şüpheli yakalandı. -Besteci, piyanist Timur Selçuk, öldü.

7- Merkez Bankası (TCMB) Başkanı Murat Uysal görevinden alındı. Yerine Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanı Naci Ağbal getirildi. Ağbal'dan boşalan Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığına ise İbrahim Şenel getirildi.

-Sudanlı ünlü hafız Norin Muhammed Sıddık ve dört hafız trafik kazasında hayatını kaybetti. -Azerbaycan ordusu, 16 köyü daha Ermenistan'ın işgalinden kurtardı.

-Uludağ Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Hulusi Malyer, korona virüsten öldü.

-Meksika'da Eta Kasırgası'nın yol açtığı şiddetli yağış ve toprak kaymalarında şu ana kadar 20 kişi hayatını kaybetti.

-Orta Amerika Eta Kasırgasına teslim oldu. Rüzgarın hızının saatte 240 kilometreye ulaştığı fırtınada sel ve toprak kaymaları yaşandı. Guatemala ve Honduras'ta 170 kişi hayatını kaybederken birçok ev toprak altında kaldı.

-Malatya eski Belediye Başkanı Av. Seyhan Semercioglu, korona virüsten öldü.

8- Melihgazi eski Belediye Başkanı Dr. Sami İpek korona virüsten öldü.

-ABD'de resmi olmayan sonuçlara göre Joe Biden 46. ABD Başkanı seçildi.

-Senatör Kamala Harris, ABD'nin ilk kadın başkan yardımcısı oldu.

9- Sinema, tiyatro ve seslendirme sanatçısı Zekai Ahmet Uz, İstanbul'da öldü.

-Emniyet Genel Müdürlüğü, terör örgütü IŞİD'in eylem ve faaliyetlerine yönelik Adana merkezli operasyonda 19 kişinin gözaltına alındığını açıkladı.

-Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı tarafından yapılan yazılı bir açıklamada, Hazine ve Maliye Bakanı Berat Albayrak'ın görevden af talebinin, Cumhurbaşkanlığı tarafından kabul edildiği belirtildi.

-Erdoğan yayımladığı mesajında, uluslararası alanda "iki devlet tek millet" olarak hareket ettikleri Azerbaycan'ın 9 Kasım Devlet Bayrak Günü'nü tebrik etti.

10- Cumhurbaşkanı Kararı ile Hazine ve Maliye Bakanlığı görevine Lütfi Elvan atandı.-İstanbul başta olmak üzere 21 ilde 70 şüphelinin yakalanmasına yönelik yapılan FETÖ/PDY operasyonunda 48 şüpheli gözaltına alındı.

-Ermenistan'ın Dağlık Karabağ'daki işgalini sonlandıran bildirinin imzalanmasını meydanlarda kutluyor.

-Batı Afrika ülkesi Nijerya'da "sarı humma" salgını nedeniyle hayatını kaybedenlerin sayısı 95'e çıktı.

-Hazreti Muhammed'in (sav) doğum yıl dönümü dolayısıyla İran'da 157'si rejime karşı işlenen suçlardan hüküm giyen 2 bin 301 mahkumun affedildi.

11- Ege Denizi Kuşadası Körfezi'nde 4.8 şiddetinde deprem meydana geldi.

-Almanya İçişleri Bakanı Horst Seehofer, Müslüman düşmanı tutumların ülkede hem Müslümanlar hem de toplumsal barış için tehdit oluşturduğunu söyledi.

-Koç Üniversitesi'nden Prof. Dr. Metin Sitti, Duvarları Yıkarak: Dünya Bilim Zirvesi'nin "Mühendislik ve Teknoloji" kategorisindeki "Yılın Bilimde Çığır Açan Buluşu Ödülü"nü sahibi oldu.

-Bahreyn Başbakanı Halife bin Selman el-Halife öldü.

-İçişleri Bakanlığı, korona virüsle mücadele kapsamında 81 ilin tamamında kamuya açık alanlarda sigara içilmesinin yasaklandığını açıkladı.

12- Magazin gazetecisi Şahin Büyükkaya İstanbul'da öldü.

-Kahramanmaraş'ta açtıkları kaçak kliniklerde kürtaj, diş çekimi ve botoks yapan Suriyeli 7 doktor, adliyeye sevk edildi.

-Türk resim sanatının öncülerinden Lütfü Günay, Ankara'da öldü.

13- Küçükçekmece'deki parkta terör örgütü sembollerini andıran görsellerle ilgili başlatılan soruşturma kapsamında, Belediye Başkan Yardımcısı ve Park ve

Bahçeler müdürü görevden uzaklaştırıldı.

-FETÖ, Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) yapılanmasına yönelik İstanbul merkezli 21 ilde düzenlenen operasyonda gözaltına alınan 61 şüpheliden 26'sı tutuklandı.

-Gazeteci, yazar, Türkiye Yazarlar Birliği'nde eski Yönetim Kurulu Üyesi ve Genel Başkan Yardımcısı, Ferhat Koç, Ankara'da tedavi gördüğü hastanede hayatını kaybetti.

14- Hırvatistan'ın eski başbakanlarından İvo Sanader'a görevini kötüye kullanmak ve yolsuzluk yapmaktan 8 yıl hapse mahkum oldu.

-Azerbaycan ordusunun Ermenistan işgalinden kurtardığı Karabağ'ın sembol şehri Şuşa'da 28 yıl sonra Cuma namazı kılındı.

-Gazeteci, yazar Ahmet Kekeç İstanbul'da tedavi gördüğü hastanede hayatını kaybetti.

-Suudi Arabistan İmam Muhammed b.Suud Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Eğitim Bölümü emekli öğretim üyesi Prof. Dr. Mikdat Yalçın Ankara'da öldü.

15- KKTC'ye giden Cumhurbaşkanı Erdoğan ve MHP lideri Devlet Bahçeli, Lefkoşa'da KKTC'nin 37'nci kuruluş yıldönümü etkinliklerine katıldı.

-Kütahya Güzel Sanatlar Derneği Onursal Başkanı Ressam Akil Gür, öldü.

-Etiyopya'da yolcu otobüsünün hedef alındığı silahlı saldırıda 34 kişi hayatını kaybetti.

16- Esad rejiminin Dışişleri Bakanı Velid Muallim hayatını kaybetti.

-Mardin'de yasa dışı yollardan Türkiye'ye girmeye çalışan ve üzerinde patlamaya hazır bomba düzeneği bulunan Suriye uyruklu iki kişi gözaltına alındı.

-Balıkesir merkezli 11 ilde FETÖ'nün askeri yapılanmasına ilişkin yapılan operasyonlarda 21 kişi gözaltına alındı.

-Eski başbakanlardan Ferit Melen'in oğlu Prof. Dr. Mithat Melen korana virüsten öldü.

-Belarus'ta ülke genelinde iktidar karşıtı gösterilerde dün 700'den fazla kişinin gözaltına alındı.

17- Hürriyet Gazetesi Ege Bölge Temsilcisi, gazeteci Nedim Demirağ öldü.

-Ankara'da, şifreli haberleşme programı ByLock kullanıcısı olduğu belirlenen 22 şüpheli hakkında gözaltı kararı verildi. -İlim Kültür ve Eğitim Vakfı (İKEV) Mütevelli Ahmet Ziya Balcı, İstanbul'da öldü.

-Azerbaycan'a asker gönderilmesine yönelik Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi TBMM'de kabul edildi.

18- Sağlık Bakanlığı Bakan Yardımcısı Prof. Dr. Muhammet Güven görevden alındı. Yerine Prof. Dr. Sebahattin Aydın atandı.

-Türk basınının önemli isimlerinden gazeteci, Ertan Karasu hayatını kaybetti.

19- Milli takım antrenörü Reşit Karabacak, korona virüsten öldü.

-Dünyaca ünlü Hollandalı kadın boksör Ruby Jesiah Mesu, Müslüman oldu.

-FETÖ'nün iş insanları yapılanmasında faaliyet gösteren ve Türkiye'den yurt dışına yüklü miktarda döviz çıkardıkları iddiasıyla aranan 38 iş insanı hakkında gözaltı kararı verildi.

-Kuzey Irak Pençe-Kaplan bölgesinde meydana gelen kazada 2 askerimiz şehit oldu.

20- İzmir'in Menemen belediyesinde, soruşturma kapsamında Belediye Başkanı Serdar Aksoy, bir belediye başkan yardımcısı ve belediye yetkililerinin de aralarında bulunduğu 29 kişi gözaltına alındı.

-Diyarbakır'da, Demokratik Toplum Kongresi (DTK) soruşturması kapsamında İl Emniyet Müdürlüğü ekiplerince 3 ilde düzenlenen operasyonda 19 avukat gözaltına alındı.

-ABD Hazine Bakanlığı, İran dini lideri Ayetullah Ali Hamaney'in vakfının da aralarında olduğu 49 kuruluş, 9 kişi ve 1 kargo gemisini yaptırım listesine aldı.

-Bakan Koca, "Cumartesi saat 20.00'den pazar sabah 10.00'a kadar. Pazar günü ise akşam 20.00'den pazartesi sabah 05.00'e kadar. Zorunlu tedbirlere gönüllü tedbirlerle destek olmanızı bekliyoruz." Dedi.

21- Genetik Tıbbi Biyoloji alanının öncüsü kabul edilen Prof. Dr. Asım Cenani öldü.

-Bingöl'de terör örgütü PKK'nın toprağa gömülü EYP ve mühimmatı ele geçirildi.

22- Yeşilçam oyuncusu ve yönetmen Suat Keskin, korona virüsten hayatını kaybetti. -Şair Alaaddin Soykan hayatını kaybetti.

-Sakarya Büyükşehir Belediye eski Başkanı Aziz Duran, korona virüsten hayatını kaybetti.

-Ülkemizi Tokyo 1964 Yaz Olimpiyatları'nda temsil eden yekenci Haluk Kakiş öldü.

23- Kocaeli'de bir matbaada bastıkları 1 buçuk milyon değerindeki sahte doları, piyasa sürmeye çalışan 6 kişi tutuklandı.

-Müzik eleştirmeni Prof. Dr. Önder Kütahyalı 84 yaşında İzmir'de hayatını kaybetti.

24- Kocaeli'de, kamu ihalelerine fesat karıştırdıkları belirlenen 70 kişilerin yakalanması için 13 ilde eş zamanlı operasyonu düzenlendi.

-Menemen Belediyesi'ndeki "zimmet" ve "irtikap" iddialarıyla ilgili soruşturma kapsamında gözaltına alınan Belediye Başkanı Serdar Aksoy tutuklandı.

-Tiyatro,dizi ve sinema oyuncusu Devrim Parscan öldü.

-Sinema oyuncusu Muhittin Korkmaz bugün korona virüs nedeniyle hayatını kaybetti.

25- Türkiye'de 24 Kasım günü korona virüs nedeniyle 161 kişi vefat etti, 7381 yeni vaka tespit edildi. -Yargıtay 16. Ceza Dairesi, Danıştay'a 2006'da saldırı düzenleyen Alparslan Aslan'a verilen "ağırlaştırılmış müebbet" ve 72 yıl hapis cezasını onadı.

-Dünya futbolunun efsane isimlerinden Arjantinli Diego Armando Maradona öldü. Arjantin'de üç günlük ulusal yas ilan edildi. -Birleşik Arap Emirlikleri (BAE), 18 Kasım'dan itibaren aralarında Türkiye ve 8 Arap ülkesinin de yer aldığı 13 ülkenin vatandaşlarına yeni vize verilmesini bir sonraki duyuruya kadar askıya aldı. -Gazeteci Gül Önet hayatını kaybetti.

-TRT İstanbul Radyosu Türk halk müziği sanatçısı Fuat Durular öldü. -Kilisli yazar Mehmet Çetin Ankara'da tedavisi görüldüğü hastanede hayatını kaybetti.

26- İçişleri Bakanı Süleyman Soylu, "FETÖ ile mücadele kapsamında bugüne kadar bakanlığımızdan 42 bin kişi ihraç edilmiş 14 bin kişi görevden uzaklaştırılmış, 13 bin kişi görevlerine iade edildi. Tüm Türkiye'deki FETÖ operasyonlarında 292 bin kişi gözaltına alınmış 96 bin kişi de tutuklanmıştır.

Halen cezaevlerindeki toplam hükümlü ve tutuklu sayısının 25 bin 655" olduğunu açıkladı.

-FETÖ darbe girişimi sırasında komuta merkezi olarak kullanılan Akıncı Üssü'ndeki eylemlere ilişkin Ankara 4. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen davada, 4 "sivil imamı"na 79'ar kez ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası verildi.

-Sudan eski Başbakanı ve Milli Ümmet Partisi lideri Sadık el-Mehdi öldü.

-HDP Antalya Milletvekili Kemal Bülbül'e, Diyarbakır'da yargılandığı davada "silahlı terör örgütüne üye olma" suçundan 6 yıl 3 ay hapse mahkum oldu.

27- Ankara TEM ekiplerince, sahte hesaplar kullanarak sosyal medyada terör örgütü PKK propagandası yaptıkları belirlenen 10 şüpheli gözaltına alındı.

-Katar Emiri Al Sani, Türkiye-Katar Yüksek Stratejik Komite 6. Toplantısı'na katılmak üzere Türkiye'ye geldi.

-İstanbul Medeniyet Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi öğretim görevlisi Prof. Dr. Bilal Eryılmaz, korona virüs tedavisi gördüğü hastanede hayatını kaybetti.

-İran'ın nükleer programının kilit isimlerinden Muhsin Fahrizade terör saldırısı sonucunda hayatını kaybetti.

28- Dernek, STK, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, birlik ve kooperatif etkinlikleri (genel kurul dâhil) 3 ay süreyle tekrar ertelendi.

-Yozgat'ta terör örgütü DEAŞ'a yönelik operasyonda yabancı uyruklu 22 şüpheli gözaltına alındı.

-İslam İşbirliği Teşkilatı Genel Sekreterliğine Çad'ın adayı Hüseyin İbrahim Taha seçildi.

29- Fransa'da güvenlik güçlerinin görüntülerinin yayımlanmasını

yasaklayan güvenlik yasa tasarısı ve polis şiddeti protesto edildi.

-İstanbul'da 4 ilçede eş zamanlı düzenlenen yasa dışı bahis operasyonunda yaklaşık 1 milyon 360 bin lira para ile çok sayıda cep telefonu, sim kart ve dizüstü bilgisayar ele geçirildi. Operasyonda 14 kişi gözaltına alındı.

-İçişleri Bakanlığı, PKK/KCK'ya yönelik operasyonlarda 641 kişinin gözaltına alındığını duyurdu.

-Şanlıurfa'nın Siverek ilçesi Belediye Başkanı Şehmus Aydın, görevinden istifa etti.

-Amerika Müslümanlar Birliği Genel Başkanı Burhan Satar tedavi gördüğü hastanede hayatını kaybetti.

-İspanya'nın Zaragoza Tauste ilçesinde 2010'da başlayan çalışmalar neticesinde Endülüs İslam dönemine ait 400'den fazla Müslüman mezarı ortaya çıkarıldı.

-Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası başkembancısı Oktay Dalaysel öldü.

30- Selçuk Üniversitesi emekli öğretim üyesi Prof. Dr. Ali Osman Koçkuzu, öldü.

-Trakya Üniversitesi'nin kurucu Rektörü Prof. Dr. Ahmet Karadeniz öldü.

-Yeni tedbirler açıklandı. Sokağa çıkma kısıtlaması hafta sonları cuma akşamı 21.00'den pazartesi sabahı saat 05.00'e kadar kesintisiz devam edecek.

Üretim, tedarik, lojistik, sağlık, tarım, orman gibi genelgede yer alacak sektörler bu kapsamın dışındadır.

Market, bakkal, kasap, manav gibi işletmeler eve paket hizmeti veren yerler belirlenecek saatler çerçevesinde hafta sonu kısıtlamasının dışında.

Restoranlar paket servis haricinde hizmet veremeyecek. Daha önce belirlenen istisnalar hariç 65 yaş üstü ve 20 yaş altı toplu taşıma araçlarını kullanamayacak.

Ana sınıfı ve benzeri eğitim kurumların faaliyetlerine ara verilecek.

Cenaze namazları, yakınları dâhil en fazla 30 kişi ile kılınacak, nikahlar da yine bu sayıyı geçemeyecek.

Hamam, sauna, masaj salonu, yüzme havuzu, lunapark gibi yerler faaliyetlerine ara verecek. Alışveriş merkezlerine girişte HES kod uygulamasına geçilecek.

Kalabalk caddeler ile meydanlara girebilecek kişi sayısı il kurulları kararı ile sınırlanabilecek.

Kamu kuruluşlarının mesai saatleri 10.00 ile 16.00 arası uygulanabilecek.

-Burhan Felek Basın Hizmet Ödülü sahibi gazeteci Yurdakul Fincanhoğlu öldü.

Aralık

1- İzmir'de FETÖ'nün TSK yapılanmasına yönelik soruşturmada 70'i muvazzaf 82 kişi hakkında gözaltı kararı verildi.

-İran'ın Oscar ödüllü "Bir Ayrılık" filmi ile tanınan oyuncu Ali Asgar Şahbazi öldü.

2- Ankara Emniyet Müdürlüğü, IŞİD'le irtibatlı oldukları tespit edildiği belirtilen 18 kişinin gözaltına alındığını bildirdi.

-Pfizer ve BioNTech'in geliştirdiği korona aşısı İngiltere'den 'acil' kullanım onayı aldı. İngiltere, Pfizer'in yüzde 95 etkili olduğu açıklanan korona virüs aşısına ilk onay veren ülke oldu.

-Pakistan'ın 13. Başbakanı Mir Zaferullah Han Cemali öldü.

-Batı Afrika ülkesi Nijerya'nın kuzeydoğusunda terör örgütü Boko Haram'a karşı düzenlenen operasyonda, çok sayıda terörist öldürüldü.

-Uluslararası Af Örgütü, Mısır yönetiminin son iki ay içerisinde 57 kişiyi idam ettiğini, 2019 yılında idam edilen kişi sayısının ikiye katlandığını açıkladı.

-Şişli Belediye Başkan Yardımcısı Cihan Yavuz "Terör örgütü üyeliği" iddiasıyla tutuklandı.

3- Eski Fransa Cumhurbaşkanı Valery Giscard d'Estaig, korona virüsten öldü.

-HSK, 13 hakim ve savcının, FETÖ bağlantıları tespit edildiği gerekçesiyle meslekten ihraç edilmesine karar verdi.

-Eski Milli Savunma ve Milli Eğitim bakanlarından Nevzat Ayaz, İstanbul'da öldü.

-Bosna Hersek'in doğusundaki Foça şehrinde 1992 yılında işledikleri savaş suçları nedeniyle eski Sırp askerler Radovan Paprica ile Slavko Ognjenovic 8'er yıl hapse mahkum edildi.

4- İçişleri Bakanlığı Sözcüsü Çataklı, Yıldırım operasyonlarında 148 teröristin etkisiz hale getirildiğini, 77 iş birliğinin yakalandığını bildirdi.

-2020 Yılı Necip Fazıl Ödülleri açıklandı. Buna göre: Şiir: İhsan Deniz, Hikaye-Roman: Sevinç Çokum. Fikir-Araştırma: Prof. Dr. Ekrem Demirli. İlk Eserleri Ödülü: Zeynep Arkan-Mahmut Coşkun, Uluslararası Kültür Sanat: Prof. Dr. Taha Abdurrahman, Saygı Ödülü: Cahit Koytak'a verildi.

-İzmir'den gerçekleştirilen FETÖ operasyonunda 66 şüpheli gözaltına alındı.

-Celal Erzincanlıoğlu, Mahmut Seyfettin İnanç, Ahmet Ustaosmanoğlu ve Adnan

Muhlis Koçak tarafından "İsmailağa Vakfı" kuruldu. Bununla ilgili karar Resmi Gazete'de yayınlandı.

5- Antalya'nın Gazipaşa ilçesi açıklarında 5,2 büyüklüğünde deprem meydana geldi.

-Devlet Tiyatroları (DT) sahne ve kostüm tasarımcısı Ali Cem Köroğlu öldü.

6- Gaziantep'te uyuşturucu operasyonunda 49 kişi gözaltına alındı.

-Endonezya Sosyal İşler Bakanı Juliari Peter Batulana yeni tip korona virüs yardım fonunda yolsuzluk yaptığı iddiası ile gözaltına alındı.

-Türkiye'de son 24 saatte 178 bin 903 kovid-19 testi yapıldı, 31 bin 896 kişinin testi pozitif çıktı, 196 kişi hayatını kaybetti.

-ABD'de son 24 saatte 255 bin 159 yeni korona virüs vakası tespit edildi. Can kaybı sayısı ise 2 bin 708 artarak 285 bin 738'e yükseldi.

-İran'ın eski Kadın ve Aileden Sorumlu Cumhurbaşkanı Yardımcısı Şehindoh Mevlaverdi, "ulusal güvenliği bozmak amacıyla gizli belgeleri paylaşmak" ve "rejime karşı propaganda faaliyeti" suçlamasıyla yargılandığı mahkeme tarafından 2,5 yıl hapis cezasına çarptırıldı.

7- Irak'ın kuzeyindeki Haftanin ve Zap bölgelerinde tespit edilen 11 PKK'lı terörist, hava harekatiyle etkisiz hale getirildi.

-Hindistan'ın güneydoğusundaki Andra Pradesh eyaletinde bulunan Eluru şehrinde henüz belirlenemeyen bir hastalık nedeniyle 300 kişi hastaneye yatırıldı.

-Endonezya'da sel nedeniyle 17 bin 648 ev su altında kaldı.

8- Turizm Bakanı eski Bakanı İrfan Gürpınar hayatını kaybetti.

-İzmir'de FETÖ'nün TSK yapılanmasına yönelik operasyonda 295'i muvazzaf 304 kişi hakkında gözaltı kararı verildi.

-Ankara'da FETÖ'nün GATA'daki yapılanmasına yönelik soruşturma kapsamında 14'ü aktif görevde 31 doktor toplam 37 şüpheli hakkında gözaltı kararı verildi.

-İngiltere'de 90 yaşındaki Margaret Keenan'a Pfizer tarafından üretilen korona virüs aşısının ilk dozu uygulandı. Keenan dünyada onaylı aşıyı olan ilk kişi oldu.

-Kapatılan İMC TV'nin program sunucularından gazeteci Ayşegül Doğan, DTK üyesi olduğu iddiasıyla Diyarbakır 9. Ağır Ceza Mahkemesi'nde yargılandığı davada 6 yıl 3 ay hapis cezasına çarptırıldı.

-Birleşmiş Milletler (BM), korona virüs nedeniyle 27 Aralık'ı "Uluslararası Salgına Hazırlık Günü" ilan etti.

-Hindistan'da yeni tarım reformunu protesto eden çiftçiler ülke çapında grev ilan etti.

9- Ordu'da 1960 yıllarının ünlü Vespa şehir motosikleti ile 5 defa dünyayı gezen Osman Gürsoy 85 yaşında öldü.

-Siirt'in yetiştirdiği alimlerden molla Sadullah Toprak korona virüs nedeni ile hayatını kaybetti.

-İçişleri Bakanlığı, Avukat Aytaç Ünsal, Edirne'den yurt dışına kaçmaya çalışırken yakalandığını bildirdi.

-Celal Bayar Üniversitesi Hafsa Sultan Hastanesi Kadın Doğum Anabilim Dalı öğretim üyesi Prof. Dr. Faik Mümtaz Koyuncu, korona virüs tedavisi gördüğü hastanede öldü.

10- Resmi bir ziyaret için Azerbaycan'a giden Recep Tayyip Erdoğan Bakü'de Haydar Aliyev'in mezarını ziyaret etti. Ardından Zafer Geçidi Töreni'ne katılacak.

-Dünya genelinde korona virüse yakalandıktan sonra sağlığına kavuşanların sayısı 48 milyonu aştı. Hindistan'da 9 milyon 253 bin 306, ABD'de 9 milyon 226 bin 411, Brezilya'da 5 milyon 901 bin 511 ve Rusya'da 2 milyon 7 bin 792 kişi, virüsü yenmeyi başardı.

11- Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı öğretmeni Prof. Dr. Mustafa Ender Taner intihar etti.

-“İhtiyar Yayınevi” sahibi yazar İbrahim Çolak intihar etti.

-İngiltere'nin sevilen oyuncu Barbara Windsor, 83 yaşında öldü.

-Ankara merkezli 10 ilde düzenlenen FETÖ operasyonda aralarında infaz koruma memuru, cezaevi kâtipi ve farklı birimlerde görevli olarak çalışan şüpheliler gözaltına alındı.

-Afganistan'da kadın gazeteci Malalai Maiwand, silahlı saldırıda hayatını kaybetti.

-Suriye'nin Resulayn şehrindeki Haseke-2 yol kontrol noktasında bombalı araçla gerçekleştirilen saldırıda 1 Jandarma Binbaşı ile 1 asker şehit oldu. 8 jandarmada yaralandı.

-Ankara Büyükşehir Belediyesi ANFA Yönetim Kurulu Başkanı Hasan Yalçıntaş'ın korona virüsü nedeniyle hayatını kaybetti.

12- ABD ordusunun kontrolünde bulunan Güney Kore'deki 12 askeri bölge, ev sahibi ülke Güney Kore'ye iade edildi.

-Avusturya Anayasa Mahkemesi ilkokullarda uygulanan başörtüsü

yasağını anayasaya aykırı buldu. Kararda yasağın Müslüman öğrencilerin ayrımcılığa maruz kalmasına yol açacağı belirtildi.

-İran'da rejim muhalifi gazeteci Ruhullah Zem hakkında verilen idam cezası infaz edildi.

-ABD Temsilciler Meclisi'nin ardından Senato da Türkiye'ye yönelik S-400 yaptırımını kabul etti.

-TRT Arapça Suriye- el Bab bölge muhabiri Hüseyin Hattab, suikast sonucu hayatını kaybetti.

-Yeniçağ Gazetesi yazarı Burhan Ayeri öldü.

13- Yazar ve yayıncı İsmail Kazdal İstanbul'da öldü.

-Dermatoloji alanında çalışmaları ile tanınan, Avrupa Estetik ve Kozmetik Dermatologlar Birliği eski Başkanı Dr. Erçin Özüntürk korona virüsten öldü.

-İsviçre, Belarus Cumhurbaşkanı'nın mal varlığını dondurdu.

-İranlı 225 milletvekili, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Azerbaycan'da okuduğu şiir nedeniyle kınama mektubu yayımladı.

14- Bir dönem Fenerbahçe'yi çalıştıran Hırvat teknik adam Otto Bariç, korona virüsten hayatını kaybetti.

-İran istihbaratına çalışan uyuşturucu kaçakçısı Zindaştî ile irtibatlı 11 kişi yakalandı.

-Casusluk romanlarıyla tanınan İngiliz yazar John Le Carré, hayatını kaybetti.

-Nijerya'da terör saldırısında Nijerya'da 27 kişi hayatını kaybetti. Boko Haram örgütüne yönelik düzenlenen operasyonda 20 milis öldürüldü.

-ABD, Türkiye'nin Rusya'dan aldığı S-400 hava savunma sistemi nedeniyle, Türkiye'ye yaptırım uygulama kararı aldı.

-Cumhurbaşkanı Erdoğan, yılbaşı kısıtlaması ile ilgili "Sokağa çıkma sınırlaması 31 Aralık Perşembe saat 21.00'den 4 Ocak saat 05.00'e kadar uygulanacaktır." Dedi.

-Emekli müftü, Yahya Alkın, İstanbul'da korona virüsten tedavi gördüğü hastanede hayatını kaybetti.

15- Türk Rock müziğinin ilk temsilcilerinden Erkut Taçkın, öldü.

-İstanbul merkezli 9 ilde, Adnan Oktar organize suç örgütü üyesi olduğu iddia edilen 23 şüphelinin yakalanmasına yönelik eş zamanlı operasyon gerçekleştirildi.

-Hatay'dan kaçak yollarla ülkeye girmeye çalışan ve kırmızı bültenle aranan Fransız uyruklu terörist yakalandı.

-Ünlü kalp cerrahı Prof. Kerim Çağlı Virüs Nedeniyle hayatını kaybetti.

-Osmanlı Hanedanı'nın en yaşlı erkek üyesi Sultanazade Yavuz Alpan'ın tedavi gördüğü Lübnan Amerikan Üniversitesi Beyrut Tıp Merkezi'nde 92 yaşında hayatını kaybetti.

-Türk Tasavvuf musiki bestekarı Taşkın Savaş, İstanbul'da öldü.

-Haydarpaşa Garı arkeolojik kazılarında bir kilise, 37 iskelet ve 18 bin sikke bulundu.

16- Tunceli'de başlatılan Yıldırım- 4 Munzur Kutu' operasyonunda faaliyet gösteren TKP/ML TİKKO terör örgütü Tunceli dağlarında temizlendi.

-Financial Times, korona virüs aşısını bulan Türk bilim insanları Uğur Şahin ve Özlem Türeci'yi "Yılın Kişisi" seçti.

-Çalışma, Enerji ve Tabii Kaynaklar eski Bakanı Ömer Önder Sav Ankara'da öldü.

-Eğitim-Bir-Sen Başkan Yardımcısı Mithat Sevin Korona virüsten hayatını kaybetti.

17- Sunar Şirketler Grubu Kurucu Başkanı iş insanı Hacı Nuri Çomu öldü.

-Bir süredir korona virüs tedavisi gören tarihçi ve yazar Ramazan Balcı öldü.

-Irak Başbakan Mustafa el-Kazımi, resmi bir ziyaret için Ankara'ya geldi.

18- İstanbul merkezli 5 ilde DHKP-C terör örgütüne yönelik gerçekleştirilen son dakika operasyonunda çok sayıda kişi gözaltına alındı.

-Eski Gümrük ve Tekel Bakanı Tuncay Mataracı İstanbul'da korona virüsten öldü.

-Afganistan'ın Gazne vilayetinde bir törene düzenlenen bombalı saldırıda 15 sivil hayatını kaybetti.

19- Muğla'nın Ula ilçesi Belediye Başkanı İsmail Akkaya hayatını kaybetti.

-Gaziantep'te özel bir hastanesinin korona virüs yoğun bakım ünitesinde oksijen tüpü patlaması sonucu çıkan yangında 10 hasta hayatını kaybetti. 11 kişi de yaralandı.

-Adana'nın Ceyhan Belediyesi'nde rüşvet aldıkları öne sürülen ve aralarında görevden alınan eski Başkan Kadir Aydar'ın da olduğu 23 kişinin hakkında gözaltı kararı verildi.

-Amasya eski Milletvekili Gönül Saray öldü.

-Türkiye Özel Okullar Dernek Başkanı Nurullah Dal, korona virüsten hayatını kaybetti.

-Afganistan'ın Belh ve Helmand vilayetlerinde düzenlenen bombalı saldırılarda 6 sivil hayatını kaybetti.

-Senarist ve yapımcı Alper Alpözgen (42) İstanbul'da öldü.

20- Muğla'da polis ekiplerince düzenlenen operasyonda 32 sayfalık altın varaklı el yazması Tevrat ele geçirildi. Olay ile ilgili bir kişi gözaltına alındı.

21- Yolsuzluklarla vekorona ile mücadele eden Afrika ülkesi Zimbabve'de 10 bin kişinin işe gitmeden maaş aldığı açıklandı.

-Nepal'de Başbakan parlamentoyu feshetti.

-Gaziantep'teki hastane yangınında yaşamını yitirenlerin sayısı 12'ye yükseldi.

-Avrupa Birliği (AB), Avrupa İlaç Ajansı (EMA) tarafından yeni tip korona virüs için kullanım onayını tasdik ederek dağıtım izni verdi.

22- Türkiye'nin eski Brüksel Büyükelçiliği Basın Müşaviri Veysel Filiz, sınır kapısında 100 kilogram eroinle yakalandı.

-Afganistan'ın başkenti Kabil'de Pul-i Çerhi Hapishanesi doktorlarını taşıyan araca yerleştirilen bombanın patlaması sonucu 5 doktor hayatını kaybetti.

-Dünya Sağlık Örgütü (WHO) Genel Başkanı Tedros Adhanom Ghebreyesus, virüslerin zamanla mutasyona uğradıklarını, bunun doğal ve beklenen bir durum olduğunu söyledi.

-Yazar, şair Osman Baş, Tokat'ta korona virüsü tedavisi gördüğü hastanede öldü.

-Fransa'da ünlü komedyen ve oyuncu Claude Brasseur hayatını kaybetti.

-Türkiye'de son 24 saatte 196 bin 110 Kovid-19 testi yapıldı, 19 bin 103

kişinin testi pozitif çıktı, 254 kişi hayatını kaybetti.

23- Korona virüs tedavisi gören Prof. Dr. Orhan Kural hayatını kaybetti.

-Ordu'da DEAŞ'a yönelik operasyonda 10 Irak uyruklu şüpheli gözaltına alındı.

-Edirne'de yasa dışı yollarla Yunanistan'a geçmeye çalışan FETÖ mensubu 4 kişi yakalandı.

-MİT tırları davasında yargılanan gazeteci Can Dünder, "casusluk" ve "silahlı terör örgütüne yardım" suçlarından 27 yıl 6 ay hapis cezasına çarptırıldı. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) Başbakanı Ersan Saner ile görüşti.

24- Bursa merkezli 4 ilde 'Devletten 1000 TL destek' mesajıyla banka hesaplarına girdikleri kişileri dolandıran 21 kişiyi gözaltına alındı .
-Ankara ve İstanbul başsavcılarını atama yapıldı. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'na Adalet Bakan Yardımcısı Şaban Yılmaz, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı görevine ise Ankara Batı Cumhuriyet Başsavcısı Ahmet Akça atandı.

-Cumhurbaşkanı Erdoğan, AİHM'in 'Demirtaş'ın derhal serbest bırakılması yönündeki kararına çok sert sözlerle tepki gösterdi: AİHM, bizim iç mahkemelerimizin yerine karar veremez. Resmen çifte standarttır, hatta iki yüzlü lüktür.

-Güncel verilere göre, son 24 saatte 195 bin 675 kovid-19 testi yapıldı, 18 bin 102 kişinin testi pozitif çıktı, hasta sayısı 3 bin 218 oldu, 254 kişi hayatını kaybetti.

25- İzmit SEKA Kağıt Fabrikası eski genel müdürü Aziz Gümüş Düzce'de

öldü.

-Ankara merkezli 4 ilde, yılbaşı öncesi sahte içki üreterek piyasaya süren 27 kişi gözaltına alındı. 550 litre etil alkol, 252 şişe sahte alkollü içki ele geçirildi.

-Gözaltına alınan Ceyhan Belediyesi'nde usulsüzlük yapıldığı iddiası ile tutuklandı.

-Ankara'da, FETÖ'nün Hava Kuvvetleri Komutanlığındaki mahrem yapılanmasına yönelik soruşturmada, 17 kişi hakkında gözaltı kararı verildi.

-Türkiye Yazarlar Birliği'nin '2021 İstiklal Marşı Yılı Olsun' çağrısı TBMM'de karşılık buldu. AK Parti, CHP, HDP, MHP ile İYİ Parti'nin imzaladığı ortak teklifle 2021 yılı 'İstiklal Marşı Yılı' ilan edildi.

-Türk Halk Müziği Sanatçısı Engin Nurşani, hayatını kaybetti.

26- Almanya'da son 24 saatte 25 bin 533 yeni korona virüsü vakası tespit edildi. 412 kişi de Kovid-19 nedeniyle hayatını kaybetti.

-Nijerya'da iki aracın kafa kafaya çarpıştığı trafik kazasında 10 kişi hayatını kaybetti, 16 kişi de yaralandı.

-Trafik cezaları e-posta hesaplarına gelmesi ile ilgili karar Resmi Gazete'de yayınlandı.

-Yargıtay 4. Ceza Dairesi Üyesi Nihat Altunok korona virüsten hayatını kaybetti.

-Dünya Müslüman Alimler Birliği Genel Sekreteri Ali Muhyiddin el-Karadaği, yaptığı yazılı açıklamada, kovid-19 aşısı konusunda doktorlara güvenmenin zorunlu olduğunu bildirdi.

27- Soğuk Savaş döneminin en tanınmış çifte ajanlarından biri olan eski İngiliz istihbarat subayı George Blake, Rusya'da hayatını kaybetti.

-İran'ın başkenti Tahran'ın kuzeyindeki Elbruz Dağları'nda çığ düşmesi ve kar fırtınası nedeniyle 10 dağcı hayatını kaybetti. 7 kişi de kayıp oldu.

28- Orta Doğa Teknik Üniversitesi (ODTÜ). Eski Rektörü Prof. Dr. Ahmet Acar öldü.

-MSB, Barış Pınarı bölgesine sızma girişiminde bulunan 20 PKK/YPG'li teröristin etkisiz hale getirildiği duyuruldu.

-Kamerun'un başkenti Yaunde'de ters yönden gelen kamyonla yolcu otobüsünün çarpışması sonucu 37 kişi hayatını kaybetti, 19 kişi ise yaralandı.

-Çin'de korona virüsü ilk kez haber yapan kişi olan gazeteci Zhang Zhan'e 4 yıl hapis cezası verildi.

-Ülkemizin büyük ilim sahibi hocalarından olan Resul Bölükbaş korona virüs hayatını kaybetti.

-Klarnet sanatçısı Mustafa Kandıralı hayatını kaybetti.

29- Yazar, mütercim Kemal Çiftçi İstanbul'da öldü.

-İçişleri Bakanlığı, 81 ilin valiliğine "Evlendirme İşlemleri" konulu yeni bir genelge gönderdi. Genelgeye göre, ikametgâha göre başvuru zorunluluğu kaldırıldı

30- Çin'den ithal edilen ve SinoVac firması tarafından üretilen CoronaVac isimli Kovid-19 aşısının ilk bölümü Ankara'ya geldi.

-Araştırmacı, yazar, Yeniçağ Gazetesi yazarı Muhiddin Nalbantoğlu hayatını kaybetti.

- Gazeteci Kenan Akın, tedavi gördüğü korona virüsten hayatını kaybetti.

-Hırvatistan'da meydana gelen depremde 7 kişi öldü, 26 kişide yaralandı.

-Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülleri Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın katıldığı törenle sahiplerine verildi.

31- Hakkari'de terör örgütü PKK'ya yönelik operasyonda çok sayıda mühimmat ele geçirildi. Çukurca'da gerçekleştirilen operasyonda 2 şüpheli de gözaltına alındı.

-Suriye'nin doğusunda bir yolcu otobüsüne düzenlenen saldırıda 25 kişi hayatını kaybetti, 13 kişi de yaralandı.

-Türkiye Yazarlar Birliği Genel Başkanı Prof. Dr. Musa Kazım Arıcan TYB Genel merkezinde düzenlediği basın toplantısında 2020 yılının "Yazar, Fikir Adamı ve Sanatçıları"nı açıkladı. Buna göre; Hikâye: Mustafa Şahin, "Gömleği Yalnız" kitabıyla, Şiir Suavi Kemal Yazgıç, "Bütün Ayrılıklar" kitabıyla, Roman: Ayşegül Genç "Kalbin Arka Odası" eseriyle Deneme: Dursun Çiçek "Benim Dağlarım" kitabıyla, Fikir: Tahsin Görgün "Osmanlı "Düşüncesi" eseriyle, Araştırma: Hümeysra Özturan, Ethostan Ahlâka eseriyle, İnceleme: İbrahim Tellioğlu "Fethedilenlerin Gözüyle Anadolu'nun Fethi" kitabıyla, Edebi Tenkit: İbrahim Kavaz, Necip Fazıl Kısakürek'in Şiirleri ve Şiirlerindeki Değişmeler kitabıyla, Hatıra: Emine Işınsoy "Kendimden Kendime" eseriyle, Gezi: Mehmet Mazak "Şehir Kokusu" kitabıyla, Tercüme: Tahir Uluç, "Ahlâk Sorunsalı Batı Modernitesinin Ahlaki Eleştirisine Bir Katkı" Taha Abdurrahman'dan tercümesiyle, Biyografi: Alim Kahraman, "Mehmet

Akif Tutuşmuş Bir Yürek, Adanmış Bir Hayat”kitabıyla, Çocuk Yayınları: “Değerli Masallar” eserleriyle.Basın Fıkra: Hüzeyme Yeşim Koçak, (Merhaba Gazetesi), Basın Fikir: Ahmet Doğan İlbey (Yenisöz Gazetesi), Basın Röportaj: Hale Kaplan (Star Gazetesi), Basın Kültür Sanat: Saliha Sultan Kültür-Sanat alanındaki yayınlarıyla, (Karar Gazetesi), Dergi Yayıncılığı: Ay Vakti,Türk Müziği: Ubeydullah Sezikli, Evlâd-ı Fâtihan’dan Kadim Sesler Balkan İlahileri 2, Halk Kültürü: Ali Işık Konya’da Kültürel Hayat eseriyile, Elektronik Yayıncılık:

Fikircoğrafyası.com, TV Belgesel: Zeynep Keçeciler, Anne Gidince, (TRT Belgesel) programıyla,TV Dizi: Gönül Dağı, (TRT 1), Şehir Kitabı: Ekrem Özdemir, “Şehir ve Modern” eseriyile , Radyo Programı: Mustafa Doğan Dikmen, “Musikiye Dair”, programıyla (TRT Nağme),Yayıncılık Kamu: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları,Yayıncılık Özel: Ketebe Yayınları, Kültür ve sanat hayatına uzun süreli katkılarından dolayı; Prof. Dr. Yalçın Koç, Prof. Dr. Erol Göka ve Mustafa Ruhi Şirin, üstün hizmet ödülüne değer bulundu.

Hasan Özönder

Dr. Araştırmacı, yazar. 1943'de Konya'da doğdu. İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu. İki yıl orta öğretimde öğretmenlik yaptı. 1969'da mezun olduğu Fakülteye "Türk Medeniyeti Tarihi Öğretim Üyesi" olarak atandı. 1979'da "Mevlana Külliyesi" teziyle "Türk-İslam Sanatları Tarihi Doktoru" diploma ve unvanını kazandı. 1982'de Selçuk Üniversitesi'nde "Yrd. Doç. Dr." oldu. 1990'da Üniversitesinde "Hat Sanatı" dalında "Doktora" seviyesinde "Sanatta Yeterlilik" diploma ve unvanını aldı. Akademik hayatı boyunca çeşitli yöneticilik ve başkanlık görevlerinde bulundu. Yurtiçi ve yurt dışında birçok bilimsel toplantıya katılarak tebliğler sundu, serdiler açtı, radyo ve TV konuşmaları yaptı. 1996'da kendi isteğiyle emekliye ayrıldı. Meram Belediyesi tarafından "2004 yılı Sanata Saygı Ödülü'ne" layık bulundu. 2020'de Konya'da öldü.

Eserleri: Ansiklopedik Hat ve Tezhip Sanatları Deyimleri, Konya Velileri, Tarih Boyunca Mevlevi Kıyafetleri ve Sembolik Anlamları, Eskimeyen Meram, Peygamberimizin Sağlık Öğütleri) Tıbbi-i Nebi).

Halil Emrah Macit

Yazar, 1986 yılında Van'da doğdu. Marmara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Fransızca Kamu Yönetimi, İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi ve Bilimi Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi İktisadi ve Ticari Bilimler Fakültesi Kamu yönetimi bölümlerinde öğrenim gördü. İstihbarat Teorileri, Algı

Yönetimi, Siyaset Psikolojisi ve Güvenlim bilimleri konusunda uzman oldu. Köşe yazarlığı yaptı. 2020'de Van'da öldü.

Eseri: Roman: Ve Bir Gün (2014).

Murada Wilfried Hofmann

İlk Müslüman Alman diplomat. 1931'de Katolik bir ailenin çocuğu olarak Aschaffenburg'da dünyaya gelen ve 1980'de İslâmiyet'i seçen 89 yaşındaki Murat Wilfried Hofmann, 33 yıl diplomat olarak çalıştı. En son Almanya'nın Fas ve Cezayir Büyükelçisi olarak görev yapan Hofmann'ın kültürler arası ve dini konularda çok sayıda makalesi yayınlandı. Lisans öncesi eğitim için ABD'ye gitti ve akabinde Münih Üniversitesi'nde hukuk fakültesini tamamladı. Daha sonra yine hukuk alanındaki eğitimine ABD'de, Harvard Üniversitesi'nde devam etti. 1983-1987 arası NATO'nun Brüksel'deki merkezinde direktörlük yaptı. Almanya Cumhurbaşkanı Carl Carstens'in elinden devlet madalyası aldı. Daha sonra 3 yıl Cezayir Büyükelçiliği, 4 yıl da Fas Büyükelçiliği görevini sürdürdü. 2020 de öldü.

Eserleri: Türkçeye çevrilen 3. Binyılda Yükselen Din İslâm, Mekke'ye Yolculuk, İslâm: Gerçek Alternatif, Müslüman Bir Alman'ın Günlüğü, Kur'ân, İslâm.

Rahşan Ecevit

Ressam, yazar ve siyasetçi. 1923 Yılında Bursa'da doğdu. Aslen Selanik'te Şebinkarahisar'a yerleşmiş bir aileden geliyor. Namık Zeki Aralı'nın kızı. Ankara Lisesi ve Robert Koleji'nden mezun oldu. 1946'da Bülent Ecevit ile evlenerek

siyasete girdi. Demokratik Sol Parti kurudu ve burada siyaset yaptı. Daha sonra kurucusu olduğu Demokratik Sol Parti'den istifa etti. 2020'da Ankara'da öldü.

Hayrettin Karaca

TEMA Vakfı Başkanı. 1922 yılında Bandırma'da doğdu. Liseyi bitirdikten sonra ailesinin triko-örme işinin başına geçti ve onu ülkenin en başarılı sanayi kuruluşlarından biri haline getirdi. Ellili yaşlarında, Türkiye'nin ilk özel "ağaç parkını" kurdu. Yurtiçi ve yurt dışında gezdiği her yerden tohumlar topladı, botanik bahçelerini gezdi, bağlantılar kurdu. Yurtiçi ve yurt dışında gezdiği her yerden tohumlar topladı, botanik bahçelerini gezdi, bağlantılar kurdu. Türkiye Erozyonla Mücadele, Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma (TEMA) Vakfı'nı kurucusu oldu. Onursal Başkanlığını yaptı. 2020 yılında İstanbul'da öldü.

Ahmet Vanlıoğlu

Emekli İstanbul Merkez Vaizi. 1943 yılında Trabzon ili Of ilçesinde doğdu. İstanbul'da devrin tanınmış âlimlerinde İslami ilimler tahsil etmiştir. İstanbul Fatih Çarşamba Semtinde bulunan büyük âlim Ali Haydar Efendi ve Çalekli Dursun Efendi'nin Öğrencisi olan Ahmet Vanlıoğlu, İsmailağa Camii'nin Emekli İmamı Mahmud Efendi Hazretlerinin (Mahmud Ustaosmanoğlu) de kayınbiraderi ve öğrencisidir. İstanbul Müftü Vekilliği yaptı. İstanbul İl Müftülüğü Vaizliği görevlerinde bulundu. İstanbul Müftülüğüne bağlı İsmailağa Kur'an Kursu ve İmam Ebu Hanife ve İmam Maturidi Araştırma Vakfı'nın kurucusu oldu. Talebe yetiştirdi. 2020'de İstanbul'da öldü.

Ahmet İhsan Genç

Şair, yazar. 1930 yılında Gaziantep'te doğdu. Ticaretle uğraştı, yöneticilik yaptı. İttihat, Yeni İstiklâl, Bugün, Milli Gazete, Zafer ve İslami Hareket dergisi gibi çeşitli gazete ve dergilerde yazıları yayınlandı. Milli Nizam Partisi'nin (MNP) kurucuları arasında yer aldı. 2020'de İstanbul'da öldü.

Eserleri: Şiir: Işık Dalgaları (1959), Şanlı Yurt Gazi Şehir. Kitapları: Kuş Sütü (2005), Şükürname, Dua, Hamdiye, Nurlar, Bizde, İbadet, Azim Allah ile Alışverişimiz, Sığınmak, Sevgi-Muhabbet.

M. Hüsnü Said Mübarek

Mısır eski Cumhurbaşkanı. 1928'de Kahire'de doğdu. Mısır Askeri Akademisi ile Havacılık Akademisi'nden mezun oldu. Ardından Sovyetler Birliği'nde ileri uçuş ve bombardıman teknikleri konusunda eğitim aldı. Mısır Hava Kuvvetleri'nde çeşitli görevlerde bulunduktan sonra 1966-1969 yılları arasında Hava Akademisi'nde Komutanlık görevini yürüttü. 1972 Hava Kuvvetleri Komutanlığı'na atandı. 1981'de devlet başkanı Enver Sedat'ın suikast sonucunda öldürülmesinin ardından devlet başkanı oldu. 1987'de altı yıl sürecek bir ikinci dönem için, oyların %97'sini kazanarak yeniden devlet başkanlığı görevine seçildi. 1995'te, Afrika Birliği Örgütü Zirvesi için gerçekleştirdiği Etiyopya'nın başkenti Addis Ababa seyahati sırasında kendisine suikast girişiminde bulunuldu. 2011 yılında Tunus'ta başlayan "Arap Baharı" olaylarının Mısır'a sıçraması üzerine yetkilerinin birçoğunu yardımcısı Ömer Süleyman'a devretti. Daha sonra görevini orduya ve Anayasa Mahkemesi'ne devrederek devlet başkanlığı görevinden istifa etti. İstifasının ardından kısa bir süre sonra tutuklandı ve yargılandı. 2012 yılında yardımcısı ile birlikte ömür boyu hapis cezasına çarptırıldı. 2020 yılında öldü.

Muzaffer Erdost

Şair, yazar ve yayıncı.1931'de Tokat'ta doğdu. Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi'nden mezun oldu. Öğrencilik yıllarında Pazar Postası'nda yazı işleri müdürü olarak çalışmaya başladı. Hayatı boyunca gazetecilik, yayıncılık yaptı ve kitapçı işletti. Ankara'da çıkan Evrim Pazar Postası, Ülke, dergilerinde yazı işleri müdürlüğü ve yayın yönetmenliğini yaptı. Daha sonra Ulus gazetesinde çalıştı.1964 yılında kurduğu Sol Yayınları'nı, TCK. 142. maddesine gereğince hapse mahkûm oldu. 1974 yılında af yasası ile haptisten çıkınca yeniden yayıncılığa başladı. İnsan Hakları Derneği Ankara Şubesi Başkanlığı yaptı. Ankara'da kurduğu İlhan Kitabevi'ni işletti. 1950'den başlayarak şiir, öykü, deneme ve eleştiriler yazdı. Şiir, hikâye, sanatsal ve siyasal yazıları Son Havadis ve Cumhuriyet gazeteleri ile Hisar, Yeni Ufuklar, Seçilmiş Hikâyeler, Açık Oturum (tek sayı çıkan kendi yayını, Mayıs 1955), Kaynak, Mavi, Yön, Türk Solu, Dost Ülke, Papirüs, Türkiye Yazıları, Edebiyat ve Eleştiri gibi dergilerde yayımlandı. 2020 yılında öldü.

Mehmet Ragıp Karcı

Şair ve yazar, belgesel yönetmeni. 1945 yılında Şanlıurfa Siverek'te doğdu. Erzincan Askerî Lisesinde bir süre okuduktan sonra Diyarbakır Ziya Gökalp Lisesini bitirdi. Yüksek öğrenimini Ankara Üniversitesi DTCF Farsça Bölümünde tamamladı. Devlet memuru olarak çalıştı. TRT'ye kamera asistanı olarak girdi ve stüdyo kamera servisinde çalıştı. Daha sonra yapımcı-yönetmen olarak Eğitim- Kültür Programları Müdürlüğünde çalıştı ve bu görevindeyken 1997 yılında emekli oldu. Türkiye Yazarlar Birliği üyesi olan Karcı ilk şiirini 1968'de Türk Yurdu dergisinde; sonraki yıllarda şiir, hikâye ve çevirileri

Edebiyat, Gelişme, Maveria, Seyir (Van), Yönelişler, Ay Vakti, Yedi İklim ve Hece dergilerinde, inceleme yazıları Hece dergisi ile Türkiye Yazarlar Birliği yıllıklarında yayımlandı..2020 yılında Ankara'da hayatını kaybetti.

Yönettiği Belgeseller: Yusufeli İçin Methiye (1998) Kaçkar (1996), Dört Mevsim Ilgaz (1995), Ardanuç (1995).

Eserleri: Şiir: Yeni Bir Sevda Süleymanı (1981), Bir Başkasının Kitabı (1996), Tut Elimden Düşmeyelim (2016). Deneme-Düşünce: Yakarış Temrinleri (Yazı ve konuşmaları (1999).

Hamdi Kalyoncu

Yazar, psikiyatri uzmanı.1951'de Trabzon'da doğdu. Beştepe İlkokulu ile Trabzon Lisesi'nde eğitim gördü. Daha sonra Erzurum Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden mezun oldu. Psikiyatri ihtisası gördü. İstanbul'da özel bir hastanede görev yaptı. Psikiyatri eksenli araştırma, inceleme ve yorum kitapları ile tanındı. 2020'da İstanbul'da öldü.

Eserleri: Aile İçi Şiddet ve Şiddet Ortamında Çocuklar, Erkek Kadından Ne Bekler? Erkekler Neden Aldatır, Okuma Psikolojisi,

Görünmeyen Varlıklar ve Psikiyatri Hastalıkları, Mutluluk İçin Duygu Eğitimi.

İsmail Coşar

Hafız, Mevlithan. 1950 yılında Bursa'nın Osmangazi ilçesine bağlı Çağlayan köyünde doğdu. Küçük yaşta hafızlık eğitimi aldı. Bursa'nın Tuz Pazarı semtindeki İsmail Hakkı Tekkesinde üç yıl süren hafızlık eğitiminin ardından şehrin merkez köylerinden birisine vekâleten müezzin-kayyım olarak atandı. Askerliğini tamamlayıp Bursa'da tekrar göreve başladıktan sonra Ankara Radyosu'na davet edildi. Radyoda

okuduğu Kur'an-ı Kerim ile sesini tüm Türkiye'ye duyurdu. 1972 yılında Ankara Ulus tarihi Kağnıcıoğlu Camisi'ne müezzin olarak atandı. 1974 yılında Ankara Maltepe Camisi'nde düzenlenen programda Kur'an-ı Kerim okuyan İsmail Coşar, TRT'nin ilk kez naklen yayınladığı Mevlüd Kandili programında izleyicilerin karşısına çıktı. Açıktan imam hatip lisesini bitirdi. Henüz inşaat halindeyken Kocatepe Camisi'nin ilk müezzini oldu ve 40 yılı aşkın bu camide görev yaptı. Türkiye'nin dört bir yanında ve birçok Avrupa, Asya ve Uzak Doğu ülkesinde düzenlenen programlarda Kur'an ve mevlit okudu. 2020 yılında Ankara Polatlı yolunda trafik kazasında öldü.

Şevket Kazan

Adalet eski Bakanı. 1933 yılında Sakarya'da dünyaya geldi. 1971'de İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Aynı yıl Necmettin Erbakan'ın kurduğu Milli Nizam Partisi'ne katıldı. 1973'te Milli Selamet Partisi'nden Kocaeli milletvekili seçildi. Aynı yıl kurulan CHP-MSP hükümetinde Adalet Bakanı, Kasım 1976'da da I. Milliyetçi Cephe hükümetinde Çalışma Bakanı oldu. 1977'de Zonguldak'tan milletvekili aday ve kısa süre sonraki yerel seçimlerde 1977'de de Milli Selamet Partisi'nden İstanbul Belediye Başkan Adayı oldu ve iki seçimi de kaybetti. 12 Eylül'den sonra 1 yıl süreyle tutuklu kaldı. 1985 yılında beraat etti. 1991'de Refah Partisi'nden tekrar milletvekili seçildi. 1996'da kurulan Refahiyol Hükümeti'nde de Adalet Bakanı oldu. 2020'de Ankara'da öldü.

Abdullah Ustaosmanoğlu

Trabzon'un Of ilçesi Tavşanlı Köyü'nde doğdu. Tavşanlı Köyü Cami'sinde ilk eğitimini aldı. Hafızlık eğitimi almaya başladı. Bir süre,

Of (Çufaruksa) Uğurlu Köyü'nde Şeyhü'l-Kurra Hafız Mehmet Rüştü Aşıkkutlu Hoca Efendi'den de dersler aldı. Daha sonra Çalek Köyü'ne giderek Osmanlı Medreselerinden mezun Dersiâm olan Fevzi Güven'den her yıl kesintisiz 8 ay eğitim gördü. 1957'de Hacı Dursun Efendi'den icazet, daha sonra İstanbul'da Sultan Selim Camii İmam-Hatibi Reisü'l-Kurrâ Hamdi Efendi ve Gönenli Mehmet Efendi'den tecvit ve tashih-i huruf dersleri aldı. İsmail Ağa Camii'nde Mahmut Efendi'den de İslâmî ilimlere ait fıkıh, tefsir, hadis-i şerif dersleri okudu. 1957 yılında Küçükköy Merkez Camii'nde fahri İmam-Hatip olarak göreve başladı. Bayrampaşa Yeşil Camii'nde fahri olarak İmam-Hatiplik görevine devam etti. 1965 yılında Yeşil Camii'ne kadrolu İmam-Hatip olarak atandı. Yurtiçinde sürdürülen hizmetlerin, yurtdışında da sürdürülmesi için büyük gayret ve özen gösterdi. KKTC Gazi Magosa'da Prof. Dr. Ali Özek ile beraber Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı bir Kur'an Kursu ile Kazakistan'ın başkenti olan Almatı'da, Merkez Camii başta olmak üzere beş caminin yapılmasına öncülük etti. İstanbul Arnavutköy İlçesinde Taşoluk Yeşil Camii ve Kur'an Kursu'nun temelini attı. Yeşil Cami İlme Hizmet Vakfı Başkanlığı görevini yürüttü. 2020'de İstanbul'da öldü.

Selçuk Nisa Gündemir

Prof. Piyanist. 1931'de İstanbul'da doğdu. İlk piyano eğitimini müzisyen babası Sadi Armaner'den aldı. Ankara Devlet Konservatuarı'ndan mezun oldu. Devlet burslu ile Paris'e gitti. Lazare Lévy, A. Cortot gibi değerli hocalarla çalıştı, beş yıl sonra yurda döndü. Ankara Devlet Konservatuarı'nda göreve başladı. Hem eğitimliği hem de konser çalışmalarını birlikte yürüttü. 2020'de Urla'da huzurevinde öldü.

Yücel Çelikkbilek

Beykoz eski Belediye Başkanı. 1951 yılında Kars'ta doğdu. Gümüşsuyu Fatin Hoca İlkokulu'nu, Beykoz Ortaokulu'nu, Kadıköy Ticaret Lisesi'ni, İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi ile Mahalli İdareler Enstitüsü'nü bitirdi. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde mahalli idarelerle ilgili yüksek lisans çalışması yaptı. 1985 yılından itibaren yönetim kurulu üyeliğini yaptığı Türkiye'nin en önemli sivil toplum kuruluşlarından İlim Yayma Cemiyeti'nin, 2002–2004 yılları arasında başkanlığını üstlendi. Kurucu üyesi olduğu İlim Yayma Vakfı'nın da başkanlığını sürdürdü.

Refah Partisi Beykoz İlçe Başkanlığı, 1994 yılında Beykoz Belediye Başkanlığı görevine seçildi. 1999 yılından itibaren 10 yıl süreyle İstanbul Büyükşehir Belediye'sinde Başkan Danışmanı ve Yerel Yönetimler Koordinatörü olarak görev yaptı. 2014'de yeniden belediye başkanı seçildi. 2020'de İstanbul'da öldü.

Muhterem Nur (Aysel Kısa Akbaş)

Sinema sanatçısı., gerçek adı Aysel Kısa Akbaş'tır. 1932 yılında Manastır'da doğdu. Annesini ve babasını hiç bilmedi. Daha sonra “teyze” dediği bir kadın tarafından büyütüldü. 1942'de, İkinci Dünya Savaşı'nın dehşeti içinden bir kamyonun altında İstanbul'a kaçırıldı. Eyüp'e yerleşti. İlkokulu Eyüp'te bitirdi. Bir dokuma fabrikasında çalıştı. Bir subay ile evlendi ve bir oğlu oldu. Yıldızlar Revüsü filminde figüran olarak sinema hayatına. İkinci filmi ise (1952), Osman Seden'in yönettiği “Kanun Namına filmlerdeki adı Aysel Utku'ydu. Daha sonra Ümit Utku'nun önerisiyle Muhterem Nur ismini kullanmaya başladı. Boş Beşik, başrol oynadığı ilk film oldu. 1958 yapımı “Üç Arkadaş”, Muhterem Nur'u “yıldız” sınıfına

taşıdı. Sayısız filmlerde rol aldı. 2020'de İstanbul'da öldü.

Nihal Yeniobalı

(1927-2020) Romancı. Manisa' da doğdu. Arnavutköy Amerikan Koleji' ni bitirdi. ABD de edebiyat öğrenimi gördü. Amerikalı bir film yapımcısı ile evlendi. Sayısız klasik roman ve hikâyeyi dilimize çevirdi. 2020'de İstanbul'da öldü.

Eserleri: Roman: Sitem (1998), Gazel (2007), Belki Defne (2008), Mazi Kalbimde Bir Yaradır (2008), Genç Kızlar (2014), İnsanlık Suçu (2019), Oğullar ve Sevgililer (2020). Hatıra: Cumhuriyet Çocuğu (2014). Tercüme: Allah'ın Bahçesi (R. Hichenrs-1946) Bir Genç Kız Yetiştiriyor (B. Smith-1946) Kabus Şatosu (A J Cronin-1948), Kiev'deki Adam (Bernard Malamua'dan tercüme (1971). Ayrılık Şarkısı-Florance Louisa Barclay'dan tercüme(1969),Örümcek Kadının Öpücüğü, Mannel Puis'ten tercüme (2018).

Cengiz Bektaş

Mimar, şair. 1934'te Denizli'de doğdu. İstanbul Erkek Lisesi DGSA Süsleme, Mimarlık Bölümleri ile Münih Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nden mezun oldu. Almanya'da serbest mimar olarak çalıştı. ODTÜ'ye öğretim görevlisi olarak görev yaptı. Ankara'da kendi mimarlık şirketini kurdu. Akdeniz Üniversitesi (Antalya) Sosyal – Kültürel Özek yapısıyla 2001 yılında Uluslararası AgaKhan Ödülü'nü ile Uluslararası Mimar Sinan Ödülü'ne layık görüldü. Yazı hayatına Denizli'de yayımlanan yerel gazetede yazdığı köşe yazıları ile başladı., DGS Akademisi'ndeki, Bedri Rahmi'nin seçici kurulda olduğu şiir yarışmasında birincilik kazandı. 1960 yılında Fazıl Hüsnü Dağlarca, Türkçe Dergisi'nde Bektaş'ın şiirlerini Türkiye'de ilk kez yayımladı. Şiirleri on altı dile çevrildi. 2020'de öldü.

Eserleri: Türk Evi, Kuzguncuk, Halk Yapı Sanatı, Kuş Evleri, Mimarlıkta Eleştiri, Sevgi Alnımın Teri, Barış Sofrası.

Bülent Keçeli

Şair. 1968 Konya’da doğdu. Kimyager, yılı aşkındır şiir yazıyor. Murat Üstübal’la çıkardıkları Ücra dergisindeki şiirler ile tanındı. 2020 yılında Konya’da öldü.

Eserleri: Şiir: Gen Tecrübeleri, Hastalık Şiirleri, Çarşılar İmgeleri, Herkesin Çirkini.

Hikmet Aksoy

Araştırmacı, karikatürist. 1937 Trabzon Vakfıkebir’de doğdu. Lise öğrenimi sırasında İstanbul gazetelerine muhabirlik yaptı. İlk yazısı 1953’te Vefa dergisinde, 1959-62 arası karikatürleri Türkiye Spor, Son Havadis, Büyük Gazete, Şaka, Tef vb. dergi ve gazetelerde yayımladı. Trabzon gazetelerinden Hizmet, Hâkimiyet, Son Haber, Türkçesi vb. gazetelerinde yayın yönetmeni ve yazı işleri müdürü olarak çalıştı. 1996’da Karadeniz Fıkraları Ajansı’na kurdu. TGC Bizim Gazete’de karikatürleri yayınlandı. TGC Trabzon Temsilcisi olarak görev yaptı. 2020’de öldü.

Eserleri: Araştırma-İnceleme: Her Yönüyle Vakfıkebir (1965), Vakfıkebir İlçesi ve Çevresi (1973), Faik Ahmet Barutçu (1995), Trabzon Basını (1998), Karikatürün Trabzon Boyutu (1999). Derleme: Madein Karadeniz- Fıkralar (1998), Kemeçe Çalayım mı? (2000).

İsmail Cambazov

Dr. Yazar. 1928’de Bulgaristan’ın Ardino’nun Brezen (Hallaçdere) köyünde doğdu. İlkokulu köyünde, rüştiyeyi ise Kırcaali’de bitirdi. Şumnu Medresetü’n Nüvvâb’dan mezun oldu. Ardından Hukuk Fakültesi’ni bitirdi.

“Yeni Işık” gazetesinde çalışırken dışarıdan öğrenimini sürdürerek Sofya Üniversitesi’nin Gazetecilik Fakültesi’ni bitirdi. Toplumsal Bilimler ve Sosyal İdare Akademisi’nden “Felsefe Bilimleri Doktoru” unvanı aldı. İslam Enstitüsü’nde ders verdi, rektörlüğünü yaptı. 2020’de Sofya’da öldü.

Eserleri: Medresetü’n-Nüvvâb, Sofya İslâm Enstitüsü, Osman Kılıç Mahkemesi’nin Perde Arkası, Bulgaristan’da Gazetecilik Yazgım, Bulgaristan Türk Basını Tarihinde Yeni Işık-Nova Svetlina Gazetesi (Belgeler, Bilgiler, Anılar), Balkanlarda Türkler ve Müslüman Azınlık, Beşiğim ve Eşiğim.

Fahri Kaya

(1930-2020). Kuzey Makedonyalı yazar, siyaset adamı. 1930’da Kazanova’da doğdu. Ortaokula Bulgarca devam etti. 1944 yılı sonunda öğrenimini Makedonca olarak sürdürdü. Babası Türk okullarına öğretmen yetiştirmek için açılan pedagoji kurslarına Türk dili ve edebiyatı hocası olarak atandı. Fahri Kaya da ailesi ile birlikte Üsküp’e taşındı. Belgrad’daki Filoloji Fakültesi’nin Şarkiyat Bölümü’nden mezun oldu. Üsküp Radyosu’nda çocuk ve kültür yayınlarını hazırladı. Sevinç ve Tomurcuk dergileri ile Birlik gazetesinde çalıştı. Makedonya hükümetinin kültür sorunlarıyla uğraştı. Tanıtma sekreterliğinin, bugünkü deyimle bakanlığın başına geçti. Makedonya Komünistler Birliği İcra Komitesinin üyesi oldu. Partinin başkanı oldu. 1982 yılında yedi kişiden oluşan ve Makedonya Cumhurbaşkanı görevini gören başkanlık görevine seçildi. Üsküp’te yayınlanan “Köprü Dergisi”nin Danışma Kurulu Üyeliği yaptı. Türk halk edebiyatı ile çağdaş Türk yazarlarından çeşitli dergilerde yazı, derleme ve çeviri yazıları yazdı. 2020 yılında İstanbul’da öldü.

Abid Doğan

Dr. Hekim. 1950 yılında Karaman'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden mezun oldu. Öğrencilik yıllarında Milli Türk Talebe Birliği teşkilatlarında çeşitli vazifelerde bulundu. 7 Temmuz 1974- 3 Ağustos 1975 tarihleri arasında MTTB'nin Genel Başkanlığını yaptı. 1978 yılında Medine-i Münevverede özel bir hastanede hekimlik yaptı. 2020 yılında Korona salgını nedeniyle tedavi gördüğü hastanede öldü.

Ahmet Karaevli

Devlet eski Bakanı. 1949'da Tekirdağ'da doğdu. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Metalürji Mühendisliği Bölümü'nden mezun oldu. Proje Uzmanlığı, DESİYAB Teknik Yardımcılığı ve İzleme Müdürlüğü görevlerinde bulundu. Tekirdağ milletvekili olarak meclise girdi. Devlet Bakanlığı yaptı. 2020 yılında öldü.

Haydar Baş

Prof. Dr. Yazar, iş adamı, sanayici, Bağımsız Türkiye Partisi Genel Başkanı 1947 yılında Trabzon'da doğdu. İlk, orta ve lise tahsilini Trabzon'da tamamladı. Kayseri'deki Erciyes Üniversitesi'ne bağlı Yüksek İslam Enstitüsü'nden mezun oldu. Lisansüstü eğitimini ve doktorasını "Veda Hutbesinde İnsan Hakları" konusundaki tezi ile Bakü Devlet Üniversitesi'nde tamamladı. Doktora sonrası akademik çalışmalarına devam ederek "İslam ve Hz. Mevlana", "Tasavvuf Tarihi", "Din Sosyolojisi" ve "Din Psikolojisi" konularındaki tezleri neticesinde "Profesörlük" unvanını da aynı üniversiteden aldı. Bakü Devlet Üniversitesi'nde öğretim görevlisi olarak çalıştı. Doğu Dilleri ve Edebiyatlarını Araştırma Fakültesi, Arap Dili ve

Edebiyatı Bölümü'nde görev yaptı. Ticaret Lisesi ve İmam Hatip Liselerinde öğretmen olarak çalıştı. BAŞ Şirketler Grubunun, BAŞ Çelik Fabrikalarının, BAŞ Ticaret A.Ş.'nin ve BAŞ Isı Sanayi'ni kurdu. İcmal, Öğüt ve MESAJ dergilerinin kurdu. 2020 yılında Trabzon'da Korona tedavisi gördüğü hastanede hayatını kaybetti.

Mustafa Özbek

Türk Metal-İş Sendikası eski Genel Başkanı. 1940 yılında Kırıkkale'de doğdu. Makine Kimya Endüstrisi Kurumu'na ait Cer Atölyesi'ne Lokomotif ve dizel Tamircisi olarak çalışmaya başladı. KEK Mühimmat Fabrikası'nda İmalat tornacısı oldu. Çalıştığı yıllarda, İşyeri Sendika Temsilciliği ve Yönetim Kurulu Üyeliği yaptı. 1971 yılında o zamanki adıyla Kırıkkale Metal-İş Sendikası'nın İkinci Başkanlığı'na seçildi. 1972 yılında Kırıkkale Metal-İş Sendikası Başkanı oldu. Metal İş Federasyonu'nun Türk Metal Sendikası olarak yeni ismiyle sendikal literatüre geçmesinden sonra, 8-9 Kasım 1975 tarihinde yapılan İkinci Genel Kurulu'nda Genel Başkanlığa seçildi. Ergenekon kumpasında tutuklandı ve beraat etti. 2020 yılında Ankara'da öldü.

Ali Ülkü Azrak

Prof. Dr. Öğretim üyesi. 1933 yılında İstanbul'da doğdu. Vefa Lisesi İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. Aynı üniversitenin Hukuk Fakültesi'nde İdare Hukuku kürsüsünde göreve başladı. İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin kurucuları arasında yer aldı. 1982 yılında profesör oldu ve 1995-1998 yılları arasında fakültenin dekanlığını, 1998-1999 yılları arasında İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü Başkanlığı görevlerini yürüttü.

Maltepe Üniversitesi'nde öğretim üyeliği ile İstanbul Üniversitesi'ne görev yaptı. 2001-2005 yıllarında YÖK üyeliği görevinde bulundu.2020 yılında öldü.

Orhan Koloğlu

Doç. Dr. Gazeteci, yazar, tarihçi. 1929 yılında babasının kaymakamlık yaptığı Konya'nın Kadınhanı ilçesinde doğdu. Galatasaray Lisesi ile İstanbul Üniversitesi Yüksek Gazetecilik Enstitüsü'nden mezun oldu. Daha sonra Strasbourg Üniversitesi'nde doktora yaptı. Gazeteciliğe 1947 yılında başladı. Farklı gazetelerde, muhabir, yazar ve yazı işleri müdürü olarak çalıştı. Çeşitli ülkelerde basın ataşesi olarak görev yaptı. Milliyet gazetesinin Almanya baskısını başlattı. Tarih ve sosyal bilimlerle ilgili önemli araştırmalarıyla tanındı.1974 ve 1978-1979'da Basın Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü görevinde bulundu. Değişik üniversitelerin tarih ve iletişim fakültelerinde dersler verdi. Libya Al-Fateh Üniversitesi'nde doçent olarak çalıştı. Araştırmaları nedeniyle 1962 İstanbul Gazeteciler Sendikası Gümüş Kalem Ödülünü, 1986 İstanbul Gazeteciler Cemiyeti Araştırma Ödülünü, 1990 Yunus Nadi Araştırma Ödülünü, 1995 Sedat Simavi Sosyal Bilimler Ödülünü, Afet İnan Ödülünü aldı.2020 yılında İstanbul'da öldü.

Eserleri: Araştırma -İnceleme: Fikret Mualla (1968), Tarihte Aşk (1969), Müthiş Türkler (1972), Türk Subaylarının Libya Savaşı Anıları (Arapça, Tripoli 1979), İslam'da Başlık (1979), Mazlum Milletler Devrimleri ve Türk Devrimi (1980), Mustafa Kemal'in Yanında İki Libyalı Lider (1981), Takvim-i Vekayi (1981),Osmanlı Meclislerinde Libya (2 Cilt), Miyop Çorçil Olayı (1986), Basımevi ve Basının Gecikmesi ve Sonuçları (1986), Abdülhamit Gerçeği: Ne Kızıl Sultan Ne Ulu Hakan (1987),

Türk'ü Dünyaya Saydıran Adam (1988), 1911-12'de Karikatür Savaşı (1989), İlk Gazete ve İlk Polemik (1989), Abdülhamit ve Masonlar (1991), İttihatçılar ve Masonlar (1991), Türkiye'de Basın (1992), İslâm'da Değişim (1993), Gazi'nin Çağında İslâm Dünyası (1994), 1919-1938 Türk Çağdaşlaşması (1995), Avrupa'nın Kısacasında Abdülhamit (1998), Osmanlı Basınının Doğuşu ve Blak Bey Ailesi (çev. Erol Üyepazarcı, 1998), Reklamcılığımızın İlk Yüzyılı (1999), Kim Bu Mustafa Kemal, 1918: Aydınların Bunalım Yılı (2000), Ecevit ile CHP / Bir Aşk ve Nefret Öyküsü (2000), Kim Bu Ecevit? (2001), Bir Garip Kişi-Fikret Mualla (2003), Osmanlı Meclislerinde Libya ve Libyalılar (2003), Abdülhamid ve Masonlar (2004), Avrupa'nın Kısacasında Abdülhamit (2005), Osmanlı dan 21. Yüzyıla Basın Tarihi (2006), Cilbaktan Türbana Türkiye'de Örtünmenin Serüveni (2008), Fizan Korkusundan Libya Mücahitliğine (2008), Soros, CFR ve Arap Ayaklanması (Barış Doster, Haluk Hepkon, Mehmet Ali Güller ile, 2011), Tarih Boyunca Aşk (2004), Abdülhamid Gerçeği (2005), Dünyadan Çizgilerle Atatürk (2006), Sorularla Vahdettin (2007), Bilimselden 'Medyatik'e Tarih (2009), Üç İttihatçı (2011), İslam Aleminde Masonluk (2012), Curnalcilikten Teşkilatı Mahsusa'ya, Osmanlı'dan 21.Yüzyıla Basın Tarihi (2013, 2015), Cumhuriyet Dönemi Masonlar (2013), İlk Gazete İlk Polemik (2014), Osmanlıcadan Türkçeye Okuryazarlığımız (2015), Lawrence Efsanesi (2016), Türk – Arap İlişkileri Tarihi (2017).Tarihi Roman: Cem Sultan, Loti'nin Kadınları (1999).

Nevzat Erkmen

Yazar Çevirmen 1931'de İzmir'de doğdu. İzmir Karataş Ortaokulu, Namık Kemal Lisesi ile İktisadi ve Ticari Bilimler Akademisi'nden mezun oldu. Daha sonra Milli Eğitim Bakanlığı'nın bursunu

kazanarak New York Üniversitesi'nde Pedagoji dalında yüksek lisans ve doktora çalışmaları yaptı. Çeşitli şirketlerde müdürlük ve yönetim kurulu üyeliği görevlerinde bulundu. 1980 yılında Cumhuriyet Gazetesi'nde Zekâ Oyunları köşesini yönetti. Dünya Zekâ Oyunları Federasyonu kurucu üyesi ve Türkiye Temsilcisi oldu. 1992-2005 arasında Türk Beyin Takımı'nın kaptanlığını yaptı, 2005'te takımın Onursal Kaptanı oldu. 1995'te Türkiye Zekâ Oyunları Kulübü'nü kurdu ve Beyin Olimpiyatları'nda Türkiye'ye Dünya Üçüncülüğü kazandırdı. Söz Yayın Oyun Ajansı'ı (www.sozyayin.com) kurdu. Hikâyelerini "Apartman Aşklarını ve Carlos Castaneda'dan yaptıkları olmak üzere pek çok çevirisini bu yayınevinden çıkardı. "Türk Dilinin Uyak (Kafiye) Sözlüğü"nü hazırladı, Jack Kerouac'ın "Dharma Bums"ını "Zen Kaçıkları" adıyla Türkçeleştirdi, Şeyh Nefzavi'nin "İtrî Bahçe"sini çevirdi. 2020'de korona virüsten öldü.

Zeki Yavuztürk

Millî Savunma eski Bakanı. 1935 yılında Erzincan'da doğdu. Zonguldak Maden Mühendisliği Fakültesi ve ABD Michigan Technological University Metalurji Mühendisliği'nden mezun oldu. Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu ve Etibank Genel Müdürlüğü'nde Proje Başmühendislikleri, Keban Holding Demir Çelik Sanayii AŞ Genel Müdürlüğü, yaptı. Ankara Milletvekili olarak meclise girdi. 45. T.C. Hükümetinde Millî Savunma Bakanı olarak görev aldı. 2020 yılında İstanbul'da öldü.

Şenol Demiröz

TRT Eski Genel Müdürü. 1950 yılında Adapazarı'nda doğdu. Sakarya Lisesi ile Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın- Yayın Yüksek

Okulu'ndan mezun oldu. Maliye Bakanlığı Gelirler Müdürlüğü, Halkla İlişkiler Müdürlüğü'nde Halkla İlişkiler Uzmanı ve Başbakanlık Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı'nda Basın Müşavirliği görevlerinde bulundu. TRT'de Genel Müdür Program Uzmanı olarak görev aldı. TV Dairesi Yayın Planlama Müdürlüğü ve Yayın Planlama Dairesi Planlama Uzmanlığı görevlerinde bulundu. TRT'deki görevinden 1982 yılında ayrılıp, film sektörüyle ilgili kuruluşlarda şirket yöneticiliği, film yapımcılığı ve belgesel film yönetmenliği çalışmaları yaptı. Ajans 1400'ü kurdu. "Türk Vakıf Medeniyeti" başlıklı belgesel çalışmasıyla "Kültür Bakanlığı Sinema Başarı Ödülü" ve "Türkiye Millî Kültür Vakfı Türk Kültürü'ne Hizmet Ödülü" aldı. İstanbul Kültür ve Sanat Ürünleri Tic. AŞ. Genel Müdürlüğü görevine getirildi. 1994'de İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Kültürel ve Sosyal İşleri Daire Başkanlığı'na atandı. Taksim Sanat Galerisi Jüri Başkanlığı görevinin yanı sıra Şehir Tiyatroları Repertuar Kurulu Başkanlığı görevini yürüttü. Çok sayıda uluslararası ve ulusal ölçekli festival ve etkinliğe ve Türki Cumhuriyetler konulu yapımlara imza attı. 2004 yılında TRT Genel Müdürü olarak atandı. 2005 emekli oldu. 2020 de öldü.

Yönetmenliğini Yaptığı Belgesel Filmler: Dünyada Türk Vakıf Medeniyeti (1989), Kültür Bakanlığı Sinema Başarı Ödülü. Türkiye Millî Kültür Vakfı Türk Kültürü'ne Hizmet Ödülü. Mısır'daki Kölemen Devletinin Muhteşem Anıtları -Veda Çizgisi -Sabahın İlk Kapısı -Ergiri -Filistin'de Bir Osmanlı Üçlemesi -Ölümler Şehri -Tiran- Akçahisar -Yapımcı Filmografisi Hattat Hamid -Bedia Muvahhid -Tezhip Sanatında İki Usta -Dünyada Türk Vakıf Medeniyeti -Kuş Sayfaları- / TV Dizisi, Türk Vakıf Medeniyeti, 1985 yılında Türkiye Yazarlar Birliği TV, Belgesel Ödülünü aldı.

İhami Emin

Yazar, yönetici. 1931'de Kuzey Makedonya'nın Radoviş şehrinde doğdu. Üsküp'te İktisat Meslek Lisesi ile Pedagoji Akademisi eğitimi gördü. Üsküp'te, "Tefeyyüz" Türk ilkokulunda öğretmenlik yaptı. "Nova Makedonya" gazetesinde gazeteciliğe başladı. Birlik Gazetesinde çalıştı. Sesler Aylık Toplum Sanat Dergisi'nde yazdı. Üsküp Radyosu Türkçe Yayınlar Sorumlusu oldu. Türkçe radyo yayıncılığının güçlenmesine katkıda bulundu. Daha sonra Üsküp Halklar Tiyatrosu Genel Müdürlüğüne seçildi. Kültür Bakan Yardımcısı oldu. Edebiyatın farklı türlerinde eserler verdi. Türkçe'mden Makedonca'ya eserler çevirdi. Nazım Hikmet'in şiirlerinin yanı sıra Yesevi, Yunus ile Mevlana'nın seçme şiirlerini, Yaşar Kemal'in "Binboğalar Destanı" ile Orhan Pamuk'un "Beyaz Kale" ve "Benim Adım Kırmızı" romanlarının yanı sıra Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesinden Kuzey Makedonya'ya ait bölümleri ve Fuat Köprülü'nün "Osmanlı İmparatorluğu'nun Kuruluşu" kitabını da Makedonca çevirdi. Aşkabat'ta düzenlenen Uluslararası Türk Şiiri Şöleninde "Büyük Bayrak" ödülü ile 1995 yılında Aşkabat'ta (Türkmenistan) yapılan Türkçenin Uluslararası 3. Şiir Şöleninde Türkiye Yazarlar Birliği'nin Mehmet Akif Ersoy Büyük Ödülü aldı. 2020'de öldü. Eserleri: Aramak (1954), Hayat Şarkı Söyler ve Ağlar (1955), Gündüz Gece (1957), Ay Kedisiz Saray (1964), Taş Ötesi (1965), Kırk Dost (1965), Güneşli Şiirler (1966), Güllük (1971), Gülçiçek (1972), Şiirli Alfabe (1974), Yörükçe (1984), Gülev (1980), Güldeste (1991) ve Güldün (1993).

Ömer Döngeloğlu

İlahiyatçı, yazar. 1968'de Tokat Zile'de doğdu. İlkokulu Zile Altunyurt

İlkokulu'nda, orta eğitimini Zile İmam Hatip Lisesi'nde tamamladı. Daha sonra Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun olarak 1986-1996 yılları arasında memleketi Tokat'ta imam-hatiplik yaptı. Kamuda uzun yıllar çeşitli idari görevlerde çalıştı. İslam tarihi ve Sıyer-i Nebi üzerine araştırma, inceleme, okuma ve gezi yazıları ile tanındı. Ramazan aylarında televizyon programları hazırlayıp sunmuştu. 2020'de İstanbul'da korona virüs tedavisi gördüğü hastanede hayatını kaybetti. Eserleri: Hazreti Peygamberin İzinde, Dillerden Düşmeyen 100 Dua, Allah Resulünü Görenler.

Musa Demirci

Tarım ve Köyşleri ve Tarım eski Bakanı. 1942 yılında Sivas'ta doğdu. Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesini bitirdi. Kahramanmaraş Teknik Ziraat Müdürü, Erzurum Ziraat Başmüdürü, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Ziraat İşleri Genel Müdür Muavini, Tarım Orman ve Köyşleri Bakanlığı Aydın Tarım Müdürü olarak görev yaptı. 19, 20 ve 21'inci Dönem Sivas Milletvekili olarak meclise girdi. Tarım ve Köyşleri Bakanlığı yaptı. Refah, Fazilet, Saadet, Has ve AK Parti'de çeşitli görevler aldı. 2020 yılında Ankara'da öldü.

Güneş Tecelli

Spor programcısı. 1938 yılında Kıbrıs-Lefkoşe'de doğdu. Ankara Koleji'nde öğrenimini tamamladıktan sonra bir süre Yeni Sabah Gazetesi'nde çalıştı. Daha sonra TRT'ye geçerek spor programları hazırladı ve maç spikerliği, spor temsilciliği ve çeşitli gazetelerde TV eleştirmenliği yaptı. Mizahi tarzda eser yazdı. 70'li yıllarda, TRT'de Cenk Koray ile birlikte hazırlayıp sundukları "Telespor" programıyla tanındı. 2020'de Ankara'da öldü.

Tunca Yönder

Oyuncu, yönetmen. 1938 yılında Ankara'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. Ankara Sanat Tiyatrosu'nun kuruluş kadrosunda yer aldı. Daha sonra Halk Oyuncularına geçti. Televizyon ve sinema ile ilgilendi. TRT Ankara Televizyonu'nda yayınlanan ilk TV Draması Şair Evlenmesinin yönetmenliğini yaptı. Ankara ve İstanbul film festivallerinden ödüller aldı. 1970'te başlayan Çağdaş Türk reklamcılığının ilk yönetmenlerinden oldu. Özel televizyonlarda yeni drama uyarlamaları yaptı. 2020'de İstanbul'da öldü.

Erhan Gökçü

Oyuncu, yönetmen ve oyun yazarı. Ankara Devlet Konservatuvarı Tiyatro Bölümü'nden mezun oldu. Devlet Tiyatrolarında çalıştı. İzmir Devlet Konservatuvarında sahne, diksiyon, fonetik, Ege Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulunda konuşma eğitimi öğretmenliği yaptı. Kültür-Sen başkanlığı görevini üstlendi. Trabzon Devlet Tiyatrosu ile Adana Devlet Tiyatrosunda müdür ve sanat yönetmeni görevlerinde bulundu. 1996-97 yılları arasında Ankara Devlet Konservatuvarı Tiyatro Bölümünde sahne dersi öğretmenliği yaptı. 1998'de Devlet Tiyatroları Başrejisörlüğüne atandı. Sanat hayatında yetmiş yakın oyunda rol aldı; rejisör olarak kırka yakın oyunu sahneye koydu. Sanat, tiyatro sanatı ve estetiği üzerine çeşitli sanat dergilerinde yazıları yayımlandı. Çeşitli ödüller aldı. 2020 yılında Ankara'da öldü.

Abdullah Turhan

Çizgi roman sanatçısı.1933 yılında Trabzon Akçaabat'ta doğdu. Yeni Sabah gazetesinin açtığı ressam sınavını kazanarak mesleğe başladı. Şen Çocuk

Dergisi'nde çizmeye başladı. Pazar Dergisi'nin çizer kadrosuna katıldı. 1969 yılında ilk olarak 1001 Roman dergisi içinde yayınlanan Tolga'nın bütün maceralarının senaryosunu kaleme aldı. Kara Murat senaryolarında Rahmi Turan, Burak Bey öyküleri içinde Selahattin Duman ile iş birliği yaptı.1979 yılında haftalık olarak yayınlanan Tolga'da Deryalar Delisi, Umur Bey adlı Osmanlı dönemine ait bir kılıçlı kahraman maceralarını çizdi. Acemi Kâşifler Hattuşa'nın Güneşi adlı çizgili roman çocuk kitabını resmetti.2020 yılında Muğla Datça'da öldü.

Zeki Soydam

Din adamı. 1942 yılında Ermenek Özlüce köyünde doğdu, ilkokulu köyünde bitirdi İstanbul'da birçok âlimden dini tahsil aldı. Ortaokulu dışarıdan bitirdi. Alanya Müftülük memurluğu, Antalya Makbule Cami imamlığı yaptı. Ardından Antalya imam Hatip Okulu 2. devresini bitirdi. Kalecik İlçe müftülüğüne atandı. 1968-1972 Yıllarında Konya Yüksek İslam Enstitüsünü bitirdi. Kelkit'e ilçe müftüsü oldu. 1974-1979 yıllarında Frankfurt Ataşeliğinde din görevlisi oldu.1979'da Hatay, 1984'de Bursa ve Gaziantep Müftülüğüne görevlerinde bulundu.2020 yılında Antalya'da hayatını kaybetti.

Nurtekin Odabaşı

Sanatçı, senarist. 1938 yılında Ankara'da doğdu. Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı Tiyatro Bölümü'nü bitirdi. 1955 yılında Devlet Tiyatrosu Çocuk Bölümü'nde "Polyanna" oyunuyla sahnene çıktı. Daha sonra Ankara Devlet Tiyatrosu'nda çok sayıda oyunda rol alan Odabaşı, birçok oyun kaleme aldı ve yönetti. Bir dönem İstanbul Şehir Tiyatroları'nda da konuk oyuncu olan Odabaşı, 1960'lı yıllardan itibaren sinemada çeşitli filmlerde rol aldı, film ve

televizyon dizileri için senaryolar yazdı. 2020 yılında öldü.

Cemil Taşcıoğlu

Prof. Dr. Öğretim üyesi. 1952 yılında Rize’de doğdu. İstanbul Çapa Tıp Fakültesinden mezun oldu. Mecburi hizmetini Şanlıurfa’da tamamladı. Daha sonra Çapa Tıp Fakültesi’nde görev aldı. İç Hastalıkları ihtisası gördü. Doçent ve Profesör oldu. Kovid-19sırasında Türkiye’de görülen ilk vakalara baktı. Bu muayeneler sırasında koron virüse yakalandı. Tedavi gördüğü hastanede öldü.

Sadık Çakırsipahi

Eğitimci, Yazar şair. 1947 yılında Çankırı’nın Ilgaz İlçesi’nin Cendere Köyü’nde doğdu. İlkokulu köyünde, ortaokulu Ilgaz’da okudu. Çorum İlk öğretmen Okulu’nu 1966’da bitirdi. Muş ilinde öğretmenliğe başladı. Afyon, Çankırı, Ankara illerinde öğretmenlik ve Halk Eğitimi Merkezi Müdürlüğü yaptı. 1992’de emekli olarak Çankırı’ya yerleşti 2020 yılında Çankırı Ilgaz’da öldü.

Eserleri: Şiir: Çiçekler Açtı (1979), Ilgaz (2002), Şiirlerde Ilgaz (2006).

Sunar Kural Aytuna

Gazeteci, senarist. 1954 yılında Bursa’da doğdu. İlk ve orta öğrenimini İzmir’de yaptı. Daha sonra Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi, Basın Yayın Yüksekokulunu bitirdi. 1974-1980 arası gazetecilik yaptı. 1980 yılında TRT’ye girdi. Dört Mevsim İstanbul belgesel film dizisinde Ömer Lütfi Akad’ın yanında yönetmen yardımcılığı yaptı. 1996 yılında Mehmet Tekirdağ’la ortak yazdığı senaryo ile "Deniz Bekliyordu" adlı filmi yönetmenliğini yaparak Türkiye’nin ilk kadın yönetmenleri listesine girdi. TRT’den emekli oldu. 2020 yılında

Foça’da öldü. Eseri: Soğan Öldü Yaşasın Yemek (2017).

Murat Kürüz

Karikatürist. 1960 yılında İstanbul’da doğdu. 1977 yılında Gırgır ve Fırt karikatür dergilerinde çizdi. 1985 yılında Limon dergisinin kurucuları arasında yer aldı. TRT 1 ve TGRT’de program yapımcılığı yaptı. Sabah gazetesinde sekiz sene sürekli karikatür çizdi. Birçok derginin yönetmenliğini ve yönetmen yardımcılığını yaptı. Ulusal Radyo TV’de Türker İnanoğlu ile altı sene çalıştı. 2020 yılında Bodrum’da öldü.

Öner Kızıltan

Yönetmen. 1963 yılında İstanbul’da doğdu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi’nden mezun oldu. Gülbeyaz, Kurşun Yuvası, Yaralı Yürek, Hayat Yokuş gibi dizilerde yönetmenlik yaptı. 2020 yılında İstanbul’da tedavi gördüğü hastanede hayatını kaybetti.

Mehmet Emin Darendeliler

Prof. Dr. Öğretim üyesi. 1995 yılında Amasya’da doğdu. İlkokulu Amasya Atatürk ilkokulunda, ortaöğretimi ise Galatasaray Lisesi’nde tamamladı. 1980 yılında İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi’nden mezun oldu. Aynı üniversite de Radyoloji Anabilim Dalında uzman oldu. 1989 yılında Onkoloji Enstitüsü Klinik Onkoloji Anabilim Dalında Yardımcı Doçent, 1992’de 1998’de Profesör oldu. 1988-1989 yılları arasında Londra’da araştırmalarda bulundu. Türk Radyasyon Onkolojisi Derneği’nin kurucusu oldu. AIDS Derneği ve Galatasaray Derneği üyelikleri bulundu. 2020’de İstanbul’da öldü.

İsmail Hakkı Karadayı

Emekli Genelkurmay Başkanı. 1932 yılında Çankırı’da doğdu. Kara Harp

Okulu'ndan ve Uçaksavar Okulu'ndan mezun oldu. Çeşitli Topçu Birliklerinde görev yaptı. Kara Harp Akademisi'ni, Silahlı Kuvvetler Akademisi'ni, Milli Güvenlik Akademisi'ni bitirdi. Kurmay subay olarak değişik komutanlıklarda Şube Müdürlüğü, Kara Harp Okulu'nda öğretmenlik, Orta Doğu Ülkelerinde Askeri Ataşelik, Alay Komutanlığı ve Genelkurmay Hareket Başkanlığı Plan Prensipler Şube Müdürlüğü görevlerinde bulundu. Tuğgeneralliğe terfi etti. Bu rütbede sırasıyla Kara Kuvvetleri Tayin Dairesi Başkanlığı ve Motorlu Piyade Tugay Komutanlığı görevlerini yaptı. Kıbrıs'ta iki yıl Tümen Komutanlığı yaptı. Korgeneral olarak iki yıl Kolordu Komutanı olarak görev yaptı. Orgeneral olarak Kara Kuvvetleri Kurmay Başkanlığını yürüttü.1. Ordu Komutanlığı ve Kara Kuvvetleri Komutanlığı yaptı.1994'de Genelkurmay Başkanı oldu.1998'de yaş haddinden emekli oldu. 2020'de İstanbul'da öldü.

Yurdanur Salman

Çevirmen, akademisyen 1937 yılında Balıkesir'de doğdu. İstanbul Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu. İstanbul, Boğaziçi ve Atatürk üniversitelerinde çeviri ve İngilizce dersleri verdi, Kuram dergisini çıkardı, Yeni Dergi, Adam Öykü, Yazko Çeviri dergilerinde çeviri ve yazıları yayımlandı. John Steinbeck, Susan Sontag, Erich Fromm, John Berger, Mark Twain, Frederic Jameson ve Salman Rüştü'den çeviriler yaptı. 2020 yılında öldü.

İşaya Üşür

Prof. Dr. Akademisyen. Elazığ'da doğdu Siyasal Bilgiler Fakültesi (SBF) İktisat Bölümünden mezun oldu. "İktisat Tarihi" ana bilim dalında profesör unvanıyla dersler verdi. Gazi Üniversitesi

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde öğretim üyesi olarak görev yaptı. Akademisyenliğin yanı sıra; Tarih Vakfı Kurucu Üyesi, Türkiye Sosyal Bilimler Derneği Yönetim Kurulu Üyesi ve İkinci Başkanı, Bağımsız Sosyal Bilimciler Kurucu Üyesi, Ekonomik Yaklaşım Dergisi Yayın Kurulu Üyesi, Karaburun Bilim Kongresi Bilim Kurulu Üyeliği yaptı. Bilimsel makaleleri Mülkiye ve Bilim, Ütopya gibi dergilerde yayımlandı. 2020 yılında Ankara'da öldü.

Mürşit Kavurmacı

Yazar, musikişinas. Mevlithan Mustafa Kavurmacı'nın oğlu. İlahiyat Fakültesinden mezun oldu. Bir süre imam hatiplik, din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenliği de yaptı. Tasavvuf musikisiyle uğraştı. Bursa Konservatuvarı'nda ders aldı. 2000 yılında Tasavvuf Musikisi Korosu kurdu. 2020 yılında Mudanya'da denizde ölü bulundu.

Eserleri: Albüm: Aşığım Cemaline, Vakfı Seher ve Hayatın Pusulası"

Oruç Aruoba

Dr. Yazar, şair felsefeci.1948 yılında Karamürsel 'de doğdu. Ankara TED Koleji'nden mezun oldu. Hacettepe Üniversitesi psikoloji bölümünden lisans ve yüksek lisansını aldı. Yine aynı üniversitede felsefe bilim uzmanı oldu. Öğretim üyesi olarak görev yaptı. Felsefe bölümünde doktorasını da tamamladı. Akademisyen olarak başladığı kariyerine yazar ve çevirmen olarak devam etti. Hume, Rilke, Wittgenstein, Nietzsche, Von Hentig, Başo ve Celan 'ın eserlerini Türkçe 'ye çevirdi. Bir yıl Almanya'daki Tübingen Üniversitesinde felsefe semineri üyeliği, Yeni Zelanda'da Victoria Üniversitesinde konuk öğrenim üyeliğinde görevlerinde bulundu. Çeşitli dergilerde felsefi yazıları, şiirleri ve eleştirileri yayımlandı.2020 yılında

İstanbul'da öldü.

Ahmet Tekdal

Hukukçu. Siyaset adamı. 1931 yılında Ağrı'da dünyaya geldi. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Serbest avukatlık yaptı. Kapatılan Millî Görüş partilerinden olan Refah Partisi'nin (RP) kurucu üyeleri arasında yer aldı. Refah Partisi'nin ilk genel başkanı (1984-1987) oldu. Prof. Dr. Necmettin Erbakan Refah Partisi Genel Başkanı olduktan sonra RP'de Teşkilat Başkanlığı görevini yürüttü. 1995 milletvekili genel seçimlerinde 20. Dönem Ankara Milletvekili seçilerek TBMM'de görev yaptı. Milletvekilliği, 1998'de sona erdi. Fazilet Partisi ve Saadet Kurulu üyeliği yaptı. 2020'de Ankara'da hayatını kaybetti. Gölbaşı'nda toprağa verildi.

Cavit Murtezaoğlu

İranlı sanatçı. 1962 yılında İran Tebriz'de doğdu. Azerbaycan'da konservatuar eğitimi aldı. İran Ehl-i Hak Alevilerinin müziğini caz formatıyla birleştirdi. Türkiye'de birçok konser verdi. Makamsal yapıya dayanan

müziğini 'Caz-makam' olarak tanımladı Aynı zamanda film ve belgesel müzikleri hazırladı. Albüm çıkardı. Felsefi yazılarıyla dikkat çekti. İran, Avustralya, Azerbaycan, Almanya ve Türkiye'de felsefi seminerler verdi. İstanbul'da 'Ses Atölyesi'nde kendi metoduyla ses eğitimi dersleri verdi. Beş kitaptan oluşan doğu ve batı sentezli, ilk vokal metodunu yayına hazırladı. 2020 yılında yeni tip korona virüs (Kovid-19) nedeniyle hayatını kaybetti. Albümleri: Senli Günler, Susmam.

Ayşegül Atik

Sanatçı, dizi oyuncusu, yönetmen.

Asıl adı Mürşide Ayşegül Arsoy'dur. 1948'de Ankara'da doğdu. Ankara Devlet Konservatuarı Tiyatro Bölümü'nü bitirdi. Devlet Tiyatrosunda başta Gömü, Ezgiler Ezgisi, Ceza Kanunu, Yollar Tükendi gibi oyunlarda rol aldı. 1978'de Devlet Tiyatrosu'ndan ayrılarak çeşitli topluluklarda çalıştı. Yakın Doğu Üniversitesi'nde Anasanat Dalı öğretim görevlisi olarak görev aldı. 2020'de İstanbul'da tedavi gördüğü hastanede hayatın kaybetti.

Cahit Tanyol

Prof. Dr. Emekli öğretim üyesi, felsefeci. 1914 yılında Gaziantep'in Nizip ilçesinde doğdu. Adana Öğretmen Okulu, Ankara Gazi Terbiye Enstitüsü Edebiyat Bölümü'nden mezun oldu. Yozgat Lisesi, Çorum Ortaokulu, İzmir Tilkilik Ortaokulu, İstanbul Eyüp Ortaokulu ve Taksim Lisesi'nde bir süre öğretmenlik yaptı. 1940 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nü bitirdi. Atatürk ve Haydarpaşa Erkek liselerinde felsefe öğretmenliği yaptı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesine sosyoloji asistanı olarak girdi. 1949'da doktor, 1953 de doçent, 1961 yılında profesör oldu. Sosyoloji Enstitüsü Müdürlüğü ve bölüm başkanlığı yaptı. Mimar Sinan Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde, Gazetecilik Yüksek Okulu'nda, Yüksek Öğretmen Okulu Eğitim Enstitüsü'nde ve Uludağ Üniversitesi'nde de misafir öğretim üyesi olarak dersler verdi. İçtihat, Yenilik ve Servet-i Fünun-Uyanış dergilerinde şiir ve yazıları yayımlandı. İstanbul'da Yenilik, Sokak ve Değirmen dergilerini çıkardı. 1946'da Yahya Kemal Beyatlı'nın da katıldığı Akademi dergisini yönetti. Makaleleri Havadis, Son Telgraf, Milliyet, Akşam ve Güneş gazeteleri ile Sosyoloji, Yön, Yazko Edebiyat, Yazko Somut, İnsan, Ülkü, İstanbul Kültür, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi

Sosyoloji Dergisi, Aile, Varlık, Türk Folklor Araştırmaları, Küçük Dergi, Hisar, Dünya ve Türkiye, İstanbul Edebiyat ve Sanat, İstanbul, Siyasi İlimler Mecmuası, Yonca, Türk Dili, Türk Yurdu, Türk Düşüncesi, Yeni İnsan, Cem, Yelken, Çalışan Adam, Musiki Mecmuası, Hürriyet Gösteri, Türk Henkel Dergisi, E Dergi, Bilim ve Ütopya, Kaşgar, Hakimiyet-i Milliye, Kaçak ve Hece gibi dergilerde yayınlandı. 2020 yılında öldü.

Eserleri:

Örf ve Âdetler Sosyolojisi Bakımından Sanat ve Ahlâk (1954), Sosyal Ahlak-Laik Ahlâka Giriş (1960), Eylene Köyü (1967), Sosyolojik Açıdan Din, Ahlâk, Lâiklik ve Politika Üzerine Diyaloglar (1970), Türk Sosyolojisinin Bazı Sorunları (1973), Hocamız Fındıkoğlu (1976), Atatürk ve Halkçılık (1981), Laiklik ve İrtica (1989). Neden Türban: Şeriat ve İrtica (1999), Türkler ile Kürtler (1999), Hoca Kadri Efendi'nin Parlamantosusu (2003).

İrfan Çiftçi

Dr. yazar, şair. 1965 yılında Kars'ın Arpaçay ilçesinde doğdu. Gebze Lisesi ile İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Maliye Bölümünden 1990'da mezun oldu. Aynı fakültede "Türkistan'daki Türk Cumhuriyetlerinde Sosyo-Ekonomik ve Siyasal Değişim" teziyle yüksek lisansını, "Uluslararası İlişkilerde 'Öteki' Kavramı ve AB-İKÖ İstanbul Buluşmasında Türk Modeli Söyleminin Gelişimi" teziyle doktorasını tamamladı. Akademik çalışmalarında, Jeopolitik ve Küreselleşme, Kültürlerarası İletişim, İstanbul Çalışmaları, Hermenötik, Rus ve Türk Dünyası, Diplomasi, insan-sanat, poetika ve politika ilişkileri üzerinde yoğunlaştı. Amatör Sanat, Fanatik, Hürriyet Gösteri, Geniş Zamanlar, 2000'e doğru, Dergâh, İkinci Yazıları, Genç Dost, Erguvan, Edebiyat, Matbuat, E Dergisi, Gece Nöbeti, Yeni Türkiye, Türk Diplomatik, Düşler Edebiyat, Düş Çınarı,

Yeni Günaydın, Cumhuriyet Dergi ve Yeni Şafak gibi dergi ve gazeteler yazıları yayınlandı. 2020 yılında İstanbul'da öldü.

Ahmet Baydar

Gazeteci. 1956'da Ankara'da doğdu dönemde adı Basın Yayın Yüksek Okulu olan Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi'nden mezun oldu. Milliyet gazetesinde parlamento muhabirliği ile Ankara Büro Haber Koordinatörlüğü görevlerinde bulundu. Bir dönem Akşam gazetesinde Ankara Büro Haber Müdürü olarak görev yaptı. Tansu Çiller döneminde DYP Genel Başkan Basın Danışmanı olarak da çalıştı. 2020 yılında Ankara'da hayatını kaybetti.

Yusuf Zünnun

Hattat. 1931 yılında Musul'da doğdu. Arap Hat Sanatı ve Eğitimi konusunda Öğretmen Enstitüsü'nde ders gördü. 1963 yılında Mısır'a gitti ve Mısırlı Hattat Muhammed Hüsnî ve Seyyit İbrahim'den istifade etti. Ayrıca Hattat Hamid Aytac'tan icazet aldı. Başta Irak olmak üzere, yetiştirdiği talebeler ve yaptığı ilmî çalışmalarla hat sanatının İslam âleminde gelişmesinde hizmetleri oldu. IRCICA'nın düzenlediği milletlerarası hat müsabakalarında jüri üyeliği yaptı. 2020 yılında öldü.

Sabri Orman

Prof. Dr. İktisatçı, yöneticisi. 1948'de Adıyaman'da doğdu. Diyarbakır İmam Hatip Okulu, İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü ve İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nden mezun oldu. Aynı üniversiteye asistan olarak atandı. 1981'de doktor, 1982'de yardımcı doçent, 1986'da doçent, 1993'de profesör oldu. Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat Bölümüne geçti. Atatürk Üniversitesi İİBF İktisat Bölümünde ders verdi. İstanbul Ticaret Üniversitesi'nde

Rektör Yardımcılığı, rektörlük yaptı. Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası yönetim kurulu üyeliğine atandı. 2020 yılında İstanbul'da öldü.

Eserleri: Gazâlî'nin İktisat Felsefesi (1984), Gazâlî: Hakikat Araştırması - Felsefe Eleştirisi ve Etkisi (1986), İktisat Tarih ve Toplum (2001).

Sakine Saidova

Doç. Dr. Bilkent Üniversitesi senfoni orkestrası hocası.1945 yılında Bakü 'de doğdu. Üzeyir Hacıbeyov Konservatuvarı Lisans Eğitimi ardından Moskova Çaykovski Konservatuvarı'nda Yüksek Lisans ve Doktorasını tamamladı. Azerbaycan'ın kadın sanatçılarından oluşan ilk Kuartet'ini kurdu. Bakü Müzik Okulunda müdirelik yaptı. Bakü Filarmoni ve Bakü Oda Orkestrasında çalıştı. Bilkent Üniversitesi'nde sanatçı ve Öğretim üyesi olarak görev yaptı. 2010 yılında Ankara'da hayatını kaybetti.

Adalet Ağaoğlu

Yazar, romancı. 1929'da Nallıhan'da doğdu. İlköğrenimini Nallıhan'da tamamladı. Ankara Kız Lisesi ile Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nin Fransız Dili ve Edebiyatı bölümünden mezun oldu. Edebiyata ilgisi lise yıllarında şiirlerle başladı, kısa bir süre sonra oyun yazarlığına yöneldi. İlk defa 1946'da Ulus gazetesinde tiyatro eleştirileri yayımlayarak yazarlığa başladı. 1948-50 arasında Kaynak Dergisi'nde şiirleri yayımlandı.1951-1970 yılları arasında TRT'de çeşitli görevlerde bulundu. Ankara Radyosu'nda göreve başladığı yıl ilk radyo oyunu olan “Aşk Şarkısını” yazdı. Radyo'da görev yaparken tiyatro oyuncusu ve yönetmen dört arkadaşı (Kartal Tibet, Üner İlsever, Çetin Köroğlu, Nur Sabuncu) ile birlikte Ankara'nın ilk özel tiyatrosu olan “Meydan Sahnesi”ni kurdu.

İlk romanı Ölmeye Yatmak, 1973'te yayımlandı. Çeşitli ödüller aldı. 2020 yılında Ankara'da öldü.

Eserleri: Tiyatro ve Radyo Oyunları: Bir Piyas Yazalım (1953), Yaşamak (1955-56), Evcilik Oyunu (1964). Tombala (1967). Çatıdaki Çatlak (1969), Sınırlarda (1969), Üç Oyun: Bir Kahramanın Ölümü, Çıkış, Kozalar (1973), Kendini Yazan Şarkı(1976), Çok Uzak – Fazla Yakın (1991). Roman: Ölmeye Yatmak (1973), Fikrimin İnce Gülü (1976), Bir Gecesi (1979), Yazsonu (1980), Üç Beş Kişi (1984), Hayır (1987), Ruh Üşümesi (1991), Romantik Bir Viyana Yazı(1993), Dert Dinleme Uzmanı (2014). Hikaye: Yüksek Gerilim (1974), Sessizliğin İlk Sesi (1978), Hadi Gidelim(1982), Hayatı Savunma Biçimleri (1997). Deneme: Geçerken (1986), Karşılaşmalar (1993), Başka Karşılaşmalar (1996), Öyle Kargaşada Böyle Karşılaşmalar (2002), Yeni Karşılaşmalar (2011), Hatıra: Göç Temizliği (1985) Gece Hayatım (1991)

Sadık Kınikoğlu

Yazar, ressam.1941 yılında Malatya'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Malatya'da tamamladı. İstanbul Teknik Üniversitesi İnşaat Fakültesi (1964) mezunu olan Kınikoğlu, Ankara Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisinde hocalık, İmar İskân Bakanlığı'nda araştırmacı olarak çalıştı. Lise yıllarından itibaren yazmaya başlayan Kınikoğlu'nun çeşitli gazete ve dergilerde çok sayıda karikatür ve makalesi yayımlandı. 1985-1987 yılları arasında Türkiye Yazarlar Birliği'nde Genel Mali Sekreter olarak görev yaptı. 1994'de Türkiye Yazarlar Birliği Vakfında da Haysiyet Divanı Üyesi oldu. Son yıllarında resimle iştigal etti ve resim sergileri açtı. 2020'de Ankara'da hayatını kaybetti.

Asım Gültekin

Gazeteci, yazar ve eğitimci. 1975'te Amasya Taşova'da doğdu. Kökleri Artvin ve Selanik'e uzanan bir Ahıska Türküdür. Lise öğrenimini Kartal Anadolu İHL ve Taşova İHL'de tamamladı. Kartal Anadolu İmam Hatip'te kültürel çalışmalara öncülük etti. Marmara Üniversitesi AEF Edebiyat Öğretmenliği Bölümü'nden mezun oldu. Milli Gazete, Yörünge, Yediiklim, Yeni Şafak, Sağduyu, Vakıf gazetelerinde kültür sanat merkezli yazıları yayınlandı. Şehrengiz, Düş Çınarı, Kırklar, Gerçek Hayat, Genç, Yörünge, Yediiklim dergileri yazılarının yayınlandığı dergilerden bazılarıdır. İz yayıncılık bünyesinde aylık Kitap Postası dergisini 20 sayı çıkardı. Farklı illerdeki okullarda edebiyat öğretmenliği de yapan Gültekin, 2008'de yılın öğretmeni seçildi. 2020'de Yalova'da öldü.

Arif Ersoy

Prof. Dr. Çorum eski Belediye Başkanı ve milletvekili. 1948 yılında Çorum'da doğdu. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Siyaset ve İdare Bölümü ile Konya Yüksek İslam Enstitüsü'nün den mezun oldu. Cambridge'de İngilizce dil öğrenim kurslarına katıldı ve Cambridge First Certificate in English belgesini 1975 yılında aldı. İngiltere'nin Leeds Üniversitesi İktisat Fakültesi İktisadi Kalkınma dalında master derecesini 1976'da yaptı. Ege Üniversitesi, İktisat Fakültesi, Doktor, 1982 yılında kurulan Dokuz Eylül Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü'ne Yrd. Doçent. Aynı Fakültede 1986'da Doçent. 1992 yılında da profesörü oldu. 1982 ve 1986 yılları arasında Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümünde Yardımcı Doçent, İktisat Bölümü Başkan Yardımcılığı, 2014 yılında Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Siyasal Bilgiler

Fakültesi, İktisat Bölümü Başkanlığı yaptı. 2015 yılında İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İşletme ve Yönetim Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümünde çalıştı. Aynı fakültede İktisat Bölümü Başkanlığı ve Uluslararası İslam Ekonomisi ve Finansı Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürlüğü görevlerini yürüttü. Rektör Yardımcısı oldu. 2020 öldü.

Eserleri: İktisadi Teoriler ve Düşünceler Tarihi, Uluslararası Ekonomi ve Sinai Kalkınma.

Mehmet Ali Kışlalı

Gazeteci. 1933'te Kilis doğdu. Galatasaray Lisesi ile Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden mezun oldu. Gazeteciliğe üniversite yıllarında başladı. 1957'e kadar Zafer, 1960'a kadar da Yenigün gazetesinde çalıştı. Fakülteden mezuniyetinden sonra 1966'ya kadar Milliyet, 1967'den sonra da Tercüman Gazetelerinde görev yaptı. Haftalık Yankı dergisini çıkarttı. 1962'den sonra aynı zamanda The New York Times, Daily Telegraph ve Time gazete ve dergilerinin Türkiye muhabirliğini yaptı. Daha sonra 1990 yıllarında Tercüman'da yazılar yazdı, İhlas Haber Ajansı'nın Ankara temsilciliğini yaptı. 12 yıla yakın süre Radikal gazetesinde yazarlık yapan ve mesleğinde birçok ödül aldı. 2020 yılında hayatını kaybetti.

Mürşide Uysal

Yazar, araştırmacı. 1960'da Ankara'da doğdu. İlk, orta ve lise eğitimini Çubuk ilçesinde tamamladı. Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden 1983'te mezun oldu. Konya Özel Başak Lisesinde bir dönem öğretmenlik yaptı. Sivil Topluk Kuruluşlarında çeşitli çalışmalar yürüttü. Eğitim ve seminerler verdi. 2000 yılında İstanbul'a yerleşti. Türkiye Yazarlar Birliği üyesi olan Uysal, ilahiyat dalında yazdığı kitapların yanı sıra aynı zamanda

çocuk edebiyatı alanında verdiği eserler Almanca, Fransızca, İngilizce ve Rusçaya çevrildi.2020 yılında korona virüsten hayatını kaybetti.

Eserleri: Evlilik-Sevgi ve Mutluluk, Çocuk Eğitimi, Annemden Masallar, İzahlı Kadın İlmihali, Dünya Masalları, Cennetle Müjdelenen Sahabeler, Dedekorkut Hikâyeleri, Peygamberimizin Hayatı

Mehmet Ali Tekin

Gazeteci yazar.1955'te Konya Bozkır'da doğdu. İstanbul İmam Hatip Lisesi ile İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fars Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun oldu. MTTB Merkez Orta Öğretim Komitesinde görev aldı. 1976 senesinde Akıncılar Derneğinde kültür müdürü oldu. Bir yıl sonra Afganistan'da kaldı. 12 Eylül 1980 askeri darbesi sonrasında Dünya İslamcı Öğrenciler Birliği Türkiye Temsilcisi olduğu iddiasıyla, hakkında dava açıldı. 1990 yılından itibaren bir grup arkadaşıyla üç yıl Tevhid dergisini çıkardı. Selam gazetesinin 1995 yılından itibaren sorumlu yazı işleri müdürlüğünü üstlendi. Aynı yıl gazeteci olarak Çeçenistan'a gitti. 1995 yılında Çeçenistan'a ikinci kez giderken Rus askerlerine yakalanıp bir yıl kadar hapis yattıktan sonra yargılanıp serbest bırakıldı. 1996 yılında Selam gazetesinin sorumlu yazı işleri müdürü olarak hakkında yirmi beş dava açıldı. Bir yazıdan dolayı bir yıl hapis cezası aldı. Cezası 1999 senesinde çıkarılan bir kanunla ertelendi.2020 yılında İstanbul'da hayatını kaybetti.

Ahmet Yücel yazar. 1948'de Malatya doğdu. ve orta öğrenimini Yeşilyurt'ta, liseyi ise Malatya'da tamamladı. İstanbul Hukuk Fakültesi'nde okudu. 1969 yılından itibaren Diriliş dergisinde şiirlerini yayımladı, yazılar yazdı.

1972'de İstanbul'dan ayrılıp Amerika Birleşik Devletleri'ne gitti. Burada, 7 yıl kaçak yaşadı. Bir yıl New York Institute of Technology'de öğrenim gördü. Ezra Pound'un Konfüçyüs adlı kitabını 1981'de İstanbul'da askerlik yaptığı sırada Türkçeye çevirdi. Kurucuları arasında yer aldığı Yönelişler dergisinde şiirleri yayımlandı. Uzun süre ABD'de kaldı. Türkiye'ye kesin dönüş yaptıktan sonra İzmit'e yerleşti.2020'de İzmit'te öldü.

Haldun Boysan

Oyuncu ve seslendirme sanatçısı. 1958'de Ankara'da doğdu. TED Ankara Koleji ve Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tiyatro Bölümü'nden mezun oldu. Ankara Sanat Tiyatrosu ve İstanbul Şehir Tiyatrosu'nda görev yaptı. Gemide" filmindeki rolüyle, 1999 yılında 11. Ankara Film Festivali'nde en iyi yardımcı erkek oyuncu ödülünü kazandı.2020 yılında Nevşehir Ürgüp'te dizi çekimleri sırasında hayatını kaybetti. Rol aldığı dizi ve filmler: Alef, Merhamet, Kurtlar Vadisi, dizileri ve Abim, Gemide, Gen. Mevlüt Özcan Gazeteci, yazar. 1950 yılında Bolu Yeniçağa'da doğdu. Ankara İmam Hatip Lisesi ile İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü'nden mezun oldu. Diyanet İşleri Başkanlığı'nda görev aldı. Bolu Gerede, Bilecik ve İstanbul'da çalıştı. Babıali'de Sabah, Bugün, Yeni Devir gazeteleri ile Oku, İslâm, Hicret, Genç Kalem dergilerinde yazıları yayımlandı. Millî Gazetede köşe yazarlığı yaptı. 2020'de öldü. Eserleri: İslâmî Hayatta Temizlik (1984), Din Görevlisinin El Kitabı (1985), Sorumsuzca Söylenen Sözler (1996), Cuma ve Bayram Sohbetlerim (1996), Kâbe'ye Gidiyorum (1989), Evimizin Vaizi (1991), Vasiyetim (1994), Hac ve Umre Rehberi (2000), Nasıl Bir Dünya'da Yaşıyoruz? (2003). Ahmet Kaya Şair. 1966'da Şanlıurfa Bozova'da doğdu. ilk ve orta öğrenimini Şanlıurfa'da yaptı.

Başladığı Yüksek öğrenimini Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi'nin ikinci sınıfında iken bıraktı. Şanlıurfa Belediyesi'nde görev aldı. Basın ve Yayın Danışmanlığına atandı. Şanlıurfa Belediyesi "Büyükşehir" Bültenini çıkardı. Haran ile Yazgı dergilerinin editörlüğünü üstlendi. Türkçe şiirlerini Haran, Yazgı, Düş Çınarı, Yedi İklim, Seyir, Ay Vakti dergilerinde, Kürtçe şiirleri ise Nubihar dergisinde yayımlandı. Yazı ve makaleleri, Akit ile yöresel olarak yayınlanan GAP Gündemi gazetesinde yayımlandı. Türkiye Yazar Birliği üyesi ve Şanlıurfa şubesinin kurucuları arasında yer aldı. 2020 yılında öldü. Eserleri: Şiir: Ölümü Seven İbrahim Bey (1991), Bir Dosta Mektup (2005), Aşk Divanı (2013, Kürtçe-Türkçe), Antoloji: Cumhuriyet Dönemi Urfa Şairleri (1998), Deneme: Şehrin Makamı İbrahim ve Urfa (2012).

Bülent Gencer

İhlas Holding Yönetim Kurulu Üyesi. 1941 yılında İstanbul'da doğdu. 1962 yılında Kara Harp Okulu'ndan mezun oldu. Türk Silahlı Kuvvetleri'nde göreve başladı. Ayrıca Çapa Eğitim Enstitüsü Fen Bölümü'nü bitirdi. Muvazzaf subaylıktan emekli olduktan sonra öğretmenlik yaptı. Bu arada İstanbul İktisadi ve Ticari Bilimler Akademisi'nden mezun oldu. İhlas Grubu'na katıldı. Türkiye Takvimi'nin namaz vakitlerini hesaplama başta olmak üzere çeşitli şirketlerde farklı görevler üstlendi. 2020 yılında İstanbul'da öldü.

Mahmut Karahasanoğlu

Prof. Dr. Öğretim Üyesi. 1960'da Samsun Ladik'te doğdu. Amasya İmam Hatip Lisesi ile Çorum İlahiyat Fakültesinde mezun oldu. Müftü yardımcılığı ve müftülük yaptı. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüne araştırma görevlisi olarak atandı. Daha

sonra Çorum İlahiyat Fakültesine geçti. Doçent ve profesör oldu. 2020 yılında öldü.

Eserleri: Kaynak Tetkiki Açısından İmam Malik-Abdürrezzak Mukayesesi (2003), Hz. Peygamber Sünnetinde Orta Yol (2004).

Osman Akkuşak

Gazeteci, yazar. 1931 yılında Kütahya'da doğdu. Çeşitli liselerde edebiyat dersleri verdi. Lise müdürlüğü yaptı. Bir dönem Milli Eğitim Bakanlığı'nın (MEB) "İlim ve Sanat Eserleri Bürosu" başkanlığı görevini de yürüttü. Devlet Kitapları Mütedavil Sermayesini müdürlüğünü de yaptı. Ayrıca İlim ve Sanat Bürosu Başkanlığı, Devlet Kitapları Müdürlüğü ve Çağdaş Türk Yazarları Komisyonu, Türkiye Edebiyat Cemiyeti ile Türk Dilini Koruma ve Geliştirme Cemiyeti'nde çeşitli görevlerde bulundu. İstanbul Ekspres, Son Telgraf, Adalet, Zafer, Dünya, Tercüman, Son Havadis, Zaman", Güneş, Ortadoğu, Yeni Şafak ve Türkiye gazetelerinde yazıları yayımlandı. 2020 yılında İstanbul'da öldü. Eserleri: Süratli Öğretmen Kılavuzu, Türk Edebiyatı Tarihi, Atasözleri, Emet Destanı (piyes), "Kompozisyon kitabı, Batı Dillerinden Gelen Kelimeler Sözlüğü, Osmanlıca -Türkçe

Necdet Onur

Gazeteci, Yazar. 1934'de Manisa'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Manisa'da tamamladı. Bir süre Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne devam etti. Gazeteciliğe başladı. Anadolu Ajansı (AA) başta olmak üzere birçok gazete, dergi ve televizyonda çalıştı. AA'nın arşivinde bir döneme damga vuran fotoğrafları çekti. 1980'den sonra Ankara'da TheIress Digest adlı İngilizce günlük haber bülteniyle yine

İngilizce haftalık 81'1 Day adlı dergiyi yayımladı. Bu arada Ankara Gazetecilik Yüksek Okulunu bitirdi. Bursa'da yayımlanan Hakimiyet Gazetesinin Ankara temsilciliğini yaptı. 2020 yılında İzmir'de öldü. Eserleri: İngiliz Kemal/Türk İstihbaratının Kilometre Taşı, (2003), Erbakan Dosyası.

Hüseyin Albayrak

Yazar, araştırmacı. 1942 yılında Trabzon Çaykara'da doğdu. Trabzon İmam Hatip Okulu ile Trabzon Erkek Öğretmen Okulundan mezun oldu. İlkokul öğretmenliği yaptı. Daha sonra Anadolu Üniversitesinde lisans tamamladı. 1967'de Türkiye Diyanet İşleri Başkanlığına geçerek çeşitli yöneticilik görevlerinde bulundu. 1977'de Kredi Yurtlar Kurumuna geçti. 1989'da Erzurum Palandöken yurt müdürü iken emekli oldu. Yazıları 1959'dan itibaren Demokrat Çaykara, Sabah Postası, İleri, Kuzey Haber, Türk Sesi, Trabzon, Sahil, Karadeniz, Karadeniz Olay, Milli Gazete ve Babıalide Sabah gazetelerinde yer aldı. 1995'te Karadeniz Yazarlar Birliği ve Yunus İlim Kültür Sanat ve Çevre dergisi tarafından ödüllendirildi. Türkiye Yazarlar Birliği üyeliği ve Denetim Kurulu Başkanlığı yaptı. 2020 yılında Ankara'da öldü. Trabzon'da toprağa verildi.

Eserleri: Kurtuluş Savaşı'nda Trabzon (1981), Tarih İçinde Trabzon Lisesi (1987), Trabzon Kültür Tarihine Bakış (1989), Trabzon Basın Tarihi 1869-1928 (1994), Trabzon'un Fethi (1995), Trabzonlu Muallim İbrahim Cudi (1998), Trabzon Orta Hisar ve Çevresi (1998), Trabzon İmaret Külliyesi (1998), Fetihden Kanuni'ye Trabzon İdarî Yapılanma ve Trabzon Valileri 1461-1566, (1999), Bir Trabzon Sevdalı Niyazi Tarakçıoğlu Hayatı-Şiirleri Nesirleri (2002), Trabzonlu Meşhurlar Ansiklopedisi (2008), Tarih

İçinde Trabzon Valileri 1461-2008 (2008), Trabzon Milli Eğitim Tarihi 1461-2008 6 cilt (2008), Düünden Bugüne Trabzon Basını 1869-2009 4 cilt (2010), Trabzon'da İki Tarih Mekân (2010), Trabzonlu Divan Edebiyatı Şairleri (2010), Evliya Çelebi'nin İzinde Trabzon Yolunda (2011),

Hasan Onat

Prof. Dr Öğretim üyesi. 1957 yılında Çankırı'nın Eldivan ilçesinde doğdu. Yozgat Lisesi Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu. Aynı fakültede İslam Mezhepleri Tarihi Kürsüsü 'ne asistan olarak göreve başladı. 1986'da doktor, 1987'de yardımcı doçent, 1989'de Doçent 1995'te ise Profesör oldu. 1993 yılında, Londra da araştırmalar yaptı. 1994 yılında Roma Gregoriana Üniversitesi'nde misafir öğretim üyesi olarak dersler verdi. Gazi Üniversitesi Çorum İlahiyat Fakültesi Dekanlığını yaptı. Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde İslam Mezhepleri Tarihi Anabilim Dalı başkanı oldu. 2020 yılında Ankara'da öldü.

Eserleri: Türkiye'de Din Anlayışında Değişim Süreci, İslam Ortak Paydası ve Mezhep Gerçeği, Emevi Devri Şii Hareketleri ve Günümüzde Şiilik, İslam Mezhepleri Tarihi.

Mahmut Kanık

Eğitimci, Yazar. 1951 yılında Kırşehir'de doğdu. Kayseri İmam Hatip Lisesi ile Erzurum Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Filolojisinden mezun oldu. Üniversite yıllarında, Batı Edebiyatı ve Türk Edebiyatı konusunda çalıştı. Çeşitli liselerde Yabancı Dil öğretmenliği yaptı. Bursa Yüksek İslâm Enstitüsü'nde İslâmî Türk Edebiyatı ve Fransızca dersleri okuttu. 1983 yılında Uludağ Üniversitesi'nde öğretim görevlisi / okutman olarak çalıştı. Eğitim Fakültesi

Fransızca Bölümü'nde Fransız Edebiyatı ve Semantik (Anlambilim) dersleri, Yabancı Diller Yüksekokulu, İlahiyat Fakültesi ve diğer Fakültelerde Yabancı Dil dersleri okuttu. Fransızca, İngilizce ve Arapça'dan tercüme yapıtı. "Diriliş", "Yedi İklim", "Hece", "Bürde", "İpek Dili", "Kitap Dergisi'nin de aralarında bulunduğu çok sayıda dergide yazıları yayımlandı. 2020 yılında öldü.

Eserleri: Tercüme: Güvercin Gerdanlığı, İbn Hazm'dan (2013), İlâhî Aşk, İbn Arabî'den (2011), Nurlar Risâlesi-İttihadü'l Kevni Risâlesi, İbn Arabî'den (1991) Fena Risâlesi, İbn Arabî'den (1991), Arzuların Tercümanı, İbn Arabî'den (1991) İslâm'ı Anlamak, Frithjof Schuon'dan (1988), İslâm Maneviyatı ve Taoculuğa Toplu Bakış, René Guénon'dan (2004), Modern Dünyanın Bunalımı, René Guénon'dan (2009), Marifet ve Hikmet, İbn Arabî'den (1994), İslâm'ın Metafizik Boyutları, Frithjof Schuon'dan (2011), Harflerin İlmi, İbn Arabî'den (2000), Cehennemde Bir Mevsim - Aydınlanışlar, Arthur Rimbaud'dan (2011), Allah'ın Resulü Hz. Muhammed, Anne Marie Delcambre'den (2009), Aziz Kur'an, Muhammed Hamidullah'an (Abdulaziz Hatip ile 2000), Kur'an'ı Kerim Tarihi, Muhammed Hamidullah'tan (Abdulaziz Hatip ile- 2000), Hakikat ve Tefekkür, İbn Arabî'den (2009), Vahdet-i Vücut Meselesi, Mustafa Fevzi'den (Fatma Zehra Kavukçu ile-2003), Dört İklimden Esintiler (2003), İbn Arabî'nin Menakibi, Mehmet Recep Hilmi'den (2004), Nurlar Yuvası, (Mişkâtü'l-envâr), İbn Arabî'den (2006), Müminlerin Kurtuluşuna Dair Kırk Hadis, Kaşıkçı Ali Rıza'dan (Fatma Zehra Kavukçu ile-2006).

Abdullah Işıklar

Gazeteci. 1933 yılında Adıyaman'da dünyaya geldi. 1952 yılında Büyük

Doğu ile gazetecilik hayatına başladı. Daha sonraki yıllarda Yeni Sabah gazetesinde polis-adliye muhabiri olarak çalıştı. 1950'li yıllarından 27 Mayıs 1960 darbesine kadar Fetih Gazetesini çıkardı. O yıllarda Türkiye'nin ilim, fikir, sanat ve tasavvuf dünyasından birçok ismi de yakından tanıdı. Ayrıca Çağaloğlu'nda bir akademiye dönüşen kitapçı dükkânının müdavimleri arasında ise Sırat-ı Müstakim ve Sebîlür-Reşad'ın yayımcısı gazeteci, yazar Eşref Edip Fergan, İstanbul Müftüsü Bekir Haki Yener, Kadıköy Müftüsü Ali Fikri Yavuz, yayıncı Ali İhsan Yurt, mütercim Bekir Sadak, Necip Fazıl Kısakürek, Osman Yüksel Serdengeçti ve Sezai Karakoç gibi birçok isim yer aldı. 2020 İstanbul'da yılında öldü.

Ali Bozer

Prof. Dr. Dışişleri eski Bakanı. 1925 yılında Ankara'da doğdu. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. İsviçre Neuchâtel Hukuk Fakültesi'nde doktora yaptı. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Kürsüsü Öğretim Üyeliği ve Başkanlığı, Türkiye Radyo Televizyon Kurumu Yönetim Kurulu Başkan Yardımcılığı ve Üyeliği, Avrupa Konseyi İnsan Hakları Mahkemesi Hâkimliği, Lahey Adalet Divanı Üyeliği, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, Dünya Sigorta Hukuku Derneği Türk Grubu Başkanlığı, Ankara Türk Eğitim Derneği Vakfı Başkanlığı görevlerinde bulundu. Ankara Milletvekili olarak meclise girdi. Gümrük, Devlet Bakanlığı, Başbakan Yardımcılığı ve Dışişleri Bakanlığı yaptı. 2020 yılında Ankara'da korona virüs tedavisi gördüğü hastanede öldü.

Zeki Ergezen

Bayındırlık ve İskan eski Bakanı. 1949 yılında Bitlis'in Ahlat doğdu. Ankara Devlet Mühendislik ve Mimarlık

Akademisi Mimarlık Bölümünden mezun oldu. Bitlis ve Muş'ta Bayındırlık İl Müdürlüğü, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünde İnşaat Dairesi Başkanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğünde İnşaat Emlak Dairesi Başkanlığı görevlerinde bulundu. Ak Partisi Kurucu Üyeleri arasında yer aldı. 19, 20, 21 ve 22. dönem Bitlis Milletvekili olarak meclise girdi. Bir dönem TBMM Başkanlık Divanı Katip Üyeliği görevinde bulundu. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı yaptı. 2020 yılında Ankara'da öldü.

Mehmet Bülent Çaparoglu

Malatya eski Milletvekili, 1953 yılında Malatya Darende'de doğdu. İstanbul Teknik Üniversitesi İnşaat Fakültesi mezun oldu. Serbest ticaretle uğraştı, özel şirket idare meclisi başkanı ve genel müdürü olarak çalıştı. Malatya Milletvekili olarak meclise girdi. Başörtüsü yasağının kaldırılması için yaptığı çalışmalar ile tanındı. 2020 yılında öldü.

Eserleri: Meclis'te Başörtüsü Mücadelesi - Malatya Milletvekili M. Bülent Çaparoglu'nun Hatıraları (Derleyen: M. Ertuğrul Düzdağ, 1998), Meclis Hatıraları (1999).

Erbil Tuşalp

Gazeteci-yazar 1945 yılında Konya Akşehir'de doğdu. Kara Harp Okulu'nun mezun oldu. 1974 yılında TRT'de haber kameramanı olarak mesleğine adım attı. Günaydın, Vatan, Dünya, Radikal, Posta ve Milliyet gazetelerinde; İSTA, ANKA, UBA haber ajanslarında; TRT, ATV ve Show TV'de Olay, 32. Gün, Dünya Değişirken ve 40 Dakika programlarında çalıştı. Cumhuriyet gazetesinin Ankara bürosunda siyasi muhabir olarak görev yaptı. Türkiye Gazeteciler Sendikası'nda da iki dönem Yönetim Kurulu Üyesi olarak

görev yaptı. İnsan Hakları Derneği'nin kurucuları arasında da yer aldı. 1980'de Çağdaş Gazeteciler Cemiyetince, 1988 ve 1997 yıllarında da İstanbul Gazeteciler Cemiyetince haber dalında yılın gazetecisi seçildi. 2020 yılında İzmir'de öldü.

Eserleri: Zehir Yüklü Bulutlar, Eylül İmparatorluğu, Bozkurtlar, Bin İnsan, Önce Çocuklar Öldü, Plastik Papatya Kokusu, Bin Tanık, Ben Tarihimi Bay Ba şkan.

Jak Kamhi

İş insanı. 1925 yılında İstanbul'da doğdu. Saint Michel Lisesi ile Yıldız Teknik Üniversitesi Mühendislik Bölümünden mezun oldu. İş hayatına atıldı. Meslek hayatında çok başarıya imza attı. Türkiye'nin önde gelen beyaz eşya markası Profilo'nun kurdu. İstanbul Sanayi Odası (İSO), Türkiye Metal Sanayicileri Sendikası (MESS), Türk Sanayicileri ve İş adamları Derneği (TÜSİAD) gibi birçok kuruluştaki uzun yıllar yönetim kurulu üyeliği ve başkanlık yaptı. Türkiye'nin dış tanıtımına katkılarının dolayısıyla 1991 yılında Dışişleri Bakanlığı Üstün Hizmet Ödülüne layık görüldü. 500. Yıl Vakfı'nın da uzun yıllar başkanlığını yaptı. 2020 İstanbul'da öldü.

Fahri Demir

Dr. Diyanet İşleri eski Başkan Yardımcısı. 1940'da Kastamonu Çatalzeytin'de doğdu.

Diyanet İşleri Başkanlığınca açılan vaizlik-müftülük imtihanını kazandı. İmamlık, müftülük, müftü Yardımcılığı, Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulu Raportörlüğü görevlerinde bulundu. Ortaokul ve liseyi dışarıdan bitirdi. Ankara Merkez vaizi oldu. Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden mezun oldu. Burdur Bölge Vaizliği, Ankara Merkez Vaizliği şaptı.

1974 yılında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde doktora çalışmasına başladı. İzmir Yüksek İslâm Enstitüsü Fıkıh Asistanlığına naklen atandı. Ankara Üniversitesi ilahiyat Fakültesinde doktorasını tamamlayarak İlahiyat Doktoru unvanını aldı. İzmir Yüksek İslâm Enstitüsü Öğretim Üyeliği, T.C. Kamberra Büyükelçiliği Din Hizmetleri Müşavirliği kadrosunda T.C. Sidney Başkonsolosluğu Din Hizmetleri Ataşeliğini tedvire memur edildi. 1984 yılında Diyanet İşleri Başkanlığı Personel Dairesi Başkanlığı ardından da Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı oldu. 1988'de T.C. Lahey Büyükelçiliği Din Hizmetleri Müşaviri olarak atandı. 2020 yılında Ankara'da öldü.

Eserleri: İslam Hukukunda Mülkiyet Hakkı ve Servet Dağılımı, İslam Dini Açısından Din-Devlet İlişkisi.

Abdullah Tenekeci

Asker, bakan, milletvekili, siyasetçi, 1926 yılında Konya Akviran'da doğdu. Kara Harp Okulu ve Hava Harp Akademisi'nden mezun oldu. Jet Pilotu oldu. Diyarbakır Filo Komutanlığı Subayı, Kıbrıs Hava Harekâtı Filo Komutanı, NATO (Shape) Karargâhı Subayı, Hava Harp Akademisi'nde Öğretmen, Hava Kuvvetleri Komutanlığı Generali olarak görevler yaptı. Anavatan Partisi (ANAP)'ın kurucu üyeleri arasında yer aldı. Konya Milletvekili olarak meclise girdi. Özal Hükümeti'nde Devlet Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı yaptı. 2020 yılında Konya'da öldü.

Markar Esayan

İstanbul Milletvekili. 1969 yılında İstanbul'da doğdu. Bomonti Mihitryan ilkokulu, Özel Getronagan Ermeni Erkek Lisesi ve Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi'nden mezun oldu. Lisans

eğitimi tamamladı. Yüksek lisansını Bilgi Üniversitesi Kültürel İncelemeler bölümünde yaptı. Agos Gazetesi'nde 2001 yılından itibaren "Dar Kapı" başlığı altında köşe yazıları yazdı. Birçok sivil toplum örgütünde çeşitli projelerde danışmanlık hizmeti verdi. İstanbul Milletvekili olarak meclise girdi. Yeni Şafak ve Daily Sabah gazetelerinde, Serbestiyet ve Turkey Agenda internet sitelerinde köşe yazıları yazdı. Edebiyat ile ilgilendi roman yazdı. "Şimdinin Dar Odası" romanı ile 2004 İnkılâp Kitabevi Büyük Ödülü'nü kazandı. 2020 yılında öldü.

Eserleri: Roman: Şimdinin Dar Odası (2005), Karşılaşma (2007), Jerusalem (2011) Araştırma: Dünyayı Durduran 60 Gün (Cemil Ertem ile birlikte 2013). Deneme: İyi Şeyler (2013).

Bekir Coşkun

Gazeteci. 1945 yılında Şanlıurfa'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Şanlıurfa'da tamamladı. Ankara'da Yüksek Gazetecilik Okulu'ndan mezun oldu. 1974'te foto muhabiri olarak işe başladı. Daha sonra polis muhabirliği, parlamento muhabirliği yaptı. Günaydın'da "Dokuzuncu Köy" başlığı altında yazılar yazdı. Sabah gazetesinde Onuncu Köy başlıklı köşesini yazmayı sürdürdü. Daha sonra Hürriyet, Haber Türk, Cumhuriyet ve Sözcü gazetelerinde yazdı. 2020 yılında öldü.

Eserleri: Dövmeler, Avukatımı İstiyorum, Pako'ya Mektuplar, Ben Pako.

Adem Efe

Prof. Dr. Öğretim Üyesi. 1967 yılında Manisa'nın Akhisar'da doğdu. Akhisar İmam-Hatip Lisesi ile Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu. İzmir Vali Nevzat Ayaz Lisesi'nde öğretmenlik yaptı. 1994 yılında Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat

Fakültesi'ne öğretim görevlisi olarak atandı. Uludağ Üniversitesi SBE Din Sosyolojisi anabilim dalında doktorasını tamamladı. 2010'da Yard. Doç. 2011'de doçent, 2016'de profesör oldu. Süleyman Demirel Üniversitesi Aksu Mehmet Süreyya Demiraslan Meslek Yüksekokulu Müdürlüğü görevini yürüttü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Anabilim Dalı öğretim görevlisi olarak görev yaptı. 2020 yılında öldü. Eserleri: Dini Gruplaşma ve Cemaatleşme Olgusunun Sosyolojik Açıdan İncelenmesi (2008), Türkiye'de Akademik Din Sosyolojisi Araştırmaları (2007), Yusuf Akçura, Muasır Avrupa'da Siyasi ve İçtimai Fikirler ve Fikri Cereyanlar, (Yayına Haz.: 2004).

Osman Durmuş

Prof. Dr. Sağlık eski Bakanı. 1947'de Çankırı'da doğdu. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden mezun oldu. Aynı fakültenin Anatomi Anabilim Dalı'nda uzmanlık eğitimi yaptı. Ankara Hastanesinde Genel Cerrahi İhtisasını tamamladı. Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Genel Cerrahi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi olarak görev yaptı. 1990'da doçent, 2003'te profesör oldu. Türkiye Üniversite Öğretim Elemanları Sendikası'nın Kurucusu oldu ve Başkanlık yaptı. Kırıkkale Milletvekili olarak meclise girdi. Sağlık Bakanlığı yaptı. 2020 yılında öldü.

Ahmet Mesut Yılmaz

Siyasetçi, eski başbakan. 1947 yılında İstanbul'da doğdu. İstanbul Erkek Lisesi ile Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Maliye ve İktisat Bölümü'nden mezun oldu. Almanya Köln Üniversitesi İktisadi ve Sosyal Bilimler Fakültesinde yüksek lisans tamamladı. Özel sektörde yönetici olarak çalıştı, sanayi sektöründe görev yaptı. 1983

yılında Anavatan Partisi'nde kurucu üyesi oldu. Avrupa Demokrasi Birliği Genel Başkan Yardımcısı oldu. 17, 18, 19, 20 ve 21. dönemde Rize milletvekili. 45. hükümette devlet bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı, 46 ve 47. hükümetlerde Dışişleri Bakanlığı, 48, 53 ve 55. hükümetlerde başbakanlık, 57. hükümette devlet bakanlığı ve başbakan yardımcılığı görevlerinde bulundu. 1991 ile 2002 tarihleri arasında Anavatan Partisi Genel Başkanlığı yaptı. 2020 yılında İstanbul'da öldü.

Burhan Kuzu

Prof. Dr. Anayasa Hukukçu, 1955 yılında Kayseri Develi'de doğdu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. Stajyer kaymakam olarak çalıştı, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Anayasa Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyeliği ve Başkanlığı görevlerini yaptı.

Akademik araştırmaları çerçevesinde Paris Sorbonne Üniversitesi Hukuk Fakültesinde bulunan Kuzu, mesleki alanda çok sayıda kitap ve makale yazdı. Çeşitli sivil toplum kuruluşlarında üyelik ve yöneticilik üstlendi. AK Parti kurucu üyesi oldu. Partinin ilk Demokrasi Hakem Kurulu Başkanlığını yürüttü. İstanbul Milletvekili olarak meclise girdi. TBMM Anayasa Komisyonu Başkanlığı yaptı. Cumhurbaşkanı Fahri Başdanışmanlığı yaptı. 2020 yılında korona virüs tedavisi gördüğü hastanede öldü.

Eserleri: Türk Anayasa Metinleri ve İlgili Mevzuat, Sağlıklı ve Dengeli Bir Çevrede Yaşama Hakkı, Ülkemizde Kişi Özgürlüğü ve Güvenliği, 1982 Anayasasının Temel Nitelikleri ve Getirdiği Yenilikler.

Ahmet Samsunlu

Prof. Dr. İmar ve İskan eski Bakanı. 1937 yılında Çorum'da doğdu.

Hannover Teknik Üniversitesi İnşaat Fakültesi'ni bitirdi. Aynı Üniversitede Doktora yaptı. Profesör oldu. TÜBİTAK Çevre Grubu ve Su Kirlenmesi Türk Millî Komitesi Üyeliği, Ege Üniversitesi İnşaat Fakültesi Öğretim Üyeliği ve Dekan Yardımcılığı, Danışma Meclisi Çorum Üyeliği görevlerinde bulundu. İmar ve İskan Bakanlığı yaptı. 2020'de öldü.

Timur Selçuk

Besteci, piyanist, yorumcu. 1946 yılında İstanbul'da doğdu. 5 yaşında piyano çalmaya başladı ve 7 yaşında ilk konserini verdi. Galatasaray Lisesi ile İstanbul Belediye Konservatuvarı piyano bölümünde eğitildi. Ayrıca Paris'teki Ecole Normale de Musique de bestecilik ve orkestra yönetimi bölümünü bitirdi. "Sen Neredesin", "Beyaz Güvercin", "Ayrılanlar İçin" ve "İspanyol Meyhanesi" adlı eserlerin de aralarında bulunduğu unutulmaz şarkılara imza attı. 1976'da İstanbul Oda Orkestrası'nı kurarak Çağdaş Müzik Merkezi'ni hayata geçirdi. Ankara Sanat Tiyatrosu'nda çalıştı. "Ferhat ile Şirin", "Şeyh Bedrettin Destanı", "Rumuz Goncagül ve "Galilei-Galileo" adlı eserlerle birlikte çok sayıda tiyatro oyununun müziklerine imza attı. "Sarıpınar 1914", "Üç İstanbul", "Cahide", "Hakkari'de Bir Mevsim" filmlerinin müziklerini de yapan sanatçı, 1998'de "Devlet Sanatçısı" unvanını aldı. 2020 yılında öldü.

Lütfi Günay

Resim sanatçısı. 1924 yılında Çanakkale Kilitbahir'de doğdu. 1949'da İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Yüksek Resim Bölümü Zeki Kocamemi atölyesinden mezun oldu. 1967-1993 yılları arasında Ankara Türk Amerikan Derneği resim kurslarını yönetti. İlk sergisini, ressam Adnan Çöker ile 1953'te Ankara'da Dil ve Tarih-Coğrafya

Fakültesinde açtı. ABD, Almanya, Belçika, Bulgaristan, Danimarka, Hindistan başta olmak üzere dünyanın farklı yerlerine katıldığı grup ve karma sergi sayısı 250'ye ulaştı. İstanbul ve Ankara'daki Resim ve Heykel Müzelerinde, İş Bankası, Ziraat Bankası, Kültür Bakanlığı, Milli Kütüphane, TBMM gibi kurumlarda eserleri var. 2020 yılında Ankara'da öldü.

Ferhat Koç

Gazeteci, yazar. 1949 yılında Ankara'da doğdu. Ankara Gazi Lisesi ile Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu. Diyanet İşleri Başkanlığı ve Vakıflar Genel Müdürlüğü'nde görev yaptı. Daha sonra Milli Gazetenin Ankara Temsilcisi oldu. Seyahat yazıları ile röportajları yayınlandı. Ayrıca Yeni Devir Gazetesi ve Panel Dergisi gibi çeşitli dergilerde yazdı. Bağımsız Çelik-iş sendikası'ndan "İşçi Hakları", Batı Trakya derneğinden "Ahmet Sadık Barış Ödülü", Irak Büyükelçiliğinden "Barış ve Özgürlük" ödülünü, MÜSİAD'dan "Bosna-Çeçenistan Dayanışma" ödülünü, Gümüşay'dan "Çevre" ödülünü ve Bem-Bir-Sen'den (Belediye memurları sendikası) Belediye çalışanlarına destek ödülünü aldı. Türkiye Yazarlar Birliği, Parlamento muhabirleri Derneği ve Kùltürler arası dostluk ve Kardeş Vakfı (Kavrak-sırf) mütevelli ve yönetim kurulu üyesi. ESAM (Ekonomik ve sosyal araştırmalar merkezi) üyesi. CANSUYU (yardımlaşma ve dayanışma Derneği) üyesi ve disiplin kurulu üyeliği yaptı. 2020 yılında Ankara'da korona tedavisi gördüğü hastanede hayatını kaybetti.

Eserleri: Kur'ani Kaynaklarda Peygamberler Tarihi, Bir Gazeteci Gözüyle: Kutsal Topraklar ve Öteki Suudi Arabistan, Medeniyet Coğrafyamıza Seyahat.

Ahmet Kekeç

Gazeteci, Yazar. 1961 yılında Malatya'da doğdu. Atatürk Lisesi'nden mezun oldu. Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'nde okudu. Aylık Dergi, Mavera ve Yöneliş dergilerinde hikâye, deneme ve eleştiri yazıları yazarak yazı hayatına başladı. Millî Gazete, Yeni Haber, Zaman, Vahdet, İmza ve Akit gazetelerinde muhabir, editör ve köşe yazarı gibi görevler üstlendi. 1997 yılında MGTV Gençlik Dergisi ve Türkiye Yazarlar Birliği tarafından ödüllendirildi. 28 Şubat dönemini anlatan "Yağmurdan Sonra" adlı bir romana imza attı. Star Gazetesi'nde köşe yazarlığı yaptı. Cine5'te Rasim Ozan Kütahyalı ve Salih Tuna ile birlikte Memleket Meselesi ve Derin Mevzu adlı iki program, daha sonra 24 TV'de Nagehan Alçı ile birlikte Nerede Kalmıştık, Nevin Ateş ve Mustafa Armağan ile birlikte Tarihçe, Ülke TV'de de Turgay Güler ve Yusuf Ziya Cömert ile birlikte En Sıra Dışı adlı üç televizyon programını daha sundu. 2020 yılında İstanbul'da öldü.

Eserleri: Hikaye: Son İyi Şeyler" (1985). Roman: Yağmurdan Sonra (2000), Deneme: Beni Türk İmamlarına Emanet Ediniz (1991), Atam Sen Kalk Ben Yatam (1993), İnek Sosyalizmi (1996), Maalesef Türkiye (1996), Yurtta Sus Cihanda Sus (1996), Gazeteciyim Ama Tedavi Görüyorum (1999), Kalanlar" (2003), Hatıra: "Derin Roman (2004), Günce: "Kanamalı Haydut" (2005), İnceleme- Araştırma: CIA ve 12 Eylül -Bir İhtilalin Romanı" (1993), Ali Şükrü Bey Cinayeti" (1996), Sıkı Adamlar (2002).

Mikdat Yalçın

Prof. Dr. İlim Adamı. 1937 yılında Antakya'nın Yayladağ ilçesinde 1967 yılında Kahire Üniversitesi Darül-Ulüm Fakültesinde mezun oldu. Aynı fakültede İslam Felsefesi üzerine mastır yaptı.

Ayrıca Aynu's-Şems Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yüksek kısmında ihtisas yaparak iki diploma aldı. 1996'da "İslam'da Ahlak Eğitim Felsefesi teziyle doktoru unvanı aldı. Askerlik sonra bir süre Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde asistan olarak görev yaptı. 1979'da Suudi Arabistan'da İmam Muhammed b. Suud Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Eğitim Bölümünde öğretim üyesi oldu. 1983'de doçent, 1992'de profesör oldu. YÖK tarafından profesörlüğü onaylandı. Türkçe ve Arapça dergilerde makaleleri ve araştırmaları yayınlandı. 1988 yılında Uluslararası Kral Faysal Ödülüne layık görüldü. 1996 yılında Ankara'da AÜ. İlahiyat Fakültesi bazı öğretim üyeleri ile birlikte "Örnek Medeniyet Eğitim ve Kültür Araştırmaları Vakfı "ÖMEKV" nı kurdu. Vakfın Mütevelli Heyet Başkanlığı yaptı. Hakkında Yemen Sana Üniversitesinde "Mikdat Yalçın'ın Eğitimsel Görüşleri" başlıklı tez yapıldı. Aynı üniversiteden emekli oldu. 2020 yılında Ankara'da tedavi gördüğü hastanede öldü. Antakya'da toprağa verildi.

Eserleri: Din eğitimi Ansiklopedisi (30 cilt), Örnek Medeniyet Serisi (10 cilt), İslam Aleminin Problemleri ve Çözüm Yolları (15 cilt). Örnek Eğitim ve Kültür Serisi (15 cilt). Ayrıca hayatını ve eserlerini anlatan 10 cilt eser bulunmaktadır.

Ertan Karasu

Gazeteci. 1938 yılında Kırklareli'nde doğdu. Galatasaray Lisesi ile Gazi Üniversitesi Basın Yayın Yüksek okulu'dan mezun oldu. Gazeteciliğe 1959 yılında başladı. Çeşitli gazeteler ve Basın-Yayın Genel Enformasyon müdürlüğünde çalıştı. Ankara'da TRT Haber Merkezine girdi. TRT'de dış haberler ve televizyon haberlerinde muhabir ve yönetici olarak çalıştı. TRT Haber merkezi kurucuları

arasında yer aldı. Ankara Televizyon Müdürlüğü, yayın müfettişliği yaptı. 1982 de TRT Genel Müdürdür Yardımcısı iken emekli oldu. TRT Haber Merkezi'ne 'Gündem' adlı programı hazırladı. Daha sonra Ankara'da Ulus gazetesi genel yayın yönetmenliği, Milliyet gazetesi Ankara temsilci yardımcılığı, Meydan gazetesi Ankara temsilciliği, köşe yazarlığı, HBB ve BRT televizyonlarının Ankara temsilciliğini yaptı. Çeşitli programlar sundu. Son olarak Kanal D Ankara Temsilciliğinde bulundu. Ankara Gazeteciler Cemiyeti İkinci Başkanı oldu. 2020 yılında öldü.

Asım Cenani

Prof. Dr. Genetik uzmanı. 1931 yılında Gaziantep'te doğdu. Galatasaray Lisesi ile İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden mezun oldu. Almanya'da Johan Gutenberg Üniversitesi'nde Pediatri İhtisasını tamamladı. Ayrıca Klinik Genetik, Genel Pediatri, Gismorfoloji ve Sitogenetik üzerine özel çalışmalar yaptı. 1963-65 yıllarında Haydarpaşa Askeri Hastanesi'nde Çocuk Kliniği bölümünde çalıştı. İnsan genetiği üzerine çalıştı. 1970 yılında pediatri doçenti, 1976 yılında ise profesör oldu. Hamburg Şehir Hastanesi Çocuk Kliniği Şef Muaviniği yaptı. Daha sonra Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları bölümüne geçiş yaptı. Genetik ve teratoloji BD yöneticiliği ve kuruculuğu, genetik seksiyonu yöneticiliği ve kuruculuğu, Sosyal Pediatri BD başkanlığı gibi görevleri 1969-1974 yıllarında Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nde yapmasının ardından, Biyolojik ve Fizyolojik Bilimler ABD Başkanlığı ve Genetik Kürsü başkanlığı, Edirne Tıp Fakültesi kurucu üyeliği, İbhi Biyolojik Bilimler Bölümü kurucu ve başkanlığını, Genetik ve Teratoloji Uygulama ve Araştırma Merkezi kurucu ve müdürlüğü, Onkoloji Enstitüsü Tümör

Genetiği BD Başkanı yaptı. İstanbul Üniversitesi Deneysel Tıbbi Araştırmalar Enstitüsü ve Genetik Anabilim Dalı Başkanlığı'nda çalıştı. 'Cenani-Lenz Sindaktilisi (CenaniSyndactylism)' kavramıyla dünya bilim edebiyatı tarihine ismini yazdırdı. 2020 yılında İstanbul'da öldü.

Aladdın Soykan

Şair. 1943 yılında Kırklareli Pınarhisar'da doğdu. İlkokuldan sonra İstanbul'da bir Kur'an kursuna devam ederek hafız oldu. Tekirdağ'da imam hatiplik, maliye ve nüfus müdürlüklerinde memurluk, kaymakamlık yazı işleri müdürlüğü gibi görevlerde bulundu. Şiirleri Hareket, Maveria, Varlık, Soyut, Türk Dili, Somut ve Aylık Dergi gibi dergilerde yayınlandı. 1988'de İstanbul Büyükşehir Belediyesinin açtığı yarışmada "Güzel İstanbul" isimli şiiriyle mansiyon ödülüne layık görüldü. "Gül Çocuk" dergisinin düzenlediği yarışmada ise jüri özel ödülünü kazandı. 2020 yılında öldü. Eserleri: Şiir: Duru Özlem, Beşpınar, Vay Kara Sevdam. Önder Kütahyalı Prof. Dr. Müzik eleştirmeni. 1936 yılında İzmir Tire'de doğdu. Bebekliğinde geçirdiği hastalık nedeniyle görme duyusunu yitirdi. İlköğrenimini İzmir Sağır Dilsiz ve Körler Okulunda 1952'de bitirdi. Ankara Devlet Konservatuvarı Yaylı Çalgılar Bölümü Keman dalından 1960'ta dereceyle mezun oldu. İzmir'de Devlet Konservatuvarına "Keman Asistanı" olarak atandı. "Form Bilgisi", "Opera Tarihi", "Bale Tarihi", "Çalgı Bilgisi ve Tarihi" gibi dersleri okuttu. 1987'de Doçent, 1999'da Profesör unvanını aldı. Beş yıl Prof. Olarak çalıştıktan sonra 2004'te emekli oldu. "Türkiye Görme Özürlüler Kitaplığı Derneğinin kurucu üyesi oldu. İkinci Başkan Yardımcılığı görevini sürdürdü. Kitaplığın çıkardığı "Arkadaş" adındaki kültür ve edebiyat sesli dergisinin sorumlu müdürü ve "Klasik Batı Müziği"

köşesinin yazarıydı. Yazıları Orkestra Dergisi, Ankara Filarmoni Dergisi, Müzik Dergisi gibi süreli yayınlarda yayımlandı Cumhuriyet gazetesinde müzik yazarlığı yaptı.

2020 yılında İzmir'de öldü.

Eserleri: Çağdaş Müzik Tarihi (1981), Kırk Yılın Sesi / Hikmet Şimşek'in Doldurduğu Plâklar Üzerine 18 Eleştiri (1995).

Fuat Durular

Türk Halk Müziği Sanatçısı 1943 yılında Erzurum'da dünyaya geldi. İlk ve orta öğrenimi sırasında müzik derneklerinin etkinliklerine katıldı. 1961 yılında yeni açılan Erzurum Radyosu'na gidip gelmeye başladı. Ankara Radyosu sınavlarına yaşı küçük olduğu için giremedi. 1966 yılında TRT'nin açtığı stajyer sanatçı sınavını kazandı ve solo yapma hakkı aldı. Daha sonra İstanbul Radyosu'na atandı. Plak ve albüm çalışmaları da yaptı. 2020 yılında İstanbul'da öldü.

Mehmet Çetin

Yazar, sendikacı. 1956 yılında Kilis doğdu. İlk ve ortaokulu memleketinde tamamladı. İstanbul TİA Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Yüksekokulu Televizyon Bölümü'nden mezun oldu. Öğrencilik yıllarından itibaren çeşitli basın ve yayın kuruluşlarında görev yaptı. Kurucuları arasında yer aldığı Yönelişler dergisinin yazı işleri müdürlüğünü yürüttü. Ayrıca Türkiye Yazarlar Birliği'nin çıkardığı Türkiye Kültür ve Sanat Yıllığı'nın ve çeşitli işçi dergilerinin yazı işleri kurullarında bulundu. TYB'de bir dönem yönetim kurulu üyeliği de yaptı. Birçok esere imza attı. Bazı yazılarında 'Mehmet Ferit' mahlasını kullandı. Mesut Uçakan'ın senaryosundan edebiyata aktardığı Lânet romanlarını yazdı. Yine

aynı adla öğretmen şiirlerini derlediği 'Öğretmenime Sevgilerle' antolojisini hazırladı. 2020 yılında Ankara'da tedavi gördüğü hastanede hayatını kaybetti. Eserleri: Roman: Lanet-Mehmet Ferit mahlasıyla (1992) Antoloji: Tanzimat'tan Günümüze Türk Şiiri Antolojisi (2002).

Ali İhsan Koçkuzu

Prof. Dr. Emekli öğretim üyesi. Hadis alimi. 1936 yılında Konya'nın Karatay ilçesinde doğdu. Konya'nın manevi mimarlarından Haciveyisade Hacı Mustafa Sabri Kurucu Hocaefendinin tedrisinde yetişti. İstanbul Yüksek İslam Enstitüsünden mezun oldu. Konya Yüksek İslam Enstitüsü'ne asistan oldu. 1972'de doktor, 1986'da doçent, 1988'de profesör oldu. Başkanlığında kurulan "İlahiyat Eğitimi Destek Programı Kapsamında" sınavla alınan öğrencilere Arapça kaynaklardan temel İslami ilimler okutuldu. Dekan yardımcılığı, Temel İslam Bilimleri Başkanlığı ve Hadis Anabilim Dalı Başkanlığı yaptı. 2004 yılında emekli oldu. Konya medreselerinde yetişen müderrislerin son talebelerinden idi. Çok sayıda öğrenci ve akademisyenin yetişmesine öncülük etti. 2020 yılında Konya'da öldü.

Eserleri: Hadis İlimleri ve Hadis Tarihi; Rivayet İlimlerinde Haber-i Vahitlerin İtikat ve Teşri Yönlerinden Değeri; Büstanü'l-Muhaddisin; Hadiste Nasih Mensuh Meselesi: Bir Müderrisin Sürgün Yılları; Çanakkale Cephesinde bir Müderris Paşadaresi.

Bilal Eryılmaz

Prof. Dr. Öğretim üyesi. 1950'de Uşak'ta doğdu. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesinden mezun oldu. Ege Üniversitesi İktisat Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümünde yüksek lisans ve doktorasını tamamladı. İngiltere Reading Üniversitesinde bürokrasi,

merkezi yönetim-yerel yönetim ilişkileri alanında araştırmalarda bulundu. Doçentlik unvanını "Yönetim Bilimleri", profesörlüğünü de "Kamu Yönetimi" alanında aldı. İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi ile Sakarya Üniversitesinde görev aldı. Son olarak Medeniyet Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinde görev yaptı. Başbakanlık Kamu Görevlileri Etik Kurulu Başkanlığı, Türkiye Elektrik İletim AŞ (TEİAŞ) Yönetim Kurulu Üyeliği gibi akademik ve idari görevlerin yanında, 2003-2006 yıllarında Başbakanlık'ta faaliyet gösteren "Kamu Yönetimi Reformu" alanındaki çalışmaları yürüten ekipte yer aldı. Çeşitli dergilerde makaleleri yayınlandı. 2020 yılında korona virüsten hayatını kaybetti. Eserleri: Osmanlı Devleti'nde Gayrimüslim Tebaanın Yönetimi, Tanzimat ve Yönetimde Modernleşme, Kamu Yönetimi, Osmanlı'da Birlikte Yaşama Politikası.

Nevzat Ayaz

Yönetici. 1930'da Çankırı'nın Bayramören ilçesinde doğdu. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde komiser muavini, komiser, baş komiser ve Sinop ve Balıkesir Emniyet Müdürü olarak da görev yaptı. Emniyet Genel Müdür Yardımcısı oldu. Zonguldak, İstanbul ve İzmir illerine vali olarak atandı. Çankırı milletvekili olarak meclise girdi. Milli Savunma Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı görevlerini de üstlendi. 2020 yılında İstanbul'da öldü.

İrfan Gürpınar

Hukukçu, siyasetçi. 1943 yılında Kırklareli'nde doğdu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. Serbest avukatlık yaptı. Kırklareli Milletvekili olarak meclise girdi. 50 TC Hükümetinde Turizm

Bakanı oldu. 2020 yılında Ankara'da öldü.

Burhan Ayeri

Gazeteci. 1946 yılında İzmir Damlacık'ta doğdu. Vefa Lisesi'nin ardından Marmara Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu'na devam etti. Gazeteciliğe 1966'da başladı. Uzun süre Tercüman gazetesinde haber müdürü olarak çalıştı. Türkiye'de televizyon eleştirmenliğini gazetelerde ilk başlatan isimlerden biri oldu.

Çok sayıda meslek ödülü aldı. Meydan, Güneş, Tercüman ve Akşam gazetelerinde çalıştı. Son olarak Yeniçağ'da köşe yazarlığı yaptı. 2020 öldü.

İsmail Kazdağ

Yayıncı, yazar. 1935 yılında Gürcistan'da doğdu. Sanat enstitüsünden mezun oldu. Büyük Doğu ve Hilal dergilerinde "Zafer Karib" müstear adıyla yazılar yazdı. Aynı zamanda Hilal dergisinde idari müdür olarak görev aldı. İslam coğrafyası ve dış dünya ile irtibat konusunda adımlar attı. Dergide ayrıca ilk kez Hasan el-Benna, Mevdudi ve Seyid Kutub'tan yazılar çevrilerek yayınlandı. Daha sonra kendi yayınevini kurdu. İhya Yayınlarının yöneticiliğini üstlendi. Yeni İstanbul, Yeni İstiklal, Bugün, Zaman, Yeni Devir ve Milli Gazete dergi ve gazetelerinde yazılar yazdı. 2020 öldü. Eserleri: İslam Büyüklerine Göre İktimai Yapı (1970), Bir İhtar (1970), Çağdaş Truva Atı Demokrasi (1980), Hak-Batıl Savaşının Tarihi Serüveni (1986), Para İmparatorluğu (1989), Adım Adım Sülük Operasyonu (1991), Laiklik Devrini Kapamıştır (1992), Siyasi İktidar ve Özal Devri (1993), Kur'an'la Birlikte Düşünmek (1996), Serencam (2004), 15 Temmuz. Ahalilikten Millet Olmaya Yükseliş 15 Temmuz (2017) Safahat'ın Penceresinden (2020).

Taşkın Savaş

Bestekâr, 1947 yılında İstanbul'da doğdu. Fatih Dersiamlarından Coşkun Efendi'nin torunu. Vefa Lisesi'nden birincilikle mezun oldu. İstanbul Üniversitesi Kimya Mühendisliği Bölümü'nde okuduğu dönemde, ailesinden gizli konservatuvar eğitimi de aldı Sanatçıyı, konservatuvara iten önemli faktörlerden biri, evlerinde her hafta devrin önemli musikîşinaslarının katılımı ile "tarz-ı kadim meşk" yapılmasıydı. Hayatının son döneminde Kültür AŞ'de İstanbul kültürü üzerine çalışmalarını sürdürdü. Sanat yönetmenliği yaptı. Kendi adına müzik topluluğu kurdu. Unutulmaz eserler bıraktı. 2020 yılında İstanbul'da öldü.

Yahya Alkın

Emekli il müftüsü. Tefsir uzmanı. 1942 yılında Rize Çayeli'nde doğdu. İlkokulu kendi köyünde bitirdi. Hıfzını İzmir'de tamamladı. Sakarya İmam-Hatip Lisesi ile İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsünden mezun oldu. Üç yıl imam-hatiplik yaptıktan sonra, 1970 yılında Erzincan, 1971'de de Muğla İl Müftüsü oldu. Pendik Müftülüğü yaptı. 1978 yılında Haseki Müftü ve Vaizler İhtisas Kursunu birinci olarak bitirdi. Aynı yerde öğretim üyesi olarak görev aldı. 2020 yılında korona virüsten İstanbul'da tedavi gördüğü hastanede hayatını kaybetti.

Eserleri: Bize Göre Durum ve Gerçek, Kur'ân'da Peygamberler ve Peygamberimiz, İslâm ve Temel Bilgiler.

Ömer Atilla Sav

Çalışma, Enerji ve Tabii Kaynaklar eski Bakanı.1931 yılında Ankara'da doğdu. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. Meslek

hayatına avukat olarak başladı. Ankara Barosu ve Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı görevlerinde bulundu. Sosyal Demokrasi Partisi (SODEP) kurucu üyesi, 20. Dönem Hatay Milletvekili, TBMM Anayasa Komisyonu Başkanlığı yaptı. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ile Çalışma Bakanlığı görevlerini yürüttü. Mesleki ve siyasal konularda yazı ve makaleler yayımlayan, tiyatro eleştirmenliği ve Tiyatro Eleştirmenleri Birliği başkanlığı da yaptı. 2020 yılında Ankara'da öldü.

Tuncay Mataracı

Gümrük ve Tekel eski Bakanı. 1935 yılında Rize de doğdu. Rize İnşaat Tekniker Okulundan mezun oldu. Rize İl Yol Su Elektrik Müdürlüğü, Çay Ekicileri Kooperatifi İdare Meclisi Başkanlığı, Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü yaptı. Rize Milletvekili olarak meclise girdi.42. Ecevit Hükümetinde Gümrük ve Tekel Bakanlığı yaptı.12 Eylül darbesinden sonra Yüce Divan'da yargılandı. 43 yıl ağır hapis ve 787 milyon 386 lira para cezasına çarptırıldı. Cezası TCK'nin 77. maddesi gereğince 36 yıla indirildi. 10,5 yıl hapis yattıktan sonra 1991 yılında tahliye edildi. 2020'de İstanbul'da korona virüs tedavisi gördüğü hastanede öldü.

Mithat Sevim

Eğitimci, sendikacı. Gaziantep'te doğdu. Öğretmenlik yaptı. Milli Türk Talebe Birliği (MTTB) Antalya Şube yönetiminde yer alarak başladığı sivil toplum çalışmalarına 1990 yılında Öğretmenler Vakfı Gaziantep Şubesi kurucu üyesi, 2005 yılında İlim Yayma Cemiyeti Gaziantep Şube ikinci başkanlığının ardından 2007-2011 yılları arasında şube başkanlığını yürüttü. 1997 yılında Gaziantep Şube Başkan Vekilliği ile sendikal hayata başladı. 1999 yılında şube başkanı oldu. 21-22

Şubat 2015 tarihinde yapılan 5. Olağan Genel Kurul'da Mali İşlerden Sorumlu Genel Başkan Yardımcılığı'na seçildi. Gaziantep'te İHH'nın kurulmasına da öncülük etti. 2020 yılında Ankara'da korona virüs tedavisi gördüğü hastanede öldü.

Ramazan Balcı

Dr. Eğitimci. Yazar. 1963 yılında Konya'da doğdu. İlk tahsilini doğduğu köyde, lise tahsilini Konya İmam Hatip Lisesi'nde tamamladı. Bir süre imam hatiplik görevinde bulunduktan sonra Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nden mezun oldu. Anadolu'daki öğretmenlik yıllarının ardından İstanbul'a geldi. Uzun bir süre 'Osmanlı Arşivleri'nde çalıştı. Aynı dönemde İstanbul Üniversitesi'nde 'Sarıkaş Harekatı' adlı doktora çalışmasını tamamladı. 2020 yılında öldü.

Eserleri: En Sevgilinin Sevgilisi Hz. Aişe, Resullulah Kızlarını Nasıl Yetiştirdi?, Çetelerin Hedefindeki Abdülhamid, Esir Medeniyetinin Şairi Yahya Kemal, Filistin'de Son Türkler, Ebu Hureyre, Tevbe Risalesi, Al Yazmayı Gül Eylemek, Filistin'de Son Türkler, Osmanlı'nın Son Öyküsü, Sarıkaş Yolun Sonu.

Orhan Kural

Prof. Dr. Akademisyen, ressam gezgin.1950 yılında İstanbul'da doğdu. Kadıköy Maarif Koleji ile İTÜ Maden Fakültesi'nden mezun oldu. Burslu olarak eğitim aldığı New York Columbia Üniversitesi'nden 1973'te Maden Yüksek Mühendisi, 1978'de ise doktor unvanı aldı. İTÜ'de görev yaptı. Bölüm başkanı oldu. Kömürle ilgili üç kitabın (biri İngilizce) editörlüğünü yaptı. Türkiye'nin değişik yerlerinde ve yurt dışında 42 kişisel fotoğraf sergisi açtı. Birçok ülkede çevre bilinci vermeye

yönelik 6 bini aşkın konferans verdi. Değişik kanallarda radyo ve televizyon programları hazırlayıp sundu. 193 ülkeyi gezdi. Türkiye Gezinler Derneği'ni kurdu. 2003'te Benin, 2013'te Vanuatu Fahri Konsolosluk Yardımcılığına atandı. 2014'te Cotonou'da "Benin Cumhuriyeti Devlet Nişanı" aldı. 2020 yılında İstanbul'da korona virüsten öldü.

Eserleri: Dünya İçin Bir Şey Yap, Gizemli Coğrafyalar, Bir Tutam Dünya, Bay Gezen, Sibiry'a'dan Şili'ye, Bu Başka Kitap/Anılar, Büyük Dünyada Küçük Adımlar, Uzaklar Çağırınca ve Sekiz Oldu, Dünya Döndükçe İnsan Gezdikçe, Bir Gezinin Dünyası, Dünya Kalemim Ucunda, Köşe Bucak Dünya, Yol Çağırısı.

Ahmet Acar

Prof. Dr. Akademisyen. 1949 yılında İstanbul'da doğdu. ODTÜ, İşletme Bölümü öğretim üyesi olarak çalıştı. Sayısal karar modelleri, stratejik yönetim, girişimcilik ve küçük işletme yönetimi konularında dersler verdi. Farklı sektörlerde faaliyet gösteren kuruluşlara eğitim ve danışmanlık desteği verdi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ)'de İşletme Bölümü Başkan Yardımcısı, İşletme Bölümü Başkanı, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dekanı ve Kuzey Kıbrıs Kampüsü Kurucu Rektörü görevlerini yaptı. 2008-2016 yıllarında 2 dönem ODTÜ rektörü oldu. 2020 yılında öldü.

Muhittin Nalbatoğlu

Yazar, yayıncı. 1935, Gümüşhane'de doğdu. Davut Paşa İlkokulu, Gelenbevi Ortaokulu ve Pertevniyal Lisesi mezun oldu. Çiftçilik ve kitapçılık yaptı, Vakıflar Genel Müdürlüğünde çalıştı. Daha sonra yayıncılığa yöneldi. Ak Yayınlarını yönetti. Uğur Kitabevi ve Muhit Yayınlarını kurdu. Edebiyat incelemeleri ve bibliyografya çalışmaları ile tanındı. Hikaye, şiir, eleştiri, biyografi ve tarih

üzerine yazıları İstanbul, Yelpaze, Düşünen Adam, Sanat Dünyası, Kalem, Hareket, Millî Hareket, Tercüman, Anadolu, Ülkücü Öğretmen, Bilgi, Düşün gibi dergi ve gazetelerinde yayınlandı. Sakarya'da yayımlanan günlük Yenidoğu gazetesinin iki yıl başyazarlığını yaptı ve kültür sanat sayfasını hazırladı. 2020 yılında İstanbul'da öldü.

Eserleri: Roman: Akdeniz Fatihleri (2004). Araştırma-Derleme: İstiklâl Marşımızın Tarihi (1964), Kurtuluş Savaşının Kahraman Çocukları (öykü antolojisi, 1972), Mehmet Âkif ve İstiklâl Marşı (1981), İnmeyen Bayrak (1981), Vatan Şiirleri (1984), Alparslan Türkeş ile Tarihi Konuşmalar (1986), Yüz Seçme Piyes (1988), Yahudilerin Nazi Avı (2004). Çocuk Kitapları: Akıncı Doğan Bey (1981), Altın Dere: Okul Hikâyeleri (1981), Anne Kalbi: Aile Hikâyeleri (1981), Batu Han (1981), Çanakale Aslanları (1981), Estergon Kalesi (1981), Doğruluk Armağanı (1981), Fatih'in Fedaisi (1981), İstiklâl Madalyası (1981), İzcilik Hatırası (1981), Kahraman Kız (1981), Küçük Şehit (1981), Küçük Şehzade (1981), Küçük Avcı (1981), Mareşal Fevzi Çakmak (1981), Mimar Sinan (1981), Oğuz Han: Osmancık (1981), Rüyalar Ülkesinde (1981), Sarı Efe (1981), Serhatlerin Çocuğu (1981), Sihirli Takke (1981), Şehit Öğretmen (1981), Timuçin (1981), Türkistan Hikâyeleri (1981), Vatan Uğruna (1981), Yüzbaşının Oğlu (1981), Zafer Sancağı (1981), İstanbul: Seçme Masallar (1981), Fareli Köyün Kavalcısı: Dünyadan Masallar (1981), İstanbul'u Nasıl Aldık: Tarihimizden Destanlar (1981), Vatanımızın Hikâyesi (1982), Resimli Türk Tarihi (1982), Resimli Türk Tarihi (1982), Küçük Postacı (1981), Atatürk Haftası-10 Kasım (1982), Fatih Sultan Mehmet: Çocukluğu, Gençliği, Zaferleri (1987).

Kenan Akın

Gazeteci. 1944 yılında Mardin'de doğdu. İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Yüksek Okulu'nu bitirdi. 1960 yılında muhabir olarak mesleğe başladı. Tercüman, Güneş, Günaydın ve Sabah gazetesinde çalıştı. 1980-85 yılları arasında Tercüman gazetesinde yayın danışmanı, Güneş gazetesinde yayın koordinatörü oldu. 1992 yılında Türkiye Gazetesi Yayın Yönetmenliği görevine getirildi. Bu görevi değişik sürelerde üç defa üstlendi. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesinde öğretim görevlisi olarak dersler verdi. Türkiye'nin en uzun soluklu meslek dergilerinden birisi olan Babıali'yi çıkardı. Basın Konseyi üyeliği yaptı. Yeniçağ Gazetesinde köşe yazıları yazdı. TGRT'nin kurucuları arasında yer aldı. TV 8'de de Yönetim Kurulu Başkanvekili olarak görev yaptı. Yazdığı kitap ve makalelerle bir döneme ışık tuttu. İsa Yusuf Alptekin, Dr. Fazıl Küçük, Rauf Denktaş, Enver Sedat, Saddam Hüseyin, Yaser Arafat, Muammer Kaddafi, Kral Abdullah, Kral Hüseyin, Ziya'ül Hak, Ebuzfez Elçibey, Mustafa Cemil Kırımoğlu, Haydar Aliyev'in de aralarında bulunduğu Türk ve İslam dünyasının önemli devlet adamlarıyla röportajlar yaptı. Çeşitli basın kuruluşlarından çok sayıda ödül aldı. 2020 yılında korona virüs tedavisi gördüğü hastanede hayatını kaybetti.

Eserleri: Cezayir'de Fransız Vahşeti ve Ötesi, Medyatik Türkiye, Başladığım Yerdeyim, Kerbela Ey Kerbela, Olay Adam Erbakan Milli Nizam'dan 28 Şubat'a, Orta Doğu'nun Kara Kutusu.

Kemal Çiftçi

Yazar, mütercim. 1959 yılında Ardahan Gölü'de doğdu. Erzurum Lisesi ile İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İngiliz Filolojisi Bölümünden mezun oldu. Çeşitli kurumlarda İngilizce

öğretmenliği yaptı. Yazı hayatına 1973'te Erzurum Hür Söz gazetesinde başladı. İnsan ve Kainat, Diriliş, Kültür Dünyası ve Yeşilay dergilerinde ve Yeni Asya gazetesinde yayımladı. Türkçeye ve İngilizceye birçok eser çevirdi. 2020 yılında öldü. Eserleri: Röportaj: 'Bilimin Penceresinden' (1990). Deneme: Uzayda Hayat Var (1997), Bilim Nereye Koşuyor (2004). Tercüme: 'Biraderlik (Stephan Knight' tan, 1989), 'Asil Nadir Olayının İçyüzü' (Tim Hinddle'dan, 1992), 'The Holy Quran' (İngilizceye, Ebu'lâ'la el Mevdudî'den, 1996), 'Çanakkale Destanı' (İngilizceye, Ergun Göze'den, 2000), 'The Garden of Besmeleh, Yüce Kur'an Meali' (Mevdudî'nin İngilizce mealinden), 'Bilim Nereye Koşuyor' (2004) çevirilerine imza attı.